Világ proletárjai egyesüljetek!

LENIN

MŰVEI

27

AZ OROSZNYELVŰ KIADÁS
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSÁNAK
ÉS A SZOVJETEK
II. ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁNAK
HATÁROZATA ALAPJÁN JELENIK MEG

V. I. LENIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

V. I. LENIN

MŰVEI

27.

KÖTET

1918 február—július

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

ИНСТИТУТ МАРКСА-ЭНГЕЛЬСА-ЛЕНИНА ПРИ ЦК ВКП(б)
В. И. ЛЕНИН. СОЧИНЕНИЯ
ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ. ТОМ 27. ГОСПОЛИТИЗДАТ 1950.

Lenin műveinek magyar kiadása a moszkvai Marx—Engels—Lenin Intézet által sajtó alá rendezett negyedik orosznyelvű kiadás nyomán, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

ELŐSZÓ

A huszonhetedik kötet azokat a műveket tartalmazza, amelyeket Lenin az 1918 február 21-től július 27-ig terjedő időszakban írt.

A kötetben szereplő előadói beszédek, beszédek és cikkek Leninnek azt a tevékenységét tükrözik, amelyet a békéért, Szovjet-Oroszországnak az imperialista háborúból való forradalmi kilépéséért, a Szovjethatalom megszilárdításáért, és közvetlenül a breszti béke megkötését követő lélekzetvételi szünet napjaiban a szocialista építés kifejlesztéséért folytatott harc időszakában a párt és a Szovjetállam vezetése terén kifejtett.

A kötetben jelentős helyet foglalnak el azok a dokumentumok, amelyek leleplezik Trockij és a „baloldali kommunisták" provokációs politikáját, amellyel háborút akartak ráerőszakolni a hadsereggel még nem rendelkező fiatal Szovjet Köztársaságra. Ezek közé tartoznak „A forradalmi frázisról", „Béke vagy háború", „Nehéz, de szükséges lecke", „Különös és szörnyűséges", „A gyakorlat talaján", „Komoly tanulság és komoly felelősség" c. cikkek, valamint a VII. pártkongresszuson, illetve a IV., Rendkívüli Szovjetkongresszuson a béke kérdésében mondott előadói beszéd és zárszó.

„A «baloldali» gyerekességről és a kispolgáriasságról" c. munkában Lenin összegezi a „baloldali kommunisták" ellen a breszti béke és a belpolitika kérdéseiben folytatott harc eredményeit, jellemzi a „baloldali kommunistákat", mint a „megvadult kispolgár" érdekeinek kifejezőit, mint „az imperialista provokáció eszközeit". A párt akkor még nem tudta, hogy Trockij, Buharin és cinkosaik már 1918-

ban részt vettek abban az ellenforradalmi összeesküvésben, amelynek az volt a célja, hogy meghiúsítsa a béketárgyalásokat, támadásra provokálja a németeket és a német imperialisták szuronyainak segítségével megdöntse a Szovjethatalmat.

A kötetben tekintélyes helyet foglalnak el azok a művek, amelyek a szocialista építéssel, az egész népet felölelő nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésével, a munka termelékenységének emelésével, a szocialista verseny kifejlesztésével, az új, proletár fegyelem megteremtésével foglalkoznak. E művekhez tartozik Lenin híres munkája, „A Szovjethatalom soronlevő feladatai". Lenin e munkájában vázolja a szocialista építés programját, megmutatja az új, szocialista termelési viszonyok kialakulását.

A kötetben szereplő több dokumentum, köztük „Az éhínségről. Levél a petrográdi munkásokhoz", „Előadói beszéd az éhínség elleni harcról", amely az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás-, Paraszt- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetje és a szakszervezetek június 4-i ülésén hangzott el, a szocialista forradalom falusi kibontakozását, a kulákság elleni harcot, a falusi szegénység megsegítésének szervezését és a közellátási diktatúra megteremtését tükrözi.

Lenin számos beszédének tárgya a belső és külső ellenforradalom elleni harc és a Szovjet Köztársaság védelmének megszervezése. Ide tartoznak: „Beszéd a Szokolnyiki-klubban rendezett gyűlésen" június 21-én, „Beszéd egy gyűlésen a Szimonov kerületben" június 28-án, „Beszélgetés az «Izvesztyija VCIK» munkatársával a «baloldali» eszerek lázadásáról", „Előadói beszéd az üzemi bizottságok Moszkva-kormányzósági konferenciáján" július 23-án stb.

A huszonhetedik kötet 17 olyan új dokumentumot tartalmaz, amelyek első ízben jelennek meg Lenin Műveiben. Ezeknek a többsége arról ad képet, hogy milyen tevékenységet fejtett ki Lenin a köztársaság védelmének szervezése terén a német imperialisták offenzívájának napjaiban, a külföldi intervenció és a polgárháború kezdetén. Ezek közé tartozik a „Veszélyben a szocialista haza!" c. dekrétum, a „Parancs valamennyi Szovjet

számára. Tervezet", amelyben Lenin a németekkel folytatott béketárgyalások várható félbeszakadásával kapcsolatban a védelem megszervezésére szólította fel a Szovjeteket, valamint az „Utasítások a Vlagyivosztoki Szovjetnek" a vlagyivosztoki japán partraszállással kapcsolatban.

Új dokumentumok: „Táviratváltás I. V. Sztálinnal" Mirbach német követ meggyilkolásával és a „baloldali" eszer lázadással kapcsolatban, „Beszélgetés I. V. Sztálinnal közvetlen vonalon" Petrográd és Moszkva súlyos közellátási helyzetéről, „I. V. Sztálin kinevezése Dél-Oroszország közellátási ügyeinek vezetőjévé" és „Távirat I. V. Sztálinnak". Ezek a dokumentumok mutatják Lenin és Sztálin barátságát, azt a közös munkát, amelyet a Szovjet Köztársaság fennállásának egyik legnehezebb időszakában a Szovjet Köztársaság védelmének megszervezése terén kifejtettek.

A Zinovjevnek, Lasevicsnek és Sztaszovának küldött levélben, valamint a „Közvetlen vonalon. Petrográd, Szmolnij, Zinovjevnek" c. feljegyzésben, amelyek a Művekben első ízben jelennek meg, Lenin leleplezi Zinovjevet, aki bomlasztó, államellenes eljárással gátolta a petrográdi munkásoknak a frontra való kiküldését és ezzel veszélyeztette az ország védelmének megszervezését.

Lenin Műveiben a következő dokumentumok szerepelnek első ízben: két dokumentum a Szocialista Akadémia megalapításáról; két dokumentum a forradalmi törvényszékekről — „Az Igazságügyi Népbiztosság kollégiumának tagjaihoz" és „A Népbiztosok Tanácsának határozattervezete"; levél „Az OKP Központi Bizottságának", tiltakozással egy megvesztegetési ügyben hozott enyhe ítélet ellen; „A gazdasági politika és különösen a bankpolitika alaptételei"; „A közellátási osztagokról" — beszéd moszkvai munkásgyűléseken június 20-án.

A Művekbe először felvett munkák közül első ízben jelenik meg nyomtatásban a „Tiltakozás a német kormánynál a Krim megszállása ellen", amely 1918 május 11-én íródott.

V. I. LENIN

1918

A FORRADALMI FRÁZISRÓL[1]

Amikor egyízben egy pártgyűlésen azt mondtam, hogy a forradalmi háború forradalmi frázisa végzetes lehet forradalmunkra, szememre vetették, hogy túlságosan éles vagyok a vitában. De vannak pillanatok, amelyek arra kötelezneknek, hogy élére állítsuk a kérdést és nevükön nevezzük a dolgokat, mert különben helyrehozhatatlan kárt okozhatunk mind a pártnak, mind a forradalomnak.

A forradalmi frázis betegsége a forradalmi pártokon többnyire olyankor vesz erőt, amikor bennük közvetlenül vagy közvetve a proletár és a kispolgári elemek kapcsolata, egyesítése, egybefonódása valósul meg és amikor a forradalmi események menetében nagy és gyors fordulók mutatkoznak. A forradalmi frázis: forradalmi jelszavak szajkózása az események bizonyos fordulópontján, bizonyos helyzetben fennálló objektív körülmények számbavétele nélkül. Remek, pompás, megrészegítő jelszavak — amelyeknek nincs semmi alapjuk — ez a forradalmi frázis lényege.

Vizsgáljuk meg a forradalmi háború mellett most, 1918 január—februárjában Oroszországban felsorakoztatott érveknek akárcsak legfontosabb csoportjait, s ha összehasonlítjuk az objektív valóságot ezzel a jelszóval, választ kapunk arra a kérdésre, hogy helyes volt-e az általam adott jellemzés.

I

Azt, hogy készülnünk kell a forradalmi háborúra — abban az esetben, ha a szocializmus *egy* országban győz

és a szomszédos országokban fennmarad a kapitalizmus — sajtónk mindig hangoztatta. Ez vitathatatlan.

Felmerül a kérdés, hogyan kezdődött *valójában* ez a felkészülés Októberi Forradalmunk után?

Ez a felkészülés úgy kezdődött, hogy le kellett szerelnünk a hadsereget, kénytelenek voltunk ezt megtenni, annyira szemmelláthatóan, nyomós, leküzdhetetlen körülmények kényszerítettek erre bennünket, hogy nemcsak leszerelésellenes „áramlat" vagy hangulat nem jött létre a pártban, hanem egyáltalán egyetlen szó sem hangzott el a leszerelés ellen. Akinek kedve támad arra, hogy *gondolkozzék* egy olyan eredeti jelenség osztály-okain, mint amilyen az, hogy a Szovjet Szocialista Köztársaság, amely még nem fejezte be a szomszédos imperialista állammal viselt háborút, leszerelte a hadsereget, az minden különösebb megerőltetés nélkül megtalálja ezeket az okokat a három évi háború által végső romlásba döntött kisparaszti, elmaradott ország társadalmi rendjében. A sokmilliós hadsereget leszereltük és az *önkéntesség* elve alapján hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg megteremtéséhez[2] — ezek a tények.

Hasonlítsák össze ezekkel a tényekkel a forradalmi háborúról 1918 január—februárjában elhangzott szólamokat és máris világossá válik a forradalmi frázis lényege.

Ha a forradalmi háború mellett való „kiállás", ahogy mondjuk a petrográdi és a moszkvai szervezet „kiállt" mellette, nem lett volna frázis, akkor októbertől januárig más *tényeket* láttunk volna: azt láttuk volna, hogy a legerélyesebben harcolnak a leszerelés ellen. De ilyesminek a legcsekélyebb nyoma sem volt.

Azt láttuk volna, hogy a petrográdiak és a moszkvaiak *tízezrével* küldik az agitátorokat és a katonákat a frontra és naponta érkeznek hírek onnan a leszerelés elleni harcukról, e harc sikereiről, a leszerelés leállításáról.

Ilyesminek nyoma sem volt.

Százával hallottunk volna híreket olyan ezredekről, amelyek Vörös Hadsereggé alakulnak, terrorral leállítják a leszerelést, újra elfoglalják a védelmi vonalakat és újra erődíteni kezdenek a német imperializmus esetleges támadása ellen.

Ilyesminek nyoma sem volt. A leszerelés javában folyik. A régi hadsereg nincs többé. Az új hadsereg még éppen csak születőben van.

Aki nem akarja szólamokkal, szavalással, lelkendezéssel elringatni magát, annak látnia kell, hogy a forradalmi háború „jelszava" 1918 februárjában teljesen üres frázis, amely mögött semmi reális, objektív tartalom nincs. Érzelem, óhaj, elégedetlenkedés, felháborodás — ez ennek a jelszónak egyetlen *tartalma* a jelen pillanatban. Az olyan jelszót pedig, amelynek csak ilyen tartalma van, éppen forradalmi frázisnak nevezik.

Saját pártunk és az egész Szovjethatalom tettei, a petrográdi és a moszkvai bolsevikok tettei megmutatták, hogy az önkéntesekből álló Vörös Hadsereg megteremtése terén az első lépéseknél *egyelőre* tovább nem jutottunk. Ha valaki ez elől a kellemetlen tény elől, amely azonban mégiscsak tény — a szavalás árnyékába búvik és ugyanakkor nemcsak nem akadályozza a leszerelést, hanem még csak *szót sem emel* ellene, akkor ez azt jelenti, hogy megittasul a szavak szép csengésétől.

A mondottak jellemző igazolása az a tény, hogy például pártunk Központi Bizottságában a különbéke legtekintélyesebb ellenfeleinek *többsége* a forradalmi háború *ellen* szavazott, ellene szavazott januárban is, februárban is[3]. Mit jelent ez a tény? Azt jelenti, hogy a forradalmi háború lehetetlenségét elismerik mindazok, akik szemébe mernek nézni az igazságnak.

Ilyen esetekben kibúvókat keresnek vagy próbálnak keresni, hogy meneküljenek az igazság elől. Vegyük szemügyre a kibúvókat.

2

Az első kibúvó. Franciaországban 1792-ben legalább ilyen nagy volt a bomlás, a forradalmi háború azonban mindent helyrehozott, lelket öntött mindenkibe, lelkesedést váltott ki, mindent legyőzött. A mi forradalmunkban, amely mélyebb annál, csak olyan emberek, akik nem hisznek a forradalomban, csak opportunisták foglalhatnak állást a forradalmi háború ellen.

Hasonlítsuk össze ezt a kibúvót vagy érvet a tényekkel. A tény az, hogy a XVIII. századvégi Franciaországban *előbb* alakult ki az új, fejlettebb termelési mód *gazdasági* alapja, és már eredményként, felépítményként jött létre az erős forradalmi hadsereg. Franciaország más országokat megelőzve vetette le a feudalizmust, a győzelmes forradalom *több esztendeje után* söpörte el, és olyan népet vitt háborúba több gazdaságilag és politikailag elmaradott nép ellen, amely nem merült ki semilyen háborúban, amely kivívta a szabadságot és a földet és amelyet megerősített a feudalizmus felszámolása.

Hasonlítsák össze ezzel a ténnyel a mai Oroszországot. A háború hihetetlenül kimerítette az országot. A technikailag kitűnően felszerelt Németország szervezett államkapitalizmusánál magasabb fokú, új gazdasági rendünk *még* nincs. Még csak az alapjait vetjük meg. Parasztunknak csak törvénye van a föld szocializálásáról[4], de még egyetlenegy évet sem dolgozott szabadon (szabadon a földbirtokostól és a háború kínszenvedéseitől). Munkásunk megkezdte a tőkés megdöntését, de még nem volt ideje ahhoz, hogy megszervezze a termelést, bevezesse a termékcserét, rendezze a kenyérellátást és *emelje* a munka termelékenységét.

Efelé lépéseket tettünk, ráléptünk erre az útra, de világos, hogy új, magasabb fokú gazdasági rendünk *még nincsen.*

Legyőzött feudalizmus, biztosított burzsoá szabadság, jóllakott paraszt, szemben a feudális országokkal — ez volt az 1792—1793-as évek katonai téren felmutatott „csodáinak" gazdasági alapja.

Éhező és háborútól elgyötört kisparaszti ország, amely jóformán éppen csak hozzáfogott sebeinek gyógyításához, szemben a technikai és szervezeti tekintetben magasabb fokú munkatermelékenységgel — ez az objektív helyzet 1918 elején.

Éppen ezért 1792 mindenféle emlegetése stb. nem egyéb, mint forradalmi frázis. Szajkózzák a jelszavakat, a szólamokat, a csatakiáltásokat, de félnek az objektív valóság elemzésétől.

3

A második kibúvó. Németország „nem tud támadni", nem engedi meg az *ő* növekvő forradalma.

Hogy a németek „nem tudnak támadni", ezt az érvet 1918 januárjában és február elején a különbéke ellenfelei milliószor elsütötték. A legóvatosabbak közülük — persze hozzávetőlegesen — 25—33%-ban tartották valószínűnek, hogy a németek nem tudnak támadni.

A tények megdöntötték ezeket a számításokat. A különbéke ellenfelei nagyon gyakran itt is elhessegetik maguktól a tényeket, mert félnek a tények vaslogikájától.

Mi volt az oka annak a hibának, amelyet igazi forradalmároknak (nempedig csak érzelmeikre hallgató forradalmároknak) tudniok kell elismerni és fontolóra venni?

Az talán, hogy a béketárgyalásokkal *kapcsolatban* egyáltalán manővereztünk és agitáltunk? Nem. Nem ez volt. Manővereznünk és agitálnunk kellett. De emellett meg kellett szabnunk a „megfelelő időpontot" mind a manőverekhez és az agitációhoz — amíg lehetett manőverezni és agitálni —, mind pedig ahhoz, hogy abbahagyjunk minden manővert akkorra, amikor a kérdés élére állt.

A hiba oka az volt, hogy a német forradalmi munkásokkal való forradalmi együttműködésünket frázissá változtatták. Mi segítettünk a német forradalmi munkásoknak és továbbra is segítünk nekik mindennel, amivel csak tudunk — lövészárok-barátkozással, agitációval, a titkos szerződések nyilvánosságra hozatalával stb. Tettekkel nyujtottunk segítséget, ez gyakorlati segítség volt.

Egyes elvtársainknak az a kijelentése viszont, hogy „a németek nem tudnak támadni", frázis volt. Nem olyan régen éltük át itthon a forradalmat. Valamennyien nagyon jól tudjuk, hogy a forradalomnak miért volt könnyebb Oroszországban *kezdődnie*, mint Európában. Láttuk, hogy nem tudtuk meggátolni az orosz imperializmus offenzíváját 1917 júniusában, jóllehet forradalmunk már nemcsak megkezdődött akkor, nemcsak megdöntötte a monarchiát, hanem mindenütt megteremtette a Szovjeteket is. Láttuk, tudtuk, magyaráztuk a munkásoknak, hogy a háborúkat a kormányok viselik. Ahhoz, hogy a bur-

zsoá háborút beszüntessék, meg kell dönteni a burzsoá kormányt.

Az a kijelentés tehát, hogy „a németek nem tudnak támadni", egyértelmű volt ezzel a kijelentéssel: „tudjuk, hogy Németország kormányát a *legközelebbi hetekben* meg fogják dönteni." A valóságban ezt nem tudtuk és nem is tudhattuk, és ezért ez a kijelentés frázis volt.

Más az, hogy meg vagyunk győződve a német forradalom érlelődéséről és komoly segítséget nyujtunk ennek az érlelődésnek, erőnkhöz mérten szolgáljuk ezt az érlelődést *munkával*, agitációval, lövészárok-barátkozással, — bármivel, csak igazi *munka* legyen. Ebben áll a forradalmi proletárinternacionalizmus.

Megint más, ha valaki közvetlenül vagy közvetve, nyiltan vagy leplezetten kijelenti, hogy a német forradalom *már megérett* (holott köztudomású, hogy nem így van) és erre alapozza taktikáját. Ebben szemernyi forradalmiság sincs, ez nem egyéb, mint frázispufogtatás.

Ez a forrása annak a hibának, amely ebben a „büszke, ragyogó, hatásos, hangzatos" állításban rejlett: „a németek nem tudnak támadni."

4

Csak változata ugyanennek a frázisos badarságnak ez az állítás is: „mi segítünk a német forradalomnak, ha ellenállunk a német imperializmusnak, ezzel siettetjük Liebknecht győzelmét Vilmos felett."

Persze, Liebknecht győzelme — amely lehetséges és elkerülhetetlen akkor, amikor a német forradalom megérik és bekövetkezik — megszabadít bennünket minden nemzetközi nehézségtől, megszabadít bennünket a forradalmi háborútól is. Liebknecht győzelme megszabadít bennünket bármely ostobaságunk következményeitől. Vajjon ez az ostobaság igazolása?

Vajjon a német imperializmussal szemben tanusított mindenfajta „ellenállás" segít a német forradalomnak? Akinek kedve támad arra, hogy egy kicsit gondolkozzék vagy legalább felidézze emlékezetében az oroszországi forradalmi mozgalom történetét, az könnyen belátja, hogy csak

akkor szolgáljuk a forradalmat, ha *célszerűen* állunk ellent a reakciónak. Tömegével tudunk és a fél évszázados oroszországi forradalmi mozgalomban tömegével láttunk példákat a reakcióval szemben tanusított célszerűtlen ellenállásra. Mi, marxisták, mindig büszkék voltunk arra, hogy a tömegek erejének és az osztályok kölcsönös viszonyának szigorú számbavételével határoztuk meg a harc egyik vagy másik formájának célszerűségét. Hangoztattuk, hogy nem mindig célszerű a felkelés, hogy a felkelés kaland, ha a tömegekben nincsenek meg bizonyos előfeltételek; nagyon gyakran az egyéni ellenállásnak még a leghősiesebb formáit is elítéltük mint célszerűtlen és a forradalom szempontjából káros formákat. 1907-ben a keserű tapasztalatok alapján mint célszerűtlent elvetettük a III. dumában való részvétellel szemben tanusított ellenállást stb. stb.

Ahhoz, hogy segíthessünk a német forradalomnak, vagy propagandára, agitációra, lövészárok-barátkozásra kell szorítkoznunk, amíg nincs erőnk nyilt katonai összeütközésben vagy felkelésben keményen, komolyan, döntő módon lesujtani; vagypedig belemegyünk egy ilyen összeütközésbe, *tudva*, hogy ezzel nem segítünk az ellenségnek.

Világos mindenki számára (kivéve talán azokat, akik egészen megittasultak a frázistól), hogy ha belemegyünk egy komoly felkelésbe vagy katonai összeütközésbe, amikor *jól tudjuk*, hogy nincs erőnk, amikor *jól tudjuk*, hogy nincs hadseregünk, ez kaland, amely nem segít a német munkásoknak, hanem megnehezíti harcukat, megkönnyíti az ő ellenségük és a mi ellenségünk dolgát.

5

Van itten még egy kibúvó, amely annyira gyermeteg, annyira nevetséges, hogy ha nem a saját fülemmel hallom, sohasem hittem volna, hogy ilyen érv is van a világon.

„Hiszen októberben is azt mondogatták nekünk az opportunisták, hogy nincs erőnk, nincs hadseregünk, nincsenek géppuskáink, nincs technikánk, mégis lett minden a harcban, amikor megkezdődött a harc osztály és

osztály között. Meglesz mindez Oroszország proletariátusának a Németország tőkésosztálya elleni harcában is, segítségünkre kel majd a német proletár."

Októberben az volt a helyzet, hogy mi pontosan számbavettük éppen a *tömegek* erőit. Nem csak gondoltuk, hanem a Szovjetek *tömeges* választásainak tapasztalata alapján bizonyosan *tudtuk*, hogy a munkások és a katonák szeptemberben és október elején óriási többségükben *már* átálltak a mi oldalunkra. Tudtuk akár a Demokratikus Tanácskozáson megejtett szavazásból is[5], hogy a koalíció a parasztság tömegeiben is megbukott — tehát, *már* nyert ügyünk van.

Az októberi felkelés *objektív* előfeltételei a következők voltak:

1) a katonákat már nem fenyegette többé a bot: eltüntette 1917 februárja (Németország még nem érett meg a „maga" februárjára);

2) a katonák, ugyanúgy mint a munkások, eltávolodtak a koalíciótól és végkép *szakítottak* vele, tudatosan, megfontoltan, átérezve tettük jelentőségét.

Ennek és csakis ennek volt az eredménye, hogy *októberben helyes volt ez a jelszó:* „felkelést" (ez hibás jelszó lett volna júliusban, s akkor mi *nem* is adtuk ki).

Nem az volt október opportunistáinak hibája[6], hogy az objektív előfeltételekkel „törődtek" (csak kisdedek gondolkozhatnak így), hanem az, hogy *helytelenül* ítélték meg a *tényeket*, az apró-cseprő ügyekkel foglalkoztak, de nem vették észre a *legfőbbet:* azt, hogy a Szovjetek a megalkuvástól elfordultak mifelénk.

Más a katonai összeütközés Németországgal (amely nem élte még át sem a „maga" februárját, sem a „maga" júliusát, nem is beszélve októberről), a *monarchikus* burzsoá-imperialista kormány Németországával, és más az októberi felkelés harca a Szovjetek ellenségei ellen, azoknak a Szovjeteknek az ellenségei ellen, amelyek 1917 februárjától kezdve érlelődtek és szeptember—október folyamán értek meg teljesen — e két dolgot összehasonlítani olyan gyermekded foglalkozás, hogy csak nevetni lehet rajta. Ilyen sületlenségekre viszi az embereket a frázis!

6

Egy másfajta kibúvó: „De Németország megfojt majd bennünket gazdaságilag a különbéke-szerződéssel, elviszi szenünket, gabonánkat, jármot rak a nyakunkba."

Nagyon bölcs érv: menjünk bele a katonai összeütközésbe, *hadsereg nélkül*, bár ez az összeütközés nyilvánvalóan nem csak azzal jár majd együtt, hogy jármot raknak a nyakunkba, hanem azzal is, hogy megfojtanak bennünket, elveszik gabonánkat minden ellenérték nélkül, Szerbia és Belgium helyzetére jutunk — menjünk bele ebbe, mert *különben* előnytelen szerződést kapunk, Németország részletekben 6 vagy 12 milliárd rubel sarcot hajt majd be rajtunk, gabonát visz el tőlünk gépekért stb.

Óh, a forradalmi frázis hősei! Elvetik az imperializmus „jármát", de *szerényen* hallgatnak arról, hogy ha teljesen meg akarunk szabadulni a járomtól, meg kell *döntenünk* az imperializmust.

Azért fogadjuk el az előnytelen szerződést és a különbékét, mert tisztában vagyunk azzal, hogy *most* még nem vagyunk felkészülve a forradalmi háborúra, hogy tudnunk kell várni (mint ahogy, tűrve Kerenszkij jármát, tűrve burzsoáziánk jármát, vártunk júliustól októberig), várni, amíg erősebbek leszünk. Ezért, *ha* van *mód* arra, hogy egy előnytelennél is előnytelenebb különbékét kapjunk, *kötelesek vagyunk azt elfogadni* a szocialista forradalom érdekében, amely *még* gyenge (mert nekünk, oroszoknak, *még* nem jött segítségünkre az érlelődő németországi forradalom). Csak akkor leszünk kénytelenek harcba bocsátkozni, ha *teljesen* lehetetlen, hogy azonnal különbékét kapjunk — *nem azért, mert ez helyes taktika lesz, hanem azért, mert nem lesz más választásunk.* Ha a különbéke teljesen lehetetlen lesz, nem lesz lehetőségünk arra sem, hogy egyáltalán vitatkozzunk valamilyen taktikáról. Az egyetlen lehetőség a legelkeseredettebb ellenállás lesz. De amíg van választás, a különbékét és az előnytelennél is előnytelenebb békét kell választanunk, mert ez még mindig százszor jobb Belgium helyzeténél.

Hónapról hónapra erősödünk, bár most még gyengék vagyunk. Európában a nemzetközi szocialista forradalom

hónapról hónapra érlelődik, bár most még nem érett meg. Ezért . . . ezért, — így érvelnek a „forradalmárok" (mentsen meg tőlük a jósors . . .) —, fel kell vennünk a küzdelmet akkor, amikor *nyilvánvalóan* erősebb nálunk Németország imperializmusa, bár hónapról hónapra *gyengül* (a németországi forradalom lassú, de biztos érlelődése következtében).

Nagyszerűen érvelnek ezek az érzelmi „forradalmárok", pompásan érvelnek!

7

Az utolsó, és egyben „legkapósabb", legkelendőbb kibúvó: „A szégyenletes béke — gyalázat, Lettország, Lengyelország, Kurland, Litvánia elárulása."

Csoda-e, hogy éppen az orosz *burzsoák* (és talpnyalóik — a novolucsisták[7], a gyelonarodovecek[8], a novozsiznyisták[9]) — csiszolgatják a legszorgalmasabban ezt az állítólag internacionalista érvet?

Nem, nem csoda, mert ez az érv kelepce, amelybe a burzsoázia tudatosan csalogatja be az orosz bolsevikokat, a bolsevikok egy része pedig öntudatlanul beleesik, mert szereti a frázist.

Vizsgáljuk meg ezt az érvet elméletileg: mi magasabbrendű — a nemzetek önrendelkezési joga vagy a szocializmus?

A szocializmus a magasabbrendű.

Azért, hogy a nemzetek önrendelkezési jogát ne sértsük meg, szabad-e martalékul odadobni a Szovjet Szocialista Köztársaságot, kitenni az imperializmus csapásainak olyankor, amikor az imperializmus nyilvánvalóan erősebb, a Szovjet Köztársaság pedig nyilvánvalóan gyengébb?

Nem. Nem szabad. Ez nem szocialista, ez *burzsoá* politika.

Továbbá. Ha azzal a feltétellel kötnénk békét, hogy visszaadják „nekünk" Lengyelországot, Litvániát, Kurlandot, vajjon ez a béke *kevésbbé* szégyenletes, kevésbbé annexiós béke volna?

Az orosz burzsoá szempontjából: *igen.*

Az internacionalista szocialista szempontjából: *nem.*

Mert Lengyelország felszabadítása után (amit egy időben egyes *burzsoák* akartak Németországban) a német imperializmus *még erősebben* fojtogatná Szerbiát, Belgiumot és más országokat.

Hogy az orosz burzsoázia felzúdul a „szégyenletes" béke ellen — ez osztályérdekének helyes kifejezése.

De amikor egyes (frázispestisben szenvedő) bolsevikok szajkózzák ezt az érvet, az — elszomorító.

Vessünk egy pillantást a *tényekre*, — nézzük meg, hogyan viselkedik az angol-francia burzsoázia. Minden erejéből azon mesterkedik most, hogy bevonjon bennünket a Németország elleni háborúba, millió meg millió jót igér, csizmát, burgonyát, lőszert, mozdonyt (hitelbe . . . ez nem „járom", ne féljenek! ez „csak" hitel!). Azt akarja, hogy *most* harcoljunk Németország ellen.

Könnyen érthető, miért kell ezt akarnia: először is azért, mert elvonnók a német erők egy részét. Másodszor pedig azért, mert a Szovjethatalom a legkönnyebben akkor omolhatna össze, ha idő előtt katonai összeütközésbe bocsátkozna a német imperializmussal.

Az angol-francia burzsoázia kelepcét állít nekünk: menjetek, drágáim, harcoljatok *most*, ez nagyszerűen a hasznunkra válik. A németek kifosztanak benneteket, „megszedik magukat" Keleten, könnyebben engednek Nyugaton, s egyúttal a Szovjethatalom elbukik . . . Harcoljatok, drága „szövetséges" bolsevikok, mi majd segítünk nektek!

És a „baloldali" (mentsen meg tőlük a jósors) bolsevikok[10] belemásznak a kelepcébe, s közben a legforradalmibb frázisokat szavalják . . .

Igen, igen, a kispolgári szellem nyomainak egyik megnyilvánulása, hogy könnyen felülnek a forradalmi frázisnak. Régi igazság, régi történet ez, amely túlságosan gyakran válik újdonsággá . . .

8

1907 nyarán pártunk szintén átesett a forradalmi frázis bizonyos tekintetben hasonló betegségén.

Petrográd és Moszkva, majdnem valamennyi bolsevik

a III. duma bojkottja mellett volt, az objektív elemzést „érzelmekkel“ helyettesítették, belemásztak a kelepcébe.

A betegség kiújult.

Most nehezebb időket élünk. A kérdés milliószor fontosabb. Ha ilyen időben megbetegszünk, ez azzal a veszéllyel jár, hogy a forradalom elpusztul.

Harcolni kell a forradalmi frázis ellen, harcolni, okvetlenül harcolni kell, hogy ne mondják el rólunk majd valamikor a keserű igazságot: „a forradalmi háború forradalmi frázisa döntötte pusztulásba a forradalmat.“

„Pravda“ 31. sz. 1918 február 21.
Aláírás: K a r p o v.
„Izvesztyija VCIK“ 43. sz.
1918 március 8.

СОЦІАЛИСТИЧЕСКОЕ ОТЕЧЕСТВО ВЪ ОПАСНОСТИ!

Чтобъ спасти изнуренную, истерзанную страну отъ новыхъ военныхъ испытаній, мы пошли на величайшую жертву и объявили нѣмцамъ о нашемъ согласіи подписать ихъ условія мира.

Наши парламентеры 20 (7) февраля, вечеромъ, выѣхали изъ Рѣжицы въ Двинскъ и до сихъ поръ нѣтъ отвѣта.

Нѣмецкое правительство, очевидно, медлитъ отвѣтомъ. Оно явно и не хочетъ мира. Выполняя порученіе капиталистовъ всѣхъ странъ германскій милитаризмъ хочетъ задушить русскихъ и украинскихъ рабочихъ и крестьянъ, вернуть земли помѣщикамъ, фабрики и заводы — банкирамъ, власть монархіи.

Германскіе генералы хотятъ установить свой „порядокъ" въ Петроградѣ и въ Кіевѣ.

Соціалистическая Республика Совѣтовъ находится въ величайшей опасности.

До того момента, какъ поднимется и побѣдитъ пролетаріатъ Германіи, священнымъ долгомъ рабочихъ и крестьянъ Россіи является беззавѣтная защита Республики Совѣтовъ противъ полчищъ буржуазно-имперіалистской Германіи.

Совѣтъ Народныхъ Комиссаровъ постановляетъ:

1) Всѣ силы и средства страны цѣликомъ предоставляются на дѣло революціонной обороны.

2) Всѣмъ Совѣтамъ и Революціоннымъ организаціямъ вмѣняется въ обязанность защищать каждую позицію до послѣдней капли крови.

3) Желѣзнодорожные организаціи и связанные съ ними Совѣты обязаны всѣми силами воспрепятствовать врагу воспользоваться аппаратомъ путей сообщенія; при отступленіи уничтожать пути, взрывать и сжигать желѣзнодорожныя зданія; весь подвижной составъ — вагоны и паровозы, — немедленно направлять на востокъ въ глубь страны.

4) Всѣ хлѣбные и вообще продовольственные запасы, а равно всякое цѣнное имущество, которымъ грозитъ опасность попасть въ руки врага, должны подвергаться безусловному уничтоженію; наблюденіе за этимъ возлагается на мѣстные Совѣты подъ личной отвѣтственностью ихъ предсѣдателей.

5) Рабочіе и крестьяне Петрограда, Кіева, всѣхъ городовъ, мѣстечекъ, селъ и деревень по линіи новаго фронта должны мобилизовать батальоны для рытья окоповъ подъ руководствомъ военныхъ спеціалистовъ.

6) Въ эти батальоны должны быть включены всѣ работоспособные члены буржуазнаго класса мужчины и женщины подъ надзоромъ красногвардейцевъ; сопротивляющихся разстрѣливать.

7) Всѣ изданія, противодѣйствующія дѣлу революціонной обороны и становящіеся на сторону нѣмецкой буржуазіи, а также стремящіеся использовать нашествіе имперіалистическихъ полчищъ въ дѣлахъ свержения Совѣтской власти, закрываются; работоспособные редакторы и сотрудники этихъ изданій мобилизуются для рытья окоповъ и другихъ оборонительныхъ работъ.

8) Непріятельскіе агенты, спекулянты, громилы, контръ-революціонные агитаторы, германскіе шпіоны разстрѣливаются на мѣстѣ преступленія.

Соціалистическое отечество въ опасности. Да здравствуетъ соціалистическое отечество! Да здравствуетъ Международная Соціалистическая революція!

Совѣтъ Народныхъ Комиссаровъ.

21-го февраля. Петроградъ.

A Lenin által írt „Veszélyben a szocialista haza!" c. dekrétum. — 1918 február 21

Kisebbítve

VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA![11]

Hogy a meggyötört, elkínzott országot megmentsük az újabb háborús megpróbáltatásoktól, vállaltuk a legnagyobb áldozatot és tudattuk a németekkel, hogy hajlandók vagyunk elfogadni békefeltételeiket[12]. Parlamentereink február 20-án (7-én) este elindultak Rezsicából Dvinszkbe, *és mindeddig nem kaptunk választ.* A német kormány nyilván húzza az időt. Világos, hogy nem akar békét. A német militarizmus, a világ kapitalistáinak megbízását teljesítve, *meg akarja fojtani az orosz és ukrán munkásokat és parasztokat, vissza akarja adni a földet a földbirtokosoknak, a gyárakat a bankároknak, a hatalmat a monarchiának.* A német tábornokok saját „rendjüket" akarják bevezetni Petrográdban és Kievben. *A Szovjetek Szocialista Köztársasága a legnagyobb veszélyben forog.* Mindaddig, amíg be nem következik Németország proletariátusának felkelése és győzelme, Oroszország munkásainak és parasztjainak szent kötelessége, hogy önfeláldozóan védjék a Szovjetek köztársaságát a burzsoá-imperialista Németország hordáival szemben. A Népbiztosok Tanácsa elrendeli: *1) Az ország minden ereje és eszköze teljesen a forradalmi honvédelem szolgálatába állítandó. 2) Minden Szovjet és minden forradalmi szervezet köteles utolsó csepp véréig védeni minden állást.* 3) A vasúti szervezetek és a velük kapcsolatos Szovjetek minden erejükkel kötelesek meggátolni az ellenséget a közlekedési apparátus használatában; visszavonulás esetén szét kell rombolni a pályákat, fel kell robbantani és fel kell gyujtani a vasúti épületeket; az egész gördülőanyagot — vasúti kocsikat és mozdonyokat — haladéktalanul kelet felé, az ország belsejébe kell

irányítani. 4) Az összes gabona- és általában élelmiszerkészleteket, valamint minden értékes vagyontárgyat, amit az a veszély fenyeget, hogy az ellenség kezébe juthat, feltétlenül meg kell semmisíteni; ezt a helyi Szovjetek tartoznak ellenőrizni, — személy szerint a Szovjet elnöke felelős érte. 5) Petrográd, Kiev és az új front mentén levő minden város, falu és település munkásait és parasztjait lövészárkok ásása céljából katonai szakértők vezetése alatt zászlóaljakba kell mozgósítani. *6) E zászlóaljakba vörösgárdisták felügyelete alatt besorozandó a burzsoá osztály minden munkaképes férfi és nő tagja; az ellenszegülők főbelövetnek.* 7) Minden olyan kiadvány, amely a forradalmi honvédelem ellen irányul és a német burzsoázia oldalára áll, vagypedig az imperialista hordák betörését a Szovjethatalom megdöntésére akarja felhasználni, betiltandó; e kiadványok munkaképes szerkesztőit és munkatársait lövészárkok ásására és más honvédelmi munkákra kell mozgósítani. *8) Ellenséges ügynökök, spekulánsok, fosztogatók, rablók, ellenforradalmi agitátorok, német kémek a helyszínen főbelövetnek.*

Veszélyben a szocialista haza! Éljen a szocialista haza! Éljen a nemzetközi szocialista forradalom!

A Népbiztosok Tanácsa

1918 február 21-én.
Petrográd.

„Pravda" 32. sz.
1918 február 22.

KIEGÉSZÍTÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK „VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA!" CÍMŰ DEKRÉTUMÁHOZ

A Népbiztosok Tanácsa, február 21-i dekrétumának helyes és feltétlen végrehajtása érdekében, elrendeli:

(1) Minden munkás napi 8 óra munka után köteles napi három órát (vagy napi 4½ órát, úgy hogy minden harmadik nap pihen) katonai vagy közigazgatási téren dolgozni.

(2) A gazdag osztály vagy a jómódú csoportok (legalább 500 rubel havi jövedelem, vagy legalább 1 500 rubel készpénztartalék) minden tagja köteles haladéktalanul *munkakönyvet* kiváltani, amelyben hetenként igazolják, hogy a könyv tulajdonosa teljesítette-e a reá kirótt katonai vagy közigazgatási munkát. Az igazolást illetőség szerint a munkások szakszervezete, a Munkásküldöttek Szovjetje vagy a Vörös Gárda helyi osztagának parancsnoksága jegyzi be.

A jómódúak a munkakönyvekért darabonként 50 rubelt tartoznak fizetni.

(3) Akik nem munkások, de nem tartoznak a jómódú osztályokhoz, szintén kötelesek munkakönyvet kiváltani, amelyért 5 rubelt (vagy 1 rubelt, az előállítási költséget) tartoznak fizetni.

A jómódúak munkakönyvében külön erre a célra szolgáló rovatokban fel kell jegyezni bevételeik és kiadásaik összegét.

Mindazok, akiknek nincs munkakönyvük vagy a munkakönyvben helytelen (sőt, esetleg hamis) bejegyzéseket tesznek, a haditörvények szerint büntettetnek.

Mindazok, akiknek fegyver van birtokukban, kötelesek új engedélyt kérni (a) helyi házbizottságuktól; (b) a

2. §-ban feltüntetett intézményektől. Két engedély nélkül fegyvert tartani tilos; e szabály megszegéséért a büntetés — főbelövetés.

Ugyanez a büntetés élelmiszertartalékok rejtegetéséért.

A közellátás helyes megszervezése érdekében *valamennyi* állampolgár köteles egyesülni *fogyasztási szövetkezetekben*, ház . . .*

A megírás ideje: 1918 február 21 vagy 22.
Először 1927 december 22-én,
a „Pravda" 293. számában jelent meg.

---

* A kézirat itt megszakad. — *Szerk.*

A RÜHESSÉGRŐL

Kínos betegség a rüh. Mikor azonban az embereket a forradalmi frázis rühe ragadja el, ennek a betegségnek már puszta látása is elviselhetetlen szenvedéseket okoz.

Egyszerű, világos, érthető, a dolgozó tömeg bármely tagja számára szemmelláthatő, vitathatatlannak látszó igazságokat hamisítanak meg azok, akik elkapták a rüh említett válfaját. Ez a meghamisítás gyakran a legjobb, legnemesebb, legmagasztosabb buzgóságból fakad, „egyszerűen" azért, mert ismert elméleti igazságokat nem emésztettek meg vagy mert azokat gyermeki együgyűséggel, iskolás szolgaisággal nem a megfelelő helyen ismétlik (nem értik, ahogy mondani szokás, „mikor mi helyénvaló"), de ettől a rüh még ugyanaz az undorító rüh marad.

Például, mi lehet vitathatatlanabb és világosabb, mint a következő igazság: az a kormány, amely a három esztendei rablóháborútól elkínzott népnek Szovjethatalmat, földet, munkásellenőrzést és *békét* adott, legyőzhetetlen volna. A béke — mindennél fontosabb. Ha az általános és igazságos béke megkötésére tett *lelkiismeretes* erőfeszítéseink után kiderül, valóban kiderül, hogy ilyen békét *most* nem tudunk elérni, bármelyik egyszerű paraszt megértené, hogy el kell fogadni egy olyan békét, amely nem általános, hanem különbéke és igazságtalan béke. Minden paraszt, még a legtudatlanabb és legműveletlenebb paraszt is megértené ezt, és *megbecsülné* azt a kormányt, amely akár ilyen békét adna neki.

A bolsevikok bizonyára elkapták ezt a förtelmes frázis-viszketegséget, mert csak így felejthették el ezt az igazságot és válthattak ki a parasztokból teljesen jogos

elégedetlenséget, amikor e viszketegség következtében a rabló Németország új háborút indított a kimerült Oroszország ellen! Hogy milyen nevetséges és siralmas „elméleti" szólamokkal és szofizmákkal takargatták ezt a rühöt, azt kimutattam „A forradalmi frázisról" című cikkben („Pravda", február 21 (8))*. Nem tértem volna vissza rá, ha ugyanaz a rüh (micsoda ragadós betegség!) nem csapott volna át ma egy újabb térre[13].

Annak megmagyarázására, hogy ez hogyan történt, elmondok előbb egy kis példát, minél egyszerűbben, minél világosabban, „elmélet" nélkül — ha ugyanis a rühöt „elmélet" rangjára emelik, az elviselhetetlen — nagy szavak nélkül, minden olyan kitétel nélkül, amit a tömeg nem ért.

Tegyük fel, Kaljajev[14], hogy megöljön egy zsarnokot, egy szörnyeteget, valamelyik nagy zsiványtól, tolvajtól, rablótól szerez egy revolvert, és kenyeret, pénzt, pálinkát ígér neki érte.

El lehet ítélni Kaljajevet azért, mert a gyilkoló fegyver megszerzése céljából „alkut kötött egy rablóval"? Erre minden egészséges gondolkozású ember azt feleli, hogy nem lehet. Ha Kaljajev nem tudott máshonnan revolvert szerezni és ha Kaljajev ügye valóban becsületes ügy (egy zsarnok meggyilkolása, nempedig rablógyilkosság), Kaljajev nem megrovást, hanem dícséretet érdemel azért, hogy ilymódon szerzett revolvert.

Nos, ha viszont egy rabló rablógyilkosság céljából szerez revolvert pénzért, pálinkáért, kenyérért egy másik rablótól, össze lehet-e hasonlítani az *ilyen* „alkut egy rablóval" a Kaljajev-féle alkuval (nem is beszélve azonosításukról)?

Nem lehet. Akinek nem ment el az esze és aki nem kapta el a rühöt, az egyetért azzal, hogy nem lehet. Bármelyik egyszerű paraszt, ha találkozna egy ilyen „intellektuellel", aki frázisokkal próbál kitérni egy ennyire nyilvánvaló igazság elől, ezt mondaná: nézd, jó uram, ne államot kormányozz, hanem eredj tréfacsináló bohócnak, vagy

* Lásd ebben a kötetben 1—12. old. — *Szerk.*

menj egyszerűen a gőzfürdőbe, hogy megszabadulj a rühességtől.

Ha Kerenszkij, az uralkodó osztály, a burzsoázia, vagyis a kizsákmányolók képviselője, alkut köt az angol-francia kizsákmányolókkal, hogy fegyvert és burgonyát kapjon tőlük, s ugyanakkor eltitkolja a nép elől azokat a szerződéseket, amelyek (siker esetén) az egyik rablónak Örményországot, Galíciát, Konstantinápolyt, a másik rablónak Bagdadot, Szíriát stb. ígérik, akkor vajjon nehéz megérteni, hogy ez az alku rablás, szélhámosság, aljasság Kerenszkij és barátai részéről?

Nem. Ezt egyáltalán nem nehéz megérteni. Bármelyik egyszerű paraszt megérti, még a legtudatlanabb és legműveletlenebb is.

Nos, ha viszont a kizsákmányolt, elnyomott osztály képviselőjét, az után, hogy ez az osztály megdöntötte a kizsákmányolókat, nyilvánosságra hozott és felbontott minden titkos és rabló szerződést, rablótámadás érte Németország imperialistái részéről, el lehet-e ítélni őt azért, mert „alkut köt a rablókkal", az angolokkal és franciákkal, mert pénzért vagy fáért stb. fegyvert és burgonyát szerez tőlük? Lehet-e ezt becstelen, szégyenletes, piszkos alkunak minősíteni?

Nem, nem lehet. Minden egészséges gondolkozású ember megérti ezt és mint paprikajancsikat kineveti azokat, akik „il-l-ledelmesen" és tudós képpel akarnák bizonygatni, hogy „a tömegek nem értik meg", mi a különbség az imperialista Kerenszkij rablóháborúja (és az összeharácsolt közös zsákmány felosztására vonatkozóan a rablókkal kötött becstelen alku) között és a között a *Kaljajev-féle* alku között, amelyet a bolsevik kormány az angol-francia rablókkal kötött azért, hogy fegyvert és burgonyát szerezzen tőlük a német rabló visszaverése érdekében.

Minden egészséges gondolkozású ember ezt mondja majd: aki rablótól fegyvert vásárol rablás céljából, az alávaló gazember, aki ellenben egy ugyanolyan rablótól azért vásárol fegyvert, hogy igazságos harcot vívjon egy betolakodó ellen, az teljesen jogosan jár el. Ebben valami „nem tiszta" dolgot csak libuskák meg finnyás ifjak lát-

hatnak, akik sokat „tanultak", de csak finnyáskodást tanultak. Ezeken az embereken kívül talán még azok eshetnek ilyen „hibába", akik elkapták a viszketegséget.

Igenám, de a német munkás megérti-e, hogy mi a különbség aközött, hogy Kerenszkij fegyvert vásárol az angol-francia rablóktól azért, hogy elorozza a törököktől Konstantinápolyt, Ausztriától Galíciát, a németektől Kelet-Poroszországot, — . . . és aközött, hogy a bolsevikok ugyanazoktól a rablóktól fegyvert vásárolnak azért, hogy visszaverjék Vilmost, amikor az csapatokat küldött a szocialista Oroszország ellen, amely mindenkinek becsületes és igazságos békét ajánlott fel, Oroszország ellen, amely a háborút befejezettnek nyilvánította?

Fel kell tételeznünk, hogy a német munkás „megérti" ezt, először azért, mert ez a munkás értelmes és művelt, másodszor azért, mert megszokta, hogy kulturáltan és rendesen éljen, nem szenved sem általában az orosz viszketegségben, sem különösen a forradalmi frázis viszketegségében.

Van-e különbség a rablógyilkosság és egy betolakodó megggyilkolása között?

Van-e különbség a között a háború között, amelyet két rablócsoport folytat a zsákmány elosztásáért, és az igazságos háború között, amelynek célja a rablókat megdöntő nép ellen indított rablótámadás visszaverése?

Vajjon annak a megítélése, hogy helyesen vagy helytelenül járok-e el, amikor rablótól szerzek fegyvert, nem függ-e ennek a fegyvernek a céljától és rendeltetésétől? Attól, hogy becstelen és aljas háborúban, vagypedig igazságos és becsületes háborúban használom?

Phű! De csúnya egy betegség az a rüh. És nehéz mestersége van annak az embernek, akinek a gőzfürdőben rühösöket kell gőzöltetnie . . .

P. S.* Az északamerikaiak a XVIII. század végén Anglia ellen folytatott szabadsághábórújukban felhasználták a versenytársnak, az Angliánál nem kisebb gyarmati rablónak, a spanyol és francia államnak a segítségét.

---

* Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

Azt mondják, akadtak „baloldali bolsevikok", akik nekiültek, hogy „tudományos munkát" írjanak ezeknek az amerikaiaknak „nem tiszta alkujáról" . . .

A megírás ideje: 1918 február 22.
Megjelent 1918 február 22-én,
a „Pravda" 33. számában (esti kiadás).
Aláírás: K a r p o v.

BÉKE VAGY HÁBORÚ?

A németek válasza, mint az olvasók látják, még a bresztlitovszkiaknál is súlyosabb békefeltételeket szab nekünk[15]. És mégis, szilárd meggyőződésem, hogy csak az tagadhatja meg e feltételek aláírását, aki teljesen megittasult a forradalmi frázistól. Éppen ezért indítottam a „Pravdá"-ban (Karpov aláírással) a „forradalmi frázisról" és a „rühességről"* szóló cikkeimmel kíméletlen harcot a forradalmi frázis ellen, mert benne láttam és most is benne látom a legnagyobb veszedelmet pártunkra (és következésképpen forradalmunkra) nézve. Forradalmi pártok, amelyek szigorúan érvényesítik a forradalmi jelszavakat, a történelem folyamán már sokszor elkapták a forradalmi frázis betegségét és bele is pusztultak.

Mindeddig a háttérből igyekeztem rávezetni a pártot arra, hogy harcoljon a forradalmi frázis ellen. Most nyiltan kell ezt megtennem. Mert — óh jaj! — legrosszabb feltevéseim beigazolódtak.

1918 január 8-án mintegy hatvan igen tekintélyes petrográdi pártfunkcionárius gyűlésén felolvastam téziseimet „az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről" (17 tézis, amelyek holnap már nyomtatásban is megjelennek)[16]. Ezekben a tézisekben (13.§) már hadat üzentem a forradalmi frázisnak, mégpedig a lehető leggyengédebb, baráti formában (most mélységesen elítélem magam ezért a gyengédségért). Azt mondottam, hogy a felajánlott békéről való lemondás politikája „talán meg-

* Lásd ebben a kötetben 1—12. és 19—23. old. — *Szerk.*

felelne annak az emberi szükségletnek, hogy a szép, a hatásos, a ragyogó felé törjünk, de egyáltalán nem számolna az osztályerők és anyagi tényezők objektív viszonyaival, a már megkezdődött szocialista forradalom jelenlegi pillanatában".

A 17. tézisben azt írtam, hogy ha visszautasítjuk a felajánlott békét, akkor „a hatalmas vereségek kényszeríteni fogják Oroszországot, hogy még hátrányosabb különbékét kössön".

A helyzet még rosszabbnak bizonyult, mert visszavonuló és leszerelő hadseregünk egyáltalán nem hajlandó harcolni.

Ilyen viszonyok között a mai helyzetben csak a fékevesztett frázis késztetheti Oroszországot háborúra, s én a magam részéről természetesen egy pillanatig sem maradnék benn sem a kormányban, sem pártunk Központi Bizottságában, ha a frázis politikája felülkerekedne.

A keserű igazság most olyan ijesztően világosan mutatkozott meg, hogy lehetetlen nem meglátni. Az egész oroszországi burzsoázia ujjong és lelkendezik, hogy jönnek a németek. Csak a vakok vagy a frázis megrészegültjei nem veszik észre, hogy a forradalmi háború politikája *(hadsereg nélkül . . .)* burzsoáziánk malmára hajtja a vizet. Dvinszkben az orosz tisztek már váll-lapokkal járnak.

Rezsicában a burzsujok örömujjongva fogadták a németeket. Petrográdban, a Nyevszkij proszpekten, és a burzsoá lapokban („Recs"[17], „Gyelo Naroda", „Novij Lucs" stb.) már előre örülnek annak, hogy a németek hamarosan meg fogják dönteni a Szovjethatalmat.

Tudja meg mindenki: aki ellenzi az azonnali békét — ha mégolyan súlyos is az —, az a Szovjethatalom létére tör.

Kénytelenek vagyunk átesni a súlyos békén. Ez a béke nem tartóztatja fel a forradalmat Németországban és Európában. Hozzálátunk a forradalmi hadsereg előkészítéséhez, mégpedig nem frázisokkal és hűhóval (mint ahogy azok készítették, akik január 7-e óta még annak érdekében sem tettek semmit, hogy megpróbálják meg-

állítani menekülő csapatainkat), *hanem szervező munkával*, tettel, úgy, hogy komoly, hatalmas néphadsereget teremtünk.

A megírás ideje: 1918 február 23-án reggel.

Megjelent 1918 február 23-án, a „Pravda" 34. számában (esti kiadás).

Aláírás: L e n i n.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG BOLSEVIK ÉS „BALOLDALI" ESZER FRAKCIÓJÁNAK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 23-ÁN[18]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin a német ajánlat elfogadása mellett száll síkra. Felszólalását azzal kezdi, hogy a Szovjethatalomnak szembe kell néznie az igazsággal, hogy a Szovjethatalomnak le kell szögeznie, hogy a németekkel szemben nincsen semmi lehetőség az ellenállásra. Utal az előtte felszólalók kijelentéseire, akik elvetették a szerződés aláírását, és teljesen alaptalannak tartja azt a feltevést, hogy a közeljövőben meg tudjuk szervezni a hadsereget; a hadsereg nem akar harcolni és senki sem tudja kényszeríteni rá, ha viszont hozzákezdünk a hadsereg megszervezéséhez, ha összeszedjük a bátor harcosok maroknyi csoportját, de ezeket az imperializmus torkába dobjuk, ezzel elszakítjuk magunktól az erélyes és meggyőződéses harcosokat, akik kivívták szabadságunkat.

Lenin továbbá arról beszél, hogy orosz proletariátusunk egyáltalán nem tehet arról, hogy a német forradalom késik. Ez a forradalom be fog következni, de még nem érkezett meg, és számunkra a legjobb megoldás az időnyerés; ha most aláírjuk a békeszerződést, később, erélyes szervező munkával, vasútvonalak építésével, az élelmezési kérdés rendezésével, erős és szilárd hadsereget tudunk teremteni forradalmunk védelmére, addig pedig Németországban feltétlenül bekövetkezik a szocialista forradalom.

Megjelent 1918 február 24-én, az „Izvesztyija Szovjetov Rabocsih, Szoldatszkih i Kresztyanszkih Gyeputatov gor. Moszkvi i Moszkovszkoj oblasztyi" c. lap 32. számában.

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 23-ÁN[19]

Elvtársak, a német imperializmus képviselői által elénk terjesztett feltételek hallatlanul súlyos, rendkívül leigázó, rabló feltételek. A német imperialisták, kihasználva Oroszország gyengeségét, torkunkat szorongatják. És ilyen körülmények között, hogy ne titkoljam el önök előtt a keserű igazságot, amely mélységes meggyőződésem, meg kell mondanom, hogy számunkra az egyetlen megoldás e feltételek aláírása. Meg kell mondanom, hogy minden egyéb javaslat akarva-akaratlanul még nagyobb bajokat zúdít ránk, még teljesebben alárendeli (ha itt egyáltalán lehet fokozatokról beszélni) a Szovjet Köztársaságot a német imperializmusnak, még teljesebben a német imperializmus igájába hajtja, vagypedig szomorú kísérlet arra, hogy szólamokkal térjenek ki az iszonyú, mérhetetlenül súlyos, de kétségtelen valóság elől. Elvtársak, önök mindannyian nagyon jól tudják, sokan saját tapasztalatukból is, hogy az imperialista háború mindenki számára érthető, vitathatatlan okokból rettenetesebb és súlyosabb teherrel nehezedett Oroszországra, mint más országokra; tudják tehát, hogy hadseregünket a háború annyira megtépázta, úgy elgyötörte, mint semilyen más ország hadseregét sem; hogy mindaz a rágalom, amelyet a burzsoá sajtó és a neki segédkező vagy a Szovjethatalommal szemben ellenséges pártok szórtak ránk, hogy ugyanis a bolsevikok bomlasztották a csapatokat — dőreség. Ismételten emlékeztetem önöket arra a kiáltványra, amelyet Krilenko, Kerenszkij idejében, amikor még zászlós volt, Petrográdba utaztában szétküldött a csapatoknak. Ebben a kiáltványban, amelyet a „Pravda" leközölt, a következőket mondotta: nem

kellenek zendülések, mi nem zendüléseket akarunk, mi szervezett politikai akciókra szólítunk fel benneteket, igyekezzetek minél szervezettebben viselkedni. Ilyen volt a bolsevikok egyik leglelkesebb és a hadsereghez legközelebb álló képviselőjének propagandája. Mindazt, amit meg lehetett tenni annak érdekében, hogy együtt tartsuk ezt a hallatlanul, mérhetetlenül elfáradt hadsereget, mindazt, amit meg lehetett tenni annak érdekében, hogy megerősítsük ezt a hadsereget, megtettük. És ha most azt látjuk, hogy például az utóbbi hónap folyamán teljesen tartózkodtam pesszimistának vélhető nézetem kifejtésétől, ha láttuk azt, hogy a hadsereg tekintetében az utóbbi hónap folyamán elmondottunk mindent, amit el lehetett mondani, és megtettünk mindent, amit meg lehetett tenni, hogy megkönnyítsük a helyzetet, a valóság megmutatta nekünk, hogy a háború három esztendeje után hadseregünk semmi szín alatt sem tud és nem akar harcolni. Ez a döntő oka, egyszerű, szemmelláthatő, a legnagyobb mértékben keserű és súlyos, de teljesen világos oka annak, hogy az imperialista rabló szomszédságában élvén kénytelenek vagyunk aláírni a békefeltételeket, amikor az a torkunkat szorongatja. Éppen ezért felelősségem teljes tudatában beszélek és ismétlem, hogy a Szovjethatalom egyetlen képviselőjének sincs joga kivonni magát ez alól a felelősség alól. Persze, kellemes és könnyű beszélni a munkásoknak, a parasztoknak és a katonáknak, kellemes és jó érzés volt figyelemmel kísérni, hogy az Októberi Felkelés után hogyan haladt a forradalom előre, de amikor be kell ismerni a keserű, súlyos, kétségtelen igazságot — a forradalmi háború lehetetlenségét —, most ez alól a felelősség alól nem szabad kivonnunk magunkat és nyiltan vállalnunk kell ezt a felelősséget. Úgy vélem, teljesítenem kell kötelességemet és nyiltan meg kell mondanom, ami van, s ezért meg vagyok győződve arról, hogy Oroszország dolgozó osztálya, amely tudja, mi a háború, tudja, mibe került az a dolgozóknak, mennyire elgyötörte és kimerítette őket, hogy a dolgozók, ebben egy percig sem kételkedem, velünk együtt tudják, milyen hallatlanul súlyosak, durvák és aljasak ezek a békefeltételek és mégis helyeslik magatartásunkat. A dol-

gozók ezt mondják: kötelességtek volt felajánlani egy azonnali és igazságos béke feltételeit, s ezt meg is tettétek, ki kellett használnotok mindent, ami lehetséges volt, a békekötés halogatása érdekében, hogy meglássátok, nem csatlakoznak-e hozzánk más országok, nem jön-e a segítségünkre az európai proletariátus, amelynek segítsége nélkül nem tudunk tartós szocialista győzelmet kivívni. Minden lehetőt megtettünk azért, hogy húzzuk-halogassuk a tárgyalásokat, sőt, a lehetségesnél is többet tettünk, megtettük azt, hogy a breszti tárgyalások után a hadiállapotot megszüntnek nyilvánítottuk, mert meg voltunk győződve arról, mint ahogy sokan közülünk meg voltak győződve róla, hogy Németország nincs olyan helyzetben, hogy vadállatias és kegyetlen támadást indítson Oroszország ellen. Ezúttal súlyos vereséget kellett elszenvednünk, és tudnunk kell bátran szembenézni a vereséggel. Igen, a forradalom eddig emelkedő irányban győzelemről győzelemre haladt; most pedig súlyos vereséget szenvedett. A német munkásmozgalom, amely olyan lendületesen indult, egy időre félbeszakadt. Tudjuk, hogy a német munkásmozgalom döntő okait azért nem küszöbölték ki és hogy ezek az okok megnőnek és elkerülhetetlenül mélyülni fognak, mert elhúzódik a gyötrelmes háború, mert az imperializmus vadállatisága egyre teljesebben és egyre pimaszabb formában tárul fel, s felnyitja azoknak a tömegeknek a szemét, amelyek talán a legtávolabb állnak a politikától vagy nem tudják megérteni a szocialista politikát. A német mozgalom félbeszakadása folytán azonban olyan kétségbeejtő, tragikus helyzet alakult ki, amely arra kényszerít most bennünket, hogy elfogadjuk a békét, és arra készteti a dolgozó tömegeket, hogy ezt mondják rólunk: igen, helyesen cselekedtek, megtettek minden tőlük telhetőt, hogy igazságos békét ajánljanak fel és elhúzzák a béke megkötését, kénytelenek voltak alávetni magukat a legelnyomóbb és legszerencsétlenebb békének, mert az ország számára nincs más kivezető út. A német imperialisták olyan helyzetben vannak, hogy kénytelenek élethalálharcot vívni a Szovjet Köztársaság ellen; ha most nem folytatják a Petrográd és Moszkva elleni előnyomulásra vonatkozó terveik

megvalósítását, ennek csak az az oka, hogy leköti őket az Anglia ellen viselt véres és rabló háború, hogy a belső válság még tart. Amikor azt mondogatják nekem, hogy a német imperialisták holnap vagy holnapután még rosszabb feltételekkel állhatnak elő, azt felelem, hogy erre fel kell készülnünk; természetes, hogy a ragadozó fenevadak szomszédságában élő Szovjet Köztársaságnak számolnia kell a támadással. Ha mi most nem tudunk háborúval válaszolni, azért nem tudunk, mert nincs erőnk, mert harcolni is csak néppel lehet. Ha a forradalom sikerei sok elvtársunkat arra késztetik is, hogy ennek az ellenkezőjét mondják, ez nem tömeges jelenség; ez nem az igazi tömegek akaratának és véleményének kifejezése; ha önök odamennek az igazi dolgozó osztályhoz, a munkásokhoz és a parasztokhoz, azt az egyetlen választ fogják kapni, hogy semmiképpen sem tudunk hadat viselni, nincs fizikai erőnk, már megcsömörlöttünk a vértől, ahogy egy katona mondotta. Ezek a tömegek megértenek bennünket és igazat adnak nekünk, amikor aláírjuk ezt a kényszerű és hallatlanul súlyos békét. Talán nem kis időt fog igénybevenni, amíg a tömegek kipihenik magukat egy újabb fellendüléshez, de azok, akik átélték a forradalmi ütközetek hosszú éveit a forradalom fellendülésének időszakában és abban az időszakban, amikor a forradalom a mélybe hanyatlott, amikor a tömegekhez intézett forradalmi jelszavak nem találtak visszhangra náluk, tudják, hogy a forradalom mégis mindig újra fellendült; ezért azt mondjuk: igen, a tömegek most nem képesek háborút viselni, most a Szovjethatalom minden képviselője köteles a népnek szemébe mondani a keserű igazságot, mind a hároméves háború, mind a cárizmus okozta kétségbeejtő romlás hallatlanul nehéz időszaka el fog múlni és a nép megtalálja majd magában az erőt és a lehetőséget arra, hogy ellenálljon. Mi most elnyomóval állunk szemben; elnyomásra persze a legjobb forradalmi háborúval, felkeléssel válaszolni, de sajnos a történelem megmutatta, hogy az elnyomásra nem mindig lehet felkeléssel válaszolni; a felkelésről való lemondás azonban még nem jelenti a forradalomról való lemondást; ne üljenek fel a burzsoá lapoktól, a Szovjethatalom ellen-

ségeitől kiinduló provokációnak; nekik nincs más szavuk erre a békére, csak az, hogy „szégyenletes béke“ meg „gyalázat!“, a valóságban pedig ez a burzsoázia örömujjongva fogadja a német hódítókat. A burzsujok ezt mondják: „eljönnek végre-valahára a németek és majd rendet teremtenek“, ezt akarják és ezt hajszolják, amikor így kiáltoznak: „szégyenletes béke, gyalázatos béke“. Ők azt akarják, hogy a Szovjethatalom vállalja a harcot, a hallatlanul nehéz harcot, mert tudják, hogy nincs erőnk, és teljesen a német imperialisták igájába akarnak hajtani bennünket, hogy alkut kössenek a német rendőrökkel, de ők csak a maguk osztályérdekeit fejezik ki, mert tudják, hogy a Szovjethatalom erősödik. Ezek a hangok, ezek az ordítozások a béke ellen — szerintem a legjobb bizonyítékai annak, hogy azok, akik elutasítják ezt a békét, nemcsak helyrehozhatatlan illúziókban ringatják magukat, hanem felültek a provokációnak is. Nem, bátran szembe kell néznünk a végzetes igazsággal: elnyomóval állunk szemben, aki a torkunkat szorongatja, és mi harcolni fogunk a forradalmi harc minden eszközével. De most kétségbeejtően nehéz helyzetben vagyunk, szövetségesünk nem siethet segítségünkre, a nemzetközi proletariátus most nem jöhet, de jönni fog. Ez a forradalmi mozgalom, amelynek most nincs lehetősége arra, hogy katonai erővel vágjon vissza az ellenségnek, fellendül majd és később vág vissza, de visszavág. (T a p s.)

Rövid kivonata
megjelent 1918 február 26-án,
a „Pravda“ 35. számában.
A teljes szöveg először 1926-ban,
N. Lenin (V. Uljanov) Összegyüjtött Művei
XX. kötetének II. részében jelent meg.

HOL A HIBA?[20]

A legtekintélyesebbek és legfelelősségteljesebbek azok közül, akik ellenzik, hogy a breszti feltételek alapján megkössük a különbékét, érveik lényegét a következőképen fejtették ki:

. . .„— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —. . .“

Itt felsorakoztatják a legsűrítettebb, legfontosabb érveket, majdnem határozat formájában kifejtve. Hogy könnyebben megvizsgálhassuk az érveket, minden egyes mondatot külön megszámoztunk.

Ha ezeket az érveket megvizsgáljuk, rögtön szembetűnik a szerzők fő hibája. Egyetlen szót sem szólnak a forradalmi háború mostani konkrét feltételeiről. Azt, ami a béke hívei számára a legfőbb és legfontosabb megfontolás, vagyis hogy *most* lehetetlen harcolnunk, éppen ezt kerülik meg. Válaszképpen — válaszképpen akár az én téziseimre*, amelyeket a szerzők január 8-a óta jól ismernek — kizárólag *általános* megfontolásokat, absztrakciókat hoznak fel, amelyek elkerülhetetlenül frázissá változnak. Mert minden általános történelmi megfontolás, amelyet egyes esetre alkalmaznak anélkül, hogy éppen az adott eset feltételeit külön elemeznék, frázissá válik.

Nézzék meg az első tételt. Az egésznek a „veleje“ — szemrehányás, ömledezés, szavalás, az ellenfél „meg-

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 458—466. old. — *Szerk.*

szégyenítésére" irányuló törekvés, az érzelmekhez való appellálás. Lám-lám, milyen hitványak vagytok: rátok támadnak az imperialisták, céljukul „hirdetik ki" a proletárforradalom elfojtását, ti pedig azzal válaszoltok, hogy hajlandók vagytok békét kötni! De hiszen a mi érvünk — s ezt a szerzők is tudják — az, hogy ha nem fogadjuk el a súlyos békét, ezzel *éppen hogy megkönnyítjük* az ellenségnek a proletárforradalom elfojtását. És ezt az érvünket alátámasztja (például a téziseimben) számos igen konkrét utalás a hadsereg állapotára, osztályösszetételére stb. A szerzők minden konkrétumot megkerültek, s éppen ezért érveik üres frázisokká váltak. Mert ha az ellenség céljául „hirdeti ki" a forradalom elfojtását, szép kis forradalmár az, aki azzal, hogy az ellenállásnak olyan formáját választja, amelyről mindenki tudja, hogy lehetetlen, éppen azt éri el, hogy azok a célok, amelyeket az ellenség „kihirdetett", *meg* is *valósulnak*.

A második érv: a „szemrehányások" erősödnek. Ti, úgymond, már az ellenség első rohamára beleegyeztek a békébe... A szerzők csakugyan komolyan feltételezik, hogy ez meggyőző érv lehet azok számára, akik már január óta, jóval a „roham" előtt, elemezték, hogy milyenek az erőviszonyok és mik a háború konkrét feltételei az adott pillanatban? Talán ez nem frázis, ha azt tartják, hogy elemzéssel szemben ellenérv a „szemrehányás"??

A béke elfogadása a mostani viszonyok között, mondják nekünk, „a nemzetközi proletariátus élenjáró csapatának kapitulációja a nemzetközi burzsoázia előtt".

Már megint frázis. Általános igazságokat annyira felfújnak, hogy helytelenek lesznek és szavalássá válnak. A német burzsoázia nem a „nemzetközi" burzsoázia, mert az angol-francia tőkések *helyeslik*, ha nem írjuk alá a békét. A „kapituláció", általában szólva, hitvány dolog, de ez a tiszteletreméltó igazság nem old meg minden egyes helyzetet, mert kapitulációnak lehet nevezni azt is, amikor nyilvánvalóan előnytelen feltételek között mondunk le a harcról, márpedig az *ilyen* kapituláció — kötelessége minden komoly forradalmárnak. Általában szólva kapituláció volt az is, amikor beleegyeztünk abba, hogy részt veszünk a III. dumában, békét kötöttünk Sztolipinnal,

ahogy akkoriban „baloldali" szavalóművészeink mondogatták.

Élcsapat vagyunk a forradalmi kezdeményezés értelmében, ez vitathatatlan, de hogy élcsapat volnánk olyan értelemben, hogy katonailag meg bírunk mérkőzni az előrehaladott imperializmus erőivel, ez . . .*

A megírás ideje: 1918 február 23 vagy 24.
Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

---

* A kézirat itt megszakad. — *Szerk.*

A SZERENCSÉTLEN BÉKE

Trockijnak igaza volt, amikor ezt mondta: a béke lehet tízszeresen is szerencsétlen béke, de nem lehet szégyenletes, tisztességtelen, szennyes béke az a béke, amely befejezi ezt a százszorosan szégyenletes háborút.

Hihetetlenül, hallatlanul nehéz aláírni egy szerencsétlen, mérhetetlenül súlyos, végtelenül megalázó békét, amikor az erős a gyenge torkának megy. De nem szabad kétségbeesni, nem szabad elfelejteni, hogy a történelemben már volt példa még nagyobb megaláztatásokra, még szerencsétlenebb, súlyosabb békefeltételekre is. És a vadállatian kegyetlen győztesek által elnyomott népek mégis magukhoz tudtak térni és fel tudtak ocsudni.

I. Napóleon hasonlíthatatlanul jobban elnyomta és megalázta Poroszországot, mint ahogy most Vilmos elnyomja és megalázza Oroszországot. I. Napóleon éveken át abszolút győztes volt a kontinensen, Poroszországon aratott győzelme sokkal határozottabb volt, mint Vilmos győzelme Oroszország felett. Néhány évvel később pedig Poroszország magához tért és felszabadító háborúban — elfogadva azoknak a rabló államoknak a segítségét, amelyek korántsem felszabadító, hanem imperialista háborút folytattak Napóleon ellen — lerázta Napóleon járma.

Napóleon imperialista háborúi sok-sok évig tartottak, egész korszakot öleltek fel, a nemzeti szabadságmozgalmakkal összefonódó imperialista* viszonyok rendkívül

* Imperializmusnak itt általában idegen országok kirablását, imperialista háborúnak pedig a rablóknak az ilyen zsákmány elosztásáért folytatott háborúját nevezem.

bonyolult szövevényét mutatták. És az eredmény az volt, hogy a történelem a háborúkban és tragédiákban (egész népek tragédiáiban) rendkívül gazdag korszakon át jutott előre a feudalizmustól — a „szabad" kapitalizmushoz.

A történelem most még gyorsabban halad előre, az imperialista háborútól szenvedő és az imperialista háború által tönkretett népek tragédiái mérhetetlenül szörnyűbbek. Az imperialista és nemzeti felszabadító áramlatok, mozgalmak és törekvések egybefonódása szintén fennáll, azzal az óriási különbséggel, hogy a nemzeti szabadságmozgalmak mérhetetlenül gyengébbek, az imperialista tendenciák pedig mérhetetlenül erősebbek. De a történelem feltartóztathatatlanul halad előre, és valamennyi élenjáró ország mélyén érlelődik — érlelődik mindennek ellenére — a szocialista forradalom, az előző polgári forradalomnál mérhetetlenül mélyebb, népibb, hatalmasabb erejű forradalom.

Ezért, újra meg újra ismétlem: mindennél megengedhetetlenebb a kétségbeesés. A békefeltételek elviselhetetlenül súlyosak. De a történelem megy a maga útján... segítségünkre fog jönni — ha esetleg nem is olyan gyorsan, ahogy mindannyian szeretnők — segítségünkre jön a többi ország feltartóztathatatlanul érlelődő szocialista forradalma.

Bennünket ostrom alá vett, letepert és megalázott egy rabló — mi el tudjuk viselni mindezeket a terheket. Nem vagyunk egyedül a nagyvilágban. Vannak barátaink, híveink, hű segítőtársaink. Ők elkéstek — több, akaratuktól független körülmény következtében —, de jönni fognak.

Munkára: szervezni, szervezni és újra szervezni. Minden megpróbáltatás ellenére — miénk a jövő.

„Pravda" 34. sz.
1918 február 24.

FELSZÓLALÁSOK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 24-ÉN

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

Megvitatásra kerül a békeszerződés aláírása céljából Bresztbe küldendő delegáció kérdése.

Lenin azt tartja, hogy fenn kell tartani a folytonosságot az előző küldöttséggel, s mivel Karahan elvtárs egymagában nem elegendő, nagyon kívánatos, hogy Ioffe és Zinovjev elvtársak is vele menjenek.

2

A. A. Ioffe kategórikusan kijelenti, hogy nem hajlandó elutazni, és hogy „a béke aláírása — az egész breszti politika halála".

Lenin azt mondja, hogy nem ragaszkodik ahhoz, hogy Ioffe mint a szerződés aláírására meghatalmazott személy utazzék el, de szükségesnek tartja, hogy Ioffe elvtárs mint tanácsadó elutazzék. A németek kétségtelenül ultimátum formájában küldték el válaszukat, mert attól tartanak, hogy ellenállásunkba ütköznek, de ha majd látják, hogy hajlandók vagyunk aláírni a békét, talán tárgyalni is hajlandók lesznek. Éppen ezért van szükség egy tanácsadóra, aki ismeri az egész ügyet. Ha kiderül, hogy csak aláírni kell, akkor persze nincs miről tárgyalni, és a tanácsadónak meg sem kell jelennie az ülésen.

3

Lenin azt mondja, hogy Radek, aki ellenzi a béke

megkötését, mégis hajlandó elutazni, de a lengyelek megtiltották neki az utazást.

4

A további viták folyamán L. D. Trockij kijelenti, hogy Bresztben csak alá kell majd írni a békét és A. A. Ioffére ott nem lesz szükség, mivel a németek válaszában a legfontosabb kérdések már meg vannak fogalmazva.

Lenin azt tartja, hogy Trockijnak nincs igaza, mivel a szerződés aláírásánál kétségtelenül szakértőkre van szükség, nekünk pedig ilyenek nincsenek, még egy kereskedelmi szerződéshez sem. Elmehetne Kraszin, de ő egy időre Stockholmba utazott. Mi összeszorított fogakkal írjuk alá a szerződést, a küldöttség ezt meg fogja mondani, de nem ismerjük a helyzetet, nem tudjuk, mi történhet addig, amíg a küldöttség megérkezik Bresztbe, és ezért Ioffére mint tanácsadóra szükség van. Különben is gondolni kell arra, hogy mi a küldöttségnek azt a megbízást adjuk, hogy bocsátkozzék tárgyalásokba, hacsak lehetőség kínálkozik rá.

5

A további vita folyamán felmerül G. J. Zinovjev és G. J. Szokolnyikov jelölése. Szokolnyikov Zinovjevet, Zinovjev pedig Szokolnyikovot javasolja.

Lenin azt tartja, hogy mindkettőjüket el kell küldeni, hogy ha csak a béke aláírásáról van szó, mindketten tüstént elutazhatnak, miután a továbbiakat megbeszélték Csicserinnel.

6

G. J. Szokolnyikov kijelenti, hogy nem utazik Bresztbe és ha erre határozatot hoznának, kilép a Központi Bizottságból.

Lenin kéri az elvtársakat, hogy ne idegeskedjenek, és kijelenti, hogy Petrovszkij elvtárs mint népbiztos elmehetne a küldöttséggel.

7

A Központi Bizottság ezután megvitatja Trockij bejelentését, mely szerint lemond külügyi népbiztosi tisztéről.

Lenin rámutat arra, hogy a lemondás elfogadhatatlan, hogy a politika megváltoztatása válságot jelent, hogy a politikával kapcsolatban körkérdést küldtünk szét a vidéknek[21], és hogy egyáltalán nem árt, ha egy kicsit vitatkozunk.

Gyakorlati javaslatot terjeszt elő: a Központi Bizottság kéri Trockij elvtársat, hogy bejelentését halassza el a Központi Bizottság következő üléséig, keddig. (Módosítás — a breszti küldöttség visszatéréséig.)

8

Lenin javasolja, hogy tegyék fel szavazásra a következő nyilatkozatot: a Központi Bizottság, mivel jelenleg nem tartja elfogadhatónak Trockij elvtárs lemondását, kéri, hogy halassza el ezt a döntését a breszti küldöttség visszatéréséig vagy a tényleges helyzet megváltozásáig.

A javaslatot elfogadják, hárman tartózkodnak a szavazástól.

9

E javaslat elfogadása után L. D. Trockij kijelenti, hogy „ő előterjesztette bejelentését, azt nem fogadták el és ezért kénytelen távolmaradni a hivatalos intézmények üléseiről".

Lenin javasolja, hogy szavazzák meg: a Központi Bizottság, miután meghallgatta Trockij elvtárs nyilatkozatát, belenyugszik abba, hogy Trockij elvtárs a Népbiztosok Tanácsának külügyi kérdésekkel foglalkozó üléseiről távolmarad, de kéri Trockij elvtársat, hogy más határozatok meghozatalánál legyen jelen.

A javaslatot elfogadták.

10

A Központi Bizottság ezután G. I. Lomov, M. Sz. Urickij, V. M. Szmirnov, G. Pjatakov és mások bejelentését vitatja meg, mely szerint lemondanak felelős párt- és szovjetfunkcióikról.

Lenin javaslata: a Központi Bizottság kéri a bejelentést tett elvtársakat, hogy döntésüket halasszák el a breszti küldöttség visszatéréséig, s hogy a Központi Bizottságnak ezt a határozatát csoportban vitassák meg.

11

Lenin két javaslatot terjeszt elő:

1) A Központi Bizottság jogosnak tartja a négy elvtárs követelését, de kéri őket, hogy vitassák meg a Központi Bizottság javaslatát és bejelentésüket halasszák el, tekintettel arra, hogy egyrészt közel van a kongresszus, másrészt pedig bonyolult a politikai helyzet.

2) A Központi Bizottság biztosítja az elvtársakat, hogy bejelentésüket a „Pravdá"-ban közzéteszi, de kéri őket, hogy vizsgálják felül döntésüket és vitassák meg, nem tartják-e lehetségesnek, hogy megmaradjanak mind a felelős funkciókban, mind a Központi Bizottságban.

Lenin javaslatait elfogadják.

A teljes szöveg először 1928-ban, „a Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat 2. (73.) számában jelent meg.

FELJEGYZÉS A BÉKE ALÁÍRÁSÁNAK SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL

Ha nem írjuk alá most a békét, ez azt jelenti, hogy fegyveres felkelést vagy forradalmi háborút indítunk a német imperializmus ellen. Ez vagy frázis, vagy az orosz burzsoázia provokációja, amely epedve várja a németeket. A valóságban mi ebben a pillanatban harcolni nem tudunk, mert a hadsereg ellene van a háborúnak, a hadsereg nem bír harcolni. Az az egy hét — 1918 február 18-tól 24-ig — amióta háborúzunk a németekkel, akik elől csapataink egyszerűen megfutottak, ezt teljesen bebizonyította. A német imperializmus foglyai vagyunk. Most nem a németek elleni fegyveres felkelés frázisa kell, hanem rendszeres, komoly, lankadatlan munka annak érdekében, hogy előkészítsük a forradalmi háborút, megteremtsük a fegyelmet, a hadsereget, rendbehozzuk a vasutat és rendezzük a közellátást. Ez a Központi Végrehajtó Bizottság többségének, többek között Leninnek (és a bolsevik Központi Bizottság többségének), és Szpiridonovának, Malkinnak (a baloldali eszer Központi Bizottság kisebbségének) álláspontja.

A megírás ideje: 1918 február 24.

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

AZ OSzD(BOLSEVIK)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÁLLÁSPONTJA AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE KÉRDÉSÉBEN[22]

Kedves elvtársak!

A Központi Bizottság Szervező Irodája szükségesnek tartja, hogy megmagyarázza azokat az indokokat, amelyek a Központi Bizottságot a német kormány által javasolt békefeltételek elfogadására késztették. A Szervező Iroda azért fordul az elvtársakhoz ezzel a magyarázattal, hogy a párt valamennyi tagját részletesen tájékoztassa arról, mi az álláspontja a Központi Bizottságnak, amely a kongresszusok közötti időszakokban az egész pártot képviseli. A Szervező Iroda szükségesnek tartja, hogy rámutasson arra, hogy a Központi Bizottságban nem volt egyhangúság a békefeltételek aláírásának kérdésében. Az elfogadott határozatokat azonban az egész pártnak támogatnia kell. A legközelebbi napokban összeül a pártkongresszus és csak azon lehet majd eldönteni, hogy mennyire helyesen fejezte ki a Központi Bizottság az egész párt tényleges álláspontját. A kongresszusig valamennyi párttag pártkötelességből, soraink egységének megőrzése érdekében teljesítse központi vezető szervének, a párt Központi Bizottságának határozatait.

A jelen pillanatban (1918 február 24-én) a Németországgal való hihetetlenül súlyos, hódító béke aláírását az teszi feltétlenül szükségessé, hogy nincs hadseregünk, nem tudunk védekezni.

Köztudomású, hogy 1917 október 25-e után, a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának győzelme után, miért lettünk valamennyien honvédőkké, miért vagyunk a haza védelme mellett.

A haza védelme érdekében nem szabad megengednünk, hogy katonai összeütközésbe rántsanak be bennünket, amikor nincs hadseregünk, az ellenség pedig állig fel van fegyverezve, nagyszerűen fel van készülve.

A Szovjet Szocialista Köztársaság nem viselhet háborút, amikor a Szovjeteket választó munkás-, paraszt- és katonatömegek óriási többsége, mint köztudomású, ellene van a háborúnak. Ez kaland volna. Más lesz a helyzet, ha ez a háború akár a legsúlyosabb békével is befejeződik, s a német imperializmusnak később kedve támad, hogy újra támadó háborút indítson Oroszország ellen. Akkor a Szovjetek többsége minden bizonnyal a háború mellett lesz.

Ha most belemegyünk a háborúba, akkor az a gyakorlatban azt jelenti, hogy felülünk az orosz burzsoázia provokációjának. Az orosz burzsoázia nagyon jól tudja, hogy Oroszország most védtelen, hogy Oroszországot most a legjelentéktelenebb német erők is szétzúzzák, mert csak el kell vágniok a fő vasútvonalakat, hogy kiéheztetéssel bevegyék Petrográdot és Moszkvát. A burzsoázia akarja a háborút, mert a Szovjethatalom megdöntését és a német burzsoáziával való megegyezést akarja. Az a diadalmámor, amellyel Dvinszkben, Rezsicában, Vendenben, Hapsalban, Minszkben és Drisszában a burzsujok a németek bevonulását fogadták, a napnál is világosabban igazolja ezt.

A forradalmi háború védelme ma elkerülhetetlenül nem egyéb, mint forradalmi frázis. Mert hadsereg nélkül, igen komoly gazdasági előkészületek nélkül modern háborút viselni a fejlett imperializmus ellen egy tönkretett paraszti ország számára — lehetetlen dolog. A német imperializmussal szemben, amely, miután foglyul ejtett, eltipor bennünket, feltétlenül ellenállást kell tanusítanunk. De puszta frázis volna az a követelés, hogy éppen fegyveres felkelés útján álljunk ellent és éppen most, amikor az *ilyen* ellenállás nyilvánvalóan reménytelen számunkra, s nyilvánvalóan előnyös mind a német, mind az orosz burzsoázia számára.

Ugyanilyen frázis az azonnali forradalmi háború védelme azzal az érvvel, hogy támogatnunk kell a nemzetközi szocialista mozgalmat. Ha elhamarkodva harcba bocsátkozunk és ezzel megkönnyítjük a német imperializ-

musnak a Szovjet Köztársaság szétzúzását, akkor ártunk, nempedig segítünk a német és a nemzetközi munkásmozgalomnak és a szocializmus ügyének. Mindenre kiterjedő, állhatatos, rendszeres munkával segítenünk kell minden ország forradalmi internacionalistáinak — csakis nekik —, de belemenni a fegyveres felkelés kalandjába, mikor az nyilvánvalóan kaland, nem méltó marxistához.

Ha Liebknecht 2—3 héten belül győz (ez lehetséges), ő persze megment bennünket minden nehézségtől. De egyszerűen ostobaság és a világ dolgozói közötti szolidaritás nagy jelszavának megcsúfolása volna, ha kezességet akarnánk vállalni a nép előtt arra, hogy Liebknecht az elkövetkező hetekben múlhatatlanul és okvetlenül győz. Éppen ezzel az érveléssel változtatják üres frázissá a nagy jelszót: „Mi a világforradalomra tettük fel a tétet."

A helyzet tulajdonképpen 1907 nyarára hasonlít. Akkor Sztolipin, az orosz monarchista nyomott el és ejtett foglyul bennünket, most pedig a német imperialista. Akkor az azonnali felkelés jelszava bizonyult üres frázisnak, amely sajnos magával ragadta az egész eszer pártot. Most, a jelen pillanatban, a forradalmi háború jelszava nyilvánvalóan frázis, amely hatalmába kerítette a baloldali eszereket, akik a jobboldali eszerek érveit hajtogatják. Mi a német imperializmus fogságában vagyunk, nehéz és hosszú harcot kell folytatnunk még a világimperializmus e rohamcsapatának megdöntéséért; ez a harc feltétlenül az utolsó és döntő harc a szocializmusért, de ha ezt a harcot most az imperializmus rohamcsapata elleni fegyveres felkeléssel kezdjük meg, az kaland, s a marxisták erre sohasem vállalkoznak.

Az ország védelmi képességének rendszeres, lankadatlan, minden oldalra kiterjedő előkészítése, az önfegyelem megteremtése mindenütt és minden helyen, a súlyos vereség kihasználása a fegyelem megszilárdítására az élet minden területén, az ország gazdasági fellendítése és a Szovjethatalom megszilárdítása céljából — ez a nap feladata, így kell a forradalmi háborút ténylegesen, nempedig csak szavakkal előkészíteni.

Befejezésül a Szervező Iroda szükségesnek tartja felhívni a figyelmet arra, hogy mivel a német imperializmus

mindeddig nem szüntette be támadását, valamennyi párttag köteles megszervezni az együttes ellenállást. Ha még a legsúlyosabb béke aláírásával sem nyerhetünk időt ahhoz, hogy felkészüljünk az újabb ütközetekre, pártunk köteles rámutatni arra, hogy minden erőnket meg kell feszíteni a legnyiltabb ellenállás érdekében.

Ha lehet időt nyerni, ha akár kis időre is lélekzethez juthatunk a szervező munka számára, ezt kötelesek vagyunk kicsikarni. Ha nem kapunk haladékot, pártunk köteles a tömegeket harcra, a legerélyesebb önvédelemre szólítani. Meg vagyunk győződve arról, hogy a párt valamennyi tagja teljesíteni fogja a párttal, országa munkásosztályával, a néppel és a proletariátussal szemben fennálló kötelességét. Ha megőrizzük a Szovjethatalmat, a legjobb, legerősebb támogatást nyujtjuk minden ország proletariátusának a saját burzsoáziája ellen folytatott hihetetlenül súlyos, nehéz harcában. És a szocializmus ügyére nézve most nincs és nem is lehet nagyobb csapás, mint az oroszországi Szovjethatalom bukása.

Elvtársi üdvözlettel

Az OSzD(bolsevik)MP Központi Bizottságának Szervező Irodája

A megírás ideje: 1918 február 24.
Megjelent 1918 február 26-án, a „Pravda" 35. számában.

NEHÉZ, DE SZÜKSÉGES LECKE

Az 1918 február 18-tól 24-ig (11) terjedő hét mint az egyik legnagyobb történelmi fordulat kerül be az orosz — és a nemzetközi — forradalom történetébe.

1917 február 27-én az orosz proletariátus, a parasztságnak a háborús események menetétől felserkentett részével és a burzsoáziával együtt, megdöntötte a monarchiát. 1917 április 21-én megdöntötte az imperialista burzsoázia egyeduralmát, átlökte a hatalmat a burzsoáziával paktáló kispolgári elemek kezébe. Július 3-án az ösztönösen tüntetésbe lendült városi proletariátus megrendítette a megalkuvók kormányát. Október 25-én megdöntötte ezt a kormányt és megteremtette a munkásosztály és a szegényparasztság diktatúráját.

Polgárháborúban kellett megvédelmeznünk ezt a győzelmet. Ez körülbelül három hónapba tellett, előbb legyőztük Kerenszkijt Gatcsinánál, majd legyőztük a burzsoáziát, a hadapródiskolásokat, az ellenforradalmár kozákság egy részét Moszkvában, Irkutszkban, Orenburgban, Kievben, és végül legyőztük Kalegyint, Kornyilovot és Alekszejevet Don melletti Rosztovban.

A proletár felkelés lángja fellobbant Finnországban. A tűz átcsapott Romániára.

A belső fronton viszonylag könnyen vívtuk ki a győzelmeket, mert az ellenség nem volt sem technikai, sem szervezeti fölényben, amellett nem volt semilyen gazdasági bázis a talpa alatt, nem volt semilyen támasza a lakosság tömegeiben. A könnyű győzelmek természetesen sok vezetőt megszédítettek. Felütötte fejét a hangulat: „mostmár az ördögtől sem félünk".

Nem törődtek azzal, hogy a frontról elvonuló, gyorsan leszerelő hadsereg iszonyú ütemben bomlik. Megittasultak a forradalmi frázistól. Ezt a frázist átvitték a világimperializmus elleni harcra. Normális jelenségnek tekintették, hogy Oroszország ideiglenesen „szabad" a világimperializmus nyomásától, holott ennek a „szabadságnak" valójában csak a német rabló és az angol-francia rabló közötti háborúban beállott szünet volt a magyarázata. Az Ausztriában és Németországbar kitört tömegsztrájkokat forradalomnak vették, amely szerintük már meg is szabadított bennünket a német imperializmus részéről fenyegető komoly veszélytől. Ahelyett, hogy komoly, aktív, következetes munkával segítették volna a német forradalmat, amely különösen nehéz, kínos körülmények között születik, csak legyintgettek: „Mit nekünk a német imperialisták — Liebknechttel vállvetve egycsapásra elseperjük őket!"

Az 1918 február 18-tól 24-ig, Dvinszk elfoglalásától Pszkov elfoglalásáig (Pszkovot később visszafoglalták) terjedő hét, amelynek folyamán az imperialista Németország katonai támadást hajtott végre a Szovjet Szocialista Köztársaság ellen, keserű, bántó, nehéz, de szükséges, hasznos, áldásos lecke volt. Milyen végtelenül tanulságos volt az ezen a héten a kormány központjához befutott táviratok és telefonjelentések két csoportját összehasonlítani! Egyfelől féktelenül tobzódik a forradalmi „határozatiság" frázisa — mondhatnók, stejnbergi frázis, ha eszünkbe jut ennek a műfajnak a remekműve, az a beszéd, amelyet a „baloldali" (hm . . . hm . . .) eszer Stejnberg mondott a Központi Végrehajtó Bizottság szombati ülésén[23]. Másfelől kínosan szégyenletes jelentések arról, hogy az ezredek nem hajlandók tovább tartani az állásokat, hogy nem hajlandók még a narvai vonalat sem védeni, hogy nem hajtják végre azt a parancsot, amelynek értelmében a visszavonulás idején mindent el kell pusztítani; nem is beszélve a szökdösésről, a káoszról, a tanácstalanságról, a tehetetlenségről, a nemtörődömségről.

Keserű, bántó, nehéz — szükséges, hasznos, áldásos lecke!

Az öntudatos, gondolkodó munkás ebből a történelmi

leckéből három következtetést von le: a haza védelméhez, az ország védelmi képességéhez, a forradalmi, szocialista háborúhoz való viszonyra; a világimperializmussal való összeütközésünk feltételeire; a nemzetközi szocialista mozgalomhoz való viszonyunk kérdésének helyes feltevésére vonatkozólag.

Mi most, 1917 október 25-e óta honvédők vagyunk, ettől a naptól kezdve a honvédelem mellett vagyunk. Mert mi *tettekkel* bizonyítottuk be, hogy szakítottunk az imperializmussal. Mi felbontottuk és nyilvánosságra hoztuk a szennyes, véres imperialista összeesküvés-szerződéseket. Mi megdöntöttük *saját* burzsoáziánkat. Mi szabadságot adtunk az *általunk* elnyomott népeknek. Mi földet adtunk a népnek és munkásellenőrzést hoztunk létre. Mi — az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaság védelme mellett vagyunk.

De éppen azért, mert a honvédelem mellett vagyunk, megköveteljük, hogy *komolyan* vegyék az ország védelmi képességének és harci felkészülésének kérdését. Kíméletlen háborút üzenünk a forradalmi háború forradalmi frázisának. A forradalmi háborúra huzamos időn át, komolyan kell felkészülnünk, kezdve azzal, hogy fellendítjük az ország gazdaságát, rendbehozzuk a vasutat (mert nélküle a korszerű háború üres frázis), helyreállítjuk mindenütt a legszigorúbb forradalmi fegyelmet és önfegyelmet.

A haza védelme szempontjából bűn volna, ha vállalkoznánk katonai összecsapásra egy hasonlíthatatlanul erősebb és felkészültebb ellenséggel, amikor jól tudjuk, hogy nincsen hadseregünk. A haza védelme érdekében kötelesek vagyunk aláírni a legsúlyosabb, legelnyomóbb, legkönyörtelenebb, legszégyenletesebb békét — nem azért, hogy „kapituláljunk" az imperializmus előtt, hanem azért, hogy tanuljunk és felkészüljünk, hogy komolyan, méltóképpen harcolhassunk ellene.

Az elmult hét a világtörténelmi fejlődésnek mérhetetlenül magasabb fokára emelte az orosz forradalmat. A történelem e napok alatt egyszerre több lépcsőfokot lépett előre, felfelé.

Mindeddig nyomorult, megvetett, hitvány (a világimperializmus szempontjából hitvány) ellenséggel álltunk

szemben, holmi idióta Romanovval, a hencegő Kerenszkijjel, hadapródiskolások és burzsujcsemeték bandáival. Most a kulturált, technikailag elsőrendűen felszerelt, nagyszerűen szervezett világimperializmus óriása kelt fel ellenünk. Ellene *kell* harcolnunk. Ellene *tudni* kell harcolnunk. A háromesztendős háború következtében hallatlan romlásba döntött paraszti országnak, amely megkezdte a szocialista forradalmat, ki kell térnie a katonai összecsapás elől — amíg lehet, mégha a legsúlyosabb áldozatok árán is, ki kell térnie előle —, éppen azért, hogy lehetősége legyen valami komolyat tenni akkor, amikor majd kitör „a végső harc".

Ez a harc csak akkor tör ki, amikor kitör a szocialista forradalom a fejlett imperialista országokban. Ez a forradalom kétségtelenül, hónapról hónapra, hétről hétre érlelődik és erősödik. Ennek az érlelődő erőnek segítenünk *kell*. *Tudnunk* kell segíteni neki. Nem segítünk, hanem ártunk neki, ha hagyjuk szétzúzni a szomszédos Szovjet Szocialista Köztársaságot olyan pillanatban, amikor köztudomású, hogy nincs hadserege.

Nem szabad frázissá változtatnunk ezt a nagy jelszót: „Mi a szocializmus európai győzelmére tesszük fel a tétet." Ez — igazság, ha a szocializmus teljes győzelmének hosszú és nehéz útjára gondolunk. Ez vitathatatlan, filozófiai-történelmi igazság, ha a „szocialista forradalom korszakát" a maga egészében vesszük. De minden elvont igazság frázissá válik, ha *akármilyen* konkrét helyzetre alkalmazzuk. Vitathatatlan, hogy „minden sztrájkban a szocialista forradalom hidrája rejtőzik". Badarság azt hinni, hogy minden sztrájkból egyszerre át lehet térni a forradalomra. Ha mi abban az értelemben „tesszük fel a szocializmus európai győzelmére a tétet", hogy kezességet vállalunk a nép előtt, kezességet vállalunk arra, hogy az európai forradalom kitör és az elkövetkező hetek folyamán okvetlenül győz, okvetlenül még mielőtt a németek elérnek Petrográdig, Moszkváig, Kievig és „kivégzik" vasúti közlekedésünket, akkor mi nem mint komoly, internacionalista forradalmárok, hanem mint kalandorok cselekszünk.

Ha Liebknecht 2—3 hét alatt legyőzi a burzsoáziát

(ez nem lehetetlen), kiránt bennünket minden nehézségünkből. Ez vitathatatlan. De ha a mai imperializmus ellen folytatott harcban mai taktikánkat arra a reményre alapozzuk, hogy Liebknechtnek minden bizonnyal éppen a legközelebbi hetekben kell győznie, akkor csak gúnykacajt érdemlünk. A kor legnagyszerűbb forradalmi jelszavait forradalmi frázissá változtatjuk.

Tanuljatok a forradalom nehéz, de hasznos leckéiből, munkás elvtársak! Készüljetek komolyan, megfeszített erővel, lankadatlanul a haza védelmére, a szocialista Szovjet Köztársaság védelmére!

„Pravda" 35. sz. (esti kiadás),
1918 február 25.
Aláírás: L e n i n.

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK RENDELETTERVEZETE A KORMÁNY EVAKUÁLÁSÁRÓL[24]

1) A kormány új székhelyéül Moszkvát választja.

2) Mindegyik hivatal csak a központi adminisztrációs apparátus vezetőinek minimumát költözteti el, legfeljebb 20—30 főt (plusz családtagokat).

3) Bármi áron és azonnal evakuálandó az Állami Bank, az aranykészlet és az Állampapírokat Kezelő Hivatal.

4) Meg kell kezdeni a moszkvai értékek elszállítását.

A megírás ideje: 1918 február 26.

Először 1929-ben, a „Lenlnszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

KÜLÖNÖS ÉS SZÖRNYŰSÉGES

Pártunk Moszkva-területi Irodája[25] 1918 február 24-én hozott határozatában bizalmatlanságát fejezte ki a Központi Bizottsággal szemben, kijelentette, hogy nem veti alá magát a Központi Bizottság azon határozatainak, „amelyek az Ausztria-Németországgal kötött békeszerződés feltételeinek végrehajtásával lesznek kapcsolatosak", s a határozathoz csatolt „magyarázó szövegben" hozzáfűzte, hogy „szerinte aligha kerülhető el a pártszakadás a közeljövőben"*.

Mindebben nemcsak hogy semmi szörnyűséges, de még csak semmi különös sincs. Egészen természetes, hogy azok az elvtársak, akik a különbéke kérdésében a Központi Bizottsággal merőben ellentétes álláspontot foglaltak el, élesen elítélik a Központi Bizottságot és kifejezik azt a meggyőződésüket, hogy a szakadás elkerülhetetlen. Mindez a párttagok legelemibb joga s ez teljesen érthető.

Különös és szörnyűséges azonban a következő. A határozathoz „magyarázó szöveget" mellékeltek. Íme a teljes szöveg:

---

* Íme a határozat teljes szövege: „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Moszkva-területi Irodája, miután megvitatta a Központi Bizottság működését, bizalmatlanságát fejezi ki a Központi Bizottsággal szemben annak politikai vonala és összetétele miatt, és az első adandó alkalommal követelni fogja a Központi Bizottság újraválasztását. Ezenfelül a Moszkva-területi Iroda nem tartja kötelességének, hogy feltétlenül alávesse magát a Központi Bizottság azon határozatainak, amelyek az Ausztria-Németországgal kötött békeszerződés feltételeinek végrehajtásával lesznek kapcsolatosak." A határozatot egyhangúlag fogadták el.

„A Moszkva-területi Iroda véleménye szerint aligha kerülhető el a pártszakadás a közeljövőben, s ezért feladatának tekinti, hogy előmozdítsa mindazoknak a következetes forradalmi kommunista elemeknek az egyesítését, akik egyformán harcolnak mind a különbéke megkötésének hívei, mind a párt valamennyi mérsékelt opportunista eleme ellen. *A nemzetközi forradalom érdekében célszerűnek tartjuk megkockáztatni azt, hogy esetleg elveszítjük a Szovjethatalmat, amely most tisztán formálissá válik.* Mi ugyanúgy, mint azelőtt, főfeladatunkat abban látjuk, hogy a szocialista forradalom eszméit valamennyi többi országra kiterjesszük, kemény kézzel érvényesítsük a munkásdiktatúrát és kíméletlenül elnyomjuk az oroszországi burzsoá ellenforradalmat."

Azokat a szavakat emeltük itt ki, amelyek ... különösek és szörnyűségesek.

Ezekben a szavakban van a dolog veleje.

Ezek a szavak az abszurdumig viszik a határozat szerzőinek egész vonalát. Ezek a szavak rendkívül világosan tárják fel hibájuk gyökerét.

„A nemzetközi forradalom érdekében célszerű megkockáztatni azt, hogy esetleg elveszítjük a Szovjethatalmat"... Ez különös, mert még csak kapcsolat sincs a kiinduló tételek és a következtetés között. „A nemzetközi forradalom érdekében célszerű megkockáztatni a Szovjethatalom *katonai vereségét*" — az ilyen tézis lehet helyes, vagy helytelen, de nem lehetne különösnek nevezni. Ez az első, amit le kell szögezni.

Másodszor: a Szovjethatalom „most tisztán formálissá válik". Hát ez már nemcsak nagyon különös, hanem valósággal szörnyűséges. Világos, hogy a szerzők súlyos eszmezavar útvesztőibe tévedtek. Ki kell vezetni őket az útvesztőből.

Az első kérdéssel kapcsolatban a szerzőknek nyilván az az elképzelésük, hogy a nemzetközi forradalom érdekében célszerű megkockáztatni a háborús vereség lehetőségét, amely a Szovjethatalom elvesztésére, vagyis a burzsoázia győzelmére vezet Oroszországban. Ennek az elképzelésnek a kimondásával a szerzők közvetve elismerik, hogy helyes az, amit én mondottam téziseimben (1918 január 8-án fel-

olvasott és a „Pravdá"-ban 1918 február 24-én megjelent téziseimben)*, hogy ugyanis ha a Németország által felajánlott békefeltételeket nem fogadjuk el, az Oroszország vereségére és a Szovjethatalom megdöntésére vezet.

Tehát, la raison finit toujours par avoir raison — az igazság végül mindig felülkerekedik! „Szélsőséges" ellenfeleim, a moszkvaiak, akik szakadással fenyegetőznek, kénytelenek voltak — éppen azért, mert eljutottak odáig, hogy nyiltan beszélnek a szakadásról — *konkrét* megfontolásaikat is minden kendőzés nélkül kimondani, ugyanazokat a megfontolásokat, amelyeket jobbnak látnak megkerülni azok, akik a forradalmi háborúról hangoztatott általános frázisokkal ütik el a dolgot. Téziseimnek és érveimnek a lényege az (erről meggyőződhet mindenki, aki nem sajnálja a fáradságot, hogy 1918 január 7-i téziseimet figyelmesen elolvassa), hogy *most*, a jelen pillanatban, a forradalmi háború egyidejű komoly *előkészítésével* (éppen ennek a komoly előkészítésnek az *érdekében* is) okvetlenül el kell fogadnunk a szerfelett súlyos békét. Érveim lényegét megkerülték, vagy nem vették észre, nem akarták észrevenni azok, akik a forradalmi háborúról hangoztatott általános frázisokra szorítkoztak. És most tiszta szívből köszönetet kell mondanom éppen „szélsőséges" ellenfeleimnek, a moszkvaiaknak, azért, mert megszegték az érveim *lényegével* kapcsolatban kialakult „agyonhallgatási összeesküvést". A moszkvaiak voltak az *elsők*, akik válaszoltak érveimre.

És mi volt a válaszuk?

Válaszuk az volt, hogy *elismerték konkrét* érvem *helyességét:* igen, a moszkvaiak elismerték, hogy valóban vereség vár ránk, ha most felvesszük a harcot a németekkel**. Igen, ez a vereség valóban a Szovjethatalom bukására vezet.

---

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 458—466. old. — *Szerk.*

** Arra az ellenvetésre, hogy úgysem lehetett a harc elől kitérni, a tények adták meg a választ: január 8-án olvastam fel téziseimet; január 15-én békét *kaphattunk volna.* A lélekzetvételi szünet minden bizonnyal biztosítva lett volna (számunkra pedig a legrövidebb szünetnek is óriási jelentősége volt — mind anyagi, mind erkölcsi jelentősége, mert a *német* kénytelen lett volna *újból* hadat üzenni), ha... ha nem lett volna a forradalmi frázis.

Újból és újból ismétlem: tiszta szívből köszönetet mondok „szélsőséges" ellenfeleimnek, a moszkvaiaknak, azért, mert megszegték azt az „agyonhallgatási összeesküvést", amelyet érveim lényege ellen, vagyis éppen az ellen a *konkrét* utalásom ellen szőttek, hogy milyenek lesznek a háború feltételei, ha azonnal belemegyünk a háborúba; és azért, mert félelem nélkül elismerték konkrét utalásom helyességét.

Továbbá. Mivel cáfolják érveimet, amelyek helyességét a moszkvaiak lényegében kénytelenek voltak elismerni?

Azzal, hogy a nemzetközi forradalom érdekében készek *kell* lenni a Szovjethatalom elvesztésére.

Miért követelik ezt a nemzetközi forradalom érdekei? Ez az érvelés tengelye, lényege azok számára, akik meg akarnák cáfolni érveimet. És éppen erről a legfontosabb, alapvető, leglényegesebb pontról egyetlen árva szót sem találunk sem a határozatban, sem a magyarázó szövegben. A határozat szerzői arra találtak időt és helyet, hogy arról beszéljenek, ami közismert és vitathatatlan: arról is, hogy „kíméletlenül elnyomjuk az oroszországi burzsoá ellenforradalmat" (olyan politikának az eszközeivel és módszereivel, amely a Szovjethatalom elvesztésére vezet?), arról is, hogy harcolnak a párt valamennyi mérsékelt opportunista eleme ellen, de éppen arról, ami vitás, arról, ami a béke ellenségei által elfoglalt álláspontnak éppen a lényegét érinti — arról egy mukkot sem szóltak!

Különös. Rendkívül különös. Csak nem azért hallgattak erről a határozat szerzői, mert érezték ezen a ponton különös gyengeségüket? Ha világosan megmondanák, hogy *miért* (miért követelik ezt a nemzetközi forradalom érdekei), nyilván sajátmagukat lepleznék le . . .

Bárhogy áll is a dolog, nekünk kell *megkeresnünk* azokat az érveket, amelyek a határozat szerzőit vezérel*hették*.

Talán úgy vélik a szerzők, hogy a nemzetközi forradalom érdekei megtiltanak bármiféle békét az imperialistákkal? Ilyen véleményt hangoztattak a béke egyes ellenfelei az egyik petrográdi tanácskozáson, de ezt a véleményt csak elenyésző kisebbség támogatta, azok, akik ellenezték a különbékét[26]. Világos, hogy ez a vélemény végeredményében tagadja a breszti tárgyalások célszerűségét, tagadja a

békét „még akkor is", ha visszakapjuk Lengyelországot, Lettországot és Kurlandot. Szembeötlő, hogy mennyire helytelenek az efféle nézetek (amelyeket például a béke petrográdi ellenfeleinek többsége is elutasít). Az ilyen nézetek szerint az imperialista hatalmak közé beékelt szocialista köztársaság nem köthetne semmiféle gazdasági szerződést, nem létezhetne, hacsak el nem repülne a holdba.

Talán úgy vélik a szerzők, hogy a nemzetközi forradalom érdekei a nemzetközi forradalom *előrelökését* követelik, ilyen előrelökés pedig csakis a háború lehet, semmiesetre sem a béke, mert az a tömegekben az imperializmus „legalizálásának" benyomását keltené? Az efféle „elmélet" teljes szakítás volna a marxizmussal, amely mindig tagadta a forradalmak „előrelökését", mert a forradalmak oly mértékben fejlődnek, amily mértékben a forradalmakat előidéző osztályellentétek élesednek. Az ilyen elmélet egyértelmű volna azzal a nézettel, hogy a fegyveres felkelés az a harci forma, amely mindig és minden körülmények között kötelező. A valóságban a nemzetközi forradalom érdekei azt követelik, hogy a Szovjethatalom, amely megdöntötte az országban a burzsoáziát, *segítse* ezt a forradalmat, de a segítség *formáját* saját erejéhez mérten válassza meg. Még a forradalom előrelökésének elméletéből sem következik olyan nézet, hogy a szocialista forradalmat nemzetközi méretekben úgy kell segíteni, hogy megkockáztatjuk a forradalom vereségének a lehetőségét az *adott* országban.

Talán úgy vélik a határozat szerzői, hogy a forradalom Németországban már megkezdődött, hogy a forradalom ott már nyílt, az egész nemzetet átfogó polgárháborúvá fejlődött, hogy ezért erőnket a német munkások támogatására kell fordítanunk, sajátmagunknak el kell pusztulnunk („elveszítjük a Szovjethatalmat"), hogy *megmentsük* a német forradalmat, amely már megkezdte döntő harcát és amelyet súlyos csapások érnek? E szerint az álláspont szerint mi pusztulásunk árán elvonnók a német ellenforradalom erejének egy részét és ezzel megmentenők a német forradalmat.

Teljes mértékben feltehető, hogy ilyen előfeltételek mellett nemcsak „célszerű" (ahogy a határozat szerzői

mondták), hanem éppenséggel *kötelező* volna a vereség lehetőségét, a Szovjethatalom elvesztésének lehetőségét megkockáztatni. De világos, hogy ezek az előfeltételek nincsenek meg. A forradalom Németországban érlelődik, de tudjuk, hogy még nem érkezett el a robbanásig, a polgárháborúig. A német forradalom érlelődését mi nyilván nem segítenénk elő, hanem *akadályoznánk*, ha „megkockáztatnánk azt, hogy esetleg elveszítjük a Szovjethatalmat". Ezzel a német reakciót segítenők, a német reakció malmára hajtanók a vizet, megnehezítenők a németországi szocialista mozgalom helyzetét, eltaszítanók a szocializmustól a német proletárok és félproletárok széles tömegeit, amelyek még nem csatlakoztak a szocializmushoz, amelyeket elijesztene Szovjet-Oroszország leverése, mint ahogy az angol munkásokat elijesztette az 1871-es Kommün leverése.

Bárhogy forgatjuk, szemernyi logika sincs a szerzők okoskodásában. Egyetlen értelmes érvet nem hoznak fel amellett, hogy „a nemzetközi forradalom érdekében célszerű megkockáztatni azt, hogy esetleg elveszítjük a Szovjethatalmat".

„A Szovjethatalom most tisztán formálissá válik" — ennek a szörnyűséges tételnek a kimondására vetemedtek, mint fentebb láttuk, a moszkvai határozat szerzői.

Ha, úgymond, a német imperialisták sarcot fognak szedni tőlünk, ha megtiltják nekünk a propagandát és agitációt Németország ellen, akkor a Szovjethatalom is elveszti jelentőségét, „tisztán formálissá válik", — valószínűleg ez a határozat szerzőinek „gondolatmenete". Ismételjük: „valószínűleg", mert a szerzők a szóbanforgó tétel alátámasztására semmiféle világos és pontos érvet nem hoztak fel.

A legsötétebb, legreménytelenebb borúlátás hangulata, a legteljesebb kétségbeesés — ez annak az „elméletnek" a tartalma, mely a Szovjethatalomnak formális jelentőséget tulajdonít és megengedhetőnek tartja az olyan taktikát, amely megkockáztatja a Szovjethatalom esetleges elvesztését. Úgy sincs menekvés, hadd pusztuljon még a Szovjethatalom is, — ez az érzés sugalmazta ezt a szörnyű határozatot. Az állítólagos „gazdasági" érvek, amelyekbe

néha az efféle gondolatokat burkolják, ugyanezt a reménytelen borúlátást fejezik ki: micsoda Szovjet Köztársaság az, úgymond, ha ilyen meg olyan, meg még olyanabb sarcot vethetnek ki rá.

Semmi más, csak a kétségbeesés: úgyis pusztulnunk kell!

Ez a kétségbeesés érthető Oroszország mostani rendkívül súlyos helyzetében. De nem az öntudatos forradalmárok körében „érthető". S éppen azért jellemző, mert a képtelenségig viszi a moszkvaiak nézeteit. 1793-ban a franciák sohasem mondták volna, hogy vívmányaik, a köztársaság és a demokrácia, tisztán formálissá válnak, hogy meg kell kockáztatni a köztársaság elvesztését. Nem estek kétségbe, hanem a győzelembe vetett hit fűtötte őket. Akik ellenben forradalmi háborúra szólítanak és ugyanakkor hivatalos határozatban arról beszélnek, hogy „meg kell kockáztatni azt, hogy esetleg elveszítjük a Szovjethatalmat", azok teljesen leleplezik magukat.

A XIX. század elején, a napóleoni háborúkban, Poroszországot és számos más országot összehasonlíthatatlanul, mérhetetlenül nagyobb terhekkel sujtotta a vereség, a megszállás, összehasonlíthatatlanul jobban megalázta és elnyomta a hódító, mint 1918-ban Oroszországot. És mégis, Poroszország legjobbjai, amikor Napóleon csizmája sarkával százszor erősebben taposott rajtuk, mint ahogy most bennünket elnyomni tudtak, nem estek kétségbe, nem beszéltek nemzeti politikai intézményeik „tisztán formális" jelentőségéről. Nem legyintettek lemondóan, nem adták át magukat olyan érzésnek, hogy — „úgyis pusztulnunk kell". Összehasonlíthatatlanul súlyosabb, kegyetlenebb, szégyenletesebb, leigázóbb békeszerződéseket írtak alá, mint a breszti; tudtak várni, derekasan viselték a hódító jármát, ismét harcoltak, megint a hódító járma alá kerültek, ismét aláírtak szégyenletes és még szégyenletesebb békeszerződéseket, majd újra felkeltek és *végülis kivívták szabadságukat* (nem mulasztva el, hogy kihasználják az egymással versengő erősebb hódítók közti viszályokat).

Miért ne ismétlődhetne meg hasonló eset a mi történelmünkben is?

Miért kellene kétségbeesnünk és miért kellene olyan

határozatokat írni — amelyek, bizony-bizony, szégyenletesebbek, mint a legszégyenletesebb béke, — határozatokat „a tisztán formálissá váló Szovjethatalomról"?

A modern imperializmus kolosszusai elleni harcban elszenvedett súlyos katonai vereségek miért ne edzhetnék meg Oroszországban is a nép jellemét, miért ne erősíthetnék meg az önfegyelmet, miért ne vethetnének véget az üres handabandázásnak és szószátyárkodásnak, miért ne taníthatnák meg a tömegeket kitartásra és miért ne vezethetnék el őket a Napóleon által eltiport poroszok helyes taktikájához: írd alá a legszégyenletesebb békeszerződéseket, amikor nincs hadsereged, aztán szedd össze az erődet és újra meg újra kezdd el a harcot?

Miért kell mindjárt kétségbeesnünk az első hallatlanul súlyos békeszerződés miatt, amikor más népek szilárdan el tudtak viselni sokkal keserűbb megpróbáltatásokat is?

Mi felel meg a kétségbeesés e taktikájának — a proletárnak a kitartása-e, aki tudja, hogy kénytelen alávetni magát, ha nincs ereje, de később mégis bármi áron újra meg újra talpra tud állni, *bármily* körülmények között is gyüjtve az erőt, vagypedig a kispolgárnak a jellemtelensége, aki nálunk — a baloldali eszer pártban megszemélyesítve — minden rekordot megdöntött a forradalmi háborúról hangoztatott frázis terén?

Nem, kedves „szélsőséges" moszkvai elvtársak! A megpróbáltatások minden egyes napja éppen a legöntudatosabb és legkövetkezetesebb munkásokat fogja eltaszítani önöktől. A Szovjethatalom, mondják majd ők, nemcsak akkor nem *válik* és nem *lesz* tisztán formálissá, amikor a hódító Pszkovban áll és tízmilliárd rubeles sarcot hajt be rajtunk gabonában, ércben és pénzben, hanem akkor sem, amikor az ellenség majd Nyizsnyij-Novgorodban és Don melletti Rosztovban lesz és húszmilliárd rubel hadisarcot hajt be rajtunk.

Soha semmiféle idegen hódítás nem változtatja „tisztán formálissá" a nép politikai intézményét (a Szovjethatalom pedig *nem* csak politikai intézmény, hanem sokszorosan magasabbrendű intézmény, mint amilyet a történelem valaha is látott). Ellenkezőleg, az idegen hódítás csak megerősíti a nép rokonszenvét a Szovjethatalom iránt,

ha... ha a Szovjethatalom nem bocsátkozik kalandokba.

Ha nem írjuk alá még a legszégyenletesebb békét is, amikor nincs hadseregünk — az igenis kaland, és a nép jogosan fogja hibáztatni azt a hatalmat, amely ebben az esetben megtagadta a béke aláírását.

A történelemben írtak már alá a breszti békénél hasonlíthatatlanul súlyosabb és szégyenletesebb békeszerződést is (példákat fentebb már említettünk) és az ilyen békekötés nem idézte elő a hatalom tekintélyének elvesztését, nem tette a hatalmat formálissá, nem pusztította el sem a hatalmat, sem a népet, hanem megedzette, *megtanította* a népet arra a bonyolult és nehéz tudományra, hogyan kell még kétségbeejtően nehéz helyzetben is, a hódító csizmája alatt is komoly hadsereget előkészíteni.

Oroszország új és igazi honvédő háború felé tart, — ebben a háborúban a Szovjethatalom megtartásáért és megszilárdításáért fogunk harcolni. Lehet, hogy az elkövetkező korszak — mint a napóleoni háborúk korszaka — a felszabadító *háborúk* (éppen háborúk, nem pedig egy háború) korszaka lesz, olyan háborúknak a korszaka, amelyeket a hódítók kényszerítenek rá Szovjet-Oroszországra. Ez lehetséges.

És ezért minden súlyos, sőt a legsúlyosabb békénél is, amelyet kénytelenek vagyunk hadsereg híján aláírni, szégyenletesebb — a legszégyenletesebb békénél is szégyenletesebb — a szégyenletes kétségbeesés. Nem pusztulunk el, még ha tucatjával írjuk is alá a súlyosnál súlyosabb békeszerződéseket, ha *komolyan* vesszük a felkelést és a háborút. A hódítók nem pusztítanak el bennünket, ha nem hagyjuk, hogy a kétségbeesés, a frázis pusztítson el bennünket.

„Pravda" 37. és 38. sz.
1918 február 28. és március 1.
Aláírás: N. Lenin.

A GYAKORLAT TALAJÁN

A forradalmi fellendülés, amelyet a német fehérgárdistáknak az orosz forradalom ellen intézett áruló támadása váltott ki, tény. Mindenünnen egyre-másra érkeznek a táviratok, melyek elmondják, hogy a tömegek készek a Szovjethatalom védelmére kelni és az utolsó emberig harcolni érte. Nem is várhattunk tőlük más magatartást saját munkás-paraszt hatalmuk irányában.

A lelkesedés egymaga azonban nem elegendő ahhoz, hogy háborút viseljünk egy olyan ellenség ellen, mint a német imperializmus. A legnagyobb együgyűség, sőt bűn lenne, ha félvállról vennők ezt a most folyó *igazi*, *makacs*, *véres* háborút.

A háborút vagy komolyan kell viselni, vagy sehogyse. Középút itt nem lehetséges. Ha egyszer a német imperialisták ezt a háborút ránk kényszerítik, szent kötelességünk józanul mérlegelni helyzetünket, számbavenni erőnket, megvizsgálni a gazdasági gépezetet. Mindezt a háborús időknek megfelelő gyorsasággal kell elvégezni, mert mostani helyzetünkben minden késlekedés csakugyan „egyértelmű a halállal". Hannibál a kapuk előtt van — ezt egy percre sem szabad elfelejtenünk.

A *komoly* hadviseléshez erős, szervezett hátország szükséges. A legjobb hadsereget, a forradalom legodaadóbb híveit is azonnal elpusztítja az ellenség, ha nincsenek eléggé felfegyverezve, ha nincsenek kielégítően ellátva élelmiszerrel és nincsenek megfelelően kiképezve. Ez annyira világos, hogy nem szorul magyarázatra.

Milyen állapotban van forradalmi hadseregünk hátországa? — A legsiralmasabb állapotban, hogy többet

ne mondjunk. Az előző háború teljesen szétzüllesztette közlekedésünket, megakadt az árucsere a város és a falu között, s ennek egyenes és közvetlen következménye a nagyvárosokban az éhínség.

Hadseregünk az ellenség csapásai alatt gyökeresen átalakul. A régi hadsereg, amely ismerte a korszerű hadviselés feltételeit, nincsen meg. Ez a hadsereg az előbbi háborúban végleg kimerült, halálosan kimerült attól, hogy három és fél évig lövészárokban sínylődött s így harci értéke a semmivel egyenlő. A Vörös Hadsereg feltétlenül nagyszerű, harcos anyag, de még nyers anyag, nincs megmunkálva. Ezt a hadsereget, ha nem akarjuk a német lövegek martalékává tenni, előbb ki kell képezni, fegyelmezni kell.

Óriási nehézségekkel állunk szemben. Valamennyi helyi Szovjet, miután táviratilag közölte készségét a külső ellenség elleni harcra, köteles haladéktalanul jelenteni, hány vagon gabonát küldött Petrográdba, mennyi katonát tud azonnal a frontra küldeni, mennyi vöröskatona van jelenleg kiképzés alatt. Számba kell venni minden fegyvert és lőszert, azonnal újból hozzá kell látni új fegyverek és lőszer gyártásához. A vasútról el kell távolítani a batyuzókat és a garázda elemeket. Mindenütt helyre kell állítani a legszigorúbb forradalmi fegyelmet. Csakis akkor beszélhetünk majd *komolyan* a háborúról, ha *mindezeknek* a feltételeknek eleget tettünk. Különben a „legforradalmibb háborúról" tett minden kijelentés is *frázis* marad. A frázis mindig káros, a mostani válságos pillanatban pedig végzetes szerepet játszhat.

Mélységes meggyőződésem, hogy forradalmunk meg fog birkózni a mai óriási nehézségekkel. A forradalom már eddig is hatalmas munkát végzett, de ahhoz, hogy ügyünket siker koronázza, meg kell százszoroznunk energiánkat.

Csak akkor fogunk győzni.

„Pravda" 38. sz.
1918 március 1.

PARANCS VALAMENNYI SZOVJET SZÁMÁRA. TERVEZET[27]

Feltevésünk szerint holnap, III/3-án, aláírják a békét, de megbízottaink jelentései az egész helyzettel összefüggésben arra engednek következtetni, hogy a németeknél a legközelebbi napokban az Oroszország elleni háború pártja kerekedik felül. Ezért feltétlenül végrehajtandó parancs: elhalasztandó a vöröskatonák leszerelése; fokozandók a vasútvonalak, hidak és műutak aláaknázására tett előkészületek; osztagokat kell szervezni és felfegyverezni; gyorsított ütemben kell folytatni a kiürítést; a fegyvereket az ország belsejébe kell szállítani.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának Elnöke

A megírás ideje: 1918 március 2.
Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

KOMOLY TANULSÁG ÉS KOMOLY FELELŐSSÉG

Gyász-„baloldaliaink", akik tegnap saját lappal álltak elő — „Kommunista"[28] a címe — (hozzá kellene tenni: Marx előtti kommunista), igyekeznek elbújni a történelem tanulsága és tanulságai elől, igyekeznek kibújni a felelősség alól.

Hasztalan igyekezet. Nem fog nekik sikerülni.

Ezek a kertelők majd megfeszülnek igyekezetükben, vég nélkül halmozzák egymás tetejébe az újságcikkeket, beleizzadnak a nagy munkába, „még" a nyomdafestéket sem sajnálják, hogy a „lélekzetvételi szünet" „elméletét" talajtalan és rossz „elméletnek" tüntethessék fel.

De jaj! Hiábavalók erőlködéseik: képtelenek megcáfolni a tényt! A tények makacs dolgok — mondja helyesen egy angol közmondás. A tény az, hogy március 3-tól, amikor déli 1 órakor a németek beszüntették a hadműveleteket, március 5-én este 7 óráig, amikor ezeket a sorokat írom, lélekzethez jutottunk és ezt a két napot *máris* felhasználtuk a szocialista haza *gyakorlati* (nem frázisokban, hanem tettekben megnyilvánuló) védelmére. Ez olyan tény, amely napról napra szemmelláthatóbbá válik majd a tömegek számára. Tény, hogy amikor egy harcképtelen fronthadsereg fejvesztetten menekül, elhagyja ágyúit, és még arra sem jut ideje, hogy a hidakat felrobbantsa, nem a forradalmi háborúról szóló fecsegés jelenti a haza védelmét és a haza védelmi képességének *fokozását* (a fecsegés, amikor a hadsereg ilyen fejvesztetten menekül, amikor a forradalmi háború hívei ennek a hadseregnek *egyetlen* osztagát *sem állították meg* — valósággal gyalázat), hanem a rendezett visszavonulás a hadsereg maradékai-

nak megmentése érdekében, a lélekzetvételi idő minden egyes napjának kihasználása erre a célra.

A tények makacs dolgok.

A gyász-„baloldaliak", elbújva a tények és azok tanulságai elől, a felelősség kérdése elől, arra törekednek, hogy *eltitkolják* az olvasó előtt az egészen friss, történelmi fontosságú közelmultat és *elkenjék* régmult és lényegtelen dolgokra való hivatkozással. Például: K. Radek cikkében arra emlékeztet, hogy decemberben (decemberben!) kifejezte azt a nézetét, mely szerint segíteni kell a hadseregnek, hogy kitarthasson, mégpedig „a Népbiztosok Tanácsának küldött jelentésében". Nem volt módomban ezt a jelentést elolvasni, és most felmerül bennem a kérdés: miért nem közli Karl Radek ezt a jelentést *egész terjedelmében?* Miért nem magyarázza meg pontosan és nyiltan, hogy mit értett ő akkor „kompromisszumos békén"? Miért nem említi a közelebbi multat, amikor a „Pravdá"-ban saját (legrosszabb fajtájú) illúziójáról írt, arról, hogy ha a német imperialisták visszaadják Lengyelországot, békét lehet kötni velük?

Miért?

Azért, mert a gyász-„baloldaliak" kénytelenek elkenni a tényeket, amelyek megmutatják az *ő* felelősségüket, a „baloldaliak" felelősségét azoknak az illúzióknak az ápolgatásáért, amelyek a valóságban a német imperialistáknak *segítettek* és *akadályozták* a forradalom növekedését és fejlődését Németországban.

N. Buharin ma még tagadni is próbálja azt a tényt, hogy ő és barátai azt állították, hogy a német nem képes támadni. De nagyon is sokan tudják, hogy ez — tény, hogy Buharin és barátai ezt állították és hogy ennek az illúziónak az ápolgatásával a német imperializmust *segítették* és *akadályozták* a német forradalom növekedését, amely most gyengült azzal, hogy a nagyoroszországi Szovjet Köztársaságtól a paraszti hadsereg fejvesztett menekülésekor ezrével zsákmányolták az ágyúkat, száz- és százmilliós értékeket oroztak el. Én ezt világosan és pontosan megmondtam már a január 7-i tézisekben*. Ha N. Buharin

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 458—466. old. — *Szerk.*

most kénytelen ezt „letagadni", annál rosszabb ez rá nézve. Mindazok, akik emlékeznek Buharinnak és barátainak szavaira, amelyek szerint a németek számára lehetetlenség a támadás, egyszerűen vállat vonnak majd, ha hallják, hogy N. Buharin kénytelen volt „letagadni" saját szavait.

Azoknak pedig, akik nem emlékeznek ezekre a szavakra, akik nem hallották őket, olyan okmányra hívjuk fel figyelmüket, amely *most* kissé értékesebb, érdekesebb és tanulságosabb, mint K. Radek decemberi írásai. Ez az okmány, melyet a „baloldaliak", sajnos, eltitkoltak olvasóik előtt (1) a pártunk Központi Bizottságának a mai „baloldali" ellenzékkel 1918 január 21-én tartott tanácskozásán, és (2) a Központi Bizottság 1918 február 17-i ülésén megejtett szavazások eredménye.

1918 január 21-én abban a kérdésben, hogy megszakítsuk-e azonnal a németekkel folytatott tárgyalásokat, *igennel* (a gyász-„baloldali" „Kommunista" munkatársai közül) egyedül Sztukov szavazott. A többiek mind nemmel szavaztak.

Abban a kérdésben, hogy *megengedhető*-e az annexiós béke aláírása, ha a németek megszakítják a tárgyalásokat vagy ultimátumot küldenek, *nemmel* csak Obolenszkij (mikor fogják már közölni az „ő" téziseit? miért hallgat róluk a „Kommunista"?) és Sztukov szavaztak. A többiek mind *igennel* szavaztak.

Abban a kérdésben, hogy alá *kell*-e írni ebben az esetben a felajánlott békét, *nemmel* csak Obolenszkij és Sztukov szavazott, a többi „baloldali" *tartózkodott a szavazástól!!* Ez a tény.

1918 február 17-én, abban a kérdésben, hogy ki van a forradalmi háború mellett, Buharin és Lomov — „ilyen megfogalmazás mellett nem hajlandó részt venni a szavazásban". *Igennel* nem szavazott senki. Ez is tény!

Abban a kérdésben, hogy kell-e „várni a béketárgyalások újrafelvételével mindaddig, amíg a német támadás megfelelő mértékben (éppen hogy így!) ki nem bontakozik, és amíg annak a német munkásmozgalomra gyakorolt befolyása meg nem nyilvánul", a „baloldali" ujság mai munkatársai közül Buharin, Lomov és Urickij *igennel* szavazott.

Abban a kérdésben, hogy „békét kötünk-e, ha a német támadás ténnyé válik, a forradalmi fellendülés pedig Németországban és Ausztriában nem következik be", Lomov, Buharin és Urickij *tartózkodott a szavazástól.*

A tények — makacs dolgok. A tények pedig azt mutatják, hogy Buharin tagadta a német támadás lehetőségét, olyan illúziókat ápolgatott, amelyekkel a *valóságban* saját óhaja ellenére *segítette* a német imperialistákat és *akadályozta* a német forradalom növekedését. Éppen ez a forradalmi frázis lényege. Buharin balra tért, jobbra ért.

N. Buharin azt veti szememre, hogy én nem elemzem konkrétan a jelenlegi béke feltételeit. Könnyű azonban megérteni, hogy érvelésemhez lényegében erre nem volt és nincs is semmi szükség. Elég volt bebizonyítani, hogy számunkra csak egyetlen valóságos, nem fantázia szülte dilemma létezik: vagy *olyan* feltételek, amelyek akár csak néhány napra is, de lehetővé teszik, hogy lélekzethez jussunk, vagypedig Belgium és Szerbia helyzete. S ezt Buharin nem cáfolta meg, még Petrográdra vonatkozóan sem. Ezt kollégája, M. N. Pokrovszkij elismerte.

S hogy az új feltételek rosszabbak, súlyosabbak, megalázóbbak a rossz, súlyos és megalázó breszti feltételeknél, *ebben* a *mi gyász-„baloldaliaink"*, Buharin, Lomov, Urickij és társaik a *bűnösök*, akik a nagy Oroszországi Szovjet Köztársaság ellen követték el bűnüket. Ez történelmi tény, amelyet a fentemlített szavazások bizonyítanak. Ez elől a tény elől semmiféle mellébeszéléssel nem lehet elbujni. *Felajánlották* önöknek a breszti feltételeket, önök pedig kérkedéssel és szájhősködéssel válaszoltak, ami még rosszabb feltételekhez *vezetett*. Ez tény. Ezért önök felelősek és ezt a felelősséget nem háríthatják el magukról.

1918 január 7-i téziseimben a lehető legvilágosabban megmondtam, hogy hadseregünk állapota miatt (amin a fáradt paraszttömegek *„elleni"* szájaskodás mit sem tudott változtatni) Oroszország *kénytelen lesz még rosszabb* különbékét kötni, ha nem fogadja el a breszti feltételeket.

A „baloldaliak" felültek az oroszországi burzsoáziá-

nak, amelynek éppen az *kellett*, hogy belesodorjon bennünket a számunkra *leghátrányosabb* háborúba.

A „baloldali eszerek" azzal, hogy *most* a háború mellett foglalnak állást, tudatosan meghasonlottak a parasztsággal — ez tény. És ez a tény a baloldali eszerek politikájának *komolytalanságáról* tanuskodik, mint ahogy komolytalan volt valamennyi eszer „forradalminak" látszó politikája 1917 nyarán.

Petrográd és Moszkva példája bizonyítja, hogy a legöntudatosabb és leghaladottabb munkások gyorsan kijózanodnak a forradalmi frázisok mámorából. Petrográdban már kijózanodtak a legjobb munkáskerületek: a viborgi és a vaszilijszigeti. A Munkásküldöttek Petrográdi Szovjetje *most* nincs a háború mellett, megértette, hogy a háborút *elő kell készíteni* és elő is készíti[29]. Moszkvában, a bolsevikok városi konferenciáján, már 1918 március 3-án és 4-én győztek a forradalmi frázis ellenfelei[30].

Hogy milyen szörnyű önámításig jutottak el a „baloldaliak", kitűnik Pokrovszkij cikkének egyik frázisából, amely így hangzik: „Ha már háborút kell viselni, akkor *most* kell háborút viselni" (Pokrovszkij kiemelése)... „amikor — figyelem! figyelem! — amikor még nem szerelték le az orosz hadsereget az újonnan alakított egységekkel együtt."

Aki azonban nem húny szemet a tényeken, az tudja, hogy 1918 februárjában a németekkel szembeni ellenállás legfőbb *akadálya* mind Nagyoroszországban, mind Ukrajnában, mind Finnországban *le nem szerelt hadseregünk volt*. Ez tény. Mert ez a hadsereg nem tudott megállni és futott, mégpedig fejvesztetten, magával sodorva a Vörös Hadsereg osztagait is.

Aki a történelem tanulságaiból okulni akar, aki nem akar kibújni a felelősség alól és nem akarja kézlegyintéssel elintézni őket, az emlékezzék akár I. Napóleon Németország elleni háborújára.

Poroszország és Németország sokszor kötöttek a hódítóval (a mienknél) *tízszerte* súlyosabb és megalázóbb békeszerződéseket, amelyekben még a külföldi rendőrséget is elismerték, még arra is kötelezték magukat, hogy

hadseregükkel segítik I. Napóleont hódító hadjárataiban. I. Napóleon Poroszországgal kötött szerződéseiben tízszerte jobban elnyomta és feldarabolta Németországot, mint ahogy most Hindenburg és Vilmos bennünket elnyomtak. És mégis akadtak olyan emberek Poroszországban, akik nem hetvenkedtek, hanem aláírták az elképzelhető „legszégyenletesebb" békeszerződéseket, aláírták azért, mert nem volt hadseregük, aláírták a tízszerte leigázóbb és megalázóbb feltételeket, de azután *mégis* felkeltek és hadba indultak. Nem egyszer, sokszor történt így. A történelem jóegynéhány ilyen békeszerződést és jóegynéhány ilyen háborút ismer. Volt egynéhány lélekzetvételi szünet. Egynéhányszor újból hadat üzent a hódító. Egynéhányszor volt rá eset, hogy *elnyomott* nemzet szövetséget kötött olyan elnyomó nemzettel, amely versenytársa volt a hódítónak, de maga is épp olyan hódító volt (ezt azok figyelmébe ajánlom, akik a „forradalmi háború" mellett vannak, az imperialisták segítségének igénybevétele *nélkül!*).

Ilyen volt a történelem útja.

Így volt. Így lesz. A háborúk *sorozatának* korszakába léptünk. Új *honvédő* háború felé tartunk. Az érlelődő szocialista forradalom viszonyai között haladunk feléje. S ezen a nehéz úton az orosz proletariátus és az orosz forradalom le tud majd szokni a kérkedésről, a forradalmi frázisról, el tudja majd fogadni a legsúlyosabb békeszerződéseket is és ismét fel tud majd emelkedni.

Tilsiti békét kötöttünk. És mint ahogy a németek az 1807-es tilsiti béke után 1813—1814-ben felszabadultak Napóleon igája alól, mi is eljutunk majd győzelmünkhöz, felszabadulásunkhoz. A mi tilsiti békénk és a mi felszabadulásunk között a távolság valószínűleg kisebb lesz, mert ma a történelem kereke gyorsabban forog.

Le a szószátyárkodással! Éljen a komoly munka, a fegyelem és a szervezettség!

A megírás ideje: 1918 március 5.
Megjelent 1918 március 6-án,
a „Pravda" 42. számában.
Aláírás: N. Lenin.

AZ OK(b)P HETEDIK KONGRESSZUSA[31]

1918 MÁRCIUS 6—8

A teljes szöveg először 1923-ban, „Az Oroszországi Kommunista Párt hetedik kongresszusa. Gyorsírói jegyzet. 1918 március 6—8" c. könyvben jelent meg.

I

ELŐADÓI BESZÉD A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL MÁRCIUS 7

A politikai beszámoló abból is állhatna, hogy felsoroljuk a Központi Bizottság intézkedéseit, de a jelen pillanatban nem ez a lényeges, hanem az, hogy egész forradalmunkról képet adjunk; csakis így indokolhatjuk meg valamennyi határozatunkat valóban marxista módon. Meg kell vizsgálnunk a forradalom fejlődésének egész eddigi menetét és meg kell állapítanunk, miért változott meg további fejlődése. Forradalmunkban olyan fordulatok következtek be, amelyeknek a nemzetközi forradalom szempontjából óriási jelentőségük lesz, ilyen fordulat — az Októberi Forradalom.

A februári forradalom első sikereit az tette lehetővé, hogy a proletariátust nemcsak a falusi tömegek, hanem a burzsoázia is követte. Ezért győztük le a cárizmust olyan könnyen, amit 1905-ben nem sikerült elérnünk. A Munkás-küldöttek Szovjetjeinek önhatalmú, ösztönös megteremtése a februári forradalomban megismételte az 1905-ös kísérletet — proklamálnunk kellett a Szovjethatalom elvét. A tömegek saját harci tapasztalataik alapján ismerték fel a forradalom feladatait. Az április 20—21-i események — a tüntetésnek és a fegyveres felkelés valamilyen változatának sajátos kombinációi voltak. Ez elegendő volt a burzsoá kormány bukásához. Kezdetét veszi egy tartós paktáló politika, amely a hatalomra jutott kispolgári kormány lényegéből fakad. A júliusi események még nem tudták megvalósítani a proletariátus diktatúráját — a tömegek még nem voltak rá felkészülve. Éppen ezért egyik felelős szervezet sem hívta fel őket erre. Az ellenséges táborban végzett felderítés szempontjából azonban óriási

jelentőségük volt a júliusi eseményeknek. A Kornyilov-lázadás és az azt követő események, mint gyakorlati tanulságok, lehetővé tették az októberi győzelmet. Azoknak a hibája, akik októberben is meg akarták osztani a hatalmat[32], abban rejlett, hogy nem hozták összefüggésbe az októberi győzelmet a júliusi napokkal, az offenzívával, a Kornyilov-lázadással stb. stb., amelyek hatására a sokmilliós tömegek felismerték, hogy a Szovjethatalom elkerülhetetlenné vált. Ezután következett diadalmenetünk szerte egész Oroszországban, amelyet az általános békevágy kísért. Tudjuk, hogy a háború egyoldalú abbahagyásával még nem érjük el a békét; erre már az áprilisi konferencián rámutattunk*. Az áprilistól októberig terjedő időszakban a katonák világosan tudatára ébredtek annak, hogy a megalkuvás politikája mindinkább elnyujtja a háborút s odavezet, hogy az imperialisták vad, esztelen kísérleteket tesznek a támadásra, hogy még jobban belekeveredjenek a háborúba, amely évekig fog elhúzódni. Ebből kifolyólag minden áron, minél előbb át kellett térnünk az aktív békepolitikára, szükséges volt, hogy a Szovjetek kezükbe vegyék a hatalmat s véglegesen elsöpörjék a földesúri földtulajdont. Önök tudják, hogy a földesúri földtulajdont nemcsak Kerenszkij, hanem Avkszentyev is védte, aki még a földbizottságok tagjainak letartóztatásától sem riadt vissza. S ez a politika, ez a jelszó: „a hatalmat a Szovjeteknek", melyet mi vittünk bele a legszélesebb néptömegek tudatába, tette lehetővé, hogy októberben olyan könnyen győzzünk Petrográdban, ez változtatta az orosz forradalom legutóbbi hónapjait szakadatlan diadalmenetté.

A polgárháború ténnyé vált. Az, amit a forradalom, sőt a háború kezdetén megjósoltunk és amit annak idején a szocialista körök jelentős része bizalmatlanul, vagy talán még gúnnyal is fogadott, nevezetesen az imperialista háború átváltozása polgárháborúvá, 1917 október 25-én az egyik legnagyobb és legelmaradottabb hadviselő országban bekövetkezett. Ebben a polgárháborúban a lakosság

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 266—267. old. — *Szerk.*

óriási többsége mellénk állott, s ezért rendkívül könnyen sikerült kivívnunk a győzelmet.

A frontról hazatérő csapatok mindenhová, ahol csak megjelentek, magukkal vitték a legnagyobb forradalmi elszántságot, hogy végetvessenek a megalkuvásnak, és a megalkuvó elemek, a fehérgárda, a földesurak csemetéi minden támaszukat elveszítették a lakosságban. Az ellenük folytatott háború fokozatosan, ahogy a széles tömegek és az ellenünk felvonult csapattestek átálltak a bolsevikok oldalára, a forradalom győzelmes diadalmenetévé vált. Ezt láttuk Petrográdban, a gatcsinai fronton, ahol a kozákok, akiket Kerenszkij és Krasznov a vörös főváros ellen próbált vezetni, meginogtak, ezt láttuk azután Moszkvában, Orenburgban, Ukrajnában. Egész Oroszországban magasra csapott a polgárháború hulláma, s mindenütt rendkívül könnyen győztünk, mégpedig azért, mert a gyümölcs megérett, mert a tömegek már leszűrték a tapasztalatokat a burzsoáziával való paktálásból. Jelszavunk — „minden hatalmat a Szovjeteknek" —, amelyet a tömegek hosszas történelmi tapasztalataik alapján gyakorlatilag ellenőriztek, a vérükké vált.

Ezért volt az orosz forradalom az 1917 október 25-e utáni első hónapokban szakadatlan diadalmenet. Ez a szakadatlan diadalmenet volt az oka annak, hogy feledésbe merültek, háttérbe szorultak azok a nehézségek, amelyekbe a szocialista forradalom rögtön beleütközött és amikbe lehetetlen volt bele nem ütköznie. A polgári forradalom és a szocialista forradalom között az egyik legfőbb különbség az, hogy a feudalizmusból kisarjadó polgári forradalom számára a régi rend méhében fokozatosan létrejönnek azok az új gazdasági szervezetek, amelyek fokozatosan megváltoztatják a feudális társadalom minden oldalát. A polgári forradalom előtt csak egy feladat állt: elsöpörni, félredobni, összetörni a régi társadalom minden béklyóját. Minden polgári forradalom, amely ezt a feladatot teljesíti, ezzel teljesíti mindazt, amit elvárnak tőle: elősegíti a kapitalizmus növekedését.

Egészen más helyzetben van a szocialista forradalom. Minél elmaradottabb az az ország, amelynek, a történelem cikcakkjai folytán, meg kellett kezdenie a szocialista

forradalmat, annál nehezebb számára az áttérés a régi kapitalista viszonyokról a szocialista viszonyokra. Itt a rombolás feladataihoz új, hallatlanul nehéz feladatok, szervezési feladatok járulnak. Ha az orosz forradalom népi alkotóereje, amely kijárta az 1905-ös nagy próba iskoláját, nem hozta volna létre már 1917 februárjában a Szovjeteket, akkor azok októberben semmiképpen sem ragadhatták volna meg a hatalmat, mert a siker csak attól függött, hogy vannak-e már a milliókat átfogó mozgalomnak kész szervezeti formái. Ezt a kész formát a Szovjetek jelentették és ezért várt ránk politikai téren a ragyogó sikereknek az a sorozata, az a szakadatlan diadalmenet, amelyet átéltünk, mert a politikai hatalom új formája készen állt, és nekünk csak azt kellett tennünk, hogy néhány dekrétummal átváltoztassuk a Szovjetek hatalmát abból az embrionális állapotból, amelyben a forradalom első hónapjaiban volt, az Oroszországi Államban megszilárdult, törvényesen elismert formává: az Oroszországi Szovjet Köztársasággá. Ez a hatalom azért született meg egycsapásra, azért született meg olyan könnyen, mert 1917 februárjában a tömegek megteremtették a Szovjeteket, még mielőtt bármely pártnak ideje lett volna kiadni ezt a jelszót. Maga a mélyen rejlő népi alkotóerő, amely okult 1905 keserves tapasztalataiból, teremtette meg a proletárhatalom e formáját. A belső ellenség legyőzésének feladata a legnagyobb mértékben könnyű feladat volt. A politikai hatalom megteremtésének feladata igen könnyű feladat volt, mert a tömegek megadták nekünk ennek a hatalomnak a vázát, az alapját. A Szovjetek Köztársasága egycsapásra megszületett. De még hátra volt két hallatlanul nehéz feladat, amelyek megoldása semmiképp sem lehetett olyan diadalmenet, amilyenben forradalmunk az első hónapokban haladt — nem volt és nem lehetett kétségünk aziránt, hogy a szocialista forradalomra a továbbiakban rendkívül nehéz feladatok várnak.

Először, ezek a belső szervezés feladatai voltak, amelyek minden szocialista forradalom előtt állanak. A szocialista forradalom éppen abban különbözik a polgáritól, hogy az utóbbi esetben megvannak a kapitalista viszonyok kész formái, ellenben a Szovjethatalom, a proletárhatalom,

ilyen kész viszonyokat nem kap, hacsak nem számítjuk a kapitalizmus legfejlettebb formáit, amelyek, lényegében, csak az ipar kis felső rétegére terjedtek ki, a mezőgazdaságot pedig még egészen csekély mértékben érintették. A nyilvántartás megszervezése, a legnagyobb üzemek ellenőrzése, az egész államgazdasági gépezet átváltoztatása egyetlen hatalmas géppé, olyan gazdasági szervezetté, amely úgy működik, hogy az emberek százmillióit *egy* terv vezesse, ez az a gigászi szervezési feladat, amely vállunkra nehezedett. A mostani munkaviszonyok mellett ez a feladat sehogysem tűrte azt a „hajrá"-megoldást, amellyel a polgárháború feladatait sikerült megoldanunk. Ez a megoldás már a dolog lényegénél fogva sem volt lehetséges. Míg a kalegyinistákat könnyen legyőztük és komolyabb figyelemre sem érdemes ellenállás közepette megteremtettük a Szovjet Köztársaságot; míg az események ilyen menetét az egész előző objektív fejlődés előre megszabta, úgyhogy csak az maradt hátra, hogy kimondjuk a végszót, hogy megváltoztassuk a cégtáblát és ehelyett, hogy „A Szovjet mint szakmai szervezet áll fenn", azt írjuk rá: „A Szovjet az államhatalom egyetlen formája", — egészen más volt a helyzet a szervezési feladatok terén. Ezen a téren óriási nehézségekbe ütköztünk. Itt mindazok számára, akik komolyan mérlegelni akarták forradalmunk feladatait, azonnal világos volt, hogy csak az önfegyelem nehéz és hosszú útján lehet leküzdeni azt a bomlást, amelyet a háború idézett elő a kapitalista társadalomban, csak rendkívül nehéz, hosszadalmas és kitartó munkával tudjuk ezt a bomlást leküzdeni és azokat a bomlást fokozó elemeket legyőzni, akik a forradalomban eszközt láttak arra, hogy megszabaduljanak a régi korlátoktól, és igyekeznek minél többet kipréselni belőle. Kispolgári országunkban a hihetetlen gazdasági bomlás viszonyai között elkerülhetetlen volt, hogy ezek az elemek nagy számban fel ne üssék fejüket, s ezek ellen az elemek ellen százszorta nehezebb lesz a harc, semmiféle gyors sikert nem ígér — ezt a harcot éppen csak megkezdtük. Még csak az elején vagyunk. Ebben a harcban súlyos megpróbáltatások várnak ránk. Ebben a harcban az objektív helyzetnél fogva semmiképpen sem szorítkozhatunk diadal-

menetre és lobogó zászlókra, mint ahogy a kalegyinisták ellen vonultunk. Mindenki, aki a forradalom előtt álló szervezési feladatokra akarná átvinni ezt a harci módszert, mint politikus, mint szocialista, mint a szocialista forradalom harcosa teljesen csődöt mondana.

Éppen ez a sors várt a forradalom kezdeti diadalmenetétől megittasult néhány fiatal elvtársunkra, akkor, amikor a forradalom előtt konkrétan felmerült a második gigászi nehézség, amely vállára nehezedett — a nemzetközi kérdés. Ha olyan könnyen elbántunk Kerenszkij bandáival, ha olyan könnyen teremtettük meg a hatalmat, ha minden megerőltetés nélkül megkaptuk a föld szocializálásáról, a munkásellenőrzésről szóló dekrétumot[33] — ha mindezt olyan könnyen kaptuk meg, ez csak azért volt lehetséges, mert a szerencsésen alakult viszonyok egy rövid pillanatra fedeztek bennünket a nemzetközi imperializmussal szemben. A nemzetközi imperializmus, tőkéje egész hatalmával, magas szervezettségű haditechnikájával, mely a nemzetközi tőke igazi ereje, igazi erődje, semmiképpen sem, semmi körülmények között sem férhetett meg a Szovjet Köztársasággal, sem objektív helyzeténél fogva, sem a benne megtestesült kapitalista osztály gazdasági érdekeinél fogva — nem férhetett meg vele a kereskedelmi kapcsolatok, a nemzetközi pénzügyi összeköttetések következtében. Itt az összeütközés elkerülhetetlen. Ez az orosz forradalom egyik óriási nehézsége, óriási történelmi problémája: nemzetközi feladatokat kell megoldania, nemzetközi forradalmat kell előidéznie, meg kell tennie az átmenetet forradalmunkból, mint szűk nemzeti forradalomból, a világforradalomba. Ez a feladat merült fel előttünk a maga hihetetlen nehézségében. Ismétlem, hogy a magukat baloldaliaknak tartó fiatal barátaink közül igen sokan kezdtek megfeledkezni a legfontosabbról, mégpedig arról, miért tudtunk az Októbert követő nagyszerű diadalmenet hetei és hónapjai folyamán olyan könnyen diadalt diadal után aratni. Pedig ez csak azért volt így, mert a sajátosan alakult nemzetközi konjunktúra ideiglenesen fedezett bennünket az imperializmussal szemben. Az imperializmusnak más gondja volt. Nekünk úgy tűnt, hogy nekünk sem kell törődnünk az imperializmussal. Pedig az egyes impe-

rialisták csak azért nem tudtak velünk törődni, mert a mai világimperializmus hatalmas társadalmi-politikai és katonai erejét ebben az időben az egymásközti háború két csoportra osztotta. A háborúban részt vevő imperialista rablók hihetetlenül belegabalyodtak a háborúba, annyira, hogy életre-halálra folyó küzdelmükben egyik csoport sem tudott valamennyire is komoly erőket összpontosítani az orosz forradalom ellen. Éppen ilyen volt a helyzet októberben: forradalmunk — ez paradoxon, de igaz — szerencsés pillanatban tört ki, amikor az imperialista országok nagy többségét hallatlan csapások sujtották, hisz emberek milliói pusztultak el, amikor a háború hallatlan nyomorúsággal gyötörte a népeket, amikor a háború negyedik évében a hadviselő országok zsákutcába jutottak, válaszúthoz értek, amikor objektíven felmerült a kérdés: tudnak-e még az ilyen állapotba sodort népek tovább harcolni? Forradalmunk ebben a szerencsés időben tört ki, amikor a rablók két óriási csoportja közül egyik sem volt abban a helyzetben, hogy azonnal rávesse magát a másikra, sem egyesülni nem tudtak egymással ellenünk, és csakis ez tette lehetővé, a nemzetközi politikai és gazdasági viszonyoknak csakis ezt a pillanatát használhatta ki és használta ki forradalmunk, hogy véghez vigye ragyogó diadalmenetét Európai Oroszországban, átcsapjon Finnországba és magával ragadja a Kaukázust és Romániát. Csak ezzel magyarázható, hogy pártunk vezető köreiben akadtak olyan pártmunkások, olyan intellektuel „emberfeletti emberek", akiket megrészegített ez a diadalmenet, akik azt mondták: a nemzetközi imperializmussal megbírkózunk; ott is diadalmenet lesz, igazi nehézségek ott sincsenek. Pedig az objektív helyzet itt más, mint az orosz forradalomé, amelynek sajátossága az volt, hogy csak kihasználta a nemzetközi kapitalizmus átmeneti üzemzavarát, mivel ideiglenesen felmondta a szolgálatot a gép, amelynek ránk kellett volna gázolnia, mint ahogy a mozdony nekimegy a taligának és darabokra töri, — a gép viszont azért mondta fel a szolgálatot, mert a két rablócsoport összeütközött egymással. Itt is, ott is nőtt a forradalmi mozgalom, de kivétel nélkül valamennyi imperialista országban a legtöbb esetben még kezdeti szakaszán volt.

Korántsem fejlődött olyan ütemben, mint a mi forradalmunk. Aki gondolkozott az európai szocialista forradalom gazdasági előfeltételein, annak világosan látnia kellett, hogy Európában összehasonlíthatatlanul nehezebb megkezdeni, nálunk pedig összehasonlíthatatlanul könnyebb megkezdeni, de nehezebb lesz, mint ott, folytatni a forradalmat. Ez az objektív helyzet okozta, hogy egy rendkívül nehéz, hirtelen történelmi fordulatot kellett átélnünk. A belső frontunkon, ellenforradalmunk ellen, a Szovjethatalom ellenségei ellen októberben, novemberben, decemberben véghezvitt szakadatlan diadalmenet után át kellett térnünk a bennünket igazán gyűlölő igazi nemzetközi imperializmussal való mérkőzésre. A diadalmenet időszakából át kell térnünk egy rendkívül nehéz és súlyos helyzet időszakába, melyet szavakkal, ragyogó jelszavakkal — bármennyire kellemes volna is ez — természetesen nem lehet elintézni, hiszen feldúlt országunkban hihetetlenül ki voltak merülve a tömegek, olyannyira, hogy teljesen képtelenek voltak a harc folytatására, s a hároméves kínzó háború annyira elgyötörte őket, hogy teljesen harcképtelenné váltak. Már az Októberi Forradalom előtt találkoztunk a katonatömegek olyan képviselőivel, akik nem voltak tagjai a bolsevik pártnak, és mégis meg merték mondani a burzsoáziának az igazságot, azt, hogy az orosz hadsereg nem fog harcolni. A hadseregnek ez az állapota igen nagy válságot okozott. A háború által szétzüllesztett, rettenetes állapotba sodort kisparaszti összetételű ország rendkívül súlyos helyzetbe került: hadseregünk nincs, de kénytelenek vagyunk továbbra is az állig felfegyverzett rabló szomszédságában élni, aki egyelőre megmaradt és megmarad rablónak és akit természetesen az annexió és hadisarc nélküli békéért folytatott agitációval nem lehetett meghatni. Ott feküdt a szelíd háziállat a tigris mellett és arra próbálta rávenni, hogy legyen béke annexió és hadisarc nélkül, holott ez csak úgy érhető el, ha nekimegy a tigrisnek. Pártunk felső rétegei — az értelmiség és a munkásszervezetek egy része — ettől a perspektívától elsősorban frázisokkal és szólamokkal igyekeztek megszabadulni: nem szabad, hogy így legyen. Ez a béke túlságosan valószínűtlen perspektíva volt ahhoz, hogy mi,

akik eddig kibontott zászlókkal vonultunk a nyílt harcba és csatakiáltással győztünk le minden ellenséget, hogy mi engedjünk és elfogadjuk a megalázó feltételeket. Soha. Mi túlságosan büszke forradalmárok vagyunk, mi mindenekelőtt kijelentjük: „A német nem képes támadni."

Ez volt az első kibúvó, amellyel ezek az emberek vigasztalódtok. A történelem most rendkívül nehéz helyzetbe sodort bennünket; hallatlanul nehéz szervező munkával sok kínos vereségen kell átvergődnünk. Ha a dolgot világtörténelmi viszonylatban nézzük, semmi kétség sem fér ahhoz, hogy forradalmunk végső győzelme, ha forradalmunk magára maradna, ha más országokban nem volna forradalmi mozgalom, reménytelen volna. Ha mi, a bolsevik párt, az egész dolgot egyedül vettük kezünkbe, azért vállaltuk magunkra, mert meggyőződésünk, hogy a forradalom minden országban érik s végülis — nempedig a kezdet kezdetén — bármily nehézségekkel küszködjünk is, bármilyen vereségek érjenek is bennünket, elérkezik a nemzetközi szocialista forradalom — mert útban van; megérik — mert érlelődik, és beérik. Mindezektől a nehézségektől — ismétlem — az összeurópai forradalom szabadít meg bennünket. Amikor ebből az igazságból, ebből a teljesen elvont igazságból indulunk ki, és ezt tartjuk szem előtt, vigyáznunk kell arra, hogy ez az igazság ne váljon idővel frázissá, mert minden elvont igazság, ha azt minden elemzés nélkül alkalmazzák, frázissá változik. Ha önök azt mondják, hogy minden sztrájk mögött a forradalom hídrája rejtőzik s aki ezt nem érti, az nem szocialista — igazuk van. Igen, minden sztrájk mögött ott rejtőzik a szocialista forradalom. Ha azonban azt mondják, hogy minden egyes sztrájk közvetlen lépés a szocialista forradalom felé, akkor ez a legüresebb frázis. Ezt már százszor és százszor hallottuk, már a könyökünkön nő ki, olyannyira, hogy a munkások mindezeket az anarchista frázisokat félredobták, mert amilyen kétségtelen az, hogy minden sztrájk mögött a szocialista forradalom hídrája rejtőzik, ugyanolyan nyilvánvaló ostobaság azt állítani, hogy minden sztrájkról át lehet térni a forradalomra. Ahogy teljesen vitathatatlan az, hogy forradalmunk valamennyi nehézségén csak akkor leszünk túl, ha majd a szocialista világ-

forradalom, amely most mindenütt érik — megérett, éppúgy teljesen képtelen az az állítás, hogy forradalmunk minden adott, konkrét, mai nehézségét el kell kendőznünk azzal, hogy azt mondjuk: „A nemzetközi szocialista mozgalomra teszem fel a tétet — csinálhatok akármilyen ostobaságot." „Liebknecht kiránt a bajból, mert mindenképpen győzni fog." Olyan kitűnő szervezetet teremt majd, úgy megszab majd mindent előre, hogy csak a kész formákat fogjuk átvenni, mint ahogy Nyugat-Európából készen vettük át a marxista tant — minek következtében ez nálunk alig néhány hónap alatt győzött, míg Nyugat-Európában évtizedek kellettek ahhoz, hogy győzzön. Szóval teljesen haszontalan kalandorság a harci kérdés megoldásának régi módszerét — a diadalmenetet — átvinni az új történelmi időszakra, amely bekövetkezett, s amely nem a rothadt Kerenszkijt és Kornyilovot állította velünk szembe, hanem a nemzetközi ragadozót — Németország imperializmusát, annak a Németországnak az imperializmusát, amelyben a forradalom csak érlelődött, de nyilvánvalóan nem érett meg. Ilyen kalandorkodás volt az az állítás, hogy az ellenség nem mer támadni a forradalom ellen. A breszti tárgyalások idején még nem volt olyan a helyzet, hogy kénytelenek lettünk volna bármilyen békefeltételeket elfogadni. Az objektív erőviszonyok olyanok voltak, hogy kevésnek találtuk a lélekzetvételi szünet elérését. A breszti tárgyalásoknak kellett megmutatniok, hogy a német igenis támad, hogy a német társadalom méhében még nem érett meg annyira a forradalom, hogy azonnal kitörjön, és nem lehet a német imperialisták bűnéül felróni, hogy viselkedésükkel még nem készítették elő ezt a robbanást, vagy mint ahogy magukat baloldaliaknak tartó fiatal barátaink mondják, azt a helyzetet, amikor a német nem képes támadni. Amikor azt mondják nekik, hogy nincs hadseregünk, hogy kénytelenek voltunk leszerelni — kénytelenek voltunk, habár egyáltalán nem felejtettük el, hogy békés háziállatunk közelében tigris fekszik — ezt ők nem akarják megérteni. Ha kénytelenek voltunk is a hadsereget leszerelni, azért még egyáltalán nem felejtettük el, hogy egyoldalú paranccsal — dobd el a szuronyt — a háborút befejezni nem lehet.

Egyáltalán hogyan történhetett meg, hogy pártunk egyetlen áramlata, egyetlen irányzata, egyetlen szervezete sem ellenezte a leszerelést? Talán teljesen elment az eszünk? Szó se róla. Tisztek, nem a bolsevikok, már Október előtt megmondották, hogy a hadsereg nem harcképes, hogy néhány hétig sem lehet a fronton tartani. Október után ez szemmelláthatóvá lett mindenki számára, aki látni akarta a tényeket, a szomorú, keserű valóságot, s nem akart elrejtőzni vagy szemére húzva a sapkát büszke frázisokkal odébbállni. Nincs hadsereg, a hadsereget együtt tartani lehetetlen. A legjobb, amit tenni lehet — minél előbb leszerelni. A hadsereg — szervezetünk beteg része, amely hallatlan szenvedéseket állt ki, amelyet megtörtek annak a háborúnak nélkülözései, melybe technikailag felkészületlenül lépett be, és amelyből olyan állapotban került ki, hogy minden támadásnál pánikba esik. Nem szabad ezért hibáztatni azokat az embereket, akik ilyen hallatlan szenvedéseket éltek át. A katonák még az orosz forradalom első szakaszában is száz meg száz határozatban teljesen nyiltan megmondották: „Megcsömörlöttünk a vértől, nem tudunk harcolni." Elhalaszthattuk volna mesterségesen a háború befejezését, meg lehetett volna ismételni Kerenszkij szélhámosságát, néhány héttel elodázhattuk volna a háború végét, de az objektív valóság utat tört magának. Az orosz állami szervezet beteg része ez, amely nem tudja tovább viselni ennek a háborúnak a terhét. Minél hamarább leszereljük, minél hamarább szívódik fel a szervezetnek még nem annyira beteg részei között, annál hamarább állhat majd készen az ország újabb nehéz megpróbáltatásokra. Ez volt az, amit mindnyájan éreztünk, amikor egyhangúlag, a legkisebb tiltakozás nélkül elfogadtuk ezt a külső események szemszögéből nézve esztelen határozatot a hadsereg leszereléséről. Helyes lépés volt. Azt mondottuk: könnyelmű illúzió azt gondolni, hogy együtt lehet tartani a hadsereget. Minél hamarább leszereljük, annál hamarább megkezdődik az egész társadalmi szervezet gyógyulása. Ezért volt olyan súlyos hiba, ezért volt az események olyan keserű túlbecsülése az a forradalmi frázis, hogy „a német nem képes támadni", amelyből következett a másik frázis: „a hadiállapotot

megszüntnek nyilvánithatjuk. Sem háború, sem a békefeltételek aláírása.“ De ha a német mégis támad? „Nem, nem képes támadni.“ Önöknek nincs joguk kockára tenni a nemzetközi forradalom sorsát, maradjanak csak annál a konkrét kérdésnél, hogy nem bizonyulnak-e majd a német imperializmus segítőtársainak, amikor ez a pillanat bekövetkezik? Mi azonban, akik 1917 októbere óta mind honvédők vagyunk, akik elismerjük a haza védelmét — mi mindannyian tudjuk, hogy az imperialistákkal nem szavakban, hanem tényleg szakítottunk: felbontottuk a titkos szerződéseket, legyőztük hazánkban a burzsoáziát és felajánlottuk a nyilt, becsületes békét, úgy hogy minden nép a valóságban láthatta szándékainkat. Hogyan bocsátkozhattak emberek, akik komolyan hívei a Szovjet Köztársaság védelmének, ilyen kalandba, amely már meghozta gyümölcseit? Pedig ez tény, mert az a súlyos válság, amelyet pártunk a „baloldali“ ellenzék kialakulásával kapcsolatban átél, az orosz forradalom egyik legnagyobb válsága.

Ezt a válságot legyűrjük. Sem pártunk, sem forradalmunk nem fogja ezen kitörni a nyakát, habár az adott esetben egészen közel álltunk ehhez, ez teljesen lehetséges volt. Hogy ebben a kérdésben nem törjük ki a nyakunkat, erre az a biztosítékunk, hogy a frakciós nézeteltérések megoldásának régi módja helyett — vagyis a rengeteg irott anyag, vita és meglehetősen sok pártszakítás helyett — e helyett a régi módszer helyett az események megtanították az embereket a tanulásnak egy új módjára. Ez a módszer abban áll, hogy mindent a tények, az események, a világtörténelem tanulságai alapján kell ellenőrizni. Önök azt állítják, hogy a német nem képes támadni. Az önök taktikájából az következett, hogy a hadiállapotot megszüntnek lehet nyilvánítani. A történelem megleckéztette önöket, megcáfolta ezt az illúziót. Igen, a német forradalom nő, de nem úgy, ahogy mi szeretnők, nem olyan gyorsan, ahogy az oroszországi intellektueleknek kellemes volna, nem olyan iramban, amilyet a mi történelmünk ért el októberben — amikor bármely városban csak ki kellett hirdetnünk a Szovjethatalmat és néhány nap mulva a munkásság kilenctizedrésze mellettünk állt. A német forradalomnak az a szerencsétlensége, hogy

nem halad olyan gyorsan. Ám kinek kell a másikkal számolnia: nekünk vele, vagy neki velünk? Önök azt kívánták, hogy a német forradalom számoljon önökkel, a történelem azonban megleckéztette önöket. Ez lecke, mert abszolút igazság, hogy a német forradalom nélkül elvesztünk — lehet, hogy nem Petrográdban, nem Moszkvában, hanem Vlagyivosztokban, vagy valamely még távolibb vidéken, ahova esetleg kénytelenek leszünk visszavonulni, és amely esetleg még távolabb fekszik, mint Petrográdtól Moszkva, de mindenképpen, bármilyen elképzelhető fordulatok állnak is be, elpusztulunk, ha a német forradalom nem következik be. Ennek ellenére ez egy cseppet sem ingatja meg azt a meggyőződésünket, hogy a legnehezebb helyzetet is el kell tudnunk viselni minden szájhősködés nélkül.

A forradalom nem fog olyan gyorsan bekövetkezni, mint ahogy vártuk. Ezt a történelem bebizonyította és ezt tudnunk kell ténynek venni, tudnunk kell számolni azzal, hogy a szocialista világforradalom az előrehaladott országokban nem kezdődhetik meg olyan könnyen, mint ahogy Oroszországban, — Miklós és Raszputyin országában kezdődött, ahol a lakosság óriási többségének tökéletesen mindegy volt, milyen népek élnek a határszéleken, mi történik ottan. Ilyen országban könnyű volt a forradalmat megkezdeni, nem jelentett többet, mint valami pihét felemelni.

De előkészület nélkül megkezdeni a forradalmat olyan országban, ahol a kapitalizmus kifejlődött, s az utolsó emberig mindenkinek demokratikus kultúrát és szervezettséget adott — helytelen és ostoba dolog. Ott még csak közeledünk a szocialista forradalmak kezdetének keserves szakaszához. Ez tény. Nem tudjuk, senki sem tudja, talán — ez könnyen lehetséges — néhány hét, sőt néhány nap mulva győz ott a forradalom, nem szabad azonban erre tennünk a tétet. Rendkívüli nehézségekre, rendkívül súlyos vereségekre kell elkészülnünk, amelyek elkerülhetetlenek, mert Európában még nem kezdődött meg a forradalom, bár holnap megkezdődhet, és ha majd megkezdődik, természetesen nem fognak bennünket kétségek gyötörni, nem állnak majd előttünk a forradalmi háború kérdései, hanem egyetlen szakadatlan diadal-

menetben lesz részünk. Ez bekövetkezik, elkerülhetetlenül bekövetkezik, de még nem tartunk ott. Íme, ez az az egyszerű tény, amelyre megtanított bennünket a történelem, amellyel igen fájdalmasan elverte rajtunk a port — márpedig egy megvert ember felér két meg nem verttel. Ezért azt hiszem, hogy most, miután a történelem azt a reményünket, hogy a német nem képes támadni, s hogy „hajrával" le lehet hengerelni, kíméletlenül szertefoszlatta, — ez a lecke szovjet szervezeteink segítségével igen gyorsan bevéső dik a tömegek tudatába egész Szovjet-Oroszországban. A tömegek mozgolódnak, gyűléseket tartanak, készülnek a kongresszusra, határozatokat hoznak és átgondolják azt, ami történt. Nem a régi, forradalomelőtti viták ezek, amelyek szűk pártkörökön belül maradtak, hanem minden határozatot kivisznek megvitatásra a tömegek elé, amelyek megkövetelik, hogy ezeket a határozatokat a tapasztalat, a cselekvés alapján ellenőrizzék, és sohasem ülnek fel könnyelmű beszédeknek, sohasem engedik magukat letéríteni arról az útról, amelyet az események objektív menete szab meg. Egy intellektuel vagy baloldali bolsevik persze megteheti, hogy rá sem hederít az előttünk álló nehézségekre: az ilyen ember, persze, kitérhet az olyan kérdések elől, mint az, hogy nincs hadsereg, hogy még nincs itt a németországi forradalom. A milliós tömegek — márpedig a politika ott kezdődik, ahol milliók vannak; nem ott, ahol ezrek, hanem ahol milliók vannak, csak ott kezdődik a komoly politika —, a milliók tudják, mi a hadsereg, látták a frontról hazaérkező katonákat. A milliók tudják — ha nem egyes személyeket nézünk, hanem az igazi tömeget —, hogy nem vagyunk képesek harcolni, hogy a fronton minden egyes ember minden elképzelhetőt elszenvedett! A tömeg megértette azt az igazságot, hogy ha nincs hadsereged, melletted meg egy ragadozó fenevad fekszik, akkor a legsúlyosabb és legmegalázóbb békeszerződést is alá kell írnod. Ez elkerülhetetlen mindaddig, amíg meg nem születik a forradalom, amíg meg nem gyógyítják a hadsereget, amíg haza nem bocsátják a katonákat. Addig a beteg nem gyógyul meg. A német ragadozót pedig „hajrázással" nem győzzük le, nem verjük le, mint ahogy Kerenszkijt és

Kornyilovot levertük. Ez az a lecke, amelyet a tömegek magukévá tesznek, mégpedig azok nélkül a fenntartások nélkül, amelyeket egyesek, akik így akartak megszabadulni a keserű valóságtól, igyekeztek nekik feltálalni.

Kezdetben, októberben, novemberben, szakadatlan diadalmenet — azután az orosz forradalom hirtelen, néhány hét alatt vereséget szenved a német ragadozótól és az orosz forradalom kész elfogadni a rablószerződés feltételeit. Igen, a történelem fordulatai rendkívül nehezek — nálunk az ilyen fordulatok mind nehezek. Amikor 1907-ben hallatlanul szégyenletes belpolitikai szerződést kötöttünk Sztolipinnal, amikor kénytelenek voltunk keresztülmenni a sztolipini duma istállóján és kötelezettségeket vállaltunk magunkra azáltal, hogy monarchista okmányokat[34] írtunk alá — kisebb mértékben ugyanazt éltük át, mint most. Akkor egyesek, akik a forradalom legjobb élcsapatához tartoztak, azt mondták (ők szintén nem kételkedtek egy cseppet sem a maguk igazában): „Mi büszke forradalmárok vagyunk, mi hiszünk az orosz forradalomban, mi a legális sztolipini intézményekbe sohasem megyünk be." Be fognak menni. A tömegek élete, a történelem erősebb, mint az önök erősködései. Ha nem mennek, majd a történelem kényszeríti önöket. Ezek nagyon baloldaliak voltak, akiknek, mint frakciónak, a történelem legelső fordulatánál csak hült helye maradt meg. Ha mi tudtunk forradalmárok maradni, tudtunk a gyötrelmes feltételek között dolgozni és újból ki tudtunk vergődni ebből a helyzetből, most is ki tudunk jutni belőle, mert ez nem a mi szeszélyünk, mert ez objektív szükségszerűség, amely ebben a teljesen tönkretett országban azért alakult ki, mert az európai forradalom óhajunk ellenére késni merészelt, a német imperializmus pedig óhajunk ellenére támadni bátorkodott.

Most tudnunk kell visszavonulni. A hihetetlenül keserű, szomorú valóságot frázisokkal nem lehet eltakarni; azt kell mondanunk: adja isten, hogy félig-meddig rendben vonulhassunk vissza. Rendben visszavonulni nem tudunk — adja isten, hogy legalább félig-meddig rendben vonulhassunk vissza, hogy csak egy parányi időt is nyerjünk, hogy szervezetünk beteg része legalább valamennyire

meggyógyuljon. Egészében a szervezet egészséges: legyűri a betegséget. Nem követelhetjük azonban azt, hogy egyszerre, egy szempillantás alatt legyűrje, a menekülő hadsereget nem lehet megállítani. Mikor egyik fiatal barátunknak, aki baloldali akart lenni, azt mondtam: elvtárs, menjen ki a frontra, nézze meg, mi megy ott végbe a hadseregben, — ezt sértő ajánlatnak tekintette: „bennünket száműzni akarnak, hogy itt ne agitálhassunk a forradalmi háború nagy elvei mellett." Amikor ezt javasoltam, természetesen nem az volt a szándékom, hogy a frakcióellenségeket száműzzem: ez a javaslat azt célozta, hogy nézze meg, milyen eszeveszett menekülésbe kezdett a hadsereg. Eddig is tudtuk ezt, eddig sem húnyhattunk szemet azon, hogy a fronton a bomlás hallatlan jelenségekre vezetett, például arra, hogy néhány garasért eladogatják fegyvereinket a németeknek. Ezt tudtuk, mint ahogy azt is tudjuk, hogy a hadsereget nem lehet együtt tartani, és az a frázis, hogy a német nem fog támadni, a legnagyobb kalandorság volt. Ha az európai forradalom megszületése késik, a legsúlyosabb vereségek várnak ránk, mert nincs hadseregünk, nincs szervezetünk, és mert ezt a két feladatot most nem tudjuk megoldani. Ha nem tudsz alkalmazkodni, ha nincs kedved hason csúszni, sárban, nem vagy forradalmár, hanem fecsegő, — és nem azért ajánlom, hogy így közlekedjünk, mert nekem ez tetszik, hanem mert nincs más út, mert a történelem nem alakult olyan kellemesen, hogy a forradalom mindenütt egyidőben ért volna meg.

A dolgok úgy alakultak, hogy a polgárháború mint az imperializmussal való összeütközés kísérlete kezdődött s ez a kísérlet bebizonyította, hogy az imperializmus teljesen megrothadt és hogy a proletár elemek minden hadseregen belül fellázadnak. Igen, mi meg fogjuk érni a nemzetközi világforradalmat, ez azonban egyelőre csak nagyon szép, gyönyörű mese — és én teljesen megértem a gyermekeket, akik szeretik a szép meséket. De kérdezem: szabad-e komoly forradalmárnak mesékben hinni? Minden mesében megvannak a valóság elemei: ha a gyermekeknek olyan mesét mondanának, amelyben a kakas és a macska nem beszél emberi nyelven, nem érdekelné őket

a mese. Éppúgy, ha a népnek azt mondják, hogy Németországban a polgárháború eljön, és egyidejűleg kezeskednek arról, hogy az imperializmussal való összeütközés helyett a nemzetközi forradalom nagy csatája jön, akkor a nép azt mondja, hogy önök becsapják. Ezzel önök csak gondolatban, óhajaikban hidalják át azokat a nehézségeket, amelyeket a történelem utunkba állított. Az kitűnő, ha a német proletariátus képes lesz akcióba lépni. De kiszámították önök, találtak olyan készüléket, amely meg tudja mutatni, hogy a német forradalom ezen meg ezen a napon születik meg? Nem, ezt önök nem tudják, mi sem tudjuk. Önök mindent kockára tesznek. Ha a forradalom megszületett — minden meg van mentve. Persze! De ha nem úgy kezdődik, ahogy mi szeretnők, ha megkezdődik, de nem győz holnap — akkor mi lesz? Akkor a tömegek azt fogják önöknek mondani: kalandor módra jártatok el, mindent az eseményeknek erre a szerencsés menetére tettetek fel, amely nem következett be, alkalmatlannak bizonyultatok abban a helyzetben, amely a nemzetközi forradalom helyett bekövetkezett, mert a nemzetközi forradalom ugyan feltétlenül elérkezik, de egyelőre még nem érett meg.

A legsúlyosabb vereségek szakasza következett be. Ezeket a vereségeket az állig felfegyverzett imperializmus mérte olyan országra, amely leszerelte, amelynek le kellett szerelnie hadseregét. Amit megjósoltam, teljes egészében bekövetkezett: a breszti béke helyett sokkal megalázóbb békét kaptunk, azok hibájából, akik a breszti békét nem fogadták el. Mi tudtuk, hogy a hadsereg állapota miatt kötünk békét az imperializmussal. Mi nem Liebknechttel, hanem Hoffmannal[35] ültünk egy asztalnál, — és ezzel segítettünk a német forradalomnak. Most azonban önök a német imperializmusnak segítenek, mert milliós vagyonokat — ágyúkat, lőszert — adtak oda neki, s ezt mindenki megjósolhatta, aki látta a hadsereg fájdalmasan szörnyűséges állapotát. A német legkisebb támadása esetén elkerülhetetlenül, múlhatatlanul elpusztulnánk — ezt mondta minden lelkiismeretes frontot járt ember. Néhány nap alatt az ellenség zsákmánya lettünk.

Ez után a lecke után a szakadást, a válságot ki fogjuk

heverni, bármilyen súlyos is ez a betegség, mert egy összehasonlíthatatlanul megbízhatóbb szövetséges jön a segítségünkre: a világforradalom. Mikor ennek a tilsiti békének, ennek a hallatlan békének, ennek a breszti békénél is megalázóbb, rablóbb békének a ratifikálásáról beszélnek nekünk, én ezt mondom: igen, feltétlenül. Meg kell ezt tennünk, mert a tömegek szempontjából nézzük a dolgot. Ha megkísérelnők, hogy október-november taktikáját, amely érvényes volt egy országban, a forradalom e diadalmas időszakának taktikáját, képzeletünk segítségével átvigyük a világforradalom eseményeinek menetére — ez a kísérlet kudarcra volna kárhoztatva. Amikor azt mondják, hogy a lélekzetvételi szünet — fantázia, amikor egy ujság, melynek címe „Kommunista" — bizonyára a Kommünről nevezték el így —, amikor ez az ujság egyik hasábot a másik után írja tele abban az igyekezetében, hogy megcáfolja a lélekzetvételi szünet elméletét, akkor én azt mondom: megértem már sok frakciós összeütközést, pártszakadást, ebben tehát nagy gyakorlatom van, de meg kell mondanom, világosan látom, hogy ebből a betegségből nem a frakciós pártszakítások régi módszerével fogunk kigyógyulni, mert az élet maga előbb orvosolni fogja. Az élet igen gyorsan halad. E tekintetben nagyszerűen működik. A történelem olyan gyorsan hajtja előre mozdonyát, hogy még mielőtt a „Kommunista" szerkesztőségének volna ideje a következő számot kiadni, a petrográdi munkások többsége már kezd kiábrándulni a „Kommunista" eszméiből, mert az élet azt mutatja, hogy a lélekzetvételi szünet — tény. Mi most aláírjuk a békeszerződést, lélekzethez jutottunk és ezt a lélekzetvételi szünetet jobban felhasználjuk a haza védelmére — mert ha háború lenne, akkor pánikszerűen menekülő hadseregünk volna, amelyet meg kellene állítanunk, megállítani pedig elvtársaink nem tudják és nem tudták, mert a háború erősebb a prédikációknál, erősebb tízezer okoskodásnál. Ha ők nem értették meg az objektív helyzetet, a hadsereget nem tudják megállítani, nem állítanák meg. Ez a beteg hadsereg megfertőzte az egész szervezetet, és újabb súlyos vereség ért bennünket, a német imperializmus újabb csapást mért a forradalomra — súlyos csapást,

mert könnyelműen, géppuskák nélkül tettük ki magunkat az imperializmus csapásainak. Ámde mi ezt a lélekzetvételi szünetet kihasználjuk arra, hogy meggyőzzük a népet az egyesülés, a harc szükségességéről, hogy megmondjuk az orosz munkásoknak, parasztoknak: „Teremtsetek önfegyelmet, szigorú fegyelmet, különben a német csizma fog rajtatok taposni, mint ahogy most tapos rajtatok, s mint ahogyan elkerülhetetlenül taposni fog rajtatok mindaddig, amíg a nép nem tanul meg harcolni, míg nem tanul meg olyan hadsereget teremteni, amely nem menekül, hanem a legnagyobb szenvedéseket is el tudja viselni." Ez elkerülhetetlen, mert a német forradalom még nem született meg és nem lehet kezeskedni arról, hogy holnap bekövetkezik.

Ezért helyezi maga az élet előtérbe a lélekzetvételi szünet elméletét, melyet a „Kommunista" cikkeinek áradatával utasít el. Mindenki látja, hogy a lélekzetvételi szünet tény, hogy ezt a szünetet mindannyian felhasználjuk. Azt hittük, hogy Petrográdot néhány nap alatt elveszítjük, amikor a közeledő német csapatok mindössze néhány napi járóföldre voltak tőle, a legjobb matrózok és a Putyilov-gyári munkások pedig minden nagy lelkesedésük mellett magukra maradtak, amikor hallatlan zűrzavar és pánik keletkezett, amely a csapatokat arra késztette, hogy egészen Gatcsináig fussanak, amikor az történt velünk, hogy azt foglaltuk vissza, amit fel sem adtunk, ami egyébként abban állott, hogy a távirász megérkezett az állomásra, leült a készülék mellé és máris sürgönyözte: „Németek sehol. Az állomást elfoglaltuk." Néhány óra mulva telefonon közölték velem a Közlekedésügyi Népbiztosságból: „Elfoglaltuk a következő állomást, Jamburghoz közeledünk. Németek sehol. A távirász elfoglalja helyét." Ez történt velünk. Ez a tizenegynapos háború[36] igazi története. Ezt a matrózok és a Putyilov-gyári munkások mondták el nekünk — meg kell őket hívni a Szovjetek kongresszusára. Hadd mondják el az igazat. Szörnyen keserű, bántó, kínos, megalázó igazság ez, de százszor hasznosabb, mert ezt megérti az orosz nép.

Ám ábrándozzanak a nemzetközi forradalom nagy csatájáról, mert a nemzetközi forradalom jönni fog. Min-

den eljön a maga idejében, most azonban teremtsenek önfegyelmet, engedelmeskedjenek minden áron, hogy legyen mintaszerű rend, hogy a munkások, ha csak napi egy órát is, tanulják a fegyverforgatást. Ez valamivel nehezebb, mint bűbájos meséket mondani. Most erről van szó, ezzel segítenek a német forradalomnak, a nemzetközi forradalomnak. Nem tudjuk, hány napunk van a lélekzetvételre, de a lélekzetvételi szünet megvan. Minél előbb le kell szerelni a hadsereget, mert ez beteg szerv, egyelőre pedig a finnországi forradalomnak fogunk segíteni[37].

Igen, persze, megszegjük a szerződést, már vagy harminc-negyvenszer megszegtük. Talán csak gyermekek nem érik fel ésszel, hogy olyan korszakban, amikor a felszabadulás gyötrelmes, hosszú szakasza kezdődik, amikor a felszabadulás éppen csak megteremtette és fejlődésben vagy három lépcsőfokkal előrelendítette a Szovjethatalmat, talán csak gyermekek nem érik fel ésszel, hogy itt hosszú, körültekintő harcra van szükség. A szégyenletes békeszerződés felkelésre ösztönöz, de amikor az elvtársak a „Kommunistá"-ban a háborúról elmélkednek, az érzelmekhez apellálnak, megfeledkezve arról, hogy az embereknek ökölbe szorult a kezük és vérbefagyott gyermekek lebegtek a szemük előtt. Mit mondanak ezek? „Öntudatos forradalmár soha nem éli ezt túl, soha nem kapható ilyen szégyenletes tettre." Az ujságot „Kommunistá"-nak nevezik, de „Lengyel Nemes"-nek kellene csúfolni, mert annak a lengyel nemesnek a szempontjából nézi a dolgot, aki haldokolva, kardjával a kezében, gyönyörű pózban ezt kiáltotta: „a béke — szégyen, a háború — becsület." Ők a lengyel nemes szempontjából ítélnek, én — a paraszt szempontjából.

Ha elfogadom a békét, amikor a hadsereg fut s okvetlenül futnia kell, ha nem akarja, hogy az emberek ezrei vesszenek oda, azért fogadom el, hogy még rosszabbul ne járjunk. Szégyenletes a szerződés? Minden komolyan gondolkozó paraszt és munkás igazolni fog engem, mert megérti, hogy a béke az erőgyüjtés eszköze. A történelemből tudjuk — erre nemegyszer hivatkoztam —, a történelemből tudjuk, hogyan szabadultak fel a németek Napóleon uralma alól a tilsiti béke után. Szándékosan neveztem ezt

a békét „tilsitinek", habár mi nem írtunk alá olyasmit, ami abban állt: mi nem köteleztük magunkat arra, hogy a hódítónak csapatokat adunk segítségül más népek leigázására — márpedig a történelem már ilyet is megért, és mi is eljutunk idáig, ha csakis a nemzetközi forradalom nagy csatájába vetjük minden reményünket. Vigyázzanak, hogy a történelem ne juttassa el önöket a katonai rabságnak ehhez a formájához is. Mert amíg a szocialista forradalom nem győzött minden országban, a Szovjet Köztársaság rabságba eshet. Napóleon Tilsitben kimondhatatlanul szégyenteljes békefeltételeket kényszerített rá a németekre. Ott úgy alakult a helyzet, hogy többször is megkötötték a békét. Az akkori Hoffmann — Napóleon — igyekezett rajtakapni a németeket a béke megszegésén, bennünket is rajtakap Hoffmann ugyanezen. Csak nekünk gondunk lesz rá, hogy egyhamar ne kapjon rajta.

A legutóbbi háború keserves, gyötrelmes, de komoly tanulság volt az orosz népnek: megtanította arra, hogy szervezkednie kell, fegyelmeznie kell magát, engedelmeskednie kell, olyan fegyelmet kell teremtenie, hogy az mintaszerű legyen. Tanulják el a fegyelmet a németektől, különben elpusztulunk és örök rabság lesz az osztályrészünk.

Ilyen és csakis ilyen volt a történelem menete. A történelem arra tanít, hogy a béke a háború előtti lélekzetvételi szünet, a háború pedig a valamelyest jobb vagy rosszabb béke elérésének módja. Bresztben az erőviszonyoknak a legyőzött békéje, de nem megalázó béke felelt meg. Pszkovban az erőviszonyoknak szégyenteljes, megalázó béke felelt meg, Petrográdban és Moszkvában pedig, a következő szakaszon, sokkal megalázóbb békét írnak majd elő nekünk. Mi nem mondjuk, hogy a Szovjethatalom csak forma, mint ahogy fiatal moszkvai barátaink mondták nekünk[38], mi nem mondjuk, hogy ennek vagy annak a forradalmi elvnek a kedvéért fel lehet áldozni a tartalmat, hanem ezt mondjuk: értse meg az orosz nép, hogy fegyelmeznie kell magát, hogy szervezkednie kell, akkor kibír minden tilsiti békét. A felszabadító háborúk egész története azt mutatja, hogy amikor ezek a háborúk magukkal ragadták a széles tömegeket, a felszabadulás

gyorsan bekövetkezett. Mi azt mondjuk: ha a történelem így fog haladni, akkor a jövőben a békét újból háborúval kell felcserélnünk, és lehet, hogy ezt már a legközelebbi napokban kell megtennünk. Minden embernek készenlétben kell lennie. A legkevésbbé sem kételkedem abban, hogy a németek Narva mögött készülődnek, ha igaz, hogy — mint valamennyi ujság írja — Narvát nem foglalták el; ha nem Narvában, akkor Narva közelében, ha nem Pszkovban, akkor Pszkov közelében gyüjtik össze a németek reguláris hadseregüket, hozzák rendbe vasútvonalaikat, hogy a következő ugrással bevegyék Petrográdot. Ez a fenevad jól ugrik. Ezt megmutatta. Újból ugrani fog. Ehhez a kétség árnyéka sem fér. Ezért készenlétben kell lennünk, értenünk kell ahhoz, hogy ne handabandázzunk, hanem megragadjunk akár egy napnyi lélekzetvételi szünetet is, mert egy napot is fel lehet használni Petrográd kiürítésére, amelynek elfoglalása proletárjaink százezreinek hallatlan szenvedésébe kerülne. Még egyszer kijelentem, hogy kész vagyok és kötelességemnek tartom még húszszor, százszor megalázóbb szerződést is aláírni, hogy ezzel akár csak néhány napot is nyerjünk Petrográd kiürítésére, mert ezzel könnyítek a munkások szenvedésein, akik különben a németek igája alá kerülhetnek; megkönnyítem azoknak az anyagoknak, lőpornak stb. Petrográdból való kiszállítását, amelyekre szükségünk van, mert én — honvédő vagyok, mert amellett vagyok, hogy hadsereget teremtsünk, ha máskép nem megy, akár a legtávolabbi hátországban, ahol a jelenlegi leszerelt beteg hadsereget gyógyítják.

Nem tudjuk, meddig tart majd a lélekzetvételi szünet — megpróbáljuk kihasználni a pillanatot. Lehetséges, hogy a lélekzetvételi szünet hosszabb lesz, de az is lehet, hogy csak néhány napig tart. Minden lehetséges, biztosat senki sem tud, nem tudhat, mert valamennyi nagyhatalom le van kötve, szorongatott helyzetben van, kénytelen több fronton harcolni. Hoffmann magatartását először is az szabja meg, hogy szét kell zúzni a Szovjet Köztársaságot, másodszor az, hogy több fronton visel háborút, harmadszor pedig az, hogy Németországban érik, nő a forradalom, és Hoffmann ezt tudja, és akárhogy állítják is, pillanatnyi-

lag nem vehetik be sem Petrográdot, sem Moszkvát. Holnap azonban megteheti, ez nagyonis lehetséges. Ismétlem, hogy ilyen helyzetben, amikor a hadsereg betegsége tény, amikor minden alkalmat bármi áron kihasználunk arra, hogy akár csak egy napi lélekzetvételi szünethez jussunk, mi azt mondjuk, hogy minden komoly forradalmárnak, akinek kapcsolata van a tömegekkel, aki tudja, mi az a háború, mi az a tömeg, fegyelmeznie kell a tömegeket, meg kell gyógyítania őket, törekednie kell arra, hogy új háborúra mozgósítsa őket —, minden ilyen forradalmár igazolni fog bennünket, minden szégyenletes szerződést helyesnek fog tartani, mert ez a proletárforradalom és Oroszország megújhodása érdekében történik, azért, hogy Oroszország megszabaduljon beteg szervétől. Minden józanul gondolkozó ember megérti, hogy amikor ezt a békét aláírjuk, nem szüntetjük be munkásforradalmunkat; mindenki megérti, hogy amikor a németekkel megkötjük a békét, nem szüntetjük be katonai segítségünket: a finneknek fegyvereket küldünk, de nem csapatokat, amelyek hasznavehetetlenek.

Lehet, hogy belemegyünk a háborúba; lehet, hogy holnap Moszkvát is feladjuk, de aztán támadásba megyünk át: el fogjuk indítani hadseregünket az ellenséges hadsereg ellen, amikor a nép hangulatában bekövetkezik az a fordulat, amely érik, amelyhez talán sok idő kell még, de amely be fog következni, amikor majd a széles tömegek nem úgy fognak beszélni, ahogy most beszélnek. Kénytelen vagyok elfogadni akár a legsúlyosabb békét is, mert most nem mondhatom, hogy ez az idő elérkezett. Amikor eljön majd a megújhodás ideje, mindnyájan megérzik ezt, látni fogják, hogy az orosz ember nem ostoba; az orosz ember látja, érti, hogy tartózkodnia kell, hogy ezt a jelszót meg kell valósítania — pártkongresszusunknak és a Szovjetek kongresszusának ez a legfőbb feladata.

Tudni kell dolgozni ezen az új úton. Ez a feladat sokkal-sokkal nehezebb, de egyáltalán nem reménytelen. Ez egyáltalán nem teszi tönkre a Szovjethatalmat, hacsak egy rendkívül ostoba kalanddal mi magunk nem tesszük tönkre. Eljön az idő, amikor a nép majd kijelenti: nem hagyom többé gyötörni magam. Ezt azonban csak akkor

érhetjük meg, ha nem bocsátkozunk ebbe a kalandba, hanem tudunk nehéz körülmények között, a napokban aláírt, kimondhatatlanul megalázó szerződés ellenére is dolgozni, mert ilyen történelmi válságot egy háborúval, egy békeszerződéssel úgysem lehet megoldani. A német nép a monarchikus szervezet béklyójában volt 1807-ben, amikor aláírta a maga tilsiti békéjét, több megalázó béke után, amelyek mind lélekzetvételi szünetté váltak, hogy újabb megalázásokat és szerződésszegéseket hozzanak. A tömegek szovjet szervezete megkönnyíti feladatunkat.

Csak egy jelszavunk lehet — igazában megtanulni a hadviselést, rendbehozni a vasutat. Vasút nélkül a szocialista forradalmi háború — a legártalmasabb árulás. Rendet kell teremtenünk, felszínre kell hoznunk azt az energiát, azt az erőt, amely megteremti majd a legjobbat, ami a forradalomban csak lehetséges.

Használják ki a lélekzetvételi szünetet, akár egy órányi időt is, ha egyszer hozzájutottak, arra, hogy fenntartsák az összeköttetést a távoli hátországgal; ott teremtsenek új hadseregeket. Vessék el az illúziókat, amelyekért az élet megbüntette s még jobban meg fogja büntetni önöket. A legsúlyosabb vereségek időszaka rajzolódik ki előttünk, már itt is van, ezzel tudnunk kell számolni. Készen kell lennünk arra, hogy kitartó munkát végezzünk illegális viszonyok között, tudva azt, hogy a németek rabságában vagyunk: ezen nincs mit szépíteni; ez valóban tilsiti béke. Ha képesek leszünk így cselekedni, akkor a vereség ellenére bátran elmondhatjuk, hogy győzni fogunk. (T a p s.)

2

ZÁRSZÓ A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ MÁRCIUS 8

Elvtársak, engedjék meg, hogy, viszonylag apró megjegyzésekkel, a végén kezdjem. Buharin elvtárs beszéde végén odáig ment, hogy Petljurához hasonlított bennünket. Ha neki az a véleménye, hogy ez így igaz, akkor hogyan maradhat egy pártban velünk? Nem frázis ez vajjon? Persze, ha valóban így volna, nem lennénk egy pártban. Az, hogy együtt vagyunk, azt bizonyítja, hogy kilenctizedrészben egyetértünk Buharinnal. Igaz, Buharin közös nézeteinket megtoldotta néhány forradalmi frázissal, amelyek szerint mi el akartuk árulni Ukrajnát. Meggyőződésem, hogy ilyen nyilvánvalóan ostoba állításokkal nem érdemes foglalkoznunk. Most rátérek Rjazanov elvtársra és itt meg akarom jegyezni, hogy amint a tíz évben egyszer előforduló kivétel csak erősíti a szabályt, úgy neki is sikerült akaratlanul egy komoly frázist kimondania. (T a p s.) Azt mondotta, hogy Lenin területet enged át, hogy időt nyerjen. Ez majdnem filozófiai megállapítás. Ezúttal az történt, hogy Rjazanov elvtárstól egészen komoly frázist, igaz, hogy frázist, de komoly frázist hallottunk, amelynek lényege: én területet akarok átengedni a tényleges győzőnek, hogy időt nyerjek. Ez a lényeg és csakis ez. A többi — csak fecsegés: a forradalmi háború szükségessége, a parasztság mozgósítása stb. Amikor Buharin elvtárs úgy tünteti fel a dolgot, hogy a háború lehetőségét illetőleg nem lehetséges két vélemény, s azt mondja: „kérdezzék meg akármelyik katonát" (feljegyeztem szavait), ha egyszer Buharin úgy veti fel a kérdést, hogy megkérdezi akármelyik katonát, akkor azt felelem neki: ilyen akármilyen katona volt például az a francia

tiszt, akivel alkalmam volt beszélgetni. Ez a francia tiszt, persze, dühös szemeket meresztett rám — hiszen eladtam Oroszországot a németeknek —, s azt mondotta: „Királypárti vagyok, a monarchia híve vagyok Franciaországban is, Németország veresége mellett vagyok, ne higyje, hogy a Szovjethatalom híve vagyok — hogyan is hinném, ha egyszer monarchista —, de én is helyeseltem, hogy aláírják a breszti békét, mert ez szükséges volt“[39]. Tessék, „kérdezzék meg akármelyik katonát“. Akármelyik katona azt mondta volna, amit én: alá kellett írni a breszti szerződést. Ha most Buharin beszédéből az derül ki, hogy immár nagyon kicsik a nézeteltéréseink, ez azért van, mert a nézeteltérések legfőbb pontját Buharin hívei eltitkolták.

Amikor Buharin azon a címen ostoroz bennünket, hogy demoralizáltuk a tömegeket, tökéletesen igaza van, csakhogy ő önmagát ostorozza, nempedig minket. Ki vitte be ezt a zagyvaságot a Központi Bizottságba? — Ön, Buharin elvtárs. (D e r ü l t s é g.) Akárhogy kiabálja is, hogy „nem“, az igazság felülkerekedik: mi elvtársi családban vagyunk itt, a saját kongresszusunkon, nincs titkolnivalónk, meg kell mondani az igazságot. Az igazság pedig az, hogy a Központi Bizottságban három irányzat volt. Február 17-én Lomov és Buharin nem szavazott. Kértem, hogy állítsák össze és sokszorosítsák a szavazás adatait, akármelyik párttag bemehet a titkárságra, ha akarja, megnézheti a szavazás — a január 21-i történelmi jelentőségű szavazás — adatait, amelyek megmutatják, hogy éppen ők, Lomov és Buharin, voltak azok, akik ingadoztak, mi pedig egy cseppet sem ingadoztunk, azt mondottuk: „fogadjuk el a breszti békét — jobbat úgysem kapunk —, hogy előkészítsük a forradalmi háborút.“ Most már nyertünk öt napot arra, hogy kiürítsük Petrográdot. Kiadtuk Krilenko és Podvojszkij felhívását[40], akik nem tartoztak a baloldaliak közé és akiket Buharin lenézően kezelt, mondván, hogy Krilenkót „előrángatják“, mintha mi találtuk volna ki azt, amit Krilenko elmondott. Mi teljesen egyetértünk ezzel a felhívással; hiszen valóban ez a helyzet, hiszen a katonák bebizonyították azt, amit én mondtam, ön pedig azzal intézi el a dolgot, hogy a német nem támad. Vajjon össze lehet hasonlítani ezt a helyzetet októberrel, amikor

nem a technika volt a lényeg? Nem, ha ön számolni akar a tényekkel, számoljon azzal, hogy nézeteltéréseink arra vonatkoztak, hogy nem lehet háborút kezdeni, amikor az köztudomásúan nem előnyös. Amikor Buharin elvtárs zárszavát azzal a mennydörgő kérdéssel kezdte, hogy „lehetséges-e a háború a közeljövőben?", nagyon meglepett engem. Habozás nélkül azt felelem: lehetséges, — most azonban el kell fogadni a békét. Ebben nincs semmi ellentmondás.

E rövid megjegyzések után részletesen válaszolok az előző szónokoknak. Ami Radeket illeti, vele kivételt kell tennem. De volt egy másik felszólalás is — Urickij elvtársé. Mi volt ebben más, azon kívül, hogy Kanosszát, „árulást", „visszavonulást", „alkalmazkodást" emlegetett? Mi ez? Nem a baloldali eszer lapból vette ön a kritikáját? Bubnov elvtárs felolvasott nekünk egy nyilatkozatot, amelyet magukat nagyon baloldalinak tartó központibizottsági tagok nyujtottak be a Központi Bizottságnak. Ezek a tagok valóban példamutatóan tüntettek az egész világ előtt: „a Központi Bizottság magatartása csapást mér a nemzetközi proletariátusra." Nem frázis ez? „Az egész világ előtt tüntetünk tehetetlenségünkkel!" Miért tüntetünk? Azért, mert békét ajánlottunk? Azzal, hogy a hadsereg megfutamodott? Talán nem bizonyítottuk be, hogy ha most háborút kezdünk Németország ellen, nem fogadva el a breszti békét, akkor azt mutatjuk meg a világnak, hogy hadseregünk beteg, nem akar harcba menni? Merő badarság Bubnovnak az az állítása, hogy ezt az ingadozást teljes egészében mi okoztuk, — az ingadozás azért volt, mert hadseregünk beteg. Bármikor is, de lélekzetvételi szünetet kellett adnunk. Ha a helyes stratégiát követték volna, egy hónapnyi lélekzetvételi szünetet nyertünk volna, minthogy azonban önök helytelen stratégiát követtek, csak öt nap lélekzetvételi szünetünk van, — és ez is jól jön. A háború története azt mutatja, hogy a pánikszerűen menekülő hadsereg megállítására néha napok is elegendők. Aki most nem fogadja el, nem írja alá a pokoli békét, az a frázisok, nempedig a stratégia embere. Ez a szomorú. Amikor ezek a központibizottsági tagok azt írják nekem: „tüntetés a tehetetlenséggel", „árulás", — ez a legártal-

masabb, teljesen üres gyermeteg frázis. Éppen azzal mutattuk meg tehetetlenségünket, hogy megpróbáltunk harcolni, amikor nem lett volna szabad ilyen tüntetésbe bocsátkozni, amikor elkerülhetetlen volt, hogy támadást indítanak ellenünk. Ami a pszkovi parasztokat illeti, elhozzuk őket a Szovjetek kongresszusára, hadd mondják el, mit művelnek a németek, hogy ezek a parasztok létrehozzák azt a lelkiállapotot, amikor a pánikszerű menekülés betegségébe esett katona gyógyulásnak indul és azt mondja: „Igen, most megértettem, ez nem az a háború, amelyről a bolsevikok azt ígérték, hogy véget vetnek neki, — ez új háború, amelyet a németek a Szovjethatalom ellen viselnek." Ekkor majd bekövetkezik a gyógyulás. De önök olyan kérdést vetnek fel, amit nem lehet megoldani. Senki sem tudja, meddig tart a lélekzetvételi szünet.

Foglalkoznom kell továbbá Trockij elvtárs álláspontjával. Az ő tevékenységében két oldalt kell megkülönböztetni: amikor megkezdte Bresztben a tárgyalásokat és ezeket nagyszerűen felhasználta az agitáció céljaira, valamennyien egyetértettünk Trockij elvtárssal. Trockij idézte velem folytatott beszélgetésének egy részét, de én hozzáteszem: megállapodtunk abban, hogy tartjuk magunkat mindaddig, amíg a németek nem küldenek ultimátumot, ultimátum után pedig engedünk. A német becsapott bennünket: a hét napból ötöt ellopott[41]. Trockij taktikája, amennyiben halogatásra irányult, helyes volt: akkor vált helytelenné, amikor a hadiállapotot megszüntnek nyilvánították, de a békét nem írták alá. Én egészen határozottan azt javasoltam, hogy írjuk alá a békét. A breszti békénél jobbat nem kaphattunk. Mindenki tisztában van azzal, hogy ez esetben legalább egy hónap lélekzetvételi szünetet kaptunk volna, hogy nem vesztettünk volna. Mivel a történelem ezt elsöpörte, nem érdemes emlegetni, de nevetséges, amit Buharin mond: „az élet megmutatja majd, hogy nekünk volt igazunk." Nekem volt igazam, mert én már 1915-ben írtam erről: „Fel kell készülni a háborúra, a háború elkerülhetetlen, jönni fog, bekövetkezik"*. De el kellett fogadni a békét,

* Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411. old. — *Szerk.*

a hencegés úgyis hiábavaló. Annál is inkább el kellett fogadni a békét, mert a háború előbb-utóbb bekövetkezik, most pedig legalább megkönnyítjük Petrográd kiürítését, meg is könnyítettük. Ez tény. Amikor Trockij elvtárs újabb követeléseket támaszt: „ígérjék meg, hogy Vinnyicsenkóval nem kötnek békét", azt mondom, hogy ilyen kötelezettséget semmiképpen nem vállalok[42]. Ha a kongresszus kötelezné magát erre, sem én, sem elvbarátaim, senki nem vállalná érte a felelősséget. Azt jelentené ez, hogy a manőverezés világos vonala helyett — visszavonulás, olykor, amikor lehet, támadás —, ehelyett ismét megkötnénk a kezünket egy formális határozattal. Háborúban formai megfontolásoktól indíttatva sohasem szabad megkötni kezünket. Nevetséges, ha valaki nem ismeri a hadtörténelmet, nem tudja azt, hogy a szerződés az erőgyüjtés eszköze: már hivatkoztam a porosz történelemre. Egyesek valósággal gyerekes módon azt gondolják: aláírtam a szerződést, tehát eladtam magam az ördögnek, a pokolba kerültem. Ez egyszerűen nevetséges, mikor a hadtörténelem a napnál világosabban mutatja, hogy egy szerződés aláírása vereség esetén az erőgyüjtés eszköze. A történelemben voltak esetek, mikor a háborúk egymást érték, mi ezt elfelejtettük, azt látjuk, hogy a régi háború átváltozik...* Ha jólesik, kössék meg kezüket mindörökre formai megfontolásokkal, és adják át a felelős pozíciókat a baloldali eszereknek. Mi ezért nem vállaljuk a felelősséget. Ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy pártszakítást akarok. Meggyőződésem, hogy az élet megtanítja önöket. Március 12-én — napok kérdése tehát — sok anyagot fognak kapni[43].

Trockij elvtárs azt mondja, hogy ez árulás lesz a szó teljes értelmében. Állítom, hogy ez teljesen helytelen álláspont. Hogy ezt konkrétan kimutassam, elmondok egy példát: megy két ember, rájuk támad tíz ember, az egyik harcol, a másik elfut — ez árulás; de ha van két, egyenként százezerfőnyi hadsereg és velük szemben öt hadsereg, az egyik hadsereget bekerítette kétszázezer katona, a másik feladata volna, hogy segítségére siessen az elsőnek,

* A gyorsírói jegyzetből néhány szó kimaradt. — *Szerk.*

de tudja, hogy háromszázezer katona úgy van elhelyezve, hogy ott kelepce várja: mehet-e ilyen esetben az elsőnek a segítségére? Nem, nem mehet. Ez nem árulás, nem gyávaság: a számok egyszerű növekedése megváltoztat minden fogalmat, ezt minden katona tudja, — itt nem egyénekről van szó: ha így járok el, megóvom hadseregemet, ha a másik fogságba kerül is, a magam hadseregét felfrissítem, vannak szövetségeseim, kivárom őket, megérkeznek. Csak így lehet okoskodni; de ha a katonai megfontolásokhoz másfélék is hozzákeverednek, abból csak frázisok keletkezhetnek. Így nem lehet politikát csinálni.

Mindent megtettünk, amit meg lehetett tenni. Azzal, hogy aláírjuk a szerződést, megóvtuk Petrográdot, ha csak néhány napra is. (A titkároknak és gyorsíróknak eszükbe ne jusson ezt leírni.) A szerződés előírja, hogy vonjuk ki Finnországból csapatainkat, ezeket a köztudomásúan alkalmatlan csapatokat, de nem tiltja meg nekünk, hogy fegyvert szállítsunk Finnországba. Ha Petrográd néhány nappal ezelőtt elesett volna, pánik tört volna ki Petrográdban és semmit sem tudtunk volna elszállítani, ez alatt az öt nap alatt pedig segítettünk finn elvtársainknak, — nem mondom, mennyit, ezt ők maguk is tudják.

Gyerekes frázis a javából az olyan beszéd, hogy mi elárultuk Finnországot. Éppen azzal segítettünk neki, hogy idejében visszavonultunk a németek elől. Attól Oroszország még nem pusztul el soha, hogyha Petrográd elesik, ebben ezerszeresen igaza van Buharin elvtársnak, de ha Buharin módjára manővereznénk, akkor vesztébe dönthetnénk egy jó forradalmat. (Derültség.)

Mi sem Finnországot, sem Ukrajnát nem árultuk el. Ilyesmit egyetlenegy öntudatos munkás sem vet a szemünkre. Mi segítünk, ahogy csak tudunk. Csapatainktól egyetlen derék embert sem vittünk el és nem is viszünk el. Ha önök azt mondják, hogy Hoffmann elcsíp, rajtakap, — ezt persze megteheti, nem kételkedem benne, de hogy hány nap alatt csinálja meg, ő sem tudja és senki sem tudja. Ezenkívül az önök megfontolásai, hogy elcsíp, rajtakap, a politikai erőviszony megfontolásai, amelyről később fogok beszélni.

Miután megvilágítottam, mi az oka annak, hogy semmi

szín alatt sem fogadhatom el Trockij javaslatát — így nem lehet politikát csinálni —, meg kell mondanom, hogy Radek mutatott példát arra, mennyire eltávolodtak az elvtársak kongresszusunkon attól a frázistól, amely ténylegesen megmaradt Urickijnál. Radekot ezért a felszólalásáért semmiképpen sem vádolhatom azzal, hogy frázisokat mondott. Azt mondotta: „Egy szikrányi árulás, sem szégyen nincs ebben, mert világos, hogy katonai túlerő elől vonultatok vissza." Ez olyan értékelés, amely Trockij egész álláspontját szétzúzza. Amikor Radek ezt mondta: „Fogcsikorgatva elő kell készíteni az erőket", ez igaz, ezt teljes egészében aláírom: nem hencegve, hanem fogcsikorgatva kell felkészülnünk.

Fogcsikorgatva, nem hencegve, de készítsd elő az erőket. A forradalmi háború bekövetkezik, ebben nincs köztünk nézeteltérés; a nézeteltérések a tilsiti békére vonatkoznak — írjuk-e alá? A beteg hadsereg az, ami mindennél rosszabb, éppen ezért a Központi Bizottságban egy szilárd vonalnak kell lennie, nempedig nézeteltéréseknek vagy középutas vonalnak, amelyet Buharin elvtárs is támogatott. Nem akarom rózsás színekkel ecsetelni a lélekzetvételi szünetet; senki sem tudja, meddig fog tartani, én sem tudom. Nevetségesek az erőlködések, amelyekkel igyekeznek kicsikarni belőlem, hogy meddig fog tartani a lélekzetvételi szünet. A kezünkben maradt vasúti fővonalak révén segítünk Ukrajnának is, Finnországnak is. Kihasználjuk a lélekzetvételi szünetet, manőverezve, visszavonulva.

A német munkásnak már nem lehet azt mondani, hogy az oroszok szeszélyeskednek, hiszen most már világos, hogy a német-japán imperializmus támad, és ez világos lesz mindenki előtt; a németek, azonkívül hogy a bolsevikokat meg szeretnék fojtani, Nyugaton is ezt szeretnék tenni, minden összegabalyodott, és ebben az új háborúban manőverezni kell majd és érteni kell a manőverezéshez.

Buharin elvtárs beszédével kapcsolatban megjegyzem, hogy amikor nincs elég érve, kölcsönvesz valamit Urickijtól és azt mondja: „A szerződés megbecstelenít bennünket." Ehhez nem kellenek érvek: ha megbecstelenítettek volna bennünket, össze kellett volna szednünk a papírjainkat

és meg kellett volna szöknünk innen, de ha „megbecstelenítettek“ is bennünket, nem hiszem, hogy álláspontunkat megingatták. Buharin elvtárs megpróbálta elemezni álláspontunk osztályalapját, de ehelyett egy anekdótát mondott el egy elhúnyt moszkvai közgazdászról. Amikor taktikánkban összefüggést fedeztek fel a batyuzással, akkor — istenuccse nevetséges — elfelejtkeztek arról, hogy az egész osztály — az osztály, nem pedig a batyuzók — magatartása azt mutatja nekünk, hogy az orosz burzsoázia és valamennyi uszályhordozója — a „Gyelo Naroda“ és a „Novaja Zsizny“ hívei — igyekeznek minden erejükkel belehajtani minket ebbe a háborúba. Lám, ezt az osztálytényt önök nem hangsúlyozzák. Ha most hadat üzenünk Németországnak, akkor felülünk az orosz burzsoázia provokációjának. Ez nem ujság, mert ez a legbiztosabb — nem mondom, hogy teljesen biztos, mert nincs semmi, ami teljesen biztos — a legbiztosabb mód arra, hogy minket most megdöntsenek. Amikor Buharin elvtárs azt mondta, hogy az élet őket fogja igazolni, a végén úgyis elismerjük a forradalmi háborút, — könnyű győzelmet ünnepelt, mert a forradalmi háború elkerülhetetlenségét mi már 1915-ben megjövendöltük. Nézeteltéréseink ott voltak, hogy mi lesz a némettel: támad-e vagy sem; hogy megszűntnek kellett nyilvánítanunk a hadiállapotot; hogy a forradalmi háború érdekében fizikailag vissza kell vonulnunk, feladva az országot, hogy időt nyerjünk. A stratégia és a politika a lehető legszégyenletesebb békeszerződést diktálja. Nézeteltéréseink egytől-egyig eltűnnek, mihelyt elfogadjuk ezt a taktikát.

3

HATÁROZATI JAVASLAT A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL[44]

A kongresszus szükségesnek tartja jóváhagyni a Szovjethatalom által Németországgal kötött rendkívül súlyos, megalázó békeszerződést, mert nincs hadseregünk, mert a demoralizált harctéri alakulatok rendkívül leromlott állapotban vannak, és ki kell használnunk minden, még a legcsekélyebb lehetőséget is arra, hogy lélekzethez jussunk, mielőtt az imperializmus megindítja támadását a Szovjet Szocialista Köztársaság ellen.

A szocialista forradalom megkezdődött korszakának mai időszakában történelmileg kikerülhetetlenek az imperialista államok ismételt katonai támadásai (mind nyugatról, mind keletről) Szovjet-Oroszország ellen. Az ilyen támadások történelmi kikerülhetetlensége ma, amikor valamennyi államon belüli viszony, osztályviszony, valamint nemzetközi viszony a lehető legnagyobb mértékben kiéleződött, minden pillanatban, a legrövidebb időn belül, sőt, néhány napon belül is, arra vezethet, hogy újabb imperialista támadó háborúkat indítanak általában a szocialista mozgalom, és különösen az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársaság ellen.

A kongresszus ezért kijelenti, hogy mind pártunknak, mind az öntudatos proletariátus egész élgárdájának, mind a Szovjethatalomnak legelsőrendű és legfőbb feladata az, hogy tegye meg a legerélyesebb, kíméletlenül határozott és drákói rendszabályokat az oroszországi munkások és parasztok önfegyelmének és fegyelmének megszilárdítása érdekében, annak megmagyarázása érdekében, hogy Oroszország történelmileg kikerülhetetlenül közeledik a felszabadító, honvédő, szocialista háborúhoz, annak érdeké-

ben, hogy mindenütt megteremtse a legszigorúbban egybekapcsolt és egységes vasakarattal egybeforrasztott tömegszervezeteket, amelyek képesek egységes és önfeláldozó cselekvésre mind a hétköznapokon, mindpedig különösen a nép életének válságos pillanataiban — végül annak érdekében, hogy sokoldalúan, rendszeresen, általánosan megtanítsák a felnőtt lakosságot — nemre való tekintet nélkül — a katonai ismeretekre és a katonai műveletekre.

A kongresszus szerint az Oroszországban győzedelmeskedett szocialista forradalom megszilárdításának egyetlen, legjobb biztosítéka az, hogy ez a forradalom nemzetközi munkásforradalommá válik.

A kongresszus meg van győződve arról, hogy a nemzetközi forradalom érdekei szempontjából az a lépés, amelyet a Szovjethatalom tett — a világporondon fennálló mostani erőviszonyok mellett — elkerülhetetlen és szükséges volt.

A kongresszus abban a meggyőződésében, hogy a munkásforradalom feltartóztathatatlanul érlelődik valamennyi hadviselő országban s előkészíti az imperializmus elkerülhetetlen, teljes vereségét, kijelenti, hogy Oroszország szocialista proletariátusa minden erejével és minden rendelkezésére álló eszközzel támogatni fogja valamennyi ország proletariátusának testvéri forradalmi mozgalmát.

Először 1919 január 1-én,
a „Kommunar" c. lap
1. számában jelent meg.

4

FELSZÓLALÁSOK TROCKIJNAK A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATHOZ BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSAI ELLEN[45] MÁRCIUS 8 (REGGEL)

I

Elvtársak, beszédemben már mondottam, hogy sem én, sem elvbarátaim nem tartjuk lehetségesnek e módosítás elfogadását. Semmiképpen, egyetlen stratégiai manőverben sem szabad megkötnünk kezünket. Minden az erőviszonyoktól és attól függ, hogy mikor következik be az a pillanat, amikor valamelyik imperialista ország megtámad bennünket, mikor következik be az a pillanat, amikor hadseregünk gyógyulása — amely kétségtelenül megkezdődött — eléri azt a fokot, hogy képesek és kötelesek leszünk nemcsak megtagadni a béke aláírását, hanem hadat is üzenni. A Trockij elvtárs által javasolt módosítások helyett hajlandó vagyok a következőket elfogadni:

Először, ki kell mondani — és ehhez feltétlenül ragaszkodni fogok —, hogy ezt a határozatot nem tesszük közzé a sajtóban, hanem csak a szerződés ratifikálásáról adunk ki közleményt.

Másodszor, a Központi Bizottságot felhatalmazzuk arra, hogy a nyilvánosságrahozatal formájában és tartalmában változtatásokat eszközöljön a japánok esetleges támadásával kapcsolatban.

Harmadszor, ki kell mondani, hogy a kongresszus felhatalmazza a párt Központi Bizottságát mind arra, hogy felbontson minden békeszerződést, mindpedig arra, hogy hadat üzenjen bármely imperialista hatalomnak és az egész világnak, amikor a párt Központi Bizottsága erre alkalmasnak találja az időpontot.

Ezt a felhatalmazást — hogy bármely pillanatban felbonthassa a szerződéseket — meg kell adnunk a Központi Bizottságnak, de ez semmiképpen sem jelenti azt, hogy most, a ma fennálló helyzetben bontjuk fel a szerződéseket. Most nekünk semmivel sem szabad megkötni a kezünket. A Trockij elvtárs által módosításként javasolt szöveg azoknak a szavazatait gyüjti össze, akik egyáltalán ellenzik a ratifikálást, annak a középutas vonalnak a szavazatait, amely ismét oda vezetne, hogy egyetlen munkás, egyetlen katona sem értene meg határozatunkból egy betűt sem.

Mi most kimondjuk a szerződés ratifikálásának szükségességét és meghatalmazzuk a Központi Bizottságot, hogy bármely pillanatban hadat üzenjen, mert esetleg három oldalról készül ellenünk a támadás; Anglia vagy Franciaország el akarja ragadni tőlünk Arhangelszket — ez nagyonis lehetséges, de mindenesetre központi intézményünket sem a békeszerződés felbontása tekintetében, sem a hadüzenet tekintetében egyáltalán nem szabad korlátoznunk. Az ukránoknak pénzbeni segítséget adunk, segítünk nekik, amivel tudunk. Semmiesetre nem szabad megkötni a kezünket azzal, hogy nem írunk alá semmiféle békeszerződést. A növekvő, egymást váltogató háborúk korszakában új kombinációk alakulnak ki. A békeszerződés maga az eleven taktikázás — vagy elfogadjuk a lavírozásnak ezt a feltételét, vagy előre hivatalos okmánnyal megkötjük a kezünket úgy, hogy moccanni sem tudunk majd: nem tudunk majd sem békét kötni, sem háborút viselni.

II

Én, úgy emlékszem, ezt mondtam: nem, ezt én nem tudom elfogadni. Ez a módosítás célzás akar lenni, azt fejezi ki, amit Trockij elvtárs akar mondani. Célzásokat nem kell bevenni a határozatba.

Az első pont arról szól, hogy elfogadjuk a szerződés ratifikálását, mert szükségesnek tartjuk kihasználni a lélekzetvételnek minden, még legcsekélyebb lehetőségét is, mielőtt az imperializmus megindítja támadását a Szovjet

Szocialista Köztársaság ellen. Amikor lélekzetvételről beszélünk, nem felejtjük el, hogy a támadás köztársaságunk ellen folytatódik. Ez az a gondolat, amelyet a zárszóban hangsúlyoztam.

5

FELSZÓLALÁS RADEKNEK A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATHOZ BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSA ELLEN MÁRCIUS 8 (REGGEL)

Nem áll módomban most válaszolni Radek elvtárs polémiájára — mivel én nem szavazok, nincs miért indokolnom szavazásomat. A szokott keretek között válaszolni nem tudok, nem akarom igénybevenni a kongresszus idejét azzal a kéréssel, hogy adjon nekem szót válaszolás végett. Ezért csak arra emlékeztetem, amit a zárszóban mondottam, másodszor pedig tiltakozom az ellen, hogy a szavazás megindokolásával kapcsolatos felszólalásokat polémiává változtassák, amelyre nem áll módomban válaszolni.

6

KIEGÉSZÍTÉS A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATHOZ

A kongresszus szükségesnek tartja, hogy az elfogadott határozatot ne hozza nyilvánosságra, és kötelezi a párt valamennyi tagját, hogy ezt a határozatot tartsák titokban. A sajtóban csak egy közlemény kerül nyilvánosságra — az sem ma, hanem a Központi Bizottság utasítása szerint — arról, hogy a kongresszus a ratifikálás mellett van.

A kongresszus ezen kívül külön hangsúlyozza, hogy a Központi Bizottságot felhatalmazza arra, hogy bármely pillanatban felbontson minden békeszerződést az imperialista és burzsoá államokkal, valamint, hogy hadat üzenjen nekik.

7

FELSZÓLALÁS ZINOVJEVNEK A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT KIEGÉSZÍTÉSÉHEZ BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSA ELLEN MÁRCIUS 8

Azt hiszem, elvtársak, a Zinovjev elvtárs által beterjesztett módosításra nincs szükség[46]. Remélem, a teremben csak párttagok vannak, s azt hiszem, hogy a kérdés állami fontosságára való tekintettel határozatot hozhatunk arra vonatkozólag, hogy a teremben tartózkodó minden személytől aláírást kell kérni.

Ez korántsem fölösleges rendszabály, mert olyan viszonyok között élünk, amikor a hadititkok az Oroszországi Köztársaság számára nagyon fontos, a leglényegesebb kérdésekké válnak. Ha a sajtóban közöljük, hogy a kongresszus elismerte a ratifikálás szükségességét, akkor nem lehetnek félreértések. Csak azt javaslom, most ne szavazzunk erről, mert még lehetnek változások: ma még híreket kell kapnunk, külön intézkedéseket tettünk arra, hogy északkeletről és délről tájékoztassanak bennünket; ezek a hírek még egyetmást megváltoztathatnak. Ha a kongresszus egyetért azzal, hogy manővereznünk kell a forradalmi háború érdekében, még a hadüzenet jogával is felruházza a Központi Bizottságot — világos dolog, hogy ebben egyetért a párt mindkét része, a vita csak akörül folyt, hogy minden lélekzetvétel nélkül folytassuk-e a háborút vagy sem. Feltételezem, hogy én a beterjesztett kiegészítéssel a többség és az ellenzék számára egyaránt vitathatatlan dolgot mondok; azt hiszem, ezt másképp értelmezni nem lehet. Praktikusabbnak tartom csupán azt megerősíteni, hogy ezt titokban kell tartani. Ezen kívül azt, hogy további rendszabályokat foganatosítsunk és ehhez aláírást kérjünk a teremben tartózkodó személyektől.

8

JAVASLAT A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATTAL KAPCSOLATBAN MÁRCIUS 8

I

Mivel a határozati javaslatot szétosztották, javaslom, tüstént mondjuk ki, hogy akik megkapták a határozatot, azonnal és itt helyben hozzák ide erre az asztalra. Ez egyik rendszabály a haditítok megőrzésére.

II

Szavazást kérek. Központi pártintézményeink felnőtt emberekből állnak, akik megértik, hogy haditítkokat tartalmazó bejelentéseket szóban teszünk meg. Ezért ragaszkodom ahhoz, hogy a határozati javaslatok kezükben levő példányait azonnal tegyék ide erre az asztalra.

9

ELŐADÓI BESZÉD A PROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁRÓL[47] ÉS A PÁRT NEVÉNEK MEGVÁLTOZTATÁSÁRÓL[48] MÁRCIUS 8 (ESTE)

Elvtársak, a párt nevének megváltoztatása kérdésében, mint tudják, 1917 áprilisa óta meglehetősen részletes vita bontakozott ki a pártban, és ezért a Központi Bizottságban rögtön sikerült határozatra jutnunk, amely, azt hiszem, nem fog nagy vitákra okot adni, vagy talán egyáltalán semilyen vitára nem ad okot; ez a határozat az, hogy a Központi Bizottság javasolja pártunk nevének megváltoztatását Oroszországi Kommunista Pártra, zárójelben hozzáfűzve a „bolsevik" szót. Ezt a kiegészítést valamennyien szükségesnek tartjuk, mert a „bolsevik" szó immár polgárjogot nyert nemcsak Oroszország politikai életében, hanem az egész külföldi sajtóban is, amely nagy vonásokban figyelemmel kíséri az oroszországi események fejlődését. Hogy a „szociáldemokrata párt" elnevezés tudományos szempontból nem állja meg a helyét, ezt sajtónkban már szintén megvilágítottuk. Amikor a munkások megteremtették saját államukat, elérkeztek oda, hogy a demokratizmus — a burzsoá demokratizmus — régi fogalma forradalmunk fejlődése folyamán túlhaladottnak bizonyult. Eljutottunk a demokráciának egy olyan típusához, amilyen Nyugat-Európában sehol sem létezett. Csupán példaképe volt a Párizsi Kommünben, a Párizsi Kommünről pedig Engels azt mondta, hogy a Kommün nem volt állam a szó tulajdonképpeni értelmében[49]. Egyszóval, amennyiben maguk a dolgozó tömegek veszik kezükbe az állam kormányzásának és a szóbanforgó államrendet támogató fegyveres erő megteremtésének ügyét, annyiban eltűnik a kormányzás külön apparátusa, eltűnik a bizonyos állami erőszakot gyakorló külön apparátus, és annyiban,

következésképpen, a demokráciáért sem szállhatunk síkra annak régi formájában.

Másrészt, amikor megkezdjük a szocialista átalakításokat, világosan ki kell tűznünk magunk elé a célt, amely felé ezek az átalakítások végső fokon irányulnak, nevezetesen annak a kommunista társadalomnak a megteremtését, amely nem szorítkozik csupán a gyárak, a föld, a termelési eszközök kisajátítására, nem szorítkozik csupán a termelés és a termékelosztás szigorú nyilvántartására és ellenőrzésére, hanem tovább is megy annak az elvnek a megvalósítása felé: mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint. A kommunista párt elnevezés ezért az egyetlen, amely tudományos szempontból helytálló. Azt a kifogást, hogy ez az elnevezés alkalmat adhat arra, hogy összekeverjenek bennünket az anarchistákkal, a Központi Bizottságban rögtön elvetettük, mert az anarchisták sohasem nevezik magukat egyszerűen kommunistáknak, hanem mindig valamit hozzátoldanak. Sokféle válfaja van például a szocializmusnak, mégsem keverik össze a szociáldemokratákat a szociálreformistákkal vagy a nacionalista szocialistákkal és más pártokkal.

Másrészt a legfontosabb érv a párt nevének megváltoztatása mellett az, hogy a régi hivatalos szocialista pártok Európa valamennyi előrehaladott országában máig sem szabadultak meg a szociálsovinizmusnak és a szociálpatriotizmusnak attól a bódulatától, amely a mostani háború idején a hivatalos európai szocializmus teljes csődjére vezetett, úgyhogy majdnem valamennyi hivatalos szocialista párt mind a mai napig igazi fékje, igazi akadálya a forradalmi szocialista munkásmozgalomnak. És pártunk, amelynek irányában ma a világ valamennyi országának dolgozó tömegeiben feltétlenül rendkívül nagy rokonszenv nyilvánul meg, köteles a lehető leghatározottabban, legélesebben, legvilágosabban, legfélreérthetetlenebb módon kijelenteni, hogy megszakítja kapcsolatát ezzel a régi hivatalos szocializmussal, és e cél elérésére a párt nevének megváltoztatása lesz a legalkalmasabb eszköz.

Továbbá, elvtársak, sokkal nehezebb kérdés volt a program elméleti részének, gyakorlati és politikai részének kérdése. Ami a program elméleti részét illeti, azzal kapcso-

latban rendelkezünk némi anyaggal, nevezetesen kiadtunk Moszkvában és Petrográdban egy-egy gyüjteményt a pártprogram felülvizsgálására vonatkozólag[50]; pártunk két vezető elméleti lapjában, a Petrográdban megjelenő „Proszvescsenyijé"-ben[51] és a Moszkvában megjelenő „Szpartak"-ban[52] cikkek jelentek meg, amelyek megokolták a pártprogramunk elméleti részéhez javasolt változtatásokkal kapcsolatos különböző nézeteket. Erre vonatkozólag tehát van némi anyagunk. Két fő álláspont alakult ki, amelyek között szerintem nincsenek eltérések, legalábbis nincsenek lényeges, elvi eltérések; az egyik álláspont, amelyet én képviseltem, abban áll, hogy nincs miért kidobnunk programunk régi elméleti részét, sőt, ez helytelen volna. Csupán ki kell egészítenünk az imperializmusnak mint a kapitalizmus legfelsőbb fejlődési fokának a jellemzésével, továbbá a szocialista forradalom korszakának jellemzésével, abból indulva ki, hogy a szocialista forradalomnak ez a korszaka megkezdődött. Bármilyen legyen is forradalmunk további sorsa, a mi osztagunknak, a nemzetközi proletár hadsereg egyik osztagának sorsa, bármilyenek legyenek is a forradalom további fordulatai, azoknak az imperialista országoknak az objektív helyzete, amelyek belekeveredtek ebbe a háborúba, amelyek éhínségbe, pusztulásba, elvadulásba kergették a leghaladottabb országokat, — ezeknek az országoknak a helyzete objektíve kilátástalan. És itt azt kell mondanunk, amit harminc évvel ezelőtt, 1887-ben mondott Engels Frigyes, amikor egy európai háború valószínű távlatát értékelte. Engels arról beszélt, hogy a koronák tucatjával fognak heverni Európában, és senki sem akarja majd felemelni őket, beszélt arról, hogy milyen hihetetlen bomlás lesz az európai országok osztályrésze, és hogy az európai háború szörnyűségei végülis csak egyre vezethetnek, s ez — így mondta: „vagy a munkásosztály győzelme, vagy azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek ezt a győzelmet lehetségessé és szükségessé teszik"[53]. Ezzel kapcsolatban Engels rendkívül szabatosan és óvatosan fejezte ki magát. Eltérően azoktól az emberektől, akik meghamisítják a marxizmust, akik olyan elkésett álokoskodásokkal hozakodnak elő, hogy a bomlás talaján szocializmus nem jöhet létre, Engels nagyon jól tudta,

hogy minden háború, még bármily fejlett társadalomban is, nemcsak bomlást, elvadulást, szenvedést és nyomorúságot idéz elő a vértől megcsömörlött tömegekben, hogy nem lehet kezeskedni azért, hogy ez a szocializmus győzelmére vezet, Engels tehát arról, hogy mi lesz, ezt mondta: „vagy a munkásosztály győzelme, vagy azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek ezt a győzelmet lehetségessé és szükségessé teszik", vagyis, következésképpen, itt a kultúra és a termelési eszközök iszonyú pusztulására való tekintettel még több nehéz átmeneti szakasz lehetséges, de mindez csak arra vezethet, hogy a dolgozó tömegek élcsapata, a munkásosztály lendületet vesz és hozzálát ahhoz, hogy kezébe vegye a hatalmat a szocialista társadalom megteremtése céljából. Mert bármilyen nagy lesz is a kultúra pusztulása — a történelmi életből kitörölni nem lehet, nehéz lesz felújítani, de soha semilyen rombolás nem vezet odáig, hogy ez a kultúra teljesen eltűnjön. Ilyen vagy olyan részében, ilyen vagy olyan anyagi maradványaiban ez a kultúra kiirthatatlan, csak felújítása terén lesznek nehézségek. Szóval az egyik álláspont az, hogy a régi programot meg kell hagynunk, kiegészítve az imperializmusnak és a szociális forradalom kezdetének jellemzésével.

Ezt az álláspontot kifejtettem abban a programtervezetben, amelyet kinyomattam*. A másik tervezetet Szokolnyikov elvtárs tette közzé a moszkvai gyűjteményben. A másik álláspontot megbeszéléseinken többek között Buharin elvtárs fejtette ki, a sajtóban pedig — a moszkvai gyűjteményben — V. Szmirnov elvtárs. Ennek az álláspontnak a lényege az volt, hogy vagy teljesen, vagy majdnem teljesen el kell hagyni a program régi elméleti részét és újjal kell helyettesíteni, amely nem az árutermelés és a kapitalizmus fejlődésének történetét jellemzi, ahogy ezt programunk tette, hanem a kapitalizmus mai legmagasabb fejlődési szakaszát — az imperializmust — és a szociális forradalom korszakába való közvetlen átmenetet. Nem hiszem, hogy e két álláspont között lényeges és elvi különbség volna, de én védelmezni fogom a magam álláspontját. Szerintem elméletileg helytelen elhagyni a régi programot,

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 479—484. old. — *Szerk.*

amely jellemzi az árutermeléstől a kapitalizmusig végbement fejlődést. Nincs benne semmi helytelen. Így fejlődött a dolog, így fejlődik, mert az árutermelés szülte a kapitalizmust, a kapitalizmus pedig imperializmusra vezetett. Ez az általános világtörténelmi távlat, és a szocializmus alapelveit nem szabad elfelejteni. Bármilyenek legyenek is a harc további fordulatai, bármilyen zegzugos úton kell végigmennünk (márpedig ez az út nagyon is zegzugos lesz — tapasztalatból tudjuk, milyen óriási vargabetűket ír le a forradalom története, már csak nálunk is; összehasonlíthatatlanul bonyolultabban és gyorsabban fog fejlődni a dolog, a fejlődés üteme sebesebb lesz, a fordulatok is bonyolultabbak lesznek, amikor a forradalom európai forradalommá válik), — ahhoz, hogy a történelem e zegzugos útjain, fordulóiban el ne tévedjünk és ne tévesszük szem elől az általános távlatot, hogy lássuk a vörös fonalat, amely egybefűzi a kapitalizmus egész fejlődését és a szocializmushoz vezető egész utat, melyet mi természetesen egyenesnek látunk, és kell is hogy egyenesnek képzeljük el, hogy lássuk a kezdetet, a folytatást és a célt — a valóságban sohasem lesz egyenes, hihetetlenül bonyolult lesz —, hogy el ne tévedjünk ezekben a fordulókban, hogy a hátrálások, a visszavonulások, átmeneti vereségek időszakaiban, vagy amikor a történelem, vagy az ellenség visszavet bennünket, el ne tévedjünk, szerintem fontos és elméletileg egyedül helyes az lesz, ha régi alapvető programunkat nem hagyjuk el. Mert mi most Oroszországban csupán az első átmeneti fokon vagyunk a kapitalizmus és a szocializmus között. A történelem nem adta meg nekünk azt a békés helyzetet, amelyet elméletileg egy bizonyos időre elképzeltünk és amely kívánatos számunkra, amely lehetővé tenné, hogy gyorsan áthaladjunk ezeken az átmeneti fokozatokon. Rögtön látjuk, milyen sok nehézséget okozott a polgárháború Oroszországban és hogyan fonódik össze ez a polgárháború a háborúk egész sorával. A marxisták mindig gondoltak arra, hogy az erőszak elmaradhatatlan útitársa lesz a kapitalizmus általános összeomlásának és a szocialista társadalom születésének. És ez az erőszak világtörténelmi időszakot, egész korszakot fog kitölteni, amelyen belül a legkülönfélébb háborúk, imperialista háborúk,

országon belüli polgárháborúk fogják követni egymást, ezek egybefonódnak egymással, nemzeti háborúk törnek ki, felszabadulnak azok a nemzetiségek, amelyeket elnyomtak az imperialisták, elnyomtak azoknak az imperialista hatalmaknak különböző kombinációi, amelyek az óriási államkapitalista és katonai trösztök és szindikátusok korszakában elkerülhetetlenül ilyen vagy olyan szövetségeket alkotnak. Ez a korszak — a gigászi erejű összeomlások, a tömeges katonai erőszakos döntések, a válságok korszaka — megkezdődött, ezt a korszakot világosan látjuk — de ez csak a kezdet. Ezért nincs okunk arra, hogy kihagyjunk mindent, ami általában az árutermelés, általában a kapitalizmus jellemzésére vonatkozik. Csak az első lépéseket tettük meg abban az irányban, hogy a kapitalizmust teljesen lerázzuk és megkezdjük a szocializmusba való átmenetet. Hogy hány átmeneti szakasz vár még ránk a szocializmus felé vezető úton, azt nem tudjuk és nem is tudhatjuk. Ez attól függ, hogy mikor kezdődik meg megfelelő méretekben az európai szocialista forradalom, hogy milyen könnyen, gyorsan vagy lassan birkózik meg ellenségeivel és jut ki a szocialista fejlődés simább útjára. Ezt nem tudjuk, márpedig a marxista párt programjának abszolút pontosan megállapított tényekből kell kiindulnia. Csakis ez teszi erőssé programunkat, amely a forradalom valamennyi fordulatában beigazolódott. A marxistáknak csakis erre az alapra szabad programjukat felépíteniök. Abszolút pontosan megállapított tényekből kell kiindulnunk, a tény pedig az, hogy a csere és az árutermelés fejlődése az egész világon túlnyomó történelmi jelenséggé vált, kapitalizmusra vezetett, a kapitalizmus pedig imperializmusba nőtt át — ez teljesen megcáfolhatatlan tény, elsősorban ezt kell programunkban leszögeznünk. Hogy ezzel az imperializmussal megkezdődik a szociális forradalom korszaka — ez szintén olyan tény, amely szemmellátható számunkra, amelyről világosan beszélnünk kell. Amikor ezt a tényt programunkban megállapítjuk, a társadalmi forradalom fáklyáját az egész világ szeme láttára nem csupán agitációs megnyilatkozás értelmében emeljük fel — felemeljük, mint új programot, odakiáltva Nyugat-Európa valamennyi népének: „Nézzétek, ezt szűrtük le veletek együtt a kapitalista

fejlődés tapasztalatából. Lássátok hát: ilyen volt a kapitalizmus, így jutott el az imperializmushoz, és itt van a szociális forradalomnak az a korszaka, amely kezdetét veszi és amelyben nekünk jutott időben az első szerep." Valamennyi civilizált ország elé odalépünk ezzel a kiáltvánnyal, amely nem csupán lelkes felhívás, hanem teljesen pontosan megokolt, valamennyi szocialista párt által elismert tényeken alapuló kiáltvány lesz. Annál világosabb lesz az ellentmondás ezeknek a pártoknak a taktikája között, amelyek most elárulták a szocializmust és azok között az elméleti előfeltételek között, amelyek tekintetében valamennyien egyetértünk, amelyek minden öntudatos munkásnak vérévé váltak: a kapitalizmus fejlődése és átmenete az imperializmusba. Az imperialista háborúk küszöbén a chemnitzi és a bázeli kongresszus határozataiban így jellemezte az imperializmust, e jellemzés és a szociálárulók mostani taktikája között kiáltó ellentmondás van[54]. Ezt az alapvető tényt tehát ismételnünk kell, hogy annál világosabban mutassuk meg a nyugateurópai dolgozó tömegeknek, mi a vád vezetőik ellen.

Ez az az alapvető indok, amely miatt a program ilyen felépítését tekintem egyedül helyesnek elméleti szempontból. Az, hogy elvessük, mint valami régi ócskaságot, az árutermelés és a kapitalizmus jellemzését — ez nem következik a végbemenő események történelmi jellegéből, mert a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet első fokain nem haladtunk túl, és átmenetünket bonyolultabbá teszik Oroszország olyan sajátosságai, amelyek a civilizált országok többségében nincsenek meg. Következésképpen nemcsak lehetséges, hanem elkerülhetetlen is, hogy Európában ezek az átmeneti szakaszok másmilyenek lesznek; és ezért elméletileg helytelen volna, ha minden figyelmünket azokra a nemzeti sajátos átmeneti fokozatokra összpontosítanók, amelyek számunkra szükségesek, de Európában esetleg nem lesznek szükségesek. Az árutermelés fejlődésének, a kapitalizmusba való átmenetnek és a kapitalizmus imperializmussá való elfajulásának általános alapjával kell kezdenünk. Ilymódon mi elméletileg elfoglalunk, megszilárdítunk egy olyan álláspontot, amelytől senki el nem próbál téríteni bennünket, aki nem árulta el a szocializ-

must. Ebből adódik az ugyanolyan elkerülhetetlen következtetés: a szociális forradalom korszaka megkezdődik.

Ezt a következtetést a vitathatatlan tények talaján maradva vonjuk le.

Feladatunk továbbá az állam szovjet típusának jellemzése. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban igyekeztem kifejteni az elméleti nézeteket „Állam és forradalom" című könyvemben*. Azt hiszem, hogy az államra vonatkozó marxista nézetet a legnagyobb mértékben meghamisította Nyugat-Európa uralkodó hivatalos szocializmusa, és ezt rendkívül szemléletesen igazolta az oroszországi szovjet forradalomnak és a Szovjetek megteremtésének tapasztalata. Szovjetjeinkben még rengeteg nyers, megmunkálatlan elem van, ez nem kétséges, ezzel tisztában van mindenki, aki jól szemügyre vette munkájukat, de ami fontos bennük, ami történelmileg értékes, ami lépés előre a szocializmus világfejlődésében, az az, hogy itt az állam új típusát teremtettük meg. A Párizsi Komműnben ez néhány hétig tartott, egyetlen városban, anélkül hogy tudatában lettek volna annak, mit tesznek. A Komműnt nem értették meg azok, akik megalkották, a felébredt tömegek zseniális érzékével teremtették, és a francia szocialisták egyik frakciója sem volt tudatában annak, hogy mit csinál. Mi olyan viszonyok között vagyunk, amikor annak eredményeképpen, hogy a Párizsi Komműnre és a német szociáldemokrácia sokesztendős fejlődésére támaszkodunk, világosan láthatjuk, hogy mit teszünk, amikor megteremtjük a Szovjethatalmat. A néptömegek mindannak a nyerseségnek, fegyelmezetlenségnek ellenére, amely a Szovjetekben tapasztalható, és amely országunk kispolgári jellegének csökevénye — mindennek ellenére megteremtették az állam új típusát. Az államnak ezt a típusát nem hetek, nem hónapok alatt, nem egyetlen városban, hanem egy roppant országban, több nemzetre kiterjedően teremtjük meg. A Szovjethatalomnak ez a típusa bevált, ha átcsapott egy minden tekintetben annyira különböző országra, mint Finnország, ahol nincsenek szovjetek, de a hatalom típusa mégis csak új, proletár. Ez tehát bizonysága annak, ami

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 409—528. old. — *Szerk.*

elméletileg vitathatatlan, hogy a Szovjethatalom az állam új típusa — bürokrácia, rendőrség, állandó hadsereg nélkül, állam, amelyben a burzsoá demokratizmust új demokrácia váltja fel, — olyan demokrácia, amely előtérbe tolja a dolgozó tömegek élcsapatát, a dolgozó tömegekből teremti meg a törvényhozót is, a végrehajtót is, a katonai védőerőséget is, és teremti meg azt az apparátust, amely át tudja nevelni a tömegeket.

Oroszországban ezt alig kezdtük még meg, és rosszul kezdtük meg. Ha felismerjük, mi a rossz abban, amit megkezdtünk, leküzdjük ezt a rosszat, ha a történelem lehetőséget nyujt nekünk arra, hogy valamennyire is huzamosabb időn át munkálkodhassunk ezen a Szovjethatalmon. Ezért nekem az a véleményem, hogy az új államtípus jellemzésének kiemelkedő helyet kell elfoglalnia programunkban. Sajnos, most olyan körülmények között kellett dolgoznunk programunkon, amikor a kormányban is nyakig voltunk munkával, olyan hihetetlenül gyors ütemben, hogy még bizottságot sem sikerült összehívnunk, még a hivatalos programtervezetet sem sikerült kidolgoznunk. Azt, amit a küldött elvtársaknak szétosztottak, csak vázlatos fogalmazványnak neveztük el*, mindenki tisztán láthatja, hogy ez csak vázlat. Ebben a vázlatban meglehetősen nagy helyet szenteltünk a Szovjethatalom kérdésének, és azt hiszem, hogy programunk nemzetközi jelentőségének itt meg kell mutatkoznia. Szerintem igen nagy hiba volna, ha forradalmunk nemzetközi jelentőségét felhívásokra, jelszavakra, tüntetésekre, kiáltványokra stb. korlátoznánk. Ez kevés. Konkrétan meg kell mutatnunk az európai munkásoknak, hogy mit kezdtünk el, hogyan kezdtük el, hogyan értsék ezt, ez konkrétan elvezeti őket ahhoz a kérdéshez, hogy hogyan lehet kivívni a szocializmust. Az európai munkásoknak azt kell majd látniok: az oroszok jó feladatra vállalkoznak, és ha rosszul fognak hozzá, mi majd jobban csináljuk. Ehhez minél több konkrét anyagot kell adnunk és meg kell mondanunk, mi az az új, amit mi megteremteni próbáltunk. A Szovjethatalom az állam új típusa; igyekszünk körvonalazni feladatait, felépítését, igyekszünk megmagyarázni,

* Lásd ebben a kötetben 141—147. old. — *Szerk.*

hogy a demokráciának miért új típusa ez, amelyben olyan sok kaotikus, zavaros jelenség van, hogy ennek az új típusnak élő lelke az, hogy a hatalom átmegy a dolgozók kezébe, hogy megszűnik a kizsákmányolás, az elnyomó gépezet. Az állam elnyomó gépezet. El kell nyomni a kizsákmányolókat, de nem lehet elnyomni őket rendőrséggel, csak maga a tömeg tudja elnyomni őket, a gépezetnek kapcsolatban kell lennie a tömegekkel, a gépezetnek mint Szovjeteknek a tömeget kell képviselnie. A Szovjetek sokkal közelebb állnak a tömegekhez, a Szovjetek lehetővé teszik, hogy közelebb álljunk a tömeghez, több lehetőséget adnak arra, hogy neveljük ezt a tömeget. Nagyon jól tudjuk, hogy az orosz paraszt igyekszik tanulni, de mi azt akarjuk, hogy ne könyvekből, hanem saját tapasztalataiból tanuljon. A Szovjethatalom gépezet — gépezet, amely azt a célt szolgálja, hogy a tömeg haladéktalanul tanulni kezdje az állam kormányzását és a termelés megszervezését országos méretekben. Ez hihetetlenül nehéz feladat. De történelmileg az a fontos, hogy mi vállalkozunk e feladat megoldására, s ebben nem csupán a mi egyetlen országunk szempontjait tartjuk szem előtt, hanem segítségül hívjuk az európai munkásokat is. Éppen ebből a közös szempontból kell konkrétan megmagyaráznunk programunkat. Ezért az a véleményünk, hogy a mi utunk a Párizsi Kommün útjának folytatása. Ezért meggyőződésünk, hogy miután erre az útra léptek, az európai munkások segíteni tudnak nekünk. Ők jobban megcsinálhatják azt, amit mi csinálunk, a formális szempontnál most úgyis fontosabbá válnak a konkrét feltételek. Míg régente olyan követelés volt különösen fontos, mint a gyülekezési jog biztosítása, a mi álláspontunk a gyülekezési joggal kapcsolatban az, hogy most senki sem zavarhatja a gyűléseket, és a Szovjethatalomnak csupán termet kell biztosítania a gyűlések számára. A burzsoázia számára a fontos az, hogy általánosságban kikiáltsák a zengzetes elveket: „Minden állampolgárnak joga van gyülekezni, de csak a szabad ég alatt — helyiséget azt nem adunk." Mi pedig ezt mondjuk: „Kevesebb frázist, több lényeget." El kell kobozni a palotákat — és nemcsak a Tauriait, hanem sok más palotát is —, a gyülekezési jogról pedig hallgatunk. És ezt ki kell terjesztenünk a demokratikus program vala-

mennyi többi pontjára is. Magunknak kell ítélkeznünk. Az állampolgároknak egytől-egyig részt kell venniök az igazságszolgáltatásban és az ország kormányzásában. Számunkra is fontos, hogy egytől-egyig minden dolgozót bevonjunk az állam kormányzásába. Ez hihetetlenül nehéz feladat. De a szocializmust nem vezetheti be a kisebbség — a párt. A tízmilliók vezethetik be, amikor megtanulják, hogyan kell ezt maguknak megtenni. Mi abban látjuk érdemünket, hogy igyekszünk segíteni a tömegeknek abban, hogy haladéktalanul maguk fogjanak hozzá ehhez, nempedig könyvekből, előadásokból tanulják ezt. Ezért, ha ezeket a feladatainkat konkrétan és világosan kimondjuk, az európai tömegeket arra buzdítjuk, hogy vitassák meg és gyakorlatilag vessék fel ezt a kérdést. Mi talán rosszul csináljuk azt, amit tenni kell, de ösztönözzük a tömegeket arra, amit meg kell tenniök. Ha az, amit a mi forradalmunk visz véghez, nem véletlen — ez pedig mélységes meggyőződésünk —, nem pártunk határozatának terméke, hanem elkerülhetetlen terméke minden olyan forradalomnak, amelyet Marx népinek nevezett, vagyis olyannak, amelyet maguk a néptömegek teremtenek jelszavaikkal, törekvéseikkel, nempedig a régi burzsoá köztársaság programjának ismételgetésével — ha ezt a kérdést így vetjük fel, elérjük a leglényegesebbet. És itt érkezünk el ahhoz a kérdéshez, hogy meg kell-e szüntetnünk a maximális és a minimális program közötti különbséget. Igen is, meg nem is. Én nem félek e különbség megszüntetésétől, mert az az álláspont, amely nyáron még érvényes volt, ma már nem lehet érvényes. Akkor mondtam, hogy ez „korai", amikor még nem ragadtuk meg a hatalmat, — most, amikor a hatalmat megragadtuk és kipróbáltuk — már nem korai*. A régi program helyett most meg kell írnunk a Szovjethatalom új programját, egyáltalán nem mondva le a burzsoá parlamentarizmus felhasználásáról. Azt hinni, hogy nem vetnek vissza bennünket — utópia.

Történelmileg tagadhatatlan, hogy Oroszország megteremtette a Szovjet Köztársaságot. Mi azt mondjuk, hogy mindahányszor visszavetnek bennünket, anélkül hogy le-

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 163—168. old. — *Szerk.*

mondanánk a burzsoá parlamentarizmus kihasználásáról — ha az ellenséges osztályerők visszaszorítanak bennünket ebbe a régi hadállásba — afelé fogunk tartani, amit a tapasztalatok útján kivívtunk — a Szovjethatalom felé, az állam szovjet típusa, a Párizsi Kommün típusú állam felé. Ezt kifejezésre kell juttatnunk a programban. A minimális program helyett bevezetjük a Szovjethatalom programját. Az új államtípus jellemzésének fontos helyet kell elfoglalnia programunkban.

Világos, hogy mi most nem tudjuk kidolgozni a programot. Ki kell dolgoznunk alaptételeit, és ezeket a tételeket át kell adnunk egy bizottságnak vagy a Központi Bizottságnak a fő tézisek kidolgozása végett. Sőt, még egyszerűbben: a kidolgozás lehetséges a bresztlitovszki konferenciáról hozott határozat alapján, amely már tartalmazott téziseket*. Az orosz forradalom tapasztalatai alapján jellemeznünk kell a Szovjethatalmat és azután javasolnunk kell a gyakorlati átalakításokat. Itt, azt hiszem, a történelmi részben, meg kell jegyeznünk, hogy már megkezdtük a föld és a termelés kisajátítását. Itt kitűzzük a konkrét feladatot, azt, hogy megszervezzük a fogyasztást, univerzalizáljuk a bankokat, olyan állami intézmények hálózatává változtatjuk őket, amelyek átkarolják az egész országot és megteremtik a társadalmi számvitelt, a közvetlenül a lakosság által megvalósított nyilvántartást és ellenőrzést, amely a szocializmus további lépéseinek alapja. Azt hiszem, hogy ezt a részt, amely a legnehezebb, Szovjethatalmunk konkrét követeléseinek formájában kell megfogalmaznunk: mit akarunk tüstént megvalósítani, milyen reformokat szándékozunk végrehajtani a bankpolitika terén, a termelés megszervezése, a csere, a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése, a munkakötelezettség bevezetése stb. terén. Ha sikerül, még kiegészítjük azzal, hogy milyen lépéseket, lépésecskéket és féllépéseket tettünk eddig ezen a téren. Itt teljesen szabatosan, világosan le kell szögeznünk, mi az, amit megkezdtünk, mi az, amit még nem fejeztünk be. Mindannyian nagyon jól tudjuk, hogy az általunk elkezdett intézkedések óriási részét még nem

* Lásd ebben a kötetben 105—106. old. — *Szerk.*

hajtottuk teljesen végre. Minden túlzás nélkül, teljesen objektíven, a tényektől nem tágítva meg kell mondanunk a programban azt, ami van, és azt, amit tenni szándékozunk. Ezt az igazságot oda mutatjuk az európai proletariátusnak és megmondjuk: ezt kell tenni — hogy ők ezt válaszolják rá: ezt meg ezt az oroszok rosszul csinálják, mi ellenben majd jobban csináljuk. És amikor ez a törekvés fűti majd a tömegeket, a szocialista forradalom legyőzhetetlen lesz. Mindenki szemeláttára megy végbe a minden mozzanatában rabló, imperialista háború. Le kell rántanunk a leplet erről a háborúról, meg kell mutatnunk, hogy ez a háború az imperialisták egyesülése a szocialista mozgalom ellen. Ezek azok az általános megfontolások, amelyeket szükségesnek tartok közölni önökkel, és amelyek alapján gyakorlati javaslatot teszek arra, hogy most vitassuk meg a főbb nézeteket ezzel a kérdéssel kapcsolatban és utána dolgozzunk ki talán néhány fő tézist itt helyben, most pedig, ha ezt nehéznek fogják tartani, mondjunk le erről és a program kérdését adjuk át a Központi Bizottságnak vagy egy külön bizottságnak, amelyet megbízunk azzal, hogy a rendelkezésre álló anyagok és a gyorsírói jegyzetek vagy a részletes titkári kongresszusi jelentések alapján állítsa össze a párt programját. A pártnak pedig azonnal meg kell változtatnia nevét. Azt hiszem, ezt most meg tudjuk valósítani, és bizonyára mindenki egyetért velem abban, hogy nem tehetünk semmi mást, amikor az események úgy értek bennünket, hogy programunk az események következtében szerkesztési tekintetben ennyire nincs előkészítve. Meggyőződésem, hogy ezt néhány hét alatt megtehetjük. Pártunk valamennyi áramlatában elegendő elméleti erőnk van ahhoz, hogy néhány hét alatt elkészüljünk a programmal. A programban persze lehet sok hiba, nem is beszélve szerkesztési és stilisztikai pontatlanságokról, mert nem állnak hónapok a rendelkezésünkre arra, hogy a szerkesztési munkához szükséges nyugalommal leüljünk ehhez a munkához.

Mindezeket a hibákat kijavítjuk munkánk folyamán abban a szilárd meggyőződésben, hogy lehetőséget adunk a Szovjethatalomnak e program megvalósítására. Ha pontosan, nem térve el a valóságtól, legalábbis azt megfogalmazzuk, hogy a Szovjethatalom az állam új típusa, a

proletárdiktatúra formája, hogy a demokrácia elé mi más feladatokat tűztünk ki, hogy a szocializmus feladatait a „kisajátítók kisajátításának" általános absztrakt formulájából olyan konkrét formulákká változtattuk át, mint a bankok államosítása[55] és a föld nacionalizálása — ez a program lényeges része lesz.

A földkérdést át kell fogalmaznunk abban az értelemben, hogy mostanában az első lépéseket látjuk azon a téren, hogy a kisparasztság, amely a proletariátus oldalára kíván állni, segíteni kíván neki a szocialista forradalomban, minden előítélete, minden régi nézete ellenére kitűzte maga elé azt a gyakorlati feladatot, hogy átálljon a szocializmushoz. Mi ezt nem erőszakoljuk rá más országokra, de ez tény. A parasztság nem szavakkal, hanem tettekkel mutatta meg, hogy akar segíteni és segít a szocializmus megvalósításában a proletariátusnak, amely kivívta a hatalmat. Hiába varrják a nyakunkba azt, hogy mi erőszakkal akarjuk bevezetni a szocializmust. Igazságosan, főleg a kisgazdaságot tartva szem előtt, fel fogjuk osztani a földet. Előnyben részesítjük a kommúnákat és a nagy munkásarteleket. Támogatjuk a gabonakereskedelem monopolizálását. Támogatjuk — így mondotta a parasztság — a bankok és a gyárak kisajátítását; készek vagyunk segíteni a munkásoknak a szocializmus megvalósításában. Azt hiszem, minden nyelven ki kell adnunk a föld szocializálásáról szóló alaptörvényt. Erre sor fog kerülni — ha már eddig meg nem történt[56]. Ezt a gondolatot konkrétan leszögezzük a programban — ezt elméletileg kell kifejezésre juttatnunk, nem térve el jottányit sem a konkrétan megállapított tényektől. Nyugaton ez másképp valósul meg. Mi talán hibákat követünk el, de reméljük, hogy a nyugati proletariátus majd kijavítja őket. És azzal a kéréssel fordulunk az európai proletariátushoz, hogy segítsen nekünk a munkánkban.

Programunkat ilymódon néhány hét alatt kidolgozhatjuk, és ami a hibákat illeti, amelyeket elkövetünk — azokat majd kijavítja az élet, — kijavítjuk mi magunk. Mindezek a hibák elenyésző semmiségek lesznek azokhoz a pozitív eredményekhez képest, amelyeket el fogunk érni.

10

HATÁROZATI JAVASLAT A PÁRT NEVÉNEK ÉS PROGRAMJÁNAK MEGVÁLTOZTATÁSÁRÓL

A kongresszus elhatározza, hogy pártunkat (az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspártot) a jövőben *Oroszországi Kommunista Pártnak* nevezik, zárójelben hozzátéve — „bolsevik".

A kongresszus elhatározza, hogy módosítani kell pártunk programját, átdolgozva az elméleti részt vagy kiegészítve azt az imperializmusnak és a nemzetközi szocialista forradalom megkezdődött korszakának jellemzésével.

Továbbá, programunk politikai részét annyiban kell módosítani, hogy minél pontosabban és alaposabban jellemezzük benne az állam új típusát, a Szovjet Köztársaságot mint a proletárdiktatúra formáját és mint a nemzetközi munkásforradalom azon vívmányainak folytatását, amelyeket a Párizsi Kommün kezdett el. A programnak rá kell mutatnia arra, hogy pártunk nem mond le arról, hogy a burzsoá parlamentarizmust is felhasználja, ha a harc menete visszavet bennünket, bizonyos időre, erre a forradalmunk által most már túlhaladott történelmi fokra. De a párt mindenképpen és minden körülmények között harcolni fog a Szovjet Köztársaságért mint az államnak a demokratizmus tekintetében legmagasabb típusáért és mint a proletariátus diktatúrájának, a kizsákmányolók járma megdöntésének és ellenállásuk elfojtásának formájáért.

Ugyanilyen szellemben és irányban kell átdolgozni programunk gazdasági részét, beleértve az agrár-részt, valamint a pedagógiai és egyéb részeket. A fősúlyt a Szovjethatalmunk által megkezdett gazdasági és egyéb átalakítások pontos jellemzésére kell helyezni, konkrétan ki kell fejteni azokat a legközelebbi konkrét feladatokat, amelyeket a Szovjethatalom maga elé kitűz és amelyek a kisajátí-

tók kisajátítása terén általunk már megtett gyakorlati lépésekből következnek.

A kongresszus egy külön bizottságot bíz meg azzal, hogy a kifejtett irányelvek alapján lehetőleg haladéktalanul dolgozza ki pártunk programját, és erősítse meg azt mint pártunk programját.

„Pravda" 45. sz.
1918 március 9.

11

JAVASLAT A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁNAK KÉRDÉSÉVEL KAPCSOLATBAN MÁRCIUS 8 (ESTE)

Elvtársak, engedjék meg, hogy felolvassak egy határozati javaslatot, amely kissé másképpen van megfogalmazva, lényegében azonban valamelyest hasonlít ahhoz, amelyet az előttem szóló szónok olvasott fel. Én a következő határozati javaslatot ajánlanám a kongresszus figyelmébe. (Olvassa.)*

Elvtársak, ebben a javaslatban az az új, hogy szeretném előbb megvédelmezni azt a gondolatomat, hogy meg kell gyorsítani a program kiadását és közvetlenül a Központi Bizottságot kell megbízni a kiadással vagy azzal, hogy külön bizottságot alakítson.

A fejlődés üteme olyan szédületes, hogy nem halogathatjuk a dolgot. A mai nehézségek között olyan programot szerkesztünk, amelyben sok hiba lesz, de ez nem baj, — a következő kongresszus majd kijavítja, bár ez túlságosan gyors program-módosítás lesz, de az élet olyan gyorsan száguld előre, hogy ha egymásután több program-módosítást kell végrehajtanunk, azt is megtesszük. Programunk most nem annyira a könyvekre, mint inkább a gyakorlatra, a Szovjethatalom tapasztalataira fog felépülni. Ezért azt hiszem, saját érdekünk, hogy ne lelkes felhívásokkal, ne rábeszélő népgyűlési szónoklatokkal, ne csatakiáltásokkal, hanem pártunk pontos, konkrét programjával forduljunk a nemzetközi proletariátushoz. Ám legyen ez a program kevésbé kielégítő, mint egy olyan program, amelyet több bizottság dolgozott volna ki és a kongresszus hagyott volna jóvá.

Remélem, hogy ezt a határozati javaslatot egyhangú-

* Lásd ebben a kötetben 128—129. old. — *Szerk.*

lag elfogadhatjuk, mert én kikerültem azt a nézeteltérést, amelyre Buharin elvtárs mutat rá; úgy fogalmaztam meg, hogy nyitva hagytam a kérdést. Remélhetjük, hogy ha nem következnek be túlságosan nagy változtatások, megkaphatjuk azt az új programot, amely szabatos okmány lesz az összoroszországi párt számára, és nem kerülünk olyan visszás helyzetbe, mint én a mult kongresszuson, amikor az egyik baloldali svéd ezt kérdezte tőlem: „de milyen programja van az önök pártjának — ugyanolyan, mint a mensevikeknek?“[57] Ha látták volna, milyen nagy szemeket meresztett ez a svéd, aki tisztán látta, hogy milyen messze magunk mögött hagytuk a mensevikeket. Ezt a szörnyű ellentmondást nem hagyhatjuk meg. Azt hiszem, ez gyakorlati hasznot hoz majd a nemzetközi munkásmozgalomnak, és az, amit kivívunk, kétségtelenül többet fog jelenteni annál, hogy programunkban hibák lesznek.

Ezért javaslom ennek a munkának meggyorsítását, cseppet sem félve attól, hogy egy kongresszusnak majd ki kell javítania a programot.

12

FELSZÓLALÁS MGELADZÉNAK AZZAL A JAVASLATÁVAL KAPCSOLATBAN, HOGY A PÁRTPROGRAM KIDOLGOZÁSÁBA BE KELL VONNI A LEGNAGYOBB PÁRTSZERVEZETEKET MÁRCIUS 8 (ESTE)

Oroszország mai viszonyai között — amikor polgárháború dúl, amikor darabolnak bennünket — ez megengedhetetlen. Magától értetődik, hogy a bizottság, amely módosítani fogja a programot, a legkisebb lehetőséget is meg fogja ragadni, hogy azonnal kinyomassa a módosítást, és a helyi szervezetek minden esetben állást foglalhatnak, sőt, állást is kell foglalniok, de formailag nem szabad lekötni magunkat olyasmihez, ami a közeljövőben megvalósíthatatlan, ami még nagyobb elhalasztást jelentene, mint egy kongresszus.

13

FELSZÓLALÁS LARINNAK A PÁRT ELNEVEZÉSÉVEL KAPCSOLATBAN BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSA ELLEN[58]
MÁRCIUS 8 (ESTE)

Elvtársak, egyetértek Larin elvtárssal abban, hogy a név megváltoztatását és a munkáspárt szó kihagyását valóban ki fogják használni, de erre nem lehetünk tekintettel. Túlságosan belemélyedünk az apró részletekbe, ha minden bajjal számolni akarunk. Hiszen mi ahhoz a régi jó mintához térünk vissza, amelyet az egész világ ismer. Mindahányan ismerjük „a Kommunista Párt kiáltványát", ismeri az egész világ, utóvégre nem azon módosítunk, hogy a proletariátus az egyetlen következetesen forradalmi osztály, hogy valamennyi többi osztály, köztük a dolgozó parasztság is, csak annyiban lehet forradalmi, amennyiben magáévá teszi a proletariátus álláspontját. A Kommunista Kiáltványnak olyan alapelve, olyan világszerte ismert tétele ez[59], hogy itt valamennyire is lelkiismeretes félreértés nem lehetséges, a lelkiismeretlen, rosszindulatú félremagyarázásokhoz pedig úgysem igazodhatunk. Ezért kell visszatérnünk a régi, jó, feltétlenül helyes mintaképhez, amelynek megvolt a maga történelmi szerepe, bejárta az egész világot, valamennyi országot; azt hiszem, nincs miért eltérnünk ettől a legkiválóbb mintaképtől.

14

FELSZÓLALÁS PELSÉNEK A PÁRTPROGRAMRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATHOZ BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSA ELLEN MÁRCIUS 8 (ESTE)

Szerintem az előttem szóló elvtársnak nincs igaza[60]. A tömegek nem gyerekek, tudják, hogy a harc rendkívül komoly. A tömegek látták, hogy a multban mennyire visszavetettek bennünket, például júliusban. Ezeket a szavakat lehetetlen elhagyni. Semmiesetre sem szabad azt a látszatot keltenünk, hogy mi semmire sem becsüljük a burzsoá parlamenti intézményeket. Ezek az intézmények óriási lépést jelentenek előre a régi intézményekhez képest. Ha tehát elhagyjuk ezeket a szavakat, azt a benyomást keltjük, hogy az elért fokozat abszolút szilárd — pedig erről még nincs szó. Tudjuk, hogy ezt még nem értük el. Elérjük majd, amikor a nemzetközi mozgalom támogatni fog bennünket. Hajlandó vagyok kihagyni a „semmiképpen" szót, meg lehet hagyni, hogy „a párt nem mond le arról, hogy a burzsoá parlamentarizmust is felhasználja", de nem hagyhatjuk nyitva az ajtót a burzsoá parlamentarizmus merőben anarchista tagadása számára. Olyan fokozatok ezek, amelyek közvetlenül egymáshoz kapcsolódnak, mindahányszor visszavetnek bennünket, erre a fokra téríthetnek vissza bennünket. Nem hiszem, hogy a tömegekben ez törést okozna. Ha a tömegeken politikailag teljesen képzetlen embereket értünk, — ezek nem értik meg, de a párttagok és a szimpatizánsok megértik ezt, megértik, hogy a kivívott hadállásokat nem tartjuk véglegesen megerősített állásoknak. Ha akaratunk óriási megfeszítésével kifejlesztjük valamennyi osztály energiáját, megszilárdítjuk ezt az állást, akkor nem fogjuk a multat emlegetni. De ehhez Európa támogatására van szükség. Ha pedig

most azt mondjuk, hogy mi tudunk dolgozni rosszabb viszonyok között is — akkor a tömegekben nem fog bekövetkezni semilyen törés.

15

FELSZÓLALÁSOK BUHARINNAK A PÁRTPROGRAMRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLATHOZ BENYUJTOTT MÓDOSÍTÁSA ELLEN[61]
MÁRCIUS 8 (ESTE)

I

Semmiképpen nem tudok egyetérteni Buharin elvtárs módosításával. A program jellemzi az imperializmust és a szociális forradalom megkezdődött korszakát. Hogy a szociális forradalom korszaka megkezdődött — ez abszolút pontosan megállapított tény. Mit akar hát Buharin elvtárs? — Azt, hogy a szocialista társadalmat kibontakozott formájában, vagyis a kommunizmust jellemezzük. Itt pontatlanságokat követ el. Mi most feltétlenül az állam mellett vagyunk, nem lehet tehát a szocializmust kibontakozott formájában jellemezni, abban a formájában, amelyben nem lesz állam — erről legfeljebb azt mondhatjuk, hogy akkor meg fog valósulni ez az elv: mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint, — semmi egyebet nem lehet kitalálni. De ez még messze van, és ha ezt mondjuk, nem mondunk semmit, legfeljebb azt, hogy inog a talaj a lábunk alatt. Végső fokon eljutunk odáig, ha majd eljutunk a szocializmushoz. Azon, amit eddig mondtunk, van elég dolgozni valónk. Ha ezt végrehajtanók, ez óriási történelmi érdem volna. A szocializmust jellemezni nem tudjuk; milyen lesz a szocializmus, amikor eléri kész formáit — ezt nem tudjuk, ezt nem tudjuk megmondani. Ellenben azt meg tudjuk mondani, hogy a szociális forradalom korszaka megkezdődött, hogy ezt meg ezt végrehajtottuk és ezt meg ezt meg akarjuk tenni, — ezt tudjuk, ezt megmondjuk, és ezzel megmutatjuk az európai munkásoknak, hogy mi, hogy úgy mondjuk, egyáltalán nem becsüljük túl erőinket: ezt elkezdtük, ezt szándékozzuk tenni. De hogy már most

tudnók, milyen lesz a kiforrott szocializmus — azt nem tudjuk. Elméletileg, elméleti művekben, cikkekben, beszédekben, előadásokban ki fogjuk fejteni azt a gondolatot, hogy Kautsky helytelenül harcol az anarchisták ellen, de a programba ezt nem vehetjük be, mert a szocializmus jellemzéséhez még nincs anyagunk. Még nem gyártottuk le azokat a téglákat, amelyekből a szocializmus összetevődik majd. Ennél többet nem tudunk mondani, és minél óvatosabbnak, minél szabatosabbnak kell lennünk. Ez és csakis ez lesz programunk vonzóereje. Ha pedig mi a legkisebb igényt is támasztjuk arra, amit nem tudunk megadni — ezzel csökkentjük programunk erejét. Az embereknek gyanús lesz, hogy a mi programunk — csak fantázia. A program annak jellemzése, amit elkezdtünk, és jellemzi azokat a következő lépéseket, amelyeket tenni akarunk. A szocializmust nem tudjuk jellemezni, és ez a feladat helytelenül volt megfogalmazva.

II

Mivel a megfogalmazás nem írásban történt, félreértés természetesen lehetséges. De Buharin elvtárs engem nem győzött meg. Pártunk neve eléggé világosan kifejezi, hogy a teljes kommunizmus felé tartunk, hogy mi olyan absztrakt tételeket tűzünk ki magunk elé, hogy mindegyikünk képességei szerint fog dolgozni, és szükségletei szerint fog részesedni, minden katonai ellenőrzés és erőszak nélkül. De erről még korai beszélni. Mikor kezd még elhalni az állam? Nem egy kongresszust fogunk még összehívni, míg azt mondhatjuk: nézzétek, hogyan hal el az államunk. Ez még túlságosan korai. Ha elhamarkodva kikiáltjuk az állam elhalását, akkor vétkezünk a történelmi távlat ellen.

16

BESZÉD A KÖZPONTI BIZOTTSÁG VÁLASZTÁSÁNAK KÉRDÉSÉVEL KAPCSOLATBAN[62] MÁRCIUS 8 (ESTE)

Lomov rendkívül szellemesen hivatkozott arra a beszédemre, amelyben azt követeltem, hogy a Központi Bizottság képes legyen egységes vonalvezetésre. Ez nem jelenti azt, hogy a Központi Bizottságban mindenkinek egy meggyőződést kell vallania. Ha így vélekednénk, pártszakítás felé tartanánk, azért javasoltam a kongresszusnak, hogy ne fogadjon el ilyen nyilatkozatot, hogy lehetőséget adjunk az elvtársaknak arra, hogy, miután tanácskoztak helyi szervezeteikkel, meggondolják döntésüket. Én is voltam ilyen helyzetben a Központi Bizottságban akkor, amikor azt a javaslatot fogadták el, hogy ne írjuk alá a békét, és hallgattam, bár egy pillanatra sem tévesztettem szem elől, hogy én ezért nem vállalom a felelősséget. A Központi Bizottság minden egyes tagjának módjában áll, hogy elhárítsa magáról a felelősséget anélkül, hogy kilépne a Központi Bizottságból és botrányt rendezne. Persze, elvtársak, bizonyos körülmények között ez megengedhető, olykor elkerülhetetlen, de hogy ez szükséges volna most, amikor fennáll a Szovjethatalomnak ez a szervezete, amelynek segítségével ellenőrizhetjük, hogy mennyire nem veszítjük el a tömegekkel való kapcsolatunkat — ebben kételkedem. Azt hiszem, ha felmerül Vinnyicsenko kérdése, az elvtársak védhetik álláspontjukat anélkül, hogy a Központi Bizottságból kilépnének. Ha a forradalmi háborúra való felkészülés és a manőverezés álláspontján fogunk állni, akkor be kell lépni a Központi Bizottságba, ott ki lehet jelenteni, hogy nézeteltérések merültek fel alulról, ennek kijelentéséhez minden jogunk megvan. Egyáltalán nem áll fenn az a veszély, hogy a történelem felelőssé teszi

Urickijt és Lomovot azért, hogy nem mondanak le a Központi Bizottság tagjának címéről. Kell találnunk valami ellenszert, hogy kimenjen a divatból a Központi Bizottságból való kilépés. Ki kell mondanunk, hogy a kongresszus reméli, hogy az elvtársak tiltakozásukkal, nempedig a Központi Bizottságból való kilépéssel fogják kifejezésre juttatni ellenvéleményüket, és a kongresszus e kijelentése figyelembevételével elutasítja az elvtársak egy csoportja jelölésének visszavonását, és úgy hajtja végre a választást, hogy felszólítja őket, vonják vissza nyilatkozatukat.

17

HATÁROZATI JAVASLAT A „BALOLDALI KOMMUNISTÁK" NYILATKOZATÁVAL KAPCSOLATBAN, MELYBEN MEGTAGADJÁK A KÖZPONTI BIZOTTSÁGBA VALÓ BELÉPÉST

A kongresszus azt tartja, hogy a párt mai helyzetében a Központi Bizottságba való belépés megtagadása kiváltképpen nem kívánatos, mert az ilyen megtagadás, amely általában is elvileg megengedhetetlen azok számára, akik meg akarják őrizni a párt egységét, most kétszeresen fenyegetné a párt egységét.

A kongresszus kijelenti, hogy nem a Központi Bizottságból való kilépéssel, hanem megfelelő nyilatkozattal háríthatja el és kell is hogy elhárítsa magáról a felelősséget mindenki, amikor nem ért egyet a Központi Bizottság lépéseivel.

A kongresszus ezért abban a biztos reményben, hogy az elvtársak, miután tanácskoztak a helyi pártszervezetekkel, visszavonják nyilatkozatukat, ezt a nyilatkozatot figyelmen kívül hagyva hajtja végre a választást.

18

A PROGRAMTERVEZET VÁZLATOS FOGALMAZVÁNYA

Alapul veendő az én tervezetem* (brosúra, 19. és következő oldalak).

Az elméleti rész megmarad, kihagyva az első rész utolsó bekezdését (a brosúra 22. oldalán, ezektől a szavaktól: „Ezért korunkban" ezekig a szavakig: „rendszabályok megvalósítása érdekében"**, vagyis 5 sort).

A következő bekezdésben (22. old.), amely ezekkel a szavakkal kezdődik: „Ennek a feladatnak teljesítése", beiktatni azt a változtatást, amelyet „A pártprogram felülvizsgálásához" című cikkben megjelöltem, „Proszveszcsenyije" (1917 szeptember—október, 1—2. sz.), 93. old.***

Ugyanebben a bekezdésben kétszer beiktatni „szociálsovinizmus" helyett:

(1) „*opportunizmus* és szociálsovinizmus";

(2) „egyfelől az *opportunizmus* és a szociálsovinizmus, másfelől a proletariátusnak a szocialista rend megteremtéséért folytatott forradalmi-internacionalista harca között".

---

* A párt neve egyszerűen: „Kommunista Párt" („Oroszországi" nélkül), zárójelben pedig: (bolsevik párt).

** Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 491. old. — *Szerk.*

*** Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 491. old. és 26. köt. 1952. 163. old. — *Szerk.*

A továbbiakban át kell alakítani az egészet, körülbelül a következőképpen:

Az 1917 október 25-i (november 7-i) forradalom Oroszországban megvalósította a szegényparasztság vagy félproletárok által támogatott proletariátus diktatúráját.

Ez a diktatúra az oroszországi kommunista párt elé azt a feladatot tűzi ki, hogy vigye végig, tetőzze be a földbirtokosok és a burzsoázia már megkezdett kisajátítását, valamennyi gyár, vasút, bank, a kereskedelmi flotta és egyéb termelési és forgalmi eszközök átadását a Szovjet Köztársaság tulajdonába;

használja fel a városi munkásoknak és a szegényparasztoknak a szövetségét, amely már megszüntette a földmagántulajdont, és használja fel a kisüzemű paraszti gazdaságról a szocializmusra való átmenetnek arról a formájáról hozott törvényt, amelyet a proletárok oldalára állt parasztság mai ideológusai a föld szocializálásának nevezték el, arra, hogy fokozatosan, de biztosan áttérjünk a föld társas megművelésére és a nagyüzemű szocialista földművelésre;

szilárdítsa meg és fejlessze tovább a Szovjetek föderatív köztársaságát mint a demokráciának a burzsoá parlamentarizmusnál mérhetetlenül magasabb és progresszívebb formáját, és mint az államnak egyetlen olyan típusát, amely az 1871-es Párizsi Kommün tapasztalatai alapján, valamint az 1905-ös és 1917—1918-as orosz forradalmak tapasztalatai alapján, megfelel a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakának, vagyis a proletárdiktatúra időszakának;

minden tekintetben és minden rendelkezésére álló eszközzel használja fel a szocialista világforradalomnak Oroszországban meggyujtott fáklyáját arra, hogy megbénítva az imperialista burzsoá államoknak az Oroszország belügyeibe való beavatkozásra vagy a szocialista Szovjet Köztársaság elleni közvetlen harc és háború céljából való egyesülésre tett kísérleteit, átvigye a forradalmat a fejlettebb országokba és általában minden országba.

TÍZ TÉZIS A SZOVJETHATALOMRÓL

A Szovjethatalom megszilárdítása és fejlesztése

A Szovjethatalomnak mint a proletariátus és a szegényparasztság (a félproletárok) diktatúrája formájának — a tapasztalat által már ellenőrzött, a tömegmozgalom és a forradalmi harc által teremtett formájának — megszilárdítása és fejlesztése.

A megszilárdításnak és a fejlesztésnek azoknak a feladatoknak a megvalósításában (szélesebbkörű, általános és tervszerű megvalósításában) kell állnia, amelyek történelmileg az államhatalomnak erre a formájára, az államnak erre az új típusára hárulnak, nevezetesen:

(1) a kapitalizmus által elnyomott dolgozó és kizsákmányolt tömegek, és csakis e tömegek, vagyis csak a munkások és a szegényparasztok, a félproletárok egyesítése és szervezése, a kizsákmányoló osztályoknak és a kispolgárság gazdag tagjainak automatikus kizárásával;

(2) az elnyomott osztályok legtevékenyebb, legaktívabb, legöntudatosabb részének, azon élcsapatának egyesítése, amelynek az a hivatása, hogy kivétel nélkül az egész dolgozó lakosságot ránevelje az állam kormányzásában való nem elméleti, hanem gyakorlati önálló részvételre.

(4) (3) A parlamentarizmus (mint a törvényhozói és a végrehajtói munka különválasztása) megszüntetése; a törvényhozói és a végrehajtói állami munka egyesítése. A kormányzás egybeolvasztása a törvényhozással.

(3) (4) Az államhatalom és az államigazgatás egész apparátusának a demokratizmus eddigi formáinál szorosabb kapcsolata a tömegekkel.

(5) A munkások és a parasztok olyan fegyveres erejének megteremtése, amely a legkevésbbé van elszakadva a néptől (Szovjetek = felfegyverzett munkások és parasztok). Az egész nép fegyverkezésének szervezettsége, mint az egyik első lépés az egész nép felfegyverzésének teljes megvalósítása felé.

(6) Teljesebb demokratizmus azáltal, hogy kevesebb a formaság, könnyebb a választás és a visszahívás.

(7) Szoros (és közvetlen) kapcsolat a szakmákkal és

a termelési — gazdasági egységekkel (választások üzemenként, helyi paraszti és kisipari körzetenként). Ez a szoros kapcsolat teszi lehetővé a mélyreható szocialista átalakítások megvalósítását.

(8) (Részben, ha nem teljesen, beleolvad az előző pontba) — lehetőség a bürokrácia kiküszöbölésére, feleslegessé tételére, e lehetőség realizálásának megkezdése.

(9) A demokratizmus kérdéseiben a súlypontot át kell helyezni a burzsoázia és a proletariátus, a szegények és a gazdagok formális egyenlőségének formális elismeréséről arra, hogy megteremtsük a gyakorlati lehetőségét annak, hogy a lakosság dolgozó és kizsákmányolt tömege élhessen a szabadsággal (a demokráciával).

(10) A szovjet államszervezet továbbfejlesztésének abban kell állnia, hogy a Szovjet minden egyes tagja kötelezően állandó munkát végez az állam kormányzása terén, azon kívül, hogy részt vesz a Szovjet gyűlésein; — továbbá abban, hogy fokozatosan kivétel nélkül az egész lakosságot bevonjuk mind a szovjet szervezetbe (azzal a feltétellel, hogy aláveti magát a dolgozók szervezeteinek), mind az államigazgatással kapcsolatos szolgálatok végzésébe.

E feladatok teljesítése megköveteli:

a) politikai téren: a Szovjet Köztársaság fejlesztését.

A Szovjetek előnyei („Proszvescsenyije", 13—14. old.)*; [hat pont];

a szovjet alkotmány kiterjesztése, a kizsákmányolók ellenállása megszünésének *arányában*, az *egész* lakosságra;

a nemzetek föderációja, mint áttérés a dolgozók *tudatos* és szorosabb egységére, akik megtanultak *önként* felülemelkedni a nemzeti viszályon;

feltétlenül a kizsákmányolók ellenállásának kíméletlen elnyomása; az „általános" *(vagyis* burzsoá) demokrácia

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 89—90. old. — *Szerk.*

normáit alárendeljük ennek a célnak, ezek a normák háttérbe szorulnak e cél előtt:

„Szabadság" és demokrácia *nem* mindenki számára, hanem a dolgozó és kizsákmányolt tömegek *számára* a kizsákmányolás alól való felszabadulásuk érdekében; a kizsákmányolók kíméletlen elnyomása;

a szabadságjogok formális *elismeréséről* (ami a polgári parlamentarizmus idején volt) a súlyt áthelyezzük *arra*, hogy ténylegesen biztosítjuk a dolgozók számára, akik megdöntötték a kizsákmányolókat, a szabadságjogok *élvezetét*, például a gyülekezés szabadságának *elismeréséről* arra, hogy *átadjuk* a legjobb termeket és helyiségeket a munkásoknak, a szólásszabadság elismeréséről arra, hogy a legjobb nyomdákat átadjuk a munkások kezébe stb.

E „szabadságjogok" rövid felsorolása a régi minimális programból.

[A munkások felfegyverzése és a burzsoázia lefegyverzése.]

A szovjet államon *keresztül* áttérés az állam fokozatos megszüntetésére azon az úton, hogy rendszeresen egyre több állampolgárt, majd később *kivétel nélkül* minden állampolgárt bevonunk, hogy az állam kormányzásával kapcsolatos terhek reáháruló részét közvetlenül és *állandóan* viselje.

b) gazdasági téren:

A termelés szocialista megszervezése az egész államban: igazgatnak a *munkásszervezetek* (szakszervezetek, üzemi bizottságok stb.) az egyedül *szuverén* Szovjethatalom általános vezetésével.

Ugyanígy a közlekedéssel és az elosztással (kezdetben állami „kereskedelmi" monopólium, majd később a „kereskedelem" teljes és végleges felváltása tervszerűen megszervezett *elosztással* a kereskedelmi-ipari alkalmazottak szövetségein keresztül, a Szovjethatalom vezetésével).

— Az *egész* lakosság kényszeregyesítése fogyasztási-termelő kommúnákban.

Nem szüntetjük meg (ideiglenesen) a pénzt és nem tiltjuk be az egyes családok közötti egyes adás-vételi ügyleteket, de ugyanakkor törvény útján elsősorban azt kell

kötelezővé tennünk, hogy minden ilyen ügyletet a fogyasztási-termelő kommúnák közvetítésével bonyolítsanak le.

— Azonnal hozzá kell fogni az általános munkakötelezettség teljes megvalósításához, a legóvatosabban és fokozatosan kiterjesztve azt a bérmunka alkalmazása nélkül saját gazdaságából élő kisparasztságra;

első rendszabály, első lépés az általános munkakötelezettség felé a fogyasztási és munka- (bevétel-kiadási) könyvek bevezetése (kötelező bevezetése) valamennyi gazdag számára (= havi 500 rubelnél több jövedelemmel rendelkező személyek, továbbá a bérmunkásokat foglalkoztató üzemek tulajdonosai számára, a háztartási alkalmazottakat foglalkoztató családok stb. számára).

Az adás-vétel megengedhető kinek-kinek nem saját kommúnáján keresztül is (utazásoknál, piacokon stb.), de kötelező bejegyezni az üzletkötést (ha bizonyos összegnél magasabb) a fogyasztási-munkakönyvbe.

— A bankügy teljes összpontosítása az állam kezében, az egész kereskedelmi és pénzforgalom összpontosítása a bankokban. A bank-folyószámlák univerzalizálása: fokozatos áttérés arra, hogy először a nagygazdaságok, majd később az ország *valamennyi* gazdasága kötelezően bankfolyószámlát vezettessen. A pénzt a bankokban kell tartani és pénzátutalás *csak* bankokon keresztül történhet.

— Az egész termelés és termékelosztás nyilvántartásának és ellenőrzésének univerzalizálása; ezt a nyilvántartást és ellenőrzést kezdetben a munkásszervezeteknek, később pedig *kivétel nélkül* az egész lakosságnak kell megvalósítania.

— A verseny megszervezése az ország különböző (valamennyi) fogyasztási-termelő kommúnája között a szervezettség, a fegyelem, a munkatermelékenység állandó fokozása érdekében, a fejlettebb technikára való áttérés, a munka- és termékmegtakarítás érdekében, a munkanapnak napi 6 órára való fokozatos lecsökkentése érdekében, annak érdekében, hogy fokozatosan kiegyenlítsünk *minden* munkabért és járandóságot *minden* szakmában és kategóriában.

— Állandó, rendszeres intézkedések (a Massenspei-

sungra* való áttérésre) abban az irányban, hogy az egyes családok egyéni háztartását családok nagy csoportjainak közös élelmezése váltsa fel.

Pedagógiai téren

régi pontok, plusz.

Pénzügyi téren

a közvetett adók helyett bevezetendő a progresszív jövedelem- és vagyonadó, valamint (meghatározott) jövedelem levonása az állami monopóliumoktól. Ezzel kapcsolatban kenyér és más termékek formájában természetbeni juttatások a munkásoknak, akik az állam terhére a társadalmilag szükséges munkák meghatározott fajtáival foglalkoznak.

NEMZETKÖZI POLITIKA

A szocialista proletariátus forradalmi mozgalmának támogatása elsősorban az élenjáró országokban.

Propaganda. Agitáció. Lövészárok-barátkozás.

Kíméletlen harc az opportunizmus és a szociálsovinizmus ellen.

A demokratikus és forradalmi mozgalom támogatása általában minden országban, különösen a gyarmatokon és a függő országokban.

A gyarmatok felszabadítása. Föderáció, mint átmenet az önkéntes egybeolvadásra.

„Kommunyiszt" 5. sz.
1918 március 9.

---

* — tömegélelmezésre. — *Szerk.*

NAPJAINK LEGFONTOSABB FELADATA[63]

Te, ki szegény is vagy,
Ó be dúsgazdag vagy,
Te, ki hatalmas vagy,
Ó be erőtlen vagy
— Anyánk, Oroszország![64]

Az emberiség története napjainkban egyik legnagyobb, legnehezebb fordulatát teszi meg, amelynek mérhetetlen nagy — a legkisebb túlzás nélkül mondhatjuk: világfelszabadító — jelentősége van. A háborútól a békéhez; a rablók közötti háborútól, akik azért, hogy megteremtsék a legerősebb rablók által összeharácsolt zsákmány felosztásának új rendjét, a kizsákmányoltak és dolgozók millióit küldik a vágóhídra, az elnyomottaknak elnyomóik elleni háborújához, a tőke járma alól való felszabadulásért folyó háborúhoz; a töméntelen szenvedéstől, kintól, éhezéstől és elvadulástól a kommunista társadalom ragyogó jövője, az általános jólét és a tartós béke felé; — nem csoda, hogy egy ennyire éles fordulatnak legválságosabb pontjain, amikor köröskörül recsegve-ropogva összedől és szertemállik a régi, mellette pedig leírhatatlan kínok közepette születik az új, egyesek megszédülnek, egyeseket kétségbeesés fog el, egyesek az olykor túlságosan keserű valósággal szemben a szép, elbűvölő frázisok árnyékában keresnek menedéket.

Oroszország különösen világosan látta, különösen kínosan és fájdalmasan élte át a történelemnek ezt a legélesebb fordulatát, amelyet az imperializmustól a kommunista forradalom felé tett. Néhány nap alatt leromboltuk az egyik legrégibb, leghatalmasabb, legbarbárabb és

legvadállatiasabb monarchiát. Néhány hónap alatt megtettük a burzsoáziával való egyezkedésnek, a kispolgári illúziók szertefoszlásának számos szakaszát, amire más országok évtizedeket pazaroltak. Miután a burzsoáziát megdöntöttük, nyilt ellenállását a polgárháborúban néhány hét alatt legyőztük. A bolsevizmus győzelmes diadalmenetben járta be roppant országunkat széltében-hosszában. Szabadságot és önálló életet adtunk a cárizmus és a burzsoázia által elnyomott dolgozó tömegek legalsóbb rétegeinek. Megteremtettük és megszilárdítottuk a Szovjet Köztársaságot, az állam új típusát, mely összehasonlíthatatlanul magasabbrendű és demokratikusabb, mint a legjobb burzsoá parlamentáris köztársaságok. Megteremtettük a szegényparasztság által támogatott proletariátus diktatúráját és megkezdtük a szocialista átalakítások széles arányokban elgondolt rendszerének bevezetését. A világ millió és millió munkásának szívében felébresztettük a saját erejébe vetett hitet és felgyujtottuk a lelkesedés lángját. Az egész világot bejárta harci kiáltásunk — a nemzetközi munkásforradalom jelszava. Kesztyűt dobtunk minden ország imperialista rablóinak.

És néhány nap alatt földre tepert bennünket az imperialista rabló, aki fegyvertelenekre támadt. Kényszerített bennünket, hogy hihetetlenül súlyos és megalázó békét írjunk alá — büntetésül azért, mert — bár csak egészen rövid időre — ki mertük tépni magunkat az imperialista háború harapófogójából. A rabló annál bőszebben nyomja el, fojtogatja és marcangolja Oroszországot, minél vészjóslóbban mered rá saját országában a munkásforradalom kísértete.

Kénytelenek voltunk aláírni a „tilsiti" békét. Nincs szükség önámításra. Legyen bátorságunk egyenesen szembenézni a keserű, kendőzetlen igazsággal. Fel kell mérnünk teljes mélységében a vereségnek, a szétdarabolásnak, a leigázásnak, a megalázásnak azt a szakadékát, amelybe most beletaszítottak bennünket. Minél jobban megértjük ezt, annál keményebben, edzettebben, acélosabban akarjuk a felszabadulást, annál inkább igyekszünk majd ismét felemelkedni a rabszolgaságból az önálló életbe, annál eltökéltebben leszünk rajta azon, hogy bármi áron is elér-

jük azt, hogy Oroszország ne legyen többé szegény és erőtlen, hanem a szó igazi értelmében hatalmassá és dúsgazdaggá váljon.

Ilyenné válhat, mert még mindig elég területünk és természeti kincsünk maradt ahhoz, hogy mindenkit elláthassunk, ha nem is bőségesen, de kielégítően, a megélhetéshez szükséges javakkal. Mindenünk megvan hozzá — természeti kincsek, emberi erőtartalék és az a nagyszerű lendület, melyet a nagy forradalom adott a népi alkotóerőnek —, hogy megteremthessük az igazán hatalmas és dúsgazdag orosz hazát.

Oroszország ilyenné válik, ha felhagy a csüggedéssel és szakít a frázissal, ha fogcsikorgatva összeszedi minden erejét, ha megfeszíti minden idegszálát, minden izmát, ha megérti, hogy a szabadulás *csakis* a nemzetközi szocialista forradalomnak azon az útján lehetséges, amelyen elindultunk. Menjünk előre ezen az úton, ne csüggedjünk a vereségek miatt, gyüjtsük és rakjuk egyenként a köveket a szocialista társadalom szilárd alapjához, dolgozzunk fáradhatatlanul, hogy megteremtsük a fegyelmet és az önfegyelmet, hogy megszilárdítsuk mindenütt a szervezettséget, a rendet, a gyakorlatiasságot, az egész nép erőinek harmonikus együttműködését, a termelés és a termékelosztás általános nyilvántartását és ellenőrzését — ez a katonai erő és a szocialista erő megteremtésének útja.

Sem a szájhősködés, sem a kétségbeesés nem méltó az igazi szocialistához, amikor súlyos vereség éri. Nem igaz, hogy nincs kivezető út és legfeljebb a „dicstelen" (a lengyel nemes szempontjából „dicstelen") halál, vagyis a legsúlyosabb béke, és a reménytelen harcban szenvedett „hősi" halál között választhatunk. Nem igaz, hogy elárultuk eszményeinket vagy barátainkat, amikor a „tilsiti" békét aláírtuk. Semmit és senkit sem árultunk el, nem szentesítettünk és nem takargattunk egyetlen hazugságot sem, nem tagadtuk meg segítségünket egyetlen barátunktól vagy bajtársunktól sem, segítettük őket mindennel, ami csak rendelkezésünkre állt. Az a hadvezér, aki szétvert vagy pánikszerűen menekülő seregének maradékát az ország belsejébe vezeti vissza, aki ezt a visszavonulást

végső esetben igen súlyos és igen megalázó békével fedezi, nem követ el árulást a hadsereg azon egységeivel szemben, amelyeknek képtelen segítséget nyujtani és amelyeket az ellenség körülzárt. Ez a hadvezér kötelességét teljesíti, mikor az egyetlen utat választja, hogy megmentse azt, ami még menthető, nem bocsátkozva kalandokba, nem szépítve a nép előtt a keserű igazságot, „területet engedve át, hogy időt nyerjen", kihasználva *minden* szünetet, még a legkisebbet is, hogy összeszedje erejét, hogy lélekzethez juttassa vagy kigyógyítsa hadseregét, amelyet bomlás és demoralizáció emészt.

Aláírtuk a „tilsiti" békét. Amikor I. Napóleon 1807-ben Poroszországot rákényszerítette a tilsiti békére, a hódító szétverte a németek seregeit, elfoglalta a fővárost és a nagyobb városokat, megszervezte saját rendőrségét, kényszerítette a legyőzötteket, hogy kisegítő hadtesteket adjanak neki újabb rablóháborúk viselésére, szétdarabolta Németországot, szövetséget kötött egyes német államokkal más német államok ellen. S a német nép mindennek ellenére, még az *ilyen* béke után is, állta a sarat, össze tudta szedni erejét, talpra tudott állni és ki tudta vívni jogát a szabadságra és önállóságra.

Aki akar és tud gondolkozni, annak a tilsiti béke példája (amely pedig csak egy volt a sok súlyos és megalázó szerződés között, melyeket abban az időben a németekre rákényszerítettek) világosan mutatja, hogy gyerekesen naiv gondolat az, hogy a legsúlyosabb béke minden körülmények között a pusztulás örvénye, a háború pedig a dicsőség és a megmenekülés útja. A háborúk korszakai arra tanítanak bennünket, hogy a történelem folyamán a béke gyakran arra szolgált, hogy a harcoló felek lélekzethez jussanak és erőt gyüjtsenek az új harcokra. A tilsiti béke a legnagyobb megaláztatás volt Németország számára, de ugyanakkor fordulat is volt a legnagyobb nemzeti fellendülés felé. A történelmi helyzet akkor nem adott más kiutat e fellendülésnek, csak azt a kiutat, amely a *burzsoá* állam felé vezetett. Akkor, százegynéhány évvel ezelőtt, egy maroknyi nemes és néhány burzsoá intellektuel csinálta a történelmet az álmos és alvó munkás- és parasztтömegek feje fölött.

Akkor a történelem, éppen ezért, csak szörnyű lassúsággal cammoghatott.

A kapitalizmus most sokkal magasabbra emelte a kultúrát általában, s a tömegek kultúráját különösen. A háború felrázta a tömegeket, hallatlan borzalmaival és szenvedéseivel felserkentette őket. A háború előrehajtotta a történelmet, mely most a mozdony gyorsaságával száguld előre. A történelmet most önállóan csinálják az emberek milliói és tízmilliói. A kapitalizmus most megérett a szocializmusra.

S ezért, ha most Oroszország a „tilsiti" békétől a nemzeti fellendülés, egy nagy honvédő háború felé halad — és vitathatatlanul ebben az irányban halad —, ez a fellendülés nem a burzsoá államhoz, hanem a nemzetközi szocialista forradalomhoz vezet majd el. 1917 október 25-e óta mi honvédők vagyunk. Mi a „haza védelme" álláspontján vagyunk, de az a honvédő háború, amely felé haladunk, a szocialista hazáért, a szocializmusért mint hazáért, a Szovjet Köztársaságért mint a szocializmus világhadseregének *osztagáért* folyó háború lesz.

„Gyűlöld a németet, üsd a németet" — ez volt és maradt a szokásos, vagyis burzsoá hazafiság jelszava. Mi azonban azt mondjuk: „Gyűlöld az imperialista rablókat, gyűlöld a kapitalizmust, halál a kapitalizmusra" és ugyanakkor: „Tanulj a némettől! Maradj hű a német munkásokkal való testvéri szövetséghez. Ők elkéstek, nem tudtak idejében segítségünkre jönni. De mi időt nyerünk, kivárjuk őket, és ők segítségünkre *fognak jönni.*"

Igen, tanulj a némettől! A történelem zegzugos és kerülő utakon halad. Úgy történt, hogy éppen a német testesíti most meg a vadállati imperializmus mellett a fegyelem, a szervezettség és a harmonikus együttműködés elvét, a legmodernebb gépi ipar, a legszigorúbb nyilvántartás és ellenőrzés alapján.

Márpedig éppen ez az, ami nálunk hiányzik. Éppen ez az, amit még meg kell tanulnunk. Éppen ez az, amire a mi nagy forradalmunknak még szüksége van, hogy a győzelmes kezdettől sok súlyos megpróbáltatáson át eljusson a győzelmes befejezéshez. És ez az éppen, amire szük-

sége van az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaságnak, hogy ne legyen többé szegény és erőtlen, hogy végérvényesen hatalmassá és dúsgazdaggá váljék.

1918 március 11.

„Izvesztyija VCIK" 46. sz.
1918 március 12.
Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918 MÁRCIUS 12-ÉN

GYORSÍRÓI FELJEGYZÉS

Elvtársak! Az orosz forradalom évfordulóját olyan időpontban kell ünnepelnünk, amikor a forradalom súlyos napokat él át, amikor sokan közel állnak a csüggedéshez és a kétségbeeséshez. De ha körülnézünk, ha felidézzük emlékezetünkben, hogy mit végzett forradalmunk ez alatt az év alatt és hogyan alakul a nemzetközi helyzet, egyikünkben sem marad hely — erről meg vagyok győződve — sem a kétségbeesés, sem a csüggedés számára. Nem lehet kétséges, hogy az októberben megkezdődött nemzetközi szocialista forradalom a nehézségek és akadályok ellenére, ellenségeinek minden erőfeszítése ellenére győzni fog.

Elvtársak, emlékezzenek rá, milyen utat tett meg az orosz forradalom... Emlékezzenek rá, hogy februárban, amikor a proletariátus összefogott a burzsoáziával, amely belátta, hogy a cárizmus uralma alatt még a burzsoá társadalom léte is lehetetlen, a munkásoknak és a parasztság legjobban felvilágosodott részének, nevezetesen a háború minden szörnyűségén átment katonáknak együttműködése eredményeképpen néhány nap alatt sikerült megdönteniök a monarchiát, amely 1905-ben, 1906-ban, 1907-ben összehasonlíthatatlanul súlyosabb csapásokat bírt ki és amely vérbe fojtotta a forradalmi Oroszországot. És amikor a februári győzelem után a burzsoázia került hatalomra, a forradalom hihetetlenül gyors fejlődésnek indult.

Az orosz forradalom olyan eredményt ért el, amely gyökeresen megkülönbözteti a nyugateurópai forradalmaktól. Megteremtette a forradalmi tömeget, amelyet 1905 előkészített az önálló fellépésre; megteremtette a

Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, azokat a szerveket, amelyek mérhetetlenül demokratikusabbak minden előző hasonló szervnél, amelyek lehetőséget nyujtanak arra, hogy neveljük, megnemesítsük a munkások, a katonák és a parasztok jogfosztott tömegét, magunkkal vonjuk ezt a tömeget, s e körülmények eredményeképpen az orosz forradalom néhány hónap alatt átesett a burzsoáziával való paktálásnak azon a korszakán, amely Nyugat-Európában hosszú évtizedeket vett igénybe. A burzsoázia most a munkásosztályt és képviselőit — a bolsevikokat — vádolja amiatt, hogy a hadsereg nem állt feladatának magaslatán. De ma már látjuk, hogy ha akkor, márciusban és áprilisban, nem a megalkuvók lettek volna hatalmon, nem a burzsoázia lett volna hatalmon, amely pozíciókért alkudozott, tőkéseket juttatott hatalomra és ugyanakkor ruhátlanul, éhesen hagyta a hadsereget, ha nem Kerenszkij-féle urak lettek volna hatalmon, akik szocialistáknak nevezték magukat, valójában pedig minden zsebükben titkos szerződéseket rejtegettek, amelyek arra kötelezték az orosz népet, hogy 1918-ig háborúzzon, — akkor talán meg lehetett volna menteni az orosz hadsereget és az orosz forradalmat azoktól a hihetetlenül súlyos megpróbáltatásoktól és megaláztatásoktól, amelyeken át kellett esnünk. Ha akkor a hatalom átment volna a Szovjetek kezébe, ha a megalkuvók, ahelyett, hogy Kerenszkijnek segítettek tűzbe kergetni a hadsereget, demokratikus békét ajánlottak volna fel, akkor hadseregünket nem verték volna annyira szét. Ezt kellett volna mondaniok a hadseregnek: állj nyugodtan. Egyik kezében tartsa az imperialistákkal kötött titkos szerződés széttépett foszlányait és a valamennyi néphez szóló demokratikus békejavaslatot, a másik kezében pedig tartsa a fegyvert, és álljon szilárdan a front. Ekkor volt lehetőség arra, hogy megmentsék a hadsereget és a forradalmat. Egy ilyen gesztus mindig segíthetett volna a dolgon, még olyan ellenséggel szemben is, mint a német imperializmus, még akkor is, ha az egész burzsoázia, a világ valamennyi kapitalistája, a burzsoá pártok valamennyi képviselője a német imperializmus segítségére sietett volna. Ez a lépés az ellenséget olyan helyzetbe hozta volna, hogy egyfelől a neki felajánl-

lott demokratikus békével és a leleplezett szerződésekkel, másfelől — a fegyverrel találta volna szembe magát. Most nincs ilyen erős frontunk. Tüzérség nélkül nem tudjuk megerősíteni. A front helyreállítása túlságosan nehéz, túlságosan lassan folyik, mert ott még nem akadtunk össze az ellenséggel. Más volt harcolni az idióta Romanov vagy a hencegő Kerenszkij ellen, itt azonban olyan ellenséggel van dolgunk, amely minden erejét és az ország egész gazdasági életét megszervezte a forradalom elleni védekezés érdekében. Mi tudtuk, hogy Kerenszkij hatalma ahelyett, hogy felmondotta volna az imperialista szerződéseket, 1917 júniusában offenzívába hajszolta a katonákat, és ez után az offenzíva után a hadsereg erői véglegesen legyengültek. És amikor most a burzsoázia jajveszékel és hallatlan bomlást meg nemzeti szégyent emleget, talán azt hiszik, hogy a forradalom, a háború szülötte, a hallatlan pusztulás szülötte, fejlődhet nyugodtan, símán, békésen, kínok nélkül, gyötrelmek nélkül, borzalmak nélkül? Ha valaki így képzelte a forradalom születését, az vagy csak a levegőbe beszélt, vagy pedig olyan gyengejellemű intellektuelnek a módjára okoskodik, aki nem érti e háború és e forradalom jelentőségét. Igen, ők így okoskodnak. De mi világosan látjuk, hogy ez a folyamat megteremti a nép hatalmas fellendülését, és ezt nem látják azok, akik nemzeti szégyenről ordítoznak.

Bárhogyan is, de kitéptük magunkat a háború karmaiból. Nem mondjuk, hogy úgy téptük ki magunkat, hogy semmit sem áldoztunk, hogy nem fizettünk érte. De kitéptük magunkat a háború karmaiból. Lélekzethez juttattuk a népet. Nem tudjuk, meddig fog tartani ez a lélekzetvételi szünet. Lehetséges, hogy nagyon rövid lesz, mert nyugatról is, keletről is nyúlnak felénk az imperialista rablók és az új háború elkerülhetetlenül megkezdődik. Igen, mi nem hunyunk szemet azon, hogy nálunk minden le van rombolva. De a nép meg tudott szabadulni a cári kormánytól, meg tudott szabadulni a burzsoá kormánytól és meg tudta teremteni a szovjet szervezeteket, amelyek csak most, hogy a katonák hazatértek a frontról, csak most jutottak el az utolsó, legeldugottabb falucskába is. És a Szovjetek szükségességét, jelentőségét megértette a leg-

alsóbb, a legelnyomottabb réteg, az elnyomott tömeg, amelyből gúnyt űztek a cárok, a földbirtokosok, a tőkések, amelynek ritkán sikerült valamibe beleadni a lelkét, az alkotóerejét. Az elnyomott tömeg elérte azt, hogy a Szovjethatalom ma már nemcsak a nagyvárosok és az ipari központok sajátja, hanem eljutott a legeldugottabb zugokba is. Az a paraszt, aki a hatalom részéről eddig csak elnyomást és rablást látott, most a szegények kormányát látja hatalmon, azt a kormányt, amelyet maga választ, amely kivezette az elnyomásból és amely minden hallatlan akadály és nehézség ellenére tovább is tudja vezetni.

Elvtársak! ha most a súlyos vereség és leigázás napjaival kell szembenéznünk, amikor az orosz forradalmon a porosz földesurak és imperialisták csizmája tapos, meg vagyok győződve, hogy bármilyen nagy is a felháborodás és az elkeseredés egyes körökben, a néptömegek mélyén alakul, gyülemlik az energia, a fegyelem, amely megacéloz bennünket minden csapás elviselésére és azt bizonyítja, hogy nem árultuk el és nem fogjuk elárulni a forradalmat. Ha át is kellett esnünk ezeken a megpróbáltatásokon és vereségeken, ez azért történt, mert a történelem nem olyan síma úton jár és nem olyan kegyes, hogy velünk egyidőben valamennyi országban valamennyi dolgozó felkeljen. Nem szabad elfelejtenünk, hogy milyen ellenséggel állunk szemben. Azok az ellenségek, akikkel eddig dolgunk volt — Romanov, Kerenszkij meg az orosz burzsoázia — ez a sötét, szervezetlen, műveletlen burzsoázia, amely tegnap még Romanov csizmáját csókolgatta és azután titkos szerződésekkel a zsebében futkosott —, hát ezek az ellenségek jelentenek valamit ahhoz a nemzetközi burzsoáziához képest, amely az emberi elme minden vívmányát fegyverré változtatta a dolgozók akaratának elfojtására és egész szervezetét az emberirtás szolgálatába állította?

Ilyen ellenség tört ránk abban az időpontban, amikor végleg leszereltük a hadsereget, amikor nyiltan meg kellett mondanunk: hadseregünk nincs, annak az országnak pedig, amely elvesztette hadseregét, el kell fogadnia a hallatlanul szégyenletes békét.

Senkihez sem leszünk hűtlenek, senkit sem árulunk el, nem tagadjuk meg a segítséget testvéreinktől. De el

kell fogadnunk a hallatlanul súlyos békét, el kell fogadnunk a szörnyű feltételeket, visszavonulást kell kezdenünk, hogy időt nyerjünk, amíg lehet, hogy megérkezzenek a szövetségesek, szövetségeseink pedig vannak. Bármennyire gyűlöljük is az imperializmust, bármennyire erős is vele szemben a harag és a felháborodás jogos érzése, tudatában kell lennünk annak, hogy mi most honvédők vagyunk. Mi nem a titkos szerződéseket védelmezzük, hanem a szocializmust, a szocialista hazát. De hogy megvédelmezhessük, vállalnunk kellett a legsúlyosabb megaláztatásokat. Tudjuk, hogy mindegyik nép történetében vannak olyan időszakok, amikor meg kell hátrálni az erősebb idegzetű ellenfél nyomása elől. Haladékot kaptunk, és ezt a haladékot ki kell használnunk, hogy hadseregünk valamennyire kipihenje magát, hogy hadseregünk a maga tömegében értse meg — nem elég, ha az a néhány tízezer érti meg, akik a nagyvárosokban eljárnak a gyűlésekre, hanem a milliók és tízmilliók, akik szétfutottak a falvakba, azok értsék meg, hogy a régi háború befejeződött, új háború kezdődik, olyan háború, amelyre mi békejavaslattal válaszoltunk, olyan háború, amelyben mi engedtünk, hogy leküzdjük fegyelmezetlenségünket, lomhaságunkat, petyhüdtségünket, amely nem akadályozott meg bennünket abban, hogy legyőzzük a cárizmust és az orosz burzsoáziát, de amellyel nem lehet legyőzni az európai nemzetközi burzsoáziát. Ha ezeket a gyengéinket le tudjuk küzdeni, mi leszünk a győztesek, mert vannak szövetségeseink, erről meg vagyunk győződve.

Bármennyire garázdálkodjanak is most a nemzetközi imperialisták vereségünk láttán, országaikban erősödnek ellenségeik, a mi szövetségeseink. Tudtuk és tudjuk biztosan, hogy a német munkásosztályban ez a folyamat halad, talán lassabban, mint ahogy vártuk, mint ahogy talán kívánjuk, de kétségtelen, hogy nő a harag az imperialistákkal szemben, nő azoknak a száma, akik szövetségeseink a munkánkban, és ezek majd segítségünkre jönnek.

Tudjunk erőt adni, tudjunk jelszót adni, teremtsük meg a fegyelmet, ez a mi kötelességünk a szocialista forradalommal szemben. Ebben az esetben ki tudunk tartani

addig, amíg a szövetséges proletariátus segítségünkre nem siet, vele együtt pedig legyőzünk minden imperialistát és minden kapitalistát.

„Izvesztyija VCIK" 47. sz.
1918 március 14.

IV., RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS[65]

1918 MÁRCIUS 14—16

I

HATÁROZATI JAVASLAT WILSON FELHÍVÁSÁVAL KAPCSOLATBAN[66]

A kongresszus elismerését fejezi ki az amerikai népnek és elsősorban az Északamerikai Egyesült Államok dolgozó és kizsákmányolt osztályainak abból az alkalomból, hogy Wilson elnök rokonszenvéről biztosítja az orosz népet a Szovjetkongresszus útján, azokban a napokban, amikor Oroszország Szovjet Szocialista Köztársasága súlyos megpróbáltatásokkal küszködik.

A semleges országgá vált Oroszországi Szovjet Köztársaság felhasználja Wilson elnöknek hozzá intézett felhívását arra, hogy az imperialista háború borzalmaitól pusztuló és szenvedő valamennyi népnek kifejezze forró rokonszenvét és azt a szilárd meggyőződését, hogy nincs messze az a boldog idő, amikor valamennyi burzsoá ország dolgozó tömegei lerázzák a tőke jármát és megteremtik a társadalom szocialista berendezését, amelyen kívül semmi más nem tudja biztosítani a tartós és igazságos békét, valamennyi dolgozó kultúráját és jólétét.

A megírás ideje: 1918 március 13 vagy 14.

Megjelent 1918 március 15-én, a „Pravda" 49. számában.

2

ELŐADÓI BESZÉD A BÉKESZERZŐDÉS RATIFIKÁLÁSÁRÓL MÁRCIUS 14

Elvtársak, ma olyan kérdést kell eldöntenünk, amely fordulópontot jelent az orosz, és nemcsak az orosz, hanem a nemzetközi forradalom fejlődésében is, és ahhoz, hogy helyesen döntsük el annak a rendkívül súlyos békének a kérdését, amelyet a Szovjethatalom képviselői Breszt-Litovszkban kötöttek, és amelyet a Szovjethatalom megerősítésre, vagyis ratifikálásra javasol, ahhoz, hogy helyesen döntsük el ezt a kérdést, az a legfontosabb, hogy felfogjuk annak a fordulatnak történelmi értelmét, amelyhez elérkeztünk, megértsük, mi volt forradalmunk eddigi fejlődésének fő sajátossága és mi a fő oka az általunk elszenvedett súlyos vereségnek és a ránk zúduló súlyos megpróbáltatások korszakának.

Azt hiszem, a szóbanforgó kérdésben a szovjet pártok közötti nézeteltérések gyökere az, hogy egyesek a Szovjet Köztársaság veresége miatt túlságosan átengedik magukat az imperializmussal szemben érzett jogos és igazságos felháborodásnak, olykor túlságosan kétségbeesnek, és ahelyett, hogy számbavennék a forradalom fejlődésének történelmi feltételeit, megnéznék, hogyan alakultak ezek a feltételek a mostani béke előtt és milyen fejlődésük várható a béke után, ehelyett a közvetlen érzelmek alapján próbálnak válaszolni a forradalom taktikájának kérdéseire. Pedig valamennyi forradalom történetének tapasztalatai arra tanítanak bennünket, hogy amikor valamilyen tömegmozgalommal vagy osztályharccal van dolgunk, kivált ha olyannal, mint a mai, amely nemcsak egy ország, igaz, hogy roppant ország, területén bontakozik ki, hanem kiterjed a nemzetközi viszonyok egész összes-

ségére — ebben az esetben taktikánkat elsősorban és legfőképpen az objektív helyzetet figyelembevéve kell felépítenünk, elemző módszerrel meg kell vizsgálnunk, milyen volt a forradalom menete eddig és miért változott meg számunkra ilyen fenyegetően, ilyen hirtelen, ilyen kedvezőtlenül.

Ha ebből a szempontból szemügyre vesszük forradalmunk fejlődését, világosan látjuk, hogy forradalmunk eddig a nemzetközi viszonyoktól való viszonylagos és jelentős mértékben látszólagos önállóság és ideiglenes függetlenség időszakában volt. Az az út, amelyen forradalmunk 1917 február végétől ez év február 11-ig, vagyis a német offenzíva megkezdéséig haladt, ez az út nagyjában és egészében a könnyű és gyors sikerek útja volt. Ha ennek a forradalomnak a fejlődését nemzetközi méretekben vesszük szemügyre, csupán az orosz forradalom fejlődése szempontjából, azt látjuk, hogy ez az év három időszakra tagolódik. Az első időszak, amikor Oroszország munkásosztálya együtt a parasztság élenjáró, tudatos, mozgékony részével, nemcsak a kispolgárság, hanem a nagyburzsoázia támogatásával is, néhány nap alatt elsöpörte a monarchiát. Ennek a szédítő sikernek egyrészt az a magyarázata, hogy az orosz nép az 1905-ös kísérletből magával hozta a forradalmi harcképesség óriási tartalékát, másrészt az, hogy Oroszország, mint különösen elmaradott ország, különösen sokat szenvedett a háborútól és különösen hamar jutott olyan állapotba, hogy ezt a háborút a régi rendszer fennállása mellett teljesen lehetetlen volt folytatni.

Az után a rövid, rohamos siker után, amit az új szervezetnek — a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei szervezetének — megteremtése jelentett, forradalmunk számára az átmeneti időszaknak, annak az időszaknak hosszú hónapjai következtek, amikor a burzsoázia hatalmát, amelyet a Szovjetek rögtön megingattak, alátámasztották és megszilárdították a kispolgári megalkuvó pártok — a mensevikek és az eszerek, akik ezt a hatalmat támogatták. Olyan hatalom volt ez, amely támogatta az imperialista háborút, az imperialista titkos szerződéseket, ígéretekkel traktálta a munkásosztályt, olyan hatalom,

amely a szó szoros értelmében semmit sem tett, amely elősegítette és fokozta a gazdasági bomlást. Ebben a számunkra, az orosz forradalom számára hosszú időszakban a Szovjetek erőiket gyüjtögették; ez hosszú időszak volt az orosz forradalom szempontjából és rövid — a nemzetközi forradalom szempontjából, mert a főbb országok többségében a kispolgári illúziók szertefoszlásának, a különböző pártok, frakciók, árnyalatok paktálgatásának időszaka nem hónapokig, hanem hosszú, hosszú évtizedekig tartott, — ennek az időszaknak, amely április 20-tól júniusig tartott, vagyis addig, amikor Kerenszkij, akinek a zsebében ott volt a titkos imperialista szerződés, felújította az imperialista háborút, döntő szerepe volt. Ebben az időszakban szenvedtük el a júliusi vereséget, éltük át a Kornyilov-lázadást és csak a tömegharc tapasztalatai alapján, csak akkor, amikor a munkások és a parasztok széles tömegei nem prédikációból, hanem saját tapasztalatuk alapján ismerték fel a kispolgári paktálás egész hiábavalóságát, csak akkor, huzamos politikai fejlődés után, huzamos előkészület után, és a pártcsoportosulások hangulatában és nézeteiben bekövetkezett változások után érett meg a talaj az Októberi Forradalom számára, és érkezett el az orosz forradalom harmadik időszaka ennek az időszaknak első stádiumában, amikor az orosz forradalom el volt vágva vagy ideiglenesen el volt különülve a nemzetközi forradalomtól.

Ez a harmadik, az októberi időszak, a szervezés időszaka, a legnehezebb időszak és ugyanakkor a legnagyobb és leggyorsabb diadalok időszaka. Októbertől kezdve forradalmunk, amely a forradalmi proletariátus kezébe adta a hatalmat, megteremtette diktatúráját, biztosította számára a proletariátus és a szegényparasztság óriási többségének támogatását, októbertől kezdve forradalmunk győzelmes diadalmenetben haladt előre. Oroszország minden szegletében megkezdődött a polgárháború az imperialista burzsoázia egy része által támogatott kizsákmányolók, földbirtokosok és burzsoázia ellenállása formájában.

Megkezdődött a polgárháború, és ebben a polgárháborúban a Szovjethatalom ellenfeleinek erői, a dolgozó és kizsákmányolt tömegek ellenségeinek erői elenyészően

csekélyeknek bizonyultak; a polgárháború a Szovjethatalom szakadatlan diadalmenete volt, mert ellenségeinek, a kizsákmányolóknak, a földbirtokosoknak és a burzsoáziának, nem volt semilyen, sem politikai, sem gazdasági támasza, és támadásuk meghiúsult. Az ellenük folytatott harc nem annyira hadműveletekből, mint inkább agitációból állt; a rétegek, a tömegek egymás után — még a dolgozó kozákok is — elszakadtak azoktól a kizsákmányolóktól, akik el próbálták vonni őket a Szovjethatalomtól.

A proletárdiktatúra és a Szovjethatalom győzelmes diadalmenetének ez az időszaka, amikor a Szovjethatalom feltétlenül, határozottan és visszavonhatatlanul megnyerte az oroszországi dolgozók és kizsákmányoltak óriási tömegeit, a végső tetőpontot jelentette az orosz forradalom fejlődésében, amely ez alatt az idő alatt mintegy a nemzetközi imperializmustól függetlenül haladt előre. Ez volt az oka annak, hogy az az ország, amely a legjobban el volt maradva és amelyet egyben az 1905-ös tapasztalatok a legjobban felkészítettek a forradalomra, olyan gyorsan, olyan könnyen és tervszerűen hatalomra juttatta egyik osztályt a másik után, leküzdve az egyes politikai kombinációkat, míg végül eljutott ahhoz a politikai alakulathoz, amely nemcsak az orosz forradalomnak, hanem a nyugateurópai munkásforradalmaknak is legtökéletesebb vívmánya volt, mert a Szovjethatalom Oroszországban megszilárdult és visszavonhatatlanul kivívta a dolgozók és a kizsákmányoltak rokonszenvét, mert szétzúzta az államhatalom régi elnyomó gépezetét, mert alapjaiban megteremtette az állam új és fejlettebb típusát, amelynek csírája a Párizsi Kommün volt, az a Párizsi Kommün, amely megdöntötte a régi apparátust és a tömegek közvetlenül felfegyverzett erejét állította helyébe, a polgári-parlamentáris demokratizmust a dolgozó tömegek demokratizmusával cserélte fel, kizárta ebből a demokratizmusból a kizsákmányolókat és rendszeresen elfojtotta ezek ellenállását.

Ezt hajtotta végre az orosz forradalom ebben az időszakban, ezért alakult ki az orosz forradalom kicsiny élcsapatában az a benyomás, hogy az orosz forradalom-

nak ez a diadalmenete, ez a gyors előnyomulása további győzelemmel kecsegtet. És ez volt a hiba, mert az az időszak, amikor az orosz forradalom fejlődött, Oroszországban az egyik osztály kezéből másik kezébe adta a hatalmat és Oroszország határain belül leküzdötte az osztályok paktálását, — ez az időszak történelmileg csak azért következhetett be, mert a világimperializmus legnagyobb rablóóriásai ideiglenesen megtorpantak a Szovjethatalom elleni támadásukban; az a forradalom, amely néhány nap alatt megdöntötte a monarchiát, néhány hónap alatt kimerítette a burzsoáziával való paktálás minden kísérletét és a polgárháborúban néhány hét alatt legyőzte a burzsoázia minden ellenállását, ez a forradalom, a szocialista köztársaság forradalma csak annyiban tudott békén meglenni az imperialista hatalmak, a világrablók között, csak annyiban tudott meglenni a nemzetközi imperializmus fenevadjainak szomszédságában, amennyiben az egymással életre-halálra tusakodó burzsoáziának meg volt kötve a keze az Oroszország elleni támadásban.

És most megkezdődött az az időszak, amely annyira kézzelfogható és annyira súlyos számunkra — az orosz forradalom súlyos vereségeinek, súlyos megpróbáltatásainak időszaka, amikor a forradalom ellenségei elleni gyors, közvetlen és nyílt támadás helyett rendkívül súlyos vereségeket kell elszenvednünk és kénytelenek vagyunk visszavonulni a mi erőnknél összehasonlíthatatlanul nagyobb erő előtt — a nemzetközi imperializmus és a finánctőke ereje előtt, a katonai erő előtt, amelyet modern technikájával, egész szervezetével az egész burzsoázia vonultatott fel ellenünk a kis népek kifosztása, elnyomása és megfojtása érdekében; kénytelenek voltunk az erők kiegyensúlyozására gondolni, mérhetetlenül nehéz feladatra kellett vállalkoznunk, nem olyan ellenséggel kerültünk szembe nyílt összecsapásban, mint Romanov és Kerenszkij, akiket nem lehet komolyan venni — a nemzetközi burzsoázia erői álltak utunkba teljes imperialista-katonai hatalmasságukban, a világrablókkal találtuk szembe magunkat. És érthető, hogy a nemzetközi szocialista proletariátus segítségének késlekedése miatt kény-

telenek voltunk összeütközni ezekkel az erőkkel és súlyos vereségeket elszenvedni.

És ez a korszak — a súlyos vereségek, a visszavonulások korszaka, amikor hadállásainknak legalább kicsiny részét meg kell mentenünk, visszavonulva az imperializmus elől, kivárva azt az időt, amikor megváltoznak a nemzetközi viszonyok, amikor elérkeznek hozzánk az európai proletariátus erői, amelyek megvannak, amelyek érlelődnek, amelyek nem tudtak olyan könnyen, mint mi, megbirkózni ellenségükkel, mert merő illúzió és súlyos hiba volna elfelejteni, hogy az orosz forradalomnak könnyű volt megkezdeni, de nehéz megtenni a további lépéseket. Ez elkerülhetetlen volt, mert mi a legrothadtabb, legelmaradottabb politikai renden kezdtük. Az európai forradalomnak a burzsoázián kell kezdenie a dolgot, az európai forradalomnak összehasonlíthatatlanul nehezebb körülmények között összehasonlíthatatlanul komolyabb ellenséggel van dolga. Az európai forradalom összehasonlíthatatlanul nehezebben fog megkezdődni. Látjuk, hogy az európai forradalom sokkal nehezebben tudja az első rést ütni azon a renden, amely szorongatja. Sokkal könnyebb lesz neki átlépni forradalma második és harmadik szakaszába. Nem is lehet máskép, ha a forradalmi osztályok és a reakciós osztályok között olyan az erőviszony, mint most a nemzetközi porondon. Ez az a döntő fordulat, amelyet állandóan szem elől tévesztenek azok, akik a mostani helyzetet, a forradalom rendkívül súlyos helyzetét nem történelmi szempontból, hanem az érzelmek és az indulatok szempontjából nézik. S a történelem tapasztalatai arra tanítanak bennünket, hogy olyan időszakokban, amikor a forradalmak fejlődésében hirtelen fordulatok következtek be és a gyors győzelmeket súlyos vereségek követték, mindig, minden forradalomban elkövetkezett az álforradalmi frázis időszaka, amely mindig óriási kárt okozott a forradalom fejlődésének. És, elvtársak, taktikánkat csak akkor tudjuk majd helyesen megítélni, ha kötelességünknek tartjuk számbavenni azt a fordulatot, amely a gyors, könnyű és teljes győzelmektől visszavetett bennünket a súlyos vereségekhez. Ez a kérdés rendkívül nehéz, rendkívül súlyos kérdés. Annak

a fordulatnak eredménye ez, amely a forradalom fejlődésében most bekövetkezett — a könnyű belső győzelmektől a külső fronton elszenvedett rendkívül súlyos vereségek felé. Ez egyúttal fordulópont az egész nemzetközi forradalomban — az orosz forradalom propaganda- és agitációs tevékenységének korszaka után, amikor az imperializmus még várakozó álláspontot foglalt el, az imperializmus most közvetlen támadó hadműveleteket indított a Szovjethatalom ellen. Az így kialakult helyzet különösen súlyos és éles kérdés elé állítja az egész nemzetközi, az egész nyugateurópai mozgalmat. Ha nem feledkezünk meg erről a történelmi mozzanatról, tisztába kell jönnünk azzal, hogyan alakult Oroszország érdekeinek összessége a mostani súlyos, úgynevezett szégyenletes béke kérdésében.

Amikor azokkal vitáztam, akik tagadták e béke elfogadásának szükségességét, többször volt alkalmam hallani olyan véleményt, hogy a béke aláírásának álláspontja csupán a fáradt paraszti tömegek, a deklasszálódott katonák érdekeit fejezi ki, és a többi, és így tovább. És amikor ilyen véleményeket és utalásokat hallottam, mindig elcsodálkoztam azon, hogy mennyire megfeledkeznek az elvtársak a nemzeti fejlődés osztályméreteiről. Igen szokatlan módon keresnek ezek az emberek magyarázatot — mintha a proletariátus pártja, amely megragadta a hatalmat, nem számított volna előre arra, hogy csak a proletariátusnak és a szegényparasztságnak, vagyis az oroszországi parasztság többségének szövetsége, csak az ilyen szövetség tudja Oroszországban a hatalmat a Szovjetek — a többség, a nép igazi többsége — forradalmi hatalmának kezébe adni, hogy e szövetség nélkül hiábavaló minden kísérlet a hatalom megteremtésére, különösen a történelem nehéz fordulóiban. Mintha most semmibe lehetne venni ezt a mindannyiunk által elismert igazságot és meg lehetne lenni annak becsmérlő hangoztatásával, hogy a parasztok és a deklasszálódott katonák kimerültek. Ami a parasztság és a deklasszálódott katonák kimerültségét illeti, meg kell mondanunk, hogy ha az ország az ellenállás mellett lesz is, a szegényparasztság csak annyiban képes az ellenállásra, amennyiben ez a szegényparasztság képes erőit a harcra fordítani.

Amikor októberben kezünkbe vettük a hatalmat, világos volt, hogy az események menete elkerülhetetlenül ide vezet, hogy a Szovjeteknek a bolsevizmus felé tett fordulata fordulatot jelent az egész országban, hogy a bolsevizmus hatalma elkerülhetetlen. Amikor ennek tudatában októberben kezünkbe vettük a hatalmat, teljesen világosan és félreérthetetlenül megmondottuk pártunknak és az egész népnek, hogy ezzel a hatalom átment a proletariátus és a szegényparasztság kezébe, hogy a proletariátus tudja, hogy a parasztság támogatja, hogy miben — maguk is tudják: a békéért folytatott aktív harcában, a nagy finánctőke elleni további harcra való készségében. Ebben nem tévedünk és aki valamennyire is az osztályerők és az osztályviszonyok megszabta keretek között marad, az nem veheti semmibe azt a kétségtelen igazságot, hogy nem kérhetjük attól a kisparaszti országtól, amely olyan sokkal járult hozzá mind az európai, mind a nemzetközi forradalomhoz, hogy olyan súlyos és legsúlyosabb helyzetben harcoljon tovább, amikor a nyugateurópai proletariátus segítsége, amely kétségtelenül útban van — ezt bebizonyították a tények, a sztrájkok stb. —, de amikor ez a segítség, amely útban van, kétségtelenül megkésett. Ezért mondom, hogy a paraszti tömegek fáradtságát stb. illető efféle hivatkozások egyszerűen annak a következményei, hogy azok, akik ilyen érvekhez folyamodnak, nem tudnak mivel érvelni és teljesen tehetetlenek, teljesen képtelenek átfogni az osztályviszonyok összességét teljes nagyságukban — mint a proletariátusnak és a parasztság zömének forradalmát: csak akkor érezhetjük, hogy szilárdan állunk a valószínű tények elemzésének talaján, ha a történelem minden egyes éles fordulatánál az osztályviszonyok összességét, valamennyi osztály viszonyát vetjük vizsgálat alá, nempedig egyes példákon és elszigetelt eseteken lovagolunk. Azt teljesen megértem, hogy az orosz burzsoázia most igyekszik bennünket beletaszítani a forradalmi háborúba, mikor az számunkra teljesen lehetetlen. Ezt követelik a burzsoázia osztályérdekei.

Amikor ezek egyre csak azt kiabálják, hogy szégyenletes béke, s egy szót sem szólnak arról, ki züllesztette

le ennyire a hadsereget, teljesen világos előttem, hogy a burzsoázia az, amely a „Gyelo Naroda" híveivel, a ceretelista, csernovista mensevikekkel meg szekértolóikkal egyetemben (t a p s), teljesen világos előttem, hogy a burzsoázia az, amely forradalmi háborúról ordítozik. Ezt követelik osztályérdekei, ezt követeli az a törekvése, hogy a Szovjethatalom elhibázott lépést tegyen. Ez érthető olyan embereknél, akik egyrészt oldalakat írnak tele ellenforradalmi irományaikkal... (K ö z b e s z ó l á s o k: „Betiltották mindegyiket.") Sajnos, még nem mindet, de mindet betiltjuk. (T a p s.) Szeretném látni azt a proletariátust, amelyik megengedi az ellenforradalmároknak, a burzsoázia híveinek és a vele paktálóknak, hogy továbbra is felhasználják a gazdaság monopóliumát arra, hogy burzsoá ópiumukkal butítsák a népet. Ilyen proletariátus nincs. (T a p s.)

Teljesen megértem, hogy az efféle kiadványok hasábjairól csak úgy árad a jajveszékelés, a siránkozás és üvöltözés a szégyenletes béke ellen, megértem, hogy a forradalmi háború mellett szállnak síkra azok az emberek, akik ugyanakkor — a kadetoktól a jobboldali eszerekig — mind üdvözlik a bevonuló németeket és diadalmasan mondják: na, végre megjöttek a németek, tisztjeiket pedig rangjelzéssel mászkáltatják azokban a helységekben, amelyeket a német imperializmus előnyomulása során megszállt. Igen, egyáltalán nem csodálkozom azon, hogy az ilyen burzsoák, az ilyen paktálók forradalmi háborút prédikálnak. Ők azt akarják, hogy a Szovjethatalom beleessen a kelepcébe. Már megmutatták igazi arcukat ezek a burzsoák és ezek a paktálók. Láttuk és látjuk őket munkában, tudjuk, hogy Ukrajnában ők az ukrán Kerenszkijek, az ukrán Csernovok és az ukrán Ceretelik — ők, Vinnyicsenko úrék. Ezek az urak, az ukrán Kerenszkijek, Csernovok, Ceretelik, eltitkolták a nép előtt azt a békét, amelyet a német imperialistákkal kötöttek, és most a német szuronyok segítségével próbálják Ukrajnában megdönteni a Szovjethatalmat. Ezt tették ezek a burzsoák, ezek a paktálók és elvbarátaik. Ezt tették ezek az ukrán burzsoák és paktálók, akiknek példáját saját szemünkkel látjuk, akik eltitkolták és eltitkolják a nép előtt titkos

szerződéseiket, akik a német katonasággal vonulnak a Szovjethatalom ellen. Ezt akarja az orosz burzsoázia, tudatosan vagy öntudatlanul ilyen útra akarják téríteni a Szovjethatalmat a burzsoázia szekértolói: tudják, hogy a Szovjethatalom a hatalmas imperializmus imperialista háborújába most semmiképp sem tud belemenni. Éppen ezért csak ezzel a nemzetközi helyzettel, ezzel az általános osztályhelyzettel összefüggésben értjük meg egész mélységében azoknak a hibáját, akik a baloldali eszer párthoz hasonlóan hagyták magukat elámítani azzal az elmélettel, amely válságos pillanatokban valamennyi forradalomban megszokott volt és amely félig kétségbeesésből, félig frázisból áll, amikor ahelyett, hogy józanul mérlegelnék a valóságot és az osztályerők szempontjából ítélnék meg a forradalomnak a belső és a külső ellenséggel kapcsolatos feladatait, arra szólítják fel önöket, hogy érzelmi alapon, merőben az érzelmek szempontjából döntsék el ezt a komoly és rendkívül súlyos kérdést. A béke hihetetlenül súlyos és szégyenletes. Nyilatkozataimban és beszédeimben magam is nemegyszer tilsiti békének neveztem, arról a békéről, amelyet a hódító Napóleon rákényszerített a porosz és a német népre, miután több súlyos vereséget mért rá. Igen, ez a béke rendkívül súlyos vereség és megalázza a Szovjethatalmat, de ha önök ebből kiindulva, erre szorítkozva az érzelmekhez apellálnak, elégedetlenséget keltenek, így próbálják megoldani a történelem egyik legnagyobb kérdését, akkor olyan nevetséges és szánalmas helyzetbe kerülnek, mint egyszer az egész eszer párt 1907-ben, amikor bizonyos mértékig a maihoz hasonló helyzetben ugyanígy a forradalmár érzelmeihez apellált, amikor forradalmunknak 1906-ban és 1907-ben elszenvedett súlyos veresége után Sztolipin írta elő nekünk a harmadik dumáról szóló törvényeket — a legszégyenletesebb és legsúlyosabb munkafeltételeket az egyik legocsmányabb képviseleti intézményben, amikor pártunk némi ingadozás után (ezzel a kérdéssel kapcsolatban akkor több ingadozást láttunk, mint most) úgy oldotta meg a kérdést, hogy nincs jogunk engedni az érzelmeknek, hogy bármilyen nagy is felháborodásunk és haragunk a szégyenletes harmadik dumával szemben, el kell ismer-

nünk, hogy ez nem véletlen, hanem annak a fejlődő osztályharcnak történelmi szükségszerűsége, amelynek nem futotta többre erejéből, amely azonban összegyűjti erőit még azok mellett a szégyenletes feltételek mellett is, amelyeket előírtak. Nekünk lett igazunk. Azok, akik forradalmi frázissal próbálták megoldani a dolgot, az igazságossághoz próbáltak apellálni, amivel a legteljesebb mértékben jogos érzelmet fejeztek ki, azok olyan leckét kaptak, amelyet nem fog elfelejteni egyetlen gondolkodó forradalmár sem.

A forradalmak nem gördülnek olyan símán, hogy biztosítanák nekünk a gyors és könnyű fellendülést. Nem volt egyetlen olyan nagy forradalom, még nemzeti forradalom sem, amely ne esett volna át a vereségek súlyos időszakán, és nem lehet a tömegmozgalmak, a fejlődő forradalmak komoly kérdését úgy felfogni, hogy szégyenletesnek, megalázónak minősítve a békét, a forradalmár ne tudjon megbékélni vele; nem elég agitációs frázisokat szajkózni, nem elég szidni bennünket e béke miatt — ez a forradalom jólismert ábécéje, ez valamennyi forradalom jólismert tapasztalata. Gondoljunk 1905-ös forradalmunk tapasztalataira — ha valamiben gazdagok vagyunk, ha valami hozzájárult ahhoz, hogy az orosz munkásosztály és szegényparasztság elvállalhatta a nemzetközi szocialista forradalom megkezdésének rendkívül nehéz és megtisztelő szerepét, akkor ez éppen az, hogy az orosz népnek a történelmi körülmények különös találkozása folytán sikerült a XX. század elején két nagy forradalmat végrehajtani, s nekünk tanulnunk kell ezeknek a forradalmaknak a tapasztalataiból,meg kell tudnunk érteni, hogy csak az államok közötti kölcsönös osztálykapcsolatok változásait figyelembe véve lehet kétséget kizáró módon megállapítani, hogy most képtelenek vagyunk felvenni a harcot; nekünk számolnunk kell ezzel, és azt kell mondanunk: bármilyen legyen is a lélekzetvételi szünet, bármennyire bizonytalan, bármennyire rövid, bármilyen súlyos és megalázó legyen is a béke, jobb, mint a háború, mert így legalább fellélegezhetnek a néptömegek, mert így helyrehozhatjuk azt, amit a burzsoázia elrontott, az a burzsoázia, amely most kiabál mindenütt, ahol csak kiabálhat, kiváltképpen a németek védőszárnya alatt a megszállt területeken.

A burzsoázia azt kiabálja, hogy a bolsevikok szétzüllesztették a hadsereget, hogy nincs hadsereg és ez a bolsevikok bűne, de nézzük meg a multat, elvtársak, nézzük meg elsősorban forradalmunk fejlődését. Talán önök nem tudják, hogy hadseregünk futása és bomlása már jóval a forradalom előtt, már 1916-ban kezdődött, hogy aki csak látta a hadsereget, annak ezt el kell ismernie? És mit tett a burzsoáziánk, hogy ennek elejét vegye? Vajjon nem világos, hogy az imperialistáktól való megmenekülés egyetlen lehetősége akkor a burzsoázia kezében volt, hogy erre megvolt a lehetőség március—áprilisban, amikor a szovjet szervezetek a burzsoázia elleni egyszerű kézmozdulattal megragadhatták volna a hatalmat? És ha akkor a Szovjetek megragadták volna a hatalmat, ha a burzsoá és kispolgári értelmiség, az eszerekkel és a mensevikekkel egyetemben, ahelyett, hogy Kerenszkijnek segített volna becsapni a népet, eltitkolni a titkos szerződéseket és offenzívába hajszolni a hadsereget, ha akkor segítségére sietett volna a hadseregnek, ellátta volna fegyverrel, élelemmel, rákényszerítette volna a burzsoáziát arra, hogy az egész értelmiség közreműködésével segítsen a hazának, nem a kufárok hazájának, nem a nép irtását szolgáló szerződések hazájának (t a p s), ha a Szovjetek, rákényszerítve a burzsoáziát arra, hogy segítsen a dolgozók, a munkások hazájának, segítettek volna a lerongyolódott, mezítlábas, éhes hadseregnek, — akkor talán vagy tíz hónapot nyertünk volna, ami elegendő lett volna ahhoz, hogy a hadsereg kifujhassa magát, hogy egységes támogatást nyujtsunk neki, hogy a hadsereg lépést sem tágítva a frontról, általános demokratikus békét ajánljon fel, széttépve a titkos szerződéseket, de ottmaradva a fronton, egy tapodtat sem hátrálva. Ez volt a békének az az esélye, amelyet a munkások és a parasztok adtak és helyeseltek. Ez a haza védelmének taktikája, amely nem a Romanovok, a Kerenszkijek, a Csernovok hazáját, nem a titkos szerződések hazáját, nem a megvásárolt burzsoázia hazáját, hanem a dolgozó tömegek hazáját védelmezi. Láthatjuk tehát, ki az oka annak, hogy a háborúról a forradalomra és az orosz forradalomról a nemzetközi szocializmusra való áttérés ilyen súlyos megpróbáltatásokkal jár. Ezért hangzik

üres fráziskent egy olyan javaslat, mint a forradalmi háború, amikor tudjuk, hogy hadseregünk nincs, amikor tudjuk, hogy a hadsereget lehetetlen volt együtt tartani, és azok, akik ismerik a kérdést, nyilván látták, hogy a leszerelésről kiadott rendeletünk nem koholt tényeken alapul, hanem a nyilvánvaló szükségszerűség következménye, annak a következménye, hogy egyszerűen lehetetlen volt együtt tartani a hadsereget. Nem lehetett együtt tartani a hadsereget. És igaza lett annak a tisztnek, aki nem is volt bolsevik, de már az októberi fordulat előtt megmondotta, hogy a hadsereg nem tud harcolni és nem is fog harcolni[67]. Ide vezettek hát a burzsoáziával folytatott alkudozások hónapjai és a háború folytatásának szükségességéről elmondott beszédek; bármilyen nemes érzelmek diktálták is ezeket a beszédeket sok forradalmárnál, vagy néhány forradalmárnál, üres forradalmi frázisoknak bizonyultak, amelyek prédául dobtak oda bennünket a nemzetközi imperializmus merényletének, hogy az mégegyszer annyit és még többet raboljon, mint amennyit már addig is rabolt a mi taktikai vagy diplomáciai hibánk után, az után, hogy nem írtuk alá a breszti szerződést. Amikor azt mondottuk a békekötés ellenzőinek, hogy ha a lélekzetvételi szünet valamennyire is tartós volna, önök megértenék, hogy a hadsereg meggyógyításának érdekei, a dolgozó tömegek érdekei mindennél előbbrevalók és hogy a békét ezért meg kell kötni, — ők azt állították, hogy a lélekzetvételi szünet lehetetlen.

De a mi forradalmunk éppen abban különbözött valamennyi előző forradalomtól, hogy felébresztette a tömegekben az építés és az alkotás vágyát, mert most a cárok, a földesurak, a burzsoázia által megalázott, elnyomott, elgyötört dolgozó tömegek a legeldugottabb falvakban is talpra állnak, és a forradalomnak ez az időszaka csak most tetőződik be, amikor lezajlik a falusi forradalom, amely új módon építi az életet. És e lélekzetvételi szünet érdekében, bármilyen átmeneti és rövid is az, kötelességünk, ha a dolgozó tömegek érdekeit előbbrevalónak tartjuk a kardcsörtető és bennünket harcba szólító burzsoá kötekedők érdekeinél, kötelességünk volt aláírni ezt a szerződést. Erre tanít a forradalom. A forradalom azt tanítja, hogy

amikor diplomáciai hibákat követünk el, amikor mi feltételezzük, hogy a német munkások már holnap segítségünkre sietnek, mert azt reméljük, hogy Liebknecht rögtön győz (azt pedig tudjuk, hogy Liebknecht így vagy úgy győz, ez elkerülhetetlen a munkásmozgalom fejlődésében (t a p s)), ez azt jelenti, hogy a nagy lelkesedésben a nehéz szocialista mozgalom forradalmi jelszavai frázissá változnak. És egyetlen dolgozó, egyetlen becsületes munkás sem vonakodik meghozni akár a legnagyobb áldozatot is azért, hogy segítsen a németországi szocialista mozgalomnak, mert a háború alatt a fronton megtanult különbséget tenni a német imperialisták és a német fegyelem által elgyötört katonák között, akik nagyrészükben rokonszenveznek velünk. Ezért mondom, hogy az orosz forradalom gyakorlatilag kijavította hibánkat, kijavította ezzel a lélekzetvételi szünettel. Ez a szünet minden valószínűség szerint nagyon rövid lesz, de még ez a rövid szünet is lehetőséget ad arra, hogy a hadsereget, amely kimerült, kiéhezett, áthassa az a tudat, hogy kifujhatja magát. Tisztában vagyunk azzal, hogy a régi imperialista háborúk időszaka véget ért és újabb háborúk kitörésének újabb szörnyűségei fenyegetnek, de ilyen háborús időszakok sok történelmi korszakban előfordultak már, és éppen befejezésük előtt élesedtek ki a legjobban. És nem elég, ha ezt csak a petrográdi és a moszkvai népgyűléseken értik meg; szükséges, hogy megértsék ezt a falvakban a tízmilliók, hogy a falunak a frontról hazatérő legfelvilágosodottabb része, amely átélte a háború minden szörnyűségét, segítsen ezt megérteni, és a parasztok és a munkások óriási tömege meggyőződjék a forradalmi front szükségességéről és azt mondja, hogy helyesen cselekedtünk.

Azt mondják, hogy elárultuk Ukrajnát és Finnországot — óh, micsoda szégyen! Csakhogy az történt, hogy elvágtak bennünket Finnországtól, amellyel már előbb, a forradalom megkezdése előtt hallgatólagos szerződést kötöttünk és amellyel most hivatalosan is szerződést kötöttünk. Azt mondják, hogy eláruljuk Ukrajnát, amelyet Csernov, Kerenszkij és Cereteli el akar pusztítani; azt mondják: árulók, elárultátok Ukrajnát! Én annyit mondok: elvtársak, én eléggé ismerem a forradalom történetét

ahhoz, hogy ne hozzanak zavarba olyan embereknek az ellenséges nézetei és hangoskodásai, akik érzelmeikre hallgatnak és nem tudnak gondolkozni. Elmondok egy egyszerű példát. Képzeljék el, hogy éjnek idején két barát mendegél valahol, és egyszerre rájuk támad tíz ember. Ha ezek a csirkefogók egyiküket elvágják a másiktól — mit tehet ez utóbbi? — segítségére nem mehet; ha futásnak ered, akkor talán áruló? De képzeljék el, hogy nem személyekről vagy olyan területekről van szó, amelyeken a közvetlen érzelmek kérdéseit döntik el, hanem öt, egyenként százezer főből álló hadsereg bekerít egy kétszázezer főnyi hadsereget, egy másik hadseregnek pedig ez előbbi segítségére kell sietnie. De ha ez az utóbbi hadsereg tudja, hogy biztosan kelepcébe kerül, vissza kell vonulnia; mindenképpen vissza kell vonulnia, még akkor is, ha a visszavonulás fedezése érdekében kénytelen egy szégyenletes, förtelmes békét aláírni — ám szidják, ahogy akarják, mégis kénytelen aláírni. Itt nem jöhetnek szóba egy párbajhősnek az érzelmei, aki kivonja kardját és azt mondja, hogy meg kell halnom, mert megalázó béke megkötésére kényszerítenek. De mindannyian tudjuk, hogy bármi legyen is a döntés, hadseregünk nincs, és semilyen gesztus nem ment meg bennünket attól, hogy vissza kell vonulnunk és időt kell nyernünk, hogy a hadsereg kifujhassa magát, és ezzel egyetért mindenki, aki a valóságot tartja szem előtt, nempedig forradalmi frázissal ámítja magát.

Ha ezt tudjuk, forradalmi kötelességünk aláírni akár a súlyos, legsúlyosabb és erőszakos békét is, mert ezzel jobb helyzetet teremtünk mind magunknak, mind szövetségeseinknek. Talán vesztettünk azzal, hogy március harmadikán aláírtuk a békeszerződést? Akiben van hajlandóság arra, hogy a tömegek szemével, nempedig a párbajozó nemes szempontjából nézze a dolgokat, megérti, hogy ha hadsereg nélkül vagy a hadsereg beteg maradványával belemegyünk a háborúba és ezt a háborút forradalmi háborúnak nevezzük, ez önámítás, a nép legarcátlanabb becsapása. Kötelességünk megmondani az igazat a népnek: igen, a béke súlyos, Ukrajna és Finnország elvész, de el kell fogadnunk ezt a békét, és elfogadja az egész öntudatos, dolgozó Oroszország, mert ismeri a kendőzet-

len igazságot, tudja, mi az a háború, tudja, hogy ha mindent arra a kártyára teszünk fel, hogy rögtön kitör a német forradalom, az önámítás. A béke aláírásával azt értük el, amit finn barátaink tőlünk kaptak — a lélekzetvételi szünetet, a segítséget, nempedig a pusztulást.

Tudok példákat a népek történetéből arra, hogy ennél sokkal erőszakosabb békét is írtak alá, hogy a béke életképes népeket dobott oda a győztes kényére-kedvére. Hasonlítsuk össze ezt a békénket a tilsiti békével; a tilsiti békét a győztes hódító kényszerítette rá Poroszországra és Németországra. Ez a béke annyira súlyos volt, hogy nemcsak megszállták valamennyi német állam fővárosát, nemcsak visszaszorították a poroszokat Tilsitig, ami pontosan annyi, mintha minket Omszkig vagy Tomszkig szorítanának vissza. Sőt, a legszörnyűbb az volt, hogy Napóleon kényszerítette a legyőzött népeket, hogy adjanak segédcsapatokat háborúihoz, és amikor ennek ellenére úgy alakult a helyzet, hogy a német népeknek állniok kellett a hódító támadását, amikor Franciaország forradalmi háborúinak korszakát felváltotta az imperialista hódító háborúk korszaka, akkor világosan megmutatkozott az, amit nem akarnak megérteni a frázisokba belehabarodott emberek, akik a béke aláírását bukásnak tüntetik fel. A párbajozó nemes szempontjából ez a lelkiállapot érthető, de a munkás és a paraszt szempontjából nem. A munkás és a paraszt kijárta a háború nehéz iskoláját és megtanult számolni. Voltak már súlyosabb megpróbáltatások is, és elmaradottabb népek is kikerültek belőlük. Kötöttek már súlyosabb békét is, mégpedig a németek, olyan időben, amikor nem volt hadseregük, vagy a hadseregük ugyanolyan beteg volt, mint most a mienk. A németek rendkívül súlyos békét kötöttek Napóleonnal. És ez a béke nem jelentette Németország bukását — ellenkezőleg, fordulópont volt, nemzeti védelem és fellendülés. Mi is ilyen fordulópont előtt állunk, mi is hasonló körülmények között élünk. Szembe kell néznünk az igazsággal és fel kell hagyni a frázissal meg a szavalással. Azt kell mondanunk, hogy ha szükség van rá, meg kell kötnünk a békét. Felszabadító háború, osztályháború, népi háború foglalja el a napóleoni háború helyét. A napóleoni háborúk rendszere

megváltozik, béke váltja fel a háborút, a békét újra háború váltja fel, és mindegyik újabb súlyos békéből mindig még lendületesebb háborús készülődés következett. A legsúlyosabb békeszerződés — a tilsiti — úgy vonult be a történelembe, mint fordulópont. A német népben ekkor kezdődött a fordulat. Ekkor visszavonult Tilsitig, Oroszország határáig, valójában azonban időt nyert, várt, amíg meg nem változott a nemzetközi helyzet, amely lehetővé tette Napóleonnak, aki ugyanolyan rabló volt, mint ma Hohenzollern meg Hindenburg, hogy egy időre diadalmaskodjon, amíg nem gyógyult meg az évtizedes napóleoni háborúktól és vereségektől elgyötört német nép öntudata, és amíg ez a nép nem támadt fel új életre. Erre tanít a történelem, ezért bűn minden kétségbeesés és minden frázis, ezért mondja majd mindenki: igen, a régi imperialista háborúk ideje lejár. A történelmi fordulat bekövetkezett.

Október óta forradalmunk szakadatlan diadalmenet volt, most azonban hosszú és nehéz idők kezdődtek, nem tudjuk, milyen hosszúak, de azt tudjuk, hogy ez a vereségek és visszavonulások hosszú és nehéz időszaka lesz, mert ilyenek az erőviszonyok, mert a visszavonulással pihenőt adunk a népnek. Lehetővé tesszük, hogy minden munkás és paraszt megértse azt az igazságot, amelynek birtokában meg tudja érteni, hogy az imperialista rablók új háborúkat kezdenek majd az elnyomott népek ellen, és akkor a munkás és a paraszt meg fogja érteni, hogy védelmére kell kelnünk a hazának, mert október óta honvédők vagyunk. Október 25-e után nyiltan hangoztattuk, hogy a haza védelme mellett vagyunk, mert van már hazánk, amelyből kiűztük a Kerenszkijeket és a Csernovokat, mert széttéptük a titkos szerződéseket, elnyomtuk a burzsoáziát, egyelőre még rosszul, de majd megtanuljuk jobban elnyomni.

Elvtársak, van még egy lényegesebb különbség az orosz nép állapota között, amelyre súlyos vereségeket mértek a német hódítók, és a német nép között, van egy nagy különbség, amelyről szólnom kell, bár beszédem előző részében röviden már megemlékeztem róla. Elvtársak, amikor a német nép több mint száz évvel ezelőtt a rendkívül súlyos hódító háborúk időszakába került,

abba az időszakba, amikor kénytelen volt visszavonulni és egyre-másra szégyenletes békéket aláírni, mielőtt a német nép magáhoztért, — akkor az volt a helyzet, hogy a német népnek csak gyengesége és elmaradottsága volt meg — és semmi egyebe. Nemcsak a hódító Napóleon katonai ereje és hatalma állt vele szemben, hanem olyan ország is, amely magasabban állt Németországnál forradalmi és politikai tekintetben, minden tekintetben, olyan ország, amely összehasonlíthatatlanul magasabbra emelkedett minden más országnál, amely a legmesszebbre haladt. Összehasonlíthatatlanul magasabban állt annál a népnél, amely az imperialisták és a földesurak igája alatt tengődött. Ez a nép, amelynek, ismétlem, csak gyengesége és elmaradottsága volt meg, tudott tanulni a keserű leckéből és talpra tudott állni. Mi jobb helyzetben vagyunk: mi nemcsak gyenge és nemcsak elmaradott nép vagyunk, mi olyan nép vagyunk, amely — nem különös érdemeinél vagy történelmi elhivatottságánál fogva, hanem a történelmi körülmények különös összefonódása folytán — vállalni tudta azt a tisztességet, hogy magasba emelje a nemzetközi szocialista forradalom zászlaját. (Taps.)

Nagyon jól tudom, elvtársak, és nemegyszer hangoztattam, hogy ez a zászló gyenge kezekben van, és nem tudják megtartani a legelmaradottabb ország munkásai, ha nem sietnek segítségükre valamennyi élenjáró ország munkásai. Azok a szocialista átalakítások, amelyeket végrehajtottunk, sok tekintetben tökéletlenek, gyengék és nem elegendők: ezek az átalakítások útmutatásul fognak szolgálni a nyugateurópai élenjáró munkásoknak, akik majd azt mondják: „az oroszok nem a legjobban kezdték el azt a dolgot, amelyet el kellett kezdeni", de a fontos az, hogy a mi népünk a német néphez képest nemcsak gyenge és nemcsak elmaradott nép, hanem olyan nép, amely felemelte a forradalom zászlaját. Bár mindegyik ország burzsoáziájának kiadványai csak úgy hemzsegnek a bolsevikellenes rágalmaktól, bár ebben a tekintetben, a bolsevikok rágalmazásában, egy követ fúj Franciaország, Anglia, Németország stb. imperialistáinak sajtója, még sincs egyetlen olyan ország sem, ahol össze lehetne hívni olyan munkásgyűlést, amelyen szocialista hatalmunk

nevei és jelszavai elégedetlenséget keltenének. (K ö z b e s z ó l á s: „Hazugság.") Nem, nem hazugság, hanem igazság, és aki jart az utóbbi hónapokban Németországban, Ausztriában, Svájcban vagy Amerikában, az elmondja önöknek, hogy ez nem hazugság, hanem igazság, hogy a munkások a legnagyobb lelkesedéssel fogadják az oroszországi Szovjethatalom képviselőinek nevét és jelszavait, hogy Németország, Franciaország stb. burzsoáziájának minden hazugsága ellenére a munkástömegek megértették, hogy bármilyen gyengék vagyunk is, itt, Oroszországban, mégis az ő ügyükön dolgozunk. Igen, a mi népünknek súlyos terhet kell viselnie, mert vállalta ezt a terhet, de az a nép, amely meg tudta teremteni a Szovjethatalmat, nem pusztulhat el. És ismétlem: egyetlen tudatos szocialista, egyetlen munkás, aki elgondolkozik a forradalom történetén, nem vitathatja azt, hogy a Szovjethatalom — minden fogyatékossága ellenére, amelyeket nagyon is ismerek és amelyekkel teljesen tisztában vagyok — az állam magasabb típusa, a Párizsi Kommün közvetlen folytatása. A Szovjethatalom egy lépcsőfokkal feljebb lépett a többi európai forradalomnál, és ezért nem vagyunk olyan súlyos körülmények között, mint a német nép száz évvel ezelőtt; a rablók közti erőviszony ilyenirányú megváltoztatása, a konfliktus kihasználása és a rabló Napóleon, a rabló I. Sándor, a rabló angol monarchia követeléseinek kielégítése — csak ez az egy eshetőség maradt akkor a feudalizmus által elnyomott német népnek, és a német nép ennek ellenére nem bukott el a tilsiti békétől. Mi pedig, ismétlem, jobb helyzetben vagyunk, mivel nekünk hatalmas szövetségesünk van valamennyi nyugateurópai országban, — a nemzetközi szocialista proletariátus, amely velünk van, bármit fecsegjenek is ellenségeink. (T a p s.) Igen, ez a szövetséges nem tudja olyan könnyen felemelni hangját, mint ahogy nekünk sem volt könnyű 1917 február végéig. Ez a szövetséges illegalitásban él, a katonai fegyház feltételei között, mert valamennyi imperialista ország fegyházzá vált, de ez a szövetséges ismer bennünket és megérti művünket; nehezen tud a segítségünkre jönni, és ezért a szovjet csapatoknak sok időre, sok türelemre van szükségük, sok megpróbáltatást kell még elviselniök, hogy

kivárják azt az időt — mi a legkisebb lehetőséget is meg fogjuk ragadni arra, hogy húzzuk az időt, mert az idő nekünk dolgozik. A mi ügyünk erősödik, az imperialisták gyengülnek, és bármilyen megpróbáltatások és vereségek várjanak is ránk a „tilsiti" béke következtében, megkezdjük a visszavonulás taktikáját, és, mégegyszer ismétlem: nem kétséges, hogy mind az öntudatos proletariátus, mind az öntudatos parasztság mellettünk van, és mi nemcsak támadni tudunk hősiesen, hanem visszavonulni is, várunk, míg a nemzetközi szocialista proletariátus segítségünkre siet, és akkor megkezdjük a második szocialista forradalmat immár világméretekben. (T a p s.)

„Pravda" („Szocial-Demokrat")
47. és 48. sz.
1918 március 16. és 17.

3

ZÁRSZÓ A BÉKESZERZŐDÉS RATIFIKÁLÁSÁRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ MÁRCIUS 15

Elvtársak, ha igazolást akarnék találni arra, amit első beszédemben mondottam a nekünk ajánlott forradalmi háború jellegét illetően, a baloldali eszerek képviselőjének beszéde a legjobb és legszemléletesebb igazolást adná nekem. Ezért azt hiszem, az lesz a legcélszerűbb, ha a gyorsírói jegyzet alapján idézem beszédét és abból meglátjuk, milyen érveket sorakoztatnak fel ők tételeik alátámasztására.

Nézzük meg egy jellegzetes eseten, hogy milyen érvekre támaszkodnak. Beszéltek itt járásgyűlésről. Azok, akik ezt a gyűlést járásgyűlésnek vélik, folyamodhatnak ilyen érvekhez, világos azonban, hogy az emberek itt a mi szavainkat szajkózzák, de nem tudják megérteni azokat. Ismételgetik azt, amire a bolsevikok tanították a baloldali eszereket, amikor azok még a jobboldaliak között voltak, és mikor beszélnek, látszik, hogy bemagolták azt, amit mi mondtunk, de hogy mi volt az alapja, azt nem értették meg és most értetlenül szajkózzák. Cereteli és Csernov „honvédő" volt, most pedig mi vagyunk honvédők, „hitszegők", „árulók". A burzsoázia cinkosai voloszty-gyűlésről beszélnek itt — és még kacsingatnak, amikor ezt mondják —, de bármelyik munkás nagyonis tisztában van annak a „honvédelemnek" a céljaival, amely Ceretelit és Csernovot vezette, és azokkal az indítékokkal, amelyek minket késztetnek arra, hogy honvédők legyünk.

Ha támogatjuk az orosz kapitalistákat, akik a Dardanellákat, Örményországot és Galíciát akarták megkaparintani, ahogy a titkos szerződésben állt, akkor ez Csernov

és Cereteli szellemében való „honvédelem", és ez a „honvédelem" akkor gyalázat volt, most pedig a mi honvédelmünk becsületbeli ügy. (T a p s.)

És amikor ilyen érvek mellett Kamkov beszédének jegyzetében két ízben is találkozom azzal a kitétellel, hogy a bolsevikok a német imperializmus kiszolgálói (t a p s o k j o b b r ó l), igen éles kitétel — nagyon örülök, hogy mindazok, akik Kerenszkij politikáját folytatták, ezt tapssal is megerősítik. (T a p s.) Persze, elvtársak, nekem legkevésbbé szokásom tiltakozni az éles kitételek ellen. Sohasem fogok ez ellen tiltakozni. De ahhoz, hogy valaki éles lehessen, jogának kell lenni rá, az élességre pedig az ad jogot, hogy a szó fedi a tettet. És éppen ez az a kis feltétel, amelyet sok intellektuel nem becsül, a munkások és a parasztok ellenben a járásgyűléseken is — pedig milyen csöppnyi dolog egy járásgyűlés — még a járásgyűléseken és a szovjet szervezetekben is megértették ezt, és náluk fedi a szó a tettet. De utóvégre nagyon jól tudjuk, hogy ők, a baloldali eszerek, egy pártban voltak a jobboldali eszerekkel októberig, abban az időben, amikor amazok részt vettek az osztozkodásban, amikor azok voltak a kiszolgálók, mert miniszteri helyet ígértek nekik azért, hogy hallgassanak a titkos szerződésekről. (T a p s.) De semmiképpen sem lehet az imperializmus kiszolgálóinak nevezni azokat az embereket, akik tettel üzentek hadat az imperializmusnak, széttépték a szerződéseket, vállalták az ezzel kapcsolatos kockázatot — belementek a breszti tárgyalások halogatásába, tudva, hogy ez végzetes lehet az országra, állták a katonai offenzívát, több hallatlan vereséget szenvedtek el és semmit sem titkoltak el a nép előtt.

Martov itt azt bizonygatta, hogy nem olvasta a szerződést. Higgye el neki, aki akarja. Mi tudjuk, hogy ezek az emberek sok ujságot szoktak olvasni, de a szerződést nem olvasták. (T a p s.) Higgye el, aki akarja. De annyit mondok, hogy ha az eszer párt jól tudja, hogy mi az általunk teljesen leleplezett erőszaknak engedünk, és hogy ezt tudatosan tesszük, nyiltan megmondva, hogy most nem tudunk harcolni, hanem engedünk — a történelem számos szégyenletes szerződést és sok háborút ismer —

amikor ezek az emberek erre azzal válaszolnak, hogy „kiszolgálóknak" csúfolnak bennünket, ez az éles kifejezés őket leplezi le, amikor leszögezik, hogy nem vállalják a felelősséget, s ez mit jelent — hát nem képmutatás az, amikor emberek nem vállalják a felelősséget, de továbbra is bennmaradnak a kormányban? Állítom, hogy amikor azt mondják, hogy nem vállalják a felelősséget — nem, nem tudnak kibújni a felelősség alól, és hiába gondolják, hogy ez voloszty-gyűlés. Nem, itt a dolgozó tömegek színevirága, a legbecsületesebbek jöttek össze. (Taps.) Ez nem burzsoá parlament, ahová évente vagy kétévente beválasztanak embereket, hogy üljenek a padokban és fizetést húzzanak. Olyan emberek vannak itten, akiket a vidék küldött, akik holnap újra a vidéken lesznek, s holnap elmondják, hogy ha a baloldali eszerek pártjának szavazatai megcsappannak, megérdemli, mert ez a párt, amely így viselkedik, a parasztságban is ugyanolyan szappanbuborék, mint amilyennek a munkásosztályban bizonyult. (Taps, felkiáltások: „Úgy van.")

Idézek továbbá még egy mondatot Kamkov beszédéből, hogy megmutassam, hogyan látja ezt a kérdést a dolgozó és kizsákmányolt tömegek bármely képviselője. „Amikor Lenin elvtárs tegnap itt azt állította, hogy Cereteli és Csernov elvtársak meg mások bomlasztották a hadsereget, talán nem találunk magunkban bátorságot megmondani, hogy Leninnel együtt mi is bomlasztottuk a hadsereget." Bakot lőtt. (Taps.) Hallotta valahol, hogy mi vereségpártiak voltunk, és ez eszébe jutott akkor, amikor már nem vagyunk vereségpártiak. Nem jókor jutott az eszébe. Bemagoltak valamit, forradalmi frázisokat szajkóznak, de képtelenek gondolkozni azon, hogy is áll a helyzet. (Taps.) Állítom, hogy ezer járásgyűlés közül, amelyeken a Szovjethatalmat megszilárdították, több mint kilencszázon vannak olyan emberek, akik megmondják a baloldali eszerek pártjának, hogy nem érdemel semilyen bizalmat. Az eszerek ezt mondják, gondolkozzanak rajta: mi bomlasztottuk a hadsereget és most nem szabad megfeledkeznünk erről. De hogyan bomlasztottuk a hadsereget? Vereségpártiak voltunk a cár idején, de Cereteli és Csernov idején nem voltunk vereség-

pártiak. Közzétettük a „Pravdá"-ban azt a kiáltványt, amelyet Krilenko, akit akkor még üldöztek, a hadsereg számára kiadott: „Miért megyek Petrográdba." Krilenko azt mondta: „Mi nem lázadásra szólítunk fel benneteket." Ez nem bomlasztotta a hadsereget. Azok bomlasztották a hadsereget, akik ezt a háborút nagy háborúnak kiáltották ki.

Cereteli és Csernov bomlasztotta a hadsereget, mert olyan nagyszerű szavakat mondtak a népnek, amilyenekkel a különböző baloldali eszerek szoktak dobálózni. Könnyű szavakkal dobálózni, az orosz nép azonban a járásgyűléseken megszokta, hogy gondolkozzék és komolyan vegye a dolgokat. S ha mi azt mondtuk neki, hogy mi békére törekszünk és megvitatjuk az imperialista háború feltételeit, akkor joggal kérdezhetem: mi volt a titkos szerződésekkel és a júniusi offenzívával? Ezzel bomlasztották a hadsereget. Amikor az imperialisták elleni harcról, a haza védelméről beszéltek a népnek, felmerült benne a kérdés: de torkon ragadják-e valahol a kapitalistákat, — ezzel bomlasztották a hadsereget, és ezért mondottam — s ezt senki sem cáfolta meg —, hogy a hadsereget azzal lehetett volna megmenteni, hogy ha márciusban és áprilisban mi ragadtuk volna meg a hatalmat, és ha a kizsákmányolóknak velünk szemben táplált ádáz gyűlölete helyett — gyűlölnek bennünket, mert elnyomtuk őket, és teljes joggal gyűlölnek bennünket —, ha ehelyett a dolgozók és a kizsákmányoltak hazájának érdekeit fölébe helyezték volna Kerenszkij hazája, Rjabusinszkij titkos szerződései, az Örményországgal, Galíciával és a Dardanellákkal kapcsolatos számítások érdekeinek — ez megmentette volna a hadsereget, és ebben a tekintetben, a nagy orosz forradalomtól, különösen pedig márciustól kezdve, amikor megjelent az a felemás kiáltvány a világ népeihez[68], az a kormány, amely kiáltványt adott ki, s abban minden ország bankárjainak megdöntésére szólított, maga pedig osztozkodott a bankárokkal a jövedelmen és a hasznon — ez bomlasztotta a hadsereget, és ezért nem tudta a hadsereg megállni a helyét. (Taps.)

És állítom, hogy Krilenkónak e kiáltványától kezdve, amely nem az első volt[69] és amelyet azért említek, mert

különösen emlékezetembe vésődött, mi nem bomlasztottuk a hadsereget, hanem azt mondtuk: tartsátok a frontot — minél előbb ragadjátok meg a hatalmat, annál könnyebben tudjátok megtartani azt, és most azt mondani, hogy mi ellene vagyunk a polgárháborúnak, de felkelést akarunk — milyen méltatlan és hitvány fecsegés ez. Amikor ennek a híre eljut a faluba és amikor a katonák, akik nem olyannak látták a háborút, mint az intellektuelek, és akik tudják, hogy könnyű fakarddal hadonászni, a faluban elmondják, hogy nekik, akik mezítláb, ruhátlanul szenvedtek, a válságos pillanatban azzal segítettek, hogy offenzívába hajszolták őket — ezek a katonák elmondják most, hogy nem baj, hogy nem lesz hadsereg, de lesz felkelés. A népet fejlett technikával felszerelt reguláris hadsereg ellen harcba hajszolni — bűn, és mi, mint szocialisták, ezt tanítottuk. Hiszen a háború sokmindenre megtanított bennünket, nemcsak arra, hogy az emberek szenvedtek, hanem arra is, hogy az kerekedik felül, akinek fejlettebb a technikája, nagyobb a szervezettsége, szilárdabb a fegyelme és jobbak a gépei; erre tanított meg bennünket a háború, és nagyon jó, hogy megtanított. Meg kell tanulnunk, hogy gép nélkül, fegyelem nélkül a modern társadalomban élni nem lehet — vagy legyőzzük a fejlettebb technikát, vagy eltipornak bennünket. Hiszen a szörnyű szenvedések évei megtanították a parasztokat arra, hogy mi a háború. És ha szónoklataival mindenki elmegy a járásgyűlésekre, ha elmegy oda a baloldali eszer párt, el is nyeri majd teljesen megérdemelt büntetését. (T a p s.)

Még egy példa, még egy idézet Kamkov beszédéből. (O l v a s s a.)

Néha csodálatosan könnyű kérdéseket feltenni; van azonban egy mondás, amely ilyen kérdésekről szól, eléggé tapintatlan és nyers, de ami igaz, az igaz, hát elmondom: egy bolond többet tud kérdezni, mint amire tíz okos meg tud felelni.

Elvtársak, ebben az idézetben, amelyet felolvastam, erre a kérdésre kérnek tőlem választ: egy hétig, két hétig vagy még tovább fog tartani a lélekzetvételi szünet? Állítom, hogy minden járásgyűlésen, minden gyárban ki-

neveti és elkergeti a nép azt az embert, aki egy komoly párt nevében ilyen kérdéssel fog a nép elé állni, mert minden járásgyűlésen megértik, hogy nem lehet olyasmit kérdezni, amit nem lehet tudni. Ezt akármelyik munkás és paraszt megérti. (Tapsok.) Ha okvetlenül választ akarnak kapni, megmondom, amit persze bármelyik ujságokba író vagy gyűléseken szónokoló baloldali eszer megmond, hogy mitől függ ennek a szünetnek az időtartama: attól, hogy mikor támad Japán, milyen erőkkel támad, milyen ellenállásra talál; attól, hogy mennyire reked meg a német Finnországban, Ukrajnában; attól, hogy mikor indul meg az offenzíva valamennyi fronton; attól, hogy ez az általános offenzíva hogyan fejlődik ki; attól, hogy a belső konfliktus Ausztriában és Németországban hogyan fejlődik tovább, és még sok más októl. (Tapsok.)

És ezért amikor egy komoly gyűlésen diadalmas arccal ilyen kérdést tesznek fel nekem: válaszoljon, meddig tart a lélekzetvételi szünet — azt mondom, hogy az ilyen embereket el fogják kergetni a munkás- és parasztgyűlésekről azok, akik megértik, hogy a gyötrelmes háromesztendei háború után a lélekzetvételi szünet minden hete óriási áldás. (Tapsok.) És állítom, hogy bármennyire szidalmaznak is most itt bennünket, hogy ha holnap összegyüjtenők azokat a szidalmakat, amelyeket a jobboldali, a majdnem-jobboldali, a fél-jobboldali, a baloldali eszerek, a kadetok, a mensevikek szórtak ránk, ha mind összegyüjtenők és kinyomatnók, ha száz pudnyi lesz is, számomra mindennek nem lesz semmi súlya, mert nálunk, a bolsevik frakcióban, a frakció tagjainak kilenctizedrésze azt mondotta: ismerjük a háborút és látjuk, hogy most, amikor ezt a rövid szünetet kiharcoltuk — ez hozzájárul beteg hadseregünk fölépüléséhez. És a parasztok kilenctizedrésze is minden parasztgyűlésen ezt mondja, amit mindenki tud, aki érdeklődik a dolog iránt. Ha valamivel segíteni tudunk, nem vetünk el egyetlen gyakorlati javaslatot sem és nem is vetettünk el soha.

Lehetőségünk nyilt arra, hogy fellélegezzünk, akár csak tizenkét napra is, s ezt az a politika tette lehetővé, amely szembeszállt a forradalmi frázissal és a „közvéleménnyel". Amikor Kamkov és a baloldali eszerek kacér-

kodnak önökkel és kacsingatnak, egyfelől önöknek kacsingatnak, másfelől pedig a kadetokhoz fordulnak: ezt számítsátok be nekünk, hiszen mi tiszta szívünkből veletek vagyunk. (Közbekiáltás: „Hazugság".) És amikor az eszerek, sőt, azt hiszem, nem is a baloldali, hanem a szuperbaloldali eszerek egyik képviselője, egy maximalista, a frázisról beszélt, azt mondta, hogy énszerintem frázis minden, ami a becsületre vonatkozik. (Közbeszólás: „Úgy van.") Hát persze, a jobboldali táborból „úgy van"-t kiáltanak; ez számomra kellemesebb, mint a „hazugság", bár ez az utóbbi is teljesen hidegen hagy. De ha legalább úgy vádoltam volna őket frázisokkal, hogy nem hoztam volna fel semilyen világos és pontos igazolást, de utóvégre két példát hoztam fel, még pedig nem saját fantáziámból, hanem a való történelemből.

Nem emlékeznek rá, hogy az eszerek képviselői ugyanilyen helyzetbe kerültek, amikor 1907-ben aláírásukkal fogadták meg Sztolipinnak, hogy hűségesen és odaadóan fogják szolgálni II. Miklóst, az uralkodót? Remélem, hogy a forradalom hosszú évei alatt ragadt rám egysmás, és amikor árulással vádolnak engem, azt mondom: lássuk előbb a történelmet. Ha mi visszafelé akartuk forgatni a történelem kerekét — pedig kiderül, hogy mi fordultunk vissza, nem a történelem — nyakazzanak le bennünket. A történelmet nem lehet szónoklatokkal meggyőzni, és a történelem azt mutatja, hogy nekünk volt igazunk, hogy mi vittük bele a munkásszervezeteket az 1917-es Nagy Októberi Forradalomba, de ezt csak annak köszönhetjük, hogy felülemelkedtünk a frázison és szemügyre tudtuk venni a tényeket, tanulni tudtunk a tényekből, és amikor most, március 14—15-én kiderült, hogy ha háborúztunk volna, az imperializmusnak segítettünk volna, tönkretettük volna a közlekedést és elvesztettük volna Petrográdot — látjuk, hogy hiábavaló dolog szavakkal dobálózni és fakarddal hadonászni. De amikor előáll Kamkov és azt kérdezi: „sokáig fog-e tartani ez a lélekzetvételi szünet?", erre nem lehet válaszolni, mert a nemzetközi helyzet nem volt objektíven forradalmi. Nem lehet hosszú lélekzetvételi szünete most a reakciónak, mert az objektív helyzet mindenütt forradalmi, mert a munkástömegek

mindenütt háborognak, mert türelmük fogytán van, mert a háború teljesen kimerítette őket, ez tény. Ezt a tényt nem lehet letagadni, és ezért bebizonyítottam önöknek, hogy volt idő, amikor a forradalom haladt előre, mi meneteltünk az élen és utánunk kullogtak a baloldali eszerek. (T a p s.) Most pedig olyan időszak következett be, amelyben vissza kell vonulnunk a túlerő előtt. Ez teljesen konkrét jellemzés. Erre nekem senki sem ad választ. A történelmi elemzésnek kell ezt igazolnia. A mi marxistánk, majdnem marxistánk, Martov, lám, csúfolódik, hogy mi járásgyűlést rendezünk; kesereg, hogy betiltottak ujságokat; dicsekszik azzal, hogy elnyomott és megbántott lapokat betiltottak azért, mert segítenek megdönteni a Szovjethatalmat, gúnyolódik... Erről aztán nem hallgat. Ilyen dolgokat tálal önöknek, de nem próbál válaszolni nekiszegezett történelmi kérdésemre, igaz-e, hogy októbertől diadalmenetben haladtunk vagy nem... (K ö z b e s z ó l á s o k j o b b r ó l: „Nem.") Önök azt mondják, hogy „nem", ezek pedig mind azt mondják, hogy „igen". Kérdezem: tudunk-e mi most diadalmenettel támadásba menni a nemzetközi imperializmus ellen? Nem tudunk, és ezzel mindenki tisztában van. Amikor ezt — ezt az egyenes, egyszerű mondatot — nyiltan az emberek szemébe mondják, hogy megtanulják megérteni a forradalmat — mert a forradalom komoly, nehéz és bonyolult tudomány —, hogy megtanulják mind a munkások, mind a parasztok, akik csinálják a forradalmat, az ellenség ezt kiabálja: gyávák, árulók, eldobták a zászlót, frázisokkal dobálóznak, hadonásznak. Nem. Ilyen frázis-forradalmárt sokat látott már a forradalmak története, de ezeket elseperte a történelem. (T a p s.)

A másik példa, elvtársak, amelyre hivatkoztam, Németország példája volt, annak a Németországnak a példája, amelyet leigázott Napóleon, amely váltakozva hol szégyenletes békét kötött, hol háborút viselt. Azt kérdezik tőlem: sokáig betartjuk-e a szerződéseket? Ha egy hároméves gyermek kérdezné tőlem: be fogja-e maga tartani a szerződést vagy sem? — ez kedves naivitás volna. De amikor ezt a felnőtt Kamkov kérdezi a baloldali eszer pártból, tudom, nem sok munkás és paraszt hisz a naivitás-

ban, s a többség azt mondja: „Elég a képmutatásból." Mert az általam idézett történelmi példa a napnál is világosabban mutatja, hogy azoknak a népeknek a szabadsághábo rúit, amelyek elvesztették hadseregüket — ez pedig nemegyszer előfordult —, amelyeket annyira leigáztak, hogy teljesen elvesztették területüket, hogy kisegítő hadosztályokat adtak a hódítónak újabb hódító hadjáratokhoz — ezeket a szabadsághábo rúkat a történelemből nem lehet kitörölni, önök sem tudják kivakarni semmivel. De ha a baloldali eszer Kamkov, szembehelyezkedve velem, azt mondotta, mint a gyorsírói jegyzetben láttam: „hiszen Spanyolországban szintén voltak forradalmi háborúk", ezzel engem igazolt, ezzel maga alatt vágta el a fát. Éppen Spanyolország és Németország támasztja alá az én példámat, éppen ez igazolja, hogy gyermekded dolog a hódító háborúk történelmi időszakának kérdését annak alapján eldönteni, hogy „be fogja-e ön tartani a szerződést, és mikor szegi meg, mikor kapják rajta . . .", a történelem azonban azt mutatja, hogy minden szerződés a harc abbahagyásának és az erőviszonyok megváltozásának eredménye, hogy voltak olyan békeszerződések, amelyek néhány nap alatt semmivé váltak, voltak olyan békeszerződések, amelyek egy hónap mulva váltak semmivé, hogy voltak hosszú évekre terjedő időszakok, amikor Németország és Spanyolország békét kötött és néhány hónap mulva megszegte a békeszerződést, többször megszegte, és a népek a háborúk sorában tanulták meg, mit jelent háborúskodni. Amikor Napóleon német csapatokat vezetett, hogy megfojtson velük más népeket, megtanította őket a forradalmi háborúra. Ilyen volt a történelem útja.

Ezért mondom, elvtársak, nekem mélységes meggyőződésem az, hogy azt a határozatot, amelyet bolsevik frakciónk kilenctizedes szótöbbséggel elfogadott, az oroszországi öntudatos dolgozók, a munkások és parasztok kilenctizede is el fogja fogadni. (T a p s.)

Ellenőrizhetik, igazat mondtam-e vagy tévedek, mert önök most kimennek a falvakba és beszámolnak a helyi Szovjeteknek, és mindenütt külön határozatokat fognak hozni. Befejezésül ennyit mondok: ne üljenek fel a provokációknak. A burzsoázia tudja, mit csinál, a burzsoázia

tudja, miért ujjongott Pszkovban, miért ujjongott a napokban Ogyesszában, tudja a Vinnyicsenkók, az ukrán Kerenszkijek, Ceretelik és Csernovok burzsoáziája. Azért ujjongott, mert nagyon jól tudja, hogy a helyzet figyelembevételében milyen óriási diplomáciai hibát követett el a Szovjethatalom, amikor menekülő, beteg hadsereggel próbált háborút viselni. A burzsoázia bele akarja önöket csalogatni a háború kelepcéjébe. Nemcsak támadni kell, hanem visszavonulni is. Ezt tudja minden katona. Értsék meg, hogy a burzsoázia önöket is, bennünket is kelepcébe akar csalogatni. Értsék meg, hogy az egész burzsoázia és valamennyi önkéntes meg nem önkéntes segítőtársa készíti ezt a kelepcét. Önök el tudják viselni a legsúlyosabb vereségeket, meg tudják tartani a legnehezebben tartható hadállásokat és visszavonulva időt tudnak nyerni. Az idő nekünk dolgozik. Az imperialisták, miután telezabálták magukat, szétpukkadnak, méhükben pedig már növekszik az új óriás; lassabban nő, mint ahogy mi akarjuk, de nő, segítségünkre jön, és amikor látjuk, hogy lesujt, akkor ezt mondjuk majd: lejárt a visszavonulás időszaka, kezdődik a világméretű támadás korszaka, a szocialista világforradalom győzelmének korszaka. (Viharos, sokáig nem szűnő taps.)

„Pravda" 49. sz.
1918 március 19.

4

HATÁROZATI JAVASLAT A BRESZTI SZERZŐDÉS RATIFIKÁLÁSÁRA VONATKOZÓLAG

A kongresszus jóváhagyja (ratifikálja) azt a békeszerződést, amelyet megbízottaink Breszt-Litovszkban 1918 március 3-án kötöttek.

A kongresszus elismeri, hogy a Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa helyesen járt el, amikor úgy határozott, hogy megköti a szóbanforgó hihetetlenül súlyos, erőszakos és megalázó békét, tekintettel arra, hogy nincs hadseregünk és a háború iszonyúan kimerítette a népet, amely a burzsoáziától és a burzsoá értelmiségtől nem támogatást kapott akcióiban, hanem azt, hogy ezeket az akciókat önző osztályérdekei céljaira használta fel.

A kongresszus feltétlenül helyesnek ismeri el a békeküldöttség eljárását is, amely megtagadta a német békefeltételek részletes megvitatását, mert ezeket a feltételeket nyilvánvaló ultimátummal és leplezetlen erőszakkal kényszerítették ránk.

A kongresszus a leghatározottabban kitűzi minden munkás, katona és paraszt elé, a dolgozó és elnyomott tömegek elé napjaink legfőbb soronlevő és halaszthatatlan feladatát — azt, hogy fokozzák a dolgozók fegyelmét és önfegyelmét, mindenütt erős és jól működő szervezeteket teremtsenek, amelyek a lehetőség szerint felölelik az egész termelést és az egész termékelosztást, kíméletlenül harcoljanak az ellen a káosz, dezorganizáció, gazdasági bomlás ellen, amely történelmileg kikerülhetetlen mint a kínzó háború öröksége, de amely ugyanakkor legfőbb akadálya annak, hogy a szocializmus végleges győzelmet arasson és a szocialista társadalom alapjait megszilárdítsuk.

Ma, az októberi fordulat után, az oroszországi burzsoázia politikai hatalmának megdöntése után, az után,

hogy felbontottunk és nyilvánosságra hoztunk minden titkos imperialista szerződést, annulláltuk a külföldi kölcsönöket, s a munkás- és parasztkormány igazságos békét ajánlott fel kivétel nélkül minden népnek — mindezek után Oroszország, amely kitépte magát az imperialista háború harapófogójából, joggal kijelentheti, hogy nem vesz részt idegen országok kifosztásában és elnyomásában.

Mostantól kezdve az Oroszországi Szovjet Föderatív Köztársaság, amely egyhangúlag elítéli a rablóháborúkat, jogának és kötelességének tekinti, hogy megvédelmezze a szocialista hazát bármely imperialista hatalom minden lehetséges támadásával szemben.

A kongresszus ezért kijelenti, hogy a dolgozó tömegek feltétlenül kötelesek minden erejüket megfeszíteni országunk védelmi képességének helyreállítása és fokozása érdekében, annak érdekében, hogy a szocialista milícia elvei alapján, nemre való tekintet nélkül minden serdülő és felnőtt állampolgárnak általános katonai oktatásban és katonai kiképzésben való részesítése alapján helyreállítsák az ország katonai erejét.

A kongresszus kifejezi azt a szilárd meggyőződését, hogy a Szovjethatalom, amely a világ munkásainak a tőke igája ellen, a szocializmusért folytatott harcában becsülettel teljesítette a világ munkásainak nemzetközi szolidaritásából ráháruló kötelezettséget, a jövőben is minden tőle telhetőt meg fog tenni, hogy segítse a nemzetközi szocialista mozgalmat, biztosítsa és meggyorsítsa azt a folyamatot, amely az emberiségnek a tőke igájától és a bérrabszolgaságtól való megszabadítására, a szocialista társadalom és a népek közötti tartós, igazságos béke megteremtésére vezet.

A kongresszus mélységesen meg van győződve arról, hogy a nemzetközi munkásforradalom nincs már messze és a szocialista proletariátus teljes győzelme biztosítva van annak ellenére, hogy a világ imperialistái nem riadnak vissza a szocialista mozgalom elfojtásának legkegyetlenebb eszközeitől sem.

„Pravda" („Szocial-Demokrat")
47. sz. 1918 március 16.

FELJEGYZÉS
A „BALOLDALI KOMMUNISTÁK" MAGATARTÁSÁRÓL

Néhány magát „baloldali kommunistának" nevező elvtárs a breszti béke megkötése után „ellenzéki" álláspontot foglalt el a pártban, és tevékenységük ennek következtében egyre inkább a pártfegyelem teljesen illojális és megengedhetetlen megszegésévé fajul el.

Buharin elvtárs visszautasította a Központi Bizottság tagjának tisztét, amelyre a pártkongresszus kijelölte.

Szmirnov, Obolenszkij, Jakovleva elvtársak lemondtak népbiztosi tisztségükről, illetve a Legfőbb Népgazdasági Tanács vezetőjének tisztéről.

Ezek teljesen illojális, elvtársiatlan, a pártfegyelmet sértő cselekedetek, és ez a magatartás az említett elvtársak részéről nem volt más és nem más most sem, mint *lépés a szakítás felé...**

A megírás ideje:
1918 március második fele.
Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik"
XI. kötetében jelent meg.

---

* A kézirat itt megszakad. — *Szerk.*

„A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAI" CÍMŰ CIKK ELSŐ FOGALMAZVÁNYA[79]

GYORSÍRÁSOS FELJEGYZÉS

X. FEJEZET

. . .* A szovjet sajtó mértéktelenül sok helyet és figyelmet szentelt azoknak a politikai apróságoknak, a politikai vezetés ama személyi kérdéseinek, amelyekkel a világ kapitalistái igyekeztek a néptömegek figyelmét elterelni életük valóban komoly, mély és lényegbevágó kérdéseiről. S ezen a téren csaknem előlről kell kezdenünk annak a feladatnak megoldását, melynek megoldásához minden anyagi előfeltétel megvan, csak e feladat szükségességének tudata és a megoldására való készség hiányzik még. Ez a feladat pedig az, hogy a sajtót a túlnyomóan napipolitikai hírközlés szervéből a tömegek gazdasági nevelésének komoly szervévé kell változtatnunk. El kell érni és el is fogjuk érni azt, hogy a szovjet tömegek sajtója kevesebbet foglalkozzon a politikai vezetés személyi kérdéseivel vagy olyan tizedrangú politikai intézkedésekkel, amelyek minden politikai intézménynek szokásos tevékenységéhez, mindennapi munkájához tartoznak. A sajtónak a munka kérdéseit kell a legelső helyre állítania, közvetlenül gyakorlati szempontból. A sajtónak a munkakommúna szervévé kell válnia, abban az értelemben, hogy éppen azt kell a nyilvánosság elé tárnia, amit a tőkés vállalatok vezetői a tömegek előtt eltitkolni igyekeztek. A tőkés számára üzemének belső szervezete olyasvalami volt, amit a kívülállók elől a kereskedelmi titok védett — olyasvalami, ahol, hogy úgy mond-

* A gyorsírással feljegyzett szöveg eleje nem maradt fenn. — *Szerk.*

juk, mindenhatók és egyeduralkodók akartak lenni, védve nemcsak a bírálattól, nemcsak a külső beavatkozástól, hanem az idegen szemtől is. A Szovjethatalom szempontjából, ellenkezőleg, az egész társadalmi élet legfőbb, legdöntőbb és legidőszerűbb kérdése éppen a munka megszervezése az egyes nagyüzemekben és az egyes falusi közösségekben. A dolgozók önfegyelmének fokozására, a régi, használhatatlan munkamódszerek vagy a kapitalista társadalomban szokásos munkakerülés megszüntetésére legelső és legfőbb eszközünk a sajtó, amely felfedi az egyes munkakommúnák gazdasági életének fogyatékosságait, kíméletlenül megbélyegzi ezeket a fogyatékosságokat, nyíltan feltárja gazdasági életünk minden fekélyét, és ilymódon e fekélyek orvoslása céljából a dolgozók közvéleményéhez apellál. Legyen lapjainkban tizedannyi olyan ujságanyag (talán jó volna, ha századannyi lenne), amely az úgynevezett napi eseményekkel foglalkozik, de terjedjen el sokszázezer és sokmillió példányban az a sajtó, amely megismerteti az egész lakosságot azzal, hogy az állam néhány olyan munkakommúnájában, amelyek megelőzték a többieket, milyen mintaszerűen szervezték meg a munkát. A Szovjethatalom demokratikus alapelvei értelmében ma minden egyes gyár, minden egyes artel és mezőgazdasági üzem, minden település, amely a föld szocializálásáról szóló törvény alkalmazásával áttér az új földművelésre, belső munkaszervezettel rendelkező önálló kommúna. Szovjet sajtónk anyaga nagyobbik részében foglalkozzon azzal, hogy az egyes kommúnákban hogyan fokozzák a dolgozók önfegyelmét, a dolgozók hogyan tudnak együttműködni a vezető szakemberekkel — még ha azok burzsoá értelmiségiek is —, milyen gyakorlati eredményeket értek el a munka termelékenységének emelésében, az emberi munka megtakarításában, milyen eredményesen óvták meg a termékeket attól a hallatlan fosztogatástól, amely manapság annyira elevenünkbe vág. Ezen az úton érhetjük el és kell elérnünk azt, hogy az új, a szovjet Oroszországban a példa ereje a munka megszervezésének előbb erkölcsi, azután pedig kötelezően követendő mintaképe legyen.

A kapitalista társadalomban nem egy példa volt arra, hogy munkakommúnákat szerveztek olyan emberek, akik

azt remélték, hogy az emberiséget békésen és fájdalommentesen meg lehet győzni a szocializmus előnyeiről és így biztosítani lehet annak bevezetését. Forradalmi marxisták az ilyen elgondolásokat és az ilyen módszereket teljesen jogos gúnnyal fogadják, mert a tőkés rabszolgaság viszonyai között azt remélni, hogy elszigetelt példák útján valamilyen gyökeres változást lehet elérni, valóban teljesen hiú ábránd, amely a gyakorlatban vagy életképtelen vállalkozásokra, vagy arra vezet, hogy e vállalkozások kistőkések egyesüléseivé alakulnak át.

Ez a szokás, amely abban áll, hogy gúnyolják és lenézik a példa jelentőségét a roppant méretű népgazdaságban, néha ma is felüti fejét olyan embereknél, akik nem néztek a mélyére annak a gyökeres változásnak, amely azóta következett be, hogy a proletariátus kivívta a politikai hatalmat. Ma, amikor a föld már nem magántulajdon többé, amikor a gyárak már csaknem megszűntek magántulajdon lenni és a legközelebbi jövőben kétségtelenül teljesen megszűnnek az lenni — (a megfelelő rendeleteket kiadni — ez a Szovjethatalomnak mai helyzetében nem okoz semmi, de semmi nehézséget) —, az olyan munkakommúna példája, amely minden más módnál jobban oldja meg a szervezési feladatokat, óriási jelentőségre tett szert. Éppen most kell gondoskodnunk arról, hogy az a rengeteg rendkívül értékes anyag, amely a termelés új megszervezése terén szerzett tapasztalatok formájában az egyes városokban, az egyes üzemekben, az egyes falusi közösségekben a rendelkezésünkre áll — a tömegek közkincsévé váljék.

A régi burzsoá közvélemény még mindig erős hatással van ránk. Ha megnézzük ujságainkat, könnyen meggyőződhetünk arról, hogy még mindig szerfölött sok helyet szentelünk a burzsoázia által felvetett kérdéseknek — azoknak a kérdéseknek, amelyekkel a burzsoázia el akarja terelni a dolgozók figyelmét a szocialista átalakítás konkrét gyakorlati feladatairól. A sajtót a szenzációk szervéből, a politikai hírszolgálat egyszerű apparátusából, a burzsoá hazugság elleni harc szervéből át kell változtatnunk — és át is változtatjuk — a tömegek gazdasági átnevelésének eszközévé, olyan eszközzé, amely megismerteti a

tömegekkel, hogyan kell a munkát új módon megszervezni. Azokat a vállalatokat és falusi közösségeket, amelyeken nem fog semmiféle felhívás és követelés, mely az önfegyelem helyreállítására és a munka termelékenységének emelésére vonatkozik, a szocialista pártok kiírják a szégyentáblára és vagy a beteg vállalatok kategóriájába helyezik át őket, amelyeket rendkívüli rendszabályok — külön intézkedések és rendeletek — útján meg kell gyógyítani, vagy a büntetendő vállalatok kategóriájába teszik őket, amelyeket be kell zárni és amelyeknek a részvevőit át kell adni a népbíróságnak. A nyilvánosság bevezetése ezen a téren már önmagában is hatalmas reform lesz és előmozdítja a nagy néptömegek bevonását ezeknek a tömegeket mindennél jobban érintő kérdéseknek a megoldásába. Eddig éppen azért tudtunk olyan keveset tenni ezen a téren, mert az, amit az egyes vállalatokban, az egyes közösségekben eltitkoltak a nyilvánosság előtt, továbbra is titok marad, ami érthető volt a kapitalizmusban, de teljesen ostoba, értelmetlen abban a társadalomban, amely a szocializmust akarja megvalósítani. A példa ereje, amely nem nyilvánulhatott meg a kapitalista társadalomban, óriási jelentőségre tesz szert abban a társadalomban, amely eltörölte a föld és a gyárak magántulajdonát, — nemcsak azért, mert feltehető, hogy itt követni fogják a jó példát, hanem azért is, mert a termelés megszervezésének kiváló példája elkerülhetetlenül együttjár majd azzal, hogy a munka könnyebbé válik, a fogyasztás mennyisége pedig növekszik azoknál, akik ezt a jobb szervezést végrehajtották. És itt a sajtónak mint a tömegek gazdasági átszervezése és átnevelése szervének jelentőségével kapcsolatban érintenünk kell azt a kérdést is, hogy mi a sajtó jelentősége a verseny szervezésében.

A verseny megszervezésének tekintélyes helyet kell elfoglalnia a Szovjethatalom gazdasági feladatai között. A burzsoá közgazdászok, a szocializmust bírálva, gyakran álltak elő azzal a kijelentéssel, hogy a szocialisták tagadják a verseny jelentőségét, vagy nem adnak neki helyet rendszerükben, vagy, az ő kifejezésükkel élve, a társadalmi berendezésre vonatkozó tervükben. Mondanom sem kell, hogy mennyire ostoba ez a vád, amelyet a szocialista

sajtó már nem egyszer megcáfolt. A burzsoá közgazdászok, mint mindig, most is összekeverték a kapitalista társadalom sajátosságainak kérdését a versenyszervezés más formájának kérdésével. A szocialisták sohasem támadták a versenyt mint versenyt, hanem csak a konkurrenciát. A konkurrencia pedig annak a versenynek különleges formája, amely a tőkés társadalomra jellemző és amely nem más, mint az egyes termelők harca a betevő falatért, a befolyásért és a piacon elfoglalt helyért. A konkurrenciának mint kizárólag a termelők piacával kapcsolatos harcnak megszüntetése a legkevésbbé sem jelenti a verseny megszüntetését — ellenkezőleg, éppen az árutermelés és a kapitalizmus megszüntetése teszi lehetővé, hogy megszervezzük a versenyt nem vadállati, hanem emberi formáiban. Oroszországban éppen ma — amikor a politikai hatalomnak a Szovjet Köztársaság által megteremtett alapjai, valamint azok a gazdasági sajátosságok, amelyek Oroszországot roppant területeivel és adottságainak rendkívüli sokféleségével jellemzik, ehhez minden feltételt biztosítanak — éppen ma nálunk a verseny szocialista alapon való megszervezésének az egyik legfontosabb és leghálásabb feladatnak kell lennie a társadalom újjászervezésében.

Mi a demokratikus centralizmus mellett vagyunk. És jól meg kell érteni, milyen messzemenően különbözik a demokratikus centralizmus egyrészt a bürokratikus centralizmustól, másrészt az anarchizmustól. A centralizmus ellenfelei állandóan az autonómiát és a föderációt emelik ki, mint a centralizmus kinövései elleni harc eszközét. A valóságban a demokratikus centralizmus egyáltalán nem zárja ki az autonómiát, hanem ellenkezőleg, feltételezi annak szükségességét. A valóságban még a föderáció is, ha gazdasági szempontból észszerű határok között valósítják meg, ha komoly nemzeti különbségeken alapszik, amelyek valóban szükségessé tesznek bizonyos állami elkülönülést, — még a föderáció sem mond ellent a demokratikus centralizmusnak. A föderáció valóban demokratikus rendben, és méginkább az államberendezés szovjet szervezete mellett, számos esetben csak átmeneti lépés a valóban demokratikus centralizmus felé. Az Oroszországi Szovjet Köztársaság

példája éppen azt mutatja különösen szemléletesen, hogy most az a föderáció, amelyet bevezetünk és be fogunk vezetni, éppen a legbiztosabb lépés ahhoz, hogy Oroszország különböző nemzetiségei egy egységes, demokratikus, centralizált szovjet államban egyesüljenek.

És mint ahogy a demokratikus centralizmus egyáltalán nem zárja ki az autonómiát és a föderációt, éppúgy a legkevésbbé sem zárja ki, hanem, ellenkezőleg, feltételezi a különböző vidékeknek, sőt az állam különböző közösségeinek legteljesebb szabadságát mind az állami, mind a társadalmi, mind a gazdasági élet különféle formáinak kidolgozásában. Mi sem tévesebb, mint a demokratikus centralizmus összekeverése a bürokráciával és a sablonizálással. Feladatunk most az, hogy éppen a demokratikus centralizmust megteremtsük gazdasági téren, biztosítsuk a tökéletes összhangot és egységet olyan gazdasági üzemek működésében, mint a vasút, posta, távíró és a többi közlekedési eszközök stb. — ugyanakkor pedig a valóban demokratikus értelemben vett centralizmus feltételezi a teljes és akadálytalan fejlődésnek a történelem által elsőízben megteremtett lehetőségét nemcsak a helyi sajátosságok, hanem a helyi kezdeményezés, a helyi újító szellem számára is és feltételezi a közös cél felé való haladás útjainak, módjainak és eszközeinek sokféleségét. Éppen ezért a verseny megszervezésének feladata kettős: egyrészt megköveteli a demokratikus centralizmus megvalósítását úgy, ahogy fentebb vázoltam, másrészt — annak lehetőségét jelenti, hogy megtaláljuk a leghelyesebb, leggazdaságosabb utat Oroszország gazdasági rendjének újjászervezéséhez. Általánosságban szólva, ez az út ismeretes. A gépi iparra felépített nagyüzemű gazdaságra való áttérésben, a szocializmusra való áttérésben áll. De ennek az áttérésnek konkrét feltételei és formái elkerülhetetlenül változatosak és ilyennek is kell lenniök azoktól a feltételektől függően, amelyek között a szocializmus megteremtése felé irányuló haladás megkezdődik. Mind a helyi különbözőségeknek, mind a gazdasági formák sajátosságainak, mind a lakosság életformáinak és felkészültsége fokának, mind az egyes tervek megvalósítására irányuló kísérleteknek tükröződniök kell a szocializmus felé vezető út sajátszerűségén az

egyes állami munkakommúnákban. Minél nagyobb lesz a formáknak ez a változatossága, persze, ha nem csap át eredetieskedésbe, annál biztosabban és annál gyorsabban biztosítjuk mind a demokratikus centralizmus elérését, mindpedig a szocialista gazdaság megvalósítását. Most csak az van hátra, hogy megszervezzük a versenyt, azaz biztosítsuk a nyilvánosságot, amely lehetővé tenné az állam minden közösségének, hogy tájékoztatást adjon arról, hogy hogyan indult el a gazdasági fejlődés a különböző vidékeken, — biztosítsuk, másodszor, a szocializmus felé való haladás terén az állam különböző közösségeiben elért eredmények összehasonlíthatóságát, — biztosítsuk, harmadszor, azt, hogy az egyik közösségben szerzett tapasztalatokat gyakorlatilag hasznosíthassák a többi közösségekben, — biztosítsuk azon anyagi erők — és emberi erők — kicserélésének lehetőségét, amelyek a népgazdaság vagy az államigazgatás megfelelő területén a legjobbaknak bizonyultak. Mi, akikre a kapitalista rendszer nyomasztó súllyal nehezedett, ezidőszerint még elképzelni sem tudjuk pontosan, milyen nagy erők rejlenek a dolgozó tömegekben, e nagy állam munkakommúnáinak sokféleségében, az értelmiségi erőkben, akik mostanáig a kapitalisták előírásainak élettelen, néma végrehajtóiként dolgoztak, hogy milyen erők rejlenek és képesek kibontakozni a társadalom szocialista berendezésében. A mi dolgunk csak az, hogy szabaddá tegyük az utat mindezen erők számára. És ha a verseny megszervezését mint állami feladatunkat tűzzük ki, akkor — feltéve, hogy megvalósítjuk az államrend szovjet elveit, megszüntetjük a föld, a gyár stb. magántulajdonát — az eredmények semmiképpen nem maradnak el és rávezetnek bennünket az építés további formáira.

XI. FEJEZET

A Szovjetek Rendkívüli Kongresszusának határozata, amelyet előljáróban említettem, egyebek között arról szól, hogy összehangolt és erős szervezetet kell létrehozni*.

* Lásd ebben a kötetben 194. old. — *Szerk.*

Jelenleg mind a szovjet intézmények, mind az Oroszország határain belül működő gazdasági egységek szervezettsége rendkívül alacsony fokon áll. Azt lehet mondani, legtöbbjükben igen nagy a zűrzavar.

De helytelen volna, ha ezt az állapotot összeomlásnak, csődnek és hanyatlásnak tekintenők. Ha a burzsoá sajtó így vélekedik, az érthető — a tőkés osztály érdekei ugyanis kényszerítik az embereket arra, hogy így lássák a dolgokat, vagy helyesebben szólva, kényszerítik őket arra, hogy úgy tegyenek, mintha így látnák. A valóságban azonban azok közül, akik csak valamennyire is tudják történelmi szemmel nézni a dolgokat, senki egy pillanatig sem kételkedik abban, hogy a mai zűrzavar átmeneti állapot — a régiből az újba való átmenet állapota, az új fejlődésének állapota. A régiből az újba való átmenet, ha olyan éles fordulattal megy végbe, mint Oroszországban 1917 februárja óta, természetesen feltételezi mindannak erőteljes lerombolását, ami a társadalmi életben elavult és sorvadó. És érthető, hogy az új keresésében nem tapinthatunk rá rögtön azokra a meghatározott, megállapodott, csaknem megmerevedett és megcsontosodott formákra, amelyek korábban századokon át alakultak ki és századokig állottak fenn. A mai szovjet intézmények és azok a gazdasági szervezetek, amelyeket az ipari munkásellenőrzés fogalma jellemez, még az erjedés és a teljes kiforratlanság szakaszában vannak. Ezekben a szervezetekben persze túlsúlyban van, hogy úgy mondjam, a vitatkozás vagy gyűlésezés a gyakorlati munkával szemben. Máskép ez nem is lehet, mert a nép új rétegeinek a társadalmi építésbe való bevonása nélkül, a mostanáig alvó nagy tömegek aktivitásának felébresztése nélkül szó sem lehet semmiféle forradalmi átalakításról. A végeérhetetlen viták és a végeérhetetlen gyűlésezések — amiről olyan sokat és olyan gyűlölködve ír a burzsoá sajtó — a társadalmi építésre még teljesen felkészületlen tömegek szükségszerű átmenete, — átmenet a történelmi téliálomról az új, történelmi alkotásra. Egyáltalán semmi rettenetes nincs abban, hogy ez az átmenet helyenként elhúzódik, vagy hogy a tömegek nem tanulják meg olyan gyorsan az új munkát, mint azt olyan ember remélhetné, aki

hozzászokott ahhoz, hogy egyedül dolgozzék, és aki nem érti meg, mit jelent százakat, ezreket és milliókat önálló politikai életre kelteni. Ha azonban ezt megértjük, meg kell értenünk az ezen a téren beálló fordulatot is. Amíg a szovjet intézmények nem terjedtek el egész Oroszországban, amíg a föld szocializálása és a gyárak államosítása csak kivétel volt az általános szabály alól, addig természetes, hogy a népgazdaság társadalmi vezetése sem emelkedhetett ki (ha országos méretekben nézzük a dolgot) az előkészítést jelentő előzetes viták szakaszából, a vitatkozás, a magyarázás szakaszából. Éppen most következik be a fordulat — a szovjet intézmények egész Oroszországban elterjedtek. Nagyoroszországból átterjedtek Oroszország többi nemzetiségének túlnyomó többségére is. A föld szocializálása a falun és a munkásellenőrzés a városokban már nem kivétel többé, hanem ellenkezőleg, szabály.

Másrészt az ország rendkívül válságos, sőt kétségbeejtő helyzete, abban az értelemben, hogy most legalább a lét egyszerű lehetőségét kell biztosítanunk a lakosság többsége számára, hogy meg kell védenünk az éhínségtől, — ez a gazdasági helyzet sürgetően követeli, hogy bizonyos gyakorlati eredményeket érjünk el. A falu megélhetne saját gabonájából, ez kétségtelen, — de csak abban az esetben élhet meg belőle, ha valóban a legszigorúbban számbaveszik az egész gabonakészletet és ha a leggazdaságosabban és a legtakarékosabban tudják szétosztani azt az egész lakosság között. A helyes elosztáshoz pedig jól megszervezett közlekedés szükséges. Márpedig a háború éppen a közlekedést tette tönkre a legjobban. És a közlekedés helyreállításához egy országban, amelyet olyan roppant távolságok jellemeznek, mint Oroszországot, a legszükségesebb egy összehangolt, erős szervezet, sőt, talán valóban sokmillió, az óramű pontosságával dolgozó ember. Most éppen annál a fordulópontnál tartunk, amikor, anélkül hogy abbahagynók a tömegek előkészítését a társadalom minden ügyének állami és gazdasági igazgatásában való részvételre, anélkül hogy a legkisebb mértékben is gátolnók őket az új feladatok legaprólékosabb megvitatásában (ellenkezőleg, minden-

képpen segítve őket ebben, hogy önállóan jöjjenek rá a helyes megoldásokra), egyszersmind meg kell kezdenünk a demokratikus funkciók két kategóriájának szigorú különválasztását: egyfelől engedjünk teret a vitáknak, a gyűlésezésnek, másfelől pedig vezessük be a legszigorúbb felelősséget a végrehajtó funkciók teljesítéséért és azoknak az előírásoknak és rendelkezéseknek feltétlenül buzgó, fegyelmezett, önkéntes végrehajtásáért, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gazdasági mechanizmus valóban úgy dolgozzék, mint az óramű. Erre nem lehetett rögtön áttérni, ennek követelése néhány hónappal ezelőtt vaskalaposság, sőt rosszindulatú provokáció lett volna. Általánosságban szólva, ezt az átalakulást semmiféle rendelettel, semmiféle előírással nem lehet végrehajtani. De elérkezett az az idő, amikor egész forradalmi átalakító tevékenységünk középpontja éppen ennek az átalakításnak a megvalósítása. Ez az átalakítás most elő van készítve, megértek a szükséges feltételek és most további halogatásnak nincs helye, tovább várni nem lehet. Nemrégiben, amikor a vasúti közlekedés újjáalakításának és helyes megszervezésének kérdését vitattuk meg, felmerült az a kérdés, hogy az egyszemélyi rendelkezési hatalom (olyan hatalom, amelyet diktátori hatalomnak nevezhetnénk) mennyiben egyeztethető össze a demokratikus szervezetekkel általában, különösen a testületi vezetés elvével és többek között a szervezés szovjet szocialista elvével. Kétségtelen, igen elterjedt az a vélemény, hogy ilyen összeegyeztetésről szó sem lehet, hogy az egyszemélyi diktátori hatalom nem egyeztethető össze sem a demokratizmussal, sem az állam szovjet típusával, sem a testületi vezetéssel. Mi sem hibásabb ennél a véleménynél.

A szervezés demokratikus elve — abban a magasabb formájában, ahogy a Szovjetek megvalósítják az olyan javaslatokat és követeléseket, hogy a tömegek tevékenyen részt vegyenek nemcsak az általános szabályok, rendeletek és törvények megvitatásában, nemcsak ezek végrehajtásának ellenőrzésében, hanem közvetlenül végrehajtásukban is — ez azt jelenti, hogy a tömegek minden egyes képviselője, minden állampolgár számára olyan körülményeket kell teremtenünk, hogy részt vehessen mind az állam tör-

vényeinek megvitatásában, mind képviselőinek megválasztásában, mind az állami törvények végrehajtásában. Ebből azonban egyáltalán nem következik az, hogy megengedhető akár a legkisebb zűrzavar vagy legkisebb rendetlenség abban a tekintetben, hogy az egyes esetekben ki felelős bizonyos végrehajtási funkciókért, bizonyos rendelkezések végrehajtásáért, a közös munka bizonyos folyamatának irányításáért egy bizonyos megszabott időn belül. A tömegnek legyen joga felelős vezetőket választani magának. A tömegnek legyen joga leváltani őket, ismerni és ellenőrizni működésük legkisebb tényeit is. A tömegnek legyen joga arra, hogy kivétel nélkül bármely munkás tagját rendelkező funkciókba helyezhesse. Ez azonban korántsem azt jelenti, hogy a kollektív munka folyamata megmaradhatna meghatározott vezetés nélkül, a vezető felelősségének pontos megállapítása nélkül, a vezető szilárd akaratával létrehozott legszigorúbb rend nélkül. Sem a vasutak, sem a közlekedés, sem a nagy gépek, és általában semmiféle üzem nem működhet szabályosan, ha nincs meg az akarat egysége, amely a dolgozók egész állományát az óramű pontosságával dolgozó egyetlen gazdasági szervvé kapcsolja egybe. A szocializmus a gépi nagyipar szülötte. És ha a szocializmust megteremtő dolgozó tömegek nem tudják intézményeiket úgy megszervezni, ahogy a gépi nagyiparnak kell dolgoznia, akkor a szocializmus megteremtéséről szó sem lehet. Ezért ma, amikor a Szovjethatalom és a proletárdiktatúra már eléggé megszilárdult, amikor az ellenálló ellenség, vagyis az ellenálló kizsákmányolók fő arcvonalait már eléggé szétromboltuk és ártalmatlanná tettük, amikor a szovjet intézmények működése eléggé előkészítette a lakosság tömegeit az egész társadalmi életben való önálló részvételre — a jelen pillanatban az a feladat kerül napirendre, hogy a legszigorúbban különválasszuk a vitatkozást és a gyűlésezést a vezető minden rendelkezésének ellentmondás nélküli végrehajtásától. Ez azt jelenti, hogy a tömegek szükséges, hasznos és bármely Szovjet által teljesen elismert előkészítését — bizonyos rendszabály végrehajtására és e rendszabály végrehajtásának ellenőrzésére való előkészítését — külön kell választani magától a végrehajtás-

tól. A tömegek most már kezükbe vehetik az egész hatalmat — ezt a Szovjetek biztosítják — és megszilárdíthatják ezt a hatalmat. De ahhoz, hogy ennek ne az a hatásköri összevisszaság és az a felelőtlenség legyen a következménye, amely jelenleg hihetetlenül sok bajt okoz, — ehhez az szükséges, hogy minden végrehajtó funkció esetében pontosan tudjuk, hogy konkrétan kik azok a személyek, akik, miután megválasztották őket a felelős vezetői tisztségekbe, felelősek az egész gazdasági organizmus működéséért. Ehhez az szükséges, hogy minél gyakrabban, a legcsekélyebb lehetőség esetén is, választott felelős személyeket jelöljenek ki, akik az egész gazdasági organizmussal egyszemélyi felelősséggel rendelkeznek. Szükséges, hogy ezeknek az egyszemélyi vezetőknek rendelkezéseit önkéntesen végrehajtsák, szükséges, hogy a vitatkozás, gyűlésezés, végrehajtás, és az egyidejű kritika, ellenőrzés és javítás vegyes formájáról áttérjünk a gépesített üzem szigorúan szabályos menetére. E feladathoz Oroszország munkakommúnái, a munkás- és paraszttömegek túlnyomó többségükben közelednek és már el is érkeztek. A Szovjethatalom feladata az, hogy vállalja a most bekövetkező fordulat megmagyarázását és e fordulat szükségességének törvényes formákba öntését.

XII. FEJEZET

A gyakorlatiasság és a szakszerűség jelszava nem örvendett különösebb népszerűségnek a forradalmárok körében. Sőt, azt lehet mondani, hogy nem volt körükben ennél népszerűtlenebb jelszó. Teljesen érthető, hogy amíg a forradalmárok feladata a régi kapitalista társadalom lerombolása volt, elutasítóan és gúnnyal kellett fogadniok ezt a jelszót. Hiszen a gyakorlatban e jelszó mögött akkor egy vagy más formában az a törekvés húzódott meg, hogy megbéküljenek a kapitalizmussal vagy gyengítsék a proletariátusnak a kapitalizmus alapjai elleni támadását, gyengítsék a kapitalizmus elleni forradalmi harcot. Teljesen érthető, hogy milyen irányban kellett a dolognak gyökeresen megváltoznia az után, hogy a proletariátus kivívta a hatalmat, biztosította ezt a hatalmat, hozzákezdett az új, vagyis szocialista társadalom alapjainak nagy arányok-

ban való megteremtéséhez. Nekünk, mint ahogy fentebb említettük, most sincs jogunk egy cseppet is gyengíteni azt a munkánkat, amelyet annak érdekében végzünk, hogy a lakosság tömegeit meggyőzzük eszméink helyességéről, sempedig a kizsákmányolók ellenállásának szétzúzására irányuló munkánkat. De e két funkció végrehajtásában a legfontosabb teendőket már elvégeztük. Most éppen a gyakorlatiasság és szakszerűség jelszava a fő és soronlevő jelszó. Ebből következik, hogy ma a legközelebbi, megérett és elengedhetetlen időszerű feladat a burzsoá értelmiség bevonása a munkába. Nevetséges ostobaság volna, ha valaki ebben a hatalom valamilyen megrendülését, a szocializmus elveitől való valamilyen eltérést vagy a burzsoáziával kötött valamilyen megengedhetetlen kompromisszumot látna. Aki ilyen véleményt hangoztat, az értelmetlenül ismételget olyan szavakat, amelyek a forradalmi proletárpártok tevékenységének egészen más időszakára vonatkoznak. Ellenkezőleg, éppen forradalmi feladataink végrehajtása érdekében, éppen annak érdekében, hogy ezek a feladatok ne maradjanak utópiák, vagy jámbor óhajok, hanem valóban realitássá váljanak — haladéktalanul megvalósuljanak —, éppen ennek a célnak érdekében kell legelső, legsürgősebb és legfontosabb feladatunkul a szervezőmunka gyakorlatiasságát és szakszerűségét kitűznünk. Most éppen arról van szó, hogy minden oldalról hozzákezdjünk annak az épületnek gyakorlati felépítéséhez, melynek tervét már régen elkészítettük, melynek talaját eléggé erélyesen elhódítottuk és eléggé szilárdan birtokba vettük, melyhez az anyagot elegendő mennyiségben összegyűjtöttük és amelyet most — miután állványokat húztunk köréje, miután munkaruhát öltöttünk, nem félve, hogy bepiszkítjuk azt a különböző segédanyagokkal, szigorúan végrehajtva a gyakorlati munkálatokat vezető személyek előírásait —, amelyet most építeni, építeni és építeni kell.

Hogy a feladataink kitűzésében bekövetkezett fentemlített változásokat néha mennyire nem értik meg, ez kitűnik egyebek között a szakszervezetek szerepéről nemrégiben lefolyt vitából[71]. Olyan nézetet vallottak (ezt a nézetet a mensevikek támogatták, persze nyilvánvalóan

provokációs célokból, vagyis azzal a céllal, hogy olyan lépésekre bírjanak rá bennünket, amelyek csak a burzsoáziának előnyösek), olyan nézetet vallottak, hogy a szakszervezeteknek a proletariátus osztályönállóságának megőrzése és megerősítése érdekében nem szabad állami szervezetekké válniok. Ezt a nézetet tetszetős, eléggé megszokott és eléggé betanult szavakba burkolták, mondván, hogy a munka harcol a tőke ellen, hogy szükség van a proletariátus osztályönállóságára. A valóságban azonban ez a nézet vagy burzsoá provokáció a legdurvább fajtából, vagy — a legnagyobb értelmetlenség, a tegnapi jelszavak szolgai ismétlése, amit megmutat a mai történelmi szakasz megváltozott viszonyainak elemzése. A szakszervezetek fő feladata tegnap a tőke elleni harc és a proletariátus osztályönállóságának védelmezése volt. Tegnap a jelszó az volt, hogy ne bízzunk az államban, mert az az állam burzsoá állam volt. Ma az állam proletár állammá válik és vált. A munkásosztály uralkodó osztállyá válik és vált az államban. A szakszervezetek állami szervezetekké válnak, és azzá is kell válniok, olyan állami szervezetekké, amelyekre elsősorban hárul a felelősség az egész gazdasági életnek szocialista alapokon való újjászervezéséért. Ezért, ha a mostani időszakra alkalmaznók a régi szakszervezeti mozgalom jelszavait, lemondanánk a munkásosztály szocialista feladatairól.

Ugyanezt kell mondanunk a szövetkezetekről is. A szövetkezet — bolt, és semilyen változtatás, semilyen tökéletesítés, semilyen reform nem változtat azon, hogy bolt. Erre a nézetre tanította meg a szocialistákat a kapitalista korszak. És nem kétséges, hogy ez a nézet helyesen fejezte ki a szövetkezetek lényegét, amíg azok a burzsoá rend mechanizmusának kis tartozékai voltak. De hisz éppen arról van szó, hogy a szövetkezetek helyzete elvileg gyökeresen megváltozik attól a pillanattól kezdve, hogy a proletariátus kivívja az államhatalmat, hogy a proletár államhatalom hozzáfog a szocialista rend következetes megteremtéséhez. A mennyiség itt minőségbe csap át. A szövetkezet, mint kicsiny sziget a tőkés társadalomban — bolt. A szövetkezet, ha felöleli az egész társadalmat, amelyben szocializálva van a föld és államosítva

vannak a gyárak — szocializmus. A Szovjethatalom feladata az után, hogy a burzsoáziát politikailag és gazdaságilag kisajátítottuk, nyilvánvalóan (főleg) az, hogy a szövetkezeti szervezeteket kiterjessze az egész társadalomra, hogy a szóbanforgó ország valamennyi állampolgárát egyetlen össznemzeti, vagy helyesebben összállami szövetkezet tagjává változtassa. Ha ezt a feladatot visszautasítjuk azzal, hogy a munkásszövetkezetek osztályjellegére hivatkozunk, reakciósoknak bizonyulunk, akik visszahúzódnak attól a korszaktól, amely a politikai hatalomnak a proletariátus által való kivívása után következett be, az ez előtti korszakhoz. A munkásosztály politikai és gazdasági tevékenységében a kapitalizmus fennállása idején két törekvés nyilvánult meg. Az egyik törekvés az volt, hogy kényelmesen és elviselhetően berendezkedjék a kapitalizmusban, ami a proletariátusnak csak kicsiny felső rétege számára volt megvalósítható. A másik törekvés az volt, hogy élére álljon az egész dolgozó és kizsákmányolt tömegnek a tőke uralmának forradalmi megdöntése érdekében. Érthető, hogy amikor ez a második törekvés győzött, amikor a tőkét megdöntöttük és amikor meg kell kezdenünk az össznépi szocialista szövetkezet építését — érthető, hogy a szövetkezeti mozgalom feladatairól és feltételeiről alkotott nézetünk gyökeresen megváltozik. Egyességre kell lépnünk mind a burzsoá szövetkezetekkel, mind a proletár szövetkezetekkel. Nem szabad félnünk. Nevetséges volna, ha félnénk a burzsoá szövetkezetekkel való egyességtől, mert mi most uralkodó hatalom vagyunk. Olyan egyességre van szükségünk, amely lehetővé teszi, hogy megtaláljuk azokat a gyakorlatilag megvalósítható, alkalmas, megfelelő formákat, amelyek között biztosítható a szétforgácsolt, egymástól elszigetelten működő szövetkezetekről az egységes, össznépi szövetkezetre való áttérés. Mint államhatalom nem félhetünk a burzsoá szövetkezetekkel való egyességtől, mert ezzel az egyességgel elkerülhetetlenül magunk alá rendeljük őket. Ugyanakkor azt is meg kell értenünk, hogy új, proletár államhatalom vagyunk, hogy a munkásosztály most uralkodó osztállyá vált az államban. A munkásszövetkezeteknek ezért élére kell állniok annak a moz-

galomnak, amely az egyes szövetkezeteket egységes össznépi szövetkezetbe vezeti át. A munkásosztálynak nem szabad elzárkóznia a lakosság többi részétől, hanem ellenkezőleg, vezetnie kell a lakosságnak kivétel nélkül valamennyi részét, amikor az egész lakosság az egységes, össznépi szövetkezetben való egyesülésre tér át. Hogy ehhez milyen gyakorlati, közvetlenül megvalósítható, átmeneti rendszabályok szükségesek — az más kérdés. De világosan fel kell ismernünk és szilárdan el kell döntenünk, hogy a lényeg most éppen ez a gyakorlati átmenet, hogy a proletár államhatalomnak hozzá kell fognia ehhez, ennek az átmenetnek minden reformját a tapasztalatban kell ellenőriznie és ezt az átmenetet mindenáron végre kell hajtania.

XIII. FEJEZET

Amikor a dolgozók fegyelmének és önfegyelmének helyreállításáról beszélünk, külön ki kell emelnünk azt a fontos szerepet, amely ma a bíróságokra hárul. A bíróság a kapitalista társadalomban javarészt az elnyomás apparátusa, a burzsoá kizsákmányolás apparátusa volt. A proletárforradalom feltétlen kötelessége ezért nem az igazságszolgáltatási intézmények reformálása volt (erre a feladatra szorítkoztak a kadetok és Fejbólintó Jánosaik, a mensevikek és a jobboldali eszerek), hanem az, hogy teljesen megsemmisítse azokat, alapjáig elsöpörje az egész régi igazságszolgáltatást és gépezetét. Az Októberi Forradalom ezt az elengedhetetlen feladatot teljesítette, mégpedig sikerrel teljesítette. Hozzáfogott, hogy a régi bíróság helyén megteremtse az új népbíróságot, helyesebben szovjet bíróságot, amely azon az elven épül fel, hogy a dolgozó és kizsákmányolt osztályok — és csak ezek az osztályok — vesznek részt az állam kormányzásában. Az új bíróságra elsősorban a kizsákmányolók elleni harchoz volt szükség, akik igyekeznek visszaállítani uralmukat vagy védelmezni kiváltságaikat, vagy suttyomban, csalárd úton megmenteni, visszaszerezni legalább egynéhányat e kiváltságok közül. De ezen kívül a bíróságokra, ha valóban szovjet intézmények elve alapján vannak szer-

vezve, más, fontosabb feladat is hárul. Ez a feladat az, hogy biztosítsák a dolgozók fegyelmének és önfegyelmének legszigorúbb érvényesítését. Nevetséges utópisták volnánk, ha azt képzelnők, hogy egy ilyen feladat megvalósítható rögtön az után, hogy a burzsoázia hatalmát megdöntöttük, vagyis a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet első szakaszán, vagy — kényszer nélkül. Kényszer nélkül ez a feladat egyáltalán nem teljesíthető. Nekünk szükségünk van az államra, szükségünk van a kényszerre. A szovjet bíróságnak az ilyen kényszert megvalósító proletárállam szervének kell lennie. És ezekre a bíróságokra hárul az a roppant feladat, hogy a lakosságot munkafegyelemre neveljék. Eddig még hihetetlenül keveset, helyesebben majdnem semmit sem tettünk e cél érdekében. Pedig el kell érnünk, hogy a legszélesebb méretekben szervezzünk ilyen bíróságokat, kiterjesztve tevékenységüket az ország egész termelő életére. Csak az ilyen bíróságok tudják — persze, ha a dolgozó és kizsákmányolt lakosság legszélesebb tömegei vesznek részt bennük — demokratikus formákban, a Szovjethatalom elveivel összhangban elérni azt, hogy a fegyelem és önfegyelem óhajtása ne maradjon meddő óhaj. Csak az ilyen bíróságok tudják elérni azt, hogy nálunk forradalmi hatalom legyen, amelyet szóban mi mindnyájan elismerünk, amikor proletárdiktatúráról beszélünk, és amely helyett túlságosan gyakran valami alaktalan kocsonyaszerűséget látunk magunk körül. Egyébként helyesebb volna, ha azt a társadalmi állapotot, amelyben ma élünk, nem kocsonyához, hanem az olvadt vashoz hasonlítanánk, amelyet azért olvasztottak újra, hogy keményebb acélt nyerjenek belőle.

A lediktálás ideje: 1918 március 28.

Először 1929 április 14-én, a „Pravda" 86. számában jelent meg.

A FORRADALMI TÖRVÉNYSZÉKEKRŐL SZÓLÓ RENDELETHEZ[72]

A

AZ IGAZSÁGÜGYI NÉPBIZTOSSÁG KOLLÉGIUMÁNAK TAGJAIHOZ, MÁSOLAT A KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELNÖKÉNEK

1918. III/30.

A szovjet törvényszékekről szóló rendelet szerintem teljesen helytelen és gyökeres átdolgozásra szorul.

Helytelen hatálytalanítani a sajtótörvényszékekről szóló rendeletet; előbb összegezni kell (és meg kell vitatni) működésük eredményeit.

Helytelen az Igazságügyi Népbiztosság kollégiumán kívül álló egyszemélyi „tribun" tisztségének bevezetése. Ez mintegy a „generálprokuror" rossz emlékét fogja felidézni.

Ne az intézmények reformjaira, kicsiny vagy majdnem csak szóbeli („tribun") reformokra fordítsanak figyelmet, hanem az igazságügyi kollégium munkájának gyakorlati eredményeire az ellenforradalmárokkal, gonosztevőkkel, naplopókkal és dezorganizálókkal szemben valóban forradalmi, gyors és kíméletlenül szigorú bíróság megteremtésében.

Lenin

B

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK HATÁROZATTERVEZETE

A Népbiztosok Tanácsa megbízza az Igazságügyi Népbiztosságot, hogy a törvényszékekről szóló rendelettervezetet dolgozza át úgy, hogy kiküszöbölje a „tribun" egy-

személyi hatalmát és erejét ne az 1917 októbere óta megteremtett intézmények apró módosításaira összpontosítsa, hanem az ellenforradalmárokkal, a korruptakkal és a dezorganizálókkal, a fegyelem megszegőivel szemben valóban gyors és valóban forradalmian kíméletlen bíróságok megteremtése terén végzett munka gyakorlati eredményeire.

Az átdolgozott tervezet kinyomatandó és beterjesztendő a Központi Végrehajtó Bizottságnak.

Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

ELŐSZÓ AZ „ÁR ELLEN" CÍMŰ GYŰJTEMÉNYHEZ

A gyűjteményben közölt cikkek javarészt a külföldi „Szocial-Demokrat"-ban (az OSzD(b)MP Központi Lapjában) jelentek meg, amelyet 1914 végétől 1917 elejéig adtak ki Svájcban. Csak egy nagyobb folyóiratcikket vettünk át a „Kommunyiszt"[73] c. folyóiratból (ennek csak egy füzete jelent meg 1915-ben, Svájcban).

Az egyes cikkek közötti összefüggés helyes megértése érdekében tekintetbe kell venni az ujságban való megjelenésük időbeli sorrendjét.

A cikkek két nagy csoportra oszlanak. Egy részük a háború megítélésével és az ebből a megítélésből fakadó politikai feladatokkal foglalkozik. A másik rész a párt belső viszonyait, a frakcióknak azt a harcát vizsgálja, amelyet rövidlátó emberek sokáig „káosznak" vagy „személyi konfliktusnak" véltek és amely a valóságban most, mint mindenki látja, arra vezetett, hogy a valódi szocialisták elhatárolódtak a burzsoázia lakájaitól, a Liberdan[74], Martov stb. uraktól.

Érthető, hogy a cikkek első részének vagy első csoportjának összehasonlíthatatlanul nagyobb jelentősége van. E cikkek ismeretét nem tudja nélkülözni egyetlen egy öntudatos munkás sem, aki meg akarja *érteni* a nemzetközi szocialista forradalom eszméinek fejlődését és 1917 október 25-én aratott első győzelmét.

N. Lenin

A megírás ideje: 1918 március.
1918-ban, az „Ár ellen" c. gyűjteményben jelent meg. A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének kiadása.

TÉZISEK A BANKPOLITIKÁRÓL[75]

1. Összeállítandó a magánbankokban találtak kimutatása, belefoglalva a kimutatásba minden egyes magánbank valamennyi ügyletének felszámolását.

(a) Az egyes magánbankok régi alkalmazottait (fenntartva az Állami Bank Biztosságának azt a jogot, hogy egyeseket közülük elmozdítson) ultimátum formájában megbízzuk, hogy a legrövidebb időn belül rendezzék bankjuk ügyeit és végleges formájában állítsák össze a mérleget, először, 1917 december 14-re[76], másodszor, az utolsó működési napra.

(b) A magánbankok, amikor a kimutatásokat összeállítják és valamennyi banküglyetet felszámolják, ezt a funkciót kizárólag mint az Oroszországi Köztársaság egységes Népbankjának osztályai teljesítik, mégpedig csak a felszámolás céljából, nem hajtva végre semilyen új műveletet.

2. A kimutatások összeállításával kapcsolatos egész tevékenységet az Állami Bank Biztossága irányítja.

Ebbe a munkába minél több tapasztalt munkatársat kell bevonni, többek közt az Állami Bank és a magánbankok volt alkalmazottait is.

3. A bankpolitikának, nem szorítkozva a bankok államosítására, fokozatosan, de biztosan arra kell irányulnia, hogy a bankokat a számvitelnek és az egész ország szocialista alapon megszervezett gazdasági élete szabályozásának egységes apparátusává alakítsa át.

4. Sürgős rendszabályokat kell tenni annak érdekében, hogy a Népbanknak minél több fiókját nyissuk meg országszerte.

Ezeket a fiókokat a városokban és a falvakban a lehető legcélszerűbben kell elhelyezni a közönség minél nagyobb kényelme érdekében.

A volt magánbankok meglevő fiókjait mint a Népbank fiókjait fel kell használni.

5. Kihirdetendő a betétek sérthetetlensége (ami magától értetődően egyáltalán nem csökkenti az állam adókivetési jogát).

6. Szabad csekkforgalom.

7. A munkásellenőrzés továbbra is teljesen fennáll a bankokból történő pénzkifizetés tekintetében.

8. Fogyasztási célokra pénzkifizetés továbbra is korlátozottan történik.

A közönség számára több könnyítés vezetendő be a bankokba való befizetés és a bankok által történő visszafizetés meggyorsítása, valamint a formaságok egyszerűsítése céljából.

9. Rendszabályokat kell tenni abban az irányban, hogy a lakosság azt a pénzét, amelyre fogyasztási célokból nincs feltétlenül szüksége, bankban tartsa. Törvényt és gyakorlati rendszabályokat kell előkészíteni ennek az elvnek kötelező megvalósítása érdekében.

10. A Népbank valamennyi fiókja az Oroszországi Föderatív Szovjet Köztársaság határain belül működésében köteles pontosan a központi igazgatóság instrukciói és utasításai szerint eljárni; nincs joguk valamilyen külön helyi szabályok és korlátozások megállapítására. Kivételek csak a központi igazgatóság jóváhagyásával engedhetők meg.

A megírás ideje: 1918 március vagy április.

Először 1926-ban, a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat 6. (53.) számában jelent meg.

BESZÉD AZ ALEKSZEJ LOVARDÁBAN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 ÁPRILIS 7-ÉN[77]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A szónoki emelvényen megjelenő Lenint viharos tapssal fogadják.) A forradalom legsúlyosabb hónapjait éljük most át — mondja Lenin. — Itt van az éhínség, erőnk teljes megfeszítésével kell küzdenünk ellene, s harcunkat közben a jobboldali eszerek és a mensevikek állandó kárörömmel figyelik. Az ő taktikájuk — Dutov és Kornyilov taktikája, azoknak a hadapródiskolásoknak a taktikája, akik Moszkvában fellázadtak a Szovjethatalom ellen. Ebben a tekintetben a Szovjethatalom megdöntésére törekvő mensevikek az ő oldalukon, a burzsoázia oldalán állnak, és ezzel elárulnak bennünket. Ha mi kivégzésekhez folyamodunk, ők tolsztojánusokká válnak és krokodilkönnyeket hullatva kegyetlenségünk miatt siránkoznak. Elfelejtették, hogy Kerenszkijjel egyetemben hogyan kergették ők a munkásokat vágóhídra, miközben titkos szerződéseket rejtegettek a zsebükben. Ezt elfelejtették és jámbor kereszténykké váltak, akiknek az irgalom a legfőbb gondjuk.

Fegyver nélkül nem tudjuk elnyomni ellenségeinket, ezt ők nagyon jól tudják, de mégis igyekeznek befeketíteni bennünket.

Rendeznünk kell a népgazdaságot, és ez a gigászi feladat annál is inkább nehéz, mert forradalmunk elsőként haladt ilyen messzire a társadalmi átalakítás útján. Hogy ezt a nehéz feladatot megkönnyíthessük, tanulnunk kell, de nem könyvekből, hanem a gyakorlatban, a tapasztalatból. A népgazdaság építésére csak a Szovjethatalom alkalmas, és ezért javaslom, hogy országszerte elvtársaink ezreit válasszák be a Szovjetekbe. Ezenkívül meg kell

teremtenünk az elvtársi fegyelmet. A munkásoknak és a parasztoknak meg kell érteniök, hogy a föld és a gyár az övék, és úgy kell vigyázniok rá, mint a sajátjukra.

Csak most, amikor visszatekintek, amikor látom a burzsoázia tehetetlenségét és a szabotáló értelmiség hitványságát, csak most ismerem fel, hogy milyen óriási lépést tettünk előre. És hogy továbbra is sikeresen haladjunk előre, szakítanunk kell a tudatlansággal és a nemtörődömséggel, ezt pedig sokkal nehezebb végrehajtani, mint megdönteni az idióta Romanovot vagy a gyengeelméjű Kerenszkijt.

Németország fojtogat bennünket, Japán támad[78]. És ebben a nehéz időben a mensevikek és a jobboldali eszerek, ezek az ártatlan bárányok, kegyetlenségünk miatt siránkoznak, s közben elfelejtik, hogy ők állítottak akasztófát Saumjan elvtársnak[79]. Válaszképpen ennyit mondhatok nekik: igen, mi nem tagadjuk az erőszakot, amelyet a kizsákmányolók felett gyakorolunk.

A mensevikeknek és a jobboldali eszereknek ezek a könnyei, amelyeket kegyetlenségünk láttán hullatnak — utolsó kísérletük arra, hogy részt vegyenek az ország politikai életében és ugyanakkor gyengeségük jelképe is. Irgalmat nem ismerve fogunk harcolni ellenük. Most meg kell fizetnünk a cárizmus minden hagyatékáért, Miklós és Kerenszkij idejéért. Ha leküzdjük a szervezetlenséget és a közömbösséget, szakadatlan munkával kivívjuk a szocializmus nagy győzelmét. (Viharos taps.)

„Izvesztyija Szaratovszkovo Szovjeta"
71. sz. 1918 április 13.

UTASÍTÁSOK A VLAGYIVOSZTOKI SZOVJETNEK[80]

Irkutszkba (Vlagyivosztok számára) távirattal közlendő közvetlen vonalon:

A helyzetet rendkívül komolynak tartjuk és a legkategórikusabban figyelmeztetjük az elvtársakat. Ne ringassák magukat illúziókban: a japánok biztosan támadni fognak. Ez elkerülhetetlen. Valószínűleg kivétel nélkül valamennyi szövetséges segíteni fog nekik. Ezért haladéktalanul meg kell kezdeni az előkészületeket, komolyan, teljes erejükből készüljenek. A legnagyobb figyelmet a szervezett visszavonulásra, a készletek és a vasúti anyagok szervezett elszállítására fordítsák. Ne tűzzenek ki megvalósíthatatlan célokat. Készítsék elő a vasutak aláaknázását és robbantását, a vagonok és a mozdonyok elszállítását, készítsenek elő aknazárat Irkutszk körül vagy a Bajkálontúl. Értesítsenek bennünket hetenként kétszer pontosan, hány mozdonyt és vagont szállítottak el, hány maradt vissza. Enélkül nem hiszünk és nem fogunk hinni semmiben. Bankjegyeink most nincsenek, de április második felétől lesz sok, segítségünket azonban attól tesszük függővé, hogy önök tudnak-e gyakorlati sikereket felmutatni a vagonoknak és mozdonyoknak Vlagyivosztokból való kivonásában, a hidak stb. robbantásának előkészítésében.

Lenin

Április 7.

Megjelent 1934-ben,
a V. I. Lenin. „A polgárháború korszakából" c. gyűjteményben.

BESZÉD A PÉNZÜGYI KÉRDÉSRŐL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1918 ÁPRILIS 18-ÁN

Jelenleg mindenesetre az az egy világos, hogy a pénzügyi problémát a közeljövőben nem oldjuk meg, a pénzügyi apparátust nem hozzuk bele a rendes kerékvágásba. Ezzel mindenki tisztában van. De meg kell mondanom, hogy eddig, sajnos, ezen a területen semmit sem tettünk azért, hogy legalább megtaláljuk azokat az útjelzőket, amelyekhez igazodva bele lehet majd hozni a pénzügyi apparátust abba a kerékvágásba, amelyben lennie kell. Gukovszkij elvtárs egy tervet javasolt nekünk. Jó vagy rossz-e a terv, erre nem fogok kitérni. Szerintem azonban az az egy világos, hogy a pénzügy terén jelenleg a legjobb tervet is, még a legjobb tervet is lehetetlen végrehajtani, mert ténylegesen nincs megszervezve az az apparátus, amely ezt a pénzügyi tervet végrehajtja. Ha most valamilyen adókivetést megpróbálnánk megvalósítani, azonnal beleütköznénk abba, hogy egyes területek most úgy hajtják végre az adókivetést, ahogy eszükbe jut, ahogy módjukban áll, ahogy a helyi viszonyok megengedik. Ebben a tekintetben a Szovjetek, ezek a helyi hatalmi szervek, nincsenek jelenleg kapcsolatban egymással. Egyrészt ezáltal el vannak szakadva a központi hatalomtól is, másrészt a Szovjetek nincsenek annyira megszervezve, hogy ténylegesen megvalósíthassák azt, amit mi itt kidolgozunk. Nézzünk meg egy példát. Jómagamnak már volt alkalmam látni olyan Szovjeteket, amelyek nemcsak hogy nem tudták volna végrehajtani az általunk itt kidolgozott pénzügyi tervet, de amelyek gyakran még otthon a falujukban sem rendelkeznek azzal a hatalommal, amely megilletné őket. A mai politikai helyzet folyományaként ezek a Szovjetek nagyon gyakran nem

élnek hatalmukkal, nem tudnak élni vele, mert a hatalom ténylegesen egyes olyan csoportok kezében van, amelyek gyakran ellenségesen szemben állnak a Szovjetekkel, nem engedelmeskednek a Szovjeteknek, és amelyek, sajnos, bizonyos fegyveres erővel rendelkeznek. Hogy ne általánosságokban beszéljek, elmondok egy példát. Itt nem messze Moszkvától, Rjazany kormányzóságban, efféle jelenséget figyeltem meg. Szovjet van. A Szovjeten kívül van Forradalmi Katonai Bizottság is. A Forradalmi Katonai Bizottság autonómnak tekinti magát a Szovjettel szemben, maga veti ki az adót, s erről még be sem számol a Szovjetnek. A Szovjet szintén maga hajt végre adókivetést. Amint látják, ha ilyen körülmények között innen akarjuk végrehajtani a tervet, ebből persze semmi, de semmi sem lesz, mert még a Forradalmi Katonai Bizottság sem engedelmeskedik ott, a vidéken a Szovjetnek, ennek következtében pedig a Szovjet sem tehet semmit a központi hatalom számára. Ezért valamit tennünk kell. Valami másfajta szervezetet kell teremtenünk azért, hogy a kiadott rendeletek ne maradjanak csak rendeletek, hanem megvalósítsák azokat, ne maradjanak papíron.

Rövid ujságtudósítás,
megjelent 1918 április 19-én,
az „Izvesztyija VCIK" 77. számában.

A teljes szöveg először 1920-ban jelent meg
„A IV. Szovjetkongresszus által választott
Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság
üléseinek jegyzőkönyve. Gyorsírói jegyzet"
c. könyvben, Moszkva.

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918 ÁPRILIS 23-ÁN

GYORSÍRÓI JEGYZET

Elvtársak! Engedjék meg, hogy mindenekelőtt üdvözöljem a Munkás- és Parasztküldöttek újjáválasztott Moszkvai Szovjetjét.

Önöknek rendkívül súlyos helyzetben kellett új Szovjetet választaniok, olyan tragikus pillanatban, amikor forradalmunk fejlődése legveszélyesebb és legnehezebb szakaszába lép. A forradalommal szemben ellenséges elemek, mindazok, akik a nép ellenségeit támogatják, mindazok, akik a burzsoázia után kullognak, vérmes reményeket fűztek Szovjetünk újjáválasztásához, mert jelenleg rendkívül nehéz korszakot élünk át, amelyben véget ért a forradalom diadalmenete és forradalmunk a súlyos megpróbáltatások, sőt vereségek szakaszába lépett. És ebben a helyzetben a proletariátus újra megmutatta tudatosságának erejét. A munkások, látva a mostani időszak rendkívüli nehézségét, tisztában vannak azzal, hogy azoknak a nagy szenvedéseknek a kiküszöbölése, amelyek most a dolgozó népet sujtják, nem tőlünk függ, hanem a történelmi események menetétől. És a munkások hősi elszántsággal viselik az újabb nélkülözéseket, hogy megvédelmezzék az Októberi Forradalom nagy vívmányait.

Nem kétséges, hogy a forradalom a súlyos megpróbáltatások ellenére újabb észrevétlen, szembe nem tűnő győzelmeket ért el, amelyek azonban nem kevésbbé fontosak, mint az októberi barikádok korszakának ragyogó győzelmei. Két halálos ellenségünk áll velünk szemben teljes nagyságában: itt állnak velünk szemben állig fegyverben a forradalom szétmarcangolására kész külső és belső ellenségek, akik lesik az alkalmas pillanatot, hogy végső csapást

mérjenek ránk. A külső ellenség az állig felfegyverzett, technikával gazdagon felszerelt nemzetközi imperializmus, amely arra vár, hogy alkalmas pillanatban újabb rablótámadást indítson Szovjet-Oroszország ellen. És erre gondolva, kíméletlen nyiltsággal bátran szembe kell néznünk a baljós igazsággal.

Annak a rendkívül reakciós háborúnak a következtében, amelyet megtépázott országunknak át kellett élnie, jelenleg nincs elegendő erőnk ahhoz, hogy aktív, fegyveres harcot folytassunk a világreakció ellen, nincs hadseregünk, nincs erőnk, amelyet szembeállíthatnánk a nemzetközi ellenforradalom ragyogóan megszervezett osztagaival, amelyek élenjáró technikával vannak felszerelve és amelyek eszményien fegyelmezettek. Egyelőre egyedül vagyunk és halálos ellenségek vesznek körül bennünket.

A dolgozó nép Októberi Felkelésének időszakában, amikor a munkások előtt kibontottuk a szocialista forradalom vörös zászlaját, könnyű, káprázatos sikereket értünk el. És a többi ország munkásai, az oroszországi forradalom távoli dörejének hallatára, megértették, mi történik Oroszországban, felismerték, hogy az oroszországi proletariátus az ő saját, legszentebb ügyükért fáradozik. Akkor könnyen megbirkóztunk a reakciós bandákkal, akkor könnyen elnyomtuk a mensevik bandáknak a nép ellen felkelt maradványait, amelyek nem nyilt harcban, nem fegyverrel a kézben jöttek ellenünk, hanem a hazugság, a rágalom és a szemérmetlen árulás piszkos fegyverével. Az ellenforradalom ellen folytatott harcunk eredménye egy olyan nagy győzelem, mint az a tény, hogy a legvakmerőbb ellenforradalmárt, Kornyilovot, saját felbőszült katonái ölték meg[81].

Amikor minden fronton széleskörű harcot folytattunk a hazai ellenforradalom ellen, kihasználtuk a nemzetközi burzsoázia késlekedését és idejében hatalmas csapást mértünk a ma már szétzúzott ellenforradalom testére. Bátran mondhatjuk, hogy a polgárháború alapjában befejeződött. Persze, lesznek még egyes összetűzések, egyes városokban itt-ott lesz még lövöldözés az utcákon, mert a reakciósok elvétve tesznek még kísérleteket a forradalom erejének — a Szovjethatalomnak — a megdöntésére, de nem kétséges,

hogy a belső fronton a reakciót visszavonhatatlanul megölték a felkelt nép erőfeszítései. Így tehát átmentünk a forradalom fejlődésének első időszakán, amely az októberi napokkal kezdődött — a megrészegítő siker időszakán, amelytől egyesek valóban meg is részegültek.

Ismétlem, hogy most forradalmunk életének legsúlyosabb, legnehezebb szakaszához értünk. Feladatunk az, hogy minden erőnket megfeszítve lássunk hozzá az új alkotó munkához, mert csak a sziklaszilárd kitartás és munkafegyelem segít a forradalmi oroszországi proletariátusnak — amely egyelőre annyira egyedül van titáni forradalmi munkájában —, hogy kivárhassa azt a szabadító pillanatot, amikor a nemzetközi proletariátus segítségünkre fog sietni.

Mi a munkásosztály egyik forradalmi osztaga vagyunk, amely nem azért tört előre, mert jobbak vagyunk más munkásoknál, mert az oroszországi proletariátus felette áll más országok munkásosztályának, hanem csakis és csakis azért, mert mi voltunk a világ egyik legelmaradottabb országa. Csak akkor érkezünk el a végleges győzelemhez, amikor sikerül majd véglegesen megtörni a nemzetközi imperializmust, amely a technika és a fegyelem hatalmas erejére támaszkodik. De csak más országok, az egész világ munkásaival együtt jutunk el a győzelemhez.

A történelem akaratából alá kellett írnunk a súlyos breszti békét, és nem titkoljuk, hogy ezt a békét bármely pillanatban áruló módon felrúghatják a forradalom nagyszámú ellenségei, akik minden oldalról támadnak bennünket, s akik ellen ma nincs erőnk aktívan harcolni. És jegyezzék meg, hogy aki ma arra szólítaná fel önöket, hogy aktív, fegyveres, nyílt harcot indítsanak a nemzetközi rabló imperializmus ellen, az elárulná a népet, az akarva-akaratlan provokátor, az imperialisták egyik vagy másik csoportjának szolgája volna. És az, aki fellép az utóbbi időben általunk követett taktika ellen, az — nevezze magát akár a „legbaloldalibb", sőt, szuperbaloldali kommunistának — az rossz forradalmár, többet mondok — egyáltalán nem forradalmár. (T a p s.)

Elmaradottságunk lendített előre bennünket, és elpusztulunk, ha nem tudunk kitartani addig, amíg megkap-

juk más országok felkelt munkásainak erőteljes támogatását. Feladatunk az, hogy fáradhatatlanul folytassuk taktikánkat, a proletár harc taktikáját.

Van nekünk egy rendkívül veszélyes titkos ellenségünk, amely veszélyesebb sok nyílt ellenforradalmárnál; ez az ellenség — amely halálos ellensége a szocialista forradalomnak és a Szovjethatalomnak, ennek a sehol eddig még nem létezett és a szegényeket szolgáló újtípusú népi parlamentnek — ez az ellenség: a kistulajdonosi ösztönök. Nem kétséges, hogy elérkeztünk a szocialista forradalom fejlődésének útjában álló legnehezebb akadályok leküzdéséhez. Legelsőrendű feladatunk az, hogy teljes mértékben megvalósítsuk a proletariátus diktatúráját minden téren: a munkafegyelem megszervezésében, a termelésben, a termékek elosztásában. Az az ellenség, amelyről az imént beszéltem, annak a kistulajdonosnak az ösztönössége, akit egy gondolat fűt: „ellopok mindent, amit lehet, s utánam a vízözön" — ez az ellenség erősebb mint a Kornyilovok, a Dutovok és Kalegyinek együttvéve.

Ezek a kiskulákok, kisbirtokosok, kistulajdonosok ezt mondják: „bennünket mindig elnyomtak, mindig mirajtunk csattant az ostor vége — már miért ne használnók ki most ezt az annyira kedvező alkalmat." Ez a jelenség komoly akadály, amelynek leküzdése nélkül elképzelhetetlen a győzelem, mert minden kistulajdonosból, minden mohó harácsolóból új Kornyilov nő ki.

Ezen a veszélyen kívül ijesztő kísértetként merednek ránk a közelgő éhínség és a tömeges munkanélküliség távlatai, de mi látjuk, hogy minden öntudatos munkás — ezeknek a száma pedig nem is napról napra, hanem óráról órára növekszik —, mondom, minden öntudatos munkás tudja és megérti, hogy jelenleg a fenyegető veszély elleni harc egyetlen eszköze az erők legteljesebb megfeszítése és a tántoríthatatlan kitartás. És azok, akiken forradalmunk súlyos megpróbáltatásainak pillanataiban erőt vesz a kétségbeesés, a csüggedés és a gyengeség, emlékezzenek arra, amit mindig mondottunk, hogy a kapitalizmusból a szocializmus teljes győzelméhez nem jutunk el a meggyőzés és az alkudozás vértelen és könnyű útján és hogy csak ádáz harccal tudjuk elérni célunkat.

A proletárdiktatúra a kizsákmányolókkal szemben alkalmazott erőszak álláspontján áll. A mi utunk — a kitartás, a proletár egybeforrás, a dolgozó nép vaskezű diktatúrája. Nem kétséges, hogy a Szovjethatalom sok esetben nem volt elég erélyes az ellenforradalom elleni harcban, és így nem vas volt, hanem kocsonya, amelyre a szocializmust nem lehet felépíteni. Nem győztük le a kispolgári ösztönösséget. A tönkrement, elerőtlenedett ország, amelyet a történelem minden más ország előtt a világforradalom küzdőterére állított, rendkívül súlyos helyzetben van, és eltipornak bennünket, ha a bomlással, a szervezetlenséggel és a kétségbeeséssel nem szegezzük szembe az öntudatos munkások vasdiktatúráját. Kíméletlenek leszünk mind ellenségeinkkel szemben, mind saját sorainkon belül az ingadozó és ártalmas elemekkel szemben, akik züllesztení merészelik nehéz alkotó munkánkat, amelyet a dolgozó nép új életének építése terén végzünk.

Hozzáfogtunk annak a feladatnak a megoldásához, amelynek a leküzdése magával vonja a szocializmus teljes biztosítását és megszilárdítását. A nehézségek leküzdése érdekében, az éhínség és a munkanélküliség elleni sikeres harc érdekében láthatatlan, szerény, de nehéz, állami fontosságú munkát fogunk végezni, és aki ellenünk lesz, az a világproletariátus megátalkodott ellensége.

A Moszkvai Szovjet választása megmutatta, mennyire tisztán látják az eseményeket a munkások, akik megértették, hogy a Szovjethatalom nem látványos díszítmény, hanem legsajátabb, legbensőbb ügyük. Ezzel az aktussal, Szovjetünk újjáválasztásával legyőztük mindazokat, akik vérmes reményeket fűztek ehhez az újjáválasztáshoz, legyőztük az ingadozó elemeket, és ezért meggyőződésem, és merem remélni, hogy a helyes úton járunk, amely elvezet bennünket a szocializmus teljes győzelméhez. (É l j e n z é s.)

Megjelent 1918 április 24-én,
a „Pravda" 79. és
az „Izvesztyija VCIK" 81. számában.

A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAI[82]

A megírás ideje: 1918 március—április.
Megjelent 1918 április 28-án, a „Pravda" 83. és az „Izvesztyija VCIK" 85. számában.
Aláírás: N. Lenin.

AZ OROSZORSZÁGI SZOVJET KÖZTÁRSASÁG NEMZETKÖZI HELYZETE ÉS A SZOCIALISTA FORRADALOM ALAPVETŐ FELADATAI

A kivívott béke eredményeképpen — bármily súlyos és bizonytalan is ez a béke — az Oroszországi Szovjet Köztársaságnak lehetősége nyílik arra, hogy erejét egy időre a szocialista forradalom legfontosabb és legnehezebb feladatára, nevezetesen a szervezési feladatra összpontosítsa.

Ezt a feladatot világosan és pontosan kitűztük a dolgozó és elnyomott tömegek elé a moszkvai Rendkívüli Szovjetkongresszuson 1918 március 15-én elfogadott határozat 4. bekezdésében — a határozatnak ugyanabban a bekezdésében, melyben a dolgozók önfegyelméről s a zűrzavar és szervezetlenség elleni könyörtelen harcról van szó*.

Az a béke, melyet az Oroszországi Szovjet Köztársaságnak sikerült elérnie, természetesen nem azért bizonytalan, mert a Szovjet Köztársaság most talán a hadműveletek felújítására gondol; — erre a burzsoá ellenforradalmárok és szekértolóik (a mensevikek stb.) kivételével egyetlen épeszű politikus sem gondol. A béke azért bizonytalan, mert az Oroszországgal nyugaton és keleten határos, óriási katonai erővel rendelkező imperialista államokban bármely pillanatban felülkerekedhet a háborús párt, amelyet csábít Oroszország pillanatnyi gyengesége s amelyet a szocializmust gyűlölő és zsákmányra szomjazó kapitalisták bujtogatnak.

Ilyen körülmények között a béke reális, nem csak papíron létező biztosítéka számunkra kizárólag az imperialista hatalmak közötti viszály, amely tetőfokára hágott,

* Lásd ebben a kötetben 194. old. — *Szerk.*

s amely egyrészt abban nyilvánul meg, hogy nyugaton az imperialisták újra megkezdték a népek mészárlását, másrészt abban, hogy Japán és Amerika között rendkívül éles imperialista versengés folyik a Csendes-óceán és annak partvidéke feletti uralomért.

Érthető, hogy ilyen ingatag védelem mellett Szovjet Szocialista Köztársaságunk nemzetközi helyzete rendkívül bizonytalan, feltétlenül válságos. Meg kell feszítenünk minden erőnket, hogy a lélekzetvételi szünetet, amely a körülmények alakulása folytán rendelkezésünkre áll, kihasználjuk azoknak a rendkívül súlyos sebeknek a begyógyítására, amelyeket a háború ejtett Oroszország egész társadalmi szervezetén, és az ország gazdasági fellendítésére, ami nélkül szó sem lehet védelmi képességünk valamelyest is komoly fokozásáról.

Érthető az is, hogy a több ok folytán megkésett nyugati szocialista forradalomnak csak olyan mértékben nyujtunk majd komoly támogatást, amilyen mértékben az elénk tűzött szervezési feladatot meg tudjuk oldani.

Az elsősorban előttünk álló szervezési feladat sikeres megoldásának az az alapfeltétele, hogy a nép politikai vezetői, vagyis az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt tagjai, továbbá a dolgozó tömegek öntudatos képviselői tökéletesen megértsék azt, hogy ebből a szempontból gyökeres különbség van az előző polgári forradalmak és a jelenlegi szocialista forradalom között.

A polgári forradalmakban a dolgozó tömegek fő feladata negatív, illetve romboló munka volt — a feudalizmus, a monarchia, a középkori viszonyok megsemmisítése. Az új társadalom szervezésének pozitív, illetve alkotó munkáját a lakosság vagyonos, burzsoá kisebbsége végezte. S ez a kisebbség — bár a munkások és a szegényparasztok ellenállást fejtettek ki — aránylag könnyen hajtotta végre ezt a feladatot, nemcsak azért, mert a tőke által kizsákmányolt tömegek ellenállása akkor — a tömegek szétforgácsoltsága és fejletlensége következtében — rendkívül gyenge volt, hanem azért is, mert az anarchisztikusan felépített kapitalista társadalom fő szervező ereje a szélességben és mélységben ösztönösen növekvő nemzeti és nemzetközi piac.

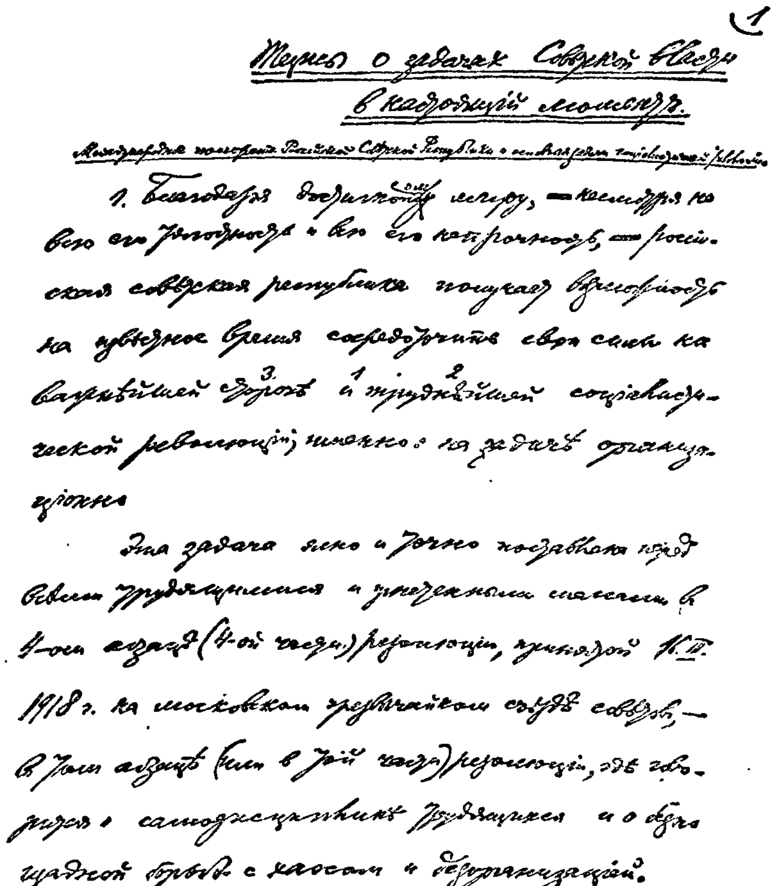

1

Тезисы о задачах Советской власти в настоящий момент.

Международное положение Россійской Советской Республики и основныя задачи соціалистической революціи.

1. Благодаря достигнутому миру, — несмотря на всю его тягость и всю его непрочность, — россійская советская республика получает возможность на известное время сосредоточить свои силы на важнейшей и труднейшей стороне соціалистической революціи, именно: на задаче организаціонной.

Эта задача ясно и точно поставлена перед всеми трудящимися и угнетенными массами в 4-ом абзаце (4-ой части) резолюціи, принятой 15.III. 1918 г. на московском чрезвычайном съезде советов, — в том абзаце (или в той части) резолюціи, где говорится о самодисциплине трудящихся и о беспощадной борьбе с хаосом и дезорганизаціей.

Lenin. „Tézisek a Szovjethatalom jelenlegi feladatairól“.
A kézirat első oldala. — 1918 március—április

Kisebbítve

Ezzel szemben mindenfajta szocialista forradalomban, s következésképpen az Oroszországban 1917 október 25-én általunk megkezdett szocialista forradalomban is, a proletariátus és a proletariátus vezette szegényparasztság fő feladata a pozitív, azaz az építő munka — ki kell építenie azoknak az új szervezeti viszonyoknak rendkívül bonyolult és finom hálózatát, amelyek felölelik az emberek tízmillióinak létfenntartásához szükséges termékek tervszerű termelését és elosztását. Az ilyen forradalmat csak a lakosság többségének, mindenekelőtt a dolgozók többségének önálló történelmi alkotó munkája valósíthatja meg sikeresen. A szocialista forradalom győzelme csak akkor lesz biztosítva, ha a proletariátus és a szegényparasztság elegendő tudatosságot, eszmeiséget, önfeláldozást és állhatatosságot fog tanusítani. Amikor megteremtettük az állam új, szovjet típusát, amely megadta a dolgozó és elnyomott tömegeknek azt a lehetőséget, hogy a legtevékenyebben részt vegyenek az új társadalom önálló építésében, a nehéz feladatnak csak kis részét oldottuk meg. A fő nehézség gazdasági téren van: meg kell valósítani a termékek termelésének és elosztásának legszigorúbb és mindenre kiterjedő nyilvántartását és ellenőrzését, fokozni kell a munka termelékenységét, *társadalmasítani* kell a termelést a *gyakorlatban.*

Az Oroszországban ma kormányzó bolsevik párt fejlődése különösen szemléltetően mutatja, hogy miben áll a jelenlegi politikai helyzet sajátszerűségét jelentő történelmi fordulat, mely azt követeli, hogy a Szovjethatalom új irányt vegyen, vagyis új módon tűzze ki az új feladatokat.

A jövőt képviselő minden pártnak első feladata az, hogy a nép többségét meggyőzze programjának és taktikájának helyességéről. Ez a feladat állt előtérben mind a cárizmus idején, mindpedig abban az időszakban, amikor a Csernovok és Ceretelik Kerenszkijjel és Kiskinnel paktálgattak. Most ezt a feladatot, melyet természetesen még korántsem oldottunk meg teljes egészében (és amelyet sohasem lehet teljesen kimeríteni), alapjában megoldottuk,

mert Oroszország munkásainak és parasztjainak többsége, amint azt a legutóbbi moszkvai Szovjetkongresszus kétséget kizáróan megmutatta, nyilvánvalóan a bolsevikok pártján áll.

Pártunk második feladata a politikai hatalom kivívása és a kizsákmányolók ellenállásának elfojtása volt. Ezt a feladatot szintén nem oldottuk még meg teljesen, és ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni, mert egyrészt a monarchisták és a kadetok, másrészt szekértolóik és uszályhordozóik, a mensevikek és a jobboldali eszerek továbbra is egyesülni próbálnak a Szovjethatalom megdöntése céljából. Lényegében azonban ezt a feladatot, a kizsákmányolók ellenállásának elfojtását, az 1917 október 25-től (körülbelül) 1918 februárjáig, vagyis Bogajevszkij kapitulációjáig terjedő időben már megoldottuk.

Most egy harmadik feladat kerül sorra, mint legközelebbi és a jelenlegi helyzet sajátszerűségét jelentő feladat: Oroszország *kormányzásának* megszervezése. Magától értetődik, hogy ezt a feladatot már rögtön 1917 október 25 után kitűztük s megoldásához is hozzáfogtunk, de mindeddig, amíg a kizsákmányolók ellenállása még nyílt polgárháború formájában nyilvánult meg, a kormányzás feladata *nem válhatott fő, központi feladattá.*

Most központi feladattá lett. Mi, a bolsevikok pártja, *meggyőztük* Oroszországot. *Elhódítottuk* Oroszországot — a gazdagoktól a szegények számára, a kizsákmányolóktól a dolgozók számára. Most *kormányoznunk* kell Oroszországot. És a jelenlegi helyzetnek éppen az a sajátszerűsége, éppen az a nehézsége, hogy megértsük a nép meggyőzésének és a kizsákmányolók katonai elnyomásának fő feladatáról a *kormányzás* fő feladatára való *átmenet sajátosságait.*

Először fordul elő a világtörténelemben, hogy egy szocialista pártnak sikerült nagyjából befejeznie a hatalom kivívását és a kizsákmányolók elnyomását, sikerült *eljutnia közvetlenül a kormányzás* feladatához. A szocialista forradalom e legnehezebb (és leghálásabb) feladatának méltó végrehajtóivá kell válnunk. Meg kell *gondolnunk*, hogy az eredményes kormányzáshoz, azon *kívül*, hogy tudunk meg-

győzni, hogy tudunk győzni a polgárháborúban, még értenünk kell a *gyakorlati szervezéshez* is. Ez a legnehezebb feladat, mert arról van szó, hogy új módon megszervezzük tíz- és tízmilliók életének legmélyebb alapjait — gazdasági alapjait. És ez a leghálásabb feladat, mert csak ennek megoldása (fő és alapvető vonásaiban való megoldása) *után* lehet majd elmondani, hogy Oroszország nemcsak szovjet köztársasággá, hanem szocialista köztársasággá is *vált*.

A MAI HELYZET ÁLTALÁNOS JELSZAVA

A fent vázolt objektív helyzetet a rendkívül súlyos és bizonytalan béke, valamint az a gyötrelmes gazdasági bomlás, munkanélküliség és éhínség hozta létre, amelyet a háború és a burzsoá uralom (amelyet Kerenszkij és az őt támogató mensevikek és jobboldali eszerek testesítettek meg) hagyott ránk örökül. Mindezek a tényezők elkerülhetetlenül odavezettek, hogy a dolgozók széles tömegei rendkívül elfáradtak, sőt kimerültek. A tömegek — s ez nem is lehet másképen — parancsolóan követelnek némi pihenőt. Napirendre kerül a háború és a burzsoá gazdálkodás által lerombolt termelőerők helyreállítása; azoknak a sebeknek a begyógyítása, melyeket a háború, a háborúban szenvedett vereség, a spekuláció, valamint a burzsoáziának a kizsákmányolók megdöntött hatalmának visszaállítására irányuló kísérletei ejtettek az országon; napirendre kerül az ország gazdasági fellendítése; az elemi rend kemény védelme. Különösnek tűnhet, de a valóságban, az említett objektív feltételek folytán, teljesen kétségtelen, hogy a Szovjethatalom jelenleg csak abban az esetben képes megszilárdítani Oroszországnak a szocializmusra való áttérését, ha — a burzsoázia, a mensevikek és a jobboldali eszerek akadékoskodása ellenére — gyakorlatilag megoldja a társadalmi élet fenntartásának éppen ezeket az elemi és legelemibb feladatait. A mai helyzet konkrét sajátosságainál fogva, és mert fennáll a Szovjethatalom, mely törvényeket hozott a föld szocializálásáról, a munkásellenőrzésről stb., e legelemibb feladatok gyakorlati megoldása és a szocializmus felé tett első lépések szervezési

nehézségeinek leküzdése — ugyanannak az éremnek két oldala.

Tartsd számon gondosan és lelkiismeretesen a pénzt, gazdálkodj takarékosan, ne henyélj, ne lopj, tarts szigorú fegyelmet a munkában — éppen ezek a jelszavak, amelyeket a forradalmár proletárok joggal kigúnyoltak akkor, amikor a burzsoázia mint kizsákmányoló osztály az efféle beszédekkel leplezte uralmát — éppen ezek a jelszavak válnak most, a burzsoázia megdöntése után, a mai helyzet aktuális és fő jelszavaivá. És egyrészt e jelszavak gyakorlati megvalósítása a dolgozó *tömegek* által az *egyetlen* feltétele az imperialista háború és az imperialista rablók (Kerenszkijjel az élükön) által félholtra gyötört ország megmentésének, másrészt pedig e jelszavaknak a *Szovjethatalom* által, a *Szovjethatalom* módszereivel, és a *Szovjethatalom* törvényei alapján történő gyakorlati megvalósítása a szocializmus végleges győzelmének szükséges és *elégséges* feltétele. Éppen ezt nem tudják megérteni azok, akik megvetően vonakodnak előtérbe helyezni ilyen „elcsépelt" és „közönséges" jelszavakat. Ebben a kisparaszti országban, amely csak egy évvel ezelőtt döntötte meg a cárizmust és nem egészen félévvel ezelőtt szabadult meg a Kerenszkijektől, természetszerűen nem kevés ösztönös anarchizmus maradt fenn, amelyet még fokoz a hosszú és reakciós háborúkkal mindig együttjáró elállatiasodás és elvadulás, s nem kevés elkeseredés és vak düh halmozódott fel; ha ehhez még hozzávesszük a burzsoázia lakájainak (a mensevikeknek, a jobboldali eszereknek stb.) provokációs politikáját, akkor teljesen érthetővé válik, hogy a legjobb és legöntudatosabb munkásoknak és parasztoknak milyen hosszas és kitartó erőfeszítései szükségesek ahhoz, hogy a tömegek hangulatában teljes fordulat álljon be s hogy a tömegek rátérjenek a rendszeres, kitartó, fegyelmezett munkára. Csak ez az átmenet, melyet a szegénység (a proletárok és a félproletárok) tömegei hajtanak végre, tudja betetőzni a burzsoázián és különösen a legmakacsabb és számra nézve is legnagyobb parasztburzsoázián aratott győzelmet.

A BURZSOÁZIA ELLENI HARC ÚJ SZAKASZA

A burzsoáziát már legyőztük, de nem téptük ki gyökerestől, nem semmisítettük meg, sőt még csak nem is törtük meg teljesen. Ezért a burzsoázia elleni harcnak egy új, magasabb formája kerül napirendre: át kell térnünk a kapitalisták további kisajátításának egyszerű feladatáról egy sokkal bonyolultabb és nehezebb feladatra — olyan viszonyokat kell teremtenünk, amelyek között a burzsoázia sem élni, sem újjászületni nem képes. Világos, hogy ez mérhetetlenül magasabbrendű feladat és hogy ennek megoldása nélkül még nincs szocializmus.

Ha a nyugateurópai forradalmakat vesszük mértékül, akkor mi most körülbelül az 1793-ban és 1871-ben elért színvonalon állunk. Teljes joggal büszkék lehetünk arra, hogy felemelkedtünk erre a színvonalra és hogy egy tekintetben kétségtelenül valamivel tovább is mentünk, nevezetesen: törvénybe iktattuk és egész Oroszországban bevezettük az állam magasabbrendű *típusát* — a Szovjethatalmat. Az elért eredményekkel azonban semmiesetre sem elégedhetünk meg, mert a szocializmusra való áttérést még csak megkezdtük, de a döntő lépést *ebben* a tekintetben *még* nem tettük meg.

A döntő lépés: a termelés és a termékelosztás legszigorúbb, az egész népet átfogó nyilvántartásának és ellenőrzésének megszervezése. Márpedig azokban az üzemekben, a gazdaságnak azokban az ágaiban és részeiben, amelyeket a burzsoáziától elvettünk, *még nem* értük el a nyilvántartást és az ellenőrzést, enélkül viszont szó sem lehet a szocializmus megteremtésének második, ugyanolyan lényeges, anyagi feltételéről, nevezetesen: a munka termelékenységének országos méretű fokozásáról.

Ezért nem lehetne a jelenlegi helyzet feladatát ezzel az egyszerű formulával meghatározni: folytatni a támadást a tőke ellen. Bár a tőkét kétségkívül még nem vertük le végleg és a támadást feltétlenül folytatni kell a dolgozóknak ez ellen az ellensége ellen, ez a meghatározás nem volna pontos, nem volna konkrét, nem venné számításba a mai helyzet *sajátszerűségét*, annak a helyzetnek a sajátszerűségét, amely-

ben a *további* támadás sikere érdekében *most* „le kell állítani" a támadást.

Megvilágíthatjuk ezt, ha a tőke elleni háborúban előállott helyzetünket egy olyan győzelmes hadsereg helyzetével hasonlítjuk össze, amely elhódította az ellenség területének mondjuk a felét vagy kétharmadát és kénytelen leállítani a támadást, hogy erőt gyüjtsön, növelje hadianyagtartalékát, rendbehozza és megerősítse közlekedési vonalait, új raktárakat építsen, új tartalékokat vonultasson fel stb. Ilyen körülmények között éppen a többi terület elfoglalása érdekében, vagyis a teljes győzelem érdekében le kell állítani a győztes hadsereg előnyomulását. Aki nem értette meg, hogy a tőke elleni támadásnak az a „leállítása", amelyet a jelenlegi objektív helyzet ír elő számunkra, éppen ilyen természetű, az semmit sem értett meg a mai politikai helyzetből.

Magától értetődik, hogy a tőke elleni támadás „leállításáról" csak idézőjelben, vagyis képletesen lehet beszélni. Egy rendes háborúban általános paranccsal el lehet rendelni az előnyomulás beszüntetését, ténylegesen le lehet állítani az előnyomulást. A tőke elleni háborúban az előnyomulást nem lehet leállítani és szó sem lehet arról, hogy lemondjunk a tőke további kisajátításáról. Arról van szó, hogy megváltoztassuk gazdasági és politikai munkánk *súlypontját*. Eddig a kisajátítók közvetlen kisajátítását célzó rendszabályok álltak *előtérben*. Most a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése kerül *előtérbe* azokban a gazdaságokban, amelyekben már kisajátítottuk a kapitalistákat, és valamennyi többi gazdaságban.

Ha most az eddigi ütemben akarnók folytatni a tőke további kisajátítását, minden bizonnyal vereséget szenvednénk, mert a proletár nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésére irányuló munkánk nyilvánvalóan, minden gondolkozó ember számára szemmellátható módon, *elmaradt* attól a munkától, amely *közvetlenül* „a kisajátítók kisajátítására" irányul. Ha most minden erőnkből hozzálátunk a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésének munkájához, akkor meg tudjuk oldani ezt a feladatot, pótoljuk a mulasztást, megnyerjük a tőke elleni *egész* „hadjáratunkat".

De vajjon annak az elismerése, hogy pótolni kell a mulasztást, nem egyértelmű-e annak az elismerésével, hogy valamilyen hibát követtünk el? — Semmiképpen sem. Vegyünk ismét egy katonai hasonlatot. Ha az ellenséget pusztán könnyű lovassági osztagokkal szét lehet verni és vissza lehet vetni, ezt meg is kell tenni. Ha azonban ezt csak bizonyos határig lehet sikeresen megtenni, akkor teljesen elképzelhető, hogy ezen a határon túl szükségessé válik a nehéz tüzérség felvonultatása. Ha elismerjük, hogy pótolnunk kell a mulasztást és fel kell vonultatnunk a nehéz tüzérséget, ezzel még egyáltalán nem tekintjük hibának a győzelmes lovassági rohamot.

A burzsoázia lakájai gyakran azt vetették szemünkre, hogy „vörösgárdista" rohamot intéztünk a tőke ellen. Ez ostoba szemrehányás, amely valóban méltó a pénzeszsák lakájaihoz. Mert a tőke elleni „vörösgárdista" rohamot *a maga idején* a körülmények feltétlenül szükségessé tették: először is, a tőke *akkor* katonai ellenállást tanusított Kerenszkij és Krasznov, Szavinkov és Goc (Gegecskori még most is katonai ellenállást tanusít), Dutov és Bogajevszkij személyében. A katonai ellenállást nem lehet másképp megtörni, mint katonai eszközökkel, s a vörösgárdisták a legnemesebb és legnagyobb történelmi tettet vitték végbe, felszabadították a dolgozókat és kizsákmányoltakat a kizsákmányolók járma alól.

Másodszor, az elnyomás módszerei helyett akkor azért sem tudtuk volna a kormányzás módszereit előtérbe állítani, mert a kormányzás művészete nem veleszületett tulajdonsága az embernek, hanem csak tapasztalat útján sajátítható el. Akkor ezzel a tapasztalattal még nem rendelkeztünk. Most ez a tapasztalat már megvan. Harmadszor, akkor még nem állhattak rendelkezésünkre a tudomány és technika különböző ágainak szakemberei, mert azok vagy a Bogajevszkijek soraiban harcoltak, vagypedig még megvolt a lehetőségük arra, hogy *szabotázs útján* rendszeresen és állhatatosan passzív ellenállást fejtsenek ki. Ma pedig már letörtük a szabotázst. A tőke elleni „vörösgárdista" roham sikeres volt, győzelmes volt, mert a tőke katonai ellenállását és szabotálásban megnyilvánuló ellenállását is letörtük.

Azt jelenti-e ez, hogy a tőke elleni „vörösgárdista"

roham *mindig* helyénvaló, *minden* körülmények között helyénvaló, hogy egyéb eszközünk *nincsen* a tőke elleni harcban? Gyerekes gondolat. Könnyű lovassággal győztünk, de nehéz tüzérségünk is van. Győztünk az elnyomás módszereivel, tudunk győzni a kormányzás módszereivel is. Az ellenség elleni harc módszereit tudnunk kell megváltoztatni, amikor a körülmények megváltoznak. Egy percre sem mondunk le arról, hogy a Szavinkov és Gegecskori urakat, minden más földesúri és burzsoá ellenforradalmárral egyetemben „vörösgárdista" módon nyomjuk el. De nem leszünk olyan ostobák, hogy első helyre tegyük a „vörösgárdista" módszereket olyan időben, amikor a vörösgárdista rohamok szükségességének időszaka lényegében már véget ért (és győzelmesen ért véget), és amikor az ajtón kopogtat az új időszak, amelyben a proletár államhatalomnak fel kell használnia a burzsoá szakembereket arra, hogy velük a talajt úgy felszántassa, hogy abban a talajban aztán semmiféle burzsoázia meg ne teremhessen.

Sajátos időszak, vagy helyesebben fejlődési szakasz ez, és ahhoz, hogy a tőkét véglegesen legyőzzük, értenünk kell ahhoz, hogy harcunk formáit e szakasz sajátos feltételeihez alkalmazzuk.

A tudomány, a technika, a tapasztalat különböző ágaiban jártas szakemberek vezetése nélkül lehetetlen az átmenet a szocializmusba, mert a szocializmus megköveteli, hogy tudatosan és tömegesen haladjunk előre úgy, hogy a kapitalizmushoz viszonyítva és a kapitalizmus által elért eredmények alapján magasabb munkatermelékenységet érjünk el. A szocializmusnak a *maga módján*, a saját módszereivel — mondjuk konkrétabban, *szovjet* módszerekkel — kell ezt az előrehaladást megvalósítania. A szakemberek zöme pedig elkerülhetetlenül burzsoá, éppen annak a társadalmi életnek körülményei folytán, amely szakemberekké tette őket. Ha proletariátusunk a hatalom megragadása után gyorsan megoldotta volna az egész népet felölelő nyilvántartás, ellenőrzés és szervezés feladatát — (ez a háború és Oroszország elmaradottsága következtében megvalósíthatatlan volt) —, akkor a szabotálás letörése után, az általános nyilvántartás és ellenőrzés segítségével teljesen alávetettük volna magunknak a burzsoá szakembereket is.

Minthogy általában a nyilvántartás és ellenőrzés tekintetében jócskán „elkéstünk", bár a szabotázst sikerült legyőznünk, *még nem* teremtettük meg azokat a viszonyokat, amelyek a mi szolgálatunkba állítják a burzsoá szakembereket; a szabotálók zöme „szolgálatba áll", de a legjobb szervezőket és a legkiválóbb szakembereket az állam vagy régi módon, burzsoá módon (vagyis magas fizetéssel), vagy új módon, proletár módon használhatja fel (vagyis az egész népre kiterjedő nyilvántartás és az alulról való ellenőrzés olyan körülményeinek megteremtése útján, melyek elkerülhetetlenül és automatikusan alárendelnék nekünk és bevonnák a munkába a szakembereket).

Mi most kénytelenek voltunk a régi, burzsoá módszerhez folyamodni és beleegyezni abba, hogy nagyon magas fizetéssel honoráljuk a legkiválóbb burzsoá szakemberek „szolgálatait". Mindenki, aki ismeri az ügyet, látja ezt, de nem mindenki gondolja át, hogy a proletárállam ilyen rendszabályának mi a jelentősége. Világos, hogy ez a rendszabály kompromisszum, eltérés a Párizsi Kommün és minden proletárhatalom elveitől, melyek azt követelik, hogy a fizetéseket az átlagos munkás bérének színvonalára korlátozzuk, hogy tettekkel és ne szavakkal harcoljunk a karrierizmus ellen.

Sőt mi több, világos, hogy ez a rendszabály nemcsak azt jelenti, hogy — bizonyos területen és bizonyos mértékben — leállítjuk a tőke elleni támadást (mert a tőke nem egyszerű pénzösszeg, hanem meghatározott társadalmi viszony), hanem azt is, hogy szocialista, szovjet államhatalmunk, amely kezdettől fogva hirdette és végrehajtotta ezt a politikát és a magas fizetéseket az átlagos munkás bérének színvonalára csökkentette, *egy lépést tesz visszafelé*[83].

A burzsoázia lakájai, főleg a kisebb kaliberűek, az olyanok, mint a mensevikek, a „Novaja Zsizny" hívei, a jobboldali eszerek, természetesen vihogással fogadják majd azt a beismerésünket, hogy visszafelé lépünk egyet. Nekünk azonban nem kell törődnünk ezzel a vihogással. Tanulmányoznunk kell a szocializmushoz vezető új és fölötte nehéz út sajátosságait, s nem szabad lepleznünk hibáinkat és gyengéinket, hanem igyekeznünk kell mindazt, amit még nem csináltunk meg, idejében megcsinálni.

Ha eltitkolnók a tömegek előtt, hogy a burzsoá szakemberek rendkívül magas fizetéssel való alkalmazása eltérés a Kommün elveitől, lesüllyednénk a burzsoá hivatásos politikusok színvonalára és becsapnók a tömegeket. Ha nyiltan megmagyarázzuk, hogyan és miért tettünk egy lépést visszafelé, majd nyilvánosan megvitatjuk, hogy milyen eszközeink vannak a mulasztás pótlására — ezzel neveljük a tömegeket és a tapasztalatok alapján a tömegekkel együtt tanuljuk a szocializmus építését. Aligha volt a történelemben egyetlen olyan győzelmes katonai hadjárat, amelynek folyamán a győztes ne követett volna el egyes hibákat, ne szenvedett volna részleges vereségeket, ne kényszerült volna itt-ott ideiglenesen visszavonulni. Az a „hadjárat" pedig, amelyet mi indítottunk a kapitalizmus ellen, milliószor nehezebb még a legnehezebb katonai hadjáratnál is, s ostobaság és szégyen volna, ha egy ilyen részleges visszavonulás miatt elcsüggednénk.

Nézzük csak meg ezt a kérdést gyakorlati szempontból. Tegyük fel, az Oroszországi Szovjet Köztársaságnak az ország lehető leggyorsabb gazdasági fellendítése céljából a nép munkájának vezetéséhez szüksége van ezer elsőrendű tudósra és szakemberre a tudomány, a technika, a gyakorlati tapasztalatok különböző területeiről. Tegyük fel, hogy ezeknek az „elsőrendű sztároknak" — akiknek többsége persze annál jobban meg van rontva a burzsoá erkölcsöktől, minél szívesebben kiabál a munkások romlottságáról — évi 25 000 rubel fizetést kell adnunk. Tegyük fel, hogy ezt az összeget (25 millió rubelt) meg kell kétszereznünk (számításba véve, hogy a legfontosabb szervezési és technikai feladatoknak különösen sikeres és gyors végrehajtásáért jutalmat adunk), sőt, esetleg meg kell négyszereznünk (számításba véve, hogy néhányszáz igényesebb külföldi szakembert is bevonunk a munkába). Kérdezem, lehet-e azt mondani, hogy a Szovjet Köztársaság számára túlzott vagy erejét meghaladó kiadás az, ha évi ötven- vagy százmillió rubelt arra fordít, hogy a nép munkáját a tudomány és a technika legújabb vívmányai alapján átszervezzük? Világos, hogy nem. Az öntudatos munkások és parasztok túlnyomó többsége jóváhagyja ezt a kiadást, mert tudja a gyakorlati életből, hogy elmaradottságunk

következtében milliárdokat veszítünk, a szervezettségnek, a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek azt a fokát pedig, amely arra serkentené a burzsoá értelmiség „sztárjait", hogy egytől egyig önkéntesen részt vegyenek *a mi* munkánkban, *még nem* értük el.

A kérdésnek persze van egy másik oldala is. Vitathatatlan, hogy a magas fizetések züllesztő hatással vannak mind a Szovjethatalomra (annál is inkább, mert a rendszerváltozás gyorsasága miatt nem lehetett elkerülni, hogy ne csatlakozzék ehhez a hatalomhoz bizonyos számú kalandor és gazfickó, akik különböző tehetségtelen vagy lelkiismeretlen biztosokkal együtt szívesen válnak „sztárokká" ... az államkincstár fosztogatása terén), mind a munkástömegekre. De minden gondolkodó és becsületes munkás és szegényparaszt egyetért velünk s elismeri, hogy nem tudunk egycsapásra megszabadulni a kapitalizmus átkos örökségétől, hogy a Szovjet Köztársaságot az 50 vagy 100 millió rubeles „sarctól" (amit azért kell fizetnünk, mert annyira elmaradtunk *az egész népet átfogó* nyilvántartás és az *alulról jövő* ellenőrzés megszervezésében) csak úgy tudjuk megszabadítani, ha szervezkedünk, fokozzuk a fegyelmet saját sorainkban, megtisztítjuk sorainkat mindazoktól, akik „a kapitalizmus örökségét őrzik", akik „hűek a kapitalizmus hagyományaihoz", vagyis a naplopóktól, henyéktől, kincstárfosztogatóktól (most az egész föld, a gyárak, az egész vasút — a Szovjet Köztársaság „kincstára"). Ha az öntudatos, élenjáró munkások és szegényparasztok a szovjet intézmények segítségével egy év alatt szervezetté, fegyelmezetté válnak, összeszedik magukat, meg tudják teremteni a legszigorúbb munkafegyelmet, akkor egy év alatt lerázzuk magunkról ezt a „sarcot", amelyet már előbb is csökkenteni lehet ... mégpedig ugyanolyan mértékben, amilyen mértékben növekednek munkás-paraszt munkafegyelmünk és szervezettségünk sikerei. Minél előbb sajátítjuk el mi magunk, munkások és parasztok, a jobb munkafegyelmet és a munka fejlettebb technikáját, felhasználva erre a célra a burzsoá szakembereket, annál gyorsabban szabadulunk majd meg mindenféle „sarctól", amit kénytelenek vagyunk ezeknek a szakembereknek fizetni.

Arra irányuló munkánk, hogy a proletariátus vezetésével megszervezzük a termelésnek és a termékelosztásnak az egész népet átfogó nyilvántartását és ellenőrzését, erősen elmaradt a kisajátítók közvetlen kisajátítása terén végzett munkánktól. A jelenlegi helyzet sajátosságainak és a Szovjethatalom e sajátosságokból folyó feladatainak megértése szempontjából ez a megállapítás alapvető jelentőségű. A burzsoázia elleni harcban a súlypont áthelyeződik ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek a megszervezésére. Csak ebből kiindulva határozhatjuk meg helyesen a gazdasági és pénzügyi politika legközelebbi feladatait a bankok államosítása, a külkereskedelem monopolizálása, a pénzforgalom állami ellenőrzése, a proletár szempontból kielégítő vagyon- és jövedelemadó bevezetése, a munkakötelezettség bevezetése terén.

A szocialista átalakítással rendkívül elmaradtunk ezeken a területeken (márpedig ezek nagyon, de nagyon lényeges területek), és éppen azért maradtunk el, mert a nyilvántartás és ellenőrzés általában nincs eléggé megszervezve. Igaz, ez az egyik legnehezebb feladat, és a háború okozta gazdasági bomlás közepette csak huzamosabb idő alatt oldható meg, de nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a burzsoázia — különösen pedig a nagyszámú kis- és parasztburzsoázia — éppen ezen a téren harcol ellenünk a legkomolyabban azzal, hogy aláássa a kiépülőben levő ellenőrzést, aláássa például a gabonamonopóliumot és hadállásokat hódít meg például a spekuláció és a spekulációs kereskedelem számára. Azt, amit már dekrétumokba foglaltunk, még korántsem valósítottuk meg eléggé, s a mai helyzetben a fő feladat éppen az, hogy minden erőfeszítésünket azon átalakítások alapjainak tényleges, gyakorlati *megvalósítására* összpontosítsuk, amelyek már törvénybe vannak iktatva (de még nem váltak valósággá).

Hogy tovább folytathassuk a bankok államosítását és hajthatatlanul haladhassunk abban az irányban, hogy a bankokat a szocializmus társadalmi számvitelének csomópontjaivá változtassuk át, mindenekelőtt és legfőképpen abban a tekintetben kell valóságos sikereket elérnünk, hogy megszaporítjuk a Népbank fiókjainak számát, növel-

jük a betétállományt, megkönnyítjük a közönség számára a be- és kifizetési ügyleteket, megszüntetjük a „sorbaállást", elfogjuk és *agyonlőjük* a korrupt elemeket és a szélhámosokat stb. Előbb reálisan végrehajtjuk a legegyszerűbbet, jól megszervezzük azt, ami már megvan — s csak azután készítjük elő a bonyolultabbat.

Meg kell szilárdítani és rendezni kell azokat az állami monopóliumokat (a gabonamonopóliumot, a bőrmonopóliumot stb.), amelyeket már bevezettünk, és ezzel elő kell készíteni a külkereskedelem állami monopóliumát; e nélkül a monopolizálás nélkül nem leszünk abban a helyzetben, hogy a külföldi tőkétől „váltságdíj" révén „megszabaduljunk". Márpedig a szocialista építés egész lehetősége attól függ, hogy bizonyos átmeneti idő folyamán meg tudjuk-e védeni belső gazdasági önállóságunkat a külföldi tőkének fizetett némi váltságdíj révén.

Ugyancsak rendkívül erősen elmaradtunk az adóbeszedéssel általában, különösen pedig a vagyon- és jövedelemadó beszedésével. A burzsoázia megsarcolása — ez a rendszabály, amely elvileg feltétlenül elfogadható és megérdemli a proletariátus helyeslését — azt mutatja, hogy ebben a tekintetben még közelebb állunk az elhódítás módszereihez (Oroszországot elhódítottuk a gazdagoktól a szegények számára), mint a kormányzás módszereihez. Ahhoz azonban, hogy megerősödjünk és szilárdabban álljunk a lábunkon, át kell térnünk ezekre az utóbbi módszerekre, a burzsoázia megsarcolását állandó és rendszeresen behajtott vagyon- és jövedelemadóval kell helyettesítenünk, mely *többet* fog adni a proletárállamnak és amely tőlünk éppen több szervezettséget, jobban megszervezett nyilvántartást és ellenőrzést követel.

Késedelmeskedésünk a munkakötelezettség bevezetése körül újra csak azt mutatja, hogy éppen az az előkészítő és szervező munka kerül napirendre, amely egyrészt hivatott véglegesen megszilárdítani azt, amit már kivívtunk, s amely másrészt szükséges annak a hadműveletnek előkészítéséhez, mely majd „bekeríti" és „megadásra" kényszeríti a tőkét. A munkakötelezettség bevezetését haladéktalanul meg kellene kezdenünk, de csak nagyon fokozatosan és nagy körültekintéssel, minden lépést a gyakorlati

tapasztalatok alapján ellenőrizve. Az első lépés magától értetődően az, hogy a *gazdagok számára* vezetjük be a munkakötelezettséget. A munkakönyv és fogyasztási-költségvetési könyv bevezetése minden burzsoá számára, beleértve a falusi burzsoákat is, komoly lépés volna az ellenség teljes „bekerítése" irányában és abban az irányban, hogy megteremtsük a termelésnek és a termékelosztásnak valóban az egész népet felölelő nyilvántartását és ellenőrzését.

AZ EGÉSZ NÉPET FELÖLELŐ NYILVÁNTARTÁSÉRT ÉS ELLENŐRZÉSÉRT FOLYTATOTT HARC JELENTŐSÉGE

Az állam, mely évszázadokon át a nép elnyomásának és kifosztásának szerve volt, örökül hagyta ránk a tömegek óriási gyűlöletét és bizalmatlanságát mindennel szemben, ami állami. Ennek leküzdése nagyon nehéz feladat s csak a Szovjethatalom képes rá, de attól is huzamos időt és rendkívüli állhatatosságot követel. A nyilvántartás és ellenőrzés kérdésében — a szocialista forradalomnak ebben a döntő kérdésében, amely rögtön a burzsoázia megdöntése után merül fel — ez az „örökség" különösen élesen mutatkozik meg. Feltétlenül bizonyos időbe telik, amíg a tömegek, melyek a földesurak és a burzsoázia megdöntése után először érzik magukat szabadoknak, megértik — nem könyvekből, hanem saját tapasztalataik, *szovjet* tapasztalataik alapján —, megértik és *megérzik*, hogy a termelés és a termékelosztás mindenre kiterjedő állami nyilvántartása és ellenőrzése nélkül a dolgozók hatalma, a dolgozók szabadsága *nem* maradhat fenn, a kapitalizmus jármába való visszatérés *elkerülhetetlen*.

A burzsoázia és különösen a kispolgárság szokásai és hagyományai szerint ellentétben állnak az *állami* ellenőrzéssel, ezeknek a szokásoknak és hagyományoknak a „szent magántulajdon", a „szent" magánvállalkozás sérthetetlensége felel meg. Most különösen világosan látjuk, mennyire helyes az a marxista tétel, hogy az anarchizmus és az anarchoszindikalizmus *burzsoá* áramlatok, hogy ezek

az áramlatok milyen kibékíthetetlen ellentétben vannak a szocializmussal, a proletárdiktatúrával, a kommunizmussal. Az a harc, amely azért folyik, hogy beoltsuk a tömegekbe a *szovjet*, az állami ellenőrzés és nyilvántartás eszméjét, hogy ezt az eszmét valósággá változtassuk, hogy a tömegek szakítsanak az átkozott multtal, mely arra tanította őket, hogy a kenyér és a ruházat megszerzését „magánügynek", az adás-vételt pedig olyan üzletnek tekintsék, amely „csak rám tartozik", — ez a harc hatalmas, világtörténelmi jelentőségű harc, a szocialista tudatosság harca a burzsoá-anarchista ösztönösség ellen.

A munkásellenőrzést törvénybe iktattuk, de a proletariátus nagy tömegeinek életébe, sőt még tudatába is, alig-alig kezd behatolni. Arról, hogy a nyilvántartás, az ellenőrzés hiánya a termelés és a termékelosztás terén a szocializmus csíráinak pusztulását, az államkincstár fosztogatását jelenti (mert minden vagyon az államkincstáré, az államkincstár pedig — éppen ez a Szovjethatalom, a dolgozók többségének hatalma), hogy a hanyagság a nyilvántartás és az ellenőrzés terén nem más, mint közvetlen támogatás a német és orosz Kornyilovoknak, akik *csak* abban az esetben tudják megdönteni a dolgozók hatalmát, ha nem tudunk megbirkózni a nyilvántartás és ellenőrzés feladatával, és akik az egész parasztburzsoázia segítségével, a kadetok, a mensevikek, a jobboldali eszerek segítségével „lesnek" bennünket, várva a kedvező pillanatot — erről nem beszélünk eleget agitációnkban, ezen keveset gondolkoznak, erről keveset beszélnek a munkások és parasztok élenjárói. Márpedig amíg a munkásellenőrzés nem válik ténnyé, amíg az élenjáró munkások nem indítanak és nem folytatnak győzelmes és kíméletlen hadjáratot ennek az ellenőrzésnek a megszegői ellen, illetve azok ellen, akik az ellenőrzéssel nem törődnek — mindaddig a szocializmushoz vezető első lépés (a munkásellenőrzés) után nem tudjuk megtenni a második lépést, vagyis nem tudunk áttérni a termelésnek a munkások által való szabályozására.

A szocialista állam csak mint termelő és fogyasztási kommúnák hálózata jöhet létre, amelyek lelkiismeretesen nyilvántartják termelésüket és fogyasztásukat, takarékoskodnak a munkával, szakadatlanul emelik a munka ter-

melékenységét és ezáltal lehetővé teszik a munkanapnak napi hét, hat órára, sőt még kevesebbre való leszállítását. A *gabonakészletek* és a *gabonabeszerzés* (később pedig valamennyi többi nélkülözhetetlen termék) legszigorúbb, az egész népet felölelő és mindenre kiterjedő nyilvántartásának és ellenőrzésének megszervezése nélkül itt nem tudunk zöldágra vergődni. A kapitalizmus olyan tömegszervezeteket hagyott ránk örökül, amelyek meg tudják könnyíteni az áttérést a termékelosztás tömeges nyilvántartására és ellenőrzésére — a fogyasztási szövetkezeteket. Oroszországban ezek nem olyan fejlettek, mint az előrehaladott országokban, mégis több mint tízmillió tagot ölelnek fel. A fogyasztási szövetkezetekről a napokban kiadott dekrétum[84] rendkívül figyelemreméltó; szemléltetően mutatja a Szovjet Szocialista Köztársaság helyzetének és feladatainak sajátszerűségét a jelen pillanatban.

Ez a dekrétum egyesség a burzsoá szövetkezetekkel, valamint azokkal a munkásszövetkezetekkel, amelyek megmaradtak a burzsoá álláspontón. Az egyesség vagy kompromisszum először abban áll, hogy az említett intézmények képviselői nemcsak részt vettek a dekrétum megtárgyalásában, hanem ténylegesen szavazati jogot is kaptak, mert a dekrétumnak azokat a részeit, melyeket ezek az intézmények határozottan elleneztek, elvetettük. Másodszor, a kompromisszum lényegében abban áll, hogy a Szovjethatalom lemond a szövetkezetekbe való ingyenes belépés elvéről (az egyedüli következetesen proletár elvről), lemond továbbá arról, hogy az egyes helységek egész lakossága *egyetlen* szövetkezetben egyesüljön. Eltérve ettől az egyedül szocialista elvtől, amely megfelel az osztályok megszüntetése feladatának, megengedtük a „munkás osztály-szövetkezetek" fennmaradását (melyeket ebben az esetben csak azért hívnak „osztály"-szövetkezeteknek, mert a burzsoázia osztályérdekeinek vetik alá magukat). Végül, ugyancsak erősen enyhítettük a Szovjethatalomnak azt a javaslatát is, hogy a burzsoáziát teljesen zárják ki a szövetkezetek igazgatóságából, s az igazgatóságban való részvétel tilalmát csak a magánkapitalista jellegű kereskedelmi és ipari vállalatok tulajdonosaira terjesztjük ki.

Ha a proletariátus a Szovjethatalom útján az egész

állam méreteiben meg tudná szervezni a nyilvántartást és az ellenőrzést, vagy legalábbis ennek az ellenőrzésnek az alapjait, akkor nem volna szükség efféle kompromisszumokra. Akkor a Szovjetek közellátási osztályán keresztül, a Szovjetek mellett működő ellátási szerveken keresztül egyesítenénk a lakosságot egy egységes, proletár módon vezetett szövetkezetben burzsoá szövetkezetek közreműködése nélkül, anélkül, hogy engedményt tennénk annak a merőben burzsoá elvnek, amely arra készteti a munkásszövetkezetet, hogy maradjon meg munkásszövetkezetnek a burzsoá szövetkezet *mellett, ahelyett*, hogy teljes egészében alárendelné magának ezt a burzsoá szövetkezetet, egybeolvasztva a kettőt, *magára* vállalva az *egész* igazgatást és *kezébe* véve a gazdagok fogyasztásának ellenőrzését.

A Szovjethatalom a burzsoá szövetkezetekkel kötött ezen egyezményével konkrétan megszabta taktikai feladatait és tevékenységének sajátos módszereit az adott fejlődési szakaszban, nevezetesen: a burzsoá elemeket irányítva, felhasználva, bizonyos engedményeket téve nekik a részletekben, megteremtjük az előfeltételeit annak az előrehaladásnak, mely lassúbb lesz, mint eredetileg gondoltuk, de egyszersmind tartósabb is lesz, komolyabban fogja biztosítani a támaszpontot és az utánpótlási vonalakat, jobban megerősíti az elfoglalt állásokat. A Szovjetek most többek között egy rendkívül világos, egyszerű, gyakorlati mértékkel mérhetik le *(és kell is hogy lemérjék)* a szocialista építés terén elért sikereiket; s ez a mérték: hány községben (kommúnában, telepen, városnegyedben stb.) és milyen mértékben közeledik a szövetkezetek fejlődése ahhoz, hogy felölelje az egész lakosságot.

•

A MUNKA TERMELÉKENYSÉGÉNEK EMELÉSE

Miután a proletariátus megoldotta a hatalom kivívásának feladatát, és amilyen mértékben lényegében és fő vonásaiban megoldja a kisajátítók kisajátításának és a kisajátítók ellenállása elfojtásának feladatát, minden szocialista forradalomban szükségszerűen előtérbe nyomul a kapitalizmusnál magasabbrendű társadalmi alakulat meg-

teremtésének alapvető feladata, vagyis: a munka termelékenységének emelése, ezzel kapcsolatban pedig (és ennek érdekében) a munkának magasabb színvonalú megszervezése. Szovjethatalmunk most éppen olyan helyzetben van, hogy a kizsákmányolókon — kezdve Kerenszkijtől egészen Kornyilovig — aratott győzelmei révén lehetősége nyílt arra, hogy közvetlenül elővegye ezt a feladatot, komolyan hozzáfogjon e feladat megoldásához. És itt rögtön kitűnik, hogy míg a központi államhatalmat néhány nap alatt meg lehet hódítani, míg a kizsákmányolók katonai (és szabotázs formájában megnyilvánuló) ellenállását még egy nagy ország különböző szegleteiben is néhány hét alatt el lehet fojtani — a munka termelékenységének emelésével kapcsolatos feladat alapos megoldása mindenesetre (különösen egy rendkívül gyötrelmes és pusztító háború után) több évet vesz igénybe. E munka huzamos jellege itt feltétlenül az objektív körülményekkel függ össze.

A munka termelékenységének emelése mindenekelőtt megköveteli a nagyipar anyagi alapjának biztosítását: a fűtőanyag-, a vastermelés, a gépgyártás, a vegyiipar fejlesztését. Az Oroszországi Szovjet Köztársaság kedvező körülmények között van annyiban, hogy — még a breszti béke után is — óriási érckészletekkel rendelkezik (az Urálban), fűtőanyagkészletei vannak Nyugat-Szibériában (kőszén), a Kaukázusban és délkeleten (ásványolaj), Közép-Oroszországban (tőzeg), az erdők, vízierők, vegyiipari nyersanyagok (Kara-Bogaz) stb. óriási gazdagsága áll rendelkezésére. E természeti kincseknek a legmodernebb technikai eljárásokkal való kitermelése a termelőerők soha nem látott fejlődése számára teremti meg az alapot.

A munkatermelékenység emelésének másik feltétele, először is, a lakosság tömegeinek műveltségi és kulturális felemelkedése. Ez a felemelkedés most óriási iramban folyik, s ezt nem látják a burzsoá megszokottságtól elvakított emberek, akik képtelenek megérteni, hogy a nép „mélyén" micsoda erővel bontakozik ki most a tudás világossága és a kezdeményezés felé hajtó törekvés, hála a szovjet szervezetnek. A gazdasági felemelkedés feltétele, másodszor, a dolgozók fegyelmének, szakértelmének, a

munka eredményességének, intenzitásának fokozása, a munka jobb megszervezése.

Ezen a téren különösen rosszul, sőt reménytelenül állnak nálunk a dolgok, ha hinni lehet azoknak az embereknek, akiket a burzsoáziának sikerült megfélemlítenie, vagy akik haszonlesésből szolgálják a burzsoáziát. Ezek az emberek nem értik meg, hogy nem volt és nem is lehet olyan forradalom, amelyben a régi világ hívei ne jajveszékelnének összeomlásról, anarchiáról és hasonlókról. Természetes, hogy a tömegekben, amelyek csak az imént rázták le magukról a hallatlanul vad elnyomás jármát, mélyreható és széleskörű forrás és erjedés megy végbe, hogy huzamos időbe telik, amíg a tömegek kidolgozzák a munkafegyelem új alapjait, hogy a földesurak és a burzsoázia teljes legyőzése előtt ez a munka még csak meg sem kezdődhetett.

De ugyanakkor, amikor a legkisebb mértékben sem ülünk fel annak a gyakran színlelt kétségbeesésnek, amelyet a burzsoák és a burzsoá intellektuelek terjesztenek (akik kétségbeesetten védelmezik régi kiváltságaikat), semmiképpen sem szabad a nyilvánvaló rosszat takargatnunk. Ellenkezőleg, felfedjük azt és fokozottabban harcolunk ellene szovjet módszerekkel, hiszen a szocializmus győzelme elképzelhetetlen, ha a tudatos proletárfegyelem nem győzi le az ösztönös kispolgári anarchiát, a Kerenszkijek és Kornyilovok esetleges visszatérésének ezt az igazi zálogát.

Az oroszországi proletariátus legtudatosabb élcsapata már kitűzte maga elé a munkafegyelem megszilárdításának feladatát. Így például a vasmunkások szakszervezetének központi bizottságában és a Szakszervezetek Központi Tanácsában már megkezdődött a megfelelő intézkedések és rendelettervezetek kidolgozása[85]. Ezt a munkát támogatnunk kell és teljes erőnkből elő kell mozdítanunk. Napirendre kell tűzni, a gyakorlatban kell alkalmazni és kipróbálni a teljesítménybért, alkalmazni kell sokmindent abból, ami a Taylor-rendszerben tudományos és progreszszív, a munkabért össze kell egyeztetni a gyártás végeredményével vagy a vasúti és víziközlekedés forgalmi eredményeivel stb. stb.

Az orosz ember a fejlettebb nemzetek munkásaihoz

viszonyítva rossz munkás. És ez nem is lehetett másképpen a cári uralom alatt, amikor még éltek a jobbágyság maradványai. Megtanulni dolgozni — ezt a feladatot kell a Szovjethatalomnak teljes nagyságában a nép elé tűznie. A kapitalizmus legújabb vívmánya ezen a téren, a Taylor-rendszer — mint a kapitalizmus minden haladó megnyilvánulása — egyesíti magában a burzsoá kizsákmányolás körmönfont kegyetlenségét számos igen gazdag tudományos vívmánnyal a munkában végzett mechanikus mozdulatok elemzése, a felesleges és ügyetlen mozdulatok kiküszöbölése, a leghelyesebb munkamódszerek kidolgozása, a legjobb nyilvántartási és ellenőrzési rendszerek bevezetése stb. tekintetében. A Szovjet Köztársaságnak, ha törik, ha szakad, át kell vennie mindent, ami értékeset a tudomány és a technika ezen a területen elért. A szocializmus megvalósíthatóságát éppen az határozza meg, hogy milyen sikereket tudunk elérni a Szovjethatalomnak és a kormányzás szovjet szervezetének a kapitalizmus legújabb haladó vívmányaival való egyesítése terén. Meg kell szervezni Oroszországban a Taylor-rendszer tanulmányozását és tanítását, rendszeres kipróbálását és alkalmazását. Szükséges ezenkívül, hogy amikor a munka termelékenységének emelése irányában haladunk, számításba vegyük a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakának sajátosságait, amelyek egyrészt megkövetelik, hogy lerakjuk a verseny szocialista megszervezésének alapjait, másrészt pedig megkövetelik a kényszer alkalmazását, nehogy a proletárdiktatúra jelszavát a gyakorlatban beszennyezze a proletárhatalom kocsonyaszerű állapota.

A VERSENY MEGSZERVEZÉSE

A burzsoázia által a szocializmusról oly szívesen terjesztett sületlenségek közé tartozik az az állítás, hogy a szocialisták tagadják a verseny jelentőségét. Ezzel szemben a valóságban csakis a szocializmus az, amely, megszüntetve az osztályokat és következésképpen a tömegek leigázottságát, első ízben teszi szabaddá az utat a valóban

tömegeket felölelő verseny számára. És éppen a szovjet szervezet, amely a polgári köztársaság formális demokráciájáról áttér a dolgozó tömegeknek a *kormányzásban* való tényleges részvételére, helyezi első ízben széles alapokra a versenyt. Politikai téren ezt sokkal könnyebb megtenni, mint gazdasági téren, de a szocializmus sikere szempontjából éppen az utóbbi a fontos.

Nézzük a verseny megszervezésének egy olyan eszközét, mint a nyilvánosság. A polgári köztársaság ezt csak formálisan biztosítja, a valóságban a sajtót alárendeli a tőkének, pikáns politikai semmiségekkel szórakoztatja a „csőcseléket", azt ellenben, ami a műhelyekben, a kereskedelmi ügyletekben, a szállításokban stb. történik, beborítja a „szent magántulajdont" óvó „üzleti titok" leplével. A Szovjethatalom megszüntette az üzleti titkot, új útra lépett, de még csaknem semmit sem tettünk annak érdekében, hogy a nyilvánosságot a gazdasági verseny céljára felhasználjuk. Az ízig-vérig hazug és aljasul rágalmazó burzsoá sajtó kíméletlen elnyomásával párhuzamosan rendszeres munkát kell folytatnunk olyan sajtó megteremtése érdekében, amely nem politikai pikantériákkal és semmiségekkel szórakoztatja és butítja a népet, hanem éppen a mindennapi gazdasági élet kérdéseit viszi a tömegek ítélőszéke elé, és segítséget nyujt e kérdések komoly tanulmányozásához. Minden egyes gyár, minden egyes falu egy-egy termelő és fogyasztási kommúna, amelynek joga és kötelessége, hogy a maga módján alkalmazza az általános szovjet rendeleteket (a „maga módján", nem olyan értelemben, hogy megszegheti őket, hanem hogy végrehajtásukban a legkülönfélébb formákat alkalmazhatja), hogy a maga módján oldja meg a termelés nyilvántartásának és a termékek elosztásának problémáját. A kapitalizmusban ez a tőkések, földbirtokosok, kulákok „magánügye" volt. A Szovjethatalomban ez nem magánügy, hanem igen fontos állami ügy.

Mi pedig jóformán még hozzá sem kezdtünk ahhoz a hatalmas, nehéz, de annál hálásabb munkához, hogy megszervezzük a kommúnák versenyét, hogy bevezessük a számadást és a nyilvánosságot a gabona, a ruha stb. termelése terén, s a száraz, élettelen, bürokratikus jelentéseket

élő példákká — elrettentő vagy követendő példákká — változtassuk. A tőkés termelési módban az egyéni példa jelentősége, mondjuk valamely termelőszövetkezet példájának jelentősége, elkerülhetetlenül a legnagyobb mértékben korlátozott volt, és csak a kispolgári illúzió álmodhatott arról, hogy a kapitalizmust erényes intézmények példájával meg lehet „javítani". Miután a politikai hatalom átment a proletariátus kezébe, miután a kisajátítókat kisajátítottuk, a dolog gyökeresen megváltozik, és — mint ahogy ezt a legkiválóbb szocialisták annyiszor hangoztatták — első ízben válik lehetővé, hogy a példa erejének tömeghatása megmutatkozzék. A mintakommúnáknak az elmaradt kommúnák nevelőivé, tanítóivá, ösztökélőivé kell válniok és azok is lesznek. A sajtó legyen a szocialista építés fegyvere, ismertesse a mintakommúnák sikereit minden részletükben, tanulmányozza sikereik forrásait, gazdálkodásuk módszereit, másrészt pedig írja „fekete táblára" azokat a kommúnákat, amelyek makacsul őrzik a „kapitalizmus hagyományait", vagyis az anarchiát, a naplopást, a rendetlenséget, a spekulációt. A statisztika a kapitalista társadalomban kizárólag „hivatalos személyek" vagy szakemberek szűk körének volt a dolga, — nekünk be kell vinnünk a statisztikát a tömegek közé, népszerűsítenünk kell, hogy a dolgozók előbb-utóbb maguk is megértsék és lássák, hogyan és mennyit kell dolgozniok, hogyan és mennyit pihenhetnek, hogy az egyes kommúnák gazdálkodása *üzleti eredményeinek összehasonlítása* általános érdeklődés és tanulmányozás tárgyává váljék, hogy a kiemelkedő kommúnákat haladéktalanul megjutalmazzák (a munkanap bizonyos időszakon át történő megrövidítésével, béremeléssel, azzal, hogy kulturális és esztétikai javakat és értékeket nagy mennyiségben juttatunk nekik stb.).

Amikor a társadalom vezetőjeként és irányítójaként új osztály lép a történelem színpadára, ennek mindig elmaradhatatlan velejárója egyrészt az igen erős „bukdácsolás", a megrázkódtatások, a harc és vihar időszaka, másrészt az új objektív helyzetnek megfelelő új módszerek kiválasztása terén tett bizonytalan lépések, próbálkozások, tétovázások, ingadozások időszaka. A pusztuló

feudális nemesség a győzelmes és őt kiszorító burzsoázián nemcsak összeesküvésekkel, felkelési és restaurációs kísérletekkel állt bosszút, hanem azzal is, hogy gúnyözönnel árasztotta el azoknak a „felkapaszkodottaknak" és „arcátlanoknak" hozzánemértését, ügyetlenségét, hibáit, akik kezükbe merészelték venni az állam „szent kormányrúdját", anélkül, hogy erre, mint a hercegek, bárók, nemesek, előkelők, évszázadokon át felkészültek volna — szakasztott úgy, mint ahogy ma a Kornyilovok és Kerenszkijek, a Gocok és Martovok, a burzsoá üzérkedés vagy burzsoá szkepszis hőseinek ez az egész bandája áll bosszút az oroszországi munkásosztályon a hatalom megragadásának „vakmerő" kísérletéért.

Magától értetődik, hogy nem hetek, hanem hosszú hónapok és évek kellenek ahhoz, hogy egy új társadalmi osztály, ráadásul egy eddig elnyomott, az ínség és tudatlanság által elgyötört osztály otthonosan érezze magát az új helyzetben, körülnézzen, rendes kerékvágásba zökkentse munkáját, kinevelje *saját* szervezőit. Érthető, hogy a forradalmi proletariátust vezető párt még nem rendelkezhet a nagy, az állampolgárok millióira és tízmillióira méretezett szervező intézmények tapasztalatával és gyakorlatával, hogy a régi, csaknem kizárólag agitációs gyakorlat átalakítása igen huzamos ideig tartó dolog. De nincs benne semmi lehetetlen, s ha világosan felismerjük a változtatás szükségességét, ha keményen elhatározzuk megvalósítását és kitartóan fogunk harcolni e nagy és nehéz cél megvalósításáért, — akkor meg is valósítjuk. A „népben", azaz a munkások és az idegen munkaerőt ki nem zsákmányoló parasztok között rengeteg szervezőtehetség van; a tőke ezrével taposta el, tette tönkre, dobta félre őket, mi viszont még nem tudjuk őket fellelni, felbátorítani, talpra állítani, kiemelni. De megtanuljuk, ha teljes forradalmi lelkesedéssel, amely nélkül győzelmes forradalom nem lehetséges, nekigyürkőzünk, hogy megtanuljuk.

A történelemben egyetlen egy mélyenszántó és hatalmas népi-mozgalom sem játszódott le szennyes tajték nélkül — az új tapasztalatlan bajnokaihoz mindig törleszkedtek kalandorok és csirkefogók, kérkedők és hangos-

kodók, mindig volt értelmetlen nyüzsgés, zűrzavar, haszontalan kapkodás, egyes „vezérek" mindig vállalkoztak arra, hogy húsz dologba belekapjanak és egyet se vigyenek véghez. Hadd vonítsanak és ugassanak a burzsoá társadalom mopszlikutyái, Belorusszovtól Martovig, minden felesleges forgács miatt, ami a nagy, régi erdő kivágásánál elhull. Hiszen azért mopszlikutyák, hogy megugassák a proletár elefántot. Csak ugassanak. Mi megyünk a magunk útján és igyekszünk a legóvatosabban és legtürelmesebben kipróbálni és felismerni az igazi szervezőket, a józaneszű és gyakorlati érzékű embereket, az olyanokat, akikben a szocializmus iránti hűség egyesül azzal a képességgel, hogy hűhó nélkül (s a zűrzavar és hűhó ellenére) meg tudják szervezni nagyszámú ember kemény és összehangolt együttes munkáját a szovjet szervezet keretein belül. *Csakis* az ilyeneket kell tízszeres kipróbálás után, először egészen könnyű, majd egyre nehezebb feladatot bízva rájuk, a népi munka vezetőinek, az igazgatás vezetőinek felelős tisztségeibe előléptetni. Ezt még nem tanultuk meg. Megtanuljuk.

„ÖSSZEHANGOLT SZERVEZET" ÉS DIKTATÚRA

A legutóbbi (moszkvai) Szovjetkongresszus határozata a jelenlegi helyzet legsürgősebb feladatául az „összehangolt szervezet" megteremtését és a fegyelem megszilárdítását tűzi ki*. Ilyenfajta határozatokat most mindenki szívesen „megszavaz" és „aláír"; hogy azonban ezeknek a határozatoknak a valóraváltása kényszert követel meg — kényszert éppen diktatúra formájában —, arra rendszerint nem igen gondolnak. Pedig a legnagyobb ostobaság és a legbalgább utópizmus volna azt feltételezni, hogy az átmenet a kapitalizmusból a szocializmusba lehetséges kényszer és diktatúra nélkül. Marx elmélete már nagyon régen és a leghatározottabban fellépett ez ellen a kispolgári demokrata és anarchista badarság ellen. És az 1917—1918-as évek Oroszországa annyira szemléltetően,

* Lásd ebben a kötetben 194. old. — *Szerk.*

kézzelfoghatóan és meggyőzően igazolja ebben a tekintetben Marx elméletét, hogy csak reménytelenül ostoba, vagypedig az igazságnak makacsul hátatfordító emberek tévedhetnek még ebben a tekintetben. Vagy Kornyilov diktatúrája (ha Kornyilovot a burzsoá Cavaignac orosz típusának vesszük), vagy a proletariátus diktatúrája — más kivezető útról *szó sem lehet* egy olyan ország számára, amely a leggyötrelmesebb háború okozta szörnyű gazdasági bomlás közepette, rendkívül éles fordulatokkal rendkívül gyors fejlődést tett meg. Minden középmegoldás vagy a nép becsapása a burzsoázia részéről, amely nem mondhatja meg az igazat, nem mondhatja meg, hogy neki Kornyilov kell, vagypedig a kispolgári demokraták, a Csernovok, Ceretelik és Martovok bárgyúsága, akik a demokrácia egységéről, a demokrácia diktatúrájáról, általános demokratikus frontról és más ostobaságokról fecsegnek. Akit még az 1917—1918-as orosz forradalom menete sem tanított meg arra, hogy semmiféle közbenső megoldás sem lehetséges, azon már semmi sem segít.

Másrészt nem nehéz meggyőződni arról, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba vezető minden átmenetben szükség van diktatúrára, mégpedig két fő okból, illetve két fő irányban. Először, a kapitalizmust nem lehet legyőzni és kiirtani anélkül, hogy kíméletlenül le ne törjük a kizsákmányolók ellenállását, akiket nem lehet egycsapásra megfosztani gazdagságuktól, szervezettség és tudás nyujtotta fölényüktől és akik következésképpen meglehetősen hosszú időn át elkerülhetetlenül próbálkozni fognak azzal, hogy megdöntsék a szegények gyűlölt hatalmát. Másodszor, minden nagy forradalom, s különösen a szocialista forradalom, még ha nem is folyna külső háború, elképzelhetetlen belső háború, vagyis polgárháború nélkül, amely még nagyobb rombolást jelent, mint a külső háború, s amely az ingadozás és az egyik oldalról a másik oldalra való átpártolás eseteinek ezreit és millióit jelenti, amely óriási bizonytalanságot, kiegyensúlyozatlanságot, káoszt jelent. És magától értetődik, hogy egy ilyen mélyreható átalakulás idején múlhatatlanul „megmutatkozik" a régi társadalom bomlásának valamennyi, szükségszerűen nagyszámú eleme, amelyek főleg a kispolgársággal vannak kapcsolatban (mert

minden háború és minden válság mindenekelőtt ezt a réteget teszi tönkre és pusztítja). A bomlásnak ezek az elemei viszont *nem tudnak* „megmutatkozni" másképp, mint úgy, hogy nő a bűnözés, a korrupció, a spekuláció és minden effajta ocsmányság. Hogy ezzel elbánjunk, ahhoz idő és *vaskéz kell.*

Nem volt a történelem folyamán egyetlenegy olyan nagy forradalom sem, amelyben a nép ne érezte volna meg ezt ösztönszerűen és ne tanusított volna üdvös szilárdságot, a helyszínen lőve agyon a tolvajokat. A régi forradalmaknak az volt a bajuk, hogy a tömegek forradalmi lelkesedése, amely fenntartotta bennük a feszültséget és erőt adott nekik a bomlasztó elemek kíméletlen elnyomásához, nem sokáig tartott. Társadalmi, vagyis osztály-oka annak, hogy a tömegek forradalmi lelkesedése ilyen mulandó volt, a proletariátus gyengesége volt, mert *egyesegyedül* a proletariátus képes (ha eléggé nagyszámú, öntudatos és fegyelmezett) maga köré gyüjteni a dolgozók és kizsákmányoltak *többségét* (egyszerűbben és népszerűbben szólva: a szegények többségét), és megtartani a hatalmat eléggé hosszú ideig ahhoz, hogy ezalatt teljesen elnyomjon minden kizsákmányolót, minden bomlasztó elemet.

Minden forradalomnak ezt a történelmi tapasztalatát, ezt a világtörténelmi — gazdasági és politikai — tanulságot foglalta össze Marx, amikor megadta a rövid, szabatos, pontos és világos formulát: a proletariátus diktatúrája. S hogy az orosz forradalom helyesen fogott hozzá ennek a világtörténelmi feladatnak a megvalósításához, azt *bebizonyította* a szovjet szervezet diadalútja Oroszország valamennyi népe és nemzete között. Mert a Szovjethatalom nem más, mint a proletariátus diktatúrájának, az élenjáró osztály diktatúrájának szervezeti formája, amely osztály egy új demokratizmushoz viszi el, az állam kormányzásában való önálló részvételre mozgósítja a dolgozók és kizsákmányoltak tíz- és tízmillióit, melyek saját tapasztalataik alapján tanulják meg, hogy a proletariátus fegyelmezett és öntudatos élcsapatában legmegbízhatóbb vezérüket lássák.

A diktatúra azonban nagy szó. Nagy szavakkal pedig nem szabad dobálózni. A diktatúra: vashatalom, forradalmian bátor és gyors hatalom, amely kíméletlenül elnyomja

mind a kizsákmányolókat, mind a gonosztevőket. A mi hatalmunk viszont mértéktelenül enyhe, gyakran jobban hasonlít a kocsonyához, mint a vashoz. Egy percre sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a polgári és kispolgári erők kettős harcot folytatnak a Szovjethatalom ellen: egyrészt kívülről — a Szavinkovok, Gocok, Gegecskorik, Kornyilovok módszereivel, összeesküvésekkel és felkelésekkel s ezek mocskos „ideológiai" tükröződéseivel, a kadetok, a jobboldali eszerek és a mensevikek sajtójában megjelenő hazugság- és rágalomáradattal; másrészt pedig belülről — azzal, hogy a bomlás minden elemét, minden gyengeséget felhasználnak vesztegetésre, a fegyelmezetlenség, a züllés és a zűrzavar fokozására. Minél közelebb jutunk a burzsoázia teljes katonai elnyomásához, annál veszélyesebbé válik számunkra a kispolgári anarchia ösztönös ereje. S ez ellen az anarchia ellen nem lehet csak propagandával és agitációval, csak a verseny megszervezése útján, csak a szervezők kiválasztása útján harcolni — ezt a harcot kényszerrel is kell folytatni.

Amilyen mértékben a hatalom fő feladatává a katonai elnyomás helyett a kormányzás lesz — az elnyomás és a kényszer tipikus formája nem a helyszínen való agyonlövés, hanem a bíróság lesz. És ebben a tekintetben a forradalmi tömegek 1917 október 25-e után helyes útra léptek és bebizonyították a forradalom életképességét, amikor megkezdték saját munkás- és parasztbíróságaik megalakítását, még mielőtt a bürokratikus burzsoá bírósági apparátus feloszlatásáról bármiféle rendelet megjelent volna. A mi forradalmi és népbíróságaink azonban mérhetetlenül, hihetetlenül gyengék. Érezhető, hogy még nem szűnt meg véglegesen az a földesúri és burzsoá elnyomás idejéből fennmaradt népfelfogás, amely a bíróságot idegen, kincstári intézménynek tekintette. Nem ment át eléggé a köztudatba, hogy a bíróság olyan szerv, amely éppen a szegénységet vonja be mind egy szálig az államigazgatásba (mert a bírósági tevékenység az államigazgatás egyik funkciója), hogy a bíróság a proletariátus és a szegényparasztság *hatalmi szerve*, hogy a bíróság a *jegyelemre nevelés* eszköze. Nem ment át eléggé a köztudatba az az egyszerű és nyilvánvaló tény, hogy ha Oroszország legfőbb baja az éhínség és a munkanélküliség,

akkor ezeket a bajokat nem lehet hajrával legyőzni, hanem csak sokoldalú, mindent felölelő, az egész népre kiterjedő szervezőmunkával és fegyelemmel, azért, hogy több kenyeret termelhessünk az emberek számára és több kenyeret (fűtőanyagot) juttathassunk az iparnak, hogy mindezt idejében rendeltetési helyére szállíthassuk és helyesen szétoszthassuk; — hogy ennélfogva az éhínség és munkanélküliség kínjaiban *mindenki bűnös*, aki bármely gyárban, bármely gazdaságban, bármilyen téren megszegi a munkafegyelmet; — hogy ezeket a bűnösöket tudnunk kell megtalálni, bíróság elé állítani és kíméletlenül megbüntetni. A kispolgári ösztönösség, amely ellen most a legszívósabb harcot kell folytatnunk, éppen abban mutatkozik meg, hogy nemigen látják a népgazdasági és politikai összefüggést egyfelől az éhínség és a munkanélküliség, másfelől a szervezésben és fegyelemben mutatkozó általános ziláltság között; — hogy erősek még a gyökerei a *kistulajdonosi felfogásnak:* minél több az én zsebembe, aztán — utánam a vízözön!

A vasútnál, mely talán a legszemléltetőbben testesíti meg a nagykapitalizmus által teremtett organizmus gazdasági kapcsolatait, különösen kirívóan mutatkozik meg a kispolgári ösztönös lazaságnak ez a harca a proletár szervezettség ellen. A „vasútigazgatási" elem nagy bőségben ontja a szabotálókat, a megvesztegethetőket; a proletár elem legjava a fegyelemért harcol; de mind az egyik, mind a másik elemen belül természetesen sok az ingadozó, a „gyenge", aki nem képes ellenállni a spekuláció, a vesztegetés, a személyes haszon „csábításának", aminek aztán az egész vasúti apparátus elromlása az ára, holott ennek az apparátusnak helyes munkájától függ az éhínség és a munkanélküliség legyőzése.

Jellemző az a harc, amely ezen a talajon a vasutak igazgatásáról kiadott legutóbbi rendelet körül bontakozott ki. Ez a rendelet diktátori teljhatalommal (vagy „korlátlan" teljhatalommal) ruházza fel az egyes vezetőket[86]. A kispolgári lazaság tudatos (de nagyrészt valószínűleg öntudatlan) képviselői a testületi elvtől, a demokratizmustól, a Szovjethatalom elveitől való eltérést akartak látni abban, hogy egyes személyeket „korlátlan" (vagyis diktá-

tori) hatalommal ruházunk fel. A baloldali eszerek körében a diktátorságról szóló rendelet ellen itt-ott éppenséggel bujtogató, azaz a rossz ösztönökhöz és a kistulajdonos „harácsolási" törekvéseihez apelláló agitáció kapott lábra. Valóban óriási jelentőségű kérdés merült fel: először is, az az elvi kérdés, hogy vajjon korlátlan diktátori teljhatalommal felruházott egyes személyek kinevezése egyáltalán összeegyeztethető-e a Szovjethatalom alapelveivel; másodszor az, hogy miképpen függ össze ez az eset — ez a precedens, ha úgy tetszik — a hatalom különleges feladataival a jelenlegi konkrét helyzetben. Mind az egyik, mind a másik kérdésre igen figyelmesen kell kitérni.

Hogy egyes személyek diktatúrája a forradalmi mozgalmak történetében nagyon gyakran volt a forradalmi osztályok diktatúrájának kifejezője, hordozója, végrehajtója, erről kétségbevonhatatlan történelmi tapasztalatok tanuskodnak. A polgári demokráciával kétségtelenül összefért az egyes személyek diktatúrája. Ezen a ponton azonban a Szovjethatalom burzsoá szidalmazói és kispolgári szekértolóik mindig igen csalafinta módon járnak el: egyrészt, a Szovjethatalmat egyszerűen valami esztelen, anarchikus, vad dolognak minősítik, gondosan kerülve a mi történelmi párhuzamainkat és annak elméleti bizonyítékait, hogy a Szovjetek a demokratizmus magasabb formája, sőt még annál is több: a demokratizmus *szocialista* formájának kezdete; másrészt pedig a polgári demokráciánál magasabbrendű demokratizmust követelnek tőlünk és azt mondják: a ti bolsevik (vagyis nem burzsoá, hanem *szocialista)* szovjet demokratizmustokkal a személyi diktatúra teljesen összeegyeztethetetlen.

Csapnivalóan rossz okoskodás! Ha nem vagyunk anarchisták, akkor el kell ismernünk, hogy az állam, vagyis a *kényszer* szükséges a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenethez. A kényszer formáját az adott forradalmi osztály fejlettségi foka, aztán olyan sajátos körülmények, mint például a hosszú és reakciós háború öröksége, továbbá a burzsoázia és a kispolgárság ellenállásának formái határozzák meg. Ezért egyáltalán semmi elvi ellentmondás *nincs* a szovjet *(azaz* szocialista) demokratizmus és egyes személyek diktátori hatalmának alkalmazása között. A proletár-

diktatúra abban különbözik a burzsoá diktatúrától, hogy az előbbi a kizsákmányolt többség érdekében a kizsákmányoló kisebbség ellen irányítja csapásait, továbbá abban, hogy a proletárdiktatúrát — *az egyes személyeken keresztül is* — nemcsak a dolgozó és kizsákmányolt tömegek gyakorolják, hanem szervezetek is, amelyek úgy vannak felépítve, hogy éppen ezeket a tömegeket ébresszék és mozgósítsák történelmi alkotó tevékenységre (a szovjet szervezetek az ilyenfajta szervezetek közé tartoznak).

Ami a második kérdést illeti, azt, hogy milyen jelentősége van az egyszemélyi diktátori hatalomnak az adott helyzet különleges feladatai szempontjából, meg kell mondani, hogy minden gépi nagyipar — vagyis a szocializmusnak éppen anyagi, termelési forrása és alapja — megköveteli a feltétlen és legszigorúbb *akarategységet*, amely az emberek százainak, ezreinek és tízezreinek együttes munkáját irányítja. Ennek a szükségessége technikailag is, gazdaságilag is, történetileg is nyilvánvaló, és mindazok, akik a szocializmuson gondolkoztak, mindig elismerték, hogy ez előfeltétele a szocializmusnak. De hogyan lehet biztosítani a legszigorúbb akarategységet? — Úgy, hogy az ezrek akaratát egy ember akaratának rendeljük alá.

Ez az alárendeltség, ha a közös munkában részt vevők ideálisan öntudatosak és fegyelmezettek, inkább a karmester lágy vezénylésére emlékeztethet. Ha nincs meg az ideális fegyelmezettség és öntudatosság — felveheti a diktátorság éles formáit. De így vagy úgy, a gépi nagyipar mintájára szervezett munka folyamatainak sikere érdekében elengedhetetlenül szükséges, hogy *ellentmondás nélkül engedelmeskedjünk* egy egységes akaratnak. A vasutak számára ez kétszeresen, háromszorosan is szükséges. És ez az átmenet az egyik politikai feladatról a másikra, amely *külsőleg* egyáltalán nem hasonlít az elsőre, ez az átmenet a jelenlegi helyzet sajátszerűsége. A forradalom csak az imént zúzta szét a legrégibb, legerősebb, legsúlyosabb béklyókat, melyek viselésére a deresfegyelem kényszerítette a tömegeket. Ez volt tegnap. Ma pedig ugyanaz a forradalom, éppen saját fejlesztése és megszilárdítása érdekében, éppen a szocializmus érdekében megköveteli,

hogy a tömegek *ellentmondás nélkül engedelmeskedjenek* a munkafolyamatot vezetők *egyetlen akaratának*. Érthető, hogy ez az átmenet nem valósítható meg egycsapásra. Érthető, hogy csakis a legnagyobb lökések, megrázkódtatások, a régihez való vissza-visszatérés, a népet az új világ felé vezető proletár élcsapat energiájának óriási megfeszítése árán valósítható meg. Ezen nem gondolkoznak azok, akikre ráragad a „Novaja Zsizny" vagy a „Vperjod"[87] a „Gyelo Naroda" vagy a „Nas Vek"[88] nyárspolgári hisztériája.

Nézzék meg a dolgozó és kizsákmányolt tömeg átlagos, egyszerű tagjának lelkületét és hasonlítsák össze ezt a lelkületet társadalmi életének objektív, anyagi feltételeivel. Az Októberi Forradalom előtt ez az egyszerű ember olyasmit a valóságban *nem* látott, hogy a vagyonos, kizsákmányoló osztályok ténylegesen hoztak volna valamiféle valóban komoly áldozatot, hogy bármiről lemondtak volna az ő javára. Olyat *még* nem látott, hogy megadták volna neki a sokat ígért földet és szabadságot, hogy békét teremtettek volna, hogy lemondtak volna a „nagyhatalmi" érdekekről és a titkos nagyhatalmi szerződésekről, hogy lemondtak volna a tőkéről és a profitról. Csak 1917 október 25-e *után* látta ezt meg, amikor ő maga vette el mindezt erőszakkal, s amikor ugyancsak erőszakkal kellett megvédenie azt, amit elvett a Kerenszkijektől, Gocoktól, Gegecskoriktól, Dutovoktól és Kornyilovoktól. Érthető, hogy bizonyos ideig minden figyelme, minden gondolata, minden lelkiereje csak arra irányult, hogy fellélegezzen, talpraálljon, kibontakozzék, megszerezze magának az élet legközelebbi javait, amelyeket megszerezhet és amelyeket a megdöntött kizsákmányolók nem adtak meg neki. Érthető, hogy bizonyos idő kell ahhoz, hogy a tömeg egyszerű tagja ne csak meglássa, ne csak meggyőződjék róla, de meg is érezze, hogy nem lehet a dolgokat csak úgy egyszerűen „fogni-vinni", eltulajdonítani, elemelni, — hogy ez a gazdasági bomlás fokozódására, pusztulásra, a Kornyilovok visszatérésére vezet. A megfelelő fordulat az egyszerű dolgozó tömegek életfeltételeiben (s következésképpen lelkületében is) éppen csak kezdődőben van. S nekünk, a kommunisták (bolsevikok) pártjának, amely a

kizsákmányoltak szabadságtörekvésének tudatos kifejezője, az a feladatunk, hogy ezt a fordulatot felismerjük, megértsük szükségességét, élére álljunk a kimerült és a kivezető utat fáradtan kereső tömegeknek, rávezessük a tömegeket a helyes útra, a munkafegyelem útjára, arra, hogy a munkafeltételek kérdésé *ről* való gyűlésezés feladatát összhangba hozzák azzal a feladattal, hogy a munka *közben* feltétlenül engedelmeskedjenek a szovjet vezető, a diktátor akaratának.

A burzsoák, a mensevikek, a „Novaja Zsizny" hívei, akik csak a káoszt, a kapkodást, a kistulajdonosi önzés kirobbanásait látják, nevetnek a „gyűlésezésen", még gyakrabban pedig dühösen sziszegnek miatta. De gyűlésezés nélkül az elnyomottak tömege sohasem tudna áttérni arról a fegyelemről, amelyet a kizsákmányolók kényszerítettek rá, a tudatos és önkéntes fegyelemre. A gyűlésezés — a dolgozók igazi demokráciája, kiegyenesedése, új életre ébredése, a dolgozók első lépése azon a talajon, amelyet ők maguk tisztítottak meg a férgektől (a kizsákmányolóktól, az imperialistáktól, a földesuraktól és a kapitalistáktól) és amelyet maguk akarnak a maguk módján, a maguk számára elrendezni, mégpedig saját hatalmuk, a *szovjet* hatalom, nempedig az idegen, az úri, a burzsoá hatalom elvei alapján — s ezt éppen a gyűléseken tanulják. Éppen a dolgozóknak a kizsákmányolókon aratott októberi győzelme kellett ahhoz, egy egész történelmi szakasz folyamán kellett előbb a dolgozóknak maguknak megtárgyalniok az új életfeltételeket és az új feladatokat, hogy lehetővé váljon a biztos áttérés a munkafegyelem magasabb formáira, annak az eszmének tudatos elsajátítására, hogy szükség van a proletariátus diktatúrájára, arra, hogy munka közben a Szovjethatalom képviselőinek egyszemélyi rendelkezéseit ellentmondás nélkül teljesítsék.

Ez az áttérés most kezdődött meg.

Sikeresen megoldottuk a forradalom első feladatát, láttuk, hogy a dolgozó tömegek hogyan teremtették meg önmagukban e siker fő feltételét: a kizsákmányolók elleni erőfeszítések egyesítését a kizsákmányolók megdöntése céljából. Az olyan szakaszoknak, mint 1905 októbere,

1917 februárja és októbere, világtörténelmi jelentőségük van.

Sikeresen megoldottuk a forradalom második feladatát: felébresztettük és talpraállítottuk a társadalomnak éppen azokat az „alsó rétegeit", amelyeket a kizsákmányolók a mélybe taszítottak, s amelyek csak 1917 október 25-e után kaptak teljes szabadságot arra, hogy megdöntsék a kizsákmányolókat, körülnézzenek és a maguk módján berendezkedjenek. Éppen a legelnyomottabb és legelesettebb, legkevésbbé felkészült dolgozó tömegek gyűlésezése, átállása a bolsevikok oldalára, e tömegek szovjet szervezeteinek megteremtése országszerte — ez a forradalom második nagy szakasza.

Kezdődik a harmadik szakasz. Meg kell szilárdítani azt, amit magunk vívtunk ki, amit elrendeltünk, amit törvénybe iktattunk, megtárgyaltunk, tervbe vettünk — mindezt meg kell szilárdítani a *mindennapi munkafegyelem* szilárd formáiban. Ez a legnehezebb, de egyszersmind a leghálásabb feladat, mert csak e feladat megoldásával teremthetjük meg a szocialista rendet. Meg kell tanulnunk, hogy a dolgozó tömegek e viharos, tavaszi áradásként hömpölygő, medréből kicsapó gyűlés-demokráciáját egyesítsük a munka közben tanusított *vasfegyelemmel*, azzal, hogy munka közben *ellentmondás nélkül engedelmeskedünk* egy személy, a szovjet vezető, akaratának.

Ezt még nem tanultuk meg.

Meg fogjuk tanulni.

A burzsoá kizsákmányolás restaurációjával tegnap a Kornyilovok, Gocok, Dutovok, Gegecskorik, Bogajevszkijek fenyegettek bennünket. Őket legyőztük. Ez a restauráció, ugyanez a restauráció fenyeget ma bennünket más formában: az ösztönös kispolgári fegyelmezetlenség és anarchizmus, a kistulajdonosi „mi közöm hozzá" formájában, ennek az ösztönösségnek a proletár fegyelmezettség ellen irányuló mindennapi, apró, de nagyszámú támadásai és rohamai formájában. Ezt az ösztönös kispolgári anarchiát le kell győznünk, és le is fogjuk győzni.

A SZOVJET SZERVEZET FEJLESZTÉSE

A szovjet demokratizmus — vagyis konkrét, mostani alkalmazásában a *proletár* demokratizmus — szocialista jellege először abban áll, hogy a választók a dolgozó és kizsákmányolt tömegek, a burzsoázia pedig ki van rekesztve a választásokból; másodszor, hogy a választásoknak mindenféle bürokratikus formasága és korlátozása elesik, a tömegek maguk határozzák meg a választások rendjét és időpontját, ugyanakkor pedig teljesen szabadon visszahívhatják a megválasztottakat; harmadszor abban, hogy megalakul a dolgozók élcsapatának, a nagyipari proletariátusnak, legjobb tömegszervezete, amely lehetővé teszi a nagyipari proletariátus számára a kizsákmányoltak legszélesebb tömegeinek vezetését, az önálló politikai életbe való bevonásukat, a saját tapasztalataikra támaszkodó politikai nevelésüket, hogy ilyenformán első ízben történik lépés abban az irányban, hogy a lakosság valóban *mind egy szálig* megtanuljon kormányozni és hozzáfogjon a kormányzáshoz.

Ezek ennek az Oroszországban alkalmazott demokratizmusnak fő megkülönböztető ismérvei, amely a demokratizmus magasabb *típusa*, szakítás a demokratizmus polgári eltorzításával, átmenet a szocialista demokratizmusra és azokra a feltételekre, amelyek között lehetővé válik, hogy az állam kezdjen elhalni.

Magától értetődik, hogy az ösztönös kispolgári szervezetlenség (amely kisebb vagy nagyobb mértékben *elkerülhetetlenül* megmutatkozik *minden* proletárforradalomban, a mi forradalmunkban pedig, az ország kispolgári jellege, elmaradottsága és a reakciós háborúnak a következményei miatt különösen erőteljesen mutatkozik meg) szükségszerűen rányomja bélyegét a Szovjetekre is.

Fáradhatatlanul dolgoznunk kell a Szovjetek és a Szovjethatalom szervezetének fejlesztésén. Van egy olyan kispolgári törekvés, amely a Szovjetek tagjait „parlamenti képviselőkké", vagy, másfelől, bürokratákká akarja átváltoztatni. Ez ellen úgy kell harcolni, hogy a Szovjetek *minden* tagját bevonjuk a kormányzás gyakorlati munkájába. A Szovjetek osztályai sokhelyütt olyan szervekké

változnak, amelyek fokozatosan összeolvadnak a biztosságokkal. Az a célunk, hogy a *szegénységet mind egy szálig* bevonjuk a kormányzás gyakorlati munkájába, s minden lépést, ami ennek megvalósítása irányában történik — minél változatosabbak ezek a lépések, annál jobb —, gondosan fel kell jegyeznünk, tanulmányoznunk kell, rendszerbe kell foglalnunk, szélesebbkörű kísérletek útján ki kell próbálnunk és törvényerőre kell emelnünk. Célunk, hogy *minden* dolgozó a nyolcórás termelő munka „feladatának" elvégzése után *fizetés nélkül* végezzen állami feladatokat: az áttérés erre különösen nehéz, de csakis ez az áttérés a szocializmus végleges megszilárdulásának záloga. A változás ujdonsága és nehéz volta természetesen rengeteg olyan lépésre vezet, amelyet úgyszólván tapogatózva teszünk meg, bőven okoz hibákat, ingadozásokat — enélkül semmiféle gyors előrehaladás sem lehetséges. A jelenlegi helyzet egész eredetisége sok olyan embernek a szempontjából, aki azt akarja, hogy szocialistának tartsák, abban áll, hogy az emberek megszokták, hogy a kapitalizmust elvontan szembeállítsák a szocializmussal és a kettő közé mélyértelműen rodategyék ezt a szót: „ugrás" (némelyek, emlékezve az Engelsnél olvasottak töredékeire, még mélyértelműbben hozzátették: „ugrás a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába"[89]). Azt azonban, hogy a szocializmus tanítómesterei a világtörténelmi átalakulások értelmében vett fordulatot nevezték „ugrásnak" és hogy az ilyenfajta ugrások tíz évre vagy még hosszabb időre is kiterjedő időszakokat ölelnek fel — ezt nemigen tudja átgondolni azoknak az úgynevezett szocialistáknak a többsége, akik „könyvből ismerik" a szocializmust, de a dolog lényegébe sohasem hatoltak be komolyan. Természetes, hogy a hírhedt „értelmiség" ilyen időkben rendkívül sok siratóasszonyt produkál: az egyik az Alkotmányozó Gyűlést siratja, a másik — a polgári fegyelmet, a harmadik — a kapitalista rendet, a negyedik — a művelt földesurat, az ötödik — az imperialista nagyhatalmi helyzetet és így tovább és így tovább.

A nagy ugrások korszakának igazi érdekessége abban áll, hogy a régi rend rengeteg törmeléke, amelyek néha gyorsabban halmozódnak, mint az új rend (nem mindig

azonnal látható) csírái, megköveteli tőlünk, hogy a fejlődés vonalából vagy láncolatából ki tudjuk ragadni a leglényegesebbet. Vannak történelmi pillanatok, amikor a forradalom sikere érdekében a legfontosabb az, hogy minél több törmeléket halmozzunk fel, azaz minél több régi intézményt romboljunk szét; vannak pillanatok, amikor már eleget romboltunk és a talaj törmelékektől való megtisztításának „prózai" (a kispolgári forradalmár számára „unalmas") munkája kerül sorra; vannak pillanatok, amikor mindennél fontosabb az, hogy gondosan ápoljuk a törmeléktől még rosszul megtisztított talajon az új életnek az omladékok alól kinövő csíráit.

Nem elég forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy általában kommunistának lenni. Érteni kell ahhoz, hogy minden egyes pillanatban megtaláljuk azt a bizonyos láncszemet, amelyet minden erőnkből meg kell ragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk és jól előkészíthessük az átmenetet a következő láncszemre, márpedig az események történelmi láncolatában a láncszemek sorrendje, alakja, egybekapcsolódása, egymástól való különbözősége nem olyan egyszerű és nem olyan kezdetleges, mint a közönséges, kovácskészítette láncban.

A szovjet szervezet bürokratikus kinövései elleni harcot biztosítja az, hogy a Szovjetek szilárd kapcsolatban vannak a „néppel", vagyis a dolgozókkal és kizsákmányoltakkal, hogy ez a kapcsolat hajlékony és rugalmas. A polgári parlamenteket a szegénység sohasem tekinti „saját" intézményeinek, még a világ legdemokratikusabb kapitalista köztársaságának parlamentjét sem. A Szovjetek ellenben a munkás- és paraszttömegek „saját" intézményei, nempedig idegen intézmények. A mai Scheidemann-féle, vagy ami majdnem ugyanaz, Martov-féle „szociáldemokraták" éppúgy undorodnak a Szovjetektől és éppúgy vonzódnak az illedelmes polgári parlamenthez vagy az Alkotmányozó Gyűléshez, mint ahogy Turgenyev 60 évvel ezelőtt vonzódott a mérsékelt monarchista és nemesi alkotmányhoz, mint ahogy ő undorodott Dobroljubov és Csernisevszkij parasztdemokratizmusától.

Éppen az, hogy a Szovjetek közel állnak a dolgozó „néphez", teremti meg a küldött-visszahívás és az alulról

történő ellenőrzés különleges formáit, amelyeket most különösen nagy buzgalommal kell fejlesztenünk. Így például a legteljesebb rokonszenvre és támogatásra méltók a népművelési tanácsok — a szovjet választók és küldötteik időszakos értekezletei, amelyek a szovjet hatóságok népművelési tevékenységének megvitatása és ellenőrzése céljából gyűlnek egybe. Mi sem volna ostobább dolog, mint ha a Szovjeteket holmi megcsontosodott és elzárkózott intézményekké akarnók átváltoztatni. Minél határozottabban kell most síkraszállnunk a kíméletlenül keménykezű hatalomért, az egyes személyek diktatúrájáért *meghatározott munkafolyamatokra vonatkozóan a merőben végrehajtási jellegű* funkciók meghatározott eseteiben, annál változatosabbaknak kell lenniök az alulról jövő ellenőrzés formáinak és módjainak, hogy teljesen lehetetlenné tegyük a Szovjethatalom eltorzítását, hogy újra meg újra fáradhatatlanul irtsuk a bürokratizmus dudváját.

BEFEJEZÉS

Rendkívül súlyos, nehéz és veszélyes nemzetközi helyzet; a lavírozás és visszavonulás szükségessége; a Nyugaton kínosan hosszú ideig érlelődő forradalom új kitöréseire való várakozás időszaka; az országon belül a lassú építés és kíméletlen „felrázás" időszaka, a szigorú proletár fegyelmezettség hosszas és kitartó harca a kispolgári fegyelmezetlenség és anarchia fenyegető áradata ellen — ezek röviden a szocialista forradalom mai különleges szakaszának ismertetőjelei. Ez az a láncszem az események történelmi láncolatában, amelyet most teljes erőnkből meg kell ragadnunk, hogy feladatunk magaslatán álljunk, amíg rá nem térünk a következő láncszemre, amely különös ragyogással, a nemzetközi proletárforradalom győzelmeinek ragyogásával vonz bennünket.

Próbálják meg összehasonlítani a „forradalmár" szokásos, közkeletű fogalmával azokat a jelszavakat, amelyek a mostani időszak sajátosságaiból erednek: lavírozni, visszavonulni, várni, lassan építeni, kíméletlenül felrázni,

szigorúan fegyelmezni, ostorozni a fegyelmezetlenséget... Csoda-e, ha ennek hallatára egyes „forradalmárokat" nemes felháborodás fog el és „mennydörögni" kezdenek ellenünk, hogy megfeledkezünk az Októberi Forradalom hagyományairól, hogy megalkuszunk a polgári szakemberekkel, kompromisszumokat kötünk a burzsoáziával, hogy kispolgárok, reformisták vagyunk stb. stb.?

Ezeknek a gyász-forradalmároknak az a bajuk, hogy közülük még azok sem, akiket a világ legjobb szándékai vezérelnek és akik feltétlenül hűek a szocializmus ügyéhez — még ezek sem értik meg azt a különleges és különösen „kellemetlen" állapotot, amelyen elkerülhetetlenül keresztül kellett mennie egy elmaradott, a reakciós és szerencsétlen háború által elgyötört országnak, amely jóval előbb kezdte meg a szocialista forradalmat, mint a haladottabb országok; — a nehéz átmenet nehéz pillanataiban nincs meg bennük a kellő kitartás. Természetes, hogy a „baloldali eszerek" pártja alkotja pártunkkal szemben az *ilyenfajta* „hivatalos" ellenzéket. Személyi kivételek a csoport- és osztálytípusok alól természetesen vannak és mindig lesznek. De a társadalmi típusok megmaradnak. Olyan országban, ahol a kistulajdonos lakosság óriási többségben van a tiszta proletár lakossággal szemben, elkerülhetetlenül megnyilvánul — olykor rendkívül élesen fog megnyilvánulni — a proletárforradalmár és a kispolgári forradalmár közötti különbség. A kispolgári forradalmár az események minden fordulatánál ingadozik, tántorog, 1917 márciusában elszánt forradalmár, májusban a „koalíciót" magasztalja, júliusban gyűlöli a bolsevikokat (vagy siránkozik „kalandorságuk" miatt), október végén félénken távol tartja magát tőlük, decemberben támogatja őket, végül 1918 márciusában és áprilisában az ilyen típusok többnyire megvetően fintorgatják az orrukat és így beszélnek: „Én nem tartozom azok közé, akik dicshimnuszt zengenek a «szerves» munkának, a gyakorlatiasságnak és a lépésről lépésre való haladásnak."

Az ilyen típusok társadalmi forrása — a kistulajdonos, akit megvadítottak a háború rémségei, a hirtelen tönkremenés, az éhínség és a bomlás hallatlan gyötrelmei, aki hisztérikusan kapkod ide-oda, keresi a kivezető utat

és a menekülést és ingadozva hol bízik a proletariátusban és támogatja, hol pedig elfogja a kétségbeesés. Világosan meg kell érteni és jól meg kell jegyeznünk, hogy ilyen társadalmi alapra semilyen szocializmust nem lehet felépíteni. A dolgozó és kizsákmányolt tömegeket csak olyan osztály tudja vezetni, amely ingadozás nélkül halad a maga útján, amely nem csügged és nem esik kétségbe a legnehezebb, legsúlyosabb és legveszélyesebb átmenetek idején sem. Hisztérikus rohamokra nincs szükségünk. Nekünk a proletariátus vas zászlóaljainak egyenletes menetelésére van szükségünk.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSE[90]

1918 ÁPRILIS 29

Először 1920-ban jelent meg „A IV. Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság üléseinek jegyzőkönyve. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva.

1

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAIRÓL

Elvtársak! Ami előadói beszédemet illeti, ma kissé szokatlan formában vagyok kénytelen felvetni a kérdést. Az igazi előadói beszéd ugyanis a Szovjethatalom soronlevő feladatairól szóló cikkem*, amely vasárnap két ujságban megjelent és amelyről bátorkodom feltételezni, hogy a jelenlevők többsége ismeri.

Ezért fölöslegesnek tartom, hogy itt most megismételjem az abban elmondottakat, elegendő talán, ha csak kiegészítéseket és magyarázatokat fűzök hozzá. Azt hiszem, az ilyen magyarázatok legalkalmasabb formája most a vita lesz, mert az a kérdés, amelyet a soronlevő feladatokról szóló e téziseimben felvetettem, nem más, mint annak a határozatnak kifejtése, amelyet az Összoroszországi Rendkívüli Kongresszus március 15-én Moszkvában már elfogadott**, — egyszóval annak a határozatnak a kifejtése, amely nem szorítkozott az akkori égető kérdésre, a béke kérdésére, hanem megszabta a helyzet fő feladatát is, a szervezés feladatát, az önfegyelmezés feladatát, a zűrzavar elleni harc feladatát.

Nekem az a benyomásom, hogy az utóbbi időben éppen ezen a talajon meglehetősen világosan kirajzolódtak politikai áramlataink vagy politikai áramlataink fő elágazásai; és ezért azt hiszem, vitázó formában lehet a legszemléletesebben megerősíteni azt, amit én pozitív formában igyekeztem kifejteni a soronlevő feladatokról szóló cikkben.

---

* Lásd ebben a kötetben 229—273. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 194—195. old. — *Szerk.*

Elvtársak! Ha önök szemügyre veszik a mai Oroszország politikai áramlatait, legelsőrendű feladatuk az — most is, mint mindig, hogy ne tévedjenek az értékelésben —, hogy igyekezzenek valamennyi politikai áramlatot kölcsönös összefüggésükben vizsgálni, mert csak így, csak ezzel a feltétellel biztosíthatjuk magunkat az egyes példák kiragadásával velejáró hibák ellen. Világos, hogy bármely tétel igazolására annyi példát lehet találni, amennyit akarunk. De nem erről van szó. Csak azzal a feltétellel próbálhatjuk tisztázni az összefüggést az ország politikai áramlatainak sorsa között — egészükben véve ezeket az áramlatokat — és az osztályérdekek sorsa között, amelyek mindig a nagy, komoly és tekintélyes politikai áramlatokban nyilvánulnak meg, ha ezeket az áramlatokat egészükben, összességükben vizsgáljuk.

Mármost, ha egy pillantást vetünk Oroszország nagyobb politikai áramlataira, azt hiszem, vitathatatlan, hogy ezek nyilvánvalóan és kétségtelenül három nagy csoportra oszlanak. Az első csoportban van az egész burzsoázia, amely egyemberként szilárdan és egybeforrottan eltökélte magát arra, hogy a legelszántabb, azt lehetne mondani, a legféktelenebb „ellenzéke" legyen a Szovjethatalomnak, persze idézőjeles ellenzéke, mert a valóságban itt ádáz harcról van szó, amely most a burzsoázia oldalára vonta mindazokat a kispolgári pártokat, melyek a forradalom folyamán egy követ fújtak Kerenszkijjel, vagyis a mensevikeket, a „Novaja Zsizny" híveit és a jobboldali eszereket, akik még a burzsoázián is túltettek az ellenünk intézett dühödt támadásokban, mert ismeretes, hogy nagyon gyakran a támadások dühödtsége és az ugatás hangossága fordított arányban van annak a politikai elemnek az erejével, amelytől a dühödt támadások kiindulnak. (T a p s.)

Az egész burzsoázia, a burzsoázia minden Csernov és Cereteli típusú szekértolója és kiszolgálója egyesült a Szovjethatalom elleni dühödt támadasokban. Mindahányan az után a rózsás távlat után epekednek, amelyet barátaik, politikai elvbarátaik Ukrajnában megvalósítottak, vagyis hogy olyan békét kössenek, amely lehetővé tenné nekik, hogy a német katona és a hazai burzsoázia segítségével

megfosszák a bolsevikokat befolyásuktól. Ezt nagyon jól tudjuk. Az effajta barátok remek példánya Cshenkeli a Kaukázusban. Erre mindenki emlékszik az ujságokból.

Világos, hogy a proletariátus, amely megragadta a hatalmat és gyakorolni kezdte a dolgozók diktatúráját, a szegények diktatúráját a kizsákmányolók ellen, ez a proletariátus természetesen semmi másra nem is számithatott.

Egyrészt tehát van egy szárny, van egy front, amelyben teljes egység uralkodik. Amikor néha elénk állnak a demokratikus egységfronttal kapcsolatos álmodozásokkal, én — legalábbis azokban a ritka pillanatokban, amikor burzsoá ujságokat kell kezembe venni, abban a ritka esetben, amikor nagy megelégedéssel olvashatok olyan ujságokat, mint a „Nas Vek", a „Gyelo Naroda" stb., szóval amikor ezeket az ujságokat akár csak átlapozom is — mindig arra gondolok, hogy mire is van még szükségük, hogy meglegyen a demokratikus front egysége?

A demokratikus frontnak ez az egész egysége náluk a legteljesebb, és mi csak örülhetünk ennek az egységnek, mert amennyiben ennek a burzsoá publicisztikának a foszlányai eljutnak a tömegekhez, ez már nem hat a demokratikus front egységeként, hanem ez a bolsevikok elleni támadások egysége. És a frontnak ez az egysége — Miljukovtól Martovig — megérdemelné azt, hogy május elsejére dicsérő oklevelet nyujtsunk át neki a bolsevikok mellett kifejtett ragyogó propagandáért.

Elvtársak! Ha megnézik a másik, az előbbivel szembenálló tábort, ebben a táborban most csak a mi pártunkat, a bolsevik kommunisták pártját látják. Az események úgy alakultak, hogy a baloldali eszerek, akik az október utáni időszak nagyobbik része folyamán szövetségeseink voltak, jelenleg elálltak a hatalomban való formai részvételtől. Legutóbbi kongresszusuk különösen világosan mutatta e párt rendkívül erős ingadozását, és ez most világosabban nyilvánult meg, mint bármikor, bár ez a párt a sajtóban is megmutatja teljes fejvesztettségét és ingadozását.

Ha önök meg akarnák szerkeszteni azt a görbét, amely megmutatja, hogy ez a párt 1917 februárja óta — természetesen, az eszerek balszárnyának és jobbszárnyának szakadása előtt — hogyan ingadozott, ha meg akarnák

szerkeszteni azt a görbét, amely megmutatja hónapról hónapra, kinek az oldalára állt ez a párt, a proletariátus vagy a burzsoázia oldalára, ha ezt a görbét erre az évre vonatkozólag megszerkesztenék, valóságos lázgörbét kapnánk, melynek láttán mindenki így vélekedne: csodálatos egy láz ez, csodálatosan makacs láz!

Meg kell adni, ilyen állandó és szakadatlan ingadozást, mint ez a párt, aligha mutatott fel még egyvalamely másik párt a forradalom történetében.

Nos, ha most ezt a három fő irányzatot szemügyre vesszük, világossá válik előttünk, hogy ez a csoportosítás nem véletlen, hogy ez teljesen igazolja azt, amire mi, bolsevikok, már 1915-ben külföldről rámutattunk, amikor az első hírek érkeztek arról, hogy Oroszországban érik a forradalom, hogy a forradalom elkerülhetetlen, — és amikor választ kellett adnunk arra a kérdésre, hogy milyen helyzetben lesz a párt, ha az események már a háború alatt hatalomra juttatják, igazolja, hogy akkor azt kellett mondanunk: lehetséges, hogy a forradalom döntő győzelmet arat, ez lehetséges osztályszempontból, ha a döntő pillanatokban, a döntő pontokon a kispolgárság vezető elemei ingadozásukban a proletariátus felé hajlanak*; pontosan így is történt, így haladt és halad ma is az orosz forradalom története. Persze, a kispolgári elemeknek ezek az ingadozásai a legcsekélyebb okot sem adják a pesszimizmusra, nem is beszélve kétségbeesésről — hiszen világos, hogy a forradalom egy olyan országban, amely más országokat megelőzve fordult szembe az imperialista háborúval, a forradalom egy elmaradott országban, amelyet az események, éppen az ország elmaradottsága következtében, jóval a többi, haladottabb ország elé helyeztek — persze rövid időre és részletkérdésekben — természetes, hogy ez a forradalom elkerülhetetlenül arra van ítélve, hogy a legnehezebb, legsúlyosabb és, a közeljövőben, a legvigasztalanabb pillanatokat élje át, — és teljesen természetellenes volna, ha ezekben a pillanatokban tartani tudná frontját és megtartaná segítőtársait, ha megvolna ingadozók nélkül; ez azt jelen-

* Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411. old. — *Szerk.*

tené, hogy egyáltalán nem számolunk a forradalom osztályjellegével, a pártok és politikai csoportok természetével.

És ha most megvizsgáljuk az oroszországi politikai áramlatok összességét a mai feladatok szempontjából, abból a szempontból, hogyan merülnek fel előttünk a jelenlegi soronlevő és elsőrendű feladatok, a szervezés, a fegyelem, a nyilvántartás és ellenőrzés feladatai, akkor azt látjuk, hogy az a tábor, amely a Miljukovtól Martovig terjedő demokratikus egységfrontot egyesíti, még csak meg sem próbálja, hogy érdemben foglalkozzék ezzel a feladattal. Nem próbálják és nem is próbálhatják azért, mert egyetlen rosszindulatú óhajuk van — és minél rosszindulatúbb, annál megtisztelőbb ránk nézve —, mégpedig az, hogy találjanak valamilyen lehetőséget, vagy valami biztatót vagy reménysugarat a Szovjethatalom megdöntésére — és semmi több. És lám, a baloldali eszer pártnak ezek a képviselői, annak ellenére, hogy e párt számos tagja a forradalom ügye iránti óriási odaadásról és mindig nagyon sok kezdeményezésről és energiáról tett tanuságot, a baloldali eszer pártnak ezek a képviselői éppen a mai soronlevő feladatok — a proletár fegyelem, a nyilvántartás, a szervezettség és az ellenőrzés — vagyis ama feladatok kérdésében árultak el ingadozást, amelyek a szocialisták számára természetesekké váltak, miután a hatalmat kivívtuk, miután visszavertük a Kerenszkijektől és a Krasznovoktól a Kornyilovokig, a Gegecskorikig és Alekszejevekig minden ellenség katonai támadásait.

Ma, amikor először érkeztünk el a forradalom menetének magvához, arról van szó, győz-e a proletár fegyelem és szervezettség, vagypedig a kispolgári tulajdonosok ösztönös anarchiája győz, amely Oroszországban különösen erős.

Kispolgári táborhoz tartozó ellenfeleink elsősorban a belpolitika és a gazdasági építés terén harcolnak ellenünk; fegyverük — gáncsolása mindannak, amit a proletariátus elrendel és megvalósítani igyekszik a szervezett szocialista gazdaság megteremtésében. A kispolgári ösztönös anarchia — a kistulajdonosok és a féktelen önzés ösztönös anarchiája — itt a proletariátus mindenre elszánt ellenségeként jelentkezik.

És ebben a görbében, amelyet a kispolgárság a forradalom eseményei folyamán megrajzolt, azt látjuk, hogy a kispolgárság a leghatározottabban eltávolodott tőlünk; természetes, hogy itt, ebben a táborban találjuk a mai soronlevő és időszerű feladatok fő ellenzékét e szó pontosabb értelmében; olyan emberek ellenzékisége ez, akik nem vonakodnak elvben egyetérteni velünk, akik támogatnak bennünket lényegesebb kérdésekben, mint amilyenek azok, amelyekben bírálnak bennünket — olyan ellenzékiség ez, amely támogatással párosul.

Mi nem csodálkozunk azon, ha a baloldali eszer sajtó hasábjain olyan kijelentésekkel találkozunk, amilyenekkel az április 25-i „Znamja Trudá"-ban[91] találkoztam. Mert abban ezt olvastam: „A jobboldali bolsevikok — ratifikálók" (szörnyen megvető gúnynév). Mi volna, ha a háborúpártiakat ennek éppen a fordítottjával bélyegeznők meg? Az talán kevésbbé szörnyű benyomást keltene? Nos, ha mondjuk a bolsevizmusban találkozunk ilyen áramlatokkal, az jelent valamit. Éppen április 25-én olvastam téziseket az egyik ujságban, amely politikai jellemzést adott rólunk. Amikor elolvastam ezeket a téziseket, gondolkozóba estem: nincs-e itt valaki a baloldali kommunisták „Kommunyiszt"-jától vagy folyóiratuktól — olyan nagy itt a hasonlóság; de csalódnom kellett, mert kiderült, hogy ezek a tézisek, amelyek a „Vperjod"-ban jelentek meg, Iszuv tézisei. (D e r ü l t s é g, t a p s.)

Igen, elvtársak, amikor olyanfajta politikai jelenségeket kell látnunk, mint a „Znamja Truda" szolidaritása a bolsevizmusnak egy külön áramlatával, vagy annak a pártnak valamilyen megfogalmazott mensevik téziseivel, amely blokkban volt Kerenszkijjel, amelyben Cereteli a burzsoáziával való paktálást vitte véghez, amikor olyan kirohanásokat intéznek ellenünk, amelyek szakasztott olyanok, mint a baloldali kommunisták csoportjának és az új folyóiratnak a kirohanásai — itt valami nincsen rendjén. Ez valahogy fényt vet ezeknek a kirohanásoknak igazi jelentőségére, ezekre a kirohanásokra pedig érdemes figyelmet fordítani már csak azért is, mert itt módunk van megítélni a Szovjethatalom fő feladatait olyan emberekkel folytatott vitákban, akikkel érdekes

vitatkozni azért, mert itt marxista elmélettel is van dolgunk, mert figyelembe vesszük a forradalom eseményeinek jelentőségét és az igazság megkeresésének kétségbevonhatatlan óhaját. A vitához a talajt itt lényegében a szocializmushoz való hűség és az a vitathatatlan elhatározás adja meg, hogy a proletariátus oldalára állunk, szemben a burzsoáziával, bármilyen hibákat kövessen is el közben — egyes személyek, csoportok vagy áramlatok véleménye szerint — a burzsoázia ellen harcoló proletariátus.

Ha azt mondom, érdekes vitázni velük, érdekes vitán persze nem magát a polémiát értem, hanem azt, hogy a vita olyan kérdést érint, amely napjaink leglényegesebb, legdöntőbb kérdése. Nem véletlen, hogy éppen ezen a vonalon vannak vitáink. Objektíven most ezen a vonalon merül fel a döntő feladat — a proletariátus forradalmi harcának feladata, amelyet Oroszország mai viszonyai diktálnak és amelyet mindenképpen meg kell oldanunk, mégpedig olyankor, amikor a legkülönfélébb kispolgári áramlatok bőségben tenyésznek, amikor a proletariátusnak meg kell mondania: ezen a ponton semmiféle engedményt nem tehet, mert a szocialista forradalom, amely azzal kezdődött, hogy a proletariátus elvette a hatalmat a burzsoáziától, és azzal folytatódott, hogy a proletariátus megtörte a burzsoázia minden ellenállását, mert a szocialista forradalom, a proletariátus, a fegyelem, a szervezet, a dolgozók vezetése kérdéseit köteles szigorú tárgyismerettel és a nagyipar érdekeinek ismeretével gyakorlatilag megoldani, mert különben vereséget szenved. — Ez a szocialista forradalom fő, igazi nehézsége. — Éppen ezért ilyen érdekes, ilyen fontos, e szó történelmi és politikai jelentésében, vitázni a baloldali kommunisták csoportjának képviselőivel, jóllehet amikor elővesszük tételüket és elméletüket, s szemügyre vesszük, nem látunk benne semmit, ismétlem — és ezt mindjárt be is bizonyítom — az égvilágon semmit, csak ugyanazt a kispolgári ingadozást. A baloldali kommunisták csoportjához tartozó elvtársak, bárhogy nevezzék is magukat, mindenekelőtt saját téziseiket ütik agyon. Feltételezem, hogy az itt egybegyűltek nagy többsége is ismeri nézeteiket, mert azokat bolsevik körökben március eleje óta többízben érdemben

megvitattuk, azok pedig, akiket nem érdekelt a nagy politikai irodalom, mindenképpen tudnak róluk, mindenképpen megtárgyalták őket azokkal a vitákkal kapcsolatban, amelyek a legutóbbi Összoroszországi Szovjetkongresszuson kibontakoztak.

Téziseikben most mindenekelőtt ugyanazt látjuk, amit az egész eszer pártban, ugyanazt, amit a jobboldali táborban is, Miljukovtól Martovig, a burzsoázia táborában is látunk, hiszen mindezeknek különösen fájnak Oroszország helyzetének mai nehézségei, mármint az, hogy Oroszország többé nem nagyhatalom, hogy a régi elnyomó nemzetből, elnyomó államból elnyomott országgá vált, hogy mostmár nem papíron, hanem a valóságban kell megoldaniok azt a kérdést, hogy megéri-e a szocializmushoz vezető út nehézsége, megéri-e a megkezdődött szocialista forradalom nehézsége azt, hogy az ország vállalja a legnagyobb megpróbáltatásokat is államisága, nemzeti függetlensége tekintetében.

Itt a legmélyebb a szakadék azok között, akik számára az az állami önállóság és függetlenség, amely az egész burzsoázia eszményképe és netovábbja, a szentek szentje, az a határ, amelyet nem lehet átlépni, amelyhez hozzányúlni szerintük egyértelmű a szocializmus tagadásával, és azok között, akik azt mondják, hogy a szocialista forradalom az imperialistáknak a világ felosztásáért folyó vad vérengzése korszakában nem mehet végbe sok olyan nemzet súlyos veresége nélkül, amelyeket azelőtt elnyomó nemzeteknek számítottak, és hogy bármennyire nehéz is ez az emberiségnek, a szocialisták, a tudatos szocialisták vállalják mindezeket a megpróbáltatásokat.

Ezen a talajon, ezen a legelfogadhatatlanabb talajon inogtak meg leginkább a baloldali eszerek, és éppen ezen a talajon látjuk a legtöbb ingadozást a baloldali kommunistáknál.

A baloldali kommunisták téziseikben, amelyeket, mint tudjuk, április 4-én vitattak meg velünk együtt[92] és amelyeket április 20-án hoztak nyilvánosságra, még mindig folyvást visszatérnek a béke kérdéséhez.

A legnagyobb figyelmet a béke kérdésének megítélésére fordítják, és így minden erejüket latbavetve igyekez-

nek bebizonyítani, hogy a béke a fáradt és deklasszálódott tömeg hangulatának megnyilvánulása.

Mennyire komikusak érveik, amikor adataikra hivatkoznak, arra, hogy 12 szavazat volt a békekötés ellen és 28 volt mellette[93]. De ha már adatokról van szó, ha egy másfél hónappal ezelőtt lezajlott szavazást emlegetnek, talán közelebb eső adatokat kellene szemügyre venni. Ha politikai jelentőséget tulajdonítanak ennek a szavazásnak, talán meg kell említeni az Összukrajnai Szovjetkongresszus szavazását[94], mielőtt arról beszélnek, hogy az egészséges dél ellenezte a békét, a fáradt, deklasszálódott, iparilag elgyengült észak pedig a béke mellett foglalt állást. Meg kell talán említeni az Összoroszországi Szovjetkongresszus frakciója többségének szavazását, ahol tizedrésznyi szavazat sem gyűlt össze a béke ellen. Ha már adatokat emlegetnek és ezeknek politikai jelentőséget tulajdonítanak, a politikai szavazást egészében kell szemügyre venni, és akkor rögtön meglátják, hogy azok a pártok, amelyek bizonyos jelszavakat beszajkóztak, amelyek ezekből a jelszavakból fétist csináltak, a kispolgárság oldalán álltak, a dolgozók és kizsákmányoltak tömege pedig, a munkások, a katonák és a parasztok tömege nem utasította el a békét.

És most, amikor e békeálláspont bírálata mellett azt hangoztatják, hogy ezt a fáradt, deklasszálódott tömegek valósították meg, holott mi világosan látjuk, hogy éppen a deklasszálódott értelmiség volt a béke ellen, amikor az ujságokban olvasom az események általuk adott megítélését — ez a tény megmutatja, hogy pártunk többségének a békekötés kérdésében teljesen igaza volt, mert amikor azt mondták nekünk, hogy kár a fáradságért, már úgyis egyesültek ellenünk az imperialisták, úgyis eltaposnak, megszégyenítenek bennünket stb. — mi mégis megkötöttük a békét. Ők nemcsak szégyenletesnek, hanem haszontalannak is tartották a békét. Azt mondták nekünk, hogy nem sikerül majd lélekzethez jutnunk. És amikor mi azt válaszoltuk: nem tudhatjuk, hogyan alakulnak a nemzetközi viszonyok, de azt tudjuk, hogy imperialista ellenségeink ölik egymást, ezt az események igazolták, és ezt elismerte a baloldali kommunisták, eszmei és elvi

ellenfeleink csoportja, mely általában és egészében a kommunizmus talaján áll.

Már magában ez az egy mondat taktikánk helyességének teljes elismerése, és ugyanakkor legteljesebb elítélése a béke kérdésében tanusított ingadozásoknak, amelyek a legmesszebbre taszították tőlünk híveinknek bizonyos részét, mind azt az egész szárnyat, amely a baloldali eszerek pártjában csoportosult, mind pedig azt a szárnyat, amely pártunkban volt, van, és bízvást mondhatjuk, vele is marad és amely ingadozásaiban különösen szemléletesen mutatja ezeknek az ingadozásoknak a forrását. Igen, az a béke, amelyet elértünk, a legnagyobb mértékben labilis, azt a lélekzetvételi szünetet, amelyet kicsikartunk, bármely nap megzavarhatják akár nyugatról, akár keletről — ez nem kétséges; nemzetközi helyzetünk olyan válságos, hogy minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy álljuk a vihart, ameddig csak lehet, míg meg nem érik a nyugati forradalom, amely sokkal lassabban érlelődik, mint ahogy vártuk és kívántuk, de kétségtelenül érlelődik; a nyugati forradalom kétségtelenül egyre több és több gyujtóanyagot szív fel és halmoz fel magában.

Ha mi, mint a világproletariátus külön osztaga, elsőnek lendültünk előre, ennek nem az az oka, hogy ez az osztag jobban van megszervezve. Nem, ez az osztag rosszabb, gyengébb, kevésbbé szervezett, mint a többiek, de a legnagyobb ostobaság és vaskalaposság volna úgy okoskodni, mint ahogy sokan okoskodnak: na igen, ha a legszervezettebb kezdte volna a dolgot, s őt követte volna a kevésbbé szervezett, azt pedig a még kevésbbé szervezett, akkor mi egy szálig szívesen a szocialista forradalom segítségére siettünk volna. De mivel nem úgy történt, ahogy a könyvekben meg van írva, mivel kiderült, hogy az előretolt osztagot nem támogatta a többi osztag, forradalmunk pusztulásra van kárhoztatva. Mi ellenben azt mondjuk: nem, a mi feladatunk — az általános szervezet megváltoztatása; a mi feladatunk, mivel egyedül vagyunk, az, hogy megóvjuk a forradalmat, megőrizzük számára a szocializmusnak legalább némi kis erődjét, bármilyen gyenge és szerény méretű legyen is az, amíg megérik a forradalom a többi országban, amíg felzárkózik

hozzánk a többi osztag. De aki a történelemtől várja, hogy az szigorú sorrendben és tervszerűen vezényli majd előre a különböző országok szocialista osztagait, annak fogalma sincs a forradalomról, vagy ostobaságában lemond a szocialista forradalom támogatásáról.

Ma, amikor tisztáztuk és bebizonyítottuk, hogy szilárd hadállásunk van Oroszországban és hogy erőtlenek vagyunk a nemzetközi imperializmussal szemben, — feladatunk egy, és taktikánkat mint a lavírozás, várakozás és visszavonulás taktikáját határozzuk meg. Nagyon jól tudom, hogy ezek a szavak nem tarthatnak igényt népszerűségre, hogy ha azokat kellőképpen kiforgatják és összefüggésbe hozzák a „koalíció" fogalmával, tág tere nyílik itt a pikáns hasonlatoknak, a különféle szemrehányásoknak és gúnyolódásnak, de jobboldali ellenfeleink — a burzsoák — és tegnapi baloldali barátaink,. a baloldali eszerek, és barátaink — biztos vagyok benne, hogy tegnapi, mai és holnapi barátaink — a baloldali kommunisták, bármennyit is elméskedjenek ezen és bármilyen bizonyítékokat sorakoztassanak is fel kispolgári ingadozásaik igazolására, ezeket a tényeket nem tudják megcáfolni. Az események bennünket igazoltak, — csak azért jutottunk lélekzethez, mert Nyugaton tovább tart az imperialista mészárlás, Távol-Keleten pedig az imperialista versengés egyre jobban elharapódzik — csak ezzel magyarázható a Szovjet Köztársaságnak a létezése, ezzel az egyelőre egészen gyenge szalmaszállal, amelybe a mai politikai helyzetben kapaszkodunk. Bennünket persze nem a papír, nem a békeszerződés védelmez, még csak nem is az a körülmény, hogy Japánnal mi nem óhajtunk harcolni; igaz, hogy Japán fittyet hány minden szerződésnek, minden formaságnak és fosztogat, — persze, hogy nem holmi papiros szerződés vagy a „békeállapot" védelmez bennünket, — védelmez bennünket az imperialisták között folytatódó harc, és a mi kitartásunk, ha megálljuk a helyünket a nemzetközi forradalom szempontjából, ha nem felejtettük el a marxizmusnak azt a fontos tanulságát, amelyet olyan szemléltetően igazolt az orosz forradalom: a tízmilliókban rejlő erőket kell számbavenni; kevesebbel a politikában nem számolnak, ami ennél kevesebb, azt a

politika félrelöki, mint olyan tényezőt, amelynek nincs semmi jelentősége; ha ebből a szempontból nézzük a nemzetközi forradalmat — a napnál is világosabb a dolog: egy elmaradott ország könnyebben elkezdheti, mert ellenfele rothadt, mert burzsoáziája szervezetlen, de ahhoz, hogy folytathassa, százezerszer több körültekintésre, óvatosságra és kitartásra van szüksége. Nyugat-Európában másképp lesz, ott mérhetetlenül nehezebb megkezdeni, viszont összehasonlíthatatlanul könnyebb lesz tovább menni. Nem is lehet másképp, mert ott a proletariátus összehasonlíthatatlanul szervezettebb és egybeforrottabb. Amíg azonban egyedül vagyunk, az erőket számbavéve meg kell mondanunk: egyetlen eshetőségünk van, amíg ki nem tör az európai forradalom, amely megszabadít minket minden nehézségtől, egyetlen eshetőségünk van — az, hogy tovább tart a nemzetközi imperialista óriások harca; ezt az eshetőséget mi helyesen számbavettük, ezt az eshetőséget több hétre megtartottuk, de holnap már esetleg semmivé válik. Ebből levonható az a következtetés, hogy külpolitikánkban folytatnunk kell azt, amit márciusban elkezdtünk és ami ezekkel a szavakkal fogalmazható meg: lavírozni, visszavonulni, várni. Amikor ebben a baloldali „Kommunyiszt"-ban olyanokat olvasok, hogy „aktív külpolitika", amikor a szocialista haza védelmének fogalmát gúnyosan idézőjelbe rakják, akkor én azt mondom: ezeknek az embereknek halvány fogalmuk sincs a nyugati proletariátus helyzetéről. Bár baloldali kommunistáknak nevezik magukat, letérnek az ingadozó kispolgárság álláspontjára, amely a forradalomban egy sajátszerű rend biztosítását látja. A nemzetközi viszonyok napnál világosabban mutatják, hogy az az orosz, aki az orosz erőkből kiindulva ki akarná tűzni a nemzetközi imperializmus megdöntésének feladatát, őrült volna. Amíg pedig ott, Nyugaton, a forradalom érlelődik, bár ma gyorsabban érlelődik, mint tegnap, a mi feladatunk csak ez: nekünk, az élvonalba került osztagnak, gyengeségünk ellenére mindent meg kell tennünk, minden eshetőséget ki kell használnunk, hogy megmaradjunk az elfoglalt állásokban. Valamennyi többi megfontolást ennek kell alárendelni — ki kell használnunk az utolsó cseppig az eshetőséget,

hogy azt az időpontot, amikor a nemzetközi imperializmus egyesül ellenünk, kitoljuk néhány héttel; ha így teszünk, olyan úton járunk, amelyet az európai országokban minden öntudatos munkás jóváhagy, mert tudja, mi az, amit mi csak 1905 óta tanultunk meg, Franciaország és Anglia pedig évszázadokon át tanult — tudja, milyen lassan érlelődik a forradalom az egyesült burzsoázia szabad társadalmában, tudja, hogy ezek ellen az erők ellen be kell vetni az agitációs apparátust, amely propagandát fog folytatni e szó igazi értelmében, amikor egysorban fogunk állni a felkelt német, francia és angol proletariátussal. Addig, bármilyen szomorú ez, bármennyire megsértése ez a forradalmi hagyományoknak — taktikánk egy és csakis egy lehet: várni, lavírozni és visszavonulni.

És amikor azt mondják, hogy nincs nemzetközi külpolitikánk, én azt válaszolom: minden más politika tudatosan vagy öntudatlanul oda lyukad ki, hogy a provokáció szerepét játssza és Oroszországot vagy a Cshenkeli típusú vagy a Szemjonov típusú imperialistákkal való szövetség eszközévé változtassa.

Mi azt mondjuk: jobb kibírni, tűrni és elviselni végtelenül nagyobb nemzeti és állami megaláztatást és terhet, de megmaradni őrhelyünkön, mint szocialista osztag, amely az események következtében elszakadt a szocialista hadsereg soraitól és kénytelen megvárni, amíg más országok szocialista forradalma segítségére siet. És ez a forradalom jön is segítségünkre. Lassan, de jön. És az a háború, amely most Nyugaton lejátszódik, jobban forradalmasítja a tömegeket, mint annakelőtte, és közelebb hozza a felkelés óráját.

Az a propaganda, amelyet eddig folytattunk, azt hangoztatta, hogy az imperialista háború a legbűnösebb és legreakciósabb hódító háború. De most beigazolódik, hogy a nyugati fronton, ahol a francia és német katonák százezrei és milliói harcolnak, a forradalom szükségképpen gyorsabban érlelődik, mint azelőtt, bár ez a forradalom lassabban jön, mint vártuk.

Többet foglalkoztam a külpolitika kérdésével, mint amennyit akartam, de azt hiszem, itt világosan látjuk, hogy a külpolitika kérdésében lényegében két fő vonal

van — a proletár vonal, amelynek az az álláspontja, hogy a szocialista forradalom mindennél drágább és mindenek felett áll, s figyelembe kell venni, hogy rövidesen kitör-e ez a forradalom Nyugaton, és a másik vonal — a burzsoá vonal, amelynek az az álláspontja, hogy számára az állami nagyhatalmi helyzet és a nemzeti függetlenség mindennél drágább és mindenek felett való.

A belpolitikai kérdések terén megintcsak azt látjuk a baloldali kommunisták csoportja részéről, hogy a burzsoázia által ellenünk felhozott főbb érveket ismételgetik. A baloldali kommunisták csoportjának például az a fő érve ellenünk, hogy jobboldali bolsevik elhajlás tapasztalható, amely azzal fenyegeti a forradalmat, hogy az az államkapitalizmus útján indul el.

Evolúció az államkapitalizmus irányában — ez a baj, ez az ellenség, amely ellen harcba szólítanak bennünket.

És lám, amikor a baloldali kommunisták lapjában effajta ellenségekre való hivatkozásokat olvasok, felmerül bennem a kérdés: mi történt ezekkel az emberekkel, hogy képesek könyvtöredékek miatt elfelejteni a valóságot? A valóság azt mutatja, hogy az államkapitalizmus nálunk egy lépés volna előre. Ha mi Oroszországban rövid időn belül meg tudnók valósítani az államkapitalizmust, az győzelem volna. Hogy tudták szem elől téveszteni, hogy a kistulajdonos, a kistőke — ellenségünk? Hogy tudták az államkapitalizmusban látni a fő ellenséget? Amikor a kapitalizmusból a szocializmusba megyünk át, nem szabad elfelejteniök, hogy fő ellenségünk — a kispolgárság, a kispolgárság szokásai, erkölcsei, a kispolgárság gazdasági helyzete. A kistulajdonos elsősorban az államkapitalizmustól fél, mert neki egy óhaja van — minél többet harácsolni, minél többet szerezni magának, tönkretenni, leverni a nagybirtokosokat, a nagy kizsákmányolókat. És a kistulajdonos ebben szívesen támogat bennünket.

A kistulajdonos ezen a téren forradalmibb, mint a munkások, mert benne több a düh, nagyobb a felháborodás, hiszen tegnap került ki a legrosszabb helyzetből, és ezért szívesen kész leverni a burzsoáziát, de nem mint szocialista, vagyis nem azért, hogy megtörve a burzsoázia ellenállását, a szilárd munkafegyelem elvei alapján, szi-

gorú szervezet keretein belül, helyes ellenőrzés és nyilvántartás mellett megkezdje a szocialista gazdaság építését, hanem azért, hogy minél többet harácsoljon össze magának, hogy kihasználja a maga érdekében és a maga céljaira a győzelem gyümölcseit, cseppet sem törődve az állami érdekekkel és az egész dolgozó osztály érdekeivel.

Mi az államkapitalizmus a Szovjethatalom idején? Ha ma megvalósítjuk az államkapitalizmust, az azt jelenti, hogy megvalósítjuk azt a nyilvántartást és azt az ellenőrzést, amelyet a kapitalista osztályok megvalósítottak. Az államkapitalizmusra kitűnő példát látunk Németországban. Tudjuk, hogy Németország fölénk kerekedett. De ha egy kicsit is gondolkoznak azon, mit jelentene Oroszországban, Szovjet-Oroszországban, egy ilyen államkapitalizmus alapjainak biztosítása, akkor az, akinek nem ment el az esze és aki nem tömte tele a fejét különböző könyvigazságok töredékeivel, azt kell hogy mondja, hogy az államkapitalizmus menekvés számunkra.

Azt mondtam, hogy az államkapitalizmus menekvés volna számunkra; ha Oroszországban államkapitalizmus volna, a teljes szocializmusra való átmenet könnyű volna, a kezünkben volna, mert az államkapitalizmus központosított, nyilvántartott, ellenőrzött és társadalmasított valami, márpedig nekünk éppen ez hiányzik, bennünket a kispolgári lomposság ösztönös ereje fenyeget, amelyet Oroszország története és gazdasági élete a legjobban előkészített, és amely nem engedi meg nekünk éppen ezt a lépést, amelytől a szocializmus sikere függ. Bátorkodom emlékeztetni önöket, hogy az államkapitalizmussal kapcsolatos megállapításaimat már valamivel a felkelés előtt írtam és hogy kiáltó ostobaság ijesztgetni bennünket az államkapitalizmussal. Emlékeztetem önöket arra, hogy „Fenyegető katasztrófa" című brosúrámban* akkor ezt írtam... (Olvassa.)

Ezt a forradalmi-demokratikus államról írtam, Kerenszkij, Csernov, Cereteli, Kiskin és kompániájuk államáról, az ellen az állam ellen, amely burzsoá talajon állt és amely nem tért és nem térhetett le erről a talajról; akkor

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 343—393. old. — *Szerk.*

azt mondtam, hogy az államkapitalizmus lépés a szocializmus felé; 1917 szeptemberében írtam ezt, és most, 1918 áprilisában, az után, hogy októberben a proletariátus megragadta a hatalmat, amikor a proletariátus már bebizonyította, hogy mire képes: sok gyárat elkobzott, a vállalatokat és bankokat államosította, a burzsoázia és a szabotőrök katonai ellenállását elfojtotta, — most, amikor kapitalizmussal ijesztgetnek bennünket, ez olyan nevetséges, annyira égbekiáltó ostobaság és kiagyalás, hogy az embernek leesik az álla s felmerül benne a kérdés: hogyan juthatott ilyesmi az emberek eszébe? Elfelejtették azt az apróságot, hogy Oroszországban van egy kispolgári tömeg, amely rokonszenvez minden ország nagyburzsoáziájának megsemmisítésével, de nem rokonszenvez a nyilvántartással, a társadalmasítással és az ellenőrzéssel — ez itt a veszély a forradalomra nézve, itt van a társadalmi erőknek az az egysége, amely pusztulásba döntötte a nagy francia forradalmat és elkerülhetetlenül pusztulásba is kellett hogy döntse, és amely — ha az orosz proletariátus gyengének bizonyul — pusztulásba döntheti az orosz forradalmat is, és csakis ez döntheti pusztulásba. A kispolgárság, mint látjuk, az egész társadalmi légkört át- meg áthatja kistulajdonosi tendenciákkal — olyan törekvésekkel, amelyek egyszerűen abban fejezhetők ki: a gazdagoktól elveszem, a többiekhez pedig semmi közöm.

Ez a fő veszély. Ha a kispolgárok alá volnának rendelve más osztályelemeknek, ha alá volnának rendelve az államkapitalizmusnak, ezt az öntudatos munkásnak tárt karokkal kellene üdvözölnie, mert az államkapitalizmus Kerenszkij demokráciája idején lépés lett volna a szocializmus felé, a Szovjethatalom idején pedig a szocializmus háromnegyedrésze volna — mert azt, aki államkapitalista üzemek szervezője, azt megtehetjük segítőtársunkká; a baloldali kommunisták ellenben másképp látják ezt, megvetik ezt a dolgot — és amikor a baloldali kommunistákkal április 4-én megtartottuk az első tanácskozást, amely egyebek között bebizonyította, hogy ez a távoli történelemből való sokat vitatott kérdés már a multé, azt mondtam, hogy ha helyesen értjük meg feladatainkat, a trösztök szervezőitől kell szocializmust tanulnunk.

Ezek a szavak rettenetesen kihozták a sodrukból a baloldali kommunistákat, és egyikük — Oszinszkij elvtárs — egész cikket szentelt annak, hogy ezeket a szavakat kipellengérezze. Elmondom tulajdonképpeni érveinek lényegét. — Lám, mi nem tanítani akarjuk őket, hanem tanulni akarunk tőlük. — Mi „jobboldali" bolsevikok vagyunk — mi tanulni akarunk a trösztök szervezőitől, az igazi baloldali kommunisták ellenben tanítani akarják őket. — De mire akarják tanítani őket? Talán szocializmusra? — Ezeket a kereskedőket, ezeket a kupeceket akarják szocializmusra tanítani? (Taps.) Nem, ha akarják, ám foglalkozzanak vele, de mi ebben nem segítünk, ez meddő fáradság. — Ezeket a mérnököket, kereskedőket, kupeceket nekünk nincs mire tanítani. — Szocializmusra nincs miért tanítsuk őket. — Ha polgári forradalomban volnánk, nem tanulhatnánk tőlük semmit — legfeljebb azt, hogy megragadjunk mindent, amit csak lehet, és kész, többet nem lehet tanulni tőlük. — Nem, nem ennyiből áll a szocialista forradalom. — Ez az, ami Franciaországban volt 1793-ban, ahol ilyesmi van, ott még nincs szocializmus, ez pedig csak bevezetés a szocializmushoz.

A földbirtokosokat meg kell dönteni, a burzsoáziát meg kell dönteni, és a történelem milliószorosan igazolni fogja a bolsevikok minden akcióját, egész harcukat, az egész erőszakot, amit a földbirtokosok és a tőkések ellen alkalmaztak, a kisajátítást, a földbirtokosok és tőkések ellenállásának erőszakos letörését. Általában és egészében ez hatalmas történelmi feladat volt, de ez még csak az első lépés volt. A döntő ugyanis itt az, hogy miért nyomtuk el őket; azért talán, hogy kijelentsük, hogy most, miután véglegesen elnyomtuk őket, térdet-fejet hajtsunk az ő kapitalizmusuk előtt? Nem, mi most tanulni fogunk tőlük, mert nem rendelkezünk elég ismerettel, mert nincsenek ilyen ismereteink. Mi ismerjük a szocializmust, de nem tudjuk, hogyan kell szervezni milliós méretekben, nincsenek ismereteink a termelés és a termékelosztás megszervezése stb. terén. A régi bolsevik vezetők erre nem tanítottak meg bennünket. A bolsevik párt ezzel történelme során nem dicsekedhet. Ezt a tanfolyamot még nem jártuk ki. És mi azt mondjuk, legyen az akár a legnagyobb gaz-

ember, de ha trösztöt szervezett, ha olyan kupec, aki milliók és tízmilliók számára szervezte a termelést és az elosztást, ha tapasztalatai vannak — tanulnunk kell tőle. Ha nem tanuljuk meg ezt tőlük, a szocializmusba nem jutunk el, akkor a forradalom megreked azon a fokon, ameddig eljutott. Csak az államkapitalizmus fejlesztése, csak a nyilvántartás és ellenőrzés ügyének gondos megszervezése, csak a legszigorúbb szervezettség és munkafegyelem vezet el bennünket a szocializmushoz. Enélkül nincs szocializmus. (T a p s.)

Felesleges arra a nevetséges feladatra vállalkoznunk, hogy megtanítsuk a trösztök szervezőit, — nincs mire tanítanunk őket. Ki kell őket sajátítanunk. Ezen nem múlik a dolog. Ebben nincs semmi nehézség. (T a p s.) Ezt eléggé megmutattuk és bebizonyítottuk.

És amikor egyre-másra jönnek hozzám a küldöttségek, panaszkodnak, hogy leáll a gyár, én ezt mondom nekik: önök azt akarják, hogy a gyárat elkobozzuk. Rendben van, a rendeletminták készen vannak, egy perc alatt aláírjuk őket. (T a p s.) De mondják meg nekem: önök kezükbe tudták-e venni a termelést és nyilvántartásba vették-e, mennyit termelnek, ismerik-e termelésük kapcsolatát az orosz és a nemzetközi piaccal. És ekkor kiderül, hogy ezt még nem tanulták meg, a bolsevik könyvekben pedig erről még nem írtak, s a mensevik könyvekben sem foglalkoztak ezzel.

Ez a dolog azoknál a munkásoknál áll a legjobban, akik ezt az államkapitalizmust már alkalmazzák: a bőrösöknél, textileseknél, a cukorgyári munkásoknál, mert ők a proletár józanságával ismerik termelésüket, meg akarják tartani és növelni akarják azt, — mert ebben van a legtöbb szocializmus. Ők így beszélnek: én ilyen feladattal még nem tudok megbirkózni, beültetek ide kapitalistákat, a helyek egyharmadát átengedem nekik és megtanulom tőlük. És amikor a baloldali kommunistáknál ilyen gúnyos szavakat olvasok, hogy még nem tudni, ki kit használ ki, elképeszt rövidlátásuk. Természetes, hogy ha október után, a hatalom megragadása után és az után a győzelmes hadjárat után, amelyet októbertől áprilisig az egész burzsoázia ellen folytattunk, még kételkedhetünk abban,

hogy ki kit használ ki — a munkás-e a trösztszervezőket, vagy a kupec és a szélhámos a munkásokat —, akkor szedhetnénk a sátorfánkat és elkotródhatnánk, átengedve a helyet Miljukovnak és Martovnak. De nem így van. Az öntudatos munkás sem ül fel ennek, és nevetséges a kispolgárság félelme; ők tudják, hogy a szocializmus ott kezdődik, ahol a nagyobb üzemű termelés kezdődik, hogy a kupecek és a vállalkozók ezt saját tapasztalatukon tanulták meg.

És mi azt mondottuk: csak ezek az anyagi feltételek, a tízmilliókat ellátó óriásüzemek gépi nagyiparának feltételei adják a szocializmus alapját, és kispolgári, paraszti országban ezt nehéz megtanulni, de meg lehet tanulni. A forradalom polgárháború árán érkezik el, de ez annál súlyosabb, minél civilizáltabb, minél fejlettebb az állam; Németországban államkapitalizmus uralkodik, és ezért a forradalom Németországban százszor irtóbb és pusztítóbb lesz, mint egy kispolgári országban — ott is lesznek óriási nehézségek, óriási zűrzavar és kiegyensúlyozatlanság. És ezért a legcsekélyebb okot sem látom a kétségbeesésre és a csüggedésre abban, hogy az orosz forradalom először megoldotta a könnyű feladatot — a földbirtokosok és a burzsoázia elsöprését, és most lát hozzá a nehezebb, szocialista feladathoz: az egész népet felölelő nyilvántartás és ellenőrzés megszervezéséhez, — ahhoz a feladathoz, amellyel az igazi szocializmus kezdődik, ahhoz a feladathoz, amely mellett a munkások és az öntudatos dolgozók többsége áll. Igen, a munkások többsége, amely a legjobban van megszervezve, amely kijárta a szakszervezetek iskoláját: ez a többség fenntartás nélkül mellettünk áll.

És azokat a kérdéseket, amelyeket a „Vperjod"-ban író urak próbálnak most gúnnyal elintézni, az akkordbér és a Taylor-rendszer kérdését, ez a többség ezeket a kérdéseket minket megelőzve vetette fel a szakszervezeti tanácsokban, még mielőtt a Szovjethatalom a maga Szovjetjeivel létrejött volna — ez a többség munkához látott, hogy kidolgozza a munkafegyelem szabályait. Ezek az emberek megmutatták, hogy proletár szerénységükben jobban ismerték a gyári munka körülményeit, jobban megértették a szocializmus lényegét, mint azok, akik forra-

dalmi frázisokkal dobálóztak, a valóságban pedig tudatosan vagy öntudatlanul lesüllyedtek a kispolgárság színvonalára, amely ilyen elvet vallott: a gazdagot verjük agyon, de magamat nemigen akarom alávetni egy szervezet nyilvántartásának és ellenőrzésének; a kistulajdonosoknak ez fölösleges, ez nekik nem kell, — pedig csak ez forradalmunk szilárdságának és győzelmének záloga.

Elvtársak, nem fogok további részleteket és idézeteket hozni a „Levij Kommunyiszt"-ból, hanem röviden kimondom: ideje felemelni szavunkat, amikor emberek már olyasmit vesznek a szájukra, hogy a munkafegyelem bevezetése egy lépés visszafelé — és meg kell mondanom, hogy ezt olyan hallatlanul reakciós állításnak tartom, a forradalom olyan veszélyének tartom, hogy ha nem tudnám, hogy ezt egy befolyás nélküli csoport mondja és hogy ezt az öntudatos munkások bármely gyűlésén megcáfolják, ezt mondanám: az orosz forradalom elveszett.

A baloldali kommunisták ezt írják: „a munkafegyelem bevezetése, amikor a termelésben ismét a tőkések kezébe adják az irányítást, nem tudja lényegesen emelni a munka termelékenységét, ellenben csökkenti a proletariátus öntevékenységét, aktivitását és szervezettségét. Azzal a veszéllyel jár, hogy a munkásosztályt leigázzák ..." Ez nem igaz; ha így volna, orosz forradalmunk a maga szocialista feladataiban, szocialista lényegében a csőd szélén állna. De nem igaz. A deklasszált kispolgári értelmiség nem érti meg azt, hogy a szocializmus számára a fő nehézség a munkafegyelem biztosítása; a szocialisták erről már régen írtak, a szocialisták ezen már a távoli multban is a legtöbbet gondolkoztak, rendkívül gondosan elemezték ezt a kérdést, tudták, hogy a szocialista forradalom számára itt kezdődnek az igazi nehézségek. Eddig is volt nem egy olyan forradalom, amely kíméletlenül megdöntötte a burzsoáziát, legalább olyan erélyesen, mint mi, de amikor mi eljutottunk odáig, hogy megteremtettük a Szovjethatalmat, ezzel megmutattuk, hogy gyakorlatilag áttérünk a gazdasági felszabadulásról az önkéntes munkafegyelemre, hogy a mi hatalmunk olyan hatalom, amelynek valóban a munka hatalmának kell lennie. Amikor azt mondják nekünk, hogy a proletárdiktatúrát csak szóban

ismerjük el, a valóságban pedig frázisokat firkálunk, ez tulajdonképpen azt mutatja, hogy fogalmuk sincs a proletárdiktatúráról, mert az korántsem csak annyiból áll, hogy megdöntjük a burzsoáziát vagy megdöntjük a földbirtokosokat — ezt megcsinálta minden forradalom —, a mi proletárdiktatúránk a rend, a fegyelem, a munkatermelékenység, a nyilvántartás és az ellenőrzés, a proletár Szovjethatalom biztosítása, s ez a hatalom szilárdabb és megingathatatlanabb, mint az eddigi hatalom. Ez az, amit önök nem oldanak meg, ez az, amit nem tanultunk meg, ez kell a munkásoknak, ezért hasznos megmutatni nekik a tükröt, amelyben mindezek a fogyatékosságok jól láthatók. Szerintem hasznos feladat ez, mert minden gondolkozó, tudatos munkást és parasztot arra késztet, hogy fő erőit erre a feladatra összpontosítsa. Igen, azzal, hogy megdöntöttük a földbirtokosokat és a burzsoáziát, szabaddá tettük az utat, de nem építettük fel a szocializmus épületét. És az egyik nemzedéktől megtisztított talajon a történelemben állandóan új nemzedékek jelennek meg, csak legyen termékeny a talaj, s termi is a burzsujokat ezerszámra. És azok, akik úgy vélekednek a tőkéseken aratott győzelemről, mint a kistulajdonosok — „ők megszedték magukat, most azonban rajtam a sor" —, azok végeredményben mind egy új burzsujnemzedék szülőapái. Amikor azt mondják nekünk, hogy a munkafegyelem bevezetése a tőkés vezetők visszaállításával kapcsolatban veszélyes a forradalomra nézve, én azt mondom: ezek az emberek forradalmunknak éppen szocialista jellegét nem értették meg, éppen azt ismételgetik, ami könnyen egyesíti őket a kispolgársággal, amely úgy fél a fegyelemtől, a szervezettől, a nyilvántartástól és az ellenőrzéstől, mint az ördög a tömjéntől.

Ők erre azt mondják: hiszen ti tőkéseket akartok vezetőkül odaállítani, a munkás-vezetők közé. Igen, tőkéseket akarunk odaállítani, mert nekik olyan ismereteik vannak a szervezési gyakorlat terén, amilyen ismereteink nekünk nincsenek. Öntudatos munkás sohasem fél az ilyen vezetőtől, mert tudja, hogy a Szovjethatalom az ő hatalma, mert tudja, hogy meg akarja tanulni a szervezés gyakorlatát.

Mi a cár idején ezreket, Kerenszkij idején pedig százezreket szerveztünk meg. Ez semmi, a politikában ez nem számít. Ez előmunkálat volt, ez az előkészítő iskola volt. És amíg az élenjáró munkások nem tanulják meg, hogyan kell megszervezni a tízmilliókat, addig ők nem szocialisták és nem építői a szocialista társadalomnak, és így a szervezés szükséges ismereteit nem szerzik meg. A szervezés útja — hosszú út, és a szocialista építés feladatai kitartó, huzamos munkát és megfelelő ismereteket követelnek, ami nekünk nincs elegendő. Még a következő, fejlettebb nemzedék is aligha fog teljesen áttérni a szocializmusra.

Emlékezzenek rá, mit írtak a régi szocialisták az eljövendő szocialista forradalomról; kétséges, hogy át lehet térni a szocializmusra anélkül, hogy tanulnánk a trösztök szervezőitől, mert ők foglalkoztak ezzel a nagyüzemű termeléssel. Nekünk nem kell őket szocializmusra tanítanunk, nekünk ki kell sajátítanunk őket, meg kell törnünk szabotázsukat. Ezt a két feladatot teljesítettük. Kényszeríteni kell őket, hogy alávessék magukat a munkásellenőrzésnek. És ha baloldali kommunista kritikusaink azt vetették szemünkre, hogy mi taktikánkkal nem a kommunizmus felé vezetünk, hanem visszafelé megyünk, szemrehányásaik nevetnivalók: elfelejtik, hogy elmaradtunk a nyilvántartással és az ellenőrzéssel, mert nagyon nehéz volt megtörni ezt az ellenállást és szolgálatunkba állítani a burzsoáziát, a burzsoázia technikusait és polgári szakembereit. Pedig ismereteikre, tapasztalatukra és munkájukra szükségünk van, nélkülük a gyakorlatban nem tudjuk átvenni azt a kultúrát, amelyet a régi társadalmi viszonyok teremtettek és amely ránkmaradt mint a szocializmus anyagi alapja. Ha a baloldali kommunisták ezt nem vették észre, nyilván azért nem vették észre, mert ők a való életet nem látják, jelszavaikat pedig azon az alapon költik, hogy szembeállítják az eszményi szocializmussal az államkapitalizmust. Nekünk azonban meg kell mondanunk a munkásoknak: igen, ez lépés visszafelé, de segítenünk kell magunkon, hogy megtaláljuk a megfelelő eszközt. Az eszköz pedig egy: szervezkedjetek meg egy szálig, szervezzétek meg a termelés nyilvántartását, szervezzétek

meg a fogyasztás nyilvántartását és ellenőrzését, és gondoskodjatok arról, hogy ne szórjuk százmilliószám a pénzt a nyomógépből, és egyetlen olyan százrubeles se legyen, amely helytelenül valami idegennek a kezébe kerülve, nem jut vissza az államkincstárba. Ezt nem lehet elérni semmiféle forradalmi fellángolással, a burzsoáziának semmiféle teljes szétzúzásával. Ezt csak úgy lehet elérni, ha megteremtjük az önkéntes fegyelmet, megszervezzük a munkás és paraszt munkáját, ha megvalósítjuk a nyilvántartást és az ellenőrzést. Ezzel még nem dicsekedhetünk, és ezért róttuk mi le a sarcot azzal, hogy magasabb fizetést adunk nekik, mint amennyit a tőkés szervezők fizettek önöknek. Ezt nem tanultuk meg, de meg kell tanulnunk, ez az egyetlen út a szocializmushoz, az egyetlen út — meg kell tanítani a munkásokat az óriásüzemek gyakorlati vezetésére, a nagyüzemű termelés és a nagyarányú elosztás megszervezésére.

Elvtársak, nagyon jól tudom, milyen könnyű beszélni nyilvántartásról, ellenőrzésről, fegyelemről és önfegyelemről, amikor olyan ember beszél róla, aki bizonyos társadalmi helyzetet foglal el. De milyen könnyű ennek alapján elméskedni és kijelenteni: amikor a ti pártotok nem volt hatalmon, tejjel-mézzel folyó Kánaánt ígért a munkásoknak, mikor aztán ezek az emberek hatalomra kerültek, megtörtént a megszokott pálfordulás, menten nyilvántartásról, fegyelemről, önfegyelemről, ellenőrzésről stb. kezdenek beszélni. Nagyon jól tudom, milyen hálás anyag ez Miljukov- és Martov típusú publicisták számára.

Nagyon jól tudom, milyen gazdag anyag ez olyan embereknek, akiket soronként fizetnek vagy akik hatásvadászok, és készek felhasználni a legkisebb érveket is, amelyek azonban a tudatos munkások körében nemigen találnak rokonszenvre.

A „Levij Kommunyiszt"-ban olvastam könyvemről[95] egy olyan kiváló publicistának a recenzióját, mint Buharin, mégpedig rokonszenvező recenziót, de mindaz, ami értékes volt benne, szemernyi egyszeriben elvesztette minden értékét, amikor végigolvastam a recenziót; észrevettem ugyanis, hogy Buharin nem látta meg azt, amit meg kellett volna látnia, és ez azért történt, mert recenzióját

áprilisban írta, idézetekben pedig olyasmiket sorakoztatott fel, amik áprilisra már elavultak voltak, amik tegnapiak, nevezetesen azt, hogy szét kell zúzni a régi államot; ezt már megtettük, ez — a tegnapi feladat, márpedig előre kell menni, és nem a multba kell visszatekingetni, hanem előre kell nézni, és meg kell teremteni a kommün államát; Buharin arról írt, ami már megtestesült a szovjet szervezetekben, hallgatott azonban arról, ami a nyilvántartásra, az ellenőrzésre, a fegyelemre vonatkozik. Menynyire egybevág ezeknek az embereknek a gondolkodásmódja, lelkülete a kispolgárság hangulatával: a gazdagot kergessük el, de ellenőrzés — az nem kell, így vélekednek ők; ez ragadja meg őket és ez választja el a tudatos proletárt a kispolgárságtól, sőt, még a legszélsőségesebb forradalmároktól is; erre mondja a proletár: szervezkedjünk és szedjük össze magunkat, vagy különben holmi apró senkiházi — milliószám vannak ilyenek — megdönt bennünket.

Itt a különbség a tudatos proletár és a kispolgár között; itt tér el a forradalom a kispolgárságtól. És hogy ezek az emberek mennyire vakok, arról nem beszélnek.

Bátorkodom még emlékeztetni önöket néhány idézetemre; azt mondottam, hogy az emberek meglehetnek erőszak nélkül, amikor megszokják, hogy erőszak nélkül cselekedjenek; ez a szokás, persze, csak hosszas nevelés eredménye lehet.

Amikor a baloldali kommunisták ezt hallják, fejükhöz kapnak és így szólnak: hogy lehet, hogy mi ezt nem vettük észre; Buharin, miért nem bírálta ön ezt? Mi megmutattuk erőnket a földbirtokosok és a burzsoázia elnyomásában, most pedig önfegyelemben és szervezésben kell megmutatnunk erőnket, mert ezt tudjuk az elmult évezredek tapasztalatából, és meg kell mondanunk a népnek, hogy csak ebben van Szovjethatalmunk ereje, diktatúránk, proletár tekintélyünk ereje. A kispolgárok azonban a forradalmi frázisok védőpajzsa mögé rejtőznek ez elől az igazság elől.

Meg kell mutatnunk erőnket. Igen, a kistermelők, a kistulajdonosok készek segíteni nekünk, proletároknak, a földbirtokosok és a tőkések megdöntésében. Nem szere-

tik a szervezetet, a fegyelmet — ellenségei annak. És ezen a téren nekünk a legerélyesebb, kíméletlen harcot kell folytatnunk ezekkel a kistulajdonosokkal, kistermelőkkel, mégpedig másméretű harcot, olyan harcot, amely annál is inkább nehéz, mert elvileg hibásnak látszik, jóllehet csak itt kezdődik a szocializmus.

És amikor én szembehelyezkedem azokkal, akik azt mondják, hogy ők az igazi szocialisták, fűt-fát ígérnek a munkásoknak, én azt mondom, hogy a kommunizmus nem a mostani munkatermelékenységet tételezi fel. A mi termelékenységünk túlságosan alacsony — ez tény. A kapitalizmus, különösen egy ilyen elmaradott országban, mint a mienk, rengeteg olyan szokást hagy ránk örökül, amely azt a felfogást fejezi ki, hogy ami állami, ami kincstári, az csak arra jó, hogy rosszindulatúan tönkretegyék. A kispolgári tömegnek ez a beállítottsága lépten-nyomon érezhető. És ezen a téren nagyon nehéz a harc. Ámde a szervezett proletariátus mindent kibír. Ezt írtam: „Addig, amíg a kommunizmus felsőbb foka be nem következik, a szocializmus azt követeli, hogy a társadalom és az állam a legszigorúbban ellenőrizzen"*.

Ezt írtam az Októberi Forradalom előtt és emellett kitartok most is.

Ma már elérkezett az az idő, amikor, miután elnyomtuk a burzsoáziát, megtörtük a szabotázst, lehetővé vált, hogy foglalkozzunk ezzel a dologgal. Amíg ez az idő nem érkezett el, a nap hősei és a forradalom hősei a vörösgárdisták voltak, akik elvégezték nagy történelmi művüket. A vörösgárdisták fegyvert fogtak a vagyonos osztályok megkérdezése nélkül. Ők végrehajtották ezt a nagy történelmi tettet. Fegyvert ragadtak azért, hogy megdöntsék a kizsákmányolókat és fegyverüket a munkások védelmének fegyverévé változtassák, hogy ellenőrizzék a termelés és a munka mértékét, és a fogyasztás mértékét.

Itt még nem tartunk, pedig ez a szocializmus veleje és alapja. Ha valakinek ez a munka unalmas és nem érdekes, akkor az — a kispolgári tunyaság képviselője.

Ha forradalmunk itt megállna, ugyanolyan nagy-

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 504. old. — *Szerk.*

jelentőségű eseményként kerülne be a történelembe, mint az 1793-as forradalom. De ezt mondják majd nekünk: az a XVIII. században volt. A XVIII. században ez elég volt, a XX. században ellenben kevés. Nyilvántartás és ellenőrzés — ez a legfontosabb, ami a kommunista társadalom helyes működéséhez kell. Így írtam már az Októberi Forradalom előtt*. Ismétlem, hogy ehhez a munkához nem lehetett hozzálátni addig, amíg az Alekszejeveket, Kornyilovokat, Kerenszkijeket nem nyomtuk el. A burzsoázia katonai ellenállását most már elfojtottuk. Feladatunk: valamennyi szabotálót munkába állítani a mi ellenőrzésünk alatt, a Szovjethatalom ellenőrzése alatt, megteremteni a vezetés szerveit, hogy szigorúan bevezessük a nyilvántartást és az ellenőrzést. Az ország megsínyli azt, hogy a háború után nincsenek meg a normális lét elemi feltételei. Az ellenünk törő ellenség csak azért félelmetes számunkra, mert nem birkóztunk meg a nyilvántartással és az ellenőrzéssel. Amikor százezrével hallom a panaszokat, amikor az ország éhezik, amikor látja és tudja az ember, hogy ezek a panaszok alaposak, hogy van gabonánk, de nem tudjuk felszállítani, amikor a baloldali kommunisták gúnnyal és ellenkezéssel fogadnak olyan rendszabályokat, mint a vasúti rendeletünk — kétszer is említették —, ez oktalanság.

A baloldali kommunistákkal folytatott április 4-i tanácskozáson azt mondottam: terjesszék elő saját rendelettervezetüket, hiszen önök a Szovjet Köztársaság állampolgárai, szovjet intézmények tagjai, önök nem kívülálló bírálók, nem a kapualjból bírálnak, mint a burzsoá kereskedők és a szabotálók, akik azért bírálnak, hogy kiöntsék haragjukat. Önök, ismétlem, szovjet szervezetek vezetői; próbálják meg, terjesszék elő saját rendelettervezetüket. Nem tudják előterjeszteni és sohasem terjesztik elő, mert a mi vasúti rendeletünk helyes, mert a diktatúra bevezetésével elnyeri a tömegek és az öntudatos vasúti dolgozók rokonszenvét, — ellenben ellenzékre talál azoknál a vasútigazgatósági elemeknél, akik harácsolnak és baksisokat szednek; mert ezt a rendeletet azok fogadják

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 507. old. — *Szerk.*

ingadozva, akik a Szovjethatalom és ellenségei között ingadoznak, — a proletariátus ellenben, amely a nagyüzemű termelésben tanult fegyelmet, tudja, hogy nem lehet addig szocializmus, amíg nem szervezzük meg a nagyobb üzemű termelést és amíg nem teremtettük meg a még szigorúbb fegyelmet. — Ez a proletariátus mellettünk áll a vasúti forgalom kérdésében; ez a proletariátus harcot indít a kistulajdonosok szervezetlensége ellen és megmutatja, hogy az orosz forradalom, amely tudott ragyogó győzelmeket aratni, le tudja győzni saját szervezetlenségét is. És a május elsejei jelszavak között, az időszerű feladatok szempontjából, tudja értékelni a Központi Bizottságnak azt a jelszavát, amely így hangzik: „legyőztük a tőkét, le fogjuk győzni saját szervezetlenségünket is." És csak ekkor vívjuk majd ki a szocializmus teljes győzelmét! (Viharos taps.)

2

ZÁRSZÓ A SORONLEVŐ FELADATOKRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ

Mindenekelőtt Buharin elvtárs beszédével kapcsolatban kell szólnom néhány szót: már első beszédemben megjegyeztem, hogy kilenctizedrészben egyetértünk vele, és ezért azt hiszem, szomorú az a tény, hogy egytizedrészben nézeteltérés van köztünk; Buharin elvtárs egytizedrészben olyan helyzetben van, hogy fele beszédében kénytelen elhatárolni magát és kapálózni mindazok ellen, akik mellette szólaltak fel. És bármennyire magasztos szándékok vezérelték is őt meg csoportját, helyzetük fonákságát már az is bizonyítja, hogy mindig kénytelen időt vesztegetni a mentegetőzésre és arra, hogy elhatárolja magát az államkapitalizmus kérdésében.

Buharin elvtársnak egyáltalán nincs igaza; és ezt a sajtóban fogom megírni, mert ez a kérdés rendkívül fontos. Most néhány szót szólok arról, hogy a baloldali kommunisták azt vetették szemünkre, hogy nálunk elhajlás észlelhető az államkapitalizmus irányában; most viszont Buharin elvtárs helytelenül azt állítja, hogy a Szovjethatalom mellett nem lehet államkapitalizmus. Ilymódon ellentmond sajátmagának, amikor azt állítja, hogy a Szovjethatalom mellett nem lehet államkapitalizmus — ez nyilvánvaló ostobaság. A Szovjethatalom ellenőrzése alatt és az állam tulajdonában levő számos üzem már magában is a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérést mutatja, Buharin elvtárs azonban nem akar konkrétan foglalkozni ezzel, hanem azt emlegeti, hogy amikor a Zimmerwaldi Baloldalban[96] voltunk, ellene írtunk, — de az még annakidején volt, és ezt emlegetni most, a Szovjethatalom félelmetes fennállása után, azok

után a tapasztalataink után, amelyeket szereztünk, amelyeket szerezhettünk, miután kisajátítottunk, elkoboztunk, államosítottunk, ezek után azt emlegetni, amit 1915-ben írtunk — nevetséges dolog... Most múlhatatlanul fel kell vetnünk az államkapitalizmus és a szocializmus kérdését, azt a kérdést, hogy ebben az átmeneti időszakban hogyan viselkedjünk — itt a Szovjethatalom idején egymás mellett fennáll egy darab kapitalizmus és egy darab szocializmus. Buharin elvtárs ezt a kérdést nem akarja megérteni, — s én azt hiszem, mi nem küszöbölhetjük ki azonnal, Buharin elvtárs sem javasolja ezt és nem tagadja, hogy ez az államkapitalizmus magasabbrendű, mint a kistulajdonosi hangulatoknak és gazdasági életviszonyoknak az a maradványa, amely nagyon nagy, és ezt nem cáfolta meg Buharin elvtárs — hiszen nem is lehet ezt megcáfolni, ha nem felejtjük el ezt a szót: marxista.

És nevetséges Ge nézete, amely szerint az európai proletariátus pestises, a német proletariátus hipnotikus álomban van[97]. Ez a nézet a nemzeti elvakultság nézete, olyan ostoba nézet, hogy már nem is tudom, lehet-e valami ennél ostobább. Az európai proletariátus egyáltalán nem pestisesebb, mint az oroszországi, a forradalom megkezdése pedig azért nehezebb ott, mert ott a hatalom élén nem idióták állnak, mint amilyen Romanov volt, és nem hercegők, mint amilyen Kerenszkij volt, hanem a kapitalizmus komoly vezetői, amilyenek Oroszországban nem voltak.

Rátérek végül a fő ellenvetésekre, amelyek innen is, onnan is elhangzottak cikkem és beszédem ellen. Különösen kijutott ennek a jelszónak: „rabold, amit összeraboltak", annak a jelszónak, amelyben, bárhogy forgatom is, nem tudok találni semmi helytelent, ha történelmi szempontból nézzük. Ha beszélhetünk a kisajátítók kisajátításáról, akkor miért nem nevezhetnők nevén a gyereket? (Taps.)

Azt hiszem, a történelem teljesen igazol bennünket, és még a történelemnél is előbb állnak oldalunkra a dolgozó tömegek; de ha a „rabold, amit összeraboltak" jelszó minden korlátozás nélkül érvényesült a Szovjetek tevékenységében, és ha kiderül, hogy egy olyan gyakorlati és sarkalatos kérdésben, mint az éhínség és a munka-

nélküliség, óriási nehézségekbe ütközünk, itt helyénvaló megjegyezni, hogy a „rabold, amit összeraboltak" jelszónál lép fel a proletárforradalom megkülönböztető vonása, mert a proletárforradalom azt mondja: amit összeraboltak, számold össze és ne engedd, hogy széthurcolják, ha pedig valaki közvetlenül vagy közvetve magának akar kaparintani belőle, az ilyen fegyelemsértőket lődd főbe . . .

És amikor ez ellen óbégatnak, jajveszékelve, hogy — ez diktatúra, amikor III. Napóleont, Julius Caesart kezdik emlegetni, amikor azt mondják, hogy a munkásosztály komolytalan, amikor Trockijt vádolják, ez aztán az a kása a fejekben, ez az a politikai hangulat, amelyet éppen a kispolgári elemek fejeznek ki, amelyek nem a „rabold, amit összeraboltak" jelszó ellen tiltakoztak, hanem ez ellen a jelszó ellen: számold össze és oszd el helyesen. Nem lesz éhínség Oroszországban, ha összeszámoljuk a gabonát, megvizsgáljuk készleteinket, és a bevezetett rend megsértését a legszigorúbban fogjuk büntetni. Ez a különbség. Ennek az az oka, hogy a szocialista forradalom mellett csak a proletariátus áll ki komolyan, a kispolgárság pedig ingadozva vesz részt benne, amit mindig láttunk, amit mindig számításba vettünk, és a kispolgárság éppen ezzel az ingadozásával van ellenünk. Ez azonban bennünket nem késztet ingadozásra, és mi tovább megyünk a magunk útján abban a meggyőződésben, hogy a proletariátus fele velünk tart, mert ők nagyon jól tudják, hogy a gyárosok csak azért rabolták, amit összeraboltak, hogy a szegények ne élvezhessék azt.

Mindez csak játék a szavakkal, amikor diktatúráról, III. Napóleonról, Julius Caesarról stb. beszélnek. Itt ezzel kapcsolatban lehet port hinteni a szemekbe, de a vidéken, minden gyárban, minden faluban kitűnően tudják, hogy mi ezen a téren elmaradtunk, senki sem fogja vitatni ezt a jelszót, mindenki tudja, mit jelent. És hogy mi minden erőnket az összeszámlálás, az ellenőrzés és a helyes elosztás megszervezésére összpontosítjuk, ez szintén nem lehet kétséges.

Buharin azt mondotta: „Én elkülönülök azoktól, akik csókolnak engem", de azok olyan sokan vannak, hogy Buharin elvtárs nem tud szabadulni tőlük. Nem

mondják meg nekünk, mit javasolnak, mert maguk sem tudják, mit javasoljanak. Önök talán tudják, hogy mit javasoljanak? Mind a sajtóban, mind beszédeimben szemrehányásokat tettem önöknek. A vasúti rendelet kérdésében bátorkodtunk megemlíteni április 4-ét, amire önök folyóiratukban hivatkoznak, és én azt mondottam, hogy ha önök nincsenek egészen megelégedve ezzel a rendelettel, adjanak nekünk új rendeletet. De erről egy szó sem esik sem az első számban, sem a második számban, amelynek a korrektúráját voltak olyan szívesek átadni nekem betekintés végett — egy szó sincs benne róla, és Buharin elvtárs beszédében szintén nem ejtett róla egy szót sem. Teljes az összhang. Mind Buharin elvtárs, mind Martov elvtárs felül a vesszőparipára — a vasúti rendeletre — és egyre csak ezt hajtják. Beszélnek III. Napóleon diktatúrájáról, Julius Caesarról stb., adnak anyagot száz számhoz is, amelyeket nem fog a kutya sem olvasni. A vasúti rendelet már kissé közelebb van. Ez a munkásokat és a vasutakat érinti. Vasutak nélkül pedig nemhogy szocializmus nem lesz, hanem egyszerűen éhen pusztul mindenki, mint a kutya, holott a gabona ott hever mellette. Mindezt önök nagyon jól tudják. Miért nem válaszoltak hát? Behúnyják a szemüket. Önök port hintenek a munkások szemébe — a „Novaja Zsizny" hívei és a mensevikek tudatosan, Buharin elvtárs pedig tévedésből — eltakarják a munkások előtt a fő kérdést, amikor az építésről beszélnek. Mit lehet építeni vasutak nélkül? Ha én egy kereskedőt látok, aki valamilyen találkozás alkalmával vagy valamilyen küldöttségfogadáson azt mondja nekem, hogy ezen meg ezen a vasútvonalon javulás észlelhető, ez a dícséret nekem milliószorta értékesebb, mint a kommunisták és bárki más 20 határozata és mint mindenféle más beszéd.

Mert az üzletemberek — a mérnökök, a kereskedők stb. — azt mondják, hogy ha ez a hatalom egy kicsit is, csak valamelyest is megbirkózik a vasutakkal, akkor elismerjük, hogy ez hatalom. És a hatalomnak ez az értékelése a legfontosabb. Mert a vasút — ez a fő ütőér, amely szinte a legszemléletesebben fejezi ki a város és a falu, az ipar és a földművelés közötti kapcsolatot, már-

pedig a szocializmus teljes mértékben ezen alapul. Hogy ezt a kapcsolatot az egész lakosság érdekében való tervszerű tevékenység céljából megvalósítsuk, vasutak kellenek.

Mindezek a frázisok a diktatúráról stb., amelyekben mindezek a Martovok meg Karelinek megegyeznek, és amelyeken kétszer is kérődzik a kadet sajtó, hajítófát sem érnek.

Példaképpen felhoztam azokat a munkásszervezeteket, amelyek alkalmazzák ezt, felhoztam más üzemek, más iparágak államkapitalizmusát: a dohányipari, a bőripari munkásoknál nagyobb mértékben van meg az államkapitalizmus, mint másoknál, nagyobb a rend náluk, és náluk jobban biztosítva van a szocializmushoz vezető út. És ezt nem lehet eltitkolni, nem lehet olyan ostoba frázisokkal sem dobálózni, mint Ge teszi, hogy ő majd puskával kényszerít mindenkit. Hiszen ez merő süketlenség és csak azt jelenti, hogy fogalma sincs arról, mire jó a puska. Ezek után azt lehetne hinni, hogy a puska valami rossz dolog, ha nem az anarchista Ge feje a rossz dolog. (Taps.) A puska nagyon jó dolog volt, amikor az ellenünk hadat viselő tőkést kellett agyonlőni, amikor a tolvajokat kellett tetten érni és a helyszínen agyonlőni. De amikor Buharin elvtárs azt mondja, hogy vannak emberek, akik 4 000 rubelt keresnek, hogy ezeket falhoz kell állítani és agyon kell lőni — ez helytelen. Ezeket meg kell találni. Hiszen nincs olyan nagyon sok állás nálunk, ahol 4 000 rubelt kapnak. Ide is, oda is húzzák őket — nincsenek szakembereink, itt van a kutya elásva, ezért kell bevonni 1 000 embert, akik elsőrendű szakemberek a maguk munkaterületén, akik becsülik munkájukat, akik szeretik a nagyüzemű termelést, mert tudják, hogy az a technika tökéletesedését jelenti. És amikor itt azt mondják, hogy a szocializmust el lehet érni úgy is, ha nem tanulunk a burzsoáziától, én tudom, hogy ez a középafrikai bennszülöttek véleménye. Mi csak olyan szocializmust tudunk elképzelni, amely a nagy kapitalista kultúra valamennyi tanulságán alapul. A szocializmus posta, távíró, gépek nélkül — üres frázis. De egycsapásra nem lehet megszüntetni a burzsoá beállítottságot és a burzsoá szokásokat, nekik szükségük van arra a szervezetre, amelyen

az egész modern tudomány és technika áll. Óriási ostobaság, ha ilyenkor a puskát emlegetik. Az egész nép szervezettsége szükséges ahhoz, hogy az egész nép fizessen jövedelemadót, hogy bevezessük a munkakötelezettséget, hogy mindenkit nyilvántartásba vegyünk; amíg valaki nincs nyilvántartásba véve, addig fizetnünk kell neki. Buharin azt mondotta, hogy nem látja az elvet, de ez nem tartozik ide. Marx lehetségesnek tartotta a burzsoáziának mint osztálynak a kifizetését. Angliáról írta ezt, amikor Angliában még nem volt imperializmus, amikor ott lehetséges volt a békés átmenet a szocializmusba — ez egyáltalán nem hivatkozás a korábbi szocializmusra[98]. Most nem a burzsoáziáról, hanem a szakemberek bevonásáról van szó. Egy példát mondtam el, példát azonban lehetne ezrével idézni. Egyszerűen bevonunk olyan embereket, akiket be lehet vonni vagy úgy, hogy magas fizetéssel megvásároljuk őket, vagy eszmei szervezéssel, mert hiszen nem tagadhatják, hogy az egész fizetést kifizetik nekik. Ezt tudjuk az általam felhozott példából, — hiszen önök eddig csak némán bíráltak, és elvégre a baloldali eszerek nagyon jól tudják, hogy magas fizetést fizetünk, ezt tudják a baloldali kommunisták és a „Novaja Zsizny" hívei is.

Itt azonban nem kritizálnak. És ezt nevezik ők a Szovjethatalom igazi bírálatának! Amikor azt látták, hogy az ő mérnökeiknek kezdenek másfélezreket fizetni, erről mélyen hallgattak. Sokkal hasznosabb ilyen mérnököknek fizetni. És ekkor szó sem esett sem Julius Caesarról, sem a diktatúráról. Éppen ez a néptömegek politikai nevelése. De ha én mondom azt, hogy másfél-kétezret fogunk fizetni havonta, ez — lépés hátra. És akkor kivonul a színre Julius Caesar is, III. Napóleon is, a bresztlitovszki béke is, minden, amit csak akarnak; de a saját szakembereikről, saját mérnökeikről egy árva hangot sem ejtenek, hallgatnak. És amikor azt mondják, amikor Buharin azt mondja, hogy ez nem az elv megszegése, én azt válaszolom, hogy ez igenis a Párizsi Kommün elvének megszegése. Az államkapitalizmus nem pénzben, hanem a társadalmi viszonyokban van. Ha mi a vasúti rendelet alapján kétezer rubeles fizetéseket adunk, ez állam-

kapitalizmus. Ha Buharin elvtárs emlékeztetett az 1915-ös zimmerwaldi határozatra, ebből a rosszul megemésztett elméletből nem tud kikászolódni. Kászolódjék ki, Buharin elvtárs. Buharin elvtárs az imént azt mondotta, hogy én a kispolgári elemeket támadom.

Én nem a dolgozó parasztságot támadtam, amikor a kispolgári elemekről beszéltem. Hagyjuk a dolgozó parasztságot — nem róla van szó. De a parasztságon belül van dolgozó parasztság és van kispolgári parasztság, amely mint kistulajdonos idegen munkából él, a dolgozó parasztságot pedig kizsákmányolják mások, de a saját munkájából akar élni. Ezért, amikor a dolgozó parasztságot kezdték támadni, Karelin elvtársnak nincs igaza. A szegényparasztság, amely semmit sem nyer az összeraboltak visszarablásából, mellettünk van. A szegényparasztság elfogadja a mi jelszavainkat. Nagyon jól tudjuk és látjuk, hogyan értik a falun ezt a jelszót: rabold, amit összeraboltak. Ha a szegényparasztok közé mennek olyan agitációval, hogy így meg úgy diktatúra, meg hogy ilyen meg olyan a breszti béke stb., az ellenünk agitáló emberek magukra maradnak és nem kapnak támogatást. A proletariátus, a tönkrement és az egyéni gazdasággal kapcsolatos reményeitől megfosztott parasztságnak a tömege mellettünk lesz, mert jól tudja, hogy egyszerű rablással Oroszországot nem lehet fenntartani. Ezt valamennyien jól tudjuk, és otthon, a vidéken mindenki látja és érzi ezt.

Itt mi a dolgozó tömegek gazdasági szükségleteit és hangulatát fejezzük ki. És ezért, amikor a baloldali kommunisták deklasszált értelmisége mennydörög ellenünk, biztosaknak kell lennünk abban, hogy bármennyire szidjanak is bennünket, a szocialista forradalomnak ez a jelszava az egyetlen helyes jelszó, amelyet a dolgozó tömegeknek meg kell érteniök és fel kell használniok arra, hogy a szocialista forradalmat megszilárdítsuk és betetőzzük. Akármilyen munkásgyűlésre mennek, ez elől a kérdés elől nem tudnak elbújni; önöket üldözni fogják ezzel a rendelettel, ezzel a kérdéssel. Mi nem tartjuk magunkat tévedhetetleneknek, van eléggé sok rossz rendeletünk. Javítsák ki őket: vannak önöknek különböző folyóirataik meg író-csoportjaik — mondják el, mi a rossz a vasúti

rendeletben; ezt javasoltuk már az április 4-i tanácskozáson, ma pedig már április 29-e van, — 25 nap telt el azóta, a kiváló irodalmárok egész csoportja pedig hallgat, mert semmit sem tudnak mondani.

Önök tudják, hogy vasúti rendeletünk, minden hibája ellenére, amelyeket mi készek vagyunk kijavítani, a leglényegesebbet ragadta meg abból, amire szükség van; a munkásoknak arra a tömegére támaszkodik, amely hű a legszigorúbb fegyelemhez, és amelyet egyszemélyi hatalommal kell összefogni. Ezt az egyszemélyi hatalmat a Szovjetek nevezik ki, illetve váltják le, és a Szovjetek követelik, hogy a munka idején, munka közben feltétlenül teljesítsék ennek a hatalomnak a rendelkezéseit ott, ahol az szükséges, hogy a nagyüzemű termelés úgy működjön, mint a gép, és hogy ez alatt az idő alatt az ezreket csak egy akarat vezesse, hogy az ezrek engedelmeskedjenek egyetlen szovjet vezető parancsának. (Taps.) És ha valaki ezzel kapcsolatban Napóleont és Julius Caesart emlegeti, annak vagy elment az esze, vagy végleg elkeveredett a cenzusos irodalom sorai között, amelynek lényege éppen az, hogy szidja a bolsevikokat. A vasúti rendelet, elvtársak, olyan lépés, amely azt mutatja, hogy helyes útra léptünk, hogy magunkra találtunk. Beszédemben már elmondtam, miért léptünk erre az útra; mi a Népbiztosok Tanácsában nem elmélkedtünk a nagy Napóleonról és Julius Caesarról, hanem százszor is megrágtuk, hogyan lehet megjavítani a vasutat, és ismerjük a helyi szervezetek véleményét, tudjuk a vasúti szervezetekkel folytatott beszélgetések tömegéből, hogy a proletár mellettünk van, hogy keresi a fegyelmet és várja a rendet, látja, hogy Közép-Oroszországban éheznek az emberek, pedig gabona van, de a szállítás rendezetlensége következtében nehéz eljuttatni az éhezőkhöz.

De ha vannak ingadozó emberek, akik elvesztették a fejüket, kispolgári hangulatú emberek, akiket megijesztett az egyszemélyi hatalom, akik hisztérikus rohamot kapnak és nem tartanak velünk, miért van ez? Azért-e, mert van egy jobbszárny, azért-e, mert hisztérikus rohamot kaptak, különösen a baloldali eszerek, itt teljes a zűrzavar, s itt nincs az az ember, aki tisztán lásson ebben,

— de hogy ne folytassunk haszontalan vitát, mi javasoljuk: vegyék elő a döntő kérdést és vizsgálják meg azt konkrétan.

Amikor itt nekünk a burzsoáziával való kibékülésről beszélnek, mint például Karelin és Martov tette, csak a levegőbe beszélnek. Emlékeztetem önöket Kautsky jelentős brosúrájára, hogyan képzelte el ő az életet a szociális forradalom másnapján. Megmondom körülbelül, mit írt: a trösztök szervezői nem fognak tétlenül ülni. Olyan ember írta ezt, aki megértette, hogy tízmilliókat megszervezni a termelés és a termékelosztás érdekében — komoly feladat! Mi ezt nem tanultuk és nincs hol tanulnunk, a trösztök szervezői pedig tudják, hogy enélkül nem lesz szocializmus. És nekünk is tudnunk kell ezt. Ezért a burzsoáziával való kibékülésről és kiegyezésről szóló frázisok — üres fecsegés. Nem tudják megdönteni önök Kautskynak azt a tételét, hogy a nagyüzemű termelést tapasztalatból kell ismerni.

HAT TÉZIS
A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAIRÓL

1. A Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete a legnagyobb mértékben súlyos és válságos, mert a nemzetközi tőkét és imperializmust legközvetlenebb és legsajátabb érdekei arra késztetik, hogy ne csak katonai támadásra törekedjék Oroszország ellen, hanem megegyezésre is Oroszország felosztására és a Szovjethatalom megfojtására vonatkozólag.

Csak a nyugateurópai népek imperialista mészárlásának kiéleződése, valamint Japán és Amerika távolkeleti imperialista versengése az, ami ellensúlyozza vagy fékezi ezeket a törekvéseket, s ez is csak részben és csak egy bizonyos, valószínűleg, rövid időre.

Ezért a Szovjet Köztársaság kötelező taktikája egyrészt az, hogy a végsőkig megfeszítse minden erejét az ország mennél gyorsabb gazdasági felemelése, az ország védelmi képességének fokozása, erős szocialista hadsereg megteremtése érdekében; másrészt a nemzetközi politikában kötelező a lavírozás, a visszavonulás taktikája, az a taktika, hogy kivárjuk azt az időpontot, amikor véglegesen megérik a nemzetközi proletárforradalom, amely most számos előrehaladott országban gyorsabban érik, mint azelőtt.

2. A belpolitika terén az Összoroszországi Szovjetkongresszus 1918 március 15-i határozata értelmében jelenleg a szervezési feladat kerül napirendre. Éppen ez a feladat — nevezetesen a termelés és a termékelosztás új és magasabb fokú megszervezése a társadalmasított nagyüzemű gépi termelés (munka) alapján — ez a feladat az Oroszországban 1917 október 25-én megkezdett szocialista

forradalom fő tartalma és e forradalom teljes győzelmének fő feltétele.

3. Tisztán politikai szempontból a helyzet lényege az, hogy az a feladat, hogy a dolgozó Oroszországot meggyőzzük a szocialista forradalom programjának helyességéről, és az a feladat, hogy Oroszországot a kizsákmányolóktól elhódítsuk a dolgozók számára, nagyjából elvégzettnek tekinthető, és a napirendre az a legfőbb feladat kerül, hogy kormányozzuk Oroszországot. A helyes kormányzás megszervezése, a Szovjethatalom által kiadott rendeletek szigorú végrehajtásának megszervezése — ez a Szovjetek legsürgősebb feladata, ez a szovjet államtípus teljes győzelmének előfeltétele, mert ezt a típust nem elég formálisan, rendeletileg életbeléptetni, nem elegendő kihirdetni és bevezetni az ország minden szegletében, hanem még működésbe is kell hoznunk a gyakorlatban és ellenőriznünk kell a kormányzás rendszeres, mindennapi munkájában.

4. A szocializmus gazdasági építésének területén a helyzet lényege az, hogy az a munkánk, amelyet a termelés és a termékelosztás egész népre kiterjedő és mindent felölelő nyilvántartásának és ellenőrzésének megszervezése és a termelés proletár szabályozásának bevezetése terén végeztünk, erősen elmaradt a kisajátítók — a földbirtokosok és a tőkések — közvetlen kisajátításának munkájától. Ez alapvető tény, amely megszabja feladatainkat.

Ebből következik, hogy egyrészt a burzsoázia elleni harc új szakaszba lép, mégpedig: a súlypont a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésére helyeződik. Csak így rögzíthetők az október óta a tőke elleni harc során elért gazdasági vívmányok és az egyes népgazdasági ágak államosításával kapcsolatos rendszabályok, csak így készíthetjük elő a burzsoázia elleni harc sikeres betetőzését, azaz a szocializmus teljes megszilárdítását.

Másrészt a fenti alapvető tényből következik annak a magyarázata, hogy miért kellett a Szovjethatalomnak bizonyos esetekben visszafelé lépnie egyet vagy kompromisszumot kötnie burzsoá tendenciákkal. Ilyen visszafelé tett lépés és a Párizsi Kommün elveitől való eltérés volt például az, hogy egész sereg burzsoá szakember szá-

mára magas illetményeket vezettünk be. Ilyen kompromisszum volt a burzsoá szövetkezetekkel való megegyezés azokra a lépésekre és rendszabályokra vonatkozólag, amelyek az egész lakosságnak a szövetkezetekbe való fokozatos bevonását célozták. Amíg a proletárhatalom nem teszi teljesen hatékonnyá az egész népet átfogó ellenőrzést és nyilvántartást, addig az ilyenfajta kompromisszumok szükségszerűek, s feladatunk az, hogy — a legkevésbbé sem hallgatva el a nép előtt az ilyenfajta kompromisszumok hátrányait — erőfeszítéseinket a nyilvántartás és ellenőrzés megjavítására irányítsuk, mert a nyilvántartás és az ellenőrzés az egyetlen eszköze és módja minden hasonló kompromisszum teljes kiküszöbölésének. A jelen pillanatban az effajta kompromisszumok szükségesek, mint a lassúbb, de egyben biztosabb előrehaladásnak egyetlen biztosítéka (mivel a nyilvántartással és az ellenőrzéssel késedelmeskedtünk). Ha majd a termelés és a termékelosztás nyilvántartása és ellenőrzése teljesen megvalósul, ilyen kompromisszumokra nem lesz többé szükség.

5. Elsősorban a munkafegyelem megszilárdítására és a munka termelékenységének emelésére irányuló rendszabályok kerülnek napirendre. Azokat a lépéseket, amelyeket ebben az irányban különösen a szakszervezetek már megtettek, minden erőnkből támogatnunk, erősítenünk és fokoznunk kell. Ide tartozik például a teljesítménybér bevezetése és sok mindennek alkalmazása abból, ami a Taylor-rendszerben tudományos és haladó, a bérek összeegyeztetése a gyár munkájának végeredményeivel, illetve a vasuti és víziközlekedés forgalmi eredményeivel stb. Ugyancsak ide tartozik az egyes termelő- és fogyasztási kommúnák közötti verseny megszervezése, a szervezők kiválogatása stb.

6. A proletárdiktatúra a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet idején feltétlen szükségszerűség, s ezt az igazságot forradalmunkban a gyakorlat teljesen igazolta. De a diktatúra olyan forradalmi hatalmat tételez fel, amely valóban keménykezű és kíméletlen mind a kizsákmányolók, mind a gonosztevők elnyomásában, a mi hatalmunk pedig túlságosan engedékeny. Az, hogy a munka közben engedelmeskedjenek, mégpedig feltétlenül enge-

delmeskedjenek a választott vagy a szovjet intézmények által kinevezett, diktátori teljhatalommal felruházott (mint ahogy ezt például a vasúti rendelet megköveteli) szovjet vezetők, diktátorok egyéni rendelkezéseinek, még korántsincs megfelelően biztosítva. Itt a kispolgári ösztönösségnek, a proletár fegyelmezettségnek és a szocializmusnak gyökeresen ellentmondó kistulajdonosi szokások, törekvések és hangulatok éreztetik befolyásukat. A proletariátus minden tudatos elemének harcolnia kell ez ellen a kispolgári ösztönösség ellen, amely nemcsak közvetlenül fejeződik ki (abban, hogy a burzsoázia és uszályhordozói, a mensevikek, a jobboldali eszerek stb. támogatnak a proletárhatalommal szemben tanusított minden ellenállást), hanem közvetve is (abban a történelmi ingadozásban, amelyet a fő politikai kérdésekben tanusít mind a baloldali eszerek kispolgári pártja, mind az a pártunkban fellelhető „baloldali kommunista" áramlat, amely a kispolgári forradalmiság módszereire vetemedik, a baloldali eszereket utánozza).

Vasfegyelem és következetesen érvényesített proletárdiktatúra a kispolgári ingadozások ellen — ez a jelen pillanat általános és összesített jelszava.

A megírás ideje:
1918 április 30 és május 3 között.

1918-ban jelent meg az N. Lenin.
„A Szovjethatalom soronlevő feladatai"
c. brosúrában, az Összoroszországi Központi
Végrehajtó Bizottság kiadásában.

A GAZDASÁGI POLITIKA ÉS KÜLÖNÖSEN A BANKPOLITIKA ALAPTÉTELEI

I. Az ipar és a csere államosításának végigvitele.
II. A bankok államosítása és fokozatos áttérés a szocializmusra.
III. A lakosság kényszeregyesítése fogyasztási közösségekben.
{+ Árucsere}
IV. A termelés és a termékelosztás nyilvántartása és ellenőrzése.
V. Munkafegyelem.
{+ Adópolitika}

Központosítás.

Rendszabályok, amelyekkel áttérünk a kötelező folyószámlavezetésre vagy arra, hogy a pénzt kötelező legyen bankban tartani.

A lakosság kényszeregyesítése fogyasztási közösségekben és rendszabályok az erre való áttérés érdekében.

Szerződés a szövetkezeti vezetőkkel, amely biztosítja, hogy apparátusuk fokozatosan áttér az egész lakosság fogyasztási közösségekben való egyesítésére, e szerződés feltételei.

Felülről kezdeményezett munkakötelezettség.

Feltétlenül szükségesek és halaszthatatlanok a legkíméletlenebb rendszabályok a káosz, a zűrzavar és a naplopás ellen, a legerélyesebb és drákói rendszabályok a munkások és a parasztok fegyelmének és önfegyelmének megszilárdítására.

Az Állami Ellenőrzés átalakítása reális ellenőrzéssé abból a célból, hogy repülő ellenőrző brigádokat alakítsunk a gazdasági élet minden területén.

A Szovjethatalommal együttműködni óhajtó burzsoá értelmiségiek és szabotőrök munkába való bevonásának gyakorlati feltételei.

Ipari bíróságok a termelés, a termékkészletek és a munkatermelékenység nyilvántartására.

(Haladéktalanul és feltétlenül.)

1. Az ipar államosításának végigvitele.
2. Fokozatos áttérés az egész lakosságnak fogyasztási közösségekben való egyesítésére és termékcsere.
3. Bankpolitika.
4. Munkafegyelem és egyebek.
5. Adópolitika (pénzügyek).

1. Valamennyi gyár, vasút, termelési és forgalmi eszköz államosításának végigvitele. Feltétlen és kíméletlen harc az államosított üzemekkel szemben alkalmazott szindikalista és anarchista módszerek ellen. A gazdasági élet központosításának szigorú végrehajtása országos méretekben. Előzetes terveknek és költségvetéseknek, heti jelentéseknek és a munkatermelékenység tényleges emelésének hajthatatlan követelése. Az államosított iparágakat vezető apparátus megteremtése és gyakorlati kipróbálása.

A megírás ideje: 1918 április.

Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI MUNKÁK TERVÉNEK VÁZLATA[99]

A Tudományos Akadémiának, amely megkezdte Oroszország természeti termelőerőinek rendszeres tanulmányozását és felkutatását*, a Legfőbb Népgazdasági Tanács haladéktalanul adjon megbízást arra, hogy

szakemberekből alakítson több bizottságot az ipar újjászervezését és Oroszország gazdasági fellendítését célzó terv mielőbbi összeállítása érdekében.

Ennek a tervnek a következőket kell tartalmaznia:

Oroszország iparát észszerűen kell *elhelyezni* a nyersanyag közelsége szempontjából és abból a szempontból, hogy minél kevesebb munka vesszen kárba a nyersanyag-megmunkálásról a félkészgyártmányok megmunkálásának valamennyi későbbi, egészen a készárú elkészítéséig terjedő, szakaszára való áttérés során.

A termelést a legnagyobb üzemű modern ipar és különösen a trösztök szempontjából észszerűen össze kell vonni és összpontosítani néhány óriásüzemben.

A jelenlegi Oroszországi Szovjet Köztársaság számára (Ukrajna és a németek által megszállt területek nélkül) a legnagyobb mértékben biztosítani kell annak lehetőségét, hogy *önállóan* elláthassa magát *valamennyi* fontosabb nyersanyagfajtával és iparággal.

Különös figyelmet kell fordítani az ipar és a közlekedés villamosítására és a villamosságnak a földművelésben

---

* Minden erőnkből meg kell gyorsítanunk ezeknek az anyagoknak a *kiadását*, értesíteni kell erről mind a Közoktatásügyi Népbiztosságot, mind a nyomdászok szakszervezetét, mind a Munkaügyi Népbiztosságot.

való alkalmazására. A nem elsőrendű fűtőanyagokat (tőzeget, rossz minőségű szenet) fel kell használni villamosenergia termelésére a legkisebb kitermelési és szállítási költségekkel.

A vízierőt és a szélmotorokat fel kell használni általában és különösen a földművelésben.

A megírás ideje: 1918 április.

Először 1924 március 4-én,
a „Pravda" 52. számában jelent meg.

AZ OKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

Kérem napirendre tűzni azon párttagok pártból való kizárásának kérdését, akik a megvesztegetettek ügyében (1918. V. 2.) bírák voltak és a bebizonyított és a bűnösök által is beismert megvesztegetés ellenére félévi börtönbüntetés kirovására szorítkoztak[100].

A megvesztegetettek agyonlövetése helyett ilyen gyalázatosan gyenge és enyhe ítéleteket hozni kommunistákra és forradalmárokra nézve *szégyenletes* cselekedet. Az ilyen elvtársakat *üldöznie* kell a közvélemény bíróságának, ezeket *ki kell zárni a pártból*, mert nekik Kerenszkij vagy Martov mellett a helyük, nem pedig a kommunista forradalmárok mellett.

Lenin

1918. V. 4.

Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

A „BALOLDALI“ GYEREKESSÉGRŐL ÉS A KISPOLGÁRIASSÁGRÓL

Megjelent 1918 május 9, 10 és 11-én, a „Pravda“ 88, 89. és 90. számában. Aláírás: N. Lenin.

A „baloldali kommunisták" kis csoportja „Kommunyiszt"[101] című folyóirata (1918 április 20, 1. sz.) és „tézisei" kiadásával remekül alátámasztja mindazt, amit „a Szovjethatalom soronlevő feladatairól" szóló brosúrámban mondottam*. Nem is kívánhatnánk szemléltetőbb igazolást — a politikai irodalomban — arra, hogy a kispolgári lazaságnak az a védelme, amely néha a „baloldali" jelszavak mögött rejlik, mennyire naiv. A „baloldali kommunisták" okoskodásaira hasznos és szükséges kitérni, mert ezek jellemzőek az egész mostani helyzetre; ezek rendkívül világosan tisztázzák — negatív oldalról — ennek a helyzetnek „lényegét"; tanulságosak, mert a legjobbakkal van dolgunk azok közül, akik nem értették meg a helyzetet, akik mind ismereteik, mind hűségük tekintetében sokkal, de sokkal magasabban állnak ugyanazon hiba *tucat*képviselőinél, nevezetesen a baloldali eszereknél.

I

Mint politikai — vagy mint politikai szerepre igényt tartó — egység, a „baloldali kommunisták" csoportja beterjesztette nekünk „téziseit a jelen helyzetről". Régi jó marxista szokás ez, hogy összefüggően és egységbe foglalva kifejtjük nézeteink és taktikánk alapelveit. S ez a jó marxista szokás segített nekünk abban, hogy leleplezzük „baloldaliaink" hibáját, mert az érvelésnek — nempedig

* Lásd ebben a kötetben 229—273. old. — *Szerk.*

a szavalásnak — már a kísérlete is feltárja érvelésük tarthatatlanságát.

Mindenekelőtt az tűnik szembe, hogy ezekben a tézisekben bőségesen találunk hivatkozásokat, célozgatásokat és köntörfalazást azzal a régi kérdéssel kapcsolatban, hogy helyes volt-e a breszti béke megkötése. A „baloldaliak" nem merték nyiltan feltenni ezt a kérdést, komikusan kapálóznak, egyik érvet a másikra halmozzák, előráncigálnak mindenféle okoskodást, keresve a különféle „egyfelőlöket" meg „másfelőlöket", az égvilágon mindenre s még azon kívül is sok minden másra kiterjed a gondolatuk, de közben igyekeznek nem észrevenni, hogy maguk alatt vágják a fát. Azt az adatot, hogy a pártkongresszuson 12 szavazat volt a béke ellen, 28 pedig a béke mellett, a „baloldaliak" gondosan idézik, de arról, hogy a szovjetkongresszus bolsevik frakciójában a sokszáz szavazatnak kevesebb mint egytizedét gyüjtötték össze, szerényen hallgatnak. Kitalálnak egy „elméletet", hogy a békét a „fáradtak és a deklasszáltak" vitték keresztül, hogy „a gazdaságilag életképesebb és gabonával jobban ellátott déli területek munkásai és parasztjai" a béke ellen voltak... Hát hogy ne nevessünk ezen? Hogy az ukrajnai szovjetkongresszus a béke mellett szavazott — ezt egy hanggal sem említik, a békét ellenző tipikusan kispolgári és deklasszált oroszországi politikai konglomerátum (a baloldali eszer párt) társadalmi és osztályjellegéről — egy szót sem szólnak. Merőben gyermeteg dolog, ha valaki „tudományosnak" hangzó mulatságos magyarázatokkal leplezi csődjét, leplezi a tényeket, amelyeknek egyszerű összesítése megmutatta volna, hogy éppen a párt deklasszált, értelmiségi „csúcsszervei" és vezérei ellenezték a békét a kispolgári forradalmi frázis jelszavaival, éppen a munkások és a kizsákmányolt parasztok *tömegei* vitték keresztül a békét.

A „baloldaliaknak" a háború és a béke kérdésével kapcsolatos említett kijelentésein és kibúvóin át azonban mégis utat tör magának az egyszerű és világos igazság. „A béke megkötése — kénytelenek elismerni a tézisek szerzői — egyelőre gyengítette az imperialistáknak nemzetközi alkura irányuló törekvését" (a „baloldaliak" ezt ugyan pontatlanul fogalmazták meg, de nem ez a meg-

felelő hely arra, hogy kitérjünk a pontatlanságokra). „A béke megkötése következtében máris kiéleződött a marakodás az imperialista hatalmak között."

Ez csakugyan tény. Ennek *döntő* jelentősége van. Ezért voltak a békekötés ellenfelei ténylegesen játékszerek az imperialisták kezében, ezért estek bele az imperialisták kelepcéjébe. Mert amíg nem tört ki a több országra kiterjedő, nemzetközi szocialista forradalom, amely annyira erős, hogy le tudja győzni a *nemzetközi imperializmust*, addig azoknak a szocialistáknak, akik egy (különösen elmaradott) országban győztek, közvetlen kötelességük, hogy *ne* bocsátkozzanak harcba az imperializmus óriásaival, igyekezzenek kitérni a harc elől, várják ki, amíg az imperialisták egymás közötti marakodása *még jobban* elgyengíti őket, még közelebb hozza a forradalmat más országokban. Ezt az egyszerű igazságot nem értették meg januárban, februárban és márciusban a mi „baloldaliaink", ez az, amit most is félnek nyíltan beismerni; ez az igazság tör utat magának minden zavaros mellébeszélésükön keresztül: „egyrészt nem lehet nem beismerni, másrészt be kell ismerni."

„A legközelebbi tavasz és nyár folyamán — írják a „baloldaliak" téziseikben — meg kell kezdődnie az imperialista rendszer összeomlásának, amelyet, ha a német imperializmus a háború jelenlegi szakaszában győz, csak késleltetni lehet, és amely akkor még élesebb formákban fog kifejezésre jutni."

Ez a megfogalmazás még gyermetegebben pontatlan, jóllehet igyekeznek megjátszani a tudományosságot. Gyerekek szokták úgy „értelmezni" a tudományt, hogy az meg tudja állapítani, melyik évben, melyik tavasszal és nyáron, vagy ősszel és télen „kell" „megkezdődnie az összeomlásnak".

Nevetséges erőfeszítéseket tesznek arra, hogy megtudják, amit nem lehet megtudni. Egyetlen komoly politikus sem tudja soha megmondani, *mikor* „kell megkezdődnie" egyik-másik „rendszer" összeomlásának (annál is inkább, mert a *rendszer* összeomlása már megkezdődött, most pedig arról van szó, hogy mikor fog a robbanás bekövetkezni az *egyes* országokban). De a megfogalmazás

gyermeteg tehetetlenségén keresztül utat tör magának a vitathatatlan igazság: a forradalmi kitörések más, előrehaladottabb országokban *közelebb* vannak most, egy hónappal az után, hogy a béke eredményeképpen „lélekzethez" jutottunk, mint egy-másfél hónappal ezelőtt.

Tehát?

Tehát — teljesen igazuk volt a béke híveinek, sőt, a történelem már igazolta is a béke híveit, akik nem győzték magyarázni a hatásos szólamok kedvelőinek, hogy tudni kell számbavenni az erőviszonyokat és *nem szabad segíteni* az imperialistáknak, megkönnyítve nekik a szocializmus elleni harcot, amikor a szocializmus még gyenge és amikor a szocializmus számára a harc esélyei nyilvánvalóan *nem* előnyösek.

De az erőviszonyokon, az erőviszonyok számbavételén a mi „baloldali" kommunistáink — akik szeretik magukat „proletár" kommunistáknak is nevezni, mert édeskevés bennük a proletár és különösen sok bennük a kispolgári vonás — nem tudnak gondolkozni. Ez a marxizmus és a marxista taktika veleje, ők azonban „fennhéjázó" frázisokkal megkerülik a „velőt", például így:

„... A passzív «békehangulat» megszilárdulása a tömegekben a mai politikai helyzet objektív ténye ..."

Hiszen ez valóságos gyöngyszem! A három évi iszonyúan gyötrelmes és reakciós háború után a nép, hála a Szovjethatalomnak és a Szovjethatalom frázisoktól tartózkodó, helyes taktikájának, lélekzethez jutott, igaz hogy nagyon rövid, egészen rövid időre, egészen bizonytalanul, korántsem kielégítően, a „baloldali" intellektuelek pedig, az önmagába szerelmes Nárcisz nagyképűségével, nagybölcsen kinyilatkoztatják: „a passzív (!!!???) békehangulat megszilárdulása (!!!) a tömegekben (???)". Hát nem volt igazam, amikor a pártkongresszuson azt mondtam, hogy a „baloldaliak" lapját vagy ujságját nem „Kommunistá"-nak, hanem „Lengyel Nemes"-nek kellene nevezni?*

Vajjon egy kommunista, aki valamelyest is megérti a dolgozó, kizsákmányolt tömegek életviszonyait és lelki-

* Lásd ebben a kötetben 92. old. — *Szerk.*

világát, lesüllyedhet a báró vagy a lengyel nemes hangulatát tükröző tipikus intellektuelnek, a deklasszálódott kispolgárnak erre az álláspontjára, amely a „békehangulatot" „passzívnak", a fakarddal való hadonászást pedig „tevékenységnek" nyilvánítja? Mert bizony ez éppen fakarddal való hadonászás, amikor „baloldaliaink" megkerülik a közismert és az ukrajnai háború által újra bebizonyított tényt, hogy a hároméves vérfürdőben elgyötört népek lélekzetvételi szünet nélkül harcolni nem tudnak, hogy a háború, ha nincs erőnk nemzeti méretekben megszervezni, léptennyomon a kistulajdonosi bomlás hangulatát szüli, nempedig a proletár vasfegyelem hangulatát. A „Kommunyiszt" című folyóiratból állandóan látjuk, hogy „baloldaliainknak" fogalmuk sincs a proletár vasfegyelemről és e fegyelem előkészítéséről, hogy baloldaliainkat minden ízükben áthatja a deklasszálódott kispolgári intellektuel hangulata.

II

De talán a „baloldaliaknak" a háborúról hangoztatott frázisai egyszerűen a gyerekes hév eredményei, amely méghozzá a multba fordul és ezért a legcsekélyebb politikai jelentőséggel sem bír? Így védelmezik egyesek a mi „baloldaliainkat". De ez nem igaz. Ha valaki politikai vezetésre tart igényt, akkor tudjon *gondolkozni* a politikai feladatokon, mivel azonban ennek nyoma sincs náluk, a „baloldaliak" annak az ingadozásnak teljesen gerinctelen prédikátoraivá válnak, amelynek tulajdonképpen csak egy jelentősége van: a „baloldaliak" ingadozásaikkal *segítenek* az imperialistáknak, amikor azok provokációval próbálják belerántani az Oroszországi Szovjet Köztársaságot egy számára nyilvánvalóan előnytelen háborúba, *segítenek* az imperialistáknak becsalogatni bennünket a kelepcébe. Tessék:

„... Az oroszországi munkásforradalom nem «óvhatja magát» azáltal, hogy letér a nemzetközi forradalom útjáról, állandóan kerüli a harcot és visszavonul a nemzetközi tőke nyomása elől, engedményeket téve a «hazai tőkének».

Ebből a szempontból elengedhetetlen: erélyes nemzet-

közi osztálypolitika, amely egyesíti a szóval és tettel folytatott nemzetközi forradalmi propagandát, és a nemzetközi szocializmussal (nempedig a nemzetközi burzsoáziával) való szerves kapcsolat megszilárdítása . . ."

Azokról a kirohanásokról, amelyeket itt a belpolitika területe ellen intéztek, külön lesz szó. De nézzék meg, hogyan tobzódnak a frázisokban — és ugyanakkor milyen gyávák tetteikben — a külpolitika terén. Milyen taktika *kötelező* mindenkire, aki nem akar az imperialista provokáció eszköze lenni és nem akar beleesni a kelepcébe a *mostani* pillanatban? Erre a kérdésre minden politikusnak világos, őszinte választ kell adnia. A mi pártunk válasza ismeretes: a *mostani* pillanatban *visszavonulni*, kerülni a harcot. „Baloldaliaink" nem merik kimondani az ellenkezőjét és a levegőbe lőnek: „erélyes nemzetközi osztálypolitika"!!

Ez a tömegek becsapása. Ha most akarnak harcolni, mondják meg nyiltan. Ha nem akarnak most *visszavonulni*, mondják meg nyiltan. Különben önök objektív szerepüknél fogva az imperialista provokáció eszközei. Az önök szubjektív „hangulata" pedig annak a megvadult kispolgárnak a hangulata, aki henceg és dicsekszik, de nagyonis jól érzi, hogy a proletárnak *igaza* van, amikor visszavonul és igyekszik szervezetten visszavonulni; — a proletárnak igaza van, amikor úgy számít, hogy amíg nincs még erőnk, vissza kell vonulni (a nyugati és keleti imperializmus elől) akár az Urálig is, mert ez az *egyetlen* esély arra, hogy időt nyerjünk a nyugati forradalom érlelődése számára, annak a forradalomnak az érlelődése számára, amelynek nem „kell" (a „baloldaliak" fecsegése ellenére) „tavasszal vagy nyáron" megkezdődnie, de amely *hónapról hónapra* közeledik és valószínűbbé válik.

A „baloldaliaknak" nincs „saját" politikájuk; a visszavonulást *most* szükségtelennek nyilvánítani *nem merik*. Szavakkal dobálózva kapkodnak-cikáznak, becsempészik a harc „állandó" kerülgetésének kérdését a harc *jelenlegi* elkerülésének kérdése helyébe. Szappanbuborékokat eregetnek a levegőbe: „tettel folytatott nemzetközi forradalmi propaganda"!! Mit jelent ez?

Ez csak két dolgot jelenthet: vagy nozdrjovizmust,

vagy támadó háborút a nemzetközi imperializmus megdöntése céljából. Ilyen dőreséget nyiltan nem lehet kimondani, s éppen ezért kénytelenek a „baloldali" kommunisták a tudatos proletárok gúnykacaja elől a dörgedelmes és üres frázisok árnyékába menekülni: hátha, gondolják, nem jön rá a figyelmetlen olvasó, mit is jelent ez tulajdonképpen: „tettel folytatott nemzetközi forradalmi propaganda".

A hangzatos frázisokkal való hivalkodás a deklasszálódott kispolgári értelmiség tulajdonsága. A szervezett kommunista proletárok ezért a „szokásért" bizonyára legalábbis olyan büntetést fognak kiróni, hogy az ilyen embereket kigúnyolják és elkergetik minden felelős állásból. Meg kell mondani a tömegeknek egyszerűen, világosan, nyiltan a keserű igazságot: lehetséges, sőt, valószínű, hogy a háborús párt újra felülkerekedik Németországban (abban az értelemben, hogy azonnal támadást indítanak ellenünk) és hogy Németország Japánnal együtt — hivatalos vagy hallgatólagos megegyezés alapján — osztozkodni fog rajtunk és fojtogatni fog bennünket. A mi taktikánk, ha nem akarunk a szájhősökre hallgatni: várni, húzni az időt, kerülni a harcot, visszavonulni. Ha félretaszítjuk a szájhősöket és „összeszedjük magunkat", ha megteremtjük a valóban proletár, valóban kommunista vasfegyelmet, komoly esélyeink lesznek arra, hogy sok hónapot nyerjünk. És akkor, ha akár az Urálig is visszavonulunk (a legrosszabb esetben), *megkönnyítjük* szövetségesünknek (a nemzetközi proletariátusnak), hogy segítségünkre jöhessen, „behozhassa" (sportnyelven szólva) azt a távolságot, amely elválasztja a forradalmi robbanások kezdetét a forradalomtól.

Az ilyen taktika, és csakis az ilyen taktika, erősíti valóban a nemzetközi szocializmus egyik, ideiglenesen elszigetelődött osztagának kapcsolatát a többi osztaggal, önök ellenben, kedves „baloldali kommunisták", őszintén szólva csak az egyik hangzatos frázisnak másik hangzatos frázissal való „szerves kapcsolatát szilárdítják meg". Szép kis „szerves kapcsolat" ez!

Én meg is magyarázom önöknek, kedves uraim, miért esett meg önökkel ez a szerencsétlenség: azért, mert önök

inkább bemagolják és beszajkózzák a forradalom jelszavait, semmint gondolkoznak rajtuk. Ezért teszik önök a „szocialista haza védelmét" idézőjelbe, s ezzel bizonyára gúnyt akarnak kifejezni, de ez a valóságban éppen azt mutatja, hogy zűrzavar van a fejükben. Önök megszokták, hogy a „honvédelmet" aljas és förtelmes dolognak tartsák, ezt beszajkózták és bemagolták, ezt verték a fejükbe olyan buzgón, hogy egyikük-másikuk már azt az ostobaságot is kisütötte, hogy a haza védelme az imperializmus *korszakában* megengedhetetlen (a valóságban csak a burzsoázia által viselt imperialista, reakciós háborúban megengedhetetlen). De önök nem gondolkoztak azon, miért és mikor aljas a „honvédelem".

A haza védelmének elismerése a háború jogos és igazságos voltának elismerését jelenti. Milyen szempontból nézzük, hogy jogos és igazságos-e a háború? Csakis a szocialista proletariátusnak és a proletariátus szabadságharcának szempontjából; más szempontot nem ismerünk el. Ha a háborút a kizsákmányoló osztály viseli uralma, osztályuralma megszilárdítása céljából, ez bűnös háború, és a „honvédelem" az *ilyen* háborúban aljasság, a szocializmus elárulása. Ha a háborút a proletariátus viseli, amely legyőzte országában a burzsoáziát, mégpedig a szocializmus megszilárdítása és fejlesztése érdekében viseli, akkor a háború jogos és „szent".

Mi 1917 október 25-e óta honvédők vagyunk. Ezt én nem egyszer a lehető leghatározottabban kijelentettem, és ezt önök sem merik vitatni. Éppen a nemzetközi szocializmussal való „kapcsolat megszilárdítása" érdekében *kötelező* megvédeni a *szocialista* hazát. A nemzetközi szocializmussal való kapcsolatot rombolja az, aki nem veszi komolyan annak az országnak a védelmét, amelyben már győzött a proletariátus. Amikor az elnyomott osztály képviselői voltunk, nem az volt a helyzet, hogy nem vettük komolyan a haza védelmét az imperialista háborúban, hanem elvileg elutasítottuk az ilyen védelmet. Amikor annak az uralkodó osztálynak a képviselői lettünk, amely megkezdte a szocializmus szervezését, megköveteljük mindenkitől, hogy *komolyan* vegye az ország védelmét. A haza védelmét komolyan venni annyit jelent, mint

gondosan felkészülni és szigorúan számbavenni az erőviszonyokat. Ha tudjuk, hogy kevés az erőnk, a honvédelem legfontosabb módja az, hogy *visszavonulunk mélyen az ország belsejébe* (aki azt hiszi, hogy ez csak a mostani esettel kapcsolatban hajánál fogva előráncigált formula, az elolvashatja az öreg Clausewitznél[102], az egyik nagy katonai írónál, az erre vonatkozó történelmi leckék tanulságait). A „baloldali kommunistáknál" azonban célzást sem találunk arra vonatkozóan, hogy megértették volna az erőviszonyok kérdésének jelentőségét.

Amikor mi elvből ellenségei voltunk a honvédelemnek, joggal gúnyoltuk ki azokat, akik állítólag a szocializmus érdekében „óvni" akarták hazájukat. Amikor azonban jogot kaptunk arra, hogy proletár honvédők legyünk — egészen másképpen vetődik fel a kérdés. Kötelességünkké válik, hogy a legóvatosabban számbavegyük az erőket, a leggondosabban mérlegeljük azt, hogy idejében segítségünkre jön-e szövetségesünk (a nemzetközi proletariátus). A tőke érdeke — részenként szétverni az ellenséget (a forradalmi proletariátust), még mielőtt minden ország munkásai egyesültek (a valóságban, vagyis megkezdve a forradalmat). A mi érdekünk — minden lehetőt elkövetni, kihasználni a legkisebb eshetőséget is, hogy elhalasszuk a döntő összecsapást addig a pillanatig (vagy a pillanat *„utánig"*), amikor a nagy nemzetközi hadsereg forradalmi osztagai egyesülnek.

III

Térjünk rá „baloldali" kommunistáink belpolitikai baleseteire. Alig állhatjuk meg mosolygás nélkül, amikor *mai* helyzetről szóló tézisekben ilyen frázisokat olvasunk: „... Az épségben maradt termelési eszközök tervszerű felhasználása csak a legerélyesebb társadalmasítás mellett képzelhető el" ... „nem kapituláció a burzsoázia és kispolgári intellektuel szekértolói előtt, hanem a burzsoázia teljes szétzúzása és a szabotázs végleges letörése..."

Kedves „baloldali kommunisták", milyen erélyesek... és milyen keveset gondolkoznak! Mit jelent ez: „legerélyesebb társadalmasítás"?

Lehetünk erélyesek vagy nem erélyesek az államosítás, az elkobzás kérdésében. De hiszen éppen az a bökkenő, hogy nem elegendő még a világ legnagyobb „erélyessége" sem az államosítás*ról* és az elkobzás*ról* a társadalmasítás*ra* való áttéréshez. „Baloldaliainknak" éppen az a bajuk, hogy ezzel a naiv, gyermeteg szófűzéssel: „legerélyesebb ... társadalmasítás" azt árulják el, hogy egyáltalán nem értik a kérdés lényegét, a „mai" helyzet lényegét. A „baloldaliaknak" éppen az a balszerencséjük, hogy nem vették észre a „mai helyzet" lényegét, az áttérést az elkobzásokról (amelyek végrehajtása során a politikus legfőbb tulajdonsága az erélyesség) a társadalmasításra (amelynek megvalósítása *másmilyen* tulajdonságot követel a forradalmártól).

A helyzet lényege tegnap az volt, hogy minél erélyesebben államosítsunk, elkobozzunk, üssük és agyonüssük a burzsoáziát, letörjük a szabotázst. Ma csak vakok nem látják, hogy többet államosítottunk, többet koboztunk el, többet ütöttünk és törtünk le, *mint amennyit össze tudtunk számolni*. A társadalmasítás pedig éppen abban különbözik az egyszerű elkobzástól, hogy az elkobzáshoz elegendő egymagában az „erélyesség" is, nem kell tudni hozzá helyesen számbavenni és helyesen elosztani, *társadalmasítani viszont nem lehet, ha nem tudunk helyesen számbavenni és helyesen elosztani*.

Történelmi érdemünk volt az, hogy tegnap erélyesek voltunk (és holnap is azok leszünk) az elkobzásban, a burzsoázia szétzúzásában, a szabotázs letörésében. Aki ma ír erről a „mai helyzet téziseiben", az arccal a mult felé fordul és nem érti a jövőbe való átmenetet.

„... A szabotázs végleges letörése" ... Ugyancsak eltalálták a feladatot! Csakhogy a szabotőröket mi már éppen eléggé „letörtük". Egészen más, teljesen más az, aminek mi hiányát érezzük: annak *számbavétele*, hogy hova milyen szabotőröket kell állítanunk, az, hogy megszervezzük *saját erőinket* a felügyelet megvalósítása céljából, hogy mondjuk egy bolsevik vezetőt vagy ellenőrt állítsunk száz szolgálatunkba álló szabotőr mellé. Aki ebben a helyzetben olyan frázisokkal hivalkodik, mint a „legerélyesebb társadalmasítás", a „teljes szétzúzás", a „vég-

leges letörés", az melléfog. Kispolgári forradalmárok szokása nem észrevenni, hogy a szocializmushoz nem elegendő a teljes szétzúzás, a letörés stb. — ez elegendő a kistulajdonos számára, aki felbőszült a nagytulajdonos ellen —, de proletár forradalmár sohasem követne el ilyen hibát.

Ha az általunk idézett szavak mosolyra derítenek, akkor már valósággal homéroszi kacajra fakaszt a „baloldali kommunistáknak" az a felfedezése, hogy a Szovjet Köztársaságot a „jobboldali bolsevik elhajlás" következtében „az államkapitalizmus irányában való evolúció" fenyegeti. Mostmár aztán igazán elmondhatjuk, hogy megijesztettek! És milyen buzgón ismételgetik a „baloldali kommunisták" mind téziseikben, mind cikkeikben ezt a rettentő felfedezést...

Arra azonban nem gondoltak, hogy az államkapitalizmus *lépés* lenne *előre* a Szovjet Köztársaságunkban most fennálló helyzethez képest. Ha például fél év mulva megszilárdulna nálunk az államkapitalizmus, ez óriási siker volna és a legjobb biztosíték volna arra, hogy egy éven belül véglegesen megszilárduljon és legyőzhetetlenné váljon a szocializmus.

Képzelem, milyen nemes felháborodással tántorodik hátra a „baloldali kommunista" e szavak hallatára és milyen „gyilkos kritikával" sujtja majd a munkások előtt a „jobboldali bolsevik elhajlást". Hogyan? A Szovjet *Szocialista* Köztársaságban az állam*kapitalizmusra* való áttérés lépés volna előre?.. Nem elárulása ez a szocializmusnak?

Éppen itt van a „baloldali kommunisták" *gazdasági* hibájának gyökere. Ezért éppen erre a pontra részletesebben ki kell térnünk.

Először is, a „baloldali kommunisták" nem értették meg, milyen is tulajdonképpen a kapitalizmusból a szocializmusba való *átmenet*, amely feljogosít bennünket arra, hogy szocialista Szovjet Köztársaságnak nevezzük magunkat.

Másodszor, éppen azzal árulják el kispolgári mivoltukat, hogy *nem látják* a kispolgári elemet mint a szocializmus *fő* ellenségét országunkban.

Harmadszor, amikor kiteszik az „államkapitalizmus" madárijesztőjét, ezzel elárulják, hogy nem értik, miben különbözik gazdasági téren a szovjet állam a burzsoá államtól.

Vizsgáljuk meg ezt a három körülményt.

Azt hiszem, nem akadt még olyan ember, aki Oroszország gazdaságának kérdésével foglalkozva, tagadta volna e gazdaság átmeneti jellegét. Azt hiszem, ugyanúgy egyetlen kommunista sem tagadta azt, hogy ez a kifejezés: szocialista Szovjet Köztársaság — azt jelenti, hogy a Szovjethatalomnak eltökélt szándéka, hogy a szocializmusba való átmenetet megvalósítsa, de semmiesetre sem azt, hogy az új gazdasági rendet szocialista rendnek ismeri el.

De mit jelent az a szó, hogy átmenet? Nem azt jelenti-e, a gazdaságra vonatkoztatva, hogy a szóbanforgó rendben megvannak *mind* a kapitalizmusnak, *mind* a szocializmusnak elemei, részei, darabkái? Mindenki elismeri, hogy igen. De akik ezt elismerik, nem mind gondolkoznak azon, melyek is azok a különböző társadalmi-gazdasági formák, amelyeknek az elemei megtalálhatók Oroszországban. Pedig éppen ez a kérdés lényege.

Felsoroljuk ezeket az elemeket:

1) a patriarchális, vagyis jelentős mértékben naturális paraszti gazdaság;

2) a kisárutermelés (ide tartozik a gabonát eladó parasztok többsége);

3) a magángazdasági kapitalizmus;

4) az államkapitalizmus;

5) a szocializmus.

Oroszország olyan nagy és olyan változatos, hogy a társadalmi-gazdasági formának mindezek a különböző típusai egybefonódnak benne. A helyzetnek éppen ez a sajátossága.

Felmerül a kérdés, hogy mely elemek vannak túlsúlyban. Világos, hogy kisparaszti országban a kispolgári réteg van túlsúlyban és ez elkerülhetetlen; a földművelők többsége, mégpedig óriási többsége — kisárutermelő. Az államkapitalizmus burkát (gabonamonopólium, ellenőrzött vállalkozók és kereskedők, burzsoá szövetkezetiek) hol itt,

hol ott áttörik a *spekulánsok*, a spekuláció fő cikke pedig a *gabona*.

A fő harc éppen ezen a téren bontakozik ki. Kik között folyik ez a harc, ha olyan gazdasági kategóriák terminusával fejezzük ki magunkat, mint az „államkapitalizmus"? A 4. és 5. fokozat között abban a sorrendben, amelyben az imént felsoroltam őket? Világos, hogy nem. Nem az államkapitalizmus harcol itt a szocializmus ellen, hanem a kispolgárság plusz a magángazdasági kapitalizmus harcol itt vállvetve, együtt, mind az államkapitalizmus ellen, mind a szocializmus ellen. A kispolgárság ellenállást tanusít *mindennemű* állami beavatkozással szemben, mind az államkapitalista, mind az állami-szocialista nyilvántartással és ellenőrzéssel szemben. Ez a valóság teljesen kétségbevonhatatlan ténye, s a „baloldali kommunisták" gazdasági hibájának éppen az a gyökere, hogy ezt nem értik meg. A spekuláns, a feketéző, a monopólium kijátszója — ez a mi fő „belső" ellenségünk, a Szovjethatalom gazdasági rendszabályainak ellensége. 125 évvel ezelőtt a francia kispolgároknak, a leglelkesebb és legőszintébb forradalmároknak még meg lehetett bocsátani azt a törekvést, hogy egy-két „kiszemelt" kivégzésével és dörgedelmes szavalással győzzék le a spekulánsokat, ma azonban az, hogy valami baloldali eszerek tisztán frázisokkal akarják elütni a kérdést, minden öntudatos forradalmárban csak undort vagy útálatot ébreszt. Mi nagyon jól tudjuk, hogy a spekuláció gazdasági alapja az Oroszországban rendkívül nagyszámú kistulajdonosi réteg és a magángazdasági kapitalizmus, amelynek *minden egyes* kispolgár egy-egy külön ügynöke. Tudjuk, hogy ennek a kispolgári szörnynek millió meg millió csápja hol itt, hol ott fonja be a munkások egyes kisebb rétegeit, tudjuk, hogy a spekuláció az *állami monopólium helyett* betör társadalmi-gazdasági életünk minden hasadékán.

Aki nem látja ezt, az éppen vakságával árulja el, hogy a kispolgári előítéletek foglya. Éppen ilyenek a mi „baloldali kommunistáink", akik a szájukkal (és természetesen legőszintébb meggyőződésükben) kíméletlen ellenségei a kispolgárságnak, a valóságban azonban csak a kispolgárságnak segítenek, csak azt szolgálják, csak az ő álláspont-

ját fejezik ki, amikor harcolnak — *1918 áprilisában!!* — ... az „államkapitalizmus" ellen! Bakot lőttek!

A kispolgárnak van néhány ezer rubelnyi pénzkészlete, amit „becsületes úton" és kiváltképpen nem becsületes úton gyűjtött össze a háború alatt. Ez az a gazdasági típus, amely jellegzetes mint a spekuláció és a magángazdasági kapitalizmus alapja. A pénz — utalvány társadalmi javakra, és a kistulajdonosok sokmilliós rétege, görcsösen ragaszkodva ehhez az utalványhoz, elrejti az „állam" elől, nem hisz semilyen szocializmusban és kommunizmusban, „félrehúzódik" a proletár vihar elől. Vagy alárendeljük a *mi* ellenőrzésünknek és nyilvántartásunknak ezt a kispolgárt (ezt megtehetjük, ha megszervezzük a szegényparasztságot, vagyis a lakosság vagy a félproletárok többségét a tudatos proletár élcsapat körül), vagy a kispolgár elkerülhetetlenül és múlhatatlanul megdönti a mi munkáshatalmunkat, mint ahogy megdöntötték a forradalmat a Napóleonok és a Cavaignacok, akik éppen ebből a kistulajdonosi talajból nőttek ki. Így áll a kérdés. Csak a baloldali eszerek nem látják a „dolgozó" parasztságról pufogtatott frázisok mögött ezt az egyszerű és világos igazságot, de vajjon ki veszi komolyan a frázisokban elmerült baloldali eszereket?

Az ezreseket kuporgató kispolgár ellensége az államkapitalizmusnak, és a kispolgár ezeket az ezreseket okvetlenül a maga javára, a szegények rovására, mindennemű állami ellenőrzés kizárásával akarja realizálni, az ezresek összege pedig sokmilliárdos alapot nyujt a spekulációhoz, amely akadályozza szocialista építésünket. Tegyük fel, hogy bizonyos számú munkás néhány nap alatt 1 000 egységnyi értéket termel. Tegyük fel továbbá, hogy ebből az 1 000-ből 200 elvész a kis spekuláció, mindenféle lopás következtében és azért, mert a kistulajdonosok „kijátsszák" a szovjet törvényeket és rendeleteket. Minden öntudatos munkás azt fogja mondani: ha ezerből háromszázat adhatnék, hogy nagyobb rend és szervezettség legyen, szívesen adnék háromszázat a kétszáz helyett, mert a Szovjethatalom alatt később egészen könnyű feladat lesz ezt a „sarcot", mondjuk, százra vagy ötvenre csökkenteni, ha egyszer rend és szervezettség lesz, ha egyszersmindenkorra

véget vetünk annak, hogy a kistulajdonosok kijátszhassák az állami monopóliumokat.

Ez az egyszerű példa — amelyet a könnyebb érthetőség kedvéért szándékosan teljesen leegyszerűsítettem — megvilágítja a mai helyzet, az államkapitalizmus és a szocializmus *viszonyát*. A munkásoknak kezükben van az államhatalom, minden jogi lehetőségük megvan arra, hogy „elvegyék" mind az ezret, vagyis hogy egyetlen kopejkát se adjanak ki másra, mint szocialista célokra. Ez a jogi lehetőség, amely a hatalomnak a munkások kezébe való tényleges átmenetére támaszkodik, a szocializmus eleme.

A kistulajdonosi és magánkapitalista elem azonban sok-sok úton-módon aláaknázza ezt a jogi helyzetet, becsempészi a spekulációt, akadályozza a szovjet rendeletek végrehajtását. Az államkapitalizmus óriási lépés volna előre, *még akkor is, ha* (és én szándékosan vettem ilyen számszerű példát, hogy ezt élesen megmutassam) *többet* fizetnénk, mint most, mert a „tudományért" érdemes fizetni, mert ez hasznos a munkásokra nézve, mert a rendetlenség, a bomlás, a ziláltság legyőzése mindennél fontosabb, mert ha a kistulajdonosi anarchia tovább tart, ez a legnagyobb, legfenyegetőbb veszély, amely *feltétlenül* elpusztít bennünket (ha mi nem győzzük le), míg ezzel szemben, ha több sarcot fizetünk az államkapitalizmusnak, ez nem hogy nem pusztít el bennünket, hanem a legbiztosabb úton vezet el bennünket a szocializmushoz. A munkásosztálynak, amely megtanulta azt, hogyan védje meg az állam rendjét a kistulajdonosi anarchiával szemben, amely megtanulta azt, hogyan teremtse meg a termelés nagyüzemű, az egész államra kiterjedő szervezetét államkapitalista elvek alapján, akkor — bocsánat a kifejezésért — minden ütőkártya a kezében lesz, és a szocializmus megszilárdulása biztosítva lesz.

Az államkapitalizmus *gazdaságilag* összehasonlíthatatlanul magasabbrendű, mint mostani gazdaságunk, — ez az első igazság.

Másodszor pedig, a Szovjethatalomnak nincs miért tartania az államkapitalizmustól, hiszen a Szovjetállam olyan állam, amelyben biztosítva van a munkások és a szegényparasztok hatalma. A „baloldali kommunisták"

nem értették meg ezeket a vitathatatlan igazságokat, amelyeket persze egy „baloldali eszer", aki teljesen képtelen a politikai gazdaságtannal kapcsolatban valamiféle összefüggő gondolatot kisütni, sohasem fog megérteni, de amelyeket *kénytelen* lesz elismerni minden marxista. A baloldali eszerrel nem érdemes vitatkozni sem, elég, ha ujjal mutogatunk rá, mint a fecsegők „elrettentő példájára", a „baloldali kommunistával" azonban *kell* vitatkozni, mert itt marxisták követik el a hibát, és az ő hibájuk elemzése segít a *munkásosztálynak*, hogy megtalálja a helyes utat.

IV

Hogy még jobban megvilágítsam a kérdést, idézem mindenekelőtt az államkapitalizmus legkonkrétabb példáját. Mindenki tudja, melyik ez a példa: Németország. Németországban találjuk a *junker-burzsoá imperializmusnak alárendelt* modern, nagytőkés technika és tervszerű szervezés „legtökéletesebb vívmányát". Vessék el a kiemelt szavakat, a militarista, junker, burzsoá, imperialista *állam* helyére tegyenek *szintén államot*, de más szociális típusú, más osztálytartalmú államot, *szovjet* államot, azaz proletár államot, és megkapják a feltételeknek azt az *egész* összegét, amely a szocializmust adja.

A szocializmus elképzelhetetlen a modern tudomány legújabb vívmányai szerint felépített nagykapitalista technika nélkül, olyan tervszerű állami szervezet nélkül, amely az emberek tízmillióit kötelezi arra, hogy a legszigorúbban betartsanak egy egységes szabályt a termelés és a termékelosztás terén. Mi, marxisták, állandóan hangoztattuk ezt, és azokra az emberekre, akik *még ezt sem* értették meg (vagyis az anarchistákra és a baloldali eszerek nagyobbik felére) még két másodpercet sem érdemes fecsérelni.

A szocializmus ugyanakkor elképzelhetetlen, ha az államban nem a proletariátus van uralmon: ez szintén elemi igazság. És a történelem (amelytől, talán csak az elsőosztályú mensevik ökrök kivételével, senki nem várta azt, hogy símán, nyugodalmasan, könnyedén és egyszerűen

elhozza nekünk a „teljes" szocializmust) olyan sajátszerűen alakult, hogy 1918-ra *megteremtette* a szocializmus két különálló felét egymás mellett, mint két leendő csibét, a nemzetközi imperializmus egyetlen tojáshéja alatt. Németország és Oroszország 1918-ban a legszemléletesebben testesítette meg a szocializmus feltételeinek — egyrészt gazdasági, termelési, társadalmi-gazdasági feltételeinek, másrészt politikai feltételeinek — anyagi megvalósulását.

Egy győzelmes proletárforradalom Németországban rögtön, hihetetlenül könnyen széttörné az imperializmus mindennemű tojáshéját (amelyet sajnos a legjobb acélból csináltak és ezért nem törik szét *akármiféle* . . . csibe erőfeszítéseire), megvalósítaná minden bizonnyal a világszocializmus győzelmét, nehézség nélkül vagy elenyészően kis nehézségekkel — persze, ha a „nehezet" világtörténelmi, nem pedig nyárspolgári-mucsai értelemben vesszük.

Amíg Németországban a forradalom még késik a „kibontakozással", a mi feladatunk az, hogy eltanuljuk a németek államkapitalizmusát, *minden erőnkkel* igyekezzünk átvenni azt, nem riadva vissza a *diktatórikus* módszerektől, amikor arról van szó, hogy ezt az átvételt még jobban meggyorsítsuk, mint ahogy Péter meggyorsította a nyugati civilizáció átvételét a barbár Oroszország által, nem riadva vissza attól, hogy barbár eszközökkel harcoljon a barbárság ellen. Ha az anarchisták és a baloldali eszerek között akadnak emberek (önkénytelenül eszembe jutott Karelinnek és Ge-nek a Központi Végrehajtó Bizottságban mondott beszéde), akik tudnak Nárcisz módjára okoskodni, mondván, hogy nem illik az hozzánk, forradalmárokhoz, hogy „tanuljunk" a német imperializmustól, egyet mondhatok: reménytelenül elpusztulna (mégpedig teljesen megérdemelten) az a forradalom, amely komolyan venne ilyen embereket.

Oroszországban most éppen a kispolgári kapitalizmus van túlsúlyban, amelytől *mind* az állami nagykapitalizmushoz, *mind* a szocializmushoz *ugyanaz az út* vezet, mégpedig *ugyanazon* a közbeeső állomáson keresztül, amelyet „a termelés és a termékelosztás egész népet felölelő nyilvántartásának és ellenőrzésének" nevezünk. Aki ezt nem érti meg, az megbocsáthatatlan gazdasági hibát követ el, vagy

azért, mert nem ismeri a valóság tényeit, nem látja azt, ami van, nem tud szembenézni az igazsággal, vagypedig azért, mert a „kapitalizmus" és a „szocializmus" elvont szembeállítására szorítkozik és nem hatol be ennek a nálunk most végbemenő átmenetnek konkrét formáiba és fokozataiba. Mellesleg megjegyezve, ez ugyanaz az elméleti hiba, amely tévútra vitte a „Novaja Zsizny" és a „Vperjod" táborának legjobbjait: a rosszabbja meg az átlag butaságból és jellemtelenségből a burzsoázia után kullog, fél tőle; a legjobbak — nem értették meg, hogy a szocializmus tanítómesterei nem hiába beszéltek a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet egész időszakáról és nem ok nélkül hangsúlyozták az új társadalom „hosszas szülési fájdalmait", jóllehet ez az új társadalom megintcsak absztrakció, amely nem ölthet testet máskép, mint ilyen vagy olyan szocialista állam megteremtésére irányuló több különféle, tökéletlen konkrét kísérlet útján.

Éppen azért, mert Oroszország mai gazdasági helyzetéből nem haladhatunk előre, ha nem haladunk keresztül azon, *ami közös* mind az államkapitalizmusban, mind a szocializmusban (az egész népet felölelő nyilvántartáson és ellenőrzésen), „államkapitalizmus *felé* való evolúcióval" ijesztgetni másokat és önmagukat („Kommunyiszt" 1. sz., 8. old., 1. hasáb) — merő elméleti badarság. Ez éppen azt jelenti, hogy gondolatban „letérnek" az „evolúció" valóságos útjáról, nem értik ennek az útnak a mibenlétét; gyakorlatilag pedig ez egyértelmű azzal, hogy visszafelé húznak bennünket a kistulajdonosi kapitalizmus felé.

Hogy az olvasó meggyőződjön arról, hogy az államkapitalizmust korántsem csak most becsülöm ilyen „nagyra", hanem így tettem már akkor is, *amikor* a bolsevikok *még nem* vették kezükbe a hatalmat, bátorkodom idézni a következő részt „A fenyegető katasztrófa és hogyan harcoljunk ellene" című brosúrámból, amelyet 1917 szeptemberében írtam:

„... Próbáljanak csak a junker-kapitalista, a földesúri kapitalista állam *helyébe forradalmi-demokratikus* államot tenni, vagyis olyan államot, amely *minden* kiváltságot forradalmi módon megszüntet és nem fél attól, hogy forradalmi úton megvalósítsa a legteljesebb demokráciát. Meg-

látják, hogy a valóban forradalmi-demokratikus államban a monopolista államkapitalizmus feltétlenül, elkerülhetetlenül egy lépés, sőt több lépés a szocializmus felé! ... Mert a szocializmus nem egyéb, mint az államkapitalista monopólium után következő lépés előre.

... A monopolista államkapitalizmus a szocializmus legteljesebb *anyagi* előkészítése, a szocializmus *előcsarnoka*, az a történelmi lépcsőfok, amelyet a szocializmusnak nevezett történelmi foktól *semmiféle közbülső lépcsőfokok nem választanak el*" (27. és 28. old.)*.

Jegyezzék meg, hogy ezt Kerenszkij idejében írtam, hogy itt *nem* proletárdiktatúráról, *nem* szocialista államról, hanem „forradalmi-demokratikus" államról van szó. Vajjon nem világos, hogy *minél magasabbra* hágtunk e politikai lépcsőfok fölé, *minél teljesebben* testesítettük meg a Szovjetekben a szocialista államot és a proletariátus diktatúráját, *annál kevésbbé* szabad félnünk az „államkapitalizmustól"? Vajjon nem világos, hogy *anyagi*, gazdasági, termelési tekintetben még nem vagyunk a szocializmus „előcsarnokában"? És hogy csak ezen az általunk még el nem ért „előcsarnokon" át léphetünk be a szocializmus kapuján?

Bármelyik oldalról vizsgáljuk is a kérdést, a következtetés mindig ugyanaz: a „baloldali kommunisták" okoskodása a bennünket állítólag fenyegető „államkapitalizmusról" mindenestül gazdaságtani tévedés és nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy a „baloldali kommunistákat" éppen a kispolgári ideológia teljesen rabul ejtette.

V

Fölöttébb tanulságos még a következő:

Amikor a Központi Végrehajtó Bizottságban Buharin elvtárssal vitatkoztunk**, ő többek között ezt a megjegyzést tette: a szakemberek magas fizetésének kérdésében „mi" (nyilván: mi, „baloldali kommunisták") „jobb-

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 384, 385. és 386. old. — *Szerk.*

** Lásd ebben a kötetben 309. old. — *Szerk.*

oldalibbak vagyunk Leninnél", mert mi ebben nem látunk semmiféle eltérést az elvektől; emlékszünk Marx szavaira, hogy bizonyos feltételek mellett a munkásosztály számára a legcélszerűbb az volna, ha „az egész bandát kifizethetnénk"[103] (nevezetesen a tőkések bandáját, vagyis *megvásárolnánk* a burzsoáziától a földet, a gyárakat és egyéb termelési eszközöket).

Ez a rendkívül érdekes megjegyzés először is azt tárja fel, hogy Buharin jóval fölötte áll a baloldali eszereknek és az anarchistáknak, hogy Buharinról egyáltalán nem mondhatjuk, hogy reménytelenül belesüppedt a frázisokba, hanem ellenkezőleg, igyekszik gondolkozni a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet — e kínos és nehéz átmenet — *konkrét* nehézségein.

Másodszor, ez a megjegyzés még szemléletesebben mutatja meg Buharin hibáját.

Csakugyan. Mélyedjenek el Marx gondolatában.

A mult század hetvenes éveinek Angliájáról, arról az időszakról volt szó, amikor a monopólium előtti kapitalizmus elérte fejlődése tetőpontját, arról az országról volt szó, amelyben akkor legkevesebb volt a militarizmus és a bürokrácia, arról az országról, amelyben akkor a legtöbb lehetőség volt a szocializmus „békés" győzelmére abban az értelemben, hogy a munkások „kifizetik" a burzsoáziát. És Marx azt mondotta: bizonyos feltételek mellett a munkások egyáltalán nem fognak vonakodni attól, hogy kifizessék a burzsoáziát. Marx nem kötötte magát és a szocialista forradalom jövendő vezetőit — a fordulat bizonyos formáihoz, útjaihoz és módjaihoz, mert nagyon jól tudta, milyen rengeteg új probléma fog akkor felmerülni, hogy mennyire megváltozik a fordulat folyamán az egész helyzet, milyen *gyakran* és milyen *erősen* változik a helyzet a fordulat folyamán.

Nos, és nem nyilvánvaló-e, hogy Szovjet-Oroszországban, *miután* a proletariátus megragadta a hatalmat, *miután* elnyomtuk a kizsákmányolók katonai és szabotálásban megnyilvánuló ellenállását, — vajjon nem nyilvánvaló, hogy *bizonyos* feltételek úgy alakultak, ahogy egy fél évszázaddal ezelőtt Angliában alakulhattak volna, ha Anglia akkor békés úton kezdett volna áttérni a szo-

cializmusra? Angliában akkor a következő körülmények biztosíthatták volna azt, hogy a kapitalisták alávetik magukat a munkásoknak: (1) a lakosságban, parasztság híján, teljes túlsúlyban voltak a munkások, a proletárok (Angliában a hetvenes években bizonyos jelekből arra lehetett következtetni, hogy a szocializmusnak rendkívül gyors sikerei lesznek a mezőgazdasági munkások között); (2) a proletariátus kitűnően meg volt szervezve a szakszervezetekben (Anglia akkor ebben a tekintetben első helyen állt a világon); (3) a politikai szabadság évszázados fejlődésének iskolájában nevelkedett proletariátus aránylag magas kulturális színvonalon állt; (4) Anglia nagyszerűen szervezett kapitalistái — akkor ők voltak a legszervezettebbek az egész világon (mostmár Németország foglalta el az első helyet) — régóta megszokták, hogy a politikai és a gazdasági kérdéseket kompromisszum útján döntsék el. Ime, ilyen körülmények folytán merülhetett fel tehát akkor annak a lehetőségnek a gondolata, hogy Anglia kapitalistái *békésen* alárendelik magukat az angol munkásoknak.

Nálunk ezt az alárendelést jelenleg az ismeretes alapvető előfeltételek biztosítják (az októberi győzelem és a tőkések katonai és szabotálásban megnyilvánuló ellenállásának elfojtása október és február között). Nálunk a munkásoknak, a proletároknak a lakosságban való teljes túlsúlya és nagyfokú szervezettsége *helyett* a győzelem tényezője az volt, hogy a szegényparasztság és a gyorsan tönkrement parasztság támogatta a proletárokat. Nálunk, végül, nincs meg sem a műveltség magas foka, sem a kompromisszumokra való hajlandóság. Ha gondolkozunk ezeken a konkrét feltételeken, világossá válik, hogy most elérhetjük és el is kell érnünk azt, hogy *együtt alkalmazzuk* a kíméletlen leszámolás* módszereit —

* Itt is szembe kell néznünk az igazsággal: a szocializmus sikeréhez elengedhetetlenül szükséges kíméletlenségből még mindig kevés van nálunk, és nem azért van kevés, mert nincs erély. Erély az van elegendő. De nem értünk ahhoz, hogy eléggé gyorsan *elcsípjünk* elegendő számú spekulánst, feketézőt, olyan tőkést, aki kijátssza a szovjet rendelkezéseket. Mert ez a „hozzáértés" csak a nyilvántartás és az ellenőrzés megszervezése eredményeképpen jöhet

a műveletlen tőkésekkel szemben, akik nem mennek bele semmiféle „államkapitalizmusba", akik hallani sem akarnak semmiféle kompromisszumról, akik spekulációval, szegényparasztok megvesztegetésével stb. továbbra is kijátsszák a szovjet rendelkezéseket —, és *a kompromisszum* vagy kifizetés *módszereit* — a művelt tőkések irányában, akik belemennek az „államkapitalizmusba", akik képesek azt átültetni az életbe, akik hasznosak a proletariátus számára mint az olyan *óriás*-üzemeknek jártas és tapasztalt szervezői, amelyek valóban tízmilliókat látnak el termékekkel.

Buharin nagyszerűen képzett marxista közgazdász. Ezért emlékszik rá, hogy Marxnak mélységesen igaza volt, amikor arra tanította a munkásokat, hogy fontos megtartani a nagyüzemű termelés szervezetét éppen annak érdekében, hogy könnyebb legyen az átmenet a szocializmusba, és hogy teljesen megengedhető az a gondolat, hogy *jókora összeget fizessünk a tőkéseknek*, kifizessük őket, *ha* (kivételesen: Anglia akkor kivétel volt) úgy alakulnak a körülmények, hogy a kapitalisták kénytelenek békésen alárendelni magukat és kulturáltan, szervezetten áttérni a szocializmusba azzal a feltétellel, hogy kifizetik őket.

Buharin azonban hibát követett el, mert nem gondolkozott a mostani oroszországi helyzet konkrét sajátszerűségén, amely helyzet éppen kivételes, mert mi, Oroszország proletariátusa, *előbbre* vagyunk minden Angliánál és minden Németországnál politikai rendünk tekintetében, a munkások politikai hatalmának ereje tekintetében, és ugyanakkor *mögötte* maradunk a legelmaradottabb nyugateurópai államnak is a komoly államkapitalizmus szervezete tekintetében, a kultúra színvonala tekintetében, a szocializmus anyagi-termelési „bevezetésére" való felkészültség foka tekintetében. Nem világos-e, hogy ebből a sajátszerű helyzetből következik a jelen pillanat számára

létre! Másodszor, nem eléggé szigorúak a bíróságok, mert ahelyett, hogy agyonlövetnék a korrupt személyeket, fél évi börtönre ítélik őket. Mindkét fogyatékosságunknak egyetlen közös társadalmi gyökere van: a kispolgári elem befolyása, lagymatagsága.

éppen egy olyan sajátos „kifizetésnek" a szükségszerűsége, amelyet a munkásoknak kell felajánlaniok a legműveltebb, legtehetségesebb, legnagyobb szervezőképességgel rendelkező tőkéseknek, akik hajlandók a Szovjethatalom szolgálatába állni és becsületesen segíteni a nagyüzemű és óriásüzemű „állami" termelés megszervezésében? Nem világos-e, hogy ebben a sajátos helyzetben igyekeznünk kell kikerülni azt a kétféle hibát, amelyek közül mindegyik a maga módján kispolgári? Egyrészt helyrehozhatatlan hiba volna, ha kijelentenők, hogy mivel elismertük a gazdasági „erőink" és politikai erőnk közötti diszharmóniát, „következésképpen" nem kellett volna kezünkbe venni a hatalmat. Így okoskodnak a „tokbabújt emberek", akik elfelejtik, hogy „harmónia" nem lesz sohasem, hogy az nem lehetséges a természet fejlődésében, mint ahogy nem lehetséges a társadalom fejlődésében sem, hogy csak egy csomó kísérlet eredményeképpen — amelyek közül mindegyik, önmagában véve, egyoldalú, bizonyos mértékig diszharmónikus lesz — jön létre a teljes szocializmus *minden* ország proletárjainak forradalmi együttműködéséből.

Másrészt nyilvánvaló hiba volna, ha szabad teret adnánk a szájhősöknek és a frázispufogtatóknak, akik engedik magukat elragadtatni a „ragyogó" forradalmiságtól, de akik következetes, megfontolt, körültekintő, a legnehezebb átmeneteket is figyelembe vevő forradalmi munkára nem képesek.

Szerencsére, a forradalmi pártok fejlődésének története és annak a harcnak története, amelyet a bolsevizmus ellenük folytatott, élesen körülhatárolt típusokat hagyott ránk örökül, amelyek közül a baloldali eszerek és az anarchisták meglehetősen szemléletesen mutatják a rosszul sikerült forradalmárok típusát. Ezek most kiabálnak — hisztérikusan, fuldokolva, torkuk szakadtából kiabálnak — a „jobboldali bolsevikok" „megalkuvása" ellen. De azon már nem tudnak gondolkozni, hogy *miben* volt rossz *és miért* ítélte el joggal a történelem és a forradalom menete a „megalkuvást".

Kerenszkij idejében a megalkuvás az imperialista burzsoázia kezébe adta a hatalmat, márpedig a hatalom kérdése minden forradalom alapvető kérdése. A bolsevikok

egy részének megalkuvása 1917 október-novemberében abban nyilvánult meg, hogy vagy féltek attól, hogy a proletariátus megragadja a hatalmat, vagypedig meg akarták *osztani* a hatalmat egyenlő arányban nemcsak a „megbízhatatlan útitársakkal", például a baloldali eszerekkel, hanem az ellenséggel is, a csernovistákkal, a mensevikekkel, akik elkerülhetetlenül megakadályoztak volna bennünket a legfontosabban: az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetésében, a Bogajevszkijek kíméletlen letörésében, a szovjet intézmények teljes felépítésében, minden elkobzásban.

A hatalmat most már megragadtuk, megtartottuk, meg is szilárdult *egy* pártnak, a proletariátus pártjának kezében, még a „megbízhatatlan útitársak" nélkül is. Aki megalkuvásról beszél ma, amikor nincs és nem is lehet szó a *hatalom* megosztásáról, a burzsoázia elleni proletárdiktatúráról való lemondásról, az egyszerűen bemagolt, de meg nem értett szavakat szajkóz. Aki „megalkuvásnak" nevezi azt, hogy — amikor már olyan helyzetbe jutottunk, hogy kormányozhatjuk és kell is kormányoznunk az országot — igyekszünk pénzt nem kímélve megnyerni magunknak, a kistulajdonosi bomlás ellen szolgálatunkba fogadni a kapitalizmus által megtanított elemek közül a legműveltebbeket, az nyilván teljesen képtelen gondolkozni a szocializmus építésének gazdasági feladatain.

És ezért bármennyire jó fényben mutatja is be Buharin elvtársat az a körülmény, hogy ő rögtön „elszégyelte magát" a Központi Végrehajtó Bizottságban a miatt a „szolgálat" miatt, amelyet a Karelinok és Ge-k tettek neki, mégis, a „baloldali kommunisták" *áramlatát* illetően komoly figyelmeztetés marad, ha rámutatunk politikai fegyvertársaikra.

Ott van például a „Znamja Truda", a baloldali eszerek lapja, amely az 1918 április 25-i számában büszkén kijelenti: „Pártunk mai álláspontja szolidáris a bolsevizmus másik áramlatával (Buharinnal, Pokrovszkijjal stb.)." Ott van a mensevik „Vperjod" ugyanaznapi száma, amely egyebek között Iszuvnak, a nem egészen ismeretlen menseviknek következő „tézisét" tartalmazza:

„A Szovjethatalom politikája, amely kezdettől fogva távol állt az igazi proletár jellegtől, az utóbbi időben egyre nyiltabban a burzsoáziával való megalkuvás útjára lép és nyilvánvalóan munkásellenes jelleget ölt. Az ipar államosításának örve alatt ipari trösztök meghonosításának politikáját folytatják, az ország termelőerőinek helyreállítása örve alatt kísérleteket tesznek a nyolcórás munkanap megszüntetésére, az akkord-bér és a Taylor-rendszer, a fekete listák és a megbízhatatlansági minősítő lapok bevezetésére. Ez a politika azzal fenyeget, hogy megfosztja a proletariátust fő gazdasági vívmányaitól és a burzsoázia telhetetlen kizsákmányolásának áldozatává teszi."

Ugyebár, ez nagyszerű?

Kerenszkij barátai, akik vele együtt viselték az imperialista háborút az orosz tőkéseknek annexiókat ígérő titkos szerződések érdekében, annak a Ceretelinek a kollégái, aki június 11-én le akarta fegyverezni a munkásokat, a Liber-Danok, akik a burzsoázia hatalmát hangzatos frázisokkal leplezték, ők, ők leplezik le a Szovjethatalmat, hogy „megalkuszik a burzsoáziával", hogy „trösztöket honosít meg" (vagyis éppen az „államkapitalizmust" honosítja meg!), hogy bevezeti a Taylor-rendszert.

Bizony, Iszuvot ki kell tüntetni a bolsevikok érmével, tézisét pedig ki kell függeszteni minden munkásklubban és szakszervezetben, mint a *burzsoázia provokációs beszédeinek* iskolapéldáját. A munkások mostmár jól ismerik, tapasztalatból ismerik mindenütt a Liber-Danokat, a Cereteliket, az Iszuvokat, és ha elmélyülten elgondolkoznak azon, hogy a *burzsoázia efféle lakájai* miért provokálják a munkásokat, hogy álljanak ellen a Taylor-rendszernek és a „trösztök meghonosításának", ez módfelett hasznos lesz a munkásoknak.

Az öntudatos munkások elgondolkozva fogják összehasonlítani a Liber-Dan és Cereteli urak barátjának, Iszuvnak a „tézisét" a „baloldali kommunisták" következő tézisével:

„A munkafegyelem bevezetése, amikor a termelésben ismét a tőkések kezébe adják az irányítást, nem tudja lényegesen emelni a munka termelékenységét, ellenben csökkenti a proletariátus öntevékenységét, aktivitását és

szervezettségét. Azzal a veszéllyel jár, hogy a munkásosztályt leigázzák, elégedetlenséget kelt a proletariátusnak mind elmaradott rétegeiben, mind élcsapatában. A kommunista pártnak ahhoz, hogy ezt a rendszert bevezethesse, tekintettel arra, hogy a proletárok szívből gyűlölik a «szabotáló kapitalistákat», a kispolgárságra kellene támaszkodnia a munkásokkal szemben és ezért pusztulnia kellene mint a proletariátus pártjának" („Kommunyiszt", 1. sz., 8. old., 2. hasáb).

Íme, a legszemléltetőbb bizonyíték arra, hogy a „baloldaliak" miképpen estek bele a kelepcébe, miképpen ültek fel az Iszuvok és a kapitalizmus más júdásai provokációjának. Jó lecke ez a munkásoknak, akik tudják, hogy éppen a proletariátus élcsapata van a munkafegyelem bevezetése mellett, hogy éppen a kispolgárság erőlködik a legtöbbet, hogy lerombolja ezt a fegyelmet. Az olyan beszéd, mint a „baloldaliak" idézett tézise, rettentő nagy szégyen és a kommunizmus teljes megtagadása a gyakorlatban, teljes átállás éppen a kispolgárság oldalára.

„Amikor a termelésben ismét a tőkések kezébe adják az irányítást", — ilyen szavakkal akarnak „védekezni" a „baloldali kommunisták". Csapnivalóan rossz védekezés ez, mert először is, az „irányítást" a Szovjethatalom adja a tőkések kezébe, mégpedig olyan körülmények között, amikor vannak munkásbiztosok vagy munkásbizottságok, amelyek figyelemmel kísérik a vezető minden lépését, amelyek tanulnak a vezető vezetési tapasztalataiból, amelyek nemcsak megfellebbezhetik a vezető rendelkezéseit, hanem le is válthatják a Szovjethatalom szervein keresztül. Másodszor, az „irányítást" végrehajtó funkciók elvégzése céljából bízzuk a tőkésekre, a munka idejére, amelynek a feltételeit éppen a Szovjethatalom szabja meg, szünteti meg vagy vizsgálja felül. Harmadszor, a Szovjethatalom nem mint tőkésekre, hanem mint műszaki szakemberekre vagy szervezőkre bízza az „irányítást" a tőkésekre, magas fizetés ellenében. És a munkások nagyon jól tudják, hogy a valóban nagy és óriás üzemek szervezői, a trösztök vagy más intézmények szervezői kilencvenkilenc százalékban a tőkésosztályhoz tartoznak, éppúgy mint az elsőosztályú műszaki szakemberek is — de nekünk,

a proletárpártnak, éppen őket kell megtennünk a munkafolyamat és a termelési szervezet „vezetőivé", mert *nincsenek* más olyan embereink, akik gyakorlatból, tapasztalatból ismerik ezt a dolgot. Mert a munkások, akik már nem gyerekek, s ezért nem veheti le őket a lábukról a „baloldali" frázis vagy a kispolgári fegyelmezetlenség, éppen a trösztök kapitalista irányításán keresztül, a nagyüzemű gépi termelésen keresztül, az évi többmilliós forgalmat felmutató üzemeken keresztül haladnak a szocializmus felé — csakis ilyen termelésen és ilyen üzemeken keresztül vezet ez az út. A munkások — nem kispolgárok. Ők nem félnek a legnagyobb üzemű „államkapitalizmustól" sem, becsülik azt mint saját *proletár* fegyverüket, amelyet az *ő* hatalmuk, a *Szovjethatalom* használ fel a kistulajdonosi bomlás és rothadás ellen.

Ezt csak deklasszált és ezért keresztül-kasul kispolgári intellektuelek nem értik meg, akiknek tipikus példánya a „baloldali kommunisták" csoportjában és folyóiratában Oszinszkij, aki így ír:

„... Az üzem szervezésében és vezetésében az egész kezdeményezés a «trösztök szervezőinek» kezében lesz: hiszen mi nem *tanítani* akarjuk őket, nem egyszerű dolgozókká akarjuk tenni őket, hanem *tanulni* akarunk tőlük" („Kommunyiszt", 1. sz., 14. old., 2. hasáb).

Ebben a frázisban az erőltetett gúny éle e szavaim ellen irányul: „tanulnunk kell szocializmust a trösztök szervezőitől."

Oszinszkij szemében ez nevetséges. Ő „egyszerű dolgozókká" akarja változtatni a trösztök szervezőit. Ha ezt olyan korú ember írta volna, akiről a költő ezt mondta: „Tizenötéves csak, vajh nem több-e annál?" ...[104] — akkor nem volna min csodálkozni. De kissé furcsa ilyen szavakat hallani egy marxistától, aki azt tanulta, hogy a szocializmus lehetetlen a nagykapitalizmus által elért technikai és kulturális vívmányok felhasználása nélkül. A marxizmusból itt nem maradt semmi.

Nem. Csak azok érdemesek arra, hogy kommunistáknak nevezzék magukat, akik belátják, hogy a szocializmust *nem lehet* megteremteni vagy bevezetni, *ha nem tanulunk* a trösztök szervezőitől. Mert a szocializmus nem

agyszülemény, a szocializmus azt jelenti, hogy a proletár élcsapat, amely kivívta a hatalmat, magáévá teszi és alkalmazza azt, amit a trösztök teremtettek. Mi, a proletariátus pártja, *nem tudjuk*, *honnan* tanulhatnók meg, hogyan szervezzük meg a trösztök mintájára, a trösztökhöz hasonlóan a nagyüzemű termelést, — *nem tudjuk*, *honnan* tanuljuk meg ezt, hacsak nem tanuljuk meg a kapitalizmus elsőrangú szakembereitől.

Tanítanunk nincs mire őket, hacsak nem tűzünk ki magunk elé olyan gyermeteg célt, hogy a burzsoá intellektueleket szocializmusra „tanítjuk": őket nem tanítani, hanem kisajátítani kell (amit Oroszországban eléggé „erélyesen" végre is hajtunk), szabotázsukat *meg kell törni*, mint réteget vagy csoportot *alá kell rendelni* őket a Szovjethatalomnak. Viszont nekünk — ha nem gyermekded és gyermekfelfogású kommunisták vagyunk —, nekünk tanulnunk kell tőlük, és van mit tanulnunk, mert a proletariátus pártjának, a proletariátus élcsapatának *nincsenek tapasztalatai* a tízmilliókat ellátó óriásüzemek megszervezésével kapcsolatos önálló munka terén.

És Oroszország legkiválóbb munkásai megértették ezt. Hozzákezdtek ahhoz, hogy tanuljanak a tőkés szervezőktől, a vezető mérnököktől, a műszaki szakemberektől. Eltökélten és óvatosan a könnyebb végén kezdték, s fokozatosan térnek át a nehezebbjére. Ha a kohászatban és a gépgyártásban lassabban megy ez a folyamat, ez azért van így, mert az nehezebb. A textilesek, a dohánygyári, bőrgyári munkások pedig nem félnek — mint ahogy a deklasszált kispolgári intellektuelek félnek — az „államkapitalizmustól", nem félnek „tanulni a trösztök szervezőitől". Ezek a munkások a központi vezető intézményekben, mint amilyen a „bőripari központ" vagy a „textilipari központ", ott ülnek a tőkések mellett, *tanulnak tőlük*, szervezik a trösztöket, szervezik az „államkapitalizmust", amely a Szovjethatalom fennállása mellett a szocializmus előcsarnoka, a szocializmus szilárd győzelmének feltétele.

Oroszország élenjáró munkásainak ez a munkája, a munkafegyelem bevezetésére irányuló munkájukkal egyetemben, megkezdődött és folyamatban van, nem lármával, nem fáklyásmenettel, nem nagy hűhóval, ahogy egyes

„baloldaliak" szeretnék, hanem rendkívül óvatosan és fokozatosan, a gyakorlat tanulságainak figyelembevételével. Ez a nehéz munka, a nagyüzemű termelés szervezése gyakorlati *tanulásának* munkája a záloga annak, hogy helyes úton járunk, záloga annak, hogy Oroszország öntudatos munkásai harcolnak a kistulajdonosi bomlás és rothadás ellen, a kispolgári fegyelmezetlenség ellen*, ez a kommunizmus győzelmének záloga.

VI

Befejezésül — két megjegyzés.

Amikor 1918 április 4-én a „baloldali kommunistákkal" vitatkoztunk (lásd „Kommunyiszt", 1. sz., 4. old., jegyzet), nekik szegeztem a kérdést: próbálják megmagyarázni, mivel elégedetlenek a vasúti rendeletben, terjesszék elő *saját* módosításaikat. Ez nekik, mint a proletariátus-szovjet vezetőinek — kötelességük, különben szavaik csak frázisok.

1918 április 20-án jelent meg a „Kommunyiszt" 1. száma — ebben *egyetlen szó sem* volt arról, hogyan kellene a „baloldali kommunisták" véleménye szerint megváltoztatni vagy módosítani a vasúti rendeletet.

A „baloldali kommunisták" ezzel a hallgatással maguk felett mondtak ítéletet. Egyszerűen felháborodott célzásokat tettek a vasúti rendelet *ellen* (1. sz., 8. és 16. old.), de semmi értelmes választ *nem adtak* arra a kérdésre: „hogyan módosítsuk a rendeletet, ha nem jó?"

Ehhez nem kell kommentár. A vasúti rendeletnek *ilyen* „bírálatát" (annak a rendeletnek a bírálatát, amely vonalunknak, a szilárdság, a diktatúra, a proletárfegyelem

* Fölöttébb jellemző, hogy a tézisek szerzőinél egy árva szót sem találunk arról, hogy mi a proletariátus *diktatúrájának* jelentősége az élet *gazdasági* terén. Ők csupán „szervezettségről" stb. beszélnek. De ezt elismeri a kispolgár is, aki éppen attól idegenkedik, hogy a munkások *diktatúrát* gyakoroljanak a gazdasági viszonyok terén. Proletárforradalmár sohasem tudna „megfeledkezni" ilyen helyzetben a kapitalizmus gazdasági alapjai ellen irányuló proletárforradalomnak erről a „lényegéről".

vonalának mintaképe) az öntudatos munkások vagy „iszuvi" bírálatnak, vagy frázisnak nevezik.

A másik megjegyzés. A „Kommunyiszt" 1. számában jelent meg Buharin elvtársnak rám nézve nagyon hízelgő recenziója „Állam és forradalom" című brosúrámról. De bármennyire becses is számomra a Buharin-féle emberek véleménye, őszintén meg kell mondanom, hogy a recenzió *jellege* egy igen szomorú és fontos tényt árul el: Buharin úgy vizsgálja a proletárdiktatúra feladatait, hogy arccal a *mult* felé, nem pedig a jövő felé fordul. Buharin azt vette észre és azt hangsúlyozta, ami az állam kérdésében közös lehet mind a proletárforradalmárnál, mind a kispolgári forradalmárnál. Buharin éppen azt „nem vette észre", ami az előbbit az utóbbitól elválasztja.

Buharin észrevette és hangsúlyozta, hogy a régi államgépezetet „szét kell törni", „fel kell robbantani", hogy a burzsoáziát „teljesen el kell nyomni" stb. A megvadult kispolgár szintén akarhatja ezt. És ezt főbb vonásaiban forradalmunk *már* megtette 1917 októberétől 1918 februárjáig.

De brosúrámban szó van arról is, amit nem akarhat még a legforradalmibb kispolgár sem, amit akar az öntudatos proletár, amit *még nem* tett meg forradalmunk. És erről a feladatról, a holnap feladatáról, Buharin hallgatott.

Nekem azonban annál is több okom van rá, hogy ne hallgassak erről, mert először is, egy kommunistától el kell várni azt, hogy több figyelmet fordítson a holnapi feladatokra, mint a tegnapi feladatokra, másodszor pedig, brosúrámat még az *előtt* írtam, hogy a bolsevikok megragadták a hatalmat, amikor a bolsevikokat nem lehetett ilyen vulgáris nyárspolgári okoskodással illetni: „nos, *miután* megragadták a hatalmat, *természetesen*, elkezdtek a fegyelmen lovagolni . . ."

„. . . A szocializmus át fog nőni a kommunizmusba . . . mert az emberek meg fogják szokni, hogy a társadalmi együttélés elemi feltételeit erőszak és kényszer nélkül tiszteletben tartsák" („Állam és forradalom", 77—78. old.*

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 489. old. — *Szerk.*

Az „elemi feltételekről" tehát a hatalom megragadása *előtt* volt szó).

„... Csak akkor kezd majd elhalni a demokrácia" ... amikor az „emberek fokozatosan hozzászoknak majd ahhoz, hogy megtartsák a társadalmi együttélés legelemibb, ősidők óta ismert és évezredek óta minden intelemben ismételt szabályait, erőszak nélkül, kényszer nélkül, a nélkül a külön kényszerítő apparátus nélkül, amelyet államnak neveznek" (ugyanott, 84. old.*; az „intelmekről" a hatalom megragadása *előtt* volt szó).

„... A kommunizmus fejlődésének felső foka" (mindenkinek szükségletei szerint, mindenki képességei szerint) „más munkatermelékenységet tételez fel, mint a jelenlegi, és más embert, mint a mostani nyárspolgár, aki képes, akárcsak Pomjalovszkij szeminaristái, tréfából rongálni a társadalmi vagyont és lehetetlent követelni" (ugyanott, 91. old.)**.

„... Addig, amíg a kommunizmus felsőbb foka be nem következik, a szocialisták azt követelik, hogy a társadalom és az állam a legszigorúbban ellenőrizze a munka mértékét és a fogyasztás mértékét ..." (ugyanott).

„... Nyilvántartás és ellenőrzés — ez a legfontosabb, ami a kommunista társadalom első fokának elindításához, helyes működéséhez kell" (ugyanott, 95. old.)***. És ezt az ellenőrzést nemcsak „a kapitalisták elenyésző kisebbsége, a kapitalista szokásokhoz ragaszkodó uracskák" felett kell gyakorolni, hanem „a kapitalizmus által teljesen megrontott munkások felett" (ugyanott, 96. old.)****, valamint „a semmittevők, úricsemeték, csalók és a kapitalista hagyományok egyéb ilyen őrzői" felett is (ugyanott).

Jellemző, hogy *ezt* Buharin *nem* hangsúlyozta.

1918. V. 5.

---

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 496. old. — *Szerk.*
** Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 503—504. old. — *Szerk.*
*** Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 504. old. — *Szerk.*
**** Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 507. old. — *Szerk.*

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A NEMZETKÖZI HELYZET KÉRDÉSÉRŐL[105]

A német ultimátumnak engedni kell. Az angol ultimátumot vissza kell utasítani. (Mert a Németország elleni háború közvetlenül nagyobb veszteségekkel és csapásokkal fenyeget, mint a Japán elleni háború.)

Tekintettel arra, hogy az ukrán ellenforradalom és az orosz ellenforradalom között nyilvánvaló politikai szövetség áll fenn, a burzsoázia ellen be kell vezetnünk az ostromállapotot.

Minden erőt összpontosítani kell arra, hogy megvédjük az urál-kuznyecki vidéket és térséget mind Japánnal, mind Németországgal szemben*.

Mirbach-hal tárgyalásokat kell folytatni annak tisztázása céljából, hogy kötelezik-e magukat arra, hogy létrehozzák a békét Finnország, Ukrajna és Oroszország között, és minden módon gyorsítani kell ezt a békét, tudva, hogy az *újabb* annexiókkal fog együttjárni.

Elfogadták a Központi
Bizottságban hétfőn,
1918. V. 6., *éjjel.*

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

---

* Azonnal meg kell kezdeni általában mindennek, és különösen az Állampapírokat Kezelő Hivatalnak evakuálását az Urálba.

A KÖZELLÁTÁSI DIKTATÚRÁRÓL SZÓLÓ RENDELET ALAPTÉTELEI[106]

A rendelettervezet átdolgozandó a következőképpen:

1) el kell hagyni a nemzetközi helyzetre vonatkozó hivatkozásokat;

2) be kell toldani, hogy az Ukrajnával való béke után éppen csak annyi gabonánk lesz, *amennyi szűkösen elegendő*, hogy éhen ne haljunk;

3) be kell toldani, hogy a diktátor rendeleteit ellenőrzi a testülete, amelynek — a végrehajtás halogatása nélkül — joga van panaszt emelni a Népbiztosok Tanácsánál;

4) — hogy azokat a rendeleteket, amelyek jellegüknél fogva kapcsolatban vannak a Közlekedésügyi Népbiztosság és a Legfőbb Népgazdasági Tanács igazgatóságaival, az illetékes igazgatóságokkal történő megbeszélés alapján fogadják el;

5) jogilag pontosabban kell megfogalmazni a közellátási biztos új jogait;

6) erőteljesebben kell hangsúlyozni azt az alapgondolatot, hogy az éhínség leküzdése érdekében elengedhetetlenül szükséges kíméletlen, terrorisztikus harcot és háborút indítani és folytatni a paraszti és egyéb burzsoázia ellen, amely visszatartja gabonafeleslegeit;

7) pontosan le kell szögezni, hogy azokat a gabonatulajdonosokat, akik rendelkeznek gabonafelesleggel, de azt *nem viszik* ki a vasútállomásokra, a begyüjtő- és átvevőhelyekre, a *nép ellenségeinek* nyilvánítják és legalább 10 évig terjedő börtönbüntetéssel, vagyonuk teljes elkobzásával és falujukból való örökös kitiltással sujtják;

8) betoldandó egy kiegészítés arról, hogy a dolgozó, vagyontalan és felesleggel nem rendelkező parasztoknak kötelességük egyesülni a kulákok elleni kíméletlen harc érdekében;

9) pontosan meg kell határozni a küldötti bizottságoknak a kormányzósági közellátási biztosokhoz való viszonyát, az előbbieknek jogait és kötelességeit a közellátási munkálatok vezetésében.

A megírás ideje: 1918 május 8.

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

TILTAKOZÁS A NÉMET KORMÁNYNÁL A KRIM MEGSZÁLLÁSA ELLEN[107]

1918. V. 11.

A keleti német haderők főparancsnokának szikratávirata tárgyában.

A külügyi népbiztos szükségesnek tartja, hogy a német kormánynál erélyes tiltakozását fejezze ki:

1) A német kormány egyetlen egyszer, egyetlen okmányban sem közölte velünk, hogy flottánk részt vett volna az ukrajnai német csapatok elleni harcokban.

2) Ezért az erre vonatkozó 1918. V. 11-i szikratávírón leadott nyilatkozat nyilvánvalóan nem felel meg a valóságnak, nincs igazolása a német kormány hivatalos okmányaiban.

3) Ha a hajóhad egy része az ukrajnai hajóhadhoz csatlakozott, az akkor ott is maradt Szevasztopolban.

3 bis) Ha hajóhadunk elhagyta Szevasztopolt, ezt csak a németek előretörése és Szevasztopol elleni támadása után tette meg, ebben az esetben tehát a breszti szerződést nyilvánvalóan a németek szegték meg, nem pedig mi.

4) Tények bizonyítják tehát, hogy mi szilárdan állunk a breszti szerződés talaján, a németek ellenben megszegték, mivel elfoglalták egész Krimet.

5) Krimet kizárólag német csapatokkal foglalták el, eltávolítottak onnan minden ukránt.

6) A németek Krimet az után foglalták el, hogy a német kormány saját szikratávíróján 1918 . . .-án[108] teljesen félreérthetetlenül kijelentette, hogy Krimet nem tekinti Ukrajna területéhez tartozónak.

7) Mirbach, Németország követe, kijelentette külügyi

népbiztosunknak, hogy Németország nem támaszt újabb területi igényeket.

8) Ha a német kormány jelenleg más álláspontra helyezkedett és igényt tart Krimre vagy Krim egy részére vagy más területekre, mi feltétlenül szükségesnek tartanánk, hogy teljes világosságot teremtsenek ebben az ügyben; ezért mégegyszer hivatalosan kijelentjük, hogy a magunk részéről ragaszkodunk ahhoz, hogy szabatosan körülhatárolt béke jöjjön létre Finnországgal, Ukrajnával és Törökországgal, amelyek a breszti békeszerződés ellenére még mindig folytatnak hadműveleteket.

9) Mégegyszer nyomatékosan kérjük a német kormányt, közölje velünk, kívánatosnak tartja-e az Ukrajnával, Finnországgal és Törökországgal való békét és milyen lépéseket tett és tesz még ennek érdekében.

10) A Feketetengeri Hajóhad kérdésében hajlandók vagyunk a legkülönfélébb újabb biztosítékokat adni arra vonatkozóan, hogy nem fog beleavatkozni a háborúba vagy hogy leszereljük (amiről Mirbach követ tegnapi, 1918. V. 10-i hivatalos nyilatkozatában beszélt), ha a német kormány közli velünk a teljes béke, vagyis a mind Finnországgal, mind Ukrajnával, mind Törökországgal való béke pontos feltételeit és ez a béke létre is jön, amihez mi ragaszkodunk.

11) Egyáltalán nem tagadjuk meg a hajóhadnak Szevasztopolba való visszairányítását sem, ha ezt a kikötőt — Mirbachnak 1918. V. 10-én a külügyi népbiztossal folytatott beszélgetésben tett nyilatkozata értelmében — nem annektálja ilyen vagy olyan formában és nem szállja meg Németország, és ha a pontos és teljes béke a németekkel, mint a finn, ukrán és török hadseregek részével, megvalósul.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

TÉZISEK
A JELENLEGI POLITIKAI HELYZETRŐL[109]

I

A bolsevik sajtó már többízben hangoztatta és a legfelsőbb Szovjethatalom szerveinek hivatalos határozatai többízben elismerték, hogy az imperialista hatalmaktól körülvett Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete rendkívül labilis.

Az utóbbi napokban, vagyis 1918 májusának első harmadában, a politikai helyzet rendkívül kiélesedett mind külső, mindpedig belső okok következtében:

Először is, a japánok segítségével erősödött az ellenforradalmi csapatok (Szemjonov és mások csapatai) nyílt támadása a Távol-Keleten, ezzel kapcsolatban pedig számos jel mutatott arra, hogy esetleg az egész németellenes imperialista koalíció megegyezésre jut azon az alapon, hogy ultimátumot intéznek Oroszországhoz: vagy harcolj Németország ellen, vagy japán invázió a mi segítségünkkel.

Másodszor, a német politikában Breszt után általában a háborús párt kerekedett felül, amely most is bármely pillanatban felülkerekedhetne az Oroszország elleni, azonnali általános támadás kérdésében, azaz teljesen elvethetné azoknak a német burzsoá-imperialista köröknek másik politikáját, amelyek ugyan újabb annexiókra törekszenek Oroszországban, de ideiglenesen békét akarnak vele, nempedig általános támadást ellene.

Harmadszor, a burzsoá-földesúri monarchizmus visszaállítása Ukrajnában az összoroszországi burzsoázia kadet-októbrista elemeinek támogatásával és a német csapatok

segítségével szükségképpen ki kellett hogy élezze a hazai ellenforradalom elleni harcot, szükségképpen felbátorította ellenforradalmunkat, szárnyakat adott terveinek.

Negyedszer, rendkívül kiéleződött a közellátási bomlás, ami sok helyen valóságos éhínségre vezetett annak következtében, hogy elvágták tőlünk Don melletti Rosztovot, valamint hogy a kispolgárság és általában a tőkések minden erejükkel igyekeznek kijátszani a gabonamonopóliumot, ugyanakkor pedig az uralkodó osztály, vagyis a proletariátus, nem sujt le elég keményen, fegyelmezetten és kíméletlenül ezekre a törekvésekre, erőfeszítésekre és kísérletekre.

II

A Szovjethatalom külpolitikáján semmiképpen sem szabad változtatni. A háborúra való felkészülésünk még nem fejeződött be, ezért az általános jelszó változatlanul ez marad: lavírozni, visszavonulni, kivárni, minden erőnkből folytatva ezt a felkészülést.

Korántsem mondunk le általában arról, hogy katonai egyezményeket kössünk valamelyik imperialista koalícióval a másik ellen azokban az esetekben, amikor ez az egyezmény — nem sértve a Szovjethatalom alapjait — megszilárdíthatná a Szovjethatalom helyzetét és megbéníthatná valamely imperialista hatalomnak ránk gyakorolt nyomását, de a jelen pillanatban nem léphetünk katonai egyezményre az angol-francia koalícióval. E koalíció számára ugyanis a valóságban az a fontos, hogy Németország csapatait elvonjuk Nyugatról, vagyis hogy sok japán hadtest nyomuljon előre Európai-Oroszország belsejébe, ez a feltétel azonban elfogadhatatlan, mert a Szovjethatalom teljes csődjét jelentené. Ha az angol-francia koalíció effajta ultimátumot intézne hozzánk, elutasítanánk, mert a japán előnyomulás veszélyét kisebb nehézségek árán lehet paralizálni (vagy huzamosabb időre lehet elhalasztani), mint azt a veszélyt, hogy a németek elfoglalják Petrográdot, Moszkvát és Európai-Oroszország nagyrészét.

III

Jelenleg, amikor számbavesszük a Szovjethatalom külpolitikájának feladatait, a legnagyobb óvatosságra, körültekintésre és kitartásra van szükség, hogy meggondolatlan vagy elhamarkodott lépéssel ne segítsünk a japán vagy a német háborús párt szélsőséges elemeinek.

A háborús párt szélsőséges elemei ugyanis mindkét országban amellett vannak, hogy azonnal általános támadást indítsanak Oroszország ellen abból a célból, hogy elfoglalják Oroszország egész területét és megdöntsék a Szovjethatalmat. És ezek a szélsőséges elemek bármely pillanatban felülkerekedhetnek.

Másrészt azonban kétségtelen tény, hogy Németországban az imperialista burzsoázia többsége ellene van az ilyen politikának, jobbnak látja jelenleg az annexiós békét Oroszországgal, mint a további háborút, abból a megfontolásból, hogy ez a háború elvonná az erőket Nyugatról, fokozná a németországi belső helyzetnek már amúgyis érezhető labilitását, megnehezítené a nyersanyagbeszerzést azokról a helyekről, amelyekre kiterjedt a felkelés, vagy amelyek a vasutak pusztulása, a hiányos vetés stb. stb. következtében kárt szenvedtek.

Azt a japán törekvést pedig, hogy megtámadják Oroszországot, fékezi először is a kínai mozgalom és felkelés veszélye; másodszor, Amerika bizonyos antagonizmusa, — Amerika ugyanis fél Japán erősödésétől és azt reméli, hogy béke esetén könnyebben szerezhet nyersanyagot Oroszországból.

Persze könnyen lehetséges, hogy a háborús párt szélsőséges elemei mind Japánban, mind Németországban bármely pillanatban felülkerekednek. Ez ellen nem lehet semilyen biztosítékunk, amíg Németországban nem tört ki a forradalom. Az amerikai burzsoázia esetleg titokban megegyezhet a japán burzsoáziával; a japán burzsoázia pedig a némettel. Ezért feltétlen kötelességünk, hogy a lehető legerőteljesebben készüljünk a háborúra.

De amíg csak némi esély is marad a béke fenntartására vagy arra, hogy bizonyos újabb annexiók vagy újabb áldozatok árán békét kössünk Finnországgal, Ukrajnával és

Törökországgal, semmiképpen sem szabad egyetlen olyan lépést sem tennünk, amely az imperialista hatalmak háborús pártjának szélsőséges elemeit segíthetné.

IV

A háborúra való fokozott felkészülés kérdésében, éppúgy mint az éhínség elleni harc kérdésében is, a szervezés feladata nyomul előtérbe.

Szó sem lehet valamennyire is komoly katonai felkészülésről, ha nem küzdjük le a közellátási nehézségeket, ha nem biztosítjuk a lakosság számára a rendszeres kenyérellátást, ha nem teremtjük meg a legszigorúbb rendet a vasúti közlekedésben, ha a dolgozó lakosság tömegeiben (nempedig csak élenjáró rétegeiben) nem teremtünk valódi vasfegyelmet. Éppen ezen a téren maradtunk el a legjobban.

Éppen ennek az igazságnak a teljes megnemértése a legnagyobb bűne a baloldali eszer és anarchista elemeknek, akik „felkelési" bizottságokért ordítoznak, akik a „fegyverbe" jelszót üvöltözik stb. Ezek az ordítozások és jajveszékelések a korlátoltság és a legszánalmasabb, legszégyenletesebb és legundorítóbb frázis netovábbjai, mert nevetséges „felkelésről" és „felkelési bizottságokról" beszélni akkor, amikor a központi Szovjethatalom minden erejéből igyekszik meggyőzni a lakosságot, hogy tanulja meg a fegyverforgatást és fegyverkezzék; — amikor sokkal több fegyverünk van, mint amennyit össze tudunk számlálni és ki tudunk osztani; — amikor éppen a bomlás és a fegyelem hiánya akadályoz bennünket abban, hogy felhasználjuk a meglevő fegyverkészletet, kényszerít bennünket arra, hogy elszalasszuk a felkészülés drága idejét.

A komoly háborúra való fokozott katonai felkészülés nem szalmalángot, nem csatakiáltásokat, nem harci jelszót, hanem huzamos, megfeszített, szívós és fegyelmezett munkát követel tömegméretekben. Kíméletlenül le kell sujtani mindazokra a baloldali eszer és anarchista elemekre, akik ezt nem akarják megérteni, nem szabad hagynunk, hogy hisztériájukkal megfertőzzék kommunista proletár pártunk egyes elemeit.

V

A burzsoázia ellen, amely a fentebb említett körülmények következtében az utóbbi napokban erősen mozgolódik, kíméletlen harcot kell folytatnunk, ostromállapotot kell elrendelni, be kell tiltani ujságjait, le kell tartóztatni vezetőit stb. stb. Ezek a rendszabályok ugyanolyan szükségesek, mint ahogy szükséges a katonai hadjárat a falusi burzsoázia ellen, amely visszatartja a gabonafeleslegeket és kijátssza a gabonamonopóliumot. A proletariátus vasfegyelme nélkül sem az ellenforradalomtól, sem az éhínségtől nem tudunk menekülni.

Különösen tekintettel kell lennünk arra, hogy a burzsoázia az utóbbi napokban utánozhatatlan művészettel, egy virtuóz ügyességével élt egy olyan fegyverrel a proletárhatalom ellen, mint a pánikkeltés. És egyes elvtársaink, különösen azok közül, akik ingadozók a baloldali eszer és anarchista forradalmi frázis tekintetében, hagyták befonni magukat, pánikba estek vagy túlmentek azon a határon, amely elválasztja a fenyegető veszedelmekre való jogos és szükséges figyelmeztetést a pánikkeltéstől.

Jól meg kell jegyeznünk Oroszország mai gazdasági és politikai helyzetének fő sajátosságait, amelyek lehetetlenné teszik, hogy bármiféle fellángolással segítsünk a dolgon. Jól meg kell értenünk és meg kell értetnünk minden munkással azt az igazságot, hogy csak a proletár vasfegyelem megteremtésének és helyreállításának következetes és türelmes munkája, valamint a gonosztevőkkel, a kulákokkal és a bomlasztó elemekkel való kíméletlen leszámolás képes megvédelmezni a Szovjethatalmat a jelen pillanatban, az egyik legnehezebb és legveszélyesebb átmenetnek a pillanatában, amely elkerülhetetlenné vált a nyugati forradalom késlekedése következtében.

A megírás ideje: 1918 május 12 vagy 13.
Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

ELŐADÓI BESZÉD A KÜLPOLITIKÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÉS A MOSZKVAI SZOVJET EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 MÁJUS 14-ÉN[110]

Elvtársak, engedjék meg, hogy ismertessem önök előtt a mai külpolitikai helyzetet. Elvtársak, nemzetközi helyzetünk az utóbbi napokban az általános helyzet kiéleződése következtében sok tekintetben bonyolultabbá vált. Ennek a kiéleződésnek a talaján a provokáció, a burzsoá sajtónak és másodhegedűsének — a szocialista sajtónak szándékos pánikkeltése ismét végzi a maga sötét és piszkos munkáját, hogy visszahozza a kornyilovi időket.

Mindenekelőtt arra hívom fel figyelmüket, ami alapjában meghatározza a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzetét, hogy rátérjünk a külső jogi formákra, amelyek meghatározzák ezt a helyzetet, és ezen az alapon vázoljam az újonnan támadt nehézségeket, vagy helyesebben, ecseteljem azt a fordulópontot, amelyhez elérkeztünk és amely oka lett a politikai helyzet kiéleződésének.

Az elvtársak tudják, és a két orosz forradalom tapasztalatai különösen erőteljesen alátámasztották ezt az ismeretüket, hogy államunk bel- és külpolitikájának legmélyebb gyökereit egyaránt gazdasági érdekek, államunk uralkodó osztályainak gazdasági helyzete határozzák meg. Ezeket a tételeket, amelyek a marxisták egész világszemléletének alapját alkotják és amelyeket számunkra, orosz forradalmárok számára, a két orosz forradalom nagy tapasztalatai alátámasztottak, ezeket a tételeket egy pillanatra sem szabad szem elől tévesztenünk, hogy el ne tévedjünk a diplomáciai cselszövések útvesztőiben és labirintusában, abban a labirintusban, amelyet olykor még mesterségesen is előidéznek és átláthatatlanabbá tesznek olyan emberek, osztályok, pártok és csoportok, amelyek szeretnek vagy kénytelenek a zavarosban halászni.

A helyzet most olyan, hogy a kialakult nemzetközi helyzet ellenére ellenforradalmáraink: a kadetok, a burzsoázia és a földbirtokosok, valamint első lakájaik — a jobboldali eszerek és mensevikek — szintén megpróbáltak a zavarosban halászni.

Ez a helyzet nagyjából abban foglalható össze, hogy az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársaság azokból a gazdasági és politikai jellegű okokból, amelyeket önök ismernek, amelyeket a sajtóban többízben ismertettünk, valamint a fejlődésnek a nyugatitól eltérő üteme, a fejlődésnek a nyugatitól eltérő talaja következtében, — mindennek következtében szocialista Szovjet Köztársaságunk egyelőre sziget marad az imperialista rablás háborgó tengerében. Nyugaton pedig a fő gazdasági tényező az, hogy ez az imperialista háború, amely megkínozta és elgyötörte az emberiséget, olyan bonyolult, olyan éles, olyan szövevényes konfliktusokat idézett elő, hogy léptennyomon, folyton-folyvást olyan helyzet alakul ki, hogy egy hajszálon függ, hogy a háború vagy a béke javára, egyik vagy másik csoportosulás javára dől-e el a kérdés. Éppen ilyen volt a helyzet a legutóbbi napokban. Az ellentétek, a konfliktusok, a harc, az ádáz összecsapás, amely az imperialista hatalmak közötti háborúba nőtt át, úgyhogy ezeknek a hatalmaknak politikájukban már nincs lehetőségük megállítani ezt a háborút, a kapitalizmus több évtizedes fejlődésének gazdasági feltételei következtében arra vezettek, hogy már maguknak az imperialistáknak sincs erejük ahhoz, hogy megállítsák ezt a háborút. Ez szülte a fő ellentéteket, ez zavarta össze és tette bonyolulttá a helyzetet.

Ezekből az ellentétekből következett az, hogy a világ imperialistáinak általános szövetsége — amely a tőkés gazdasági szövetség alapját alkotja s amely természetesen és elkerülhetetlenül a hazát nem ismerő tőke védelmére alakult — a világtörténelem legnagyobb, leghatalmasabb epizódjaival bizonyította be azt, hogy a tőke a haza, a nép és minden más érdekeinek fölébe helyezi a világ tőkései szövetségének védelmét a dolgozókkal szemben. Ez a szövetség nem hajtóereje a politikának.

Persze, ez a szövetség változatlanul a tőkés rend fő

gazdasági tendenciája marad, amelynek végülis elkerülhetetlenül meg kell mutatkoznia. A kapitalizmusnak e fő tendenciája alól kivétel az, hogy az imperialista háború csoportokra, ellenséges csoportokra, ellenséges koalíciókra bontotta az imperialista hatalmakat, amelyek jelenleg, azt lehet mondani, maradéktalanul felosztották maguk között az egész földkerekséget. Ez az ellenségeskedés, ez a harc, ez az életre-halálra menő összecsapás — bizonyos körülmények között — arról tanuskodik, hogy a világ imperialistáinak szövetsége ebben az esetben lehetetlen. Olyan helyzetben vagyunk, amikor az imperialista reakció, az imperialista népmészárlás tajtékos hullámai egyremásra csapkodják a szocialista Szovjet Köztársaság kicsiny szigetét, s a hullámok csakugyan már-már elöntik, de kiderül, hogy a hullámok lépten-nyomon egymáson porladnak szét.

Az imperialista hatalmak közötti fő ellentétek olyan kíméletlen harcra vezettek, hogy sem az egyik, sem a másik csoport — még ha felismeri is kiúttalanságát — nem képes önkényesen kiszakítani magát e háború vasfogójából. Két fő ellentétet domborított ki ez a háború, és ez a két fő ellentét határozta meg a szocialista Szovjet Köztársaság mai nemzetközi helyzetét. Az első — Németország és Anglia végsőkig elkeseredett harca a Nyugati Fronton. Nem egyszer hallottuk, hogy hol az egyik, hol a másik hadviselő tábor képviselői megígérték és kezeskedtek mind saját népüknek, mind más népeknek, hogy még egy utolsó erőfeszítés, és az ellenség beadja derekát, s a haza máris meg van védelmezve, a kultúra és a felszabadító háború érdekei pedig egyszersmindenkorra biztosítva lesznek. Minél tovább húzódik ez a hallatlan küzdelem, minél jobban belebonyolódnak a harcoló felek, annál messzebbre tolódik ki ennek a végeláthatatlan háborúnak a vége. Éppen ez az elkeseredett összecsapás teszi rendkívül nehézzé, majdnem lehetetlenné az imperialista nagyhatalmak szövetségét a Szovjet Köztársaság ellen, amely fennállásának alig fél éve alatt kivívta a világ minden országa valamennyi öntudatos munkásának forró rokonszenvét és osztatlan együttérzését.

A másik ellentét, amely meghatározza Oroszország

nemzetközi helyzetét, Japán és Amerika vetélkedése. Ezeknek az országoknak a gazdasági fejlődése több évtized folyamán töméntelen gyujtóanyagot halmozott fel, amely elkerülhetetlenné teszi, hogy ezek a hatalmak elkeseredett összecsapásban mérkőzzenek meg a Csendes-óceán és partvidéke feletti uralomért. A Távol-Kelet egész diplomáciai és gazdasági története minden kétséget kizáró módon bizonyítja, hogy a kapitalizmus talaján nem lehet elejét venni a Japán és Amerika között érlelődő éles konfliktusnak. Ez az ellentét, amelyet most ideiglenesen eltakar Japánnak és Amerikának Németország ellen kötött szövetsége, késlelteti a japán imperializmus Oroszország elleni támadását. Azt a hadjáratot, amelyet a Szovjet Köztársaság ellen indítottak (a vlagyivosztoki partraszállás, Szemjonov bandáinak támogatása), abbahagyták, mert azzal fenyeget, hogy a Japán és Amerika közötti rejtett konfliktust nyilt háborúvá változtatja. Persze, könnyen lehetséges, és nekünk nem szabad elfelejtenünk, hogy az imperialista hatalmak csoportosulásai, bármennyire szilárdaknak látszanak is, néhány nap alatt felbomolhatnak, ha ezt követelik a szent magántulajdon érdekei, a koncesszióra való szent jogok stb. És talán elég a legkisebb szikra, hogy felrobbantsa a hatalmak ma fennálló csoportosulását és az említett ellentétek akkor már nem nyujthatnak védelmet nekünk.

De az imént vázolt helyzet megmagyarázza, hogy szocialista szigetünk miért tud fennmaradni a tomboló viharban, és ugyanakkor megmagyarázza azt is, hogy miért olyan bizonytalan ez a helyzet és miért tűnik olykor úgy, — a burzsoázia nagy örömére és a kispolgárság rémületére — hogy a hullámok már-már összecsapnak fölötte.

Ennek a helyzetnek külső burka, külső kifejezője egyrészt a breszti szerződés, másrészt a semleges országokra vonatkozó szokások és törvények.

Önök tudják, mit érnek a szerződések és mit érnek a törvények kirobbant nemzetközi konfliktusok idején — nem érnek többet egy papírdarabnál.

Ezeket a szavakat úgy szokás idézni és emlegetni, mint az imperialista külpolitika cinizmusának iskola-

példáját, de a cinizmus nem ezekben a szavakban van, hanem abban a kíméletlen, barbárul és gyötrelmesen kíméletlen imperialista háborúban, amelyben minden békeszerződést és minden semlegességi törvényt sárba tiportak, sárba tipornak és sárba is fognak tiporni mindaddig, amíg fennáll a kapitalizmus.

Ezért, amikor elérkezünk ahhoz a kérdéshez, amely számunkra a legfőbb kérdés — a breszti béke kérdéséhez, e béke megszegése lehetőségének és az ebből származó következményeknek a kérdéséhez, ha szilárdan akarunk állni szocialista lábunkon és nem akarjuk, hogy az ellenforradalmárok — bármilyen szocialista címkével leplezzék is magukat — cselszövéseikkel és provokációikkal megdöntsenek bennünket, egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk minden békeszerződés, egyebek közt a bresztlitovszki szerződés gazdasági alapjáról, minden semlegesség, egyebek közt a mi semlegességünk, gazdasági alapjáról. Nem szabad megfeledkeznünk egyrészt a nemzetközi helyzetről, a nemzetközi imperializmus helyzetéről, — azt az osztályt tartva szem előtt, amely növekszik és amely előbb vagy utóbb, talán még annál is később, mint ahogy mi akarjuk és várjuk, de mégis a kapitalizmus örökösévé válik és legyűri az egész világ kapitalizmusát. Másrészt pedig nem szabad megfeledkeznünk az imperialista országok közötti viszonyokról, az imperialista gazdasági csoportok közötti viszonyokról.

Miután tisztáztuk ezt a helyzetet, elvtársak, azt hiszem, minden nehézség nélkül megértjük, milyen jelentőségük van azoknak a diplomáciai részleteknek, sőt olykor apróságoknak, amelyekre az utóbbi napokban leginkább összpontosítjuk figyelmünket, amelyek az utóbbi napokban állandóan szemünk előtt vannak. Világos, hogy a bizonytalan nemzetközi helyzet a pánik oka. A pánik a kadetoktól, a jobboldali eszerektől és a mensevikektől indul ki, akik azoknak az elemeknek az érdekeit támogatják, amelyek azt akarják, arra törekszenek, hogy pánikot keltsenek. Semmiképpen nem húnyhatunk szemet afelett, hogy a helyzet veszélyes és tragikus, nemzetközi méretekben kell elemeznünk a gazdasági viszonyokat, és meg kell mondanunk: igen, a háború és a béke kérdése hajszálon

függ, mind Nyugaton, mind Távol-Keleten, mert két tendencia áll egymással szemben: az egyik, amely elkerülhetetlenné teszi valamennyi imperialista szövetségét, a másik, amely szembeállítja egymással az imperialistákat — két tendencia, amelyek közül egyiknek sincs szilárd talaja. Igen, Japán most nem tudja teljesen rászánni magát a támadásra, jóllehet milliós hadseregével le tudná gyűrni a tudvalevően gyenge Oroszországot. Mikor következik be ez a támadás, nem tudom, és senki sem tudhatja.

Az ultimátum formája azzal fenyeget, hogy háborút indít a szövetséges népek ellen és szerződést köt Németországgal, de ez néhány nap alatt megváltozhat. Ez mindig megváltozhat, mert az amerikai burzsoázia, amely most hadilábon áll Japánnal, holnap megegyezhet vele, vagy mert a japán burzsoázia holnap megegyezhet a német burzsoáziával. Náluk vannak alapvető érdekek, a földkerekség felosztásával kapcsolatos érdekek, a földbirtokosok, a tőke érdekei, ahogy ők mondják, nemzeti méltóságuk és nemzeti érdekeik biztosításának érdekei. Ezt a kifejezésmódot eléggé ismerik azok, akiknek — nem tudom — bajuk vagy szokásuk az, hogy olvasnak olyan ujságokat, mint az eszer ujságok. És mindenki tudja, amikor gyakran a nemzeti méltóságról beszélnek, 1914 tapasztalatai óta nagyon jól tudjuk, hogy az imperialista rablásnak milyen tényei rejtőznek e beszéd mögött. Érthető, hogy ennek következtében miért olyan bizonytalan a távolkeleti helyzet. Egyet meg kell mondanunk: világosan látnunk kell a kapitalista érdekeknek ezeket az ellentéteit, tudnunk kell, hogy a Szovjet Köztársaság szilárdsága egyre jobban növeli az óriási dolgozó tömegeknek, minden ország dolgozó, kizsákmányolt lakosságának rokonszenvét köztársaságunk iránt.

És ugyanakkor minden pillanatban, minden nap készen kell lennünk és számítanunk kell arra, hogy a nemzetközi politika megváltozik a szélsőséges háborús pártok politikája javára.

A német koalíció helyzetével tisztában vagyunk. Németországban a burzsoá pártok többsége jelenleg a breszti béke betartása mellett van, de ez a többség persze készörömest „javítaná" ezt a békét és szerezne újabb

annektált területeket Oroszország rovására. Ami őket erre az álláspontra kényszeríti, az — ahogy ők mondják: a német nemzeti érdekekből, azaz az imperialista érdekekből kiinduló politikai és katonai megfontolások, ezért kénytelenek a békét választani Keleten, hogy szabad kezet kapjanak Nyugaton, ahol a német imperializmus már sokszor ígért azonnali győzelmet és ahol minden hét vagy minden hónap azt mutatja, hogy ez a győzelem, minél több részleges győzelmet aratnak, annál távolabb van a mérhetetlen messzeségben. Másrészt ott van a háborús párt, amely nem egyszer belenyúlt a breszti szerződésbe és amely természetesen megvan valamennyi imperialista hatalomban — az a háborús párt, amely ezt mondja: az erőt haladéktalanul ki kell használni, nem törődve a további következményekkel. Ez a szélsőséges háborús párt hangja, ezt a pártot ismerjük Németország történetéből, ismerjük azóta, hogy megkezdődtek a történelemben a szédületes katonai győzelmek, ismerjük például 1866-ból, amikor Németország szélsőséges háborús pártja győzelmet aratott Ausztria felett és ezzel a győzelmével teljesen szétzúzta Ausztriát. Mindezek az összeütközések, mindezek a konfliktusok elkerülhetetlenek, és ezek miatt ebből a szempontból most minden egy hajszálon függ, hogy egyrészt a német parlament burzsoá imperialista többsége, a német vagyonos osztályok, a német tőkések, jobbnak látják megmaradni a breszti szerződés talaján, korántsem mondva le, ismétlem, e szerződés „javításáról". És másrészt, minden pillanatban, minden nap készen kell lennünk, számítanunk kell arra, hogy a politika a szélsőséges háborús párt érdekeinek megfelelően megváltozik.

Ennek alapján érthető a nemzetközi helyzet bizonytalansága, érthető, hogy ezen a talajon milyen könnyen változhat a párt helyzete, és érthető, hogy milyen körültekintőnek, óvatosnak, kitartónak és hidegvérűnek kell lennie a Szovjethatalomnak, hogy világosan meghatározhassa feladatát. Az orosz burzsoázia csak táncoljon a francia orientáció és a német orientáció között. Neki ez tetszik. Az orosz burzsoázia egyes helyeken látta, hogy a német támogatásban milyen jó biztosítékot talál a paraszt

ellen, aki elveszi a földet, és a munkás ellen, aki a szocializmus alapjait építi. Az orosz burzsoázia tegnap, hosszú időn át, éveken át hazaárulóknak nevezte azokat, akik elítélték és leleplezték az imperialista háborút, most azonban kész néhány hét alatt megváltoztatni politikai hitvallását és az angol rablókkal való szövetségből átcsapni a német rablókkal való szövetségbe a Szovjethatalom ellen. Csak kapkodjon a különböző színű és árnyalatú burzsoázia, a jobboldali eszerektől és mensevikektől kezdve egészen a baloldali eszerekig. Nem is várunk tőle mást. Hadd keltsen pánikot, mert maga van pánikban. Hadd kapkodjon, ha nem talál más utat és ingadozik az ilyen vagy olyan orientáció között meg az ostoba frázis között, amely nem tudja figyelembe venni azt, hogy a forradalomban, amikor az nagy méreteket ölt, e forradalom elmélyítése érdekében a legkülönbözőbb csoportosulásokon és szakaszokon kell átmennünk. Nekünk, orosz forradalmároknak abban a szerencsében volt részünk, hogy a XX. században szemünk előtt játszódott le két forradalom, amelyek mindegyike rengeteg, magának a népnek az életében erős nyomokat hagyó tapasztalatot adott nekünk arra vonatkozóan, hogy hogyan készül a forradalmi mozgalom, ha valóban mély, valóban komoly ez a mozgalom; hogyan teszik le a vizsgát ebben a mozgalomban a különböző osztályok, milyen úton — olykor hosszú evolúció útján, nehéz, kínos úton — érlelődnek az új osztályok.

Emlékezzenek rá, mit kellett végigcsinálniok a Szovjeteknek, amelyeket 1905-ben teremtett az ösztönös fellendülés, mivel kellett megbirkózniok ezeknek a Szovjeteknek, hogy 1917-ben újra akcióba lépjenek, később pedig micsoda kínszenvedéseket kellett átélniök a burzsoáziával és a munkásosztály leplezett, ádáz ellenségeivel való paktálás idején, amikor ezek a forradalom védelméről, vörös zászlóról szavaltak és a legsúlyosabb bűnt követték el 1917 júniusában — ma, amikor mögöttünk van a munkásosztály többsége, emlékezzenek rá, milyen ára volt annak, hogy az 1905-ös nagy forradalom után a munkásosztály, a paraszti osztály Szovjetjeivel lépjünk a színre. Emlékezzenek erre és gondolkozzanak azon, hogy milyen

tömegméretekben fejlődik a nemzetközi imperializmus ellen folyó harc, gondolkozzanak rajta, milyen nehéz az áttérés ebbe a helyzetbe, amelybe az Orosz Köztársaság jutott, amikor a szocialista hadsereg valamennyi osztagát megelőzte.

Tudom, vannak persze bölcsek, akik nagyon okosaknak tartják, sőt, szocialistáknak nevezik magukat, akik azt hajtogatják, hogy nem kellett volna meghódítani a hatalmat mindaddig, amíg a forradalom nem tör ki valamennyi országban. Nem sejtik, hogy amikor így beszélnek, eltávolodnak a forradalomtól és a burzsoázia oldalára állnak át. Megvárni, amíg a dolgozó osztályok világméretekben végrehajtják a forradalmat — ez azt jelenti, hogy mindnyájan kővé meredünk a várakozásban. Ez badarság. Azzal mindenki tisztában van, hogy a forradalom nehéz. A forradalom, amely az egyik országban ragyogó sikerrel megkezdődött, talán kínos időszakokon fog átesni, mert véglegesen győzni csak világméretekben lehet és csak minden ország munkásainak közös erőfeszítésével. Feladatunk az, hogy legyünk kitartóak és óvatosak, lavírozzunk és visszavonuljunk, amíg nem zárkóznak fel hozzánk az erősítések. Elkerülhetetlenül át kell térnünk erre a taktikára, bármennyire nevessenek is rajta azok, akik forradalmároknak nevezik magukat, de akiknek halvány fogalmuk sincs a forradalomról.

Befejezve az általános tételeket, most rátérek arra, ami az utóbbi napokban riadalmat és pánikot keltett s ami lehetővé tette az ellenforradalmároknak, hogy újra megkezdjék a Szovjethatalom elleni aknamunkájukat.

Már mondottam, hogy a Szovjet Szocialista Köztársaság nemzetközi viszonyainak külső jogi formája és burka egyfelől a bresztlitovszki szerződés volt, másfelől pedig azok az általános törvények és szokások, amelyek meghatározzák a semleges ország helyzetét a hadviselő országok között, és ez a helyzet határozta meg azokat a nehézségeket, amelyek az utóbbi időben felmerültek. A bresztlitovszki szerződésből logikusan az következett, hogy teljes békét kell kötnünk mind Finnországgal, mind Ukrajnával, mind Törökországgal, ennek ellenére mindegyik országgal még ma is háborúban vagyunk, és ez nem az

ország belső fejlődésének eredménye, ebben ez országok uralkodó osztályainak akarata érvényesül. Ebben a helyzetben ideiglenes megoldás csak az az átmeneti lélekzetvételi szünet volt, amelyet a breszti béke aláírásával szereztünk, ez volt az a lélekzetvételi szünet, amelyről oly sok üres és felesleges szó esett, hogy lehetetlen, de amely mégis lehetségesnek bizonyult és amely két hónap alatt meghozta a maga gyümölcseit, amelyet megérzett az orosz katonák többsége, amely lehetővé tette ezeknek a katonáknak, hogy hazatérjenek és megnézzék, mi a helyzet, hogy éljenek a forradalom vívmányaival, éljenek a földdel, körülnézzenek és új erőt merítsenek a rájuk váró újabb áldozatokhoz.

Érthető, hogy ez az ideiglenes lélekzetvételi szünet vége felé közeledőnek látszott, amikor kiéleződött a helyzet mind Finnországban, mind Ukrajnában, mind Törökországban, amikor teljes béke helyett csak azt értük el, hogy elodázódott ugyanaz az éles gazdasági kérdés: háború vagy béke? És kell-e nekünk most újra háborúba lépnünk, a Szovjethatalom békés szándékai ellenére, annak ellenére, hogy a legteljesebb mértékben készek vagyunk feláldozni az úgynevezett nagyhatalmi helyzetet, vagyis azt a jogot, hogy titkos szerződéseket kössünk, a Csernovok, Ceretelik és Kerenszkijek segítségével elrejtsük őket a nép elől, titkos rablószerződéseket írjunk alá és imperialista, rabló háborút folytassunk? A teljes béke helyett mégis csak azt értük el, hogy rövid időre elodázódott ugyanaz az éles kérdés, a háború és a béke kérdése.

Ilyen helyzet előtt állunk tehát ezen a téren, és önök megintcsak világosan látják, mi ennek a kérdésnek végső megoldása, mi a lényege annak a kérdésnek, hogy mire vezetnek az ellenséges csoportok, az imperialista országok közötti ingadozások eredményei — az amerikai konfliktus a Távol-Keleten és a német-angol konfliktus Nyugat-Európában. Érthető, hogyan éleződtek ki ezek az ellentétek Ukrajna megszállásával kapcsolatban, azzal a helyzettel kapcsolatban, amelyet a német imperialisták, különösen a fő háborús párt, gyakran olyan rózsás színben, olyan könnyűnek rajzoltak, és amely, noha hihetetlen nehézségeket okozott éppen Németország szélsőséges

háborús pártjának, most mégis ideiglenesen szárnyat adott az orosz kadetok, mensevikek és jobboldali eszerek reményeinek, akik forró szerelemre lobbantak az iránt, amit Ukrajnának visz Szkoropadszkij, és most abban reménykednek, hogy — úgymond — ez könnyen végbemegy majd Oroszországban is. Ezek az urak tévednek: reményeik füstbe mennek, mert... (*viharos taps*), mert, mondom, ugyanaz a fő háborús párt Németországban, amely nagyonis megszokta, hogy a fegyver erejére tegye fel a tétet, ebben az esetben még ez a párt is olyan helyzetbe került, hogy nem talál támogatásra azoknak az imperialistáknak, burzsoá imperialista köröknek a többségénél, akik észrevették, hogy milyen hallatlan nehézségekkel jár Ukrajna meghódítása, a harc egy egész nép leigázásáért, az a kénytelen szükségszerűség, hogy egy rettentő államcsínyhez folyamodjanak.

Milyen hallatlan nehézségeket idézett elő Németországban ez a fő háborús párt, amikor ez a szélsőséges háborús párt, amely kötelezte magát népe előtt és a munkások előtt, hogy nagyszerű győzelmeket arat a Nyugati Fronton, új, hihetetlen gazdasági és politikai nehézségekkel találta magát szemben: amikor el kellett vonnia a katonai erőket olyan feladatokra, amelyek eleinte szintén könnyűeknek látszottak, — és ilyen nehézségnek bizonyult az a szerződés is, amelyet a békeszerződést aláíró ukrán mensevikekkel és jobboldali eszerekkel kötött.

Németország szélsőséges háborús pártja azt képzelte: küldünk oda nagy csapatokat és szerzünk gabonát. Később azonban kiderült, hogy államcsínyt kell végrehajtani. Ott ez könnyűnek bizonyult, mert az ukrán mensevikek nagyon könnyen belementek ebbe. Utóbb azonban kiderült, hogy az államcsíny újabb roppant nehézségeket szül, mert külön ki kell harcolni minden lépést, hogy megkapják azt a gabonát és nyersanyagot, amely nélkül Németország nem létezhet és amelynek katonai erőszakkal való megszerzése egy megszállt országban túlságosan nagy erőfeszítésekbe és túlságosan sok áldozatba kerül.

Ez az a helyzet, amely kialakult Ukrajnában és amely szárnyat kellett hogy adjon az oroszországi ellenforradalom reményeinek. Érthető, hogy ebben a harcban

Oroszország, amely nem tudta újjáteremteni hadseregét, egyre újabb veszteségeket szenvedett és szenved el. A béketárgyalások is újabb súlyos feltételekre, újabb nyilt és leplezett sarcokra vezettek. Tisztázatlan maradt az a kérdés, hogy milyen egyezmény alapján akarják megszabni Ukrajna határait. A Rádát, amely aláírta az egyezményt, elmozdították. Helyét elfoglalta a földbirtokos hetman. És ennek a bizonytalanságnak a talaján létrejött számos olyan kérdés, amelyek azt mutatják, hogy a háború és a béke kérdése nem változik. Az a részleges fegyverszünet, amely az orosz és a német csapatok között fennáll, az általános helyzet tekintetében még semmit sem dönt el. A kérdés a levegőben lóg. Ugyanezt mondhatjuk Grúziáról is, ahol a kaukázusi mensevikek kormánya már régóta folytatja ellenforradalmi harcát, ahol már régóta harcolnak a magukat szociáldemokratának nevező ellenforradalmárok. Amikor azonban a Szovjethatalom és a dolgozó tömegek győzelme, amely bejárta egész Oroszországot, átcsapott a nem-orosz végekre is, amikor szemmelláthatóvá és kétségtelenné vált, hogy a Szovjethatalom győzelmét — mint ezt a doni kozákság ellenforradalmi képviselői elismerték — nem lehet feltartóztatni, amikor inogni kezdett a kaukázusi mensevik hatalom — Gegecskori és Zsordanija, akik későn kaptak észbe és későn kezdtek beszélni arról, hogy nem kellene-e mégis szót érteni a bolsevikokkal, amikor kiállt Cereteli, aki a török csapatok segítségével vonult hadba a bolsevikok ellen — bizonyos, hogy ők is azt aratják majd, amit a Ráda aratott. (T a p s.)

De ne feledjék el, hogy ha a kaukázusi rádának ezek a mesterei támogatást kapnak a német csapatoktól, mint ahogy megkapta ezt a támogatást az Ukrán Ráda, világos, hogy az Oroszországi Szovjet Köztársaság számára ez újabb nehézségeket, újabb elkerülhetetlen háborút, újabb veszélyeket és újabb bizonytalanságokat jelent. Vannak emberek, akik erre a bizonytalanságra, a bizonytalan helyzet súlyos voltára hivatkozva — s valóban, ez a bizonytalan helyzet néha rosszabb minden biztos helyzetnél — vannak emberek, akik azt mondják, hogy ezt a bizonytalanságot könnyen ki lehet küszöbölni, csak követelni kell nyiltan, hogy a németek tartsák be a breszti szerződést.

Volt alkalmam hallani ilyen naív embereket, akik baloldaliaknak tartják magukat, valójában azonban csak kispolgárságunk korlátoltságát tükrözik . . .*

Elfelejtik, hogy előbb győzni kell, s csak azután lehet valamit követelni. Ha önök nem győztek, az ellenség halogathatja a választ, vagy akár egyáltalán nem is válaszol a követelésekre. Ez az imperialista háború törvénye.

Önök ezzel nincsenek megelégedve. Értsenek hozzá, hogyan kell megvédelmezni hazájukat. A szocializmusnak, a munkásosztálynak, a dolgozónak joga van a hazát védeni.

Még csak annyit mondok, hogy a kaukázusi határon ez a bizonytalan helyzet Gegecskori kormányának teljesen megbocsáthatatlan ingadozása következtében alakult ki; Gegecskori kormánya először kijelentette, hogy nem ismeri el a breszti békét, azután meg kikiáltja a függetlenséget, anélkül, hogy megmondta volna nekünk, milyen területre terjed ki ez a függetlenség. Számtalan szikratáviratot küldtünk neki: szíveskedjék közölni, milyen területre tart igényt. Függetlenségre tarthat igényt, ahhoz joga van, de ha függetlenségről beszél, kötelessége megmondani, mekkora az a terület, amelyet képvisel. Ennek egy hete. Rengeteg táviratot küldtünk, de választ nem kaptunk egyre sem. Erre spekulál a német imperializmus. Németország, valamint Törökország is, mint csatlósállam, ezért tudott előnyomulni, nem válaszolva semmire, rá se hederítve semmire, kijelentve: mi bekebelezzük azt, amit bekebelezhetünk, mi nem szegjük meg a breszti békét, mert a kaukázusontúli hadsereg nem ismeri el ezt a békét, mert Kaukázus független.

De kitől független Gegecskori kormánya? A Szovjet Köztársaságtól független, a német imperializmustól azonban függ egy kissé, és ez természetes. (T a p s.)

Íme, elvtársak, ilyen helyzet alakult ki, ennyire éleződtek ki a viszonyok az utóbbi napokban, ez az a helyzet, amely csak újra és eléggé szemléletesen igazolta annak a taktikának helyességét, amelyet pártunk, az Oroszországi

* Itt kimarad egy mondat, amely a gyorsírói jegyzetben olvashatatlan. — *Szerk.*

Kommunista Bolsevik Párt a legtöbb esetben folytatott, s amelyhez az utóbbi hónapok folyamán szilárdan ragaszkodott.

Rendelkezésünkre áll a forradalom nagy tapasztalata és ebből a tapasztalatból megtanultuk, hogy a kíméletlen nyomás taktikáját kell folytatni, amikor az objektív feltételek ezt megengedik, amikor a paktálással szerzett tapasztalatok megmutatták, hogy a tömegek fel vannak háborodva és hogy a nyomás ennek a fordulatnak a kifejezője lesz. De a várakozás taktikájához, a haladéktalan erőgyüjtéshez kell folyamodnunk akkor, amikor az objektív körülmények nem teszik lehetővé, hogy általános, kíméletlen ellenállásra szólítsuk fel a tömegeket.

Aki nem húnyja be a szemét, aki nem vak, az tudja, hogy most csak azt ismételjük, amit eddig is és mindig is mondottunk, hogy mi nem feledkezünk meg arról, hogy az orosz munkásosztály gyenge a nemzetközi proletariátus többi osztagához képest. Nem a mi akaratunk, hanem a történelmi körülmények, a cári rendszer öröksége, az orosz burzsoázia petyhüdtsége tette azt, hogy ez az osztag eléje került a nemzetközi proletariátus többi osztagának, és nem azért, mert mi akartuk ezt, hanem azért, mert a körülmények ezt követelték. De nekünk ki kell tartanunk őrhelyünkön, amíg meg nem érkezik szövetségesünk, a nemzetközi proletariátus, amely eljön és elkerülhetetlenül jönni fog, de amely mérhetetlenül lassabban jön, mint ahogy mi várjuk és akarjuk. Ha látjuk, hogy ez a proletariátus az objektív körülmények folytán túlságosan lassan jön, mégis ragaszkodnunk kell taktikánkhoz, azaz várakozó állásponton kell maradnunk, ki kell használnunk az imperialisták közötti konfliktusokat és ellentéteket, lassan erőt kell gyüjtenünk, és meg kell tartanunk a Szovjethatalomnak azt a szigetét a háborgó imperialista tenger közepén, amelyre már most is minden ország munkásainak és dolgozóinak tekintete szegeződik. Ezért mondjuk, hogy ha a szélsőséges háborús párt bármely pillanatban legyőzheti bármelyik imperialista koalíciót és új, váratlan, imperialista koalíciót hozhat létre ellenünk, mi ezt neki legalábbis nem könnyítjük meg. Ha az imperialisták megtámadnak bennünket — igen, mi most honvédők

vagyunk —, megteszünk minden tőlünk telhetőt, megteszünk mindent, amit a diplomáciai taktika megtehet, megteszünk mindent, hogy ennek a támadásnak a pillanatát minél messzebbre tegyük, megteszünk mindent, hogy az a rövid és bizonytalan lélekzetvételi szünet, amelyet márciusban csikartunk ki, hosszabb legyen, mert szilárd meggyőződésünk, hogy mögöttünk vannak a munkások és a parasztok tízmilliói, akik tudják, hogy ennek a lélekzetvételi szünetnek minden hetéből, még inkább minden hónapjából új erőt merítenek, hogy erősítik a Szovjethatalmat, hogy szilárd és megingathatatlan hatalommá teszik, hogy új lelket öntenek beléje és a kimerítő reakciós háború okozta elgyengülés és fáradtság után összeszedik magukat, hogy készek legyenek vállalni a végső és döntő harcot, amikor majd a szocialista Szovjet Köztársaságra ráront a külső erő.

1917 október 25 óta mi honvédők vagyunk, kivívtuk a jogot arra, hogy védjük a hazát. Mi nem a titkos szerződéseket védelmezzük, a titkos szerződéseket mi felbontottuk, felfedtük őket az egész világ előtt, mi a hazát védjük az imperialistáktól. Védjük és győzni fogunk. Nem a nagyhatalmi helyzetet védelmezzük: Oroszországból semmi sem maradt, csak Nagyoroszország — nem nemzeti érdekeket védelmezünk, mert mi állítjuk, hogy a szocializmus érdekei, a világszocializmus érdekei felette állnak a nemzeti érdekeknek, az állam érdekeinek. Mi a szocialista haza honvédői vagyunk.

Ezt nem lehet deklarációval elérni, hanem csak azzal, hogy megdöntjük a burzsoáziát saját országunkban, kíméletlen és életre-halálra menő háborúval, amelyet odaát kezdtek meg, és tudjuk, hogy mi győzünk. Kicsiny sziget vagyunk a környező háborús imperialista világ tengerében, de ezen a szigeten mi megmutattuk és bebizonyítottuk, hogy mire képes a munkásosztály. Ezt tudják és elismerték. Bebizonyítottuk, hogy jogunk van a haza védelmére, mi honvédők vagyunk és a legkomolyabban vesszük ezt a védelmet, mert erre a komolyságra megtanított bennünket a négyesztendős háború, a legkomolyabban és a legóvatosabban, s ezt megérti minden munkás, minden paraszt, aki valaha is látott katonát és tudja, mit élt

át a katona a háború e négy esztendeje alatt, s ezt az óvatosságunkat csak azok a forradalmárok nem értik meg esetleg, ezen csak azok mulathatnak, ezt csak azok a forradalmárok vehetik félvállról, akik csak szájukkal, de nem tettekben forradalmárok. Éppen azért, mert a haza védelmének hívei vagyunk, azt mondjuk: a védelemhez szilárd és erős hadsereg, erős hátország kell, a szilárd és erős hadsereghez pedig elsősorban a közellátás szilárd megszervezése szükséges. Az szükséges ehhez, hogy a proletárdiktatúra ne csak a központi hatalomban fejeződjék ki, ez az első lépés, és csak az első lépés, de diktatúrának kell lennie egész Oroszországban, ez a második lépés, és csak a második lépés — és ezt a lépést még nem tettük meg úgy, ahogy kell. Nekünk szükségünk van, nekünk elengedhetetlenül szükségünk van a proletár fegyelemre, az igazi proletárdiktatúrára, amikor az öntudatos munkások szilárd és vaskemény hatalma érződik országunk minden távoli szegletében, amikor egyetlenegy kulák, egyetlen gazdag, a gabonamonopólium egyetlenegy ellensége sem marad büntetlenül, hanem megtalálja és megbünteti őket a munkásosztály fegyelmezett diktátorainak, a proletár diktátoroknak büntető vaskeze. (T a p s.)

És kijelentjük: a haza védelmében mi óvatosak vagyunk, amit diplomáciánk megtehet, hogy messzebbre tegye a háború pillanatát, hogy meghosszabbítsa a szünetet, mindent kötelesek vagyunk megtenni, és igérjük a munkásoknak és a parasztoknak, hogy mindent elkövetünk a béke érdekében. És meg is tesszük ezt. És a burzsoá urak és Fejbólintó Jánosaik, akik azt hiszik, hogy ugyanúgy, mint Ukrajnában, ahol végre lehetett hajtani az államcsínyt, nálunk is világrahozhatnak majd új Szkoropadszkijokat — ne feledjék el ezek az urak, hogy ha a német háborús pártnak akkora fáradságába került elérni az államcsínyt Ukrajnában, Szovjet-Oroszországban kellő ellenállásra talál majd. Igen, ezt mindenki láthatja, ezt a vonalat támogatta a Szovjethatalom, meghozott minden áldozatot, hogy megszilárdítsa a dolgozó tömegek helyzetét az országban.

A helyzet, a béke kérdésével, Finnország kérdésével kapcsolatban, a következő szavakkal jellemezhető: Ino

erődje és Murman. Ino erődje — Petrográd védelmének kulcsa, területi helyzeténél fogva a finn állam kebelébe tartozik. Amikor békét kötöttünk Finnország munkáskormányával, mi, a szocialista Oroszország képviselői, elismertük Finnország teljes jogát az egész területre, de mindkét kormány kölcsönös beleegyezésével Ino erődje Oroszország kezén maradt „a szocialista köztársaságok közös érdekeinek védelme érdekében", ahogy a megkötött szerződés kimondja[111]. Érthető, hogy csapataink aláírták ezt a békét Finnországban, aláírták ezeket a feltételeket. Érthető, hogy a burzsoá és ellenforradalmi Finnország nem állhatta meg ezt szó nélkül. Érthető, hogy a reakciós és ellenforradalmi burzsoázia Finnországban igényeket támasztott erre az erődre. Érthető, hogy emiatt a kérdés nemegyszer kiéleződött és most is eléggé élén áll. Egy hajszálon függ a dolog. Érthető, hogy a helyzetet még jobban kiélezte Murman kérdése, amelyre az angolok és a franciák tartanak igényt, mert tízmilliókat fordítottak a kikötő kiépítésére, hogy biztosítsák katonai hátországukat a Németország elleni imperialista háborújukban. Ezek olyan nagyszerűen tiszteletben tartják a semlegességet, hogy mindent elvinnének, amihez hozzájuthatnak. A rabláshoz elegendő indok az, hogy nekik van páncéloshajójuk, nekünk pedig nincs semmink, amivel el lehetne azt kergetni. Érthető, hogy a kérdésnek emiatt aztán ki kellett éleződnie. Van egy külső burok, egy jogi meghatározás, amely a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete következtében állt elő, amely előírja, hogy semleges területre nem teheti be a lábát egyik hadviselő államnak a fegyveres ereje sem anélkül, hogy le ne fegyvereznék. Az angolok Murmanban partraszállították haderőiket, s nekünk nem állt módunkban, hogy ugyancsak katonai erővel megakadályozzuk ezt. Ennek következtében azután erősen ultimátumra emlékeztető követeléseket támasztanak velünk szemben, hogy, úgymond, ha nem tudjátok megvédelmezni semlegességteket, a ti területeteken fogunk háborúzni.

De már megalakult a munkás-paraszt hadsereg, a kerületekben és a kormányzóságokban ez a hadsereg egyesítette a paraszti lakosságot, amely visszatért a föld-

birtokosoktól elvett földjéhez — már van mit védelmeznie; ez a hadsereg elkezdte építeni a Szovjethatalmat és élosztaggá válik, ha Oroszországot támadás éri, egyemberként fogadjuk az ellenséget. Időm letelt, és befejezésül bátorkodom felolvasni azt a táviratot, amelyet szikratávírón kaptunk Ioffe elvtárstól, a Szovjet Köztársaság berlini követétől. Ez a távirat megmutatja önöknek, hogy egyrészt, követünk is igazolja, hogy helyesen vázoltam-e itt a nemzetközi viszonyokat, és hogy, másrészt, a Szovjet Köztársaság külpolitikája komoly politika — felkészülés a haza védelmére, következetes politika, amely nem enged meg egyetlenegy olyan lépést sem, amely a nyugati és keleti imperialista hatalmak szélsőséges pártjainak malmára hajtaná a vizet. Ennek a politikának komoly alapja van és nem táplál semmiféle illúziókat. Mindig fennáll az a lehetőség, hogy bármely napon ránk támad egy katonai erő, és mi, munkások és parasztok, megmondjuk magunknak és az egész világnak, és be tudjuk bizonyítani, hogy egyemberként kelünk a Szovjet Köztársaság védelmére, továbbá pedig ennek a táviratnak a felolvasása, remélem, méltó befejezése lesz beszédemnek és megmutatja nekünk, milyen szellemben dolgoznak a Szovjet Köztársaság képviselői külföldön a Szovjetek, valamennyi szovjet intézmény és a Szovjet Köztársaság javára.

„A mai utolsó szikratáviratok arról adnak hírt, hogy a német hadifogoly-bizottság pénteken, május 10-én indul útnak. Már kézhez kaptuk a német kormány jegyzékét, amelyben javasolja, hogy alakítsunk külön bizottságot ukrajnai és finnországi vagyonunk valamennyi jogi kérdésének megvitatására. Én hozzájárultam egy ilyen bizottság megalakításához, kértem Önöket, küldjenek megfelelő katonai és jogi megbízottakat. Ma volt egy beszélgetésem a további előnyomulással, az Ino-erőd kiürítésének követelésével és az oroszoknak Németországhoz való viszonyával kapcsolatban. A következő választ kaptam: a német hadvezetőség kijelenti, hogy sehol nem nyomul tovább előre, Németország Ukrajnában és Finnországban betöltötte szerepét, Németország hajlandó előmozdítani Kievvel és Helsingforsszal való béketárgyalásainkat, és ennek érdekében érintkezésbe lép a nevezett kormányokkal. Ino erődjének kérdése a Finnországgal való

béketárgyalások idején: a szerződés értelmében az erődöket le kell rombolni, Németország úgy véli, hogy a határmegállapításnál el lehet fogadni a vörösökkel kötött szerződésünket, a fehérek még nem adtak választ. A német kormány hivatalosan kijelenti: Németország szilárdan áll a breszti szerződés talaján, békés viszonyban akar lenni velünk, nincsenek semmiféle agresszív tervei és semilyen támadást nem fog indítani ellenünk. Megígéri, hogy követelésemnek megfelelően a Németországban élő orosz állampolgárokat a többi semlegessel egyenlő bánásmódban fogja részesíteni."

Ujságtudósítás megjelent a „Pravda"
93. és 94. számában,
1918 május 15-én és 16-án,
az „Izvesztyija VCIK" 95. számában,
1918 május 15-én.

ELŐADÓI BESZÉD A HELYZETRŐL AZ OK(b)P MOSZKVA-TERÜLETI KONFERENCIÁJÁN, 1918 MÁJUS 15-ÉN[112]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin mindenekelőtt a „baloldaliak" külpolitikai nézeteivel foglalkozik és rámutat a breszti tárgyalások roppant agitációs jelentőségére, mivel a nyugati proletariátus ebből sokmindent megtudhat, megértheti, kik azok a bolsevikok, milyen a helyzet nálunk a forradalom után és így tovább. Most a megoldás nem a breszti szerződés nyilt megszegése, hanem az, hogy tudjunk lavírozni abban a bonyolult nemzetközi helyzetben, amely az egyes imperialista országok közötti érdekellentétek következtében kialakult. Számításba kell venni a Japán és Amerika, illetve Németország és Anglia közötti viszonyokat, a német kapitalista és háborús pártban uralkodó nézeteltéréseket stb. A belpolitikában proletár fegyelemre van szükség, harcolnunk kell a falusi kulákok ellen, gondoskodnunk kell gabonáról, meg kell teremtenünk a teljes közellátási diktatúrát és a munkásosztály diktatúráját az országban. Válaszolva a „baloldaliaknak" az államkapitalizmus kérdésében, Lenin megmagyarázza, hogy az államkapitalizmustól nincs miért félnünk, mert a kapitalizmusból a szocializmusba való mai gyötrelmes átmenetben legfőbb gondunk az, hogy megóvjuk az ipart, és csak az ipar nagyüzemű szervezete útján — ez pedig jelenleg csak államkapitalizmus mellett lehetséges — lehet megszervezni a termelést és lehet pontosan nyilvántartani a termelést és a fogyasztást. Ennek elengedhetetlen feltétele a munkásellenőrzés. Lenin példaképpen megemlíti a bőripari munkásokat, e munkások nagyfokú szervezettségét, a magánvállalatokban bevezetett munkásellenőrzést.

„Pravda" 95. sz.
1928 május 17.

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJETEK PÉNZÜGYI OSZTÁLYAI KÉPVISELŐINEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 18-ÁN[113]

Az ország pénzügyi helyzete válságos. Az ország szocialista átalakításának feladata egész sor nehézséggel jár, amelyek néha leküzdhetetleneknek látszanak, de én azt hiszem, hogy bármilyen nehéz is munkánk, amely léptennyomon beleütközik a kispolgárság, a spekulánsok és a vagyonos osztályok ellenállásába, el kell végeznünk.

Önök, a gyakorlat emberei, a tapasztalat emberei, mindenkinél jobban tudják, milyen nehézségeket kell leküzdenünk, amikor az általános tételekről és rendeletekről áttérünk a mindennapi életre. Óriási munka vár itt ránk, mert a vagyonos osztályok kétségbeesett ellenállást fognak kifejteni, de minél nehezebb lesz a munka, annál áldásosabbak lesznek eredményei, amikor majd legyőzzük a burzsoáziát és alávetjük a Szovjethatalom ellenőrzésének. Feladataink olyanok, hogy érdemes dolgoznunk értük és érdemes megindítanunk a végső és döntő rohamot a burzsoázia ellen, hiszen ezeknek a feladatoknak a megvalósításától függ az ország szocialista átalakításának sikere.

Azok a legfőbb pénzügyi feladatok, amelyeket a Szovjethatalom kitűzött, azonnal alkalmazandók a gyakorlati életben, és ez a tanácskozás hozzá fog járulni ahhoz, hogy az általunk tervbe vett reformok ne maradjanak puszta deklarációk.

Minden áron tartós pénzügyi reformokat kell végrehajtanunk, mert nem szabad elfelejtenünk, hogy minden radikális reformunk kudarcra van kárhoztatva, ha nem érünk el sikert pénzügyi politikánkban.

A Népbiztosok Tanácsa nevében figyelmükbe ajánlom azokat a feladatokat, amelyek nagyszámú tanácskozáson tisztázódtak, és kérem önöket, hogy ezeket rész-

letesen dolgozzák ki úgy, hogy az életben gyakorlatilag alkalmazhatók legyenek. Ezek a feladatok a következők:

PÉNZÜGYI KÖZPONTOSÍTÁS

Pénzügyi központosításra van szükségünk, koncentrálnunk kell erőinket; ezeknek az elveknek az érvényesítése nélkül nem valósíthatjuk meg azokat a gazdasági reformokat, amelyek biztosítják, hogy minden állampolgárnak meglesz a betevő falatja és a lehetősége kulturális szükségleteinek kielégítésére.

A központosítás szükségességét a néptömegek ma már kezdik felismerni; ha ez a fordulat lassú, annál mélyebb és szélesebb lesz majd; ha decentralizációs törekvések figyelhetők meg — ez az átmeneti idő betegsége, a növekedés betegsége; ez a betegség teljesen természetszerű, mivel a cári és burzsoá centralizmus gyűlöletet és undort ébresztett a néptömegekben mindenfajta központi hatalommal szemben.

Szerintem a centralizmus a dolgozó tömegek bizonyosfokú biztosításának minimuma. Én híve vagyok a helyi szovjet szervezetek legszélesebbkörű autonómiájának, de ugyanakkor azt hiszem, ahhoz, hogy az ország tudatos átalakítása érdekében végzett munkánk termékeny legyen, egységes, szigorúan meghatározott pénzügyi politikára van szükség és arra, hogy a legfelső intézményektől a legalsóbbakig szigorúan végrehajtsák a rendeleteket.

Mi önöktől várjuk az ország pénzügyi központosítására vonatkozó rendeletet.

JÖVEDELEM- ÉS VAGYONADÓ

A második feladat, amely megoldásra vár — a progresszív jövedelem- és vagyonadó helyes megszervezése. Önök tudják, hogy minden szocialista ellenzi a közvetett adókat, mert szocialista szempontból az egyetlen helyes adó a progresszív jövedelem- és vagyonadó. Nyiltan megmondom, hogy ennek az adónak a bevezetésekor rendkívül komoly nehézségekbe fogunk ütközni; a vagyonos osztályok kétségbeesett ellenállást fognak kifejteni.

A burzsoázia most megvesztegetéssel és összeköttetései

révén vonja ki magát az adófizetés alól; ezeket a kibúvókat le kell zárnunk előtte. Sokat tervbe vettünk ezen a téren, megtisztítottuk a talajt az alapzat számára, de ennek az épületnek magát az alapját még nem teremtettük meg. Most érkezik el ennek az ideje.

A jövedelemadó kérdése olyan, hogy megvalósításához a rendeletek egymagukban nem elegendők, gyakorlati módszerekre, tapasztalatokra van szükség.

Úgy véljük, hogy át kell térnünk a jövedelemadó rendszeres havi behajtására. Növekszik azoknak a személyeknek a hányada, akik az államkincstártól kapják jövedelmüket; intézkedni kell, hogy ezeknek a személyeknek a jövedelemadóját fizetésükből való levonás útján hajtsák be.

Jövedelemadót kivétel nélkül minden jövedelem és kereset után ki kell vetni; a bankóprés, az eddigi gyakorlat, csak mint ideiglenes rendszabály igazolható; ennek át kell adnia a helyét a progresszív jövedelem- és vagyonadónak, nagyon gyakori behajtási idővel.

Kérem önöket, dolgozzák ki ezt a rendszabályt részletesen, gyakorlatilag, és pontosan állapítsák meg azokat a terveket, amelyeket a legrövidebb időn belül rendeletekké és utasításokká tudnánk formálni.

A sarc kérdését illetőleg Lenin azt mondja: Korántsem ellenzem a sarcot általában; a burzsoázia felszámolása érdekében a proletariátusnak elengedhetetlenül szüksége volt a sarcra; ez az átmeneti időszak helyes rendszabálya, de most az átmeneti időszak véget ért és a vagyonos osztályok kizárólagos megadóztatásának helyét az egységes, központi, állami adónak kell elfoglalnia.

Kétségtelen, hogy a burzsoázia minden erejéből azon lesz, hogy kijátssza törvényeinket, aljas csalásokhoz folyamodjon. Mi ez ellen harcolni fogunk, hogy végleg felszámoljuk a burzsoázia maradványait.

MUNKAKÖTELEZETTSÉG

Pénzügyi politikánk harmadik feladata a munkakötelezettség bevezetése és a vagyonos osztályok tagjainak nyilvántartásba vétele.

A régi kapitalizmust, amely a szabadversenyen alapult, ez a háború véglegesen megölte — átadta helyét a monopolizált államkapitalizmusnak. Nyugat előrehaladott országai: Anglia és Németország, a háborúval kapcsolatban áttértek az egész termelés legszigorúbb nyilvántartására és ellenőrzésére, bevezették a munkakötelezettséget a vagyontalan osztályok számára, rengeteg kibúvót hagyva a burzsoáziának. Nekünk fel kell használnunk ezeknek az országoknak a tapasztalatait, de a munkakötelezettség bevezetését nem elsősorban a szegényeknél kell kezdeni, akik amúgyis elég áldozatot hoztak a háború oltárán, hanem a vagyonosoknál, akik meggazdagodtak a háborún.

Napirenden van a munka-, adó- és költségvetési könyvek bevezetése mindenekelőtt a burzsoázia számára, hogy látni lehessen, mennyi munkát végez minden egyes burzsoá az ország javára. Az ellenőrzésnek a helyi Szovjetek kezében kell összpontosulnia. A szegényekre vonatkozóan ez a rendszabály most teljesen felesleges, mert nekik amúgyis jócskán kell dolgozniok — ezen kívül a szakszervezetek mindent elkövetnek a munka termelékenységének emelése és a munkafegyelem megteremtése érdekében.

A vagyonos lakosság minden egyes tagjának nyilvántartásba vétele, egy törvény, amely kötelezi a gazdagokat, hogy munka-, adó- és költségvetési könyveket tartsanak — ez az a feladat, amelyet mindenekelőtt meg kell oldanunk. Ezt a kérdést gyakorlatilag és konkrétan ki kell dolgozni. Ez a rendszabály lehetővé teszi nekünk majd, hogy az adóterheket az igazságosság követelményeinek megfelelően a gazdagokra hárítsuk át.

ÚJ PÉNZJEGYEK

A mai helyzet negyedik feladata: a régi pénzjegyek kicserélése új pénzjegyekkel. A bankjegy, a papírpénz — mindaz, amit ma pénznek nevezünk —, ezek az utalványok a társadalmi jólétre, azért bomlasztók és veszélyesek, mert a burzsoázia, amely őrzi ezeket a pénzkészleteket, gazdasági hatalmának birtokában marad.

Ezt a jelenséget gyengítendő a legszigorúbban nyilvántartásba kell vennünk a forgalomban levő papírpénzt, hogy a régi pénzt maradéktalanul kicseréljük új pénzzel. Kétségtelen, hogy e rendszabály megvalósítása folyamán rendkívüli gazdasági és politikai nehézségekbe fogunk ütközni; gondos előkészítő munkát kell végeznünk — többmilliárdnyi új pénzt kell kinyomatnunk, minden volosztyban, minden nagy város minden negyedében takarékpénztárakat kell létesítenünk, de mi nem riadunk vissza ezektől a nehézségektől. A legrövidebb határidőt tűzzük ki, amelyen belül mindenkinek be kell jelentenie a nála levő pénz mennyiségét és meg kell kapnia helyette az új pénzt; ha az összeg kicsiny, egy rubelért egy rubelt kap; ha viszont meghalad bizonyos összeget, csak egy részét kapja meg új pénzben. Ez a rendszabály kétségtelenül igen erős ellenállásra talál nemcsak a burzsoáziánál, hanem a falusi kulákoknál is, akik meggazdagodtak a háborún és földbe ásták az ezres bankókkal megtöltött palackokat. Szemtől szembe találjuk magunkat az osztályellenséggel. Nehéz, de hálás harc lesz ez. Sorainkban senki sem kételkedik abban, hogy nekünk vállalnunk kell e harc minden terhét, mert ez a harc szükséges és elkerülhetetlen. E rendszabály végrehajtása érdekében óriási előkészítő munkát kell elvégeznünk: ki kell dolgoznunk a bejelentési ív típusát, propagandát kell kifejtenünk a községekben, ki kell tűznünk a régi pénz becserélésének időpontját stb. De ezt elvégezzük. Ez lesz a végső, döntő roham a burzsoázia ellen és ez módot ad nekünk arra, hogy fizessük az ideiglenes sarcot a külföldi tőkének, amíg nem üt a szociális forradalom órája Nyugaton — és hogy végrehajtsuk a szükséges reformokat az országban.

Lenin befejezésül a Népbiztosok Tanácsa nevében eredményes munkát kíván a kongresszusnak. (Lenin beszédét többízben viharos taps szakítja félbe.)

Ujságtudósítás, megjelent az „Izvesztyija VCIK" 99. számában, 1918 május 19-én.

LEVÉL AZ ÁLLAMOSÍTOTT ÜZEMEK KÉPVISELŐINEK ÉRTEKEZLETÉHEZ 1918 MÁJUS 18[114]

Miután meghallgattam a legnagyobb vasgyárak értekezletének munkásküldöttsége által megválasztott elvtársak beszámolóját és elolvastam az értekezlet határozatát, kijelenthetem, hogy a Népbiztosok Tanácsa szerintem minden bizonnyal egyhangúlag állást fog foglalni a haladéktalan államosítás *mellett*, ha az értekezlet teljes energiával hozzáfog a munkálatok tervszerű, szigorú szervezettségének biztosításához és a munka termelékenységének emeléséhez.

Ezért kívánatos, hogy az értekezlet: 1) haladéktalanul válasszon egy Ideiglenes Tanácsot a gyárak egyesítésének előkészítésére; 2) felhatalmazza a Vasas Szakszervezet Központi Bizottságát arra, hogy a Legfőbb Népgazdasági Tanáccsal egyetértésben módosítsa, kiegészítse ennek az Ideiglenes Tanácsnak az összetételét olyan irányban, hogy az valamennyi államosított gyár egységes szövetségének (vagy egyesülésének) *Igazgatósága* legyen; 3) jóváhagyja vagy határozatilag törvényerőre emelje a belső üzemi rendtartást a brjanszki szabályok[115] mintájára szigorú munkafegyelem megteremtése érdekében; 4) jelöljön szakembereket, mérnököket, a nagyüzemű termelés megszervezéséhez értő szakembereket az Igazgatóságba, vagy megbízza a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot, hogy az kutasson fel és nevezzen ki ilyen embereket; 5) kívánatos, hogy a legjobban megszervezett gyárak munkásait, illetve a nagyüzemű termelés vezetésében legtapasztaltabb munkásokat elküldjék (mármint az Ideiglenes Tanács vagy a Vasas Szakszervezet Központi Bizottsága) segíteni a

kevésbbé sikeresen működő gyárak munkájának helyes megszervezésében; 6) ha biztosítják minden anyag szigorú nyilvántartását és ellenőrzését a munka termelékenysége érdekében — óriási nyersanyag- és munkamegtakarítást lehet és kell majd elérni.

Azt hiszem, hogy ha az értekezlet és az általa választott intézmények erőteljes munkát végeznek, a *legközelebbi napokban* dűlőre lehet juttatni az államosítást a Népbiztosok Tanácsában.

„Izvesztyija VCIK" 99. sz.
1918 május 19.

A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ INTÉZETT TÁVIRAT VÁZLATA 1918 MÁJUS 21[116]

Csak akkor tarthatjuk meg a Szovjethatalmat, csak akkor tarthatjuk meg és szilárdíthatjuk meg a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak a földbirtokosok és a tőkések *felett* aratott győzelmét, ha az öntudatos munkások a legszigorúbb, vaskezű hatalmat gyakorolják. Csakis ilyen hatalom vonhatja magához és egyesítheti maga körül a dolgozók összességét, az egész szegénységet.

Munkás elvtársak! Gondoljatok arra, hogy a forradalom válságos helyzetben van. Gondoljatok arra, hogy a forradalmat *csak ti* menthetitek meg; senki más.

Tízezrével kellenek nekünk válogatott, élenjáró, a szocializmushoz hű munkások, akik megvesztegethetetlenek, akik képtelenek fosztogatásra, akik acélos erővel tudnak fellépni a kulákok, spekulánsok, feketézők, korrupt és bomlasztó elemek ellen.

Ez az, amire égetően és haladéktalanul szükségünk van.

Ez az, ami nélkül elkerülhetetlen az éhínség, a munkanélküliség, elkerülhetetlen a forradalom pusztulása.

A szervezettségben van a munkások ereje és menekvése. Ezt tudja mindenki. Most a munkásoknak egy különleges szervezetére van szükség, a munkások vaskezű hatalmának szervezetére a burzsoázia legyőzése érdekében. Munkás elvtársak! a forradalom ügye, a forradalom megmentése a ti kezetekben van.

Az idő nem vár: a mérhetetlenül nehéz május után a még nehezebb június és július következik, sőt, talán még augusztus egy része is.

„Petrogradszkaja Pravda"
103. sz. 1918 május 22.

AZ ÉHÍNSÉGRŐL

(LEVÉL A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ)

Elvtársak! A napokban nálam járt küldöttjük, pártunk tagja, a Putyilov-gyár egyik munkása. Ez az elvtárs részletesen ismertette velem a petrográdi éhínség rendkívül nyomasztó képét. Mindnyájan tudjuk, hogy a közellátás ügye számos ipari kormányzóságban ugyanilyen válságos, az éhség ugyanilyen kínzón kopogtat a munkások és általában a szegények ajtaján.

Ugyanakkor látjuk, hogy vadul tombol a gabonával és egyéb élelmiszerekkel űzött spekuláció. Az éhínségnek nem az az oka, hogy Oroszországban nincs gabona, hanem az, hogy a legfontosabb és legdöntőbb kérdésben, a gabonakérdésben a burzsoázia és a gazdagok döntő, elkeseredett rohamot indítanak a dolgozók uralma, a munkások állama, a Szovjethatalom ellen. A burzsoázia és a gazdagok mind, beleértve a falusi gazdagokat, a kulákokat is, kijátsszák a gabonamonopóliumot, dezorganizálják az állami kenyérelosztást, amely az egész lakosság és elsősorban a munkások, a dolgozók, a szükséget szenvedők hasznát és érdekeit tartja szem előtt. A burzsoázia kijátssza a szabott árakat, spekulál a gabonával, száz, kétszáz rubelt és még többet is keres egy pud gabonán, rombolja a gabonamonopóliumot és a szervezett kenyérelosztást, rombolja vesztegetéssel, emberek megvásárlásával, mindannak alávaló támogatásával, ami veszélyezteti a munkások hatalmát, amely a szocializmus első, alapvető, legfőbb elvének megvalósítására törekszik: „aki nem dolgozik, ne is egyék".

„Aki nem dolgozik, ne is egyék" — ezt megérti minden dolgozó. Ezzel egyetért minden munkás, minden szegényparaszt, sőt minden középparaszt is, mindenki, aki életé-

ben valaha is szükséget látott, mindenki, aki valaha is saját keresetéből élt. Oroszország lakosságának kilenctizedrésze egyetért ezzel az igazsággal. Ez az egyszerű, lehető legegyszerűbb és legnyilvánvalóbb igazság — a szocializmus alapja, a szocializmus kiapadhatatlan erőforrása, végső győzelmének elpusztíthatatlan záloga.

A lényeg azonban az, hogy más ezt az igazságot aláírni, fogadkozni, hogy egyetértünk vele, szavakban elismerni, és megint más: érteni a megvalósításához. Amikor százezreket és milliókat gyötör az éhség (Petrográdban, a nem-földművelő kormányzóságokban, Moszkvában) — egy olyan országban, ahol a gazdagok, a kulákok és a spekulánsok millió meg millió pud számra rejtegetik a gabonát — egy olyan országban, amely szocialista Szovjet Köztársaságnak nevezi magát — akkor bizony minden öntudatos munkásnak és parasztnak van min komolyan és alaposan elgondolkoznia.

„Aki nem dolgozik, ne is egyék" — hogyan szerezzünk érvényt ennek az elvnek? A napnál is világosabb, hogy ennek az elvnek a megvalósításához először is állami gabonamonopólium szükséges, vagyis a gabonával való mindenféle magánkereskedelemnek feltétlen betiltása, az egész gabonafelesleg kötelező beszolgáltatása az államnak szabott áron, feltétlen betiltása annak, hogy bárki is gabonafelesleget tartson vissza vagy rejtegessen. Másodszor, minden gabonafelesleg legszigorúbb nyilvántartása és a gabona kifogástalanul megszervezett szállítása a gabonában bővelkedő helyekről a gabonahiányban szenvedő vidékekre, hogy ott tartalékokat halmozzanak fel fogyasztás, feldolgozás és vetés céljaira. Harmadszor, szükséges ehhez a gabona helyes, igazságos, a gazdagoknak semmiféle kiváltságot vagy előnyt nem nyujtó elosztása az állam valamennyi polgára között, a munkásállam, a proletárállam ellenőrzésével.

Elég csak egy cseppet gondolkoznunk az éhínség legyőzésének eme előfeltételein, s máris megértjük, milyen végtelenül bárgyúak az anarchizmus hitvány szalmacséplői, akik tagadják, hogy a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenethez, a dolgozóknak mindennemű elnyomás és mindenféle kizsákmányolás alól való felszabadításához

szükség van államhatalomra (mégpedig olyan államhatalomra, amely könyörtelenül szigorú a burzsoáziával szemben és könyörtelenül kemény a hatalom züllesztőivel szemben). Éppen most, amikor forradalmunk egészen közvetlenül, konkrétan, gyakorlatilag elérkezett — és ebben van felmérhetetlen érdeme — a szocializmus megvalósításának feladatához, éppen most és éppen a legfontosabb kérdésben, a gabonakérdésben látható a napnál is világosabban, hogy mennyire szükséges a forradalmi vashatalom, a proletariátus diktatúrája, mennyire szükséges az élelmiszerek begyüjtésének, szállításának és országos méretekben való tömeges elosztásának megszervezése, — számbavéve tíz- meg százmillió ember szükségleteit, figyelembevéve a termelés feltételeit és eredményeit egy évre és sok évre előre (mert vannak rossz terméső évek, előfordulhat, hogy a gabonatermelés növelése érdekében szükség lesz hosszú évek munkáját igénybevevő talajjavítási munkálatokra stb.).

Romanov meg Kerenszkij olyan országot hagyott örökségbe a munkásosztálynak, amelyet bűnös és rendkívül súlyos rablóháborújuk a végsőkig tönkretett, olyan országot, amelyet teljesen kifosztottak az orosz és a külföldi imperialisták. Kenyér csak úgy jut mindenkinek, ha a legszigorúbban számbaveszünk minden pudot, ha feltétlenül egyenlően osztunk el minden fontot. A gépek kenyerének, vagyis a fűtőanyagnak szintén nagy szűkében vagyunk: leállnak a vasutak és a gyárak, a munkanélküliség és az éhínség pusztulásba dönti az egész népet, ha nem feszítjük meg minden erőnket, hogy kíméletlenül szigorú takarékosságot valósítsunk meg a fogyasztás terén és hogy helyesen szervezzük meg az elosztást. Katasztrófa előtt állunk, a katasztrófa már az ajtón kopogtat. A mérhetetlenül súlyos május után jön a még sokkal súlyosabb június, július és augusztus.

A törvény szerint nálunk állami gabonamonopólium van, a valóságban azonban a burzsoázia ezt lépten-nyomon kijátssza. A falusi gazdag, a népnyúzó kulák, aki évtizedeken át fosztogatta az egész környéket, szívesen szedi meg magát a spekuláción, a fekete pálinkafőzésen — hiszen a zsebének ez olyan előnyös, az éhínségért pedig

a Szovjethatalomra hárítja a felelősséget. Ugyanígy cselekszenek a kulákok politikai prókátorai is: a kadetok, a jobboldali eszerek és a mensevikek, akik nyiltan és titokban a gabonamonopólium és a Szovjethatalom ellen „dolgoznak". A jellemtelenek, vagyis a baloldali eszerek pártja ebben is jellemtelen: felül a burzsoázia önzésből fakadó ordítozásainak és jajveszékelésének, acsarkodik a gabonamonopólium ellen, „tiltakozik" a közellátási diktatúra ellen, hagyja magát megrémíteni a burzsoáziától, fél a kulák elleni harctól és hisztérikusan kapkod ide-oda, közben meg azt tanácsolja, hogy emeljük fel a szabott árakat, engedjük érvényesülni a magánkereskedelmet és más effajta javaslatokkal áll elő.

A jellemteleneknek ez a pártja a politikában olyasvalamit tükröz vissza, ami az életben játszódik le, amikor a kulák a Szovjetek ellen uszítja a falusi szegényeket, megvesztegeti őket, odaad mondjuk valamelyik szegényparasztnak egy-egy pudocska gabonát nem hat, hanem három rubelért, hogy ez az elcsábított szegényparaszt maga is „belekóstoljon" a spekulációba, maga is „keressen" ennek a pudnak 150 rubeles spekulációs áron való eladásával és maga is beálljon majd a gabona-magánkereskedelmet eltiltó Szovjetek ellen ordítozók sorába.

Aki képes gondolkozni, aki csak egy cseppet is akar gondolkozni, az tisztában van vele, hogy milyen vonalon folyik a harc:

Vagy győznek az öntudatos, élenjáró munkások — maguk köré tömörítik a szegények tömegeit, kemény rendet, kíméletlenül szigorú hatalmat, igazi proletárdiktatúrát teremtenek, engedelmességre kényszerítik a kulákot, megteremtik a gabona és a fűtőanyag helyes elosztását országos méretekben;

— vagypedig a burzsoázia a kulákok segítségével, a jellemtelen és zavarosfejű emberek (az anarchisták és a baloldali eszerek) közvetett támogatásával megdönti a Szovjethatalmat és hatalomra juttat majd egy orosz-német, vagy orosz-japán Kornyilovot, aki aztán 16 órás munkanapot, heti nyolcadfont kenyeret, tömeges munkásmészárlást, kínzókamrákat hoz a népnek, akárcsak Finnországban vagy Ukrajnában.

Vagy — vagy.
Középút nincs.
Az ország helyzete a végsőkig kiéleződött.

Aki behatóan megvizsgálja a politikai életet, annak látnia kell, hogyan alkudoznak a kadetok a jobboldali eszerekkel és a mensevikekkel arról, hogy vajjon az orosznémet, vagy az orosz-japán Kornyilov „kellemesebb-e", a koronás vagy a köztársasági Kornyilov fogja-e jobban és megbízhatóbban eltiporni a forradalmat.

Ideje, hogy minden öntudatos, minden élenjáró munkás egy véleményre jusson. Itt az ideje, hogy felocsúdjanak és megértsék, hogy minden elvesztett pillanat pusztulással fenyegeti az országot, pusztulással fenyegeti a forradalmat.

Félrendszabályok itt nem segítenek. Panaszkodással nem megyünk semmire. Ha azzal próbálkoznak, hogy ki-ki „kicsinyben" szerezzen gabonát vagy fűtőanyagot „magának", vagyis „saját" üzemének, „saját" vállalatának, csak a szervezetlenséget fokozzák, csak megkönnyítik a spekulánsok önző, piszkos és sötét üzelmeit.

És ezért fordulok önökhöz ezzel a levéllel, elvtársak, petrográdi munkások. Petrográd — nem Oroszország. A petrográdi munkásság csak kis része Oroszország munkásságának. De a petrográdi munkások Oroszország munkásosztályának és általában valamennyi dolgozójának egyik legkiválóbb, legfejlettebb, legöntudatosabb, legforradalmibb, legállhatatosabb, üres frázisokra, jellemtelen kétségbeesésre legkevésbbé kapható, a burzsoázia rémítgetéseivel legkevésbbé befolyásolható osztaga. Márpedig a népek életének válságos pillanataiban nem egy eset volt rá, hogy az élenjáró osztályok kisszámú élcsapatai is magukkal ragadtak mindenkit, fellobbantották a tömegekben a forradalmi lelkesedés lángját, hatalmas történelmi hőstetteket hajtottak végre.

Negyvenezren voltunk a Putyilov-gyárban — mondotta nekem a petrográdi munkások küldötte —, de legnagyobb részük „ideiglenes" munkás volt, nem proletárok, megbízhatatlan, ingatag emberek. Most tizenötezer maradt, de ezek kipróbált és harcedzett proletárok.

Nos hát, a forradalom egy ilyen élcsapatának kell —

Petrográdban és az egész országban — kiadnia a harci jelszót, *tömegesen felkelnie*, megértenie, hogy az ő kezében van az ország sorsa, hogy nem kisebb hősiességet várnak tőle, mint 1905 januárjában és októberében, 1917 februárjában és októberében, hogy nagy *„kereszteshadjáratot"* kell szervezni a gabonaspekulánsok, a kulákok, a népnyúzók, a bomlasztó, korrupt elemek ellen, nagy *„kereszteshadjáratot"* azok ellen, akik az emberek kenyerének és a gépek kenyerének begyüjtését, szállítását és elosztását szabályozó legszigorúbb állami rendet megszegik.

Csak az élenjáró munkások tömeges megmozdulása mentheti meg az országot és a forradalmat. Élenjáró, harcban megedzett proletárok tízezreire van szükség, akik annyira öntudatosak, hogy az ország minden zugában meg tudják magyarázni a dolgot a szegények millióinak és élére tudnak állni ezeknek a milliónak; akik annyira sziklaszilárdak, hogy irgalmatlanul eltaszítanak maguktól és agyonlőnek mindenkit, aki — ilyesmi is előfordul — a spekuláció csalétkeitől „elcsábíttatja" magát és a nép ügyének harcosából fosztogatóvá válik; — akik annyira kemények és olyan odaadóan szolgálják a forradalmat, hogy szervezetten el tudják viselni annak a *hadjáratnak* minden terhét, amelyet az ország minden zugában a rend megteremtése, a Szovjethatalom helyi szerveinek megszilárdítása, minden pud gabonának, minden pud fűtőanyagnak a helyszínen való ellenőrzése céljából indítanak.

Ezt nehezebb megtenni, mint néhány napig hősiességet tanusítani, amikor még csak el sem kellett hagyni a megszokott helyet, amikor egyáltalán nem kellett hosszú útra kelni, hanem elég volt egy hirtelen fellángolás — felkelés az idióta és szörnyeteg Romanov vagy az ostoba és hencegő Kerenszkij ellen. Az egész államra kiterjedő hosszadalmas és szívós szervező munka hősiessége mérhetetlenül nehezebb és éppen azért mérhetetlenül magasabbrendű is, mint a felkelések hősiessége. De a munkáspártoknak és a munkásosztálynak mindig abban volt az erejük, hogy bátran, egyenesen, nyiltan szembenéznek a veszéllyel, nem félnek elismerni a veszélyt, józanul mérlegelik, milyen erők állnak az „ő" táborukban és

mélyenek az „idegen" táborban, a kizsákmányolók táborában. A forradalom halad előre, fejlődik és növekszik. Nőnek az előttünk álló feladatok is. Terjed és mélyül a harc. A gabona és a fűtőanyag helyes elosztása, fokozottabb termelése, legszigorúbb nyilvántartása és ellenőrzése a *munkásság részéről* és az egész államra kiterjedően, ez — a szocializmus igazi és legfőbb előcsarnoka. Ez már nem „általános forradalmi", hanem éppen *kommunista* feladat, éppen olyan feladat, amelynek teljesítése során a dolgozóknak és a falusi szegényeknek döntő csatát kell vívniok a kapitalizmus ellen.

Érdemes minden erőnket erre a harcra áldoznunk: nagyok a harc nehézségei, de nagy az az ügy is, az elnyomás és kizsákmányolás megszüntetésének ügye, amelyért küzdünk.

Amikor a nép éhezik, amikor a munkanélküliség egyre vészjóslóbban tombol, akkor a legnagyobb gonosztevő az, aki egy pud gabonát is elrejt, aki az államot akár csak egy pud fűtőanyaggal is megrövidíti.

Ilyen időben — és az igazi kommunista társadalomban ez mindig érvényes — minden pud gabona és fűtőanyag valóságos szentség, szentebb azoknál a szentségeknél, amelyekkel a papok tömik tele az ostobák fejét, mennyországot ígérgetve jutalmul a földi rabszolgaságért. És hogy erről az igazi szentségről lehámozhassuk a papi „szentség" minden maradékát, *gyakorlatilag kell úrrá lennünk rajta*, el kell érnünk *valóban* helyes elosztását, maradéktalanul, az utolsó szemig össze kell gyűjtenünk az egész gabonafölösleget állami tartalékokba, fel kell *kutatnunk az egész országban* az elrejtett vagy be nem gyűjtött gabonafeleslegeket, kemény munkáskézzel meg kell tennünk a lehető legnagyobb erőfeszítést annak érdekében, hogy a fűtőanyag termelését fokozzuk, hogy a legnagyobb mértékben takarékoskodjunk vele, hogy szállításában és felhasználásában a legnagyobb rendet tartsuk.

Az élenjáró munkásoknak tömeges „keresztes hadjáratot" kell indítaniok a gabona és fűtőanyag termelésének, szállításának és elosztásának minden fontosabb pontjára, a munka energiájának fokozása, megtiszteltetése

érdekében, annak érdekében, hogy a Szovjethatalom helyi szerveinek segítséget nyujtsanak a nyilvántartásban és az ellenőrzésben, hogy fegyveresen vessenek véget a spekulációnak, a korrupciónak és a bűnös gondatlanságnak. Ez nem új feladat. Új feladatokat a történelem tulajdonképpen nem is tűz ki, csupán növeli a régi feladatok méreteit és lendületét olyan mértékben, amilyen mértékben növekszik a forradalom lendülete, amilyen mértékben nőnek a forradalom nehézségei, magasztosabbak lesznek világtörténelmi feladatai.

Az októberi — Szovjet — forradalom egyik legnagyobb, elpusztíthatatlan műve az, hogy az élenjáró munkás, *mint* a szegények *vezetője*, *mint* a falusi dolgozó tömegek *vezére*, *mint a munka államának építője*, „a nép közé ment". Ezer és ezer legjobb munkását adta oda a falunak Petrográd meg a többi proletárközpont. A Kalegyin és Dutov ellen küzdő harcosok osztagai, a közellátási osztagok — nem ujság. A feladat csupán abban rejlik, hogy a katasztrófa közelsége, a helyzet súlyossága arra kötelez bennünket, hogy *tízszer* annyit tegyünk, mint eddig.

A munkás azzal, hogy a falusi szegények élenjáró vezetője lett, nem vált szentté. Előre vezette a népet, de meg is fertőzték a kispolgári bomlás betegségei. Minél kevesebb ilyen osztag volt ezekből a legjobban szervezett, legöntudatosabb, legfegyelmezettebb és legállhatatosabb munkásokból, annál gyakrabban fordult elő, hogy ezek az osztagok felbomlottak, annál gyakoribbak voltak az olyan esetek, amikor a mult kistulajdonosi ösztönei győztek a jövő kommunista-proletár tudatossága felett.

A munkásosztály, amikor megkezdi a kommunista forradalmat, nem képes egycsapásra levetni azokat a gyengeségeket és gyarlóságokat, amelyeket örökbe kapott a földesurak és a kapitalisták társadalmától, a kizsákmányolók és a népnyúzók társadalmától, attól a társadalomtól, amelynek alapja a kevesek piszkos önzése és élősködése és a sokak nyomora. De a munkásosztály le tudja győzni — *és végeredményben minden bizonnyal múlhatatlanul le is győzi* — a régi világot, legyőzi annak gyarlóságait és gyengéit, ha mindnagyobb számban, egyre tapasztaltabb, a harc nehézségeiben mindjobban meg-

edződött újabb és újabb munkásosztagok vonulnak oda majd az ellenség ellen.

Ez, pontosan ez a helyzet ma Oroszországban. Összefogás nélkül, szervezetlenül nem lehet legyőzni az éhínséget és a munkanélküliséget. Elengedhetetlenül szükséges, hogy az élenjáró munkások tömeges „kereszteshadjáratot" indítsanak roppant országunk minden szegletébe. Az öntudatos és a kommunizmus iránt határtalanul odaadó proletariátusnak tízszer annyi *sziklaszilárd osztagára* van szükség. Akkor legyőzzük majd az éhínséget és a munkanélküliséget. Akkor előrevisszük majd a forradalmat a szocializmus igazi előcsarnokába. Akkor képesek leszünk majd arra is, hogy győzelmes honvédő háborút viseljünk az imperialista rablók ellen.

1918. V. 22. *N. Lenin*

„Pravda" 101. sz.
1918 május 24.

BESZÉD A MUNKAÜGYI BIZTOSOK KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 22-ÉN[117]

Elvtársak! Mindenekelőtt engedjék meg, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözöljem a munkaügyi biztosok kongresszusát. (Viharos taps.)

A Népbiztosok Tanácsának tegnapi ülésén Sljapnyikov elvtárs bejelentette, hogy kongresszusuk csatlakozott a szakszervezeteknek a munkafegyelemről és a termelékenységi normákról hozott határozatához. Elvtársak, azt hiszem, önök ezzel a határozattal meglehetősen komoly lépést tettek, amely már nemcsak a munka termelékenységét és a termelési feltételeket illeti, hanem rendkívül fontos elvi jelentőséggel bír általában az egész mai helyzet szempontjából is. Önök állandó gyakorlati, nempedig véletlen kapcsolatban vannak a munkások nagy tömegeivel, és önök tudják, hogy forradalmunk most fejlődésének egyik legfontosabb és legválságosabb szakaszát éli át.

Nagyon jól tudják, hogy ellenségeink, a nyugati imperialisták, leselkednek ránk és talán bekövetkezik az a pillanat, amikor ránk zúdítják hordáikat. A külső ellenséghez most csatlakozik egy igen veszélyes ellenség, a belső ellenség: a bomlás, a káosz és a szervezetlenség, amelyet még fokoz általában a burzsoázia és különösen a kispolgárság, meg a burzsoázia különböző szekértolói és uszályhordozói. Az elvtársak tudják, hogy az után a gyötrelmes háború után, amelybe bennünket a cári rendszer és a paktálók rántottak bele, élükön Kerenszkijjel, közvetlenül a rothadás és a legteljesebb bomlás maradt ránk örökül. Most érkezik el a legválságosabb pillanat, amikor az éhínség és a munkanélküliség egyre több munkás ajtaján kopogtat, amikor az emberek százait és ezreit

gyötri az éhség, amikor a helyzetet kiélezi az, hogy nincs kenyér, noha lehetne, amikor tudjuk, hogy a kenyér helyes elosztása a jól megszervezett szállítástól függ. A fűtőanyaghiány, az után, hogy elvágták tőlünk a fűtőanyagban gazdag végvidéket, a vasutak katasztrofális állapota, amely talán a közlekedés leállásával fenyeget — ez az a helyzet, amely nehézségeket gördít a forradalom útjába, ez az a helyzet, amely mámoros örömmel tölti el a minden rendű és rangú kornyilovisták szívét. A kornyilovisták most minden nap, talán minden órában összedugják a fejüket, tanakodnak, hogyan lehetne kihasználni a Szovjet Köztársaság és a proletárhatalom nehézségeit arra, hogy újra trónra ültessenek egy Kornyilovot. Azon vitatkoznak, hogy milyen nemzetiségű legyen ez a Kornyilov, de úgyis olyannak kell lennie, amilyen a burzsoáziának tetszik — akár koronával a fején, akár anélkül, mint köztársasági Kornyilov. A munkások ma már tudják, miről van szó, és az után, amit az orosz forradalom Kerenszkij után megért — cseppet sem csodálkoznak rajta. De a munkásszervezet, a munkásforradalom erőssége az, hogy nem húnyva szemet az igazságon, a legpontosabban számot vet a fennálló helyzettel.

Mi azt mondottuk, hogy ez a háború — mai méreteiben, a velejáró hallatlan gyötrelmekkel — az európai kultúra teljes elpusztításával fenyeget. Az egyetlen menekvés csak az lehet, hogy a hatalom átmegy a munkások kezébe a lehető legkeményebb rend megszervezése érdekében. A mi oroszországi proletariátusunkat az oroszországi forradalom menete és a sajátos történelmi helyzet 1905 után bizonyos időre messze a proletariátus többi nemzetközi osztaga elé lendítette. Ma olyan időszakban vagyunk, amikor valamennyi nyugateurópai országban érlelődik a forradalom, amikor Németország munkásseregei egyre tisztábban látják helyzetük teljes kilátástalanságát. Tudjuk, hogy ott, Nyugaton, nem Romanov és üres kérkedők rothadt rendszere áll szemben a dolgozókkal, hanem az egy szálig megszervezett burzsoázia, amely a modern kultúra és technika vívmányaira támaszkodik. Ezért tudtuk mi olyan könnyen megkezdeni a forradalmat és ezért tudjuk nehezebben folytatni, s ez az

oka annak, hogy ott, Nyugaton, nehezebb megkezdeni a forradalmat, de könnyebb lesz folytatni. A mi nehézségeinket az határozza meg, hogy nekünk mindent az oroszországi proletariátus erőfeszítéseivel kell végrehajtanunk, és fenn kell tartanunk a helyzetet, amíg eléggé meg nem erősödik szövetségesünk — a nemzetközi proletariátus. Napról napra érezzük, hogy más megoldás nincs. Helyzetünket még bonyolultabbá teszi az, hogy minden erősítés nélkül szemtől szemben állunk a vasút, a közlekedés és a közellátás teljes zilálságával. Itt olyan világosan kell felvetnünk a kérdést, hogy mindenki megértse.

Remélem, hogy a munkaügyi biztosok kongresszusa, amelynek másoknál közvetlenebb kapcsolata van a munkásokkal, komolyan hozzá fog járulni nemcsak azoknak a munkafeltételeknek közvetlen megjavításához, amelyekre a szocializmust építenünk kell, hanem ahhoz is, hogy jobban megértessük a munkásokkal a mai helyzetet. A munkásosztályra nehéz, de hálás feladat vár, amelytől a szocializmus sorsa függ Oroszországban, de talán más országokban is. Ezért ilyen fontos a munkafegyelemről szóló határozat.

Ma, amikor a hatalom megszilárdult a munkások kezében, ma minden a proletár fegyelemtől és proletár szervezettségtől függ. A proletariátus fegyelméről és diktatúrájáról, vaskezű hatalmáról van szó. Ennek a hatalomnak, amely a szegénység legforróbb rokonszenvét, leghatározottabb támogatását élvezi, vaskezű hatalomnak kell lennie, mert hallatlan bajok fenyegetnek. A munkások tömege a mult befolyása alatt él és azt reméli, hogy valahogy kivágjuk magunkat ebből a helyzetből.

De ezek az illúziók napról napra jobban szertefoszlanak, és egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a világháború éhínséggel és egész országok elfajulásával fenyeget, ha a munkásosztály a maga szervezettségével nem győzi le ezt a bomlást. A munkásosztály öntudatos részén kívül, amely egész tevékenységét arra irányítja, hogy az új elvtársi fegyelem egész munkánk alapja legyen, ott van a kistulajdonosi és kispolgári réteg sokmilliós tömege, amely mindent saját szűk érdekei szempontjából néz. Nem lehet harcolni a fenyegető éhínség és katasztrófa ellen máskép,

mint úgy, hogy megteremtjük az öntudatos munkások szigorú rendjét — enélkül nem megyünk semmire. Oroszország roppant területe következtében olyan viszonyok között élünk, hogy az ország egyik végén sok a gabona, a másikon pedig semmi sincs. Gondolni sem lehet arra, hogy nem kényszerithetnek ránk védelmi háborút. Gondolni sem lehet arra, hogy szervezett szállítás nélkül élelmezni tudjuk a városokat és az óriási ipari központokat. Minden pud gabonát számításba kell vennünk, hogy egyetlen pud se menjen veszendőbe. De tudjuk, hogy ezt a számbavételt a valóságban nem hajtják végre, hanem papíron marad. Az életben a kisspekulánsok csak züllesztik a falusi szegénységet, azt rágják a fülébe, hogy magánkereskedelemmel pótolni lehet a hiányt. Ilyen viszonyok között nem tudunk kikerülni a válságból. Oroszországban lehet elegendő kenyeret találni az emberek számára és elegendő kenyeret, vagyis fűtőanyagot az ipar számára, ha a legszigorúbban elosztjuk azt, ami rendelkezésünkre áll, valamennyi állampolgár között, hogy senki se szerezhessen egyetlen fonttal sem több gabonát másoknál, hogy egyetlen font fűtőanyag se maradjon kihasználatlanul. Csak így menthetjük meg az országot az éhínségtől. A kommunista elosztásnak azt a tanulságát, hogy mindent nyilván kell tartani, hogy legyen kenyér az emberek számára és fűtőanyag az ipar számára, — ezt a tanulságot nem könyvekből olvastuk ki, hanem a keserű tapasztalat útján jutottunk el hozzá.

Lehetséges, hogy a munkások nagy tömege nem érti meg rögtön, hogy katasztrófa előtt állunk. A munkásoknak kereszteshadjáratot kell indítaniok a szervezetlenség és a gabonarejtegetés ellen. Kereszteshadjáratot kell indítaniok azért, hogy az a munkafegyelem, amelyről határozatot hoztak, amelyről annyit beszéltek a gyárakban, elterjedjen az egész országban, hogy a legszélesebb tömegek is megértsék, hogy nincs más megoldás. Az öntudatos munkások ereje forradalmunk egész története folyamán abban rejlett, hogy tudtak egészen bátran szembenézni a legkeserűbb valósággal, a veszéllyel, nem ringatva magukat illúziókban, hanem pontosan számbavéve az erőket. Csak az öntudatos munkásokra számíthatunk;

a többiek, a burzsoázia és a kistulajdonosok, ellenünk vannak, nem hisznek az új rendben, minden alkalmat megragadnak a nép nyomorának kiélezésére. Példa lehet erre az, amit Ukrajnában és Finnországban látunk: hallatlan kegyetlenkedés, vértenger, amellyel a burzsoázia és hívei — a kadetoktól egészen az eszerekig — elárasztják a városokat, amelyeket szövetségeseik segítségével legyőznek. Mindez mutatja, mi vár a proletariátusra, ha nem teljesíti történelmi feladatát. Tudjuk, hogy Oroszországban nem nagy az élenjáró és öntudatos munkások rétege. Tudjuk azt is, hogy mekkora a nép nyomora, tudjuk, hogy megérjük azt a pillanatot, amikor a nagy tömegek megértik, hogy félrendszabályokkal nem tudunk segíteni magunkon és proletárforradalom nélkül nem megyünk semmire. Olyan időben élünk, amikor országok mennek tönkre és milliókat ítélnek pusztulásra, döntenek katonai rabszolgaságba. Ez az a fordulat, amelyet a történelem kényszerített ránk, nem egyes személyek rosszakaratából, hanem azért, mert az egész tőkés rend omladozik és minden eresztékében recsegropog.

Munkaügyi biztos elvtársak, használjanak ki minden alkalmat, hogy a gyárakban, a munkásküldöttségek előtt megmagyarázzák ezt a helyzetet, hogy a munkások tudják, hogy vagy elpusztulunk, vagy megteremtjük az önfegyelmet, a szervezettséget, és akkor majd tudunk védekezni. Magyarázzák meg, hogy visszatérnek a kornyilovisták — orosz, japán vagy német kornyilovisták — akik heti egynyolcad font kenyeret hoznak, ha a tudatos munkások az egész szegénységnek élére állva nem szerveznek keresztes hadjáratot a káosz és a szervezetlenség ellen, amelyet a kispolgárság mindenütt még fokoz és amelyet le kell győznünk. A kérdés lényege az, hogy az öntudatos munkás ne csak gyára gazdájának érezze magát, hanem érezze magát az ország képviselőjének, érezze magán a felelősség súlyát. Az öntudatos munkásnak tudnia kell, hogy ő az osztály képviselője. Az öntudatos munkásnak győznie kell, ha élére áll a burzsoázia és a spekulánsok elleni mozgalomnak. Az öntudatos munkás meg fogja érteni, hogy mi a szocialista fő feladata, és

akkor győzni fogunk. Akkor találunk magunkban erőt, és tudunk majd harcolni. (Viharos, hosszantartó taps.)

„Izvesztyija VCIK“ 102. sz.
1918 május 23.
„Pravda“ 101. sz.
1918 május 24.

A SZOCIALISTA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI AKADÉMIÁRÓL

I

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK RENDELETTERVEZETE[118]

A Népbiztosok Tanácsa teljes mértékben helyeselve és üdvözölve azt az eszmét, amelyre a Szocialista Akadémia megalapításának terve épült, megbízza a Közoktatásügyi Népbiztosságot, hogy ezt a tervet a következő szempontok alapján dolgozza át:

1) — első helyre állítandó egy marxista irányzatú kiadóvállalat;
2) — különösen nagy számban kell bevonni külföldi marxista erőket;
3) — az egyik legelsőrendű feladat több társadalomtudományi kutatás megszervezése;
4) — azonnal intézkedni kell orosz előadói erők felkutatása, kiválogatása és felhasználása érdekében.

A megírás ideje: 1918 május 25.
Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

II

UTASÍTÁSOK A BIZOTTSÁGNAK

A Bizottságot megbízzuk, hogy:

1) részletesen vizsgálja meg a Szocialista Társadalomtudományi Akadémia alapszabályát és azt terjessze fel a Népbiztosok Tanácsához, majd a Központi Végrehajtó Bizottsághoz;
2) azonnal kezdeményezzen véleménycserét erről a kérdésről, valamint az összetétel kérdéséről, nem-orosz és külföldi marxistákkal;
3) állítsa össze és vitassa meg azoknak a jelölteknek jegyzékét, akik alkalmasak és vállalkoznak arra, hogy alapítótagok, illetve előadók legyenek, és ezt a jegyzéket terjessze fel a Népbiztosok Tanácsához és a Központi Végrehajtó Bizottsághoz.

A megírás ideje: 1918 június 7.

Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

TÉZISEK A „MAI" HELYZETRŐL[110]

1. A Hadügyi Népbiztosság Hadügyi-közellátási Népbiztossággá alakítandó át — azaz a Hadügyi Népbiztosság munkájának kilenctizedrészét arra kell összpontosítani, hogy a hadsereget alkalmassá tegye a gabonáért való háborúra és hogy ilyen háborút viseljen — három hónapig: júniustól augusztusig.

2. Hadiállapot hirdetendő ki az egész országban ugyanerre az időre.

3. Mozgósítani kell a hadsereget, kiemelve egészséges részeit, be kell hívni a tizenkilenc éveseket, legalábbis egyes területeken, abból a célból, hogy rendszeres hadműveleteket folytassanak a gabona és a fűtőanyag elhódításáért, beszedéséért, összegyüjtéséért és elszállításáért.

4. Fegyelemsértésekért be kell vezetni a főbelövést.

5. Az osztagok sikereinek mértéke az, hogy milyen sikereket értek el a gabonabeszerzés terén és milyen reális eredményekkel folytatják a gabonafeleslegek összegyüjtését.

6. A katonai hadjárat feladatai a következők:

a) a gabonatartalékok összegyüjtése a lakosság élelmezésére;

b) ugyanaz — hogy három hónapra elegendő élelmiszertartalékot képezzünk a háború céljaira;

c) a szénkészletek őrzése, a szén összegyüjtése, a széntermelés fokozása.

7. A bevetett (a kulákok stb. ellen bevetett) sorkatonaság osztagai harmad- vagy felerészben (minden egyes osztag) az éhező kormányzóságok munkásaiból és szegényparasztjaiból álljanak.

8. Ki kell adni két utasítást, amelyek kötelezőek minden osztagra:

a) eszmei-politikait, az éhínség, a kulákok legyőzésének jelentőségéről, a proletárdiktatúráról mint a dolgozók hatalmáról;

b) katonai-szervezetit, az osztagok belső rendjéről, a fegyelemről, az ellenőrzésről és minden egyes művelet ellenőrzésének írásbeli okmányairól stb.

9. Bevezetendő az egész osztag együttes felelőssége, például tizedelés — minden rablási esetért.

10. A városi gazdagok *minden* szállítási eszközét mozgósítani kell a gabonaszállítási munkákra; írnokoknak és kisegítőknek mozgósítani kell a vagyonos osztályokat.

11. Abban az esetben, ha az osztagok bomlásának jelei veszedelmesen gyakoriak lesznek, le kell váltani, azaz vissza kell irányítani a „megbetegedett" osztagokat egy hónapon belül eredeti állomáshelyükre, jelentéstétel és „gyógyítás" végett.

12. A Népbiztosok Tanácsában és a Központi Végrehajtó Bizottságban határozatilag ki kell mondatni:

(a) hogy az ország a közellátás terén *fenyegetően veszedelmes* állapotban van;

(b) a hadiállapotot;

(c) a hadsereg mozgósítását, a fenti értelemben való átszervezéssel, a *gabonahadjárat* céljaira;

(d) hogy minden kerületben és járásban, amely gabonafelesleggel rendelkezik, azonnal össze kell állítani a gazdag földtulajdonosok (kulákok), gabonakereskedők stb. *jegyzékét*, és személy szerint ezeket kell felelőssé tenni minden gabonafelesleg begyüjtéséért;

(e) hogy minden katonai osztagban ki kell jelölni — akár, mondjuk, minden tíz ember mellé egy embert — az OKP és a baloldali szociálforradalmárok pártajánlásával vagy a szakszervezetek ajánlásával.

13. A gabonamonopólium érvényesítése során kötelezők a legerélyesebb, semilyen pénzügyi áldozattól vissza nem riadó rendszabályok a szegényparasztság megsegítésére, a szegényparasztok között ingyenesen ki kell osztani a kulákok összegyüjtött gabonafeleslegének egy részét és

ugyanakkor kíméletlenül el kell nyomni azokat a kulákokat, akik visszatartják gabonafeleslegeiket.

A megírás ideje: 1918 május 26.

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik“ XVIII. kötetében jelent meg.

BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK I. KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 26-ÁN[120]

Elvtársak, engedjék meg, hogy mindenekelőtt a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözöljem a népgazdasági tanácsok kongresszusát. (T a p s.)

Elvtársak! A Legfőbb Népgazdasági Tanácsra hárul most az egyik legnehezebb és leghálásabb feladat. Teljesen kétségtelen, hogy amilyen mértékben tért hódítanak az Októberi Forradalom vívmányai, minél mélyebbre hatol az az átalakulás, amelyet megkezdett, minél szilárdabban rakjuk le a szocialista forradalom vívmányainak alapjait és minél inkább megszilárdul a szocialista rend, annál több és nagyobb lesz a népgazdasági tanácsok feladata. Valamennyi állami intézmény közül egyedül ők fogják megtartani szilárd helyüket, amely annál szilárdabb lesz, minél közelebb leszünk a szocialista rend megteremtéséhez, minél kevesebb szükség lesz tisztán közigazgatási apparátusra, olyan apparátusra, mely tulajdonképpen csak közigazgatással foglalkozik. Amikor majd véglegesen megtörjük a kizsákmányolók ellenállását, amikor a dolgozók majd megtanulják, hogyan kell megszervezni a szocialista termelést, ennek az apparátusnak, amely a szó tulajdonképpeni, szoros, szűk értelmében a kormányzás apparátusa, a régi állam apparátusának el kell pusztulnia, ellenben az olyan típusú apparátusnak, amilyen a Legfőbb Népgazdasági Tanács, növekednie, fejlődnie, erősödnie kell, teljes egészében átfogva a szervezett társadalom legfőbb tevékenységét.

Ezért, elvtársak, amikor elnézem a Legfőbb Népgazdasági Tanács és a helyi tanácsok tapasztalatait, amelyeknek a tevékenységével az szorosan és elválaszthatatla-

nul összefügg, akkor annak ellenére, hogy sok a megkezdett, befejezetlen és még meg nem szervezett munka, mégis azt hiszem, a legcsekélyebb okunk sincs arra, hogy bármiféle borulátó következtetéseket vonjunk le. Merthiszen az a feladat, amelyet a Legfőbb Népgazdasági Tanács maga elé tűz, és az a feladat, amelyet valamennyi területi és helyi tanács maga elé tűz, oly hatalmas, mindent átölelő feladat, hogy az égvilágon semmi aggasztó nincs abban, amit mindannyian látunk. Azt a közmondást, hogy „hétszer mérd meg, mielőtt egyszer levágod" — nagyon sok esetben, a mi szempontunkból persze talán túlságosan is sok esetben — nem tartották be. Szocialista elvek alapján a gazdaságot szervezni sajnos nem olyan egyszerű, mint e közmondás szerint cselekedni.

Amikor egy új osztály vesz át minden hatalmat, ezúttal nemcsak a politikai, sőt, főleg nem a politikai, hanem a gazdasági hatalmat, vagyis a mindennapi emberi élet legmélyebb alapjait érintő hatalmat — mégpedig egy olyan osztály, amely az emberiség történetében először magával vonja a lakosság óriási többségét, a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét —, a mi feladataink bonyolultabbakká válnak. — Magától értetődik, hogy itt, amikor ilyen nagyfontosságú és rendkívül nehéz szervezési feladatokat kell megoldanunk, amikor teljesen új módon kell megszerveznünk százmilliók emberi életének legmélyebb alapjait, teljesen érthető, hogy itt nem lehet olyan egyszerűen megoldani a kérdést, mint ahogy a közmondás megoldja: „hétszer mérd meg, mielőtt egyszer levágod." Valóban nem áll módunkban, hogy előbb számtalanszor méricskéljünk, azután pedig levágjuk és megszilárdítsuk azt, amit végleg megmértünk, végleg odapasszítottunk. Nekünk munka közben kell az ilyen vagy olyan intézményeket kipróbálnunk, meg kell figyelnünk őket munkában, ellenőrizve őket a dolgozók kollektív, közös tapasztalatával, és főleg a munka eredményei alapján, s ugyancsak itt, a munka folyamán kell építenünk gazdasági épületünket, mégpedig olyan körülmények között, amikor a kizsákmányolók, akik annál jobban dühöngenek, minél jobban közeledünk ahhoz, hogy véglegesen kihúzzuk a kapitalista kizsákmányolás utolsó odvas fogait, elkeseredetten

harcolnak és eszeveszett ellenállást fejtenek ki. Érthető, hogy ilyen körülmények között semmi okunk sincsen a pesszimizmusra, bár persze mindez nyomós ok a burzsoáziának és a legnemesebb érzelmeikben megsértett kizsákmányoló uraknak a rosszakaratú kirohanásokra, ha nekünk, — mégpedig rövid idő alatt — néha többször is át kell alakítanunk a különböző népgazdasági ágak igazgatásának típusait, szabályzatait, szerveit. Természetesen annak, aki túlságosan közelről és túlságosan közvetlenül vesz részt ebben a munkában, az igazgatás szabályainak, normáinak, törvényeinek olykor háromszoros átalakításában — jó példa erre akár a Folyamhajózási Főigazgatóság — olykor persze nagyon lóg az orra, és az effajta munka bizony nem nagy élvezet. De ha egy kissé eltekintünk a rendeletek rendkívül gyakori átalakításának közvetlen kellemetlenségétől, és ha egy kissé elmélyültebben és nagyobb távlatból nézzük azt a hatalmas, világtörténelmi jelentőségű munkát, melyet az orosz proletariátusnak egyelőre még saját, elégtelen erejével kell elvégeznie — akkor egyszerre érthetővé válik, hogy a különböző igazgatási rendszereknek, a fegyelem megteremtése különböző normáinak még sokkal többszöri átdolgozása, gyakorlati kipróbálása is elkerülhetetlen, és hogy egy ilyen gigászi munkában mi sohasem tarthatunk igényt arra — és értelmes szocialista, aki a jövő távlatairól írt, soha nem is gondolt erre —, hogy valamely előre elkészített utasítás szerint egyszerre létrehozhassuk és egycsapásra kialakíthassuk az új társadalom szervezeti formáit.

Mindaz, amit tudtunk, amit pontosan megmutattak a kapitalista társadalom legjobb ismerői, a legnagyobb elmék, akik előre látták a kapitalista társadalom fejlődését, az az, hogy az átalakulásnak történelmileg kikerülhetetlenül ilyen meg ilyen nagy vonalon kell végbemennie, hogy a termelési eszközök magántulajdonát pusztulásra ítélte a történelem, hogy a magántulajdon megszűnik, a kizsákmányolókat elkerülhetetlenül ki fogják sajátítani. Ezt tudományos pontossággal megállapították. Tudtuk ezt, amikor kezünkbe vettük a szocializmus zászlaját, amikor szocialistáknak mondtuk ki magunkat, amikor szocialista pártokat alapítottunk, amikor átalakítottuk a társadalmat.

Tudtuk ezt, amikor kezünkbe vettük a hatalmat azzal a céllal, hogy hozzáfogjunk a társadalom szocialista átszervezéséhez, de sem az átalakulás formáit, sem a konkrét átszervezés fejlődésének ütemét nem ismerhettük. Csak a kollektív tapasztalat, csak a milliók tapasztalata adhat ebben a tekintetben döntő útmutatást, éppen azért, mert mi ügyünkhöz, a szocializmus építéséhez nem elegendő azon felső rétegek százainak és százezreinek a tapasztalata, akik a történelmet eddig csinálták, mind a feudális, mind a kapitalista társadalomban. Mi éppen azért nem cselekedhetünk így, mert mi közös tapasztalatra, a dolgozók millióinak tapasztalatára számítunk.

Tudjuk tehát, hogy a szervező munka, amely a Szovjetek fő, döntő és alapvető feladata, elkerülhetetlenül rengeteg tapasztalatot, rengeteg intézkedést, rengeteg átalakítást, rengeteg nehézséget hoz magával, különösen azon a téren, hogy miképpen állítsunk minden embert a maga helyére, mert ezen a téren nincs tapasztalatunk, itt minden ilyen intézkedést magunknak kell kidolgoznunk és minél súlyosabb hibákat követünk itt el, annál inkább erősödik bennünk az a meggyőződés, hogy a szakszervezeti tagok számának minden újabb növekedésével, minden új ezer, minden új százezer emberrel, akik átmennek az eddig hagyományokban, megszokásban élő dolgozók, kizsákmányoltak táborából a szovjet szervezetek építőinek táborába, azoknak az embereknek a száma nő, akik majd megfelelnek a velük szemben támasztott igényeknek és akik majd helyes mederbe terelik a dolgot.

Vegyük elő az egyik másodrendű feladatot, amellyel a népgazdasági tanács — a Legfőbb Népgazdasági Tanács — különösen gyakran találkozik, a burzsoá szakemberek felhasználásának feladatát. Mindnyájan tudjuk — legalábbis azok, akik a tudomány és a szocializmus talaján állanak —, hogy ezt a feladatot csak akkor és csak abban a mértékben lehet megvalósítani, amikor és amilyen mértékben a nemzetközi kapitalizmus kifejlesztette annak a munkának anyagi és technikai előfeltételeit, amely hatalmas arányban valósul meg, a tudomány vívmányain épül, vagyis azon, hogy a tudományosan képzett szakemberek óriási csoportjait neveli ki. Tudjuk, hogy enélkül a szocia-

lizmus lehetetlen. Ha átolvassuk azoknak a szocialistáknak a műveit, akik az utóbbi félszázad folyamán figyelemmel kísérték a kapitalizmus fejlődését, és újra meg újra arra a következtetésre jutottak, hogy a szocializmus elkerülhetetlen, kivétel nélkül mindnyájan rámutattak arra, hogy csupán a szocializmus szabadítja meg a tudományt burzsoá béklyóitól, a tőke rabigájától, a piszkos tőkés kapzsiság érdekeinek rabságából. Csupán a szocializmus ad lehetőséget arra, hogy széles alapon kiterjesszük és kellőképpen alárendeljük magunknak a társadalmi termelést és a termékelosztást olyan tudományos megfontolások szerint, amelyek arra vonatkoznak, hogy miképpen tegyük valamennyi dolgozó életét a legkönnyebbé, olyanná, amely megteremti számukra a jólét lehetőségét. Csak a szocializmus tudja ezt megvalósítani. Tudjuk, hogy ezt meg kell valósítania, — ennek az igazságnak a megértésében van a marxizmus minden nehézsége és minden ereje.

Nekünk ezt a feladatot a feladattal szemben ellenséges elemekre támaszkodva kell megoldanunk, mert minél hatalmasabb a tőke, annál inkább kifejleszti a burzsoázia elnyomó szerepét és a munkások elnyomását. Amikor a hatalom a proletariátus és a szegényparasztság kezébe került, amikor a hatalom ezeknek a tömegeknek támogatásával tűzi ki feladatait, akkor nekünk ezeket a szocialista átalakításokat a burzsoá szakemberek segítségével kell megvalósítanunk, azoknak a szakembereknek a segítségével, akik burzsoá társadalomban nevelkedtek, akik más környezetet nem láttak, más társadalmi berendezést elképzelni sem tudnak, és ezért még azokban az esetekben is, amikor ezek az emberek teljesen őszinték és jóakaratúan dolgoznak, még ezekben az esetekben is tele vannak burzsoá előítéletek ezreivel, számukra észrevétlen szálak ezreivel kapcsolódnak a halódó, bomló és ezért vad ellenállást tanusító burzsoá társadalomhoz.

A feladat megvalósításának és a cél elérésének e nehézségeivel tisztában kell lennünk. Erről a kérdésről írt sok szocialista, de nem emlékszem egyetlen egy olyan szocialista munkára, kiváló szocialistáknak egyetlenegy olyan véleményére sem, amely az eljövendő szocialista társadalommal kapcsolatban rámutatna arra, hogy milyen

konkrét, gyakorlati nehézségekkel találja magát szembe a hatalomra jutott munkásosztály, amikor azt a feladatot tűzi ki maga elé, hogy a kapitalizmus által gazdagon felhalmozott kultúrát, tudást és technikát, amelyre nekünk történelmileg elkerülhetetlenül szükségünk van, teljes egészében a kapitalizmus fegyveréből a szocializmus fegyverévé változtassa. Általános formulában, absztrakt szembeállításban ezt könnyű megfogalmazni, de amikor harcolni kell a kapitalizmus ellen, amely nem hal meg egyszerre és annál vadabb ellenállást fejt ki, minél közelebb van a halálhoz, ez rendkívül nehéz feladat. Ha ezen a téren kísérletezünk, ha ismételten kijavítjuk a részletekben elkövetett hibákat, ez elkerülhetetlen, merthiszen egyszerre nem sikerül a népgazdaságnak ezen vagy azon a területén a szakembereket a kapitalizmus kiszolgálóiból a dolgozó tömegek kiszolgálóivá, tanácsadóivá változtatni. Ha ez nekünk nem sikerül egyszerre, ez cseppet sem ok a pesszimizmusra, mert az általunk kitűzött feladat világtörténelmi jelentőségű és nagy nehézségekkel járó feladat. Nem feledkezünk meg arról, hogy mi egymagunk a szocialista forradalmat *egy* országban, még ha ez az ország sokkal kevésbbé elmaradott volna is, mint Oroszország, ha könnyebb viszonyok között élnénk, mint most, a hallatlan, kínzó, nehéz és pusztító négyéves háború után — hogy *egy* országban a szocialista forradalmat saját erőnkből maradéktalanul nem hajthatjuk végre. Az, aki elfordul az Oroszországban végbemenő szocialista forradalomtól, rámutatva az erők nyilvánvaló aránytalanságára, az tokbabújt emberre hasonlít, aki nem lát tovább az orránál, aki elfelejti, hogy nincs egyetlenegy valamennyire is jelentős történelmi fordulat, amelyben az erők mindig arányban állnak a feladatokkal. Az erők a harc közben, a forradalom fejlődésével növekednek. Amikor az ország az óriási átalakítások útjára lépett, akkor ennek az országnak és az országban győztes munkásosztály pártjának az az érdeme, hogy gyakorlatilag fogtunk hozzá az eddig elvontan, elméletileg kitűzött feladatok megvalósításához. Ez a tapasztalat nem megy feledésbe. Ezt a tapasztalatot a munkásoktól, akik most a szakszervezetekben és a helyi szervezetekben tömörültek és gyakorlatilag fognak hozzá

az egész termelés országos méretekben való megszervezéséhez, ezt a tapasztalatot elvenni nem lehet, bármi történjék is, bármily nehezek legyenek is az orosz forradalom és a nemzetközi szocialista forradalom sorsfordulatai. Ez a tapasztalat, mint a szocializmus vívmánya, bekerült a történelembe és ezen a tapasztalaton fogja a jövendő nemzetközi forradalom felépíteni a maga szocialista épületét.

Hadd mutassak rá még egy, talán a legnehezebb feladatra, amelyet a Legfőbb Népgazdasági Tanácsnak kell gyakorlatilag megoldania. Ez a munkafegyelem megteremtésének feladata. Tulajdonképpen, amikor rámutatunk erre a feladatra, el kell ismernünk és örömmel kell hangsúlyoznunk, hogy éppen a szakszervezetek, azok legnagyobb szervezetei, a Vas- és Fémmunkások Szakszervezetének Központi Bizottsága és az Összoroszországi Szakszervezeti Tanács — a legfelső szakszervezeti szervek, amelyek a dolgozók millióit egyesítik, hogy ezek láttak hozzá elsőnek önállóan ennek a feladatnak a megoldásához, márpedig ez a feladat világtörténelmi jelentőségű. Hogy ezt megérthessük, el kell tekintenünk azoktól az apró kis balsikerektől, azoktól a hihetetlen nehézségektől, amelyek külön-külön leküzdhetetleneknek látszanak. Feljebb kell emelkednünk és a társadalom gazdasági berendezésének történelmi változását kell megvizsgálnunk. Csakis ekkor válik világossá, milyen hatalmas feladatra vállalkoztunk és milyen óriási jelentősége van annak, hogy ezúttal a társadalom legelőrehaladottabb képviselői, a dolgozó és kizsákmányolt tömegek vállalkoznak saját kezdeményezésükből arra a feladatra, amelyet a jobbágyi Oroszországban 1861-ig teljes egészében a földesurak maroknyi csoportja oldott meg, amelyet ez a csoport saját ügyének tekintett. Akkor az egész államot összetartó szervezet és fegyelem megteremtése az ő dolguk volt.

Tudjuk, hogyan teremtették meg ezt a fegyelmet a jobbágytartó földesurak. Ez a nép többsége számára elnyomást, meggyalázást és a kényszermunka hallatlan kínjait jelentette. Gondolják végig ezt az egész átmenetet a jobbágyságtól a burzsoá gazdaságig. Az, amit önök megfigyeltek, jóllehet többségüknek ezt nem állt módjá-

ban megfigyelni, és az, amit az idősebb nemzedékektől tudnak, ez az átmenet 1861 után az új, burzsoá gazdaságra, a régi, jobbágyi deresfegyelemről, az ember legértelmetlenebb, legarcátlanabb és legdurvább meggyalázásán és kényszerítésén alapuló fegyelemről a burzsoá fegyelemre, az éhség, az úgynevezett szabad bérmunka fegyelmére, amely valójában a kapitalista rabszolgaság fegyelme volt — ez az átmenet történelmileg könnyűnek látszott, mert az emberiség egyik kizsákmányoló kezéből másik kizsákmányoló karmai közé került, mert a nép munkáját fosztogató és kizsákmányoló egyik kisebbség a nép munkáját ugyancsak fosztogató és kizsákmányoló másik kisebbségnek engedte át a helyét, — a földbirtokosok a kapitalistáknak: egyik kisebbség egy másik kisebbségnek, amely szintén elnyomta a dolgozó és kizsákmányolt osztályok nagy tömegeit. És még ehhez az átmenethez, az egyik kizsákmányoló fegyelemnek a másik kizsákmányoló fegyelemmel való felváltásához is évek, ha nem évtizedek erőfeszítéseire, többéves, ha nem több évtizedes átmeneti időre volt szükség, olyan átmeneti időre, amelynek folyamán a régi jobbágytartó földesurak teljesen őszintén hitték, hogy minden elpusztul, hogy jobbágyság nélkül nem lehet gazdálkodni, és az új kapitalista gazda léptennyomon gyakorlati nehézségekbe ütközött és nem tudott mit kezdeni gazdaságával. Az átmenet nehézségének konkrét jele, egyik tárgyi bizonyítéka az volt, hogy Oroszország akkoriban külföldi gépeket rendelt, hogy ezekkel, ezekkel a legjobb gépekkel dolgozzon, és kitűnt, hogy nincs sem ember, aki tud bánni velük, sem vezető. És Oroszország minden részében látni lehetett, hogy a legjobb gépek kihasználatlanul hevertek, annyira nehéz volt az átmenet a régi jobbágyi fegyelemről az új, burzsoá-kapitalista fegyelemre.

Így kell nézniök a dolgokat, elvtársak, ha nem hagyják magukat megtéveszteni azoktól az emberektől, azoktól az osztályoktól, attól a burzsoáziától, a burzsoáziának azoktól a szekértolóitól, akiknek minden feladata az, hogy pánikot, csüggedést keltsenek, hogy teljesen elvegyék a munkától az emberek kedvét, hogy teljesen kilátástalannak tüntessenek fel minden munkát, akik kapva kapnak

a fegyelmezetlenség és a bomlás minden egyes esetén és egy-egy ilyen eset miatt elmegy a kedvük a forradalomtól, mintha bizony lett volna a világon, mintha lett volna a történelemben csak egy igazi nagy forradalom is bomlás nélkül, a fegyelem meglazulása nélkül, gyötrelmes próbálkozások nélkül, olyan időszakban, amikor a tömegek új fegyelmet dolgoznak ki. Nem szabad elfelejtenünk, hogy elsőnek érkeztünk el a történelem ilyen fordulópontjához, amikor az új fegyelmet, a munkafegyelmet, az elvtársi kapcsolat fegyelmét, a szovjet fegyelmet valóban a dolgozók és kizsákmányoltak milliói dolgozzák ki. Gyors sikerekre ezen a téren nem tartunk igényt, nem számítunk. Tudjuk, hogy e feladat teljesítése egész történelmi korszakot vesz igénybe. Mi megnyitottuk azt a történelmi korszakot, amikor a még burzsoá országban széttörjük a kapitalista társadalom fegyelmét, széttörjük és büszkék vagyunk arra, hogy minden öntudatos munkás, határozottan az egész dolgozó parasztság, minden módon segít ebben a rombolásban, — megnyitottuk azt a történelmi korszakot, amikor a tömegekben önként, saját kezdeményezésükre erősödik az a tudat, hogy nekik ezt a dolgozók kizsákmányolásán és rabságán alapuló fegyelmet fel kell cserélniök — nem fentről kapott utasításra, hanem saját élettapasztalatuk parancsára — fel kell cserélniök az egyesített munka új fegyelmével, egész Oroszország, egy sokmilliós ország egyesült, szervezett munkásainak és dolgozó parasztjainak fegyelmével. Roppant nehéz feladat ez, de egyben hálás feladat is, mert csakis akkor, ha ezt gyakorlatilag megoldjuk, csak akkor ütjük be az utolsó szeget a kapitalista társadalom koporsójába, melyet mi teszünk a sírba. (T a p s.)

Ujságtudósítás megjelent
az „Izvesztyija VCIK" 106. számában,
1918 május 28-án.

FELHÍVÁS A VASUTASOKHOZ, A HAJÓSOKHOZ ÉS A VASMUNKÁSOKHOZ[121]

A Népbiztosok Tanácsa, miután meghallgatta a vasutas szervezeteknek, a vízi közlekedési szervezeteknek, a vasgyári munkásoknak és a vasúti munkások szakszervezetének képviselőit,

— miután meghallgatta ezeknek az elvtársaknak azt a javaslatát, hogy engedjék meg szervezeteiknek, a „Vasutasellátónak", a „Hajósellátónak" stb. az önálló beszerzést,

nyomatékosan felhívja valamennyi szervezett, tudatos és gondolkodó munkás és dolgozó paraszt figyelmét az ilyen javaslatok szembeszökő észszerűtlenségére. Mindenki tisztában van azzal, hogy ha engedélyeznénk a „Vasutasellátó", a „Hajósellátó", a „Vasmunkásellátó", a „Gumiipari munkás ellátó" és más efféle szervezetek külön, önálló beszerzését, teljesen felborítanánk az egész közellátást, szétrombolnánk a munkások és a szegényparasztok mindenféle állami szervezetét, teljesen szabaddá tennők az utat a kulákok és a Szkoropadszkijok győzelme számára.

Minden munkásnak és éhező parasztnak meg kell értenie, hogy csak közös erőfeszítéssel, a legjobb munkások százait és ezreit küldve el a közös közellátási osztagokba, csak a munkások együttes, egybeforrott, közös tömegerejének a rendért, a gabonáért folytatott harcba való bevetésével lehet legyőzni az éhínséget, legyőzni a zűrzavart, legyőzni a spekulánsokat és a kulákokat.

Oktalanság volna hinni azoknak, akik önálló beszerzésre kérnek engedélyt a „Vasutasellátó", a „Hajósellátó" számára, nem törődve azzal, hogy a nem-földművelő kormányzóságok *minden kerületében tíz-* és

százezrével vannak éhező parasztok, akik hónapok óta nem kapnak egyáltalán semmi gabonát.

Vajjon az nem bomlás volna, ha minden ilyen paraszti kerületnek megengednők az önálló beszerzést? Vajjon igazságos volna, ha a „Vasutasellátónak", ahogy ő akarja, 60 milliót adnánk önálló beszerzésre, és ugyanakkor nem adnánk tíz-tízmilliót minden éhező kerületnek, nem jogosítanók fel ezeket a kerületeket az önálló beszerzésre?

Minden vasúti javítóműhely, minden ezer alkalmazott vagy hajós vagy gyárimunkás állítson ki egy-egy osztagot a legjobbakból és legmegbízhatóbbakból, hogy együttes, közös erővel segítsék a munkások és a parasztok közös ügyét — az éhínségtől való megmenekülést, az éhínség legyőzését.

A külön, önálló beszerzés az egész közellátás csődje, a forradalom pusztulása, bomlás és züllés.

Állítson ki minden ezer alkalmazott és munkás egy-egy osztagot a legjobb és legmegbízhatóbb emberekből, hogy legyen egy *munkásokból* álló harcrakész erő, amely rendet teremt, amely segít a felügyeletben, összegyűjt minden gabonafelesleget és teljes győzelmet arat a spekulánsokon — ez a menekvés egyetlen útja.

A megírás ideje: 1918 május 29.

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

I. V. SZTÁLIN KINEVEZÉSE DÉL-OROSZORSZÁG KÖZELLÁTÁSI ÜGYEINEK VEZETŐJÉVÉ

1918 május 31.

KINEVEZÉS

Ioszif Visszarionovics Sztálin népbiztost, a Népbiztosok Tanácsának tagját, a Népbiztosok Tanácsa kinevezi Dél-Oroszország közellátási ügyeinek rendkívüli jogokkal felruházott általános vezetőjévé. A helyi és területi népbiztosok tanácsai, a küldöttek Szovjetjei, a forradalmi bizottságok, az osztagtörzsek és osztagparancsnokok, a vasúti szervezetek és állomásfőnökök, a folyami és tengeri kereskedelmi flotta szervezetei, a posta-, távíró- és közellátási szervezetek, a biztosok és kiküldöttek kötelesek végrehajtani Sztálin elvtárs rendelkezéseit.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSE[122]

1918 JÚNIUS 4

Az ujságtudósitások 1918 június 5-én, a „Pravda" 111. és az „Izvesztyija VCIK" 113. számában jelentek meg.

I

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÉHÍNSÉG ELLENI HARCRÓL 1918 JÚNIUS 4

Elvtársak! Mai beszédem tárgya az az óriási válság, amely valamennyi modern országra rátört, s amely jelenleg talán Oroszországot sujtja a legjobban, vagy legalábbis sokkal erősebben érezhető Oroszországban, mint más országokban. És erre a válságra, az ajtónkon kopogtató éhínségre ki kell térnünk, amikor feladatunknak megfelelően az általános helyzetről beszélünk. Ha pedig már az általános helyzetről van szó, természetesen nem lehet egymagára Oroszországra szorítkozni, annál is kevésbbé, mert jelenleg nyomasztóbb, gyötrelmesebb kapcsolat fűzi egymáshoz a modern kapitalista civilizáció országait, mint annakelőtte.

A rablóóriások két csoportjának háborúja, imperialista háborúja mindenütt, mind a hadviselő, mind a semleges országokban teljesen kimerítette a termelőerőket. A pusztulás és az elnyomorodás olyan méreteket öltött, hogy a háború még a legelőrehaladottabb, legcivilizáltabb és legkulturáltabb országokban is, amelyek nem hogy évtizedeken, hanem évszázadokon át nem tudták, mi az éhínség, éhínségre vezetett e szó legszorosabb értelmében. Igaz, hogy az előrehaladott országokban, kivált azokban, amelyekben a nagykapitalizmus már régen megtanította a lakosságot a maximumra, ami a gazdasági szervezet ilyen módja mellett lehetséges, az ilyen előrehaladott országokban sikerült az éhínséget helyesen elosztani, hosszabb időre elviselhetővé tenni, tompítani, de az éhínségtől, a szó legigazibb értelmében vett éhínségtől szenved például Németország és Ausztria is már régóta, nem beszélve a levert és leigázott országokról. Manapság aligha

lapozhatnánk fel egyetlen egy ujságot is, hogy ne akadnánk benne egész sereg hírre számos előrehaladott, kulturált és nemcsak hadviselő, hanem semleges országból is, mint például Svájcból vagy egyes skandináv országokból, hogy ne találnánk benne híreket az éhínségről, azokról a szörnyű bajokról, amelyek a háború következtében sujtják az emberiséget.

Elvtársak, azok számára, akik figyelemmel kisérték az európai társadalom fejlődését, már régóta kétségtelen, hogy a kapitalizmus nem tud békésen megszűnni, hogy a kapitalizmus vagy közvetlenül arra vezet, hogy a széles tömegek felkelnek a tőke igája ellen, vagy ugyanerre az eredményre vezet a háború sokkal nehezebb, sokkal gyötrelmesebb és véresebb útján át.

A különböző országok szocialistái már több évvel a háború előtt hangoztatták és kongresszusaikon ünnepélyesen kijelentették, hogy az előrehaladott országok közötti háború nemcsak hallatlanul súlyos bűntett lesz, hogy ez a háború, amely a gyarmatok felosztása, a tőkés zsákmány felosztása miatt fog folyni, nemcsak teljes szakítás lesz a modern civilizáció és kultúra vívmányaival, hanem az emberi társadalomnak magát a létfeltételeit áshatja alá és elkerülhetetlenül alá is fogja ásni. Mert a történelem folyamán első ízben alkalmazzák a technika hatalmas vívmányait ilyen méretekben, ilyen pusztítóan és ilyen energiával emberéletek millióinak tömeges kiirtására. Ma, amikor minden termelési eszközt a háború szolgálatába állítanak, látjuk, hogyan teljesedik be a legszomorúbb jóslat és hogy az elvadulás, az éhínség és a termelőerők teljes hanyatlása hogyan terjed ki egyre több és több országra.

Eszembe jut ezzel kapcsolatban, mennyire igaza volt a tudományos szocializmus egyik nagy megalapítójának, Engelsnek, amikor 1887-ben azt írta, hogy az európai háború nem csak arra fog vezetni, hogy a koronák, ahogy ő mondta, tucatjával repülnek le a koronás főkről, és nem lesz, aki újra felvegye ezeket a koronákat, hanem hogy ez a háború magával fogja hozni egész Európa hallatlan eldurvulását, elvadulását és elmaradását is, ugyanakkor pedig vagy magával hozza a munkásosztály uralmát, vagy megteremti azokat a feltételeket, amelyek ezt az uralmat el-

kerülhetetlenné teszik[123]. A marxizmus megalapítója ezúttal kettőzött óvatossággal fejezte ki magát, mert világosan látta, hogy ha a történelem ilyen úton indul el, akkor ez a kapitalizmus összeomlására, a szocializmus terjedésére vezet majd, akkor gyötrelmesebb, súlyosabb. átmenetet, kegyetlenebb ínséget és súlyosabb válságot, amely aláás minden termelőerőt, el sem lehet majd képzelni.

És most világosan látjuk, mit jelentenek az immár negyedik éve húzódó imperialista népmészárlás következményei, amikor valamennyi országban, még a legelőrehaladottabb országokban is érezni lehet, hogy a háború zsákutcába jutott, hogy a kapitalizmus talaján nem lehet belőle kikerülni, hogy a háború borzalmas pusztulásra vezet. És, elvtársak, ha bennünket, az orosz forradalmat — amelyet korántsem az orosz proletariátusnak valamilyen különös érdeme, hanem azoknak a történelmi eseményeknek általános menete idézett elő, melyek során ez a proletariátus a történelem akaratából ideiglenesen az első helyre került és ideiglenesen a világforradalom élcsapatává vált —, ha bennünket most különösen súlyosan, különösen fájdalmasan érint az éhínség, amely egyre nyomasztóbban nehezedik ránk, akkor jól meg kell jegyeznünk magunknak, hogy ezek a bajok mindenekelőtt és főképpen annak az átkozott imperialista vérfürdőnek az örökségei, amely minden országban hallatlan bajokra vezetett, és hogy ezeket a bajokat mindenütt csak ideiglenesen tudják még eltitkolni a tömegek elől és a népek óriási többségének szeme elől.

Amíg tart a katonai elnyomás, amíg még egyre tart a háború, amíg ez a háború még összefügg egyrészt olyan reményekkel, hogy az egyik imperialista csoport győzni fog és a győzelem révén kijuthat ebből a válságból, másrészt pedig ez a háború együttjár a katonai cenzúra dühöngésével és az egész népnek háborús mámorral való megrészegítésével, csak ez leplezi el a legtöbb ország lakosságának tömegei elől azt, hogy milyen szakadék felé közelednek, milyen szakadékba zuhantak már bele féligmeddig. Mi is különösen intenzíven érezzük ezt most, mert sehol sincs olyan kiáltó ellentmondás, mint Oroszországban, azok között a roppant feladatok között, amelyeket a fel-

kelt proletariátus maga elé tűzött, a proletariátus, amely megértette, hogy a háborút, a világ leghatalmasabb imperialista óriásainak világháborúját, nem lehet legyőzni a leghatalmasabb, ugyancsak az egész világra kiterjedő, proletárforradalom nélkül.

És nekünk, akiknek az események alakulásával el kellett foglalnunk az egyik első helyet ebben a forradalomban és hosszú időre, legalábbis 1917 októberétől kezdve vállalnunk kellett az elvágott osztag szerepét, amelynek a nemzetközi szocializmus többi osztagai az események következtében nem tudnak eléggé gyorsan a segítségére sietni, — nekünk most sokszorosan nehezebb helyzettel kell megbirkóznunk. Mi, akik mindent megtettünk, amit a közvetlenül felkelő proletariátus és az őt támogató szegényparasztság megtehetett legfőbb ellenségének megdöntése érdekében, azért, hogy elfoglalja a szocialista forradalom őrhelyét, mi ugyanakkor érezzük, hogy az Oroszországot körülvevő imperialista rablóhatalmak igája és a háború öröksége egyre nyomasztóbban nehezedik ránk. A háború e következményei még nem mutatkoztak meg teljesen. Most, 1918 nyarán forradalmunknak talán az egyik legnehezebb, legsúlyosabb és legválságosabb átmenete áll előttünk, a legnehezebb átmenet nemcsak azoknak a nemzetközi viszonyoknak a szempontjából, amelyek elkerülhetetlenül a visszavonulás politikájára kárhoztatnak bennünket, amíg hű és egyetlen szövetségesünk, a nemzetközi proletariátus, csak készül a felkelésre, csak gyűjti erőit a felkelésre, de nem képes még nyiltan és egyöntetűen fellépni, jóllehet a nyugateurópai események, a nyugati fronton lezajlott legutóbbi ütközetek féktelen hevessége, az egész válság, amely a hadviselő országokban fokozódik, azt mutatja, hogy az európai munkások felkelése nincs már messze, hogy bármennyire késik is, előbbutóbb elkerülhetetlenül elérkezik.

Éppen ilyen helyzetben kell szembenéznünk az országon belül azokkal az óriási nehézségekkel, amelyek következtében mindennél inkább szül számos ingadozást a gyötrelmes közellátási válság, a rendkívül gyötrelmes éhínség, amely már itt van a nyakunkban, amely maximális erőfeszítést, maximális szervezettséget követelő feladat elé

állít bennünket és amely ugyanakkor nem engedi meg nekünk, hogy a régi módszerekkel fogjunk hozzá ennek a feladatnak a megoldásához. Azzal az osztállyal vállvetve fogunk hozzá ennek a feladatnak a megoldásához, amellyel együtt harcoltunk az imperialista háború ellen, azzal az osztállyal, amellyel együtt döntöttük meg mind az imperialista monarchiát, mind az imperialista köztársasági orosz burzsoáziát, azzal az osztállyal, amelynek a növekedő nehézségek, a forradalom növekedő feladatai és fokozódó lendülete közepette kell kovácsolnia fegyverét, fejlesztenie erőit és megteremtenie szervezetét.

Most minden emberi együttélés legelemibb feladata vár ránk — le kell győznünk az éhínséget, haladéktalanul, legalábbis mérsékelnünk kell a közvetlenül gyötrő éhínséget, amely a földművelő Oroszország mindkét fővárosát és több tucatnyi kerületét sujtja. És ezt a feladatot olyankor kell megoldanunk, amikor polgárháború dúl, amikor a különféle rendű és rangú, különböző színű és különböző irányokba kacsingató kizsákmányolók elkeseredett, kétségbeesett ellenállást fejtenek ki. Kétségtelen, hogy ebben a helyzetben a politikai pártoknak ezek az elemei, akik nem tudnak szakítani a régivel és nem tudnak hinni az újban, olyan háború állapotába kerülnek, amelyet egyetlen célra használnak fel, arra, hogy visszaállítsák a kizsákmányolók uralmát.

Erre a kérdésre, az éhínségnek és a kizsákmányolók, valamint a mozgolódó ellenforradalom elleni harcnak erre az összefüggésére hívja fel figyelmünket minden hír, amelyet Oroszország bármelyik szegletéből kapunk. Feladatunk az, hogy legyőzzük az éhínséget, vagy legalábbis mérsékeljük súlyát az új termés betakarításáig, megvédelmezzük a gabonamonopóliumot, megvédelmezzük a Szovjetállam jogát, megvédelmezzük a proletárállam jogát. Össze kell gyüjtenünk minden gabonafelesleget és el kell érnünk azt, hogy helyes elosztással minden készletet eljuttassanak azokra a helyekre, amelyek rászorulnak. Ez a fő feladat — az emberi társadalom fenntartása, és ugyanakkor mérhetetlenül sok munka, amely csak egy úton oldható meg: a munka általános, erőteljes fokozásával.

Azokban az országokban, ahol ezt a feladatot háború

útján oldják meg, a megoldás a katonai rabszolgaság, a katonai rabszolgaság bevezetése a munkások és a parasztok számára, az, hogy újabb, még nagyobb kedvezményeket nyujtanak a kizsákmányolóknak. Németországban például, ahol a közvélemény hangja el van fojtva, ahol letörik a háború elleni tiltakozás minden kísérletét, de ahol mégis megmaradt a háború szocialista gyűlölete, a legmegszokottabb módszer a helyzet fenntartására — a háborún meggazdagodó új milliomosok gyors kitenyésztése. Ezek az új milliomosok veszett és szédítő ütemben megszedték magukat.

A tömegek éhezése ma valamennyi imperialista országban a legjobb terep a legvadabb spekuláció fejlődése számára, arra, hogy egyesek hallatlan kincseket harácsoljanak össze a nyomoron és az éhínségen.

Az imperialista országok ösztönzik ezt, mint például Németországban is, ahol a legjobban van megszervezve az éhínség. És nem hiába mondják, hogy ott van a szervezett éhínség központja, ahol az élelmiszer-fejadagok és a kenyérdarabok a legjobban vannak elosztva a lakosság között. Látjuk, hogy az új milliomosok ott az imperialista állam normális jelenségeivé válnak, máskülönben nem tudnak harcolni az éhínség ellen. Hagyják, hogy kétszeres, háromszoros, négyszeres hasznot zsebeljenek be azok, akiknek sok gabonájuk van és akik tudnak spekulálni, akik a szervezetet, az adagolást, a jegyrendszert, az elosztást spekulációvá tudják változtatni. Mi azonban nem kívánunk ezen az úton járni, bárki terelgessen is bennünket e felé az út felé akár tudatosan, akár öntudatlanul. Mi azt mondjuk: vállvetve küzdöttünk és küzdünk továbbra is azzal az osztállyal, amellyel együtt harcoltunk a háború ellen, amellyel együtt döntöttük meg a burzsoáziát, és vele együtt viseljük el a mostani válság minden nehézségét. Következetesen ki kell tartanunk a gabonamonopólium mellett, de nem úgy, hogy törvényesítjük a kapitalista spekulációt nagy vagy kis méretekben, hanem úgy, hogy harcolunk a tudatos feketézés ellen.

És itt, ebben a harcban nagyobb nehézségek, komolyabb veszélyek várnak ránk, mint amikor az állig felfegyverzett népgyűlölő cárizmus vagy az állig felfegyverzett

orosz burzsoázia állt velünk szemben, amely nem tartotta bűnnek, hogy az orosz munkások és parasztok ezreinek és százezreinek vérét ontsa a tavalyi júniusi offenzívában, az a burzsoázia, amely titkos szerződéseket hordozott a zsebében és részt akart venni a zsákmány elosztásában, és amely bűnnek tartja a dolgozóknak az elnyomók elleni háborúját, az egyetlen igazságos, szent háborút, amelyről mi már az imperialista népmészárlás kezdetén beszéltünk, és amelyet most az események elkerülhetetlenül folyvást összefüggésbe hoznak az éhínséggel.

Tudjuk, hogy a cári önkényuralom a háború elején rögzített árakat állapított meg és felemelte a gabonaárakat. Hisz ez csak természetes! Hű maradt szövetségeseihez — a gabonakereskedőkhöz, a spekulánsokhoz, a bankok főkolomposaihoz, akik milliókat nyertek ezen.

Tudjuk, hogy a kadet párt megalkuvói, az eszerekkel és a mensevikekkel együtt, és Kerenszkij bevezették a gabonamonopóliumot, mivel egész Európa azt mondotta, hogy monopolizálás nélkül nem lehet tovább kitartani, tudjuk, hogy ugyanaz a Kerenszkij 1917 augusztusában hogyan játszotta ki az akkori demokratikus törvényt. Hiszen éppen arra valók a demokratikus törvények és agyafúrtan értelmezett rendszerek, hogy kijátsszák őket. Tudjuk azt is, hogy ugyanaz a Kerenszkij augusztusban kétszeresére emelte ezeket az árakat, és akkor minden színű és árnyalatú szocialista tiltakozott e rendszabály ellen, felháborodott ezen a tényen. Akkor nem volt egyetlen lap sem, amely ne kelt volna ki Kerenszkijnek ez ellen a magatartása ellen és amely ne leplezte volna le, hogy itt a köztársasági miniszterek, a mensevikek és az eszerek kormánya háta mögött a spekulánsok mesterkedtek, hogy nekik engedtek, amikor kétszeresére emelték a gabonaárakat, hogy itt nem egyébről volt szó, mint arról, hogy engedményeket tegyenek a spekulánsoknak. Ismerjük ezt a históriát.

Hasonlítsuk most össze, mi a helyzet a gabonamonopóliummal és hogyan fest az éhínség elleni harc az európai kapitalista országokban és hogyan fest nálunk. Látjuk, hogyan használják ki ezt ma az ellenforradalmárok. Ebből a leckéből szilárd és megingathatatlan követ-

keztetéseket kell levonnunk. Igen, az események odavezettek, hogy a gyötrő éhínséggé fajult válság csak még jobban kiélezte a polgárháborút, lerántotta a leplet az olyan pártokról, mint a jobboldali eszerek és a mensevikek pártja, amelyek abban különböznek a kadetok nyilt kapitalista pártjától, hogy a kadet párt — a nyilt feketeszázasok pártja. A kadetoknak nincs mondanivalójuk a nép számára, nincs szükségük arra, hogy a néphez szóljanak, nekik nincs miért takargatni céljaikat, ezeknek a pártoknak azonban, amelyek Kerenszkijjel paktáltak és vele osztoztak a hatalomban meg a titkos szerződésekben, nekik szükségük van arra, hogy a néphez forduljanak. (Taps.) És éppen ezért időnként, óhajaik és terveik ellenére, kénytelenek levetni álarcukat.

Amikor látjuk, hogy az éhség miatt hol itt, hol ott törnek ki egyrészt az éhségtől elgyötört emberek lázadásai és felkelései, másrészt pedig végigságuld Oroszországon az ellenforradalmi felkelések tűzcsóvája, amelyet tudatosan táplálnak mind az angol-francia imperialisták bankjegyei, mind a jobboldali eszerek és a mensevikek erőfeszítései, akkor mi azt mondjuk: a kép világos, ám álmodozzon tovább, aki akar, holmi egységfrontokról.

Ma különösen világosan látjuk, különösen az után, hogy az orosz burzsoázia vereséget szenvedett a nyilt katonai összeütközésben, az után, hogy 1917 októberétől 1918 február-márciusáig a forradalmi és ellenforradalmi erők valamennyi nyilt összecsapása megmutatta az ellenforradalmároknak, még a doni kozákok vezéreinek is, akikre legjobban számítottak, hogy ügyük elveszett, mert a nép többsége mindenütt ellenük van. És az ellenforradalom minden újabb kísérlete, még a legpatriarchálisabb vidékeken is, amelyeken igen jómódú földműves réteg a legnagyobb rendi zárkózottság viszonyai között él, mint például a kozákok — kivétel nélkül mindenütt csak arra vezetett, hogy az elnyomott dolgozók újabb rétegei kerültek szembe velük, mégpedig nem szóban, hanem tettekkel.

A polgárháború tanulságai októbertől márciusig megmutatták, hogy az oroszországi munkásosztály dolgozó tömegei és a saját munkájukból élő, idegen munkát ki

nem zsákmányoló parasztok egy szálig, Oroszország minden szegletében óriási többségükben a Szovjethatalom mellett állnak. De aki azt hitte, hogy kijutottunk a szervesebb fejlődés útjára — az kénytelen volt rájönni, hogy tévedett.

A burzsoázia ráeszmélt, hogy vereséget szenvedett ... És itt kezdődik az oroszországi kispolgárság kettészakadása: az egyik rész a németekhez, a másik rész — az angol-francia orientációhoz húz, és mindkét irányzat megegyezik az éhínségre való orientációban.

Hogy világosan megmutassam önöknek, elvtársak, hogy nem a mi pártunk, hanem a párt és a Szovjethatalom ellenségei egyesítik a német orientáció és az angol-francia orientáció közötti vitát egyetlen programban: az éhínség segítségével megdönteni a Szovjethatalmat — hogy megmutassam önöknek, hogyan megy ez végbe, röviden idézem a mensevikek legutóbbi tanácskozásáról szóló jelentést. Ez a jelentés a „Zsizny" című lapban[124] jelent meg. (Lárma, taps.)

Ebből a jelentésből, amely a „Zsizny" 26. számában jelent meg, megtudjuk, hogy Cserevanyin, a gazdasági politika kérdésének előadója, a Szovjethatalom politikáját bírálva, kompromisszumos megoldást javasolt, nevezetesen azt, hogy gyakorlati vezetőkként vonjuk be a kereskedelmi tőke képviselőit számukra különösen előnyös bizományi ügyletekkel. Ugyanebből a jelentésből azt is megtudjuk, hogy Groman, az északi közellátási igazgatóság elnöke, aki az ülésen jelen volt, mint írják, rengeteg személyes megfigyelésére és különféle megfigyeléseiből szerzett tapasztalataira támaszkodva — hozzáteszem, csak burzsoá körökben tett megfigyelésekről van szó — ilyen következtetéseket vont le: „két eszközt kell alkalmazni", mondotta, „az első — a mostani árakat fel kell emelni, a második — külön prémiumot kell kitűzni a gabona határidőre való beadásáért" stb. (Közbeszólás: „Miért rossz ez?") Igenis, majd meghallják, milyen rossz ez, jóllehet az a szónok, aki nem is kapott szót, de él a szólás jogával ebből a sarokból (taps), arról akarja önöket meggyőzni, hogy ebben nincs semmi rossz; de ő nyilván elfeledkezett a mensevik konferencia

menetéről. A „Zsizny"-nek ugyanabban a számában olvassuk, hogy Groman után ugyanilyen álláspontot fejtett ki Kolokolnyikov képviselő is: „Azt javasolják nekünk, hogy vegyünk részt a bolsevik közellátási szervezetekben." Milyen rossz ez, nemde, ezt kell mondanom, emlékezve az előbbi szónok közbeszólására. És ha ugyanaz a szónok, aki nem fér a bőrébe, és akinek nincs szólásjoga, de mégis él vele, azt kiabálja, hogy ez hazugság, mert Kolokolnyikov ezt soha nem mondta, én ezt tudomásul veszem, de kérem, hogy félreérthetetlenül és mindenki fülehallatára ismételje meg ezt a cáfolatot. Bátorkodom emlékeztetni önöket a konferenciának arra a határozatára, amelyet a jólismert Martov terjesztett be és amely a Szovjethatalom kérdésében más szavakkal és más kifejezésekkel pontosan ugyanezt mondja. (L á r m a, k i á l t o z á s.) Igen, bármennyire nevetnek is ezen, ez tény — a mensevikek képviselői, a közellátási jelentéssel kapcsolatban, a Szovjethatalmat nem proletár szervezetnek, hanem rossz szervezetnek nevezik.

Ma, ebben a helyzetben, amikor az éhínséggel kapcsolatban és az éhínség kihasználásaként az ellenforradalmárok lázadása került napirendre, itt semmiféle cáfolat, semmiféle körmönfont kifogás nem segít, a tény pedig tény marad. Az említett kérdéssel kapcsolatban világosan áll előttünk az a politika, amelyet mind Cserevanyin, mind Groman, mind Kolokolnyikov gyönyörűen kifejtett. Tény a polgárháború élénkülése, a mozgolódó ellenforradalom, és meg vagyok győződve, hogy az orosz munkások és parasztok kilencvenkilenc százaléka levonta a maga következtetését ezekből az eseményekből — nem mindenki tud még erről —, levonja és le fogja vonni, és hogy ez a következtetés éppen az lesz, hogy csak akkor győzzük le az éhínség elleni harcban mind az éhínséget, mind az éhínséget kihasználó ellenforradalmárokat, ha szétzúzzuk az ellenforradalmat, ha folytatjuk a szocialista politikát az éhínség kérdésében.

Elvtársak, éppen most érkezünk el ahhoz az időponthoz, amikor a Szovjethatalom az erős és nagy ellenforradalmi ellenfelek ellen folytatott hosszú és nehéz harc után legyőzi őket nyílt összeütközésekben, és legyőzve

mind a kizsákmányolók katonai ellenállását, mind minden más ellenség szabotázsban megnyilvánuló ellenállását — teljes erővel hozzáfog a szervező munkához. És az éhínség elleni harc nehézsége, e feladat roppant nehézsége éppen azzal magyarázható, hogy ezen a téren mi közvetlenül elérkeztünk a szervezési feladathoz.

A felkelésben sokkal könnyebb győzelmet aratni. Az ellenálló ellenforradalmat milliószor könnyebb legyőzni, mint megoldani a szervezési feladatot, különösen ott, ahol mi oldottunk meg egy olyan feladatot, amelynek megoldásában mind a felkelt proletár, mind a kistulajdonos, mind a kispolgárság széles rétegei jelentős mértékben együtt haladhattak, amelyben még sok általános demokratikus elem, általános dolgozó elem volt. E feladat után most már egy másik feladat kerül sorra. A gyötrelmes éhínség erőnek erejével elvezetett bennünket a tisztán kommunista feladathoz. Itt szemtől szembe találtuk magunkat a szocialista forradalom feladatának megvalósításával, és itt rendkívüli nehézségekbe ütköztünk.

Nem félünk ezektől a nehézségektől, ismertük ezeket a nehézségeket, sohasem mondottuk, hogy könnyű áttérni a kapitalizmusból a szocializmusba. Ez az átmenet a legelkeseredettebb polgárháború egész időszaka, gyötrelmes próbálkozások időszaka, amikor az egyik ország felkelt proletariátusának osztagához felzárkózik a másik ország proletariátusa, hogy közös erővel javítsák ki a hibákat. Szervezési feladatok várnak itt ránk, amelyek felölelik a közszükségleti cikkeket, a spekuláció legmélyebb gyökereit, a burzsoá világ és a tőkés kizsákmányolás legfelső régióit, amelyeket a tömegek egyetlen rohamával nem könnyű elsöpörni. Itt ennek a burzsoá kizsákmányolásnak apró és valamennyi országba mélyen belenyúló gyökereivel és hajszálgyökereivel van dolgunk, a kistulajdonosoknak, ennek az egész életmódnak, a kistulajdonosok és kisgazdák szokásainak és hangulatának formájában, amikor meg kell küzdenünk a kisspekulánssal, azzal, hogy a tömegek még nem szokták meg az élet új rendjét, nem bíznak benne, kétségbeesnek.

Mert tény, hogy a dolgozó tömegekből igen sokan kétségbeestek a forradalom által elénk gördített rendkívüli

nehézségek láttán. Mi nem félünk ettől. Sehol, egyetlen forradalomban sem fordult még elő, hogy bizonyos rétegeken ne lett volna úrrá a kétségbeesés.

Ha a tömeg kitermel magából egy bizonyos fegyelmezett élcsapatot, ha az élcsapat tudja, hogy ez a diktatúra, ez a vaskezű hatalom segít megnyerni az egész szegénységet — ez hosszú folyamat, nehéz harc —, ez a szó teljes értelmében vett szocialista forradalom kezdete. Amikor látjuk, hogy az egyesült munkások, a szegénység tömegei felvonulnak a gazdagok, a spekulánsok ellen, azoknak az embereknek a tömegei ellen, akiknek kedvében járva az intellektuelek öntudatlan vagy öntudatos tömege spekuláns jelszavakat szajkóz, mint ahogy ezek a Cserevanyinok és Gromanok teszik, amikor a félrevezetett munkások szabad gabonakereskedelemről, teherforgalmi eszközök behozataláról beszélnek — mi azt feleljük, hogy ez annyit jelent, mint a kulákoknak segítő kezet nyujtani! Nem fogunk ezen az úton járni. Mi azt mondjuk: mi a dolgozókra fogunk támaszkodni, akikkel együtt vívtuk ki az októberi győzelmet, és csak a magunk osztályával, csak azzal oldjuk meg az előttünk álló történelmi feladatot, hogy a dolgozó nép minden rétegében proletárfegyelmet teremtünk.

Óriási nehézségekkel kell megküzdenünk, össze kell gyüjtenünk minden felesleget és készletet, ezeket helyesen el kell osztanunk és jól meg kell szerveznünk ezek eljuttatását a tízmilliókhoz, teljesen rendszeres munkát kell végeznünk, hogy a munka úgy menjen, mint az óramű, hogy legyőzzük a bomlást, amelyet a spekulánsok és a pánikkeltő ingadozók még fokoznak. A szervezésnek ezt a feladatát csak a tudatos munkások tudják megoldani, akik szemtől szembe állnak a gyakorlati nehézségekkel. Erre a feladatra érdemes összpontosítanunk minden erőnket és meg kell indítanunk a döntő és végső harcot. És ebben a harcban győzni fogunk. (T a p s.)

Elvtársak, a Szovjethatalom legutóbbi rendeleteiből[125] is látható, hogy a proletárdiktatúra útja minden szocialista számára, aki nem gúnyból nevezi magát szocialistának — világosan és vitathatatlanul — a súlyos megpróbáltatások útja.

Az élet legdöntőbb kérdését, a kenyér kérdését vetették fel a legutóbbi rendeletek. Ezeknek a rendeleteknek három vezéreszméjük van: az egyik ilyen eszme a központosítás eszméje, az, hogy mindenkinek a munkáját össze kell fogni egy központ közös vezetésével, hogy komolyan vegyük munkánkat és legyőzzünk minden csüggedést, elvessük mindenféle batyuzók egyes szolgálatait, összefogjunk minden proletár erőt, mert az éhínség elleni harc kérdésében is az elnyomott osztályokra támaszkodunk és a megoldást csak abban látjuk, hogy ezek az osztályok erélyes harcot vívnak a kizsákmányolók ellen, egyesítik minden tevékenységüket.

Igen, figyelmeztetnek bennünket arra, hogy a batyuzás és a spekuláció segítségével lépten-nyomon kijátsszák a gabonamonopóliumot. Egyre gyakrabban kell hallanunk az értelmiségtől: de hiszen a batyuzók szolgálatokat tesznek nekik, mindannyian a batyuzóktól veszik a kenyeret. Igen, de a batyuzók kulák módjára tartják el őket, éppen úgy cselekszenek, ahogy cselekedniök kell, hogy megszilárdítsák, megerősítsék és örökkévalóvá tegyék a kulák hatalmát, hogy az, akinek hatalma van, profitjával kiterjessze ezt a hatalmat egyes személyeken keresztül az egész környezetre. Mi azonban állítjuk, hogy ha azoknak a személyeknek erőit, akik jelenleg legnagyobbrészt csak kishitűséggel hibáztathatók, ha ezeknek az erőit egyesítenénk, a harc jóval könnyebb volna. Ha egyáltalán létezik olyan forradalmár, aki azt reméli, hogy nehézségek nélkül át lehet térni a szocialista rendbe, elmondhatnók róla, hogy az ilyen forradalmár, az ilyen szocialista nem ér egy lyukas garast sem.

Mi azonban tudjuk, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet a legnagyobb mértékben nehéz harc. De mi készek vagyunk leküzdeni ezernyi nehézséget és ezernyi kísérletet tenni, és ezer kísérlet után hozzákezdünk az ezeregyedikhez. Mi most minden szovjet szervezetet új, alkotó életre, új erők mozgósítására szólítunk fel. Az újabb nehézségeket úgy akarjuk legyőzni, hogy újabb rétegeket vonunk be, megszervezzük a falusi szegénységet, és itt érkezem el a második fő feladathoz.

Azt mondottam, hogy az első gondolat, amely vala-

mennyi rendeletünkön végigvonul, a központosítás gondolata. Csak akkor tudjuk legyőzni az éhínséget, ha minden gabonát összegyüjtünk a közös magtárakban, és akkor is éppen hogy csak szűkösen lesz gabonánk. Régebbről Oroszországban nem maradtak feleslegek, és elengedhetetlenül szükséges, hogy a kommunizmus mélyen behatoljon mindenkinek a tudatába, hogy a gabonafelesleget mindenki népvagyonnak tekintse, hogy mindenki szívén viselje a dolgozók érdekeit. Ahhoz pedig, hogy ezt elérhessük, csak az a mód szükséges, amelyet a Szovjethatalom javasol.

Amikor más módokról beszélnek nekünk, azt feleljük, amit az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén is feleltünk*, amikor más utakról beszéltek nekünk; válaszunk így hangzott: menjenek Szkoropadszkijhoz, a burzsoáziához. Tanítsák meg őket olyan módszerekre, mint a gabonaárak felemelése, mint a blokk a kulákokkal — ott meghallgatásra találnak. A Szovjethatalom azonban leszögezi: a nehézségek mérhetetlenek, minden nehézségre válaszoljanak azzal, hogy újabb és újabb erőfeszítéseket tesznek a szervezés és a fegyelem terén. Ilyen nehézségeket nem lehet egy hónap alatt leküzdeni. A népek történetében néha évtizedeket fordítottak ennél kisebb nehézségek leküzdésére, és ezek az évtizedek a legnagyobb és legtermékenyebb évtizedekként kerültek be a történelembe. A nagyszerű forradalom első félévének és első évének kudarcaival sohasem fognak önök elcsüggeszteni bennünket. Továbbra is érvényesíteni fogjuk régi jelszavunkat, az országos méretű központosítás, egyesítés és proletárfegyelem jelszavát.

Amikor majd fel fogják róni nekünk, mint ahogy Groman felrója beszédében: „az önök osztagai, amelyek kimennek összegyüjteni a gabonát, leisszák magukat és maguk is pálinkafőzőkké, rablókká válnak" — mi erre azt mondjuk: nagyon jól tudjuk, hogy ez gyakran előfordul, ilyen esetekben mi ezt nem takargatjuk, nem palástoljuk, nem ütjük el ezt a dolgot állítólagos baloldali frázisokkal és szándékokkal. Igen, a munkásosztály nincs kínai fallal

* Lásd ebben a kötetben 366—384. old. — *Szerk.*

elválasztva a régi burzsoá társadalomtól. És amikor elérkezik a forradalom, az nem olyan, mint amikor egy ember meghal és kiviszik a hulláját a temetőbe. Amikor a régi társadalom pusztul, tetemét nem lehet koporsóba zárni és elhantolni. Ez a tetem itt oszladozik közöttünk, rothad és megfertőz bennünket is.

A világ egyetlen nagy forradalma sem ment, és nem is mehet végbe másképp. Éppen azt, ami ellen nekünk harcolnunk kell az új hajtásainak megmaradásáért és fejlesztéséért abban a légkörben, amely tele van az oszló hulla miazmáival, ez az az irodalmi és politikai helyzet, azoknak a politikai pártoknak a játéka, amelyeket — a kadetoktól a mensevikekig — áthatnak ennek az oszló hullának a miazmái — mindezt ezek kerékkötőinkké akarják tenni. Szocialista forradalmat másképpen sohasem lehet létrehozni, és másképpen, mint az oszladozó kapitalizmus és az ellene vívott gyötrelmesen nehéz harc viszonyai között, egyetlen ország sem tud áttérni a kapitalizmusból a szocializmusba. És ezért mondjuk: első jelszavunk — központosítás, második jelszavunk — a munkások egyesülése. Munkások, egyesüljetek és egyesüljetek! Régi dolog ez, nem látszik hatásosnak, újnak, ez nem kecsegtet olyan kalandor sikerekkel, amilyenekkel olyan emberek csábítgatták önöket, mint Kerenszkij, aki 1917 augusztusában megduplázta az árakat, mint ahogy megduplázták és megtízszerezték a német burzsoák, azok az emberek, akik azonnali és közvetlen sikereket ígérnek önöknek, csak tegyenek még újabb és újabb engedményeket a kulákoknak. Persze, mi nem fogunk erre az útra lépni, hanem megmondjuk: második eszközünk, amely régi, de ugyanakkor örök eszköz — egyesüljetek! (Tapsok.)

Nehéz helyzetben vagyunk: a Szovjet Köztársaság talán egyik nehéz átmenetét éli át. A munkások újabb rétegei sietnek segítségünkre. Nekünk nincs rendőrségünk, nem lesz egy külön katonai kasztunk, nincsen más apparátusunk, mint a munkások tudatos egyesülése. Ők majd kivezetik Oroszországot a kétségbeejtő és rettentően nehéz helyzetből. (Tapsok.) A munkások egyesülése, a munkásosztagok megszervezése, a nem-földművelő éhező kerületek éhezőinek megszervezése — őket hívjuk segítségül, hozzá-

juk fordul Közellátásügyi Népbiztosságunk, nekik mondjuk: kereszteshadjáratot a gabonáért, kereszteshadjáratot a spekulánsok ellen, a kulákok ellen, a rend helyreállításáért.

A kereszteshadjárat olyan hadjárat volt, amikor a fizikai erőhöz hozzájárult még a hit abban, amit szentnek tartottak, mert évszázadokkal ezelőtt kínzásokkal kényszerítették az embereket rá, hogy szentnek tartsák. Mi pedig akarjuk, hisszük, valljuk és tudjuk, hogy az Októberi Forradalom elérte azt, hogy az élenjáró munkások és az élenjáró szegényparasztok most szent kötelességüknek tartják a földbirtokosok és a tőkések feletti hatalmuk megőrzését. (T a p s.) Ők tudják, hogy nem elegendő a fizikai erő a lakosság tömegeinek befolyásolására. Nekünk szükségünk van fizikai erőre, mert mi diktatúrát építünk, mi a kizsákmányolókkal szemben erőszakot építünk, és mindazokat, akik ezt nem értik meg, megvetően ellökjük magunktól, hogy ne vesztegessük a szót a szocializmus formájáról való fecsegésre. (T a p s.)

De mi azt mondjuk: új történelmi feladat előtt állunk. Meg kell értetnünk ezzel az új történelmi osztállyal, hogy nekünk munkásokból álló agitátorosztagokra van szükségünk. Munkásokra van szükségünk a nem-gabonatermelő kormányzóságok különböző kerületeiből. Szükségünk van arra, hogy ezek a munkások onnan jöjjenek, mint a Szovjethatalom tudatos hirdetői, és hogy közellátási háborúnkat, a kulákok elleni háborúnkat, a zűrzavar elleni háborúnkat szentesítsék, törvényesítsék és tegyék lehetővé a szocialista propaganda megvalósítását, hogy tudatosítsák a faluban a szegények és a gazdagok közötti különbséget, amelyet minden paraszt megért és amely erőnk legmélyebb forrása, olyan forrás, amelyet nagyon nehéz elindítani és buzogtatni, teljes erejéből buzogtatni, mert nagyszámú kizsákmányolóval állunk szemben, mert ezek a kizsákmányolók a legkülönfélébb módszerekkel befolyásuk alá vonják a tömegeket, kezdve a szegényparasztság megvesztegetésével, vagyis azzal, hogy nekik, a szegényparasztoknak, alkalmat adnak arra, hogy nyerészkedjenek a fekete pálinkafőzésen vagy spekuláljanak, rubelonként több rubelt keresve. Ilyen eszközökkel hatnak a kulákok és a burzsoázia a falun a tömegekre!

A szegényparasztságot mi nem vádolhatjuk emiatt, mert tudjuk, hogy évtizedeken, évezredeken át rabszolgaságban élt, hogy megszenvedte a jobbágyi rendet és élt abban a rendben, amely Oroszországban a jobbágyság után kialakult. Amikor elmegyünk ehhez a szegényparasztsághoz, ne csak a kulákok ellen fordított fegyver legyen nálunk, hanem azoknak az öntudatos munkásoknak meggyőző érvelése is, akik elviszik oda szervezettségük erejét. Egyesüljetek, szegényparasztok, — ez harmadik jelszavunk. Ez nem a kulákokkal való kacérkodás és nem az áremelés ostoba rendszabálya. Ha megduplázzuk az árakat, a parasztok ezt mondják: felemelik az árakat, kiéheztek, várunk, majd felemelik még jobban.

Ez kitaposott út, a kulákoknak és a spekulánsoknak kedvező út, erre könnyű rálépni és így könnyű csábító képet festeni. A magát szocialistának nevező értelmiség kész ilyen képeket festeni nekünk, az ilyen értelmiségieknek pedig se szeri, se száma. Mi azonban kijelentjük: aki a Szovjethatalmat akarja követni, aki értékeli és a dolgozók hatalmának, a kizsákmányolt osztály hatalmának tartja a Szovjethatalmat, azt mi másik útra hívjuk. Ez az új történelmi feladat — nehéz dolog. Megoldása pedig az, hogy talpraállítunk egy új réteget, új szervezeti formát adunk azoknak a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak, akik többségükben elgyötörtek, műveletlenek és akik a legkevésbbé egyesültek eddig és akiknek még ezután kell egyesülniök.

A városi munkások, az ipari munkások élenjáró osztagai az egész világon egyesültek, egyesültek egy szálig. De szinte sehol a világon nem tettek még rendszeres, odaadó és önfeláldozó kísérleteket arra, hogy azokat egyesítsék, akiket a falvakban, a kisüzemű földművelésben, mindenkitől elhagyatva, sötétségben elbutítottak az életkörülmények. Olyan feladat vár itt ránk, amely egyetlen célban olvasztja össze nemcsak az éhínség elleni harcot, hanem azt a harcot is, amelyet a szocializmus egész nagy és hatalmas rendjéért vívunk. Ez olyan harc a szocializmusért, amelyben érdemes feláldoznunk minden erőnket és mindent kockára tennünk, mert ez a harc — harc a szocializmusért. (T a p s.)

A dolgozókat tekintsük követőinknek ezen az úton. Ezen az úton tartós vívmányok várnak ránk, és nemcsak tartósak, hanem elidegeníthetetlenek is. Ez a mi harmadik nagyszerű jelszavunk!

A három fő jelszó tehát ez: a közellátás központosítása, a proletariátus egyesülése, a falusi szegénység megszervezése. És felhívásunk, az a felhívás, amelyet Közellátásügyi Népbiztosságunk intéz valamennyi szakszervezethez, valamennyi üzemi bizottsághoz, így hangzik: nehéz helyzetben vagytok, elvtársak, segítsetek tehát nekünk, egyesítsétek erőfeszítéseinkkel a ti erőfeszítéseiteket, üldözzetek minden rendbontást, üldözzétek a gabonamonopólium minden kijátszását. Nehéz feladat ez; de éppen azért újra meg újra, századszor és ezredszer is lépjetek fel a batyuzás, a spekuláció és a kulákság ellen, és győzni fogunk, mert a munkások többségét egész életük, élelmezési kudarcaink és élelmezési megpróbáltatásaink nehéz tanulságai rávezetik erre az útra. A munkások többsége tudja, hogy ha akkor, amikor Oroszországban még nem volt teljes kenyérhiány — ha akkor a közellátási szervezetek fogyatékosságait elszigetelt egyéni akciókkal küszöbölték ki, ez a jövőben nem lesz. Csak közös erővel, csak az éhező városokban és kormányzóságokban legtöbbet szenvedők egyesítésével tudunk segíteni magunkon, és ez az az út, amelyre a Szovjethatalom hívja önöket: a munkásoknak, a munkások élenjáró osztagainak egyesítése a falusi agitációra, a kulákok ellen a gabonáért folytatott harcra.

Nem messze Moszkvától, a szomszédos kormányzóságokban: Kurszk, Orel, Tambov kormányzóságban, óvatos szakértők számítása szerint ma még mintegy 10 millió pud gabonafelesleg van. Korántsem vagyunk képesek arra, hogy ezt a felesleget állami készletekbe összegyüjtsük és egyesítsük.

Fogjunk hát hozzá nagy erővel ehhez a feladathoz. Azokba a gyárakba, amelyekben ideiglenesen felülkerekedik a kétségbeesés, amelyekben az emberek az éhség kínjai miatt készek elveszteni egyensúlyukat és felkapni azoknak az embereknek kuruzsló jelszavait, akik Kerenszkij módszereihez, a rögzített árak felemeléséhez húznak vissza, azokba a gyárakba menjen el az öntudatos munkás

és mondja meg: látunk embereket, akikben megrendült a Szovjethatalomba vetett hit — lépjetek hát be osztagunkba, a harcos agitátorok osztagába, és ne zavartassátok magatokat azzal, hogy oly sok eset volt, amikor ezek az osztagok szétzüllöttek és részegeskedtek. Az ilyen példákkal mi nem azt fogjuk bizonyítani, hogy a munkásosztály romlott, hanem azt, hogy a munkásosztály még nem szabadult meg a régi rabló társadalom fogyatékosságaitól és ezektől nem is szabadul meg egycsapásra. Fogjunk hát össze, alakítsunk tucatjával ilyen osztagokat, fogjuk össze ezeknek az osztagoknak az akcióit és szakítsunk ezekkel a fogyatékosságokkal. Elvtársak, engedjék meg, hogy befejezésül utaljak néhány táviratra, amelyeket egyrészt a Népbiztosok Tanácsa, másrészt és különösen Közellátásügyi Népbiztosságunk kapott.

Elvtársak, az élelmezési válsággal, az éhínség gyötrelmeivel kapcsolatban, amely immár kiterjed minden városra, azt látjuk, amit a közmondás mond: „a rossz hír szárnyon jár, a jó kullogva is alig jár." Szeretném felolvasni azokat az okmányokat, amelyeket a Szovjethatalom szervei és intézményei az után kaptak, hogy kiadtuk a közellátási diktatúráról szóló május 13-i rendeletet, amelyben leszögezzük, hogy ugyanarra számítunk, amire eddig — csakis a proletariátusra. Ezek a táviratok rámutatnak arra, hogy a falvakban már ráléptek a kulákság elleni kereszteshadjáratnak erre az útjára, a falusi szegénység megszervezésének útjára, amelyre mi hívjuk a tömegeket. Ezt bizonyítják az általunk kapott táviratok.

Hadd ordítsanak torkuk szakadtából, hadd keltsenek pánikot a Cserevanyinok és Gromanok harangtornyából azok, akiknek leghőbb vágya a Szovjethatalom elpusztítása és elsöprése! Aki dolgozik, azt a legkevésbbé sem fogja zavarni ez a pánikkeltés: az a tényeket fogja látni, azt fogja látni, hogy a munka halad, és hogy újabb sorok egyesülnek, hogy ilyen újabb sorok vannak.

Kialakulóban van a kulákok elleni harc új formája, annak a szegényparasztságnak a szövetsége, amelyet segítenünk kell, amelyet egyesítenünk kell. Segítenünk kell, amikor azt javasolják nekünk, hogy adjunk prémiu-

mot a gabona beadásáért. A szegényparasztoknak hajlandók vagyunk megadni ezt a prémiumot, és ezt már meg is tesszük. A kulákokkal, a bűnösökkel szemben, akik éhínséggel kínozzák a lakosságot, akik miatt tízmilliók szenvednek, erőszakot alkalmazunk. A falusi szegénységnek mindenféle prémiumokat fogunk adni, a falusi szegénységnek ehhez joga van. A szegényparasztság most jutott hozzá először az élet javaihoz, és látjuk, hogy ők szűkösebben élnek, mint a munkások. Ennek a szegényparasztságnak mindenféle prémiumokat fogunk adni, segítünk, ha ők is segítenek nekünk abban, hogy megszervezzük a gabonabegyüjtést, hogy elvegyük a gabonát a kulákoktól, és annak érdekében, hogy ez valósággá váljon Oroszországban, nem szabad semilyen eszközt sem sajnálnunk.

Mi már ráléptünk erre az útra. A tudatos munkások tapasztalatai és az új osztagok egyre tovább fogják fejleszteni azt, amit eddig végeztünk.

Elvtársak, a munkát elkezdtük és a munka halad. Nem várunk szédületes sikereket, de a siker nem fog elmaradni. Tudjuk, hogy újabb rombolások időszakába érkezünk el, a forradalom legnehezebb, legsúlyosabb időszakába. Egyáltalán nem csodálkozunk azon, hogy az ellenforradalom felemeli a fejét, hogy nőttön-nő az ingadozók, a kétségbeesők száma sorainkban. Azt mondjuk erre: elég az ingadozásból, szakítsatok a kétségbeeséssel, amelyet a burzsoázia ki akar használni, mert a burzsoázia érdeke az, hogy pánikot keltsen, lássatok munkához, — közellátási rendeleteinkkel, a szegénységre támaszkodó tervünkkel az egyetlen helyes úton járunk. Az új történelmi feladatok előtt újra meg újra újabb erőfeszítésre szólítunk fel benneteket. Ez a feladat mérhetetlenül nehéz, de ismétlem, rendkívül hálás feladat. Mi itt a kommunista elosztás alapjáért, azért harcolunk, hogy valóban megteremtsük a kommunista társadalom szilárd pilléreit. Lássunk hát mindannyian vállvetve munkához. Le fogjuk győzni az éhínséget és kivívjuk a szocializmust. (T a p s.)

2

ZÁRSZÓ AZ ELŐADÓI BESZÉDHEZ
1918 JÚNIUS 4

Elvtársak, a frakció-szónokok beszédei szerintem azt mutatták meg, ami várható is volt.

A bolsevikok és az egyes pártok, illetve csoportok közötti különbség ellenére meggyőződtünk arról, hogy a tömegek hatalmas fellendülése egyesítő erő az éhínség elleni harcban, és ez nemcsak a bolsevik szervezetekre áll. És nem kételkedünk abban, hogy minél tovább folyik a harc az éhínség ellen és minél inkább felfedi magát a csehszlovák és egyéb bandák hátamögött rejtőzködő ellenforradalom, annál erősebben fognak elhatárolódni a bolsevikok, a munkájukból élő munkás- és paraszttömegek hívei azoktól az ellenségektől, bárhogy nevezzék is magukat, akiknek az érveivel mi vitázunk. Ezek az ellenségek változatlanul régi, elcsépelt érveiket szajkózzák a breszti békével és a polgárháborúval kapcsolatban, mintha a breszti béke óta eltelt három hónap alatt az események nem mutatták volna meg meggyőzően azoknak az igazát, akik azt mondották, hogy csak a kommunisták taktikája hozza meg a népnek a békét és szabadítja fel a népet annak érdekében, hogy szervezkedhessen és tömörülhessen, hogy előkészülhessen azokra az új és nagy háborúkra, amelyek már más viszonyok között következnek be. Az események világosan mutatják, hogy az európai proletariátus, amely akkor még nem tudott segítségünkre jönni, minden hónappal, túlzás nélkül mondhatjuk most, hogy minden hónappal közelebb jut ahhoz a ponthoz, amikor a felkelés szükségességét teljesen felismerik és a felkelés elkerülhetetlenné válik. Az események tökéletesen megmutatták, hogy csak egy választásunk volt — az erőszakos, rabló béke.

Minden gondolkozó ember érezte, hogy a III. Szovjetkongresszuson a jobboldali eszerek ellenforradalmi határozati javaslatot terjesztettek elő; minden gondolkozó embernek ugyanezt kell éreznie a mensevikek határozati javaslatával kapcsolatban is, akik mind a mai napig ezt kiabálják: le a breszti békével, és úgy tesznek, mintha nem tudnák a gyakorlatból, hogy ezzel ők a német burzsoáziával való háborúba akarnak belerántani bennünket a csehszlovák lázadók[126] és az e célra felbérelt ügynökök segítségével.

Nem érdemes kitérnünk azokra a vádakra, melyek szerint a kommunisták felelősek az éhínségért. Ugyanez volt a helyzet az Októberi Forradalom idején is. Épeszű szocialista vagy anarchista, nevezzék ahogy akarják, nem meri mondani semilyen gyűlés előtt sem, hogy polgárháború nélkül el lehet jutni a szocializmushoz.

Átnézhetik valamennyi valamelyest is felelősebb szocialista párt, frakció és csoport egész irodalmát, és nem fognak találni egyetlen felelős és komoly szocialistánál sem olyan ostobaságot, hogy valamikor a szocializmus másképp is elérkezhet, mint polgárháború útján, és hogy a földbirtokosok meg a kapitalisták önként lemondanak kiváltságaikról. Ez a butasággal határos naivitás. És most, miután a burzsoázia és hívei már többször vereséget szenvedtek, olyan beismeréseket kell hallanunk, mint például Bogajevszkij beismerése, akinek a Don vidékén oroszországi viszonylatban a legjobb talaja volt az ellenforradalom számára, aki szintén beismerte, hogy a nép többsége ellenük van — ez pedig azt jelenti, hogy a burzsoázia semilyen cselszövése nem segít rajtuk külföldi katonák nélkül. Itt meg a bolsevikokat támadják a polgárháború miatt. Ez egyértelmű azzal, hogy átállnak az ellenforradalmi burzsoázia oldalára, bármilyen jelszavakkal leplezzék is magukat.

Mint a forradalom előtt, éppúgy most is rámutatunk arra, hogy amikor a nemzetközi tőke a történelem napirendjére tűzi a háborút, amikor százezrek pusztulnak el, amikor a háború átalakítja az erkölcsöket és megtanítja az embereket, hogy katonai erővel döntsék el a kérdéseket, ilyenkor azt gondolni, hogy a háborúból másképp is ki

lehet kerülni, mint úgy, hogy polgárháborúvá változtatjuk azt — ez több mint furcsa. S az, ami Ausztriában, Olaszországban és Németországban érlelődik, azt mutatja, hogy a polgárháború ott még élesebb, még kíméletlenebb lesz. Más út nincs a szocializmus számára. Aki hadat visel a szocializmus ellen, az teljesen elárulja a szocializmust.

Ami a közellátási rendszabályokat illeti, kifogásolták, hogy nem tértem ki részletesen ezekre a rendszabályokra. De ez egyáltalán nem volt feladatom. A közellátási beszámolót elvtársaim tartották, akik külön dolgoztak ezen a kérdésen, mégpedig nem hónapokig, hanem évekig dolgoztak rajta, méghozzá nemcsak Petrográd és Moszkva irodáiban, hanem a helyszínen is tanulmányozták ezt a kérdést, gyakorlatilag tanulmányozták azt a kérdést, hogyan gyüjtsük be a gabonát, hogyan szereljük fel a begyüjtőhelyeket stb. Ezek a beszámolók az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságban és a Moszkvai Szovjetben hangzottak el, és ott együtt van az e kérdéssel kapcsolatos anyag. Ami az érdembeli bírálatot és a gyakorlati útmutatásokat illeti, ezek sem tartoztak az én feladatom körébe. Az én feladatom az volt, hogy vázoljam az előttünk álló elvi feladatot, és én itt nem hallottam valamennyire is figyelemreméltó kritikát vagy észszerű megjegyzést, amely megérdemelte volna az elvi értékelést. Befejezésül annyit mondok, elvtársak, biztos vagyok benne, hogy meggyőződésemmel az óriási többség is egyetért, mert gyűlésünknek nem az a feladata, hogy egy bizonyos határozatot fogadjon el, bár ez persze fontos, mivel megmutatja, hogyan tudja a proletariátus tömöríteni erőit, de ez kevés, rendkívül kevés: nekünk most gyakorlati feladatokat kell megoldanunk.

Mi tudjuk, de különösen tudják a munkás elvtársak, hogy a gyakorlati élet minden lépésénél, minden gyárban, minden gyűlésen, minden véletlen utcai csődületben mindig ugyanazt a kérdést, az éhínség kérdését teszik fel, mégpedig egyre élesebben. Fő feladatunk ezért az, hogy ez a gyűlés is, amelyen összejöttünk az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet és a szakszervezetek képviselőivel, hogy ez a gyűlés is kiindulási pontja legyen a fordulatnak egész gyakorlati

munkánkban. Minden mást teljesen alá kell rendelni annak, hogy propagandánk, agitációnk, szerves munkánk sikeres legyen, hogy teljesen az előtérbe állítsuk az éhínség elleni harc kérdését, hogy ezt a kérdést teljesen összekapcsoljuk a kulákok és a spekulánsok elleni proletár és kíméletlenül kemény háború kérdésével.

Közellátásügyi Népbiztosságunk már felhívással fordult az üzemi bizottságokhoz, a szakszervezetekhez és azokhoz a nagy proletár központokhoz, amelyekben közvetlenül működnünk kell, felhasználta azokat a szoros és nagyszámú kapcsolatokat, amelyek egyesítik a moszkvai munkásokat valamennyi óriási iparvidék szervezett gyári munkásainak százezreivel.

Még jobban ki kell ezt használnunk.

A helyzet válságos. Az éhínség nemcsak fenyeget, hanem már itt is van. Most az szükséges, hogy minden egyes munkás, minden egyes pártmunkás azonnal gyakorlatilag kitűzze magának a feladatot, hogy megváltoztatja tevékenységének fő irányát.

Mindenki ki a gyárakba, ki a tömegek közé, mindenki fogjon azonnal gyakorlatilag munkához! Maga a munka rengeteg gyakorlati útmutatást ad majd, amelyek sokkal gazdagabbak módszerekben, és ugyanakkor új erőket is felszínre hoz és kiemel. Ezekkel az új erőkkel pedig kiterjesztjük a munkát, és szilárd meggyőződésünk, hogy az előzőknél sokkal nehezebb három hónap jó lesz arra, hogy megedzzük erőinket, és ez a három hónap elég lesz ahhoz, hogy teljesen legyőzzük az éhínséget, megkönnyíti a Szovjethatalom valamennyi tervének végrehajtását. (Taps.)

3

HATÁROZATI JAVASLAT AZ ÉHÍNSÉG ELLENI HARCRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDDEL KAPCSOLATBAN 1918 JÚNIUS 4[127]

Az együttes ülés felhívja minden munkás és dolgozó paraszt figyelmét arra, hogy az ország sok vidékén bekövetkezett éhínség a legerélyesebb és legszigorúbb rendszabályokat követeli tőlünk a csapás leküzdése érdekében.

A Szovjethatalom ellenségei, a földbirtokosok, a kapitalisták, a kulákok nagyszámú szekértolóikkal egyetemben arra akarják felhasználni ezt a csapást, hogy lázadásokat szervezzenek, fokozzák a bomlást és a zűrzavart, megdöntsék a Szovjethatalmat, visszahozzák a dolgozók szolgaságának és rabságának régi rendjét, visszaállítsák a földbirtokosok és a kapitalisták hatalmát, mint ahogy Ukrajnában tették.

Csak a munkásosztály és a dolgozó parasztság minden erejének végső megfeszítése mentheti meg az országot az éhínségtől és biztosíthatja a forradalom vívmányait a kizsákmányoló osztályok merényleteivel szemben.

Az együttes ülés feltétlenül és egyedül helyesnek ismeri el az éhínség elleni harcnak azt a kemény politikáját, amelyet a Szovjethatalom megindított.

Az országot és a forradalmat csakis úgy menthetjük meg, ha szigorú forradalmi rendet teremtünk az élet minden területén, különösen a vasúti és vízi közlekedésben, ha a munkások a lehető legszilárdabb fegyelmet tanusítják, ha önfeláldozó segítséget nyujtanak azzal, hogy agitátor- és harcos osztagokat küldenek a burzsoázia, a kulákok ellen, ha a falusi szegénység önálló szervezetekben tömörül.

Az együttes ülés ilyen munkára, összehangolt, együttes munkára, bomlást, zűrzavart, elkülönült akciókat legyőző munkára hív fel nyomatékosan minden munkást és parasztot.

BESZÉD AZ INTERNACIONALISTA TANÍTÓK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 JÚNIUS 5-ÉN[128]

RÖVID JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

(A kongresszus viharos éljenzéssel fogadja Lenint.) Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözli a kongresszust és azt mondja, hogy a tanítóság, amely eddig lassan tért át a Szovjethatalommal való együttműködésre, most egyre jobban meggyőződik arról, hogy ez a közös munka elengedhetetlenül szükséges. A társadalom más rétegeiben is nagy számban figyelhetők meg hasonló esetek, hogy a Szovjethatalom ellenségei a Szovjethatalom híveivé válnak.

A tanítók hadseregének roppant felvilágosító feladatokat kell kitűznie maga elé és mindenekelőtt a szocialista felvilágosítás fő hadseregévé kell válnia. Fel kell szabadítani az életet, a tudást a tőke, a burzsoázia járma alól. A tanítók nem zárkózhatnak be a szoros értelemben vett tanítói tevékenység szűk keretei közé. A tanítóságnak egybe kell forrnia a dolgozók egész harcoló tömegével. Az új pedagógia feladata az, hogy összekapcsolja a tanítói tevékenységet a társadalom szocialista megszervezésének feladatával.

Meg kell mondani, hogy a régi Oroszország értelmiségének zöme a Szovjethatalom nyilt ellenségének bizonyul, és nem kétséges, hogy nem lesz könnyű leküzdeni az ezáltal okozott nehézségeket. A tanítók nagy tömegében csak most kezdődik az erjedés, és az igazán népi tanítóknak nem szabad bezárkózniok az Összoroszországi Tanítószövetség szervezetének keretei közé, hanem bátran ki kell mennie propagandával a tömegek közé. Ez az út vezet ahhoz, hogy a proletariátus és a tanítóság vállvetve

fog harcolni a szocializmus győzelméért. (Lenin a hallgatóság tapsa közepette elhagyja a gyűlést.)

Ujságtudósítás megjelent
az „Izvesztyija VCIK" 114. számában
1918 június 6-án.

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK

CARICIN
SZTÁLIN ÉS SLJAPNYIKOV NÉPBIZTOSOKNAK

Megkaptam Sztálin harmadik táviratát és feljegyzését[129]. Mindent megteszünk. Cjurupa azt mondja, hogy a pénzt holnap okvetlenül elküldi, az áru berakására már ma parancsot adtunk. Küldjenek irányvonatokat háromszoros őrizettel. A szabotőröket és gonosztevőket tartóztassák le és küldjék ide.

Lenin
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

A megírás ideje: legkésőbb 1918 június 11.
Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

A KÖZELLÁTÁSI OSZTAGOKRÓL[130]

MOSZKVAI MUNKÁSGYŰLÉSEKEN MONDOTT BESZÉD
1918 JÚNIUS 20

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

A moszkvai munkáskerületekben tett látogatásaim alapján arra a szilárd meggyőződésre jutottam, hogy az egész munkástömeg belátta, hogy feltétlenül meg kell teremteni a közellátási osztagokat. Csak a nyomdászok „bizalmatlanok", akik rendszerint jobban élnek, mint a többi munkás — a nincsteleneket sajtórágalmakkal mérgező burzsoázia jóvoltából. Látva a munkások nagy tömegének öntudatos magatartását az orosz forradalom olyan alapvető kérdésében, mint az éhínség elleni harc, joggal hiszem, hogy a szocialista Oroszország szerencsésen kiheveri az ideiglenes balsikereket és a régi rendszertől örökölt gazdasági bomlást. Még ha nem is sikerül gyorsan végeznünk a csehszlovákokkal (ami a legkevésbbé valószínű), azok a nagy gabonakészletek, amelyeket a kulákok Voronyezs, Orel és Tambov kormányzóságban elrejtettek, lehetővé teszik számunkra, hogy az új termés betakarításáig hátralevő utolsó két nehéz hónapot átvészeljük. A közellátás kérdése — forradalmunk legfájóbb kérdése. Kivétel nélkül minden munkásnak meg kell értenie, hogy a gabonáért folyó harc — az ő ügye.

A közellátási osztagoknak csak az a feladatuk, hogy segítsenek a kulákoknál levő gabonafölösleg összegyűjtésében, nem pedig az, hogy a faluban mindenkitől mindent elraboljanak (amivel ellenségeink már előre igyekeznek megfélemlíteni a falut)... A gabona ellenében okvetlenül textilárukat, cérnát, háztartási cikkeket és mezőgazdasági szerszámokat fogunk szállítani.

Úgy fogjuk megszervezni a dolgot, hogy a falura küldendő osztagokhoz ne csatlakozhassanak garázda elemek

és csirkefogók, akik mindig igyekeznek a zavarosban halászni. A legjobb, ha minél kevesebb embert küldünk ki, de azok legyenek alkalmasak erre a feladatra.

Igaz, előfordultak olyan esetek, amikor az osztagokba ingatag, gyengejellemű munkások furakodtak be, akiket a kulákok pálinkával megvesztegettek. De erre felfigyeltünk . . . Minden egyes munkásnak, aki az osztaggal megy, pontosan ismernünk kell a multját. Okvetlenül érdeklődni kell az üzemi bizottságnál, a szakszervezetben, valamint a pártsejtekben is, hogy ki az a munkás, akire a munkásosztály ilyen fontos ügyet bíz.

Sok üzemben a párttagok nem akarnak bevenni az osztagokba „pártonkívülieket". Ez teljesen indokolatlan. A „pártonkívüli", de teljesen becsületes, semmi rosszon rajta nem kapott ember igen értékes segítőtárs lehet abban a hadjáratban, amelyet az éhezők a gabonáért folytatnak.

A Népbiztosok Tanácsa az ilyen öntudatos osztagoknak a legmesszebbmenő segítséget nyujtja mind pénzben és textilárukban — mind pedig fegyverben.

Csak az a fontos, hogy a munkások tevékenyen és minél előbb lássanak hozzá a számunkra létkérdést jelentő ügyhöz — az éhínség elleni harchoz! . .

„Bednota" 69. sz.
1918 június 21.

BESZÉD A SZOKOLNYIKI-KLUBBAN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 JÚNIUS 21-ÉN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Pártunk céljául tűzte ki, hogy ma Moszkvában minél több gyűlést rendez azért, hogy felhívja a munkásosztály figyelmét a Szovjethatalom helyzetére, és arra, hogy a Szovjethatalomnak milyen erőfeszítéseket kell tennie a kialakult helyzet leküzdése érdekében.

Önök tudják, hogy az utóbbi hónapokban, sőt hetekben, mennyire nekibátorodott az ellenforradalom. A jobboldali eszerek és mensevikek azzal vádolják a Szovjethatalmat, hogy elárulta és elárulja Oroszországot a német imperializmusnak.

Mi azonban jól láttuk, hogy mi történt és mi történik a Kaukázusban, ahol a kaukázusi mensevikek szövetséget kötöttek a török imperializmussal, és Ukrajnában, ahol az ukrán jobboldali eszerek kötöttek szövetséget a német imperializmussal. Sőt, elvtársak, ott nemcsak hogy megsemmisítették a Szovjethatalom minden vívmányát, hogy letartóztatják és főbelövetik a munkásokat, hogy elvették tőlük minden vívmányukat — Szkoropadszkijt ültették a nyakukba. Mindezek a rendszabályaik, persze, nem nyerhetik meg a munkásosztály rokonszenvét. Az ellenforradalom jelenleg ezért kapaszkodik bele az orosz nép fáradtságába, az éhínségbe. Az ellenforradalom utolsó kísérleteit teszi a Szovjethatalom megdöntésére.

Most kapva-kapnak a csehszlovákokon, akik — meg kell mondanom — korántsem akarnak harcolni a Szovjethatalom ellen. A Szovjethatalom ellen nem a csehszlovákok akarnak harcolni, hanem a csehszlovákok ellenforradalmi tisztikara. Az imperializmus e tisztikar segítségével igyekszik berántani Oroszországot a folytatódó világmészárlásba.

És jellemző, hogy mihelyt a hatalom valahol átmegy a mensevikek és a jobboldali eszerek kezébe, menten kiderül, hogy holmi Szkoropadszkijokkal akarnak boldogítani bennünket. És mihelyt a tömegek meggyőződnek arról, hogy hova vezették őket a mensevikek és a jobboldali eszerek, ezek elvesztik a tömegek támogatását.

A tömegek elhagyják őket. És akkor ezek utolsó reményükben az éhínségre kezdenek spekulálni, mikor pedig az sem sikerül, nem riadnak vissza olyan eszközöktől sem, mint az orgyilkosság.

Önök tudják, hogy meggyilkolták egyik régi pártmunkásunkat, Volodarszkij elvtársat[131], aki meggyőződéséért annyi szenvedéssel és nélkülözéssel fizetett. Persze, lehetséges, hogy sikerül nekik megölniök a Szovjethatalom még néhány aktív képviselőjét, de ez csak megerősíti a tömegek vonzódását a Szovjethatalom iránt és arra sarkal bennünket, hogy még jobban védjük vívmányainkat.

Jelenleg két körülmény miatt van a Szovjet Köztársaság különösen súlyos helyzetben: az éhínség és a nemzetközi helyzet miatt.

A nemzetközi helyzet azért súlyos, mert a német, a francia és az angol imperializmus csak az alkalmat lesik, hogy újra rárontsanak a Szovjet Köztársaságra. Pártunk feladata a kapitalizmus jármának lerázása; ez a feladat csak nemzetközi forradalom esetén hajtható végre. Be kell azonban látnunk, elvtársak, hogy a forradalmakat nem rendelésre csinálják. Tudatában vagyunk annak, hogy az Oroszországi Köztársaság helyzete úgy alakult, hogy az orosz munkásosztálynak elsőnek sikerült leráznia a tőke és a burzsoázia jármát, és tudatában vagyunk annak is, hogy ez nem azért sikerült, mert fejlettebb és eszményibb, hanem azért, mert a mi országunk a legelmaradottabb.

A kapitalizmust véglegesen akkor fogjuk megdönteni, amikor ebben a forradalmi lendületben legalábbis egynéhány ország egyesül. És tudjuk, hogy bármilyen szigorú is a cenzúra, minden országban sikerült elérnünk azt, hogy kivétel nélkül minden gyűlésen kitörő lelkesedéssel fogadják a kommunista pártnak és az Oroszországi Köztársaság nevének említését. (Viharos taps.)

És amíg ott, Nyugaton, folyik a világmészárlás, mi

azt mondjuk, hogy be vagyunk biztosítva. Bármilyen következményekre vezessen is a háború, elkerülhetetlenül előidézi a forradalmat, amely szövetségesünk lesz és máris az.

Lenin, miután jellemezte a külső ellenségtől körülvett és a belső ellenforradalomtól szorongatott Szovjet Köztársaság súlyos helyzetét, rátér az éhínség kérdésére.

Forradalmunk borzalommal tölti el az imperialista osztályokat, amelyek tisztában vannak azzal, hogy létük attól függ, megmarad-e a tőkéjük, vagy sem, nekünk pedig ezért együtt kell maradnunk és vállvetve kell harcolnunk azzal az osztállyal, amellyel együtt harcoltuk ki az Októberi Forradalom vívmányait.

Az éhínség elleni harcba ugyanezzel az osztállyal vonulunk.

Nekünk most egy, másfél vagy két hónapra — a legnehezebb hónapokra — össze kell szednünk minden erőnket és energiánkat.

A népek életében voltak olyan pillanatok, amikor az államhatalom a munkásosztály kezébe került, de a munkásosztály nem volt képes megtartani ezt a hatalmat. Mi azonban meg tudjuk tartani, mert nekünk van Szovjethatalmunk, amely egyesíti a saját ügyéért küzdő munkásosztályt.

Bármennyire súlyos is helyzetünk, bármilyen összeesküvéseket szőjenek is a jobboldali eszerek a csehszlovákokkal, tudjuk, hogy gabona van még azokban a kormányzóságokban is, amelyek a központ tőszomszédságában fekszenek. És ezt a gabonát be kell gyüjtenünk, fenntartva és megszilárditva a munkásosztály és a szegényparasztság szövetségét.

A vöröskatonák osztagai a legnemesebb törekvésektől hajtva indulnak el a központból, de néha, miután vidékre érkeztek, engednek a fosztogatás és a részegeskedés csábításának. Ebben a négyesztendős vérfürdő a hibás, amely hosszú időre lövészárkokba állította az embereket és kényszerítette őket, hogy emberi mivoltukból kivetkőzve egymást mészárolják. Ez az elvadulás megfigyelhető minden országban. Évekbe beletelik, amíg az emberek megszelídülnek és emberi alakot öltenek.

Mi arra szólítjuk fel a munkásokat, hogy vessék latba minden erejüket.

Amikor olvasom azt a jelentést, hogy Tambov kormányzóság uszmani járásában a közellátási osztag a rekvirált 6000 pud gabonából 3000 pudot átad a szegényparasztságnak, ezt mondom: ha bebizonyítanák is nekem, hogy mindezideig Oroszországban csak egyetlen ilyen osztag van, akkor is kijelenteném, hogy a Szovjethatalom végzi a maga dolgát. Mert ilyen osztag egyetlen egy másik államban sincs! (Viharos taps.)

A burzsoázia jól tudja, mik az érdekei, és minden tőle telhetőt elkövet, hogy megvédje ezeket az érdekeket. A burzsoázia jól tudja, hogy ha a parasztok sok évszázad után először ezen az őszön megkapják saját munkájuk gyümölcsét az aratás formájában és ellátják a városi dolgozó osztályt, akkor füstbe megy a burzsoáziának a restaurációhoz fűzött minden reménye és a Szovjethatalom megszilárdul. A burzsoázia most ezért kapkod fűhöz-fához.

Minden erőnket meg kell feszíteni a gazdag parasztok, a spekulánsok és a városi burzsoázia elleni harcra.

Forradalmunk egyik legnagyobb baja az, hogy munkásaink félénkek, még mindig meg vannak győződve arról, hogy az államot kormányozni csak a „felsőbbek" tudják... a felsőbbek a fosztogatás terén.

De minden gyárban vannak derék dolgozók. Legyenek ezek akár pártonkívüliek — önöknek egybe kell kovácsolniok és egyesíteniök kell őket, az állam pedig minden tőle telhetőt elkövet, hogy biztosítsa a szükséges előfeltételeket nehéz munkájukhoz. (Viharos taps.)

„Izvesztyija VCIK" 127. és 128. sz.
1918 június 22. és 23.
„Pravda" 126. sz.
1918 június 23.

TÁVIRAT A KÖZELLÁTÁSI OSZTAGOK MEGSZERVEZÉSÉRŐL[132]

Mivel a Közellátásügyi Népbiztosság küldöttének már késő volna elutaznia a kongresszusra, kérem közölni a kongresszussal a következőket: a kongresszus azon tagjai, akik a Szovjethatalom mellett állnak, tartsák szem előtt, először, hogy a gabonamonopóliumot a textiláruk és egyéb főbb fogyasztási cikkek monopóliumával egyidejűleg érvényesítjük, másodszor, hogy a gabonamonopólium megszüntetésének követelése azoknak az ellenforradalmi rétegeknek a politikai sakkhúzása, amelyek a forradalmi proletariátus kezéből ki akarják ragadni a monopóliumos árszabályozás rendszerét, amely a kapitalista árucseréről a szocialista termékcserére való fokozatos áttérés egyik legfontosabb eszköze. Magyarázzák meg a kongresszusnak, hogy az éhínség elleni harc szempontjából a monopólium megszüntetése nemcsak céltalan, hanem káros is, példa erre Ukrajna, ahol Szkoropadszkij megszüntette a gabonamonopóliumot, és ennek következtében a gabonaspekuláció néhány nap alatt olyan hallatlan méreteket öltött, hogy az ukrán proletariátus most jobban éhezik, mint a monopólium idején.

Mutassanak rá arra, hogy a kenyérfejadagok felemelésének egyetlen helyes eszköze a Népbiztosok Tanácsának határozata, amely szerint a gabonát el kell rekvirálni a kulákoktól és át kell adni a városi és a falusi szegénységnek. Ehhez az szükséges, hogy a szegénység szaporábban és határozottabban lépjen be a Közellátásügyi Népbiztos-

ság által szervezett és most alakuló közellátási hadsereg soraiba.

Javasolják a kongresszusnak, hogy azonnal indítsa meg az agitációt a munkások körében annak érdekében, hogy a munkások jelentkezzenek a közellátási hadseregbe a Penzai Szovjetnél, szem előtt tartva a következő szabályokat: 1) minden gyár minden 25 munkás után egy embert köteles állítani; 2) azokat, akik önként be akarnak lépni a közellátási hadseregbe, az üzemi bizottság írja össze, amely két példányban készíti el a mozgósítottak névsorát: egyet eljuttat a Közellátásügyi Népbiztosságnak, a másikat megtartja magának; 3) a listán minden egyes jelölt mellett fel kell tüntetni, hogy az üzemi bizottság, vagy a szakszervezet, vagy a szovjet szerv, vagy a szovjet intézmények felelős vezetői kezeskednek a jelölt személyi lelkiismeretességéért és forradalmi fegyelmezettségéért. A közellátási hadsereg tagjait úgy kell megválasztani, hogy egyetlen folt se essék később azoknak a nevén, akik azért mennek a faluba, hogy harcoljanak a rabló kulákok bandája ellen a sokmilliós dolgozó tömegeknek az éhínségtől való megmentése érdekében.

Munkás elvtársak, csak így lesz szemmellátható mindenki számára, hogy a gabona elrekvirálása a kulákoktól nem rablás, hanem forradalmi kötelességünk a szocializmusért harcoló munkás- és paraszttömegekkel szemben!

4) A mozgósítottak üzemenként képviselőt választanak maguk közül, aki megteszi a további szervezési lépéseket abból a célból, hogy az üzem jelöltjeit a Népbiztosság ténylegesen beiktassa a közellátási hadsereg tagjai sorába; 5) a hadseregbe felvettek megkapják addigi bérüket, továbbá élelmezést és ruházatot kapnak a tényleges belépés napjától kezdve; 6) a hadseregbe felvettek kötelezik magukat, hogy feltétlenül teljesíteni fogják azokat az utasításokat, amelyeket a Közellátásügyi Népbiztosság fog adni nekik az osztagok útbaindításakor, és engedelmeskednek ez osztagok biztosainak. Meg vagyok győződve, hogy ha a rekviráló közellátási osztagok élére meggyőződéses, az Októberi Forradalomhoz hű szocialistákat fognak állítani, ők majd meg tudják szervezni a falusi szegény-

paraszti bizottságokat és velük együtt el tudják venni a gabonát a kulákoktól még fegyveres erő alkalmazása nélkül is.

Lenin
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

1918 június 27.

Megjelent 1918 júliusban,
az „Izvesztyija Narodnovo Komisszariata
po Prodovolsztviju" c. folyóirat
10—11. számában.

A MOSZKVAI SZAKSZERVEZETEK ÉS ÜZEMI BIZOTTSÁGOK IV. KONFERENCIÁJA[133]

1918 JÚNIUS 27 — JÚLIUS 2

Rövid tudósítások 1918 június 28-án jelentek meg a „Pravda" 130. és az „Izvesztyija VCIK" 132. számában.

A teljes szöveg 1918-ban, „A moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek IV. konferenciájának jegyzőkönyve" c. könyvben jelent meg. A Szakszervezetek Összoroszországi Központi Tanácsának kiadása.

I

ELŐADÓI BESZÉD A HELYZETRŐL
1918 JÚNIUS 27

Elvtársak! Önök persze mindnyájan tudják, hogy országunkat most rettenetes csapás érte — az éhínség. Mielőtt azonban rátérnénk arra a kérdésre, hogy milyen rendszabályokkal kell harcolnunk e csapás ellen, amely éppen most lett a legsúlyosabb, mindenekelőtt fel kell tennünk azt a kérdést, hogy melyek ennek a csapásnak fő okai. Ha feltesszük ezt a kérdést, meg kell mondanunk és meg kell jegyeznünk, hogy ez a csapás most nemcsak Oroszországot, hanem valamennyi, még a legkulturáltabb, legfejlettebb, legcivilizáltabb országokat is ugyanígy sujtja.

Oroszországban az utóbbi évtizedek folyamán, de különösen most, a forradalomban, nem egyszer előfordult, hogy éhínség tört ki földművelő országunk egész területein, amelyeken a cárok, a földbirtokosok és a tőkések járma tönkretette és elnyomta az orosz parasztság óriási többségét. De a nyugateurópai országokban is ugyanilyen éhínség uralkodik. Sok nyugateurópai ország nem hogy az utóbbi évtizedekben, de az utóbbi évszázadok folyamán már azt is elfeledte, hogy mi az éhínség, annyira fejlődött náluk a földművelés, annyira el voltak látva óriási mennyiségű importált gabonával azok az európai országok, amelyek saját gabonájukból nem tudták fedezni szükségleteiket. Ma ellenben, a huszadik században, amikor a technika még nagyobb haladást ért el, amikor csodálatos találmányok vannak, a mezőgazdaságban óriási mennyiségben alkalmaznak gépeket és villamosságot, újfajta robbanómotorokat, — ma mindamellett azt látjuk, hogy kivétel nélkül valamennyi európai országban ugyanez a csapás, az éhínség zúdul a népek nyakába. Mintha a

civilizációból, a kultúrából az országok most újra visszatérnének az őskori barbárságba, ismét olyan helyzettel állnak szemben, amikor elvadulnak az erkölcsök, az emberek kivetkőznek emberi mivoltukból a betevő falatért folytatott küzdelemben. Mi hát az oka ennek, hogy számos európai országban, sőt, a legtöbben, így visszaesnek a barbárságba? Tudjuk mindannyian, hogy ennek oka az imperialista háború, az a háború, amely immár négy éve gyötri az emberiséget, amely immár több, jóval több mint tízmillió fiatal életbe került a népeknek, az a háború, amelyet a kapzsi tőkések robbantottak ki, s amelyet azért folytatnak, hogy ki, melyik óriásrabló, az angol vagy a német, uralkodjon az egész világ felett, szerezzen gyarmatokat s fojtogassa a kis népeket.

Ez a háború, amely majdnem az egész földkerekséget magával sodorta, amely legalább tízmillió embert ragadott el az élők sorából, nem számítva a csonkák, rokkantak és betegek millióit, ez a háború, amely mindezeken kívül millió meg millió egészséges és java erőt szakított el a termelőmunkától, ez a háború arra vezetett, hogy az emberiség ma a teljes barbárság állapotában van. Beteljesedett az, amit mint a kapitalizmus legrosszabb, leggyötrelmesebb és legsúlyosabb végét előre látott a szocialista irány nagyszámú írója, akik ezt mondották: a kapitalista társadalom, amely azon alapul, hogy maroknyi tőkés, monopolista kezébe kaparintotta a magántulajdont, a földet, a gyárakat, a termelési eszközöket, szocialista társadalommá alakul át, amely egyedül képes arra, hogy véget vessen a háborúnak, mert a „civilizált", „kulturált" kapitalista világ hallatlan csőd felé tart, amely alááshatja és elkerülhetetlenül alá is fogja ásni a kulturált élet alapjait. Ismétlem, nemcsak Oroszországban, hanem a legkulturáltabb, előrehaladott országokban is, mint például Németországban, amelyben a munka termelékenysége összehasonlíthatatlanul magasabb, amely bőségesen el tudja látni a világot technikai eszközökkel, és mivel még szabadon kereskedik a távoli országokkal, el tudja látni lakosságát élelmiszerekkel, még ezekben az országokban is éhínséget látunk, amely összehasonlíthatatlanul jobban meg van

szervezve, hosszabb időre van beosztva, mint Oroszországban, de ez az éhínség még súlyosabb, még gyötrelmesebb. A kapitalizmus olyan súlyos és gyötrelmes csődhöz vezetett, hogy most teljesen világosan látja mindenki, hogy ez a háború nem érhet véget rendkívül súlyos és rendkívül véres forradalmak sorozata nélkül, amelyek közül az orosz forradalom csak az első, csak a kezdet volt.

Önök most híreket hallanak arról, hogy például Bécsben másodízben alakul meg a Munkásküldöttek Tanácsa, másodízben vesz részt a dolgozó népesség majdnem általános tömegsztrájkban[134]. Halljuk, hogy olyan városokban, amelyek mindeddig a kapitalista rend, kultúra és civilizáció iskolapéldái voltak, például Berlinben, veszélyes sötétedés után kimenni az utcára, mert a legkegyetlenebb üldözési rendszabályok és a legszigorúbb őrizet ellenére a háború és az éhínség ott is teljesen elvadította az embereket, olyan anarchiát, olyan felháborodást idézett elő, hogy nemcsak az árulás, hanem a nyílt rablás, a betevő falatért folytatott valóságos háború is napirendre kerül valamennyi kulturált, civilizált államban.

Elvtársak, ha tehát mi most hazánkban látjuk, milyen gyötrelmes, milyen súlyos helyzet alakult ki az éhínséggel kapcsolatban, meg kell magyaráznunk azoknak a teljesen vak, tudatlan embereknek, akik ugyan kevesen vannak, de még mindig vannak, az éhínség alapvető és fő okait. Még találkozunk nálunk olyan emberekkel, akik így okoskodnak: a cár idején mégis volt kenyér, most itt van a forradalom, és nincs kenyér. És érthető, hogy falusi vénasszonyok számára a történelemnek az utóbbi évtizedben megtett fejlődése talán valóban csak annyiból áll, hogy régen volt kenyér, most pedig nincs. Ez érthető, mert az éhínség olyan csapás, amely elsöpör, háttérbe szorít minden más kérdést, előtérbe tolakodik és minden egyebet alárendel magának. De az is érthető, hogy a mi feladatunk, az öntudatos munkások feladata az, hogy megmagyarázzuk a legszélesebb tömegeknek, megmagyarázzuk minden egyes városi és falusi dolgozónak, hogy mi az éhínség legfőbb

oka, mert ha nem magyarázzuk meg, nem alakíthatunk ki sem magunkban, sem a dolgozókban helyes álláspontot, nem tudjuk helyesen megértetni, micsoda kárt jelent az éhínség, nem tudjuk megteremteni azt a szilárd eltökéltséget és hangulatot, amely elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy harcoljunk ez ellen a szerencsétlenség ellen. Ha azonban gondolunk arra, hogy ezt a bajt az imperialista háború idézte elő, hogy most a leggazdagabb országok is hallatlanul súlyos éhínséggel küzdenek és mérhetetlen kínokat él át a dolgozó tömegek óriási többsége, ha gondolunk arra, hogy ez az imperialista háború immár négy éve kényszeríti a különböző országok munkásait, hogy vérüket ontsák a kapitalisták haszna, kapzsisága miatt, ha gondolunk arra, hogy minél tovább húzódik ez a háború, annál kevesebb út vezet ki belőle, akkor megértjük, milyen óriási, milyen mérhetetlenül nagy erőket kell latba vetnünk.

A háború kis híján immár négy éve tart. Oroszország kilépett a háborúból, és minthogy egyedül lépett ki, az imperialista rablók két tábora között találta magát, amelyek egyformán szaggatják, fojtogatják, kihasználva Oroszország ideiglenes védtelenségét és fegyvertelenségét. A háború immár négy éve tart. A német imperialista rablók számos győzelmet arattak és még ma is becsapják munkásaikat, akiknek egy részét megvesztegette a burzsoázia, s ez a rész átállt az imperialisták oldalára, utánuk hajtogatja azt az aljas, véres hazugságot, hogy a hazát védik, holott a német katonák a valóságban a német tőkések önző, rabló érdekeit védelmezik, akik azt ígérik nekik, hogy Németország békét meg jólétet teremt számukra, a valóságban pedig azt látjuk, hogy minél nagyobb győzelmeket arat Németország, ezek a győzelmek annál jobban feltárják Németország reménytelen helyzetét.

Németország azzal kérkedett a breszti béke idején, amikor erőszakos, kizsákmányoló, erőszakon, népek elnyomásán alapuló békét kötött, a breszti békét, a német tőkések azzal dicsekedtek, hogy kenyeret és békét adnak a munkásoknak. Most pedig leszállítják a kenyérfejadagokat Németországban. A gazdag Ukrajnában rendezett

élelembeszerzési kampány, mint általánosan beismerik, kudarccal végződött, Ausztriában pedig ismét odáig fejlődtek a dolgok, hogy éhséglázadások törtek ki, hogy az egész nép kifejezésre juttatta felháborodását, mert minél tovább aratja Németország győzelmeit, annál világosabban látja mindenki, még a német nagyburzsoázia számos tagja is, hogy a háború kiúttalan, hogy ha a németek képesek is ellenállni a Nyugati Fronton, ez cseppet sem hozza közelebb a háború végét, de teremt még egy újabb leigázott országot, amelyet a német csapatoknak meg kell szállniok, el kell foglalniok, tovább folytatva a háborút; a német hadsereg pedig elzüllik, hadseregből rablóbandává, olyan emberek bandájává válik és fog válni, akik erőszakot követnek el más népeken, fegyvertelen népeken, akik kipréselik ezekből a népekből az élelmiszerkészletek és nyersanyagkészletek utolsó maradékait is a lakosság elkeseredett ellenállása ellenére. Minél jobban közeledik Németország Európa határvidékeihez, annál világosabbá válik, hogy szemben áll vele Anglia és Amerika, hogy ezek sokkal fejlettebbek nála, termelőerőik sokkal nagyobbak, s ezek az országok találnak időt arra, hogy tízezerszám küldjék a legjobb friss erőket Európába, hogy minden gépet, minden gyárat a rombolás eszközévé változtassanak. A háború még nagyobb erővel folytatódik és ez azt jelenti, hogy minden év, sőt, minden hónap még jobban kiszélesíti ezt a háborút. Ebből a háborúból nincs más kiút, mint a forradalom, mint a polgárháború, mint az, hogy ezt a háborút, amelyet a kapitalisták viselnek egymás ellen profitjukért, a zsákmány elosztásáért, a kis országok megfojtásáért, az elnyomottaknak az elnyomók elleni háborújává változtatják, az egyetlen olyan háborúvá, amely a történelemben mindig együttjár nemcsak a nagy forradalmakkal, hanem minden jelentősebb forradalommal is, olyan háborúvá, amely az egyetlen jogos és igazságos háború, szent háború a dolgozó, az elnyomott, a kizsákmányolt tömegek érdekei szempontjából. (Taps.) Ilyen háború nélkül nem lehet kiszabadulni az imperialista rabszolgaságból. Tisztában kell lennünk azzal, hogy milyen újabb bajokat zúdít a polgárháború minden országra. Ezek

a bajok annál súlyosabbak lesznek, minél kulturáltabb az adott ország. Képzeljünk el egy gépekkel, vasutakkal felszerelt országot a polgárháborúban, amely megszakítja a közlekedést az ország egyes vidékei között. Képzeljék el, milyen helyzetben lesznek azok a területek, amelyek évtizedeken át úgy rendezkedtek be, hogy az iparcikkek cseréjéből éljenek, és akkor megértik, hogy minden polgárháború újabb súlyos bajokkal jár, ezeket a bajokat pedig előrelátták a legkiválóbb szocialisták. Az imperialisták bajba döntik, szenvedésre és kihalásra ítélik a munkásosztályt. Az új szocialista társadalom számára, bármilyen súlyosak, bármilyen gyötrelmesek is az egész emberiségnek ezek a kínjai, napról napra világosabbá válik, hogy a háborút, amelyet az imperialisták kezdtek, ezek az imperialisták nem fejezik be, befejezik ellenben más osztályok, befejezi a munkásosztály, amely minden országban napról napra jobban mozgásba jön, zúgolódik és felháborodik, s ez a felháborodás az érzelmektől és hangulattól függetlenül kényszerítő körülmények folytán szükségessé teszi a tőkések uralmának megdöntését. Nekünk itt Oroszországban, amikor az éhínség kínjai különösen érezhetők, olyan időszakot kell átélnünk, amely valamikor a forradalom előtt állt, a nyugateurópai elvtársak azonnali segítségére pedig nem számíthatunk. Az orosz forradalomnak éppen az a nehézsége, hogy az orosz forradalmi munkásosztálynak sokkal könnyebb volt megkezdeni a forradalmat, mint más nyugateurópai osztályoknak, nekünk viszont nehezebb folytatni. Ott, a nyugateurópai országokban, nehezebb megkezdeni a forradalmat, mert a forradalmi proletariátus ellen felhasználják a fejlett kultúrát és a munkásosztály kulturális rabságban van.

Mostanában már nemzetközi helyzetünk következtében is rendkívül nehéz időket élünk, és nekünk, a dolgozó tömegek képviselőinek, a munkásoknak, az öntudatos munkásoknak, egész agitációnkban és propagandánkban, minden beszédben, minden felhívásban, minden gyári megbeszélésen, minden alkalommal, amikor parasztokkal találkozunk, meg kell magyaráznunk, hogy a bennünket sujtó csapás nemzetközi csapás, hogy ebből

a szerencsétlenségből az egyetlen kivezető út a nemzetközi forradalom. Ha már úgy alakult a helyzet, hogy ilyen gyötrelmes időszakot kell átélnünk, amikor átmenetileg magunkra maradtunk, akkor minden erőnket latba kell vetnünk azért, hogy ezt a nehéz időszakot töretlenül átvészeljük, tudva azt, hogy végeredményben mégsem vagyunk egyedül, hogy a mi bajaink minden európai országnak a bajai, és hogy egyik európai ország sem tud kijutni ezekből forradalmak egész sora nélkül.

Oroszországra rátört az éhínség, amelyet kiélez az, hogy az erőszakos béke elvette Oroszországtól a legjobb gabonatermő, legtermékenyebb kormányzóságokat; kiélezi még az is, hogy a mult évben begyüjtött gabonakészletek fogytán vannak. A kétségtelenül gazdag új termés betakarításáig még néhány hét van hátra, ez tehát a legnehezebb átmeneti idő, ezt az átmenetet pedig, amely különben is nehéz, még kiélezi az, hogy Oroszországban a megdöntött kizsákmányoló osztályok, a földbirtokosok és a tőkések mindent elkövetnek, minden erejüket megfeszítik, hogy újra meg újra megpróbálják visszaszerezni a hatalmat. Ez az egyik legfőbb oka annak, hogy éppen a szibériai gabonatermő kormányzóságok most el vannak vágva tőlünk a csehszlovákok lázadása következtében. De mi jól tudjuk, milyen erők mozgatják ezt a lázadást, jól tudjuk, hogy a csehszlovák katonák kijelentik csapataink, munkásaink és parasztjaink képviselőinek, hogy ők nem akarnak harcolni Oroszország ellen és az orosz Szovjethatalom ellen, ők csak fegyverrel a kézben akarnak eljutni a határig, élükön pedig ugyanazok a régi tábornokok, földbirtokosok, kapitalisták állnak, akik angol-francia pénzen dolgoznak, s élvezik azoknak az oroszországi szociálárulóknak a támogatását, akik átálltak a burzsoázia oldalára. (T a p s.)

Ez az egész összemelegedett társaság arra használja ki az éhínséget, hogy mégegyszer megpróbálja visszajuttatni a hatalomba a földbirtokosokat és a kapitalistákat. Elvtársak, forradalmunk tapasztalata újra igazolja azokat a szavakat, amelyek mindig megkülönböztetik a tudományos szocializmus képviselőit, Marxot és követőit, az utópikus szocialistáktól, a kispolgári szocialistáktól,

az intellektuel szocialistáktól, az álmodozó szocialistáktól. Az álmodozó intellektuelek, a kispolgári szocialisták azt hitték, talán ma is azt hiszik, arról álmodoznak, hogy a szocializmust sikerül bevezetni meggyőzés útján. Meggyőződik a nép többsége, és amikor az meggyőződik, a kisebbség engedelmeskedni fog, a többség megszavazza, és a szocializmust máris bevezették. (Taps.) Nem, nem ily szerencsésen van ez a világ felépítve; a kizsákmányolókat, a földbirtokos fenevadakat, a tőkés osztályt nem lehet meggyőzni. A szocialista forradalom igazolja azt, amit mindannyian láttak — a kizsákmányolók elkeseredett ellenállását. Minél erősebben szorongatják őket az elnyomott osztályok, minél jobban közelednek ahhoz, hogy megdöntsenek minden elnyomást, minden kizsákmányolást, minél erőteljesebben fejlesztik ki a kezdeményezést, az önálló kezdeményezést az elnyomott parasztok és az elnyomott munkások, annál ádázabb ellenállást tanusítanak a kizsákmányolók.

Mi most a legnehezebb, leggyötrelmesebb időszakban vagyunk, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában — abban az időszakban, amely kivétel nélkül minden országban elkerülhetetlenül hosszú, nagyon hosszú időszak lesz, mert, ismétlem, az elnyomott osztály minden sikerére az elnyomók azzal válaszolnak, hogy újabb meg újabb kísérleteket tesznek az ellenállásra, az elnyomott osztály hatalmának megdöntésére. A csehszlovák lázadás, amelyet szemmelláthatóan támogat a Szovjethatalom megdöntésére irányuló politikát folytató angol-francia imperializmus, megmutatja, mit ér ez az ellenállás. Látjuk, hogy ezt a lázadást az éhínség természetszerűen erősíti. Érthető, hogy a nagy dolgozó tömegekben nagyon sok olyan ember van, akik — önök ezt különösen jól tudják: a gyárban mindannyian láthatják ezt — akik nem felvilágosodott szocialisták és nem is lehetnek azok, mert nekik kényszermunkát kell végezniök a gyárban és nem marad idejük, sem lehetőségük arra, hogy szocialistákká váljanak. Érthető, hogy ezek az emberek együttéreznek velünk, amikor látják, hogy a gyárban kiemelkednek munkások, akik lehetőséget kapnak arra, hogy maguk kezdjék el tanulni az üzemek vezetését, ezt a nehéz, bonyolult munkát,

amelyben elkerülhetetlenek a hibák, de amely mégis az egyetlen munka, amelyben a munkások végre valóra válthatják azt az állandó törekvésüket, hogy a gépek, a gyárak, a legjobb modern technika, az emberiség legtökéletesebb vívmányai ne a kizsákmányolást, hanem az élet megjavítását, az óriási többség életének megkönnyítését szolgálják. De amikor azt látják, hogy az imperialista rablók nyugatról, északról és keletről kihasználják Oroszország védtelenségét, hogy kiszakítsák a lelkét, és amíg ezek nem tudják, hogyan áll a helyzet a munkásmozgalommal a többi országokban, érthető, hogy erőt vesz rajtuk a kétségbeesés. Máskép ez nem is lehet. Nevetséges volna azt várni és ostobaság volna azt hinni, hogy a kizsákmányoláson alapuló kapitalista társadalomból egycsapásra létrejöhet a szocializmus szükségességének teljes felismerése és a szocializmus teljes megértése. Ez lehetetlenség. Ez a tudat csak később jön létre és csak az a harc hozza létre, amelyet olyan gyötrelmes időszakban kell megvívnunk, amikor az egyik forradalom a többi forradalom elé került, a többi pedig nem segít, és amikor itt van az éhínség. Természetes, hogy a dolgozók rétegein elkerülhetetlenül erőt vesz a kétségbeesés, az elégedetlenség, felüti fejét a teljes nemtörődömség, közömbösség. És érthető az is, hogy az ellenforradalmárok, a földbirtokosok és a kapitalisták, valamint ezek rejtegetői és cinkosai kihasználják ezt az alkalmat arra, hogy újabb és újabb nyomást gyakoroljanak a szocialista hatalomra.

Látjuk, mire vezetett ez minden olyan városban, ahol nem nyujtottak külföldi katonák segítséget. Tudjuk, hogy a Szovjethatalmat csak ott sikerült legyőzni, ahol azok az emberek, akik olyan sokat kiabáltak a honvédelemről meg hazafiságukról, kimutatták kapitalista természetüket és alkura léptek ma a német katonákkal, hogy velük együtt gyilkolják az ukrán bolsevikokat, holnap a török katonákkal, hogy megtámadják a bolsevikokat, holnapután pedig a csehszlovák katonákkal, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat és Szamárában legyilkolják a bolsevikokat. Azoknak, akik a kapitalizmussal és a földbirtokosokkal alkura léptek, mindeddig csak az adott valami kis halvány sikert, hogy külföldi segítséget kaptak, segítséget kaptak a kül-

földi katonáktól, hogy eladták Oroszországot a japán, a német, a török katonáknak. De mi tudjuk, hogy amikor az éhínség és a tömegek kétségbeesése talaján létrejött effajta felkelés terjedni kezdett, amikor olyan vidékre csapott át, ahol a külföldi katonákat nem lehetett segítségül hívni, mint például Szarátovban, Kozlovban, Tambovban, az Alkotmányozó Gyűlés pompás jelszavaival takarózó földbirtokosok, tőkések és barátaik hatalma nem is anynyira napokig, mint inkább csak órákig állt fenn. Minél messzebb voltak a szovjet csapatok osztagai attól a központtól, amelyet ideiglenesen elfoglalt az ellenforradalom, annál erőteljesebb volt a mozgalom a városi munkások körében, annál nagyobb önállóságot fejtettek ki ezek a munkások és parasztok abban, hogy segítségére siessenek Szarátovnak, Penzának, Kozlovnak és azonnal megdöntsék az ott létrejött ellenforradalmi hatalmat.

Elvtársak, ha önök ezeket az eseményeket a világtörténelmi események szempontjából vizsgálják, ha nem felejtik el, hogy feladatuk — közös feladatunk — megmagyarázni magunknak és igyekezni megmagyarázni a tömegeknek, hogy ezek a rettentő bajok nem véletlenül, hanem először az imperialista háború következtében, és a földbirtokosok, a tőkések és a kizsákmányolók ádáz ellenállása következtében zúdultak ránk, ha mi tisztába jövünk ezzel, akkor kezeskedhetünk arról, hogy ez az igazi felismerés, bármilyen nehezen is, de egyre jobban és jobban behatol a széles tömegekbe, és sikerül megteremtenünk a fegyelmet, sikerül legyőznünk a fegyelmezetlenséget gyárainkban és segítenünk a népnek átvészelni ezt a gyötrelmes időszakot, amely különösen nehéz, amely talán egy-két hónapig, az új termés betakarításáig hátralevő néhány hétig tart.

Önök tudják, hogy Oroszország most az ellenforradalmi csehszlovák lázadás miatt, amely elvágta tőlünk Szibériát, a déli állandó lázongás miatt, a háború miatt különösen nehéz helyzetben van, de érthető, hogy minél súlyosabb annak az országnak a helyzete, amely éhínséggel küszködik, annál erélyesebb, annál keményebb rendszabályokkal kell harcolnunk ez ellen az éhínség ellen. A harc fő rendszabálya a gabonamonopólium bevezetése.

Ezzel kapcsolatban önök mindnyájan nagyon jól tudják és saját szemükkel megfigyelhetik, hogy a kulákok, a gazdagok lépten-nyomon üvöltöznek a gabonamonopólium ellen. Ez érthető, mert ott, ahol egy időre megszüntették a gabonamonopóliumot, ahogy Szkoropadszkij tette Kievben, ott kiderült, hogy a spekuláció hallatlan méreteket ölt, ott a gabona pudjának ára eléri a 200 rubelt is. Érthető, hogy amikor nincs élelem, ami nélkül élni nem lehet, mindenki, aki élelemmel rendelkezik, meggazdagodhat, és az árak hallatlan méreteket öltenek. Érthető, hogy az éhhaláltól való félelem, a pánik idézi elő azt, hogy az árakat hihetetlenül felsrófolják, és Kievben már kénytelenek voltak arra gondolni, hogy visszaállítják a monopóliumot. Nálunk a kormánynak már régen, még a bolsevikok előtt rá kellett jönnie arra, hogy — jóllehet Oroszország gazdag gabonában — szükség van a gabonamonopóliumra. A gabonamonopólium ellen vagy csak teljesen tudatlan emberek beszélhetnek, vagy olyanok, akik közvetlenül eladták magukat a pénzeszsák érdekeinek. (T a p s.)

De, elvtársak, amikor a gabonamonopóliumról beszélünk, gondolkodnunk kell azon, hogy a megvalósításnak milyen óriási nehézségei rejlenek ebben a szóban. Könnyű azt mondani: gabonamonopólium, de igenis gondolkozni kell azon, hogy ez mit is jelent. Ez azt jelenti, hogy minden gabonafelesleg az állam tulajdona; azt jelenti, hogy minden pud gabonát, amire nincs szüksége a parasztgazdaságnak, nincs szüksége családja és jószága eltartásához, nincs szüksége a vetéshez — szóval minden felesleges pud gabonát az államnak kell kezébe vennie. Hogyan kell ezt megtenni? Az államnak meg kell állapítania az árakat, meg kell találni és be kell gyüjteni minden felesleges pud gabonát. Honnan tudja a paraszt, akit évszázadokon át butítottak, akit fosztogattak, hülyére vertek a földbirtokosok és a tőkések, nem engedve meg neki még annyit sem, hogy egyszer jóllakjon — honnan tudja a paraszt néhány hét vagy néhány hónap alatt, hogy mi a gabonamonopólium; honnan tudnák ezt a tízmilliók, akiknek eddig az államtól csak elnyomás, erőszak, hivatalnoki önkény és rablás jutott, honnan tudnák ezek a falu sötétségébe eltemetett és ott tönkremenésre ítélt parasztok; honnan tudhatnák

meg, hogy mi az a munkás-paraszt hatalom, hogy a hatalom a szegények kezében van; hogy ha van gabona, amely felesleges és nem jut az állam kezébe, hanem a tulajdonos kezében marad, akkor az, aki visszatartja — rabló, kizsákmányoló, bűnös, akinek a petrográdi, moszkvai stb. munkások gyötrelmes éhezése szárad a lelkén? Honnan tudná, mikor eddig tudatlanságban tartották, mikor a faluban csak az volt a dolga, hogy eladja a gabonát; honnan tudná mindezt? Nem csoda, hogy ha ezt a kérdést közelebb hozzuk az élethez, ha jobban megnézzük ezt a kérdést, meglátjuk, hogy mily hihetetlenül nehéz egy olyan feladat, mint a gabonamonopólium megvalósítása egy olyan országban, amelyben a parasztok többségét a cárizmus és a földbirtokosok sötétségben tartották — annak a parasztságnak az országában, amely sok évszázad után először vetett gabonát a saját földjén. (T a p s.)

De minél nagyobb ez a nehézség, minél nagyobbá válik a figyelmes és beható vizsgálat során, annál világosabban kell számot vetnünk azzal, amit mindig mondottunk, hogy a munkások felszabadítása maguknak a munkásoknak a műve kell hogy legyen. Mindig azt mondottuk: a dolgozókat nem lehet kívülről felszabadítani az elnyomás alól; a dolgozóknak maguknak, a maguk harcával, a maguk mozgalmával, a maguk agitációjával kell megoldaniok az új történelmi feladatot, és minél nehezebb, minél nagyobb, minél felelősségteljesebb az új történelmi feladat, annál több emberre van szükség, akiknek millióit kell bevonni e feladatok önálló megoldásába. Ahhoz, hogy valaki bármely kupecnek, bármely kereskedőnek eladja a gabonát, nem kell semmiféle tudat, semmiféle szervezet. Ehhez csak úgy kell élni, ahogy a burzsoázia rendelte annak idején: legyenek csak engedelmes rabszolgák, képzeljék és ismerjék el a világot nagyszerűnek abban a formában, ahogy a burzsoázia berendezte. Ahhoz azonban, hogy legyőzzük ezt a kapitalista káoszt, hogy megvalósítsuk a gabonamonopóliumot, hogy elérjük azt, hogy minden felesleg, minden felesleges pud gabona az államé legyen, hosszú, nehéz, kemény szervezőmunkát kell végezniök nem szervezőknek, nem agitátoroknak, hanem maguknak a tömegeknek.

Ilyen emberek vannak az orosz faluban; a parasztok többsége szegényparaszt, ezek pedig nem kereskedhetnek fölös gabonával, gabonafelesleggel és nem válhatnak olyan rablókká, akik visszatartanak maguknak talán száz pud gabonát is, mikor a másik éhezik. A helyzet most olyan, hogy minden paraszt, aki talán dolgozó parasztnak nevezi magát — ezt a szót egyesek nagyon szeretik —, de ha önök azt fogják dolgozó parasztnak nevezni, aki száz pud gabonát halmozott fel munkájával, akárha bérmunka nélkül is, most pedig látja, hogy ha ezt a száz pudot esetleg visszatartja, ezt eladhatja nem hat rubeljével, hanem eladja a spekulánsnak vagy eladja az elgyötört, az éhségtől megviselt városi munkásnak, aki az éhező családtól jött, aki ad 200 rubelt is egy pudért — az ilyen paraszt, aki elrejt száz pudot, aki visszatartja a gabonát, hogy emelje az árat és 100 rubelt is kérjen egy pudért, az ilyen paraszt kizsákmányolóvá válik — az ilyen paraszt rosszabb a rablónál. Mit tehetünk ebben a helyzetben, kire támaszkodhatunk harcunkban? Tudjuk, hogy a szovjet forradalom és a Szovjethatalom minden más forradalomtól és hatalomtól abban különbözik, hogy nemcsak megdöntötte a földbirtokosok és a kapitalisták hatalmát, hogy nemcsak szétrombolta a hűbéri, önkényuralmi államot — ennél többet tett, itt a tömegek felkeltek minden hivatalnok ellen, új államot teremtettek, amelyben a hatalom a munkásoké és a parasztoké kell hogy legyen és nemcsak kell hogy legyen, hanem már az övéké is. Ebben az államban nincs rendőrség, és nincs hivatalnoki kar, nincs állandó hadsereg sem, amely hosszú évekre kaszárnyákban van tömörítve, elszakad a néptől és amelyet arra képeznek ki, hogy a népre lőjön.

Mi felfegyverezzük a munkásokat és a parasztokat, s nekik meg kell tanulniok a fegyverforgatást. Vannak olyan osztagok, amelyek engednek a csábításnak és a gonoszságnak, a bűnnek, mert nincsenek kínai fallal elzárva az elnyomás világától, az éhínség világától, amelyben aki jóllakott, nyerészkedni akar jóllakottságán. Ezért látunk lépten-nyomon olyan jelenségeket, hogy Petrográdból és Moszkvából kikerült öntudatos dolgozók osztagai a falvakban gyakran eltévelyednek, bűnözőkké válnak. És azt is

látjuk, hogy a burzsoázia tapsol ennek és korrupt sajtójának hasábjait mindenféle ijesztgetéssel tölti meg: nézzétek, milyenek az osztagaitok, micsoda rendetlenség ez, mennyire jobbak voltak a magántőkések osztagai!

Köszönjük szépen, burzsoá urak! Nem, önök nem ijesztenek meg bennünket! Önök nagyon jól tudják, hogy nem lehet egycsapásra kigyógyulni a kapitalista világ bajaiból és fekélyeiből. Mi pedig azt tudjuk, hogy kigyógyulni csak harcban lehet, hogy minden ilyen esetet nyilvánosság elé fogunk tárni nem azért, hogy tápot adjunk a kárörömnek, nem azért, hogy a mensevikek és a kadetok ellenforradalmi mesterkedéseit támogassuk, hanem azért, hogy ezeken az eseteken tanítsuk a szélesebb néptömegeket. Ha osztagaink nem töltik be hivatásukat, adjanak tudatosabb osztagokat, olyan osztagokat, amelyekben több az osztályhű munkás, amelyekben az ilyen munkások sokszorosan többen vannak azoknál, akik engedtek a csábításnak. Ezeket meg kell szervezni, fel kell világosítani, és minden egyes tudatos munkás körül tömöríteni kell az öntudatlan dolgozókat, a kizsákmányoltakat és az éhezőket. Talpra kell állítanunk a falusi szegénységet, fel kell világosítanunk, meg kell mutatnunk neki, hogy segítségére mindent megad és megtesz a Szovjethatalom, ami csak lehetséges, csakhogy megvalósítsa a gabonamonopóliumot.

És lám, amikor mi elérkeztünk ehhez a feladathoz, amikor a Szovjethatalom világosan felvetette ezeket a kérdéseket, amikor megmondta: munkás elvtársak, szervezkedjetek, fogjátok össze az élelmiszerbeszerző erőket, harcoljatok minden olyan eset ellen, amikor egyes osztagok nem állnak feladatuk magaslatán, szervezkedjetek még erőteljesebben és javítsátok ki fogyatékosságaitokat, egyesítsétek magatok körül a falusi szegénységet. A kulákok tudják, hogy közeleg utolsó órájuk, amikor az ellenség nemcsak prédikációval, nemcsak szóval és frázisokkal harcol ellenük, hanem a falusi szegénység megszervezésével. — Ha a falusi szegénységet megszervezzük, győzelmet aratunk a kulákokon. A kulákok tudják, hogy most következik a legdöntőbb, legvégső, legelkeseredettebb harc a szocializmusért. Úgy látszik, mintha ez a harc csak a gabonáért folyna; a valóságban ez harc a szocializmusért. Ha

a munkások megtanulják, hogy önállóan oldjanak meg ilyen feladatokat — senki sem fogja őket segíteni —, ha majd egyesíteni tudják maguk körül a falusi szegénységet, akkor lesz győzelem is, gabona is, helyes kenyérelosztás is, még helyes munkamegosztás is, mert ha helyesen osztjuk meg a munkát, uralkodni fogunk a munka minden területén, az ipar minden területén.

A kulákok előre látják ezt és éppen ezért gyakran megpróbálják megvesztegetni a szegényparasztokat. A kulákok tudják, hogy az államnak 6 rubeljével kell eladniok a gabonát; szomszédjuknak, az elnyomorodott parasztnak eladják 3 rubelért és azt mondják neki: „Elmehetsz vele a spekulánsokhoz és eladhatod 40 rubelért; közösek az érdekeink; együtt kell lennünk az állammal szemben, amely bennünket kirabol; 6 rubeleket akarnak adni nekünk, te végy három pudot és kereshetsz rajta 60 rubelt, arról meg, hogy én mennyit keresek, arról neked nem kell tudnod, az az én dolgom."

Tudom, ezen a talajon nem egyszer előfordul, hogy néha katonai összeütközésre kerül sor a parasztokkal, és ennek örvendeznek, ezen kacagnak a Szovjethatalom ellenségei, akik minden erejüket latba vetik, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat. Mi azonban kijelentjük: ez azért van, mert az osztagok nem eléggé tudatosak, de minél több lett az osztag, annál gyakrabban lehetett látni olyan eseteket — mégpedig nem is egyízben — hogy a parasztok minden erőszak nélkül átadták a gabonát, mert az öntudatos munkások felhívják a figyelmet arra, hogy ők nem útonállók, hogy fő erejük az, hogy ők a szervezett, felvilágosult szegénység képviselői, a faluban pedig rengeteg a sötétség, a felvilágosulatlan szegénység. Ha ehhez a falusi szegénységhez oda tudunk menni, ha tudunk vele beszélni könyvszagú szavak nélkül, ha egyszerűen, emberi módon meg tudjuk magyarázni neki, hogy Petrográdban, Moszkvában, a kerületek tucatjaiban az orosz parasztok és munkások tízezrei éheznek, kapnak éhtífuszt, halnak éhen, hogy a gazdagok igazságtalanul visszatartották a gabonát, spekuláltak a nép éhségén, akkor sikerül megszerveznünk a szegényparasztságot, sikerül elérnünk azt, hogy a gabonafeleslegeket összegyűjtjük és hogy ezt nem erőszakkal,

hanem a falusi szegénység megszervezésével fogjuk elérni. Ami a falusi kulákokat illeti, nem egyszer van alkalmam meghallgatni olyan elvtársaknak a jelentéseit, akik a közellátási osztagokkal kiszállnak a falvakba és ott harcolnak az ellenforradalom ellen. Bátorkodom elmondani egy esetet, amely különösen elevenen él emlékezetemben, mert tegnap hallottam, mi történt a jeleci kerületben. Ebben a kerületben annak eredményeképpen, hogy ott a Szovjet jó szervezőmunkát végzett, hogy ott akadtak elegendő számban öntudatos munkások és szegényparasztok, sikerült megszilárdítani a szegénység hatalmát. Amikor először jártak nálam jelentést tenni a jeleci kerület képviselői, nem hittem nekik, gondoltam, hogy csak dicsekednek, de aztán megerősítették azok az elvtársak, akiket külön kiküldtünk Moszkvából más kormányzóságokba, hogy csak üdvözölni lehet a jeleciek munkáját, megerősítették, hogy vannak Oroszországban olyan kerületek, amelyekben a helyi Szovjetek feladatuk magaslatán álltak, ki tudták teljesen űzni a Szovjetekből a kulákokat és a kizsákmányolókat és meg tudták szervezni a dolgozókat, a szegénységet. Aki nyerészkedésre használja fel gazdagságát, annak nincs helye a Szovjethatalomban! (Taps.)

Amikor kiűzték a kulákokat, elmentek Jelec városába, ebbe a kereskedővárosba, és ott a gabonamonopólium érvényesítéséhez nem vártak rendeletre, hanem arra gondoltak, hogy a Szovjetek olyan hatalom, amely a nép hatalma, hogy mindenkinek, ha forradalmár, ha szocialista és valóban a dolgozók híve, gyorsan és erélyesen kell cselekednie. Megszervezték az összes munkást és szegényparasztot és olyan nagyszámú osztagot állítottak ki, hogy egész Jelecben házkutatást tartottak; a házakba csak az osztagok teljesen megbízható és felelős vezetőit engedték be; nem engedtek be egyetlen egy olyan embert sem, akiben nem voltak biztosak, tudva, hogy milyen gyakori az ingadozás, tudva, hogy semmi sem hoz olyan szégyent a Szovjethatalomra, mint amikor a Szovjethatalom képviselői és méltatlan szolgái rabolnak és fosztogatnak. Sikerült nekik roppant mennyiségű gabonafelesleget összegyűjteniök — nem maradt a kereskedő Jelecben egyetlen

olyan ház sem, amelyben a burzsoázia élvezni tudta volna a spekuláció előnyeit.

Persze, tudom, hogy ezt egy kis városkában sokkal könnyebb megcsinálni, mint egy olyan városban, mint Moszkva, de nem szabad azt sem elfelejtenünk, hogy olyan proletár erő, amilyen Moszkvában van, nem lehet egyetlen kerületi városban sem.

Tambovban például nemrégiben néhány órára győzött az ellenforradalom; még ki is adta egy mensevik és jobboldali eszer lap egy számát, amely Alkotmányozó Gyűlést követelt, a Szovjethatalom megdöntésére uszított és arról írt, hogy milyen szilárd az új hatalom győzelme — egészen addig, amíg meg nem jöttek a kerületből a vöröskatonák és a parasztok, és egy nap alatt szét nem kergették ezt az új, „szilárd", állítólag az Alkotmányozó Gyűlésre támaszkodó hatalmat. (T a p s.)

Ugyanez volt a helyzet, elvtársak, Tambov kormányzóság, e roppant, nagykiterjedésű kormányzóság más kerületeiben is. Északi kerületei a nem-földművelő övezethez tartoznak, a déli kerületek ellenben rendkívül termékenyek; a déliekben nagyon bő a termés. Ott sok olyan paraszt van, akinek van gabonafeleslege, és ott különösen nagy energiára, különösen szilárd és világos meggyőződésre van szükség, hogy a legszegényebb parasztokra támaszkodjanak, hogy legyőzzék a kulákokat. A kulákok ott gyűlölnek minden munkás- és paraszthatalmat, ott meg kell várni segítségül a petrográdi és moszkvai munkásokat, akik szervezettségük fegyverétől támogatva minden esetben kikergetik a kulákokat a Szovjetekből, megszervezik a szegénységet és a helyi parasztsággal együtt gyűjtenek tapasztalatokat az állami gabonamonopóliumért folytatott harcban, a falusi szegénység és a városi dolgozók megszervezésében, amely elhozza nekünk a végső, teljes győzelmet. És itt, elvtársak, bátorkodtam önöknek elmondani ezekben a példákban, hogy mi a helyzet a közellátás terén, mert én azt hiszem, hogy a gabonáért a kulákok ellen folytatott harc jellemzése a dolgozók szempontjából, a mi szempontunkból, a munkások, a tudatos proletariátus szempontjából nem azok miatt az egyes számadatok miatt fontos, amelyek megmondják, hány millió pudot kapha-

tunk. Ez maradjon a közellátási szakember dolga, nekem azonban meg kell mondanom, hogy ha sikerülne megszereznünk a gabonafelesleget azokból a kormányzóságokból, amelyek a moszkvai nem-földművelő övezet és a gabonatermő Szibéria szomszédságában vannak, még ezekre a nehéz hetekre is, amelyek az új termés betakarításáig hátra vannak, találnánk elegendő gabonát, hogy megmentsük az éhező nem-földművelő kormányzóságokat az éhhaláltól. Ennek érdekében még több tudatos, élenjáró munkást kell megszerveznünk. Ez a mult valamennyi forradalmának legfőbb tanulsága, ez a legfőbb tanulsága a mi forradalmunknak is. Minél nagyobb lesz a szervezet, minél jobban terjeszkedik, minél jobban megértik a munkások a gyárakban, hogy az erő csak a munkások és a szegényparasztok szervezettségében van, annál biztosabban fog állni az éhínség elleni harc és a szocializmusért folytatott harc ügye, mert ismétlem, feladatunk nem az, hogy kitaláljunk egy új hatalmat, hanem az, hogy a falusi szegénység minden tagját, a legeldugottabb faluban is, talpra állítsuk, felvilágosítsuk, megszervezzük önálló akciókra. Néhány öntudatos városi munkás, petrográdi és moszkvai munkás, könnyen meg fogja magyarázni még a legeldugottabb faluban is, hogy mennyire igazságtalan visszatartani a gabonát, spekulálni vele, mennyire igazságtalan dolog pálinkát főzni belőle, amikor Moszkvában százezrek pusztulnak éhen. Hogy ezt elérjék, a petrográdi, a moszkvai munkásoknak, önöknek, elvtársak, különösen az üzemi bizottságok képviselőinek, a legkülönbözőbb szakmák képviselőinek, önöknek csak jól meg kell jegyezniök és meg kell érteniök, hogy nem megy senki sem segítségükre, hogy más osztálytól önök nem segítőtársakat, hanem ellenségeket kapnak, hogy a Szovjethatalom szolgálatában nem áll hű értelmiség. Az értelmiség tapasztalatait és ismereteit — a legmagasabbrendű emberi kincset — a kizsákmányolók szolgálatába állítja, és mindent elkövet, hogy megnehezítse nekünk a kizsákmányolók legyőzését; el fogja érni azt, hogy százezrek pusztulnak el majd az éhínségtől, de nem töri meg a dolgozók ellenállását. Nincs nekünk senkink azon az osztályon kívül, amellyel kivívtuk a forradalmat, amellyel együtt

megyünk át a ránk váró roppant nehézségeken, a legnehezebb időszakon — ez a gyári, a városi és a falusi proletariátus, amely megérti egymást, amely mind a városban, mind a falun le tud győzni minden ellenséget — a kulákokat és a gazdagokat.

De hogy ezt elérjük, tisztában kell lennünk azzal, hogy milyen gyakran elfelejtik a munkások a szocialista forradalom alaptételét: ahhoz, hogy szocialista forradalmat csináljunk, hogy ezt a forradalmat végrehajtsuk, hogy felszabadítsuk a népet az elnyomás alól, ehhez nem kell egycsapásra megszüntetni az osztályokat, de a hatalmat a legöntudatosabb és legszervezettebb munkásoknak kell kezükbe venniök. Az államban a munkásoknak kell uralkodó osztállyá válniok. Ezt az igazságot legtöbbjük már olvasta Marx és Engels „Kommunista Kiáltványá"-ban, amelyet több mint hetven évvel ezelőtt írtak s amely bejárta az egész világot minden nyelven. Mindenütt kitűnt az igazság: ahhoz, hogy legyőzzük a kapitalistákat, szükséges, hogy a kizsákmányolás elleni harc idejére, amíg sötét van, amíg nem hisznek az új rendben, a szervezett városi üzemi munkások váljanak uralkodó osztállyá. Amikor önök üzemi bizottságaikban összegyűlnek, hogy ügyeiket intézzék, emlékezzenek rá, hogy a forradalom nem tudja megtartani egyik vívmányát sem, ha önök üzemi bizottságaikban a munkásoknak csak technikai vagy tisztán pénzügyi érdekeivel fognak foglalkozni. Nem egy eset volt rá, hogy a munkásoknak és az elnyomott osztályoknak sikerült megragadniok a hatalmat, de egyetlenegyszer sem fordult elő, hogy sikerült megtartaniok is azt. Ehhez az szükséges, hogy a munkások ne csak a hősi harcra és a kizsákmányolás megdöntésére legyenek képesek, hanem a szervezésre, a fegyelemre, a kitartásra és arra is, hogy tudjanak józanul mérlegelni, amikor köröskörül minden recseg-ropog, inog, amikor támadják őket, amikor gombamód szaporodnak az ostoba hírek — éppen ebben az időben a nagy, milliós tömegekkel mindenben szorosan összeforrott üzemi bizottságokra hárul az az óriási fontosságú állami feladat, hogy elsősorban legyenek az államélet igazgatásának szervei. A Szovjethatalom legfőbb állami kérdése: hogyan biztosítsuk a gabona helyes elosztását. Ha

Jelec meg tudta fékezni a helyi burzsoáziát, Moszkvában ezt nehezebb megtenni, de itt mérhetetlenül nagyobb a szervezet és itt önök könnyebben ki tudnak választani tízmeg tízezer becsületes embert, akiket az önök pártjai és szakszervezetei állítanak ki és akikért kezességet vállalhatnak, akik képesek lesznek vezetni az osztagokat teljes felelősséget vállalva azért, hogy eszmei talajon álló, odaadó emberek maradnak, egyrészt minden nehézség, minden csábítás, másrészt az éhség minden kínja ellenére. Más osztály, amely hozzáfoghatna most ehhez a dologhoz, amely képes volna vezetni a gyakran kétségbeeső népet, más ilyen osztály a gyári, városi proletariátuson kívül nincs. Az önök üzemi bizottságai ne legyenek csak üzemi bizottságok, hanem legyenek az uralkodó osztály fő állami sejtjei. (T a p s.) Az önök szervezettségétől, egybeforrottságától, energiájától függ az, hogy ezt a nehéz időszakot olyan töretlenül fogjuk-e átvészelni, ahogyan azt a Szovjethatalomnak át kell vészelnie. Lássanak maguk munkához, lássanak hozzá minden oldalról, leplezzék le minden nap a visszaéléseket, javítsanak ki saját tapasztalatukkal minden elkövetett hibát — sok hibát követünk el most, mert a munkásosztály még tapasztalatlan, de a fontos az, hogy maga fogjon munkához, hogy maga javítsa ki a hibákat. Ha így fogunk dolgozni, ha minden bizottság megérti, hogy ő a világ legnagyobb forradalmának vezetője, akkor ki fogjuk vívni a szocializmust az egész világ számára! (T a p s, m e l y f e r g e t e g e s é l j e n z é s b e c s a p á t.)

2

ZÁRSZÓ
A HELYZETRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ
1918 JÚNIUS 28

Elvtársak, engedjék meg, hogy mindenekelőtt Pagyerinnek, az előadói beszédben mondottakkal vitába szálló társelőadónak néhány tételére térjek ki. Mint a gyorsírói jegyzetből látom, ezt mondotta: „Minden tőlünk telhetőt el kell követnünk, hogy az angol és mindenekelőtt a német proletariátus felléphessen elnyomói ellen; ennek érdekében pedig mit kell tennünk? Talán az elnyomó malmára hajtsuk a vizet? Azzal, hogy szítjuk az ellenségeskedést sorainkban, azzal, hogy romboljuk, gyengítjük az országot, végtelenül megszilárdítjuk az angol, francia és német imperialisták hadállásait, akik végülis összefognak, hogy megfojtsák Oroszország munkásosztályát." Ezek az okoskodások megmutatják, mennyire ingatagok voltak a mensevikek mindig az imperialista háború elleni harcukban és oppozíciójukban, mert ezt az általam felolvasott okoskodást csak olyan embernek a szájából lehet megérteni, aki „honvédőnek" nevezi magát, aki teljes egészében az imperializmus álláspontjára helyezkedik (t a p s), aki mentegeti az imperialista háborút, elismételve azt a burzsoá fogást, hogy a munkások ebben a háborúban hazájukat védelmezik. Ha valóban azon az állásponton áll, hogy a munkásoknak nem szabad rombolniok és gyengíteniök az országot ebben a háborúban, ez azt jelenti, hogy arra szólítja fel a munkásokat, hogy védelmezzék a hazát az imperialista háborúban, önök azonban tudják, mit tett a bolsevik kormány, amely legelsőrendű kötelességének tartotta, hogy nyilvánosságra hozza, leleplezze, pellengére állítsa a titkos szerződéseket. Önök tudják, hogy a titkos szerződések miatt viselték a háborút a szövetségesek, és hogy Kerenszkij

kormánya, amely a mensevikek és a jobboldali eszerek segítségével és támogatásával állt fenn, nemhogy nem hatálytalanította a titkos szerződéseket, hanem még csak nyilvánosságra sem hozta őket, hogy az orosz nép azok miatt a titkos szerződések miatt viselt háborút, amelyekben az orosz földbirtokosoknak és tőkéseknek győzelem esetére odaígérték Konstantinápolyt, a tengerszorosokat, Lvovot, Galíciát és Örményországot. Ha tehát mi a munkásosztály álláspontján állunk, ha ellene vagyunk a háborúnak, hogyan tűrhettük volna ezeket a titkos szerződéseket. Amíg tűrtük a titkos szerződéseket, amíg tűrtük magunknál a burzsoázia hatalmát, addig a német munkásokban tápláltuk azt a soviniszta meggyőződést, hogy Oroszországban nincsenek öntudatos munkások, hogy egész Oroszország az imperializmus mögött áll, hogy Oroszország Ausztria és Törökország kifosztása céljából viseli a háborút. Ellenkezőleg, annak érdekében, hogy gyengítsük a német imperialistákat, hogy elszakítsuk tőlük a német munkásokat, a munkás-paraszt kormány annyit tett, amennyit nem tett a világ egyetlen más kormánya sem, mert amikor ezeket a titkos szerződéseket nyilvánosságra hoztuk és lelepleztük az egész világ előtt, — még a német soviniszták is, még a német „honvédők" is, még azok a munkások is, akik kormányukat követik, a „Vorwärts"[135] című központi lapjukban kénytelenek voltak elismerni, hogy ez — szocialista kormány tette, igazi forradalmi tett. Kénytelenek voltak elismerni ezt, mert a háborúba belebonyolódott imperialista kormányok közül egyetlenegy sem tette meg ezt, és csak a mi kormányunk tépte össze a titkos szerződéseket.

Persze, minden német munkás lelkében, bármennyire agyonhajszolták, elgyötörték, lepénzelték is az imperialisták, felmerül a gondolat: vajjon a mi kormányunknak nincsenek titkos szerződései? (Közbeszólás: „Beszéljen nekünk a Feketetengeri Hajóhadról!") Jó, majd beszélek, bár ez nem tartozik a tárgyhoz. Minden német munkásban felmerült a gondolat: ha az orosz munkás odáig ment, hogy széttépte a titkos szerződéseket, vajjon a német kormánynak nincsenek titkos szerződései? Amikor sor került a breszti tárgyalásokra, az egész világ-

got bejárták Trockij elvtárs leleplezései, és talán nem ez a politika vezetett-e arra, hogy egy ellenséges országban, amely szörnyű imperialista háborúban van más kormányokkal, a mi politikánk nem felbőszítette a néptömegeket, hanem éppen megnyerte támogatásukat? Az egyetlen ilyen kormány a mi kormányunk volt. A mi forradalmunk elérte azt, hogy a háború idején egy ellenséges országban roppant forradalmi mozgalom jön létre, amelyet csupán az váltott ki, hogy mi széttéptük a titkos szerződéseket, hogy ezt mondtuk: mi nem riadunk vissza semilyen veszélytől. Ha mi tudjuk, ha mi kijelentjük — mégpedig nem szóban, hanem tettekkel — hogy a nemzetközi háborúból, az imperialista népmészárlásból az egyetlen kivezető út a nemzetközi forradalom, akkor nekünk forradalmunkban e cél felé kell haladnunk, nem törődve semilyen nehézséggel, semilyen veszéllyel. És amikor ráléptünk erre az útra, a háború idején először a világon a legimperialistább, legfegyelmezettebb országban — Németországban — januárban tömegsztrájk lobbant fel és tört ki. Persze, vannak emberek, akik azt hiszik, hogy a forradalom egy idegen országban rendelésre, megegyezés alapján megszülethet. Ezek az emberek vagy esztelenek, vagy provokátorok. Mi az utóbbi 12 év alatt két forradalmat éltünk át. Mi tudjuk, hogy a forradalmakat nem lehet sem rendelésre, sem megegyezés alapján csinálni, hogy a forradalmak akkor törnek ki, amikor a tízmilliók eljutnak arra a következtetésre, hogy így tovább élni nem lehet. Mi tudjuk, milyen nehézségek közepette született meg a forradalom 1905-ben és 1917-ben, és mi sohasem vártuk, hogy egycsapásra, egyetlen felhívásra kitör a forradalom más országokban is, de abban, hogy a forradalom növekedni kezd Németországban és Ausztriában, nagy érdeme van az orosz Októberi Forradalomnak. (T a p s.) Ma olvassuk ujságjainkban, hogy Bécsben, ahol a kenyérfejadag még a mienknél is kisebb, ahol semilyen ukrajnai fosztogatás sem segíthet, ahol a lakosság azt mondja, hogy sohasem látott még ilyen szörnyű éhínséget, megalakult a Munkásküldöttek Tanácsa. Bécsben már újra általános sztrájkok törnek ki.

És mi ezt mondjuk: íme a második lépés, íme a második bizonyíték amellett, hogy amikor az orosz munkások szétlépték az imperialista titkos szerződéseket, amikor elűzték saját burzsoáziájukat, az öntudatos munkás-internacionalisták következetes lépését tették meg, elősegítették a forradalom növekedését Németországban és Ausztriában olyan mértékben, amilyen mértékben a világ egyetlen más forradalma sem segített egy olyan ellenséges állam forradalmának, amely hadiállapotban van vele, amelyben iszonyú a harag ellene.

Ha most megjósolnám, mikor tör ki a forradalom, megígérném, hogy holnap itt lesz, becsapnám önöket. Önök, különösen azok önök közül, akik átélték a két orosz forradalmat, emlékeznek rá, — ki kezeskedhetett volna önök közül 1904 novemberében azért, hogy két hónap mulva százezer pétervári munkás vonul a Téli Palota elé és megkezdi a nagy forradalmat?

Emlékezzenek rá, hogyan tudtunk volna mi 1916 decemberében kezeskedni azért, hogy két hónap mulva néhány nap alatt megdöntjük a cári monarchiát. Országunkban, ahol két forradalmat éltünk át, tudjuk és látjuk, hogy nem lehet megjósolni a forradalom menetét, nem lehet a forradalmat kirobbantani. Csak dolgozni lehet a forradalom érdekében. Ha következetesen, odaadóan dolgozunk, ha ez a munka összefügg a többséget alkotó elnyomott tömegek érdekeivel, akkor a forradalom bekövetkezik, de hogy hol, hogyan, mikor, milyen alkalommal, azt nem lehet megmondani. Ezért semmi körülmények között sem szabad becsapnunk a tömegeket és azt mondanunk: a német munkások holnap segítenek, holnapután levegőbe röpítik császárjukat. Ezt nem lehet mondani.

A mi helyzetünket még az is megnehezíti, hogy az orosz forradalom megelőzött minden más forradalmat, de hogy nem vagyunk egyedül, ezt mutatják a szinte naponta érkező hírek, melyek szerint a bolsevikok mellett állást foglalnak a német szociáldemokraták legjobbjai, a bolsevikok mellett a legális német sajtóban állást foglal Clara Zetkin, majd Franz Mehring, aki most több cikkben bebizonyítja a német munkásoknak, hogy csak

a bolsevikok értelmezték helyesen a szocializmust, nemrégen pedig a württembergi landtagon egy Hoschka nevű szociáldemokrata határozottan kijelentette, hogy ő csak a bolsevikokban látja a következetesség és a helyes forradalmi politika mintaképét. El tudják önök képzelni, hogy ilyen dolgok nem találnak visszhangra a német munkások százai, ezrei között, akik már eleve csatlakoznak ezekhez az emberekhez? Amikor Németországban és Ausztriában már sor kerül a Munkásküldöttek Tanácsának megalakítására és a második tömegsztrájkra, akkor nekünk, minden túlzás nélkül, minden ámítás nélkül azt kell mondanunk, hogy ez a forradalom előnyomulásának pillanatát jelenti. Mi teljes határozottsággal kijelentjük: politikánk és utunk helyes politika és helyes út volt, segítettünk az osztrák és a német munkásoknak, hogy ne érezzék magukat ellenségnek, aki fojtogatja az orosz munkásokat a császár érdekében, a német tőkések érdekében, hanem érezzék magukat az orosz munkások testvéreinek, akik ugyanolyan forradalmi munkát végeznek. (Taps.)

Szeretnék még rámutatni Pagyerin beszédének egy másik részére is, amely szerintem annál is inkább figyelemreméltó, mert részben megegyezik az előző szónok gondolatával[136]. Felolvasom ezt a részt: „Látjuk, hogy a polgárháború most a munkásosztályon belül folyik. Vajjon tűrhetjük-e ezt?" Látják tehát, hogy a polgárháború eszerint háború a munkásosztályon belül, vagy ahogy az előző szónok mondta, háború a parasztok ellen. Mi azonban nagyon jól tudjuk, hogy mind az egyik, mind a másik hazugság. A polgárháború Oroszországban a munkások és a szegényparasztok háborúja a földbirtokosok és a tőkések ellen, ez a háború azért húzódik, azért vesz igénybe ilyen nagy időt, mert az orosz földbirtokosokat és tőkéseket októberben és novemberben viszonylag kis áldozatokkal legyőztük, legyőztük a néptömegek fellendülésével olyan viszonyok között, amikor rögtön belátták, hogy a nép nem támogathatja őket, amikor annyira ment a dolog, hogy még a Don mentén is, ahol a legtöbb a bérmunka kizsákmányolásából élő gazdag kozák, ahol a legtöbb reményt fűzték az ellenforradalomhoz,

Bogajevszkij, az ellenforradalmi felkelés vezetője, még ott is kénytelen volt elismerni és el is ismerte nyilvánosan: „ügyünk elveszett, mert még nálunk is a bolsevikok mellett van a lakosság óriási többsége." (T a p s.)

Így történt, így vesztették el a játszmát, ellenforradalmi játszmájukat októberben és novemberben a földbirtokosok és kapitalisták.

Így végződött az a kalandjuk, amikor hadapródiskolásokból, tisztekből, a földbirtokosok és tőkések csemetéiből próbáltak fehér gárdát szervezni a munkásparaszt forradalom ellen. Most pedig talán nem tudják — olvassák el ma az ujságokban —, hogy a csehszlovák kalandot az angol-francia tőkések látják el pénzzel[137], akik felbérelik a csapatokat arra, hogy újra bevonjanak bennünket a háborúba; vajjon önök nem olvasták, mit mondtak a csehszlovákok Szamárában: egyesülünk Dutovval, Szemjonovval és kényszerítjük Oroszország munkásait és Oroszország népét, hogy újra harcoljon Anglia és Franciaország oldalán Németország ellen, visszaállítjuk a régi titkos szerződéseket és talán újabb négy évre belekergetünk benneteket ebbe az imperialista háborúba szövetségben a burzsoáziával. Ehelyett mi most saját burzsoáziánk és más országok burzsoáziája ellen viselünk háborút, és csak azzal, hogy ilyen háborút viselünk, máris megnyertük más országok munkásainak rokonszenvét és támogatását. Ha valamely hadviselő ország munkása látja, hogy a másik hadviselő országban szoros kapcsolat alakul ki a munkások és a burzsoázia között, ez a különböző nemzetek munkásait elszakítja egymástól, egybeolvasztja a munkásokat burzsoáziájukkal; ez pedig rettentő nagy baj, a szocialista forradalom csődje, az egész Internacionále csődje és pusztulása. (T a p s.)

1914-ben elpusztult az Internacionále, mert minden ország munkásai egyesültek saját nemzeti burzsoáziájukkal és elszakadtak egymástól, s most ez a szakadás vége felé közeledik. Talán olvasták nemrégiben, hogy Angliában MacLean skót néptanítót és szakszervezeti funkcionáriust másodízben ötévi börtönre ítélték, elsőízben pedig másfél évet kapott azért, mert leleplezte a háborút és az angol imperializmus bűnösségéről beszélt. Amikor

kiszabadult, már Angliában volt Litvinov, a Szovjet Kormány képviselője, aki rögtön kinevezte MacLeant konzullá, az Oroszországi Szovjet Föderatív Köztársaság angliai képviselőjévé, és a skót munkások kitörő lelkesedéssel fogadták ezt a kinevezést. Az angol kormány most másodízben indított hajszát MacLean ellen, nemcsak mint skót néptanító ellen, hanem mint a Föderatív Szovjet Köztársaság konzulja ellen is. MacLean börtönben ül azért, mert mint kormányunk képviselője nyiltan fellépett, pedig mi sohasem láttuk ezt az embert, sohasem tartozott pártunkhoz, MacLean a skót munkások szeretett vezére, és mi összefogtunk vele, az orosz és a skót munkás összefogott az angol kormány ellen, annak ellenére, hogy az angol kormány felbéreli a csehszlovákokat és őrült politikát folytat azért, hogy bevonja a háborúba az Oroszországi Köztársaságot. Ez bizonyítja, hogy kivétel nélkül minden országban, függetlenül a háborúban elfoglalt helyzetüktől, mind Németországban, amely ellenünk harcol, mind Angliában, amely magának akarja megkaparintani Bagdadot, teljesen meg akarja fojtani Törökországot, a munkások összefognak az orosz bolsevikokkal, az orosz bolsevik forradalommal. Mi nagyon jól tudjuk, hogy amikor a szónok, akinek szavait idéztem, itt azt mondotta, hogy a polgárháborút munkások és parasztok viselik munkások és parasztok ellen, nem mondott igazat. Más a munkásosztály, megint mások a munkásosztály kis csoportjai, aprócska rétegei. A német munkásosztály 1871-től 1914-ig, majdnem fél évszázadon át, a szocialista szervezettség mintaképe volt az egész világ számára. Tudjuk, hogy milliós pártja volt, hogy két-, három-, négymillió tagot számláló szakszervezeteket alakított, s ennek ellenére e félévszázad folyamán százezrével maradtak olyan német munkások, akik a klerikális papi szövetségben egyesültek és szívvel-lélekkel kiálltak a pap, az egyház, császáruk mellett. Ki képviselte hát valóban a munkásosztályt: a hatalmas német szociáldemokrata párt és a szakszervezetek, vagypedig a klerikális munkások százezrei? Más a munkásosztály, amely az öntudatos, élenjáró, gondolkodó munkások óriási többségét egyesíti, és megint más — egyetlen gyár, hely-

ség, néhány olyan munkáscsoport, amely megmarad a burzsoázia oldalán.

Oroszország munkásosztálya óriási, túlnyomó többségében — ezt megmutatják önöknek a szovjetválasztások, az üzemibizottsági választások, a konferenciák — kilencvenkilenc százalékban a Szovjethatalom oldalán áll (t a p s), mert tudja, hogy ez a hatalom a burzsoázia, a kulákok ellen visel háborút, nempedig a parasztok és a munkások ellen. Ehhez képest mit jelent az, ha akad egy olyan elenyészően csekélyszámú munkáscsoport, amely továbbra is szolgaian függ a burzsoáziától. Mi nem ellenük viselünk háborút, hanem a burzsoázia ellen, és annál rosszabb ez azokra a jelentéktelen csoportokra nézve, amelyek máig is szövetségben vannak a burzsoáziával. (T a p s.)

Van egy kérdés, amelyet itt írásban tettek fel nekem, ez a kérdés így hangzik: „Miért jelennek meg még ma is ellenforradalmi ujságok?" Ennek egyik oka az, hogy a nyomdai munkások között is vannak még olyan elemek, akiket megvesztegetett a burzsoázia. (L á r m a, k i a b á l á s: „Nem igaz.") Kiabálhatnak, amennyi jólesik, de ezzel nem akadályoznak meg engem abban, hogy megmondjam az igazat, amit minden munkás tud, amit csak az imént kezdtem megmagyarázni. Amikor a munkás a burzsoá sajtótól kapott keresetét mindenek fölé helyezi, amikor így beszél: én meg akarom őrizni magas egyéni keresetemet, melyet azért kapok, hogy segítek a burzsoáziának eladni a mérget, megmételyezni a népet ezzel a méreggel, akkor én azt mondom: ezeket a munkásokat voltaképpen megvesztegette a burzsoázia (t a p s), nem olyan értelemben, hogy valamelyiküket, egy-egy személyt külön felbéreltek. Nem ebben az értelemben akartam én ezt mondani, hanem abban az értelemben, amelyben minden marxista mindig mondotta azokkal az angol munkásokkal kapcsolatban, akik szövetséget kötöttek saját tőkéseikkel. Önök, akik olvasnak szakszervezeti irodalmat, mindnyájan tudják azt is, hogy ott nemcsak munkásszövetségek vannak, hanem valamely adott szakma munkásai és ugyanannak a szakmának tőkései is alakítottak közös szövetséget arra, hogy fel-

emeljék az árakat, hogy mindenki mást fosztogassanak. Minden ország marxistái, szocialistái ujjal mutatnak az ilyen esetekre, és Marxtól és Engelstől kezdve beszéltek azokról a munkásokról, akiket a burzsoázia öntudatlanságuk, céh-érdekeik folytán meg tudott vesztegetni. Ezek a munkások eladták elsőszülöttségi jogukat, a szocialista forradalomra való jogukat azzal, hogy szövetségre léptek saját tőkéseikkel saját országuk munkásainak és elnyomott dolgozó rétegeinek óriási többsége ellen, saját osztályuk ellen. Ugyanez a helyzet nálunk is. Nálunk akadnak egyes csoportok, munkások, akik azt mondják, mi közünk nekünk ahhoz, hogy amit kiszedünk, az ópium, méreg, amely hazugságot és provokációt terjeszt. Én megkapom a magam magasabb keresetét, a többiekre meg fütyülök. Az ilyen munkásokat meg fogjuk bélyegezni, az ilyen munkásoknak mindig mondottuk egész irodalmunkban, és nyíltan mondottuk: az ilyen munkások eltávolodnak a munkásosztálytól, átállnak a burzsoázia oldalára. (Taps.)

Elvtársak! Most rátérek azoknak a kérdéseknek a vizsgálatára, amelyeket feltettek nekem, de előbb, hogy el ne feledjem, válaszolok a Feketetengeri Hajóhaddal kapcsolatos kérdésre[138], amelyet mintegy azért tettek fel, hogy leleplezzenek bennünket. Én azonban megmondom önöknek, hogy ott Raszkolnyikov elvtárs tevékenykedett, akit agitációjából, pártmunkájából nagyon jól ismernek a moszkvai és petrográdi munkások. Raszkolnyikov elvtárs maga is itt lesz és majd el fogja mondani, hogyan agitált amellett, hogy inkább menjünk bele a hajóhad megsemmisítésébe, semmint abba, hogy ezen a hajóhadon német csapatok nyomuljanak előre Novorosszijszk ellen. Ez volt a helyzet a Feketetengeri Hajóhaddal, és a népbiztosok — Sztálin, Sljapnyikov és Raszkolnyikov — hamarosan Moszkvába érkeznek s el fogják mondani nekünk, mi hogyan történt. Meg fogják látni, hogy a mi politikánk volt az egyetlen, amely éppúgy, mint a breszti béke politikája, rengeteg súlyos csapással járt, de amely lehetővé tette a Szovjethatalomnak és az oroszországi szocialista munkásforradalomnak, hogy tovább hordozza zászlaját a világ munkásai előtt. Ha most Németország-

ban napról napra növekszik azoknak a munkásoknak a száma, akik a bolsevikokkal kapcsolatos régi előítéleteket elvetik és megértik politikánk helyességét, ebben jókora érdeme van annak a taktikának, amelyet a breszti szerződés óta követünk.

A feltett kérdések közül kettőre térek ki, amelyek a gabona felszállítására vonatkoznak. Egyes munkások azt kérdezik, miért tiltják meg az egyéni gabonafelhozatalt az egyes munkásoknak, mikor azok családjuk számára hozzák? A válasz egyszerű: gondolják el, mi történne, ha azt az ezer meg ezer pudot, ami egy-egy helység, gyár, kerület, negyed számára szükséges, ezer meg ezer ember szállítaná fel. Ha beleegyeznénk ebbe, a közellátási szervezetek teljesen felbomlanának. Mi egyáltalán nem hibáztatjuk az éhező, elgyötört embert, aki egyedül megy gabonáért és bármi eszközzel megszerzi azt, de ezt mondjuk: mi, mint munkás-paraszt kormány nem azért állunk fenn, hogy törvényesítsük és serkentsük a bomlást és a ziláltságot. Ehhez nem kell kormány. A kormányra azért van szükség, hogy egyesítse, megszervezze, hogy tudatosan tömörítse ezeket az embereket az öntudatlanság elleni harcban. Nem lehet hibáztatni azokat, akik öntudatlanságból itthagynak csapot-papot, nem törődnek semmivel, csakhogy bármi módon magukon segítsenek — gabonát szerezzenek, de lehet hibáztatni azokat, akik párttagok és gabonamonopóliumot prédikálnak, de nem eléggé támogatják az öntudatosságot és az akciók egységét. Igen, a batyuzók, az egyéni gabonaszállítás elleni harc — nehéz harc, mert ez harc a széles tömegek sötétsége, öntudatlansága, szervezetlensége ellen, de erről a harcról mi sohasem mondunk le. Minden esetben, amikor az emberek egyéni beszerzésre adják a fejüket, újra meg újra fel fogjuk szólítani őket az éhínség elleni harc proletár, szocialista módszereire: egyesülve, új erőkkel váltsuk fel a megbetegedett közellátási osztagokat, váltsuk fel friss, erősebb, becsületesebb, öntudatosabb, kipróbáltabb emberekkel, és mi felszállítjuk ugyanazt a gabonamennyiséget, felszállítunk ugyanannyi ezer pudot, amennyit szétszórt erőfeszítéssel 200 ember cipel fel 15 pudonként, emelve az árakat, fokozva a spekulációt. Mi pedig egyesítjük ezt a 200 embert,

egybeforrott, erős munkáshadsereget teremtünk. Ha nem sikerül egycsapásra, még egyszer megpróbáljuk; minden gyárban, minden üzemben arra fogunk törekedni, hogy az öntudatos munkások több erőt, megbízhatóbb embereket adjanak a spekuláció elleni harcra, és meggyőződésünk, hogy a munkások öntudata, fegyelme és szervezettsége végülis le fog győzni minden súlyos megpróbáltatást. Amikor majd az emberek saját tapasztalataik alapján meggyőződnek arról, hogy egyéni batyuzás útján százmeg százezer éhezőt nem lehet megmenteni, akkor meglátjuk, hogy a szervezettség és a tudatosság győz és hogy mi összefogás útján megszervezzük az éhínség elleni harcot és kivívjuk a helyes kenyérelosztást.

Azt kérdezik tőlem: miért nem vezettünk be monopóliumot más cikkekre, iparcikkekre is, amelyek ugyanolyan szükségesek, mint a gabona? Erre ezt válaszolom: a Szovjethatalom minden intézkedést megtesz ennek érdekében. Önök tudják, hogy van egy tendencia, mely arra irányul, hogy megszervezzük, egyesítsük a textilgyárakat, a textilipart. Önök tudják, hogy ebben a szervezetben a vezető központok többségében munkások ülnek, tudják, hogy a Szovjethatalom hozzákezd valamennyi iparág államosításához, tudják, hogy ezen az úton óriási nehézségek várnak ránk, hogy itt sok erőre van szükségünk, hogy mindezt szervezetten meg tudjuk teremteni. Mi nem úgy fogunk hozzá ehhez a dologhoz, mint azok a kormányok, amelyek a hivatalnokokra támaszkodnak. Könnyű úgy igazgatni: az egyik ember kapjon négyszázat, a másik többet, ezer rubeljével, a mi dolgunk parancsolni, ők pedig kötelesek végrehajtani. Így igazgatnak valamennyi burzsoá országban, magas fizetésért felfogadnak hivatalnokokat, felfogadják a burzsoázia gyerekeit és megbízzák őket, hogy igazgassanak. A Szovjet Köztársaság így nem tud igazgatni. Hivatalnokaink nincsenek, hogy igazgassák és vezessék valamennyi textilgyár egyesítését, a nyilvántartásbavételt, valamennyi közszükségleti cikk monopóliumának bevezetését és e cikkek helyes elosztását. Erre mi ugyanazokat a munkásokat hívjuk el, elhívjuk a textilipari szakszervezetek képviselőit és azt mondjuk: nektek kell alkotnotok és ti is alkotjátok a Textilipari Központ vezető

testületének többségét, mint ahogy ti alkotjátok a többséget a Legfőbb Népgazdasági Tanács vezető testületeiben is. Munkás elvtársak, lássatok hozzá magatok ehhez a rendkívül fontos állami ügyhöz, tudjuk, hogy ez nehezebb, mint tapasztalt hivatalnokokat beállítani, de azt is tudjuk, hogy más megoldás nincs. Oda kell adni a hatalmat a munkásosztály kezébe és az élenjáró munkásokat minden nehézség ellenére meg kell tanítani, hogy saját tapasztalataik alapján jöjjenek rá, saját hátukon érezzék, saját kezükkel jussanak el odáig, hogyan kell elosztani minden cikket, minden textilárut a dolgozók érdekében. (T a p s.)

Ezért annak érdekében, hogy bevezessük az állami monopóliumot, hogy rögzített árakat állapítsunk meg, a Szovjethatalom mindent megtesz, amit csak megtehet a mai helyzetben, mégpedig a munkások segítségével, a munkásokkal együtt, többséget ad nekik minden vezetőségben, minden egyes központban, akár a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban, akár a kohóipari egyesülésben vagy akár a néhány hét alatt államosított cukorgyárakban. Nehéz út ez, de ismétlem, nehézség nélkül nem lehet elérni azt, hogy a munkások, akik azelőtt megszokták, és akiket a burzsoázia száz éven át arra tanított, hogy csak szolgaian teljesítsék minden parancsát, áttérjenek az új álláspontra, érezzék, hogy a hatalom — mi vagyunk. Az ipar gazdája, a gabona gazdája, az ország minden termékének gazdája — mi vagyunk. Amikor majd ez a tudat mély gyökeret ereszt a munkásosztályban, amikor a munkásosztály tapasztalatával, munkájával megtízszerezi erejét, csak akkor győzzük le majd a szocialista forradalom minden nehézségét.

Befejezésül még egyszer felhívom az üzemi bizottságok konferenciájának figyelmét arra, hogy Moszkvában, ahol a nehézségek különösen nagyok, mert ez a kereskedelem és a spekuláció hatalmas központja, ahol tízezrek sok év óta csak abból élnek, hogy kereskedésből és spekulálásból szerzik létfenntartási eszközeiket, itt a nehézségek különösen nagyok, de itt ugyanakkor vannak olyan erők is, amilyenek nincsenek egyetlen kisvárosban sem. Csak jegyezzék meg ezt jól a munkásszervezetek, az üzemi bizottságok és vegyék komolyan figyelembe, mire tanítanak a

mostani események, mire tanít a mostani éhínség, amely Oroszország dolgozóit sujtja. A forradalmat csak az öntudatos és élenjáró munkások újabb és újabb szervezetei, szélesebb szervezetei menthetik meg attól, hogy a hatalom ismét a földbirtokosok és a kapitalisták kezébe kerüljön. Most a többség ilyen munkás, de ez még nem elegendő; szükség van arra, hogy még komolyabban hozzálássanak ehhez az egész államra kiterjedő munkához. Moszkvában se szeri, se száma az olyan eseteknek, amikor a spekulánsok az éhínségre teszik a tétet és az éhínségen nyerészkednek, kijátsszák a gabonamonopóliumot, amikor a gazdagoknak van mindenük, amit csak megkívánnak. Moszkvában 8 000 kommunista párttag van, Moszkvában a szakszervezetek adnak 20—30 000 embert, akikért kezességet vállalhatnak, akik a proletár politika megbízható, tántoríthatatlan kifejezői lesznek. Egyesítsék ezeket, teremtsenek százezer osztagot, lássanak hozzá a közellátás ügyéhez, az egész gazdag lakosság átkutatásához — és akkor elérik azt, amire szükségük van. (T a p s.)

Legutóbb elmondtam önöknek, milyen sikert értek el ezen a téren Jelecben, de Moszkvában nehezebb ilyen sikert elérni. Azt mondottam, hogy Jelec olyan város, amely nagyszerűen meg van szervezve, sok város sokkal rosszabbul van megszervezve, mert ez nehéz dolog, mert itt nem a fegyverhiányban van a hiba — fegyver van annyi, amennyit akarnak — a nehézségek itt abban vannak, hogy a vezető, felelős állásokba százával és ezrével kell állítanunk feltétlenül megbízható munkásokat, akik meg tudják érteni, hogy nem helyi ügyüket, hanem egész Oroszország ügyét végzik, akik ki tudnak tartani őrhelyükön, mint az egész osztály képviselői, és arányos, meghatározott terv szerint meg tudják szervezni a munkát, végre tudják hajtani az utasításokat, azt, amit a Moszkvai Szovjet, az egész proletár Moszkva moszkvai szervezetei elhatároznak. Az egész nehézség abban van, hogy megszervezzük a proletariátust, abban, hogy a proletariátus tudatosabb legyen, mint eddig volt. Nézzék meg a petrográdi választásokat[139] és meglátják, hogy bár ott még nagyobb éhínség dühöng, mint Moszkvában, hogy ott még súlyosabbak a bajok, ott egyre nő a hűség a munkás-

forradalom iránt, ott nő a szervezettség és az egybeforrottság, és akkor azt fogják mondani, hogy ahogy a nyakunkba zúdult bajok növekednek, ugyanúgy növekszik a munkásosztályban is az az eltökéltség, hogy legyőzi mindezeket a nehézségeket. Lépjenek rá erre az útra, fokozzák energiájukat, állítsanak újabb ezres osztagokat erre az útra, a közellátás segítségére, és mi önökkel együtt, az önök támogatására támaszkodva, legyőzzük az éhínséget és megteremtjük a helyes elosztást. (T a p s.)

3

HATÁROZATI JAVASLAT A HELYZETRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ

Az üzemi bizottságok IV. moszkvai konferenciája, teljes egészében támogatva a Szovjethatalom közellátási politikáját, különösen helyesli a falusi szegénység egyesítésére irányuló politikát (és szükségesnek tartja, hogy e politikát minden munkás támogassa).

A munkások felszabadítása csak maguknak a munkásoknak a műve lehet, és csak a városi munkások és a falusi szegénység legszorosabb szövetsége képes legyőzni a burzsoázia és a kulákok ellenállását, kezébe venni minden gabonafelesleget és helyesen elosztani ezeket a feleslegeket az arra rászoruló város és falu között.

A konferencia felszólítja az üzemi bizottságokat, feszítsék meg minden erejüket, hogy minél nagyobb munkástömegeket szervezzenek be a közellátási osztagokba és ezeket a legmegbízhatóbb elvtársak vezetésével a munkásparaszt kormány közellátási politikájának aktív és messzemenő támogatására irányítsák.

BESZÉD EGY GYŰLÉSEN A SZIMONOV KERÜLETBEN, 1918 JÚNIUS 28-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A munkások viharos éljenzéssel köszöntik Lenint.) Lenin a polgárháború szükségességéről beszél és arra szólítja fel a moszkvai proletariátust, hogy legyen a legszorosabban szervezett mind az ellenforradalmi erők, mind az éhínség és az állami bomlás elleni harcban.

Lenin kitér a szarátovi és tambovi eseményekre és rámutat arra, hogy ahol a mensevik és jobboldali eszer párt sugalmazására felkelések zajlottak le, ott a munkásosztály mindenütt hamar kiábrándult ezeknek a pártoknak az ideológiájából és ugyanolyan hamar megdöntötte a munkás-paraszt hatalom bitorlóit.

Segélykérő táviratot kaptunk, de osztagaink még az út felét sem tették meg, amikor a segélykérő munkások újra közölték, hogy már nincs szükségük azonnali segítségre, mivel a bitorlókat helyi erőkkel legyőzték. Így történt Szarátovban, Tambovban és más városokban.

Lenin hangoztatja, hogy a háború általában ellentmond a kommunista párt törekvéseinek. De az a háború, amelyet ma hirdetünk, szent háború, polgárháború, a munkásosztály háborúja kizsákmányolói ellen.

Munka nélkül, óriási erőkifejtés nélkül nem tudunk kijutni a szocializmus útjára. A munkásosztály ideáljaiért folytatott sikeres harc érdekében szervezkednünk kell. Szervezkednünk kell annak érdekében is, hogy meg tudjuk szilárdítani mindazokat a vívmányainkat, amelyeket súlyos veszteségek és erőfeszítések árán elértünk.

Nehezebb megtartani a hatalmat, mint megragadni, és a történelem példáiból látjuk, hogy a munkásosztály

sokszor megragadta a hatalmat, de nem tudta megtartani tisztán csak azért, mert nem rendelkezett eléggé erős szervezetekkel.

— A nép elfáradt — folytatja Lenin — és a népet, persze, rá lehet venni valamilyen oktalanságra, még Szkoropadszkijra is, mert a nép a maga tömegében műveletlen.

Most éhínség fenyeget, de tudjuk, hogy teljesen elegendő gabonánk van Szibéria, a Kaukázus és Ukrajna nélkül is. Az új termés betakarításáig elegendő mennyiségű gabona van a fővárost övező kormányzóságokban, de ezt a gabonát elrejtették a kulákok. Meg kell szervezni a falusi szegénységet, hogy segítségével megszerezzük ezt a gabonát. Kíméletlen harcot kell folytatnunk a spekuláció és a spekulánsok ellen, nem csak tettel, hanem szóval is.

Csak a szervezetileg összeforrott munkásosztály tudja megmagyarázni az egyszerű népnek, hogy harcolnia kell a kulákok ellen. Az orosz népnek tudnia kell, hogy a paraszti szegénységnek óriási szövetségese van a szervezett városi proletariátus személyében.

A munkásosztály és a parasztság ne reménykedjen túlságosan az értelmiségben, mivel a hozzánk közeledő értelmiségiek közt sokan vannak, akik állandóan bukásunkat várják.

Lenin beszéde végén felszólítja a munkásokat és parasztokat, hogy szervezkedjenek a kulákság, a földbirtokosok és a burzsoázia elleni harcra. (Lenin az egész hallgatóság viharos tapsa közepette fejezi be beszédét.)

„Izvesztyija VCIK" 133. sz.
1918 június 29.

LÁTNOKI SZAVAK

Manapság, hálisten, csodákban nem hisznek. A csodás jelekből való jóslás mese. De a tudományos jövőbelátás tény. És napjainkban, amikor köröskörül gyakran találkozunk szégyenletes csüggedéssel, sőt kétségbeeséssel, hasznos egy beigazolódott tudományos jövőbelátásra emlékeztetnünk.

Engels Frigyes 1887-ben Sigismund Borkheim „Az 1806—1807-es évek hurrá-hazafiainak emlékére" („Zur Erinnerung für die deutschen Mordspatrioten 1806—1807") című brosúrájának előszavában írt a közelgő világháborúról. (Ez a brosúra 1888-ban jelent meg a Hottingen-Zürichben kiadott „Szociáldemokrata Könyvtár" XXIV. füzeteként.)

Engels Frigyes több mint harminc évvel ezelőtt így ítélte meg az eljövendő világháborút:

„. . . Porosz-Németország számára most már nem lehetséges más háború, mint egy világháború, mégpedig soha nem látott méretű és hevességű világháború. Nyolc-tízmillió katona fogja egymást fojtogatni és emellett oly mértékben fogják felfalni Európa minden készletét, ahogyan azt soha, semilyen száskahad nem tette. A harminc éves háború okozta pusztulás, három-négy évre összesűrítve és kiterjesztve az egész kontinensre; éhínség, járványok, a hadseregek és a néptömegek általános elvadulása, amit a szörnyű nyomor idéz elő; reménytelen zűrzavar mesterien felépített kereskedelmi, ipari és hitelgépezetünkben, ami általános csőddel végződik; a régi államok és a hagyományos állambölcseség összeomlása, olyannyira,

hogy a koronák tucatszám fognak az utcán heverni és nem lesz senki, aki ezeket a koronákat felemelje; teljes lehetetlenség előre látni, hogyan végződik mindez és ki lesz a győztes e harcban; csupán egy eredmény teljesen kétségtelen: az általános kimerülés és az, hogy létrejönnek a munkásosztály végleges győzelmének feltételei.

Ez a távlat, ha a kölcsönös fegyverkezési verseny végsőkig vitt rendszere végülis meghozza elmaradhatatlan gyümölcseit. Íme, uralkodó és államférfi urak, hova vitte bölcseségük a vén Európát. És ha önök számára nem marad más hátra, mint megkezdeni az utolsó nagy háborús táncot — ám legyen (uns kann es recht sein). A háború esetleg egy időre háttérbe fog szorítani bennünket, talán visszahódít tőlünk néhány már kivívott pozíciót. De ha önök felszabadítják az erőket, melyeket azután már nem lesz módjuk megfékezni, akkor történjék bármi, a tragédia végén önök összeomlanak és a proletariátus győzelme vagy már tény, vagypedig mégiscsak (doch) elkerülhetetlen lesz.

London, 1887 december 15. *Engels Frigyes*"[140]

Micsoda zseniális profécia! És milyen végtelenül gazdag gondolatokban ennek a pontos, világos, rövid, tudományos osztályelemzésnek minden mondata! Mennyit meríthetnének belőle azok, akik most a szégyenletes kishitűségnek, csüggedésnek, kétségbeesésnek adják át magukat, ha ugyan... ha ugyan tudnának gondolkodni, képesek volnának gondolkodni azok az emberek, akik megszokták, hogy a burzsoázia előtt hajlongjanak vagy hagyták magukat megfélemlíteni a burzsoáziától.

Abból, amit Engels előre megmondott, egysmás másképpen történt: hogy is ne változott volna meg a világ és a kapitalizmus az eszeveszetten gyors imperialista fejlődés harminc esztendeje alatt. De a legcsodálatosabb az, hogy igen sok dolog, amit Engels megjósolt, úgy történt, „ahogy a könyvben írva áll". Mert Engels kifogástalanul pontos osztályelemzést adott, az osztályok és az osztályok kölcsönös viszonyai pedig a régiek maradtak.

„... A háború esetleg egy időre háttérbe fog szorítani bennünket..." A dolog éppen ezen a vonalon indult el,

csakhogy még messzebb és még rosszabbul: a „háttérbe szorított" szociálsoviniszták és jellemtelen „félellenfeleik", a kautskysták egy része dicsőíteni kezdte visszavonulását, a szocializmus nyílt szökevényeivé és árulóivá váltak.

„... A háború talán visszahódít tőlünk néhány már kivívott pozíciót..." A munkásosztálytól egész csomó „legális" pozíciót elvettek. De ugyanakkor megedzették a megpróbáltatások, és kemény, de hasznos leckéket kap az illegális szervezkedésből, az illegális harcból, erőinek a forradalmi rohamra való előkészítéséből.

„... A koronák tucatszám fognak az utcán heverni ..." Néhány korona máris porba hullott, köztük egy olyan, amely tucatnyi más koronával felér: az oroszországi önkényuralkodó, Romanov Miklós koronája.

„... Teljes lehetetlenség előre látni, hogyan végződik mindez..." A háború négy éve után ez a teljes lehetetlenség, ha szabad ezt mondani, még teljesebb.

„... Reménytelen zűrzavar mesterien felépített kereskedelmi, ipari és hitelgépezetünkben..." A háború negyedik évének végén ez teljes egészében megmutatkozott a kapitalisták által háborúba kevert egyik legnagyobb és legelmaradottabb államban — Oroszországban. De vajjon a mindinkább fokozódó éhínség Németországban és Ausztriában, a ruha- és nyersanyaghiány, a termelési eszközök elhasználódása nem azt mutatja-e, hogy más országok is óriási sebességgel közelednek ugyanehhez az állapothoz?

Engels csupán egy „külső" háború következményeit ecseteli; nem érinti a belső háborút, azaz a polgárháborút, amely nélkül a történelem folyamán még egyetlen nagy forradalom sem zajlott le, amely nélkül egyetlen komoly marxista sem tudta elképzelni az átmenetet a kapitalizmusból a szocializmusba. És ha a külső háború el is húzódhat még bizonyos ideig, úgy, hogy nem vált ki „reménytelen zűrzavart" a kapitalizmus „mesterien felépített gépezetében", akkor világos, hogy a polgárháború ilyen következmény nélkül már teljesen elképzelhetetlen.

Milyen tompaelméjűségről, milyen jellemtelenségről — nem is szólva a burzsoázia haszonleső kiszolgálásáról — tesznek tanuságot azok, akik, miközben a „Novaja Zsizny" híveihez, a mensevikekhez, a jobboldali eszerekhez stb.

hasonlóan, továbbra is „szocialistáknak" nevezve magukat, haragosan mutatnak rá ennek a „reménytelen zűrzavarnak" a jelentkezésére és mindenért a forradalmi proletariátust, a Szovjethatalmat, a szocializmusra való áttérés „utópiáját" okolják. A „zűrzavart", vagy a kitűnő kifejezés szerint: a bomlást, a háború okozza. Egy súlyos háború feltétlenül bomlással jár együtt. Polgárháború, a szocialista forradalom elengedhetetlen feltétele és kísérője, bomlás nélkül nem lehetséges. Aki megtagadja a forradalmat, a szocializmust, azért, mert az bomlást okoz, az csak eszmei szegénységről tesz tanuságot és a valóságban átpártol a burzsoáziához.

„... Éhínség, járványok, a hadseregek és a néptömegek általános elvadulása, amit a szörnyű nyomor idéz elő..."

Milyen egyszerűen és világosan vonja le Engels ezt a vitathatatlan következtetést, amely nyilvánvaló mindenki számára, aki csak egy kevéssé is képes gondolkodni egy évekig húzódó, súlyos, gyötrelmes háború objektív következményein. És milyen megdöbbentően ostoba az a nagyszámú „szociáldemokrata" és gyász-„szocialista", akik nem akarnak vagy nem tudnak elmélyedni ebben a roppant egyszerű gondolatmenetben.

Elképzelhető-e egy többéves háború a hadsereg és a néptömegek *elvadulása* nélkül? Világos, hogy nem. Feltétlenül elkerülhetetlen, hogy egy többéves háborúnak ez a következménye évekre kihasson, ha ugyan nem egy egész nemzedék életére. De ezek a mi „tokbabújt embereink", a polgári értelmiségnek ezek a pipogyái, akik „szociáldemokratáknak" és „szocialistáknak" nevezik magukat, egy követ fújnak a burzsoáziával, az elvadulás megnyilvánulásaiért vagy az elvadulás különösen kirívó esetei elleni harc rendszabályainak elkerülhetetlen könyörtelenségéért a forradalmat hibáztatják — holott világos, mint a nap, hogy ezt az elvadulást az imperialista háború okozta és hogy semmiféle forradalom nem szabadulhat meg hosszú harc nélkül, könyörtelen megtorlások sorozata nélkül a háború *ilyen* következményeitől.

Ők, a „Novaja Zsizny", a „Vperjod" vagy a „Gyelo Naroda" émelygős írói készek „elméletben" jóváhagyni a

proletariátus és a többi elnyomott osztály forradalmát, de csak úgy, hogy ez a forradalom az égből pottyanjon le, vagyis ne azon a földön szülessen és növekedjen, amelyet a népek négyéves imperialista mészárlása vérrel öntözött, ne itt szülessen a között a millió és millió ember között, akiket ebben a mészárlásban megkínoztak, elgyötörtek, elvadítottak.

Ők hallották és „elméletileg" elismerték, hogy a forradalom olyan, mint a szülés folyamata, de mikor tettre került a sor, szégyenszemre inukba szállt a bátorságuk és odáig mentek, hogy ijedt nyavalygásukban átvették a burzsoáziának a proletariátus felkelésére szórt gyűlölködő rágalmait. Nézzük meg a szülési folyamat leírását az irodalomban, — azokat a leírásokat, amelyekben a szerzők célja az volt, hogy híven ábrázolják, milyen nehéz, fájdalmas, gyötrelmes ez az aktus, például Emile Zola „La joie de vivre" („Öröm az élet") vagy Vereszajev „Egy orvos feljegyzései" című könyvét. Az ember születése olyan aktussal van összekötve, amely a nőt megkínzott, elgyötört, fájdalomtól eszméletlen, véres, félholt húsdarabbá teszi. De hajlandó volna-e valaki embernek elismerni az olyan „egyént", aki *csak* ezt látná a szerelemben, a szerelem következményeiben, a nőnek anyává válásában? Aki *ezen* az alapon lemondana a szerelemről és gyermeknemzésről?

Van könnyű szülés és van nehéz szülés. Marx és Engels, a tudományos szocializmus megalapítói mindig *hosszú szülési fájdalmakról* beszéltek, mindig mondták, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenettel elkerülhetetlenül hosszú szülési fájdalmak járnak együtt. És Engels a világháború következményeit elemezve egyszerűen és világosan leírja azt a vitathatatlan és nyilvánvaló tényt, hogy az olyan forradalom, amely háború után következik, amely háborúval kapcsolatos (vagy még inkább — teszem hozzá én —, amely háború idején tör ki s a körülötte dúló világháború idején kénytelen fejlődni és helytállni), hogy az ilyen forradalom — *különösen nehéz* szülési eset.

E tény világos tudatában Engels különösen óvatosan beszél arról, hogy a világháborúban pusztuló kapitalista

társadalom hogyan hozza világra a szocializmust. „Csupán egy eredmény (mármint a világháborúnak csupán egy eredménye) — mondja — teljesen kétségtelen: az általános kimerülés és az, hogy *létrejönnek* a munkásosztály végleges győzelmének feltételei."

Még világosabban fejezi ki ezt a gondolatot a szóbanforgó előszó végén:

„... A tragédia végén önök (kapitalisták és földesurak, királyok és a burzsoázia államférfiai) összeomlanak és a proletariátus győzelme vagy már tény, vagypedig mégiscsak elkerülhetetlen lesz."

A nehéz szülés sokszorosan megnöveli a halálos betegség vagy halálos kimenetel veszélyét. De ha egyes emberek el is pusztulnak a szülés következtében, a régi rend szülte új társadalom nem pusztulhat el és csak a születése kínosabb, hosszadalmasabb, csak növése és fejlődése lassúbb.

A háborúnak még nincs vége. Az általános kimerülés már bekövetkezett. A háború két *közvetlen* eredménye közül, amelyeket Engels feltételesen megjósolt (vagy a munkásosztály már kivívott győzelme, vagy az elkerülhetetlen győzelem feltételeinek létrejötte *minden nehézség ellenére)*, e két feltétel közül most, 1918 derekán, *mindkettő* megvan.

Az egyik legkevésbbé fejlett kapitalista országban a munkásosztály *már kivívta* győzelmét. A többi országban hallatlan kínok hallatlan erőfeszítéseivel kialakulnak a feltételek, amelyek „mégiscsak elkerülhetetlenné" teszik e győzelmet.

Csak károgjanak a „szocialista" pipogyák, dühöngjön és tomboljon a burzsoázia. Csak aki a szemét behúnyja, hogy ne lásson, s a fülét befogja, hogy ne halljon, csak az nem veszi észre, hogy a szocializmussal viselős régi kapitalista társadalom számára világszerte megkezdődtek a szülési fájdalmak. A megindult szülési folyamat első szakaszának kiváltképpen súlyos kínjai most a mi országunkra hárulnak, melyet az események sodra egy időre a szocialista forradalom élvonalába vitt. Minden okunk megvan rá, hogy a legnagyobb elszántsággal és teljes bizalommal nézzünk a jövőbe, amely új szövetségeseket, a szocialista forradalom új diadalait hozza egy sor fejlettebb

országban. Joggal lehetünk büszkék és joggal tarthatjuk szerencsésnek magunkat azért, mert nekünk adatott elsőnek a földkerekség egyik darabján leteperni azt a vadállatot, a kapitalizmust, amely vérrel öntözte meg a földet, éhínségbe és elvadulásba kergette az emberiséget s amely múlhatatlanul és hamarosan elpusztul, bármily szörnyen vadállatiasak is halál előtti őrjöngésének megnyilvánulásai.

1918 június 29.

„Pravda" 133. sz.
1918 július 2.
Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD AZ ALEKSZEJ LOVARDÁBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 JÚLIUS 2-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin rámutat arra, hogy a hadsereg éppúgy, mint a termelési eszközök, azelőtt az elnyomás eszköze volt a kizsákmányoló osztály kezében. Most azonban Oroszországban mind az egyik, mind a másik a dolgozók érdekeiért folytatott harc eszközévé válik.

Ez a fordulat nem volt könnyű, ezt tudják a régi cári hadsereg katonái abból a fegyelemből, amely azt a hadsereget összefogta. Lenin ezután egy esetet mond el a közelmultból, amikor Finnországban egy öreg finn parasztasszonytól hallotta, hogy míg régen a puskás ember nem engedte meg neki, hogy rőzsét szedjen az erdőben, most éppen ellenkezőleg, a puskás ember nem veszélyes, sőt, óvja őt. Bármennyi rágalmat szórjanak is ránk a burzsoák és híveik — mondja Lenin —, bármennyi összeesküvést rendezzenek is a fehérgárdisták, ha egyszer az a tudat, hogy a mostani hadsereg a dolgozók védelmezője, eljutott még ezekbe a műveletlen, kizsákmányolt tömegekbe is, akkor a Szovjethatalom szilárd.

Lenin ezután hangsúlyozza, hogy mint régen is, az éhínség a spekulánsokat és a tőkéseket erősíti. Most ugyanaz történik, úgyhogy az új hadseregnek talán polgárháborúban kell elbánnia ezekkel az emberekkel is, akik az éhínségre spekulálnak. A régi világ, a letűnt társadalom képviselői ám csak igyekezzenek a régi módon segíteni az éhezőknek, az új világ azonban a régiek ellenére új módon segít majd rajtuk. Győzni fogunk — mondja Lenin — ha a dolgozók élosztagai, a Vörös Hadsereg, mindig gondolni fognak arra, hogy az egész nemzetközi szocializmus érdekeit képviselik és védelmezik. — Lenin a továbbiak-

ban arról beszél, hogy nem vagyunk egyedül: példa erre — az ausztriai események, valamint elvbarátaink, akik bár most el vannak nyomva, de végzik a maguk dolgát Európa minden országában.

„Pravda" 135. sz.
1918 július 4.

BESZÉD AZ V. SZOVJETKONGRESSZUS KOMMUNISTA FRAKCIÓJÁBAN, 1918 JÚLIUS 3-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Oroszország nemzetközi helyzetének kérdésével foglalkozva Lenin rámutatott arra, hogy továbbra is veszélyes helyzetben vagyunk: a külső ellenség nemcsak ígérgeti a támadást, hanem már el is ragadja Oroszország egyes darabjait.

Ez a bizonytalan, ingatag helyzet valószínűleg addig fog fennállni, amíg a világ munkásosztályának erőfeszítései meg nem döntik a tőkét. A mostani időt mint lélekzetvételi szünetet ki kell használni a Szovjethatalom megszilárdítására.

Az egész világot sujtó mészárlásról szólva Lenin megjegyezte, hogy a német fegyver győzelme az imperialista országok közötti béke feltételeit lehetetlenné teszi. Az angol-francia tőkések nem nyugodhatnak bele abba, hogy Németország olyan rengeteget rabolt. Ehhez járul még az, hogy Franciaországban, ahol Németország többszázezer katonát vetett be, több támadás után bizonyos erőegyensúly jött létre, és a német katonák nem jelentenek közvetlen veszélyt. Az Antant imperialistái ezen kívül számításba veszik azt a bomlást, azt a katasztrofális helyzetet, amely Ausztria-Magyarországon bekövetkezett.

Az általános helyzetből egy következtetést vonhatunk le — a háború kiúttalanná válik. E kiúttalanság folytán szocialista forradalmunknak komoly alapja van arra, hogy kitartson addig a pillanatig, amikor kitör a világforradalom, arra pedig, hogy a világforradalom kitör, garancia a háború, amelynek csak a munkástömegek vethetnek véget. Feladatunk az, hogy megtartsuk a Szovjethatalmat, amit, visszavonulva és lavírozva, meg

is teszünk. Ha jelenleg nyilt harcra vállalkoznánk, rontanánk a világforradalom helyzetén.

Lenin, miután vázolta, hogy milyen állapotban vettük át az ország gazdaságát a különböző jobboldali pártoktól, amelyek régebben hatalmon voltak, rámutatott az új elvek alapján szerveződő gazdasági építés nehézségeire.

Az éhínség elleni harcban két ellenségünk van: a gazdagok és a bomlás. Szükséges, hogy ebben a harcban a szegényparaszt bízzon a munkásokkal való testvéri szövetségben. A szegényparaszt a szavakban nem bízik, de bízik a tettekben. És itt minden reménységünk csak a tudatos városi munkások és a falusi szegénység közötti szövetségben van. Az a feladat, hogy harcoljunk mindenkinek a kenyérre és az igazságos elosztásra való jogáért — nagy feladat. Tudjunk igazságosan elosztani — ez az alapja a szocializmusnak, amelyet mi építünk. Ebben a tekintetben felelősek vagyunk nemcsak testvéreink, hanem az egész világ munkásai előtt is.

A világ munkásainak látniok kell, hogy a szocializmus nem lehetetlen valami, hanem szilárd munkásrend és erre kell törekednie az egész világ proletariátusának.

„Pravda" 135. sz.
1918 július 4.

A MUNKÁS-, PARASZT-, KATONA- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK V. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[141]

1918 JÚLIUS 4—10

Ujságtudósítás megjelent az „Izvesztyija VCIK" 139. számában, 1918 július 6-án.

I

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK BESZÁMOLÓJA 1918 JÚLIUS 5

Elvtársak, bár az előző szónok beszéde helyenként rendkívül ingerült volt[142], engedjék meg, hogy a Népbiztosok Tanácsának beszámolóját a szokott rendben, a fő elvi kérdéseket érdemük szerint tárgyalva terjesszem be önöknek, nem bocsátkozva bele abba a vitába, amelyet annyira kívánt volna az előző szónok és amely elől én természetesen nem szándékozom teljesen elzárkózni. Elvtársak, önök tudják, hogy a legutóbbi kongresszus óta a legfőbb tényező, amely meghatározta helyzetünket, megváltoztatta politikánkat és meghatározta taktikánkat, valamint egyes más oroszországi pártokkal való viszonyunkat, a breszti szerződés volt. Emlékeznek rá, hogy a legutóbbi kongresszuson rengeteg szemrehányást tettek nekünk, rengeteg vádat szórtak ránk és igen sok szó esett arról, hogy a hírhedt lélekzetvételi szünet Oroszországon nem segít, hogy a nemzetközi imperializmus úgyis megköti a maga szövetségét és hogy a visszavonulás, amely célkitűzésünk volt, gyakorlatilag semmi eredményre nem vezethet. Ez a legfőbb tényező határozta meg a kapitalista államok helyzetét is, és erre a tényezőre, természetesen, ki kell térnünk. Azt hiszem, elvtársak, hogy az elmult három és fél hónap után most már vitathatatlan, hogy a szemrehányások és vádak ellenére igazunk volt. Elmondhatjuk, hogy a proletariátus és azok a parasztok, akik nem zsákmányolnak ki másokat és nem nyerészkednek a nép éhezésén, feltétlenül velünk vannak és minden körülmények között ellenségesen állnak szemben azokkal az oktalanokkal, akik igyekeznek bevonni őket a háborúba és fel akarják bontani a breszti szerződést. (L á r m a.)

A kilencven százalék mellettünk áll, és minél világosabban rajzolódik ki a helyzet, annál vitathatatlanabb, hogy most, amikor a nyugateurópai imperialista pártok, a két fő imperialista csoport élethalálharcot vív egymással, amikor ezek hónapról hónapra, hétről hétre, napról napra egyre közelebb taszítják egymást a szakadékhoz, melynek körvonalait mi világosan látjuk, ebben a helyzetben különösen világosan látjuk taktikánk helyességét, — ezt módfelett jól tudják és érzik azok, akik a háborút átélték, akik látták a háborút, akik nem könnyed frázisokban beszélnek a háborúról. Különösen világosan látjuk, hogy amíg mindegyik csoport erősebb nálunk és amíg az a döntő fordulat, amely lehetővé teszi majd Oroszország munkásainak és dolgozó népének, hogy kihasználják a forradalom eredményeit, hogy felocsúdjanak a rájuk mért csapás után és teljes nagyságukban felemelkedjenek úgy, hogy megteremtsenek egy új, szervezett, fegyelmezett hadsereget, új elvek alapján felépítsék azt, hogy tudjuk nem szavakban, hanem tettekkel... (viharos taps balról, közbekiáltások jobbról: „Kerenszkij!"), amíg ez a fordulat nem jött el, nekünk várnunk kell. Ezért minél mélyebbre szállunk le a néptömegek közé, minél közelebb férkőzünk a gyárak munkásaihoz és a dolgozó néphez, a parasztsághoz, amely nem zsákmányol ki bérmunkát, nem védelmezi a kulák spekulációs érdekeit, nem rejti el gabonáját és nem fél a közellátási diktatúrától, annál biztosabban mondhatjuk, hogy ott is teljes rokonszenvet és egyetértést találunk, most pedig teljes meggyőződéssel mondhatjuk, hogy találtunk is. Igen, ezek ellen az ellenségek ellen — az imperialisták ellen —, a nép most nem akar harcolni, nem tud és nem fog harcolni, bárhogy igyekezzenek is öntudatlan, frázisoktól elvakult emberek beletaszítani őket ebbe a háborúba, bármilyen szavakkal takarózzanak is. Igen, elvtársak, aki most közvetlenül vagy közvetve, nyíltan vagy leplezetten háború mellett áll ki, aki a breszti kötél ellen ordítozik, az nem látja, hogy a Kerenszkij urak, a földbirtokosok, a tőkések, a kulákok vetik a kötelet az oroszországi munkások és parasztok nyakára... (Közbekiáltás: „Mirbach!"

L á r m a.) Bárhogy ordítozzanak bármilyen gyűlésen, ügyük a népben reménytelenül elveszett. (T a p s. L á r m a.)

Cseppet sem csodálkozom azon, hogy ebben a helyzetben, amelybe ezek az emberek kerültek, nem marad számukra más hátra, mint hogy kiáltásokkal, hisztériázással, szitkozódással és vad kitörésekkel válaszoljanak (t a p s), amikor nincsenek más érveik... (K ö z b e k i á l t á s: „Vannak érvek!" L á r m a.)

Az orosz katonák kilencvenkilenc százaléka tudja, milyen hihetetlen gyötrelmeket kellett kiállniok, hogy leküzdhessük a háborút. Tudják, hogy ahhoz, hogy a háborút új, szocialista alapon és új gazdasági alapon szervezzük meg (k ö z b e k i á l t á s o k: „Mirbach nem engedi meg!"), hihetetlen erőfeszítéseket kell tennünk, le kellett küzdenünk a rablóháborút. A katonák tudják, hogy az imperializmus bősz erői tovább harcolnak, tudják, hogy ezek az erők az előző kongresszus óta eltelt három hónap alatt néhány lépéssel közelebb jutottak a szakadékhoz, és ezért ezek a katonák nem mennek bele ebbe a háborúba. Miután teljesítettük a népekkel szemben fennálló kötelességünket, vagyis megértettük a békedeklaráció jelentőségét és a Trockij elvtárs által vezetett breszti küldöttségünk révén e jelentőséget tudomására hoztuk minden ország munkásainak, amikor nyiltan becsületes, demokratikus békét ajánlottunk fel, ezt a javaslatot a világ dühöngő burzsoáziája felrúgta. Nem tehetünk mást, várnunk kell, és a nép ki fogja várni azt, hogy ezek a veszett imperialista csoportok, amelyek most még erősek, belezuhannak abba a szakadékba, amely felé most közelednek, — ezt mindenki látja... (T a p s.) Ezt mindenki látja, kivéve azokat, akik szánt szándékkal behúnyják szemüket. Ehhez a szakadékhoz a három és fél hónap alatt, amikor az eszeveszett imperialista párt amellett van, hogy elhúzza a háborút, kétségtelenül közelebb jutottak. Tudjuk, érezzük és látjuk, hogy most még nem vagyunk készen a háborúra, ezt mondják a katonák, a harcosok, akik a saját bőrükön érezték a háború kínjait, az a rikácsolás pedig, amely arra uszít, hogy most vessük le a breszti kötelet, a mensevikektől, a jobboldali eszerektől és Kerenszkij híveitől,

a kadetoktól indul ki. Tudják, hol maradtak a földbirtokosok, a tőkések hívei, hol maradtak a jobboldali eszerek, a kadetok uszályhordozói. Abban a táborban a baloldali eszerek beszédeit, akik szintén a háború felé hajlanak, tapsorkánnal fogják fogadni. A baloldali eszerek, mint az előttem szólók rámutattak, kínos helyzetbe kerültek: balra tértek, jobbra értek. (Taps.)

Tudjuk, hogy a nagy forradalmat maga a néptömeg emeli ki mélyeiből, hogy ehhez hónapok és évek kellenek, és nem csodálkozunk azon, hogy a baloldali eszerek pártja a forradalom alatt hihetetlen ingadozásról tett tanúságot. Trockij beszélt itt ezekről az ingadozásokról, nekem csak annyit kell hozzátennem, hogy október 26-án, amikor meghívtuk a baloldali eszer elvtársakat a kormányba, ők lemondtak, és amikor Krasznov itt állt Petrográd kapujánál, nem voltak velünk, így tehát nem nekünk, hanem Krasznovnak segítettek. Mi nem csodálkozunk ezeken az ingadozásokon, ez a párt valóban nagyon sok mindenen ment át. De, elvtársak, utóvégre mindennek van határa.

Tudjuk, hogy a forradalom olyan dolog, amelyet a tapasztalat és a gyakorlat alapján tanulnak meg, hogy a forradalom csak akkor válik forradalommá, amikor tízmilliók egyemberként, teljes egyetértésben kelnek fel. (Lenin szavait túlharsogó taps, kiáltások: „Éljenek a Szovjetek!") Ezt a harcot, amely új életre emel fel bennünket, 115 millió ember kezdte el: a legnagyobb komolysággal kell vizsgálnunk ezt a nagy harcot. (Viharos taps.) Októberben, amikor megalapítottuk a Szovjethatalmat, 1917 október 26-án, amikor... (lárma, kiáltások, taps) pártunk és képviselői a Központi Végrehajtó Bizottságban felajánlották a baloldali eszer pártnak, hogy lépjen be a kormányba — a baloldali eszerek nem fogadták el ezt az ajánlatot. Abban a pillanatban, amikor a baloldali eszerek megtagadták a belépést kormányunkba, nem velünk voltak, hanem ellenünk. (Lárma a baloldali eszerek padjaiban.) Nagyon sajnálom, hogy olyasmit kellett mondanom, ami önöknek nincs ínyükre. (A lárma a jobboldalon erősödik.) De

mit lehet tenni? Ha Krasznov, a kozák tábornok... (Lárma, a kiabálás miatt Lenin nem folytathatja beszédét.) Amikor október 26-án önök ingadoztak, maguk sem tudva, hogy mit akarnak, és nem voltak hajlandók velünk tartani... (Percekig nem szűnő lárma.) Fáj az igazság! Emlékeztetem önöket, hogy azok az emberek, akik ingadoztak, akik maguk sem tudják, mit akarnak, nem hajlandók velünk tartani, azokat meghallgatják, akik meséket mondanak. Elmondtam önöknek, hogy az a katona, aki végigharcolta a háborút... (Lárma, taps.) Amikor az előttem szóló szónok beszélt, a kongresszus óriási többsége őt nem zavarta. Ez érthető is. Ha azonban ezek az emberek jobbnak látják, hogy távozzanak a kongresszusról, tessék, szabad az út! (Lárma és izgalom a jobboldali padsorokban.)

Szóval, elvtársak, az események egész menete bebizonyította, hogy igazunk volt, amikor megkötöttük a breszti békét. És azok, akik az előző szovjetkongresszuson rosszindulatú elméskedéseket próbáltak elsütni a lélekzetvételi szünetre vonatkozólag, megtanulták és meglátták, hogy ha hihetetlen fáradság árán is, haladékot kaptunk, és e haladék ideje alatt munkásaink és parasztjaink óriási lépést tettek előre a szocialista építés irányában, és viszont, a nyugati hatalmak óriási lépéssel jutottak közelebb ahhoz a szakadékhoz, amelybe az imperializmus annál gyorsabban zuhan bele, minél tovább tart hétről hétre ez a háború.

És ezért csak a teljes fejvesztettséggel tudom megmagyarázni azoknak az embereknek a magatartását, akik súlyos helyzetünkre hivatkozva taktikánkat támadják. Ismétlem, elegendő az utóbbi három és fél hónapos időszakra hivatkozni. Akik ott voltak a kongresszuson, azokat emlékeztetem az ott elhangzottakra, akik pedig nem voltak ott, azoknak ajánlom, hogy olvassák el a legutóbbi kongresszus jegyzőkönyvét, avagy a kongresszusról szóló ujságcikkeket, hogy meggyőződjenek arról, hogy az események a legteljesebb mértékben igazolták taktikánkat. Az Októberi Forradalom győzelmei és a nemzetközi szocialista forradalom győzelmei között nem lehet éles határt húzni, a többi országban meg kell kezdődniök a robbaná-

soknak. E robbanások meggyorsítása érdekében a breszti időszakban minden lehetőt elkövettünk. Aki átélte az 1905-ös és az 1917-es forradalmat, aki gondolkozott rajtuk és elmélyülten, komolyan tanulmányozta őket, az tudja, hogy országunkban ezek a forradalmak hihetetlenül nehezen születtek meg.

1905 januárja és 1917 februárja előtt két hónappal még a legtapasztaltabb és legképzettebb forradalmár, a nép életének legkiválóbb ismerője sem tudta előre megmondani, hogy Oroszországban ilyen robbanásra kerül majd sor. Kihalászni egyes csatakiáltásokat és olyan jelszavakat dobni bele a néptömegekbe, amelyek egyértelműek a béke beszüntetésével és azzal, hogy beletaszítanak bennünket a háborúba — ez teljesen fejvesztett, bomlott emberek politikája. És hogy bebizonyítsam ezt a fejvesztettséget, elmondok önöknek egy példát egy olyan embernek a szavaiból, akinek őszinteségében sem én, sem senki más nem kételkedik — Szpiridonova elvtársnő szavaiból, abból a beszédből, amelyet a „Golosz Trudovovo Kresztyanysztva"[143] című lap közölt és amelyről cáfolat nem jelent meg. Szpiridonova elvtársnő e június 30-i beszédében van három semmitmondó sor arról, hogy a németek állítólag ultimátumban követelték tőlünk, hogy küldjünk nekik mintegy kétmilliárd rubel értékű textilneműt.

Az a párt, amely legőszintébb képviselőit odáig viszi, hogy ők is belezuhannak a csalás és a hazugság szörnyű mocsarába, az a párt végleg elpusztult. A munkásoknak és a parasztoknak tudniok kell, milyen hihetetlen erőfeszítésekbe, milyen gyötrelmekbe került nekünk a breszti szerződés aláírása. Vajjon szükséges még különféle mesékkel és koholmányokkal kiszínezni e béke nehézségét, amihez e pártnak még legőszintébb tagjai is folyamodnak? De mi tudjuk, hol van a nép igazsága, és minket ez vezérel, miközben ők hisztérikusan ordítoznak. Ebből a szempontból ez a teljesen fejvesztett magatartás rosszabb minden provokációnál. Különösen világos ez, ha valamennyi oroszországi pártot összehasonlítjuk egymással, márpedig a forradalom tudományos vizsgálata ezt követeli. Sohasem szabad elfeledkeznünk arról, hogy a pártok összességének viszonyait megvizsgáljuk. Egyes személyekkel,

egyes csoportokkal előfordulhat, hogy tévednek, nem tudják megtalálni, nem tudják megmagyarázni saját magatartásukat, de mi az oroszországi pártok összességét nézzük és megvizsgáljuk ezek kölcsönös viszonyait — így lehetetlen hibát elkövetni. Figyeljék meg, mit beszélnek most, a baloldali eszerek felhívásainak hallatára a jobboldali eszerek, Kerenszkij, Szavinkov és a többiek... Most ordítoznak, mint az őrültek. Szívesörömest hajlandók bevonni Oroszországot a háborúba most, amikor erre Miljukovnak van szüksége. Aki ma így beszél a breszti kötélről — az az orosz paraszt nyakába veti a földesúr kötelét. Amikor nekünk itt a bolsevikok elleni harcról beszélnek, mint ahogy az előttem szóló a bolsevikokkal való veszekedésről beszélt, én ezt felelem: nem, elvtársak, ez nem veszekedés, ez igazi, visszavonhatatlan szakítás, szakítás azok között, akik elviselik a nehéz helyzetet, megmondva a népnek az igazságot, de nem részegednek meg nagyhangú szólamoktól, és azok között, akik megrészegednek ezektől a nagyhangú szólamoktól és önkénytelenül idegen munkát végeznek, provokátorok munkáját végzik. (T a p s.)

Beszámolóm első részét befejezem. A tomboló imperialista háború három és fél hónapja alatt az imperialista államok közelebb jutottak ahhoz a szakadékhoz, amelybe a népet taszítgatják. Ez az ezer sebből vérző fenevad élő szervezetünk nagy darabjait tépte ki. Ellenségeink olyan gyorsan közelednek ehhez a szakadékhoz, hogy ha még több idejük volna is, mint három és fél hónap, és ha az imperialista vérengzés újabb óriási veszteségeket hozna számunkra, ők fognak elpusztulni, nem pedig mi, mert ellenálló erejük gyors csökkenése következtében gyorsan eljutnak a szakadékhoz. Nálunk ellenben e három és fél hónap alatt, jóllehet óriási nehézségekkel kell megküzdenünk, amit mi nyíltan meg is mondunk az egész népnek, megvannak egy egészséges szervezet egészséges csírái, és az iparban, és általában mindenütt az aprólékos építőmunka, ha talán nem is olyan mutatós, nem is olyan lármás, de halad előre. Ez a munka meghozta a maga gyümölcseit, és mi, akiknek még három hónapunk, még hat hónapunk, még egy telünk van erre a munkára, előre

fogunk haladni, a nyugateurópai imperialista fenevad pedig, kifáradva a harcban, nem állja ki ezt a versengést, mert méhében már érlelődnek azok az erők, amelyek eddig még nem bíztak magukban, de amelyek pusztulásba fogják dönteni az imperializmust. Azt pedig, amit itt már megkezdtünk, gyökerekig hatóan megkezdtünk, három és fél hónap alatt nem lehet megváltoztatni. Erről az aprólékos építő, alkotó munkáról túlságosan keveset beszélnek, és én azt hiszem, nekünk részletesebben ki kell térnünk rá. Jómagam nem titkolhatom el ezt, már csak azért sem, mert figyelembe kell vennünk az előző szónok támadásait. Hivatkozom a Központi Végrehajtó Bizottság 1918 április 29-i határozatára*. Akkor mint előadónak nekem kellett beszélnem a Szovjethatalom soronlevő feladatairól**, és hangsúlyoztam, hogy hihetetlenül nehéz helyzetünk ellenére országunkban az építő munkát kell első helyre állítanunk.

És itt, nem ringatva magunkat illúziókban, meg kell mondanunk, hogy ha mégolyan nehéz is ez a munka, minden erőnket erre a munkára kell fordítanunk. Az a tapasztalat, melyet módomban van ismertetni önökkel, azt mutatja, hogy ebben a tekintetben kétségtelenül nagyot haladtunk. Igaz, ha csak a látható eredményeket nézzük, ahogy a burzsoázia teszi, amikor kiragadja egyes hibáinkat, akkor aligha lehet sikerről beszélni, de mi ezt egészen másképpen nézzük. A burzsoázia elővesz valami folyamhajózási igazgatóságot és elmondja, hányszor hozzáfogtunk már átszervezéséhez, markába nevet és azt mondja, hogy a Szovjethatalom nem tud megbirkózni feladataival. Erre én ezt felelem: igen, mi sokszor átszerveztük folyamhajózási igazgatóságunkat, éppúgy mint a vasúti igazgatóságot is, és most még nagyobb munkába kezdünk, átszervezzük a Népgazdasági Tanácsot is. Ez a jelentősége annak a fordulatnak, amely abban áll, hogy a szocializmus a dogma területéről — amelyről csak olyan emberek beszélhetnek, akik az égvilágon semmit nem értenek —, a könyv, a program területéről átment a gyakorlati munka terüle-

* Lásd ebben a kötetben 313—316. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 275—312. old. — *Szerk.*

tére. Mostmár a munkások és a parasztok maguk csinálják a szocializmust.

Oroszország számára is elmúltak, meg vagyok győződve, hogy visszahozhatatlanul elmúltak azok az idők, amikor könyvek alapján vitatkoztak a szocialista programokról. Ma csakis a tapasztalat alapján lehet beszélni a szocializmusról. Éppen az a forradalom jelentősége, hogy első ízben vetette el a burzsoá hivatalnokok, a burzsoá kormányzási rendszer régi apparátusát, s teremtett olyan feltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a munkások és a parasztok maguk lássanak munkához, ehhez a hihetetlenül nehéz munkához, amelynek nehézségeit nevetséges eltitkolni magunk előtt, hiszen a tőkések és a földbirtokosok évszázadokon át hajszolták és üldözték a tízmilliókat már csak azért a gondolatért is, hogy maguk akarnak rendelkezni a földdel. Most pedig néhány hét, néhány hónap alatt, ebben a kétségbeejtő, irgalmatlan bomlásban, amikor a háború sebekkel borította el egész Oroszország testét, úgy hogy a nép félholtra vert emberhez hasonlít — ilyen időben, amikor a cárok, a földbirtokosok és a tőkések hihetetlen bomlást hagytak ránk örökül, az új munkához, az új építéshez az új osztályoknak, a munkásoknak és azoknak a parasztoknak kell hozzálátniok, akik nem zsákmányolnak ki bérmunkásokat és nem nyerészkednek gabonaspekuláción. Igen, ez hihetetlenül nehéz és roppant hálás feladat. Ennek a munkának és ennek a tapasztalatnak minden hónapja tíz, ha nem húsz évvel ér fel történelmünkben. Igen, mi cseppet sem félünk önök előtt elismerni azt, ami kiderül rendeleteink tanulmányozásából, hogy ugyanis kénytelenek vagyunk állandóan átalakítani őket; mi még nem alkottunk semmi véglegeset, mi még nem ismerünk olyan szocializmust, amelyet paragrafusokba lehetne skatulyázni. Ha mi most a kongresszus elé terjeszthetjük a Szovjet Alkotmányt[144], ez csak azért van, mert a Szovjeteket az országban mindenütt megteremtettük és kipróbáltuk, mert önök teremtették meg, önök próbálták ki az ország minden szegletében; csak fél évvel az Októberi Forradalom után, majdnem egy évvel az Első Összoroszországi Szovjetkongresszus után tudtuk lerögzíteni azt, ami a gyakorlatban már megvan.

A gazdaság terén, ott, ahol a szocializmus még csak épül, ahol meg kell teremtenünk az új fegyelmet, még nincs ilyen tapasztalatunk, erre a tapasztalatra az állandó átdolgozás és átszervezés folyamán teszünk szert. Ez a fő feladatunk; ezt mondjuk: minden új társadalmi rendnek új viszonyokat kell létrehoznia az emberek között, új fegyelmet kell teremtenie. Volt idő, amikor jobbágyi fegyelem nélkül nem lehetett gazdálkodni, amikor egyetlen fegyelem volt — a deres, volt idő, amikor a kapitalisták uralkodtak, s akkor a fegyelem ereje az éhség volt. Most azonban, a szovjet átalakulás óta, a szocialista forradalom megkezdése óta, a fegyelmet teljesen új elvek alapján kell megteremtenünk, olyan fegyelmet kell teremtenünk, amely a munkások és a szegényparasztok szervezettsége iránti bizalmon, az elvtársi segítségnyujtáson, a kölcsönös tiszteleten, a harcban tanusított önállóságon és kezdeményezésen alapul. Aki a régi kapitalista módszerekhez folyamodik, aki az ínség és éhínség idején régi módon, kapitalista módon így okoskodik: ha én egyedül adom el a gabonát, többet keresek rajta, ha egyedül megyek el kenyeret szerezni, könnyebben szerzek, — aki így okoskodik, az a könnyebbik utat választja, de a szocializmushoz nem jut el.

Egyszerű és könnyű dolog megmaradni a megszokott kapitalista viszonyok régi talaján, mi azonban új úton akarunk járni. Ez az út tőlünk, az egész néptől nagyfokú tudatosságot, nagyfokú szervezettséget, több időt követel, nagy hibákat szül. De mi kijelentjük: csak az nem követ el hibát, aki semilyen gyakorlati munkát nem végez.

Ha a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a gyűlés véleménye szerint voltak olyan kísérletek, amelyekben gyakran előfordulnak módosítások, javítások, visszatérések a régihez, nem ez a mostani időszak fő problémája, fő tartalma, fő értéke. A hivatalnoki kormányzás régi apparátusa, amelynek elég megparancsolni a fizetésemelést, eltűnt. Nekünk munkásszervezetekkel van dolgunk, amelyek kezükbe veszik a gazdaság igazgatását. A vasutas proletariátussal van dolgunk, amely rosszabb viszonyok között élt, mint mások, és ennek a proletariátusnak elvitathatatlan joga van követelni, hogy javítsuk meg

helyzetét; holnap a folyamhajózási proletariátus fogja beterjeszteni követeléseit, holnapután a középparaszt, akiről részletesebben fogok beszélni, aki gyakran úgy érzi, hogy rosszabb helyzetben van a munkásságnál, amely iránt mi rendkívül nagy figyelmet tanusítunk, amelynek érdekeit szolgálja valamennyi dekrétum, ezt egyáltalán nem értette meg az előző szónok, mindez mérhetetlen nehézségek elé állít bennünket, de ezek azok a nehézségek, amelyek között a munkások és a szegényparasztok évszázadok után először maguk, saját kezükkel szervezik meg Oroszország egész népgazdaságát. És nekünk keresnünk kell az utakat-módokat arra, hogy kielégítsük ezeket a jogos követeléseket, átdolgozzuk a rendeleteket, átszervezzük az igazgatóságokat. És ha a kudarcokon és balsikereken kívül — azokon az eseteken kívül, amelyeket a burzsoá sajtó kiragad és amelyek persze vannak szépszámmal — sikereket érünk el, akkor éppen a részleges kudarcok és hibák útján tanuljuk meg a gyakorlatban, hogyan kell építeni a szocialista épületet. És amikor mindenfelől újabb követeléseket hallunk, ezt mondjuk: így is van ez rendjén, éppen ez a szocializmus, amikor mindenki javítani akarja helyzetét, amikor mindenki élvezni akarja az élet javait. De az ország szegény, koldusszegény — egyelőre lehetetlen kielégíteni minden igényt, ezért olyan nehéz a bomlás viszonyai között az új épületet építeni. De nagyon téved az, aki azt hiszi, hogy a szocializmust lehet nyugodt, békés időben építeni: a szocializmus mindenütt bomlás idején, éhínség idején fog épülni, s ennek így is kell lennie, és amikor látjuk az igazi eszmék képviselőit, ezt mondjuk: a munkások és a dolgozó parasztok ezer, tízezer, százezer kézzel hozzáfogtak az új, szocialista épület felépítéséhez. Mélyenszántó átalakulás kezdődik most a falun, ahol az agitáló kulákok igyekeznek gáncsot vetni a dolgozó parasztoknak, akik nem zsákmányolnak ki idegen munkát és nem nyerészkednek gabonaspekuláción, és ott most más a feladat. A városokban gyárakat, vas- és fémipart kell szervezni, a háborús bomlás után pedig el kell osztani a termelést, el kell osztani a nyersanyagot, az anyagokat, — e feladat megvalósítása nagyon nehéz. A munkás a városban megtanulja ezt a munkát és meg-

teremti a központi igazgatás szerveit, ott nekünk át kell szerveznünk a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot, mert a régi törvények, amelyeket az év elején hoztunk, már elavultak, a munkásmozgalom halad előre, a régi munkás-ellenőrzés már elavult, és a szakszervezetek az egész ipar igazgatási szerveinek csírájává válnak. (T a p s.) Ezen a téren már sokat tettünk, de mégsem dicsekedhetünk még ragyogó sikerrel. Tudjuk, hogy ezen a téren a burzsoá elemek, a tőkések, a földbirtokosok, a kulákok még sokáig agitálhatnak, mondván, hogy mint mindig, most sem hajtják végre a kiadott rendeletet, a másikat meg alighogy kiadták, már módosítják is, a spekuláció is, ahogy megvolt a kapitalizmus idején, ugyanúgy megvan most is. Igen, mi nem tudunk olyan mindenre jó kuruzsló receptet, amely egycsapásra ki tudná irtani a spekulációt. A kapitalista rend szokásai túlságosan erősek, az évszázadokon át e szokásokban nevelkedett népet átnevelni nehéz dolog, hosszú időt követel. De hangsúlyozzuk: harci módszerünk — a szervezés. Mindent meg kell szerveznünk, mindent kezünkbe kell vennünk, ellenőriznünk kell a kulákok és a spekulánsok minden lépését, kíméletlen hadat kell üzennünk nekik és nem szabad lélekzethez juttatni őket, ellenőriznünk kell minden lépésüket.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a rendeletek átdolgozása szükséges, mert új nehézségek merülnek fel, amelyekből az átdolgozás új erőt merít. És ha a közellátás kérdésében most eljutottunk a falusi szegénység megszervezéséhez, és ha most régi elvtársaink, a baloldali eszerek kétségbevonhatatlanul a legőszintébben azt mondják, hogy útjaink elváltak, mi keményen így válaszolunk nekik: annál rosszabb önökre nézve, mert ez azt jelenti, hogy önök eltántorodtak a szocializmustól. (T a p s.)

Elvtársak! A közellátás kérdése — a legfőbb kérdés, ez az a kérdés, amelyre mindennél nagyobb figyelmet fordítunk munkánkban. Az apró rendszabályok tömege, amelyek kívülről nem láthatók, de amelyeket a Népbiztosok Tanácsa foganatosított: a vízi- és vasúti közlekedés megjavítása, a katonai raktárak tisztogatása, a spekuláció elleni harc — mindez a közellátás megszervezésére irányult. Nemcsak a mi országunk, hanem mindazok az igen kultu-

rált államok is, amelyek a háború előtt nem tudták, mi az éhínség, most ezek is egytől-egyig a legnyomorúságosabb helyzetben vannak, s ezt a helyzetet az imperialisták idézték elő az egyik vagy a másik csoport uralmáért folyó harcukkal. Nyugaton az emberek tízmillióit gyötri az éhínség. Éppen ez az, ami elkerülhetetlenné teszi a szociális forradalmat, mert hiszen a szociális forradalom nem programokból nő ki, hanem abból, hogy emberek tízmillióí azt mondják: „nem fogunk éhezve élni, inkább meghalunk a forradalomért." (T a p s.)

Borzalmas szerencsétlenség tört ránk, az éhínség, és minél nehezebb a helyzetünk, minél súlyosabb a közellátási válság, annál inkább fokozódik a kapitalisták harca a Szovjethatalom ellen. Önök tudják, hogy a csehszlovákok lázadása — az angol-francia imperialisták által megvásárolt emberek lázadása. Lépten-nyomon hallja az ember, hogy hol itt, hol ott fellázadnak a Szovjetek ellen. A kulákok lázadásai egyre újabb területeken harapóznak el. A Don-vidéken ott van Krasznov, akit az orosz munkások nagylelkűen futni engedtek Petrográdban, amikor jelentkezett és átadta kardját, futni engedték, mert az értelmiség előítéletei még erősek és az értelmiség tiltakozott a halálos ítélet ellen; elengedték azért, mert az értelmiségnek a halálbüntetéssel szemben előítéletei voltak. Most pedig szeretném látni azt a népbíróságot, azt a munkásbíróságot, vagy parasztbíróságot, amely nem lövetné ugyanúgy agyon Krasznovot, mint ahogy ő a munkásokat és parasztokat agyonlöveti. Azt mondják nekünk, hogy amikor Dzerzsinszkij bizottsága agyonlövet valakit — ez rendben van, de ha a bíróság nyiltan, az egész nép színe előtt kimondja: ez ellenforradalmár és megérdemli az agyonlövetést, akkor ez rossz. Azok az emberek, akik ennyire képmutatóak, politikailag halottak. (T a p s.) Nem, az a forradalmár, aki nem akar képmutató lenni, nem mondhat le a halálbüntetésről. Nem volt még egyetlen olyan forradalom és egyetlen olyan polgárháborús időszak sem, amelyben ne lettek volna kivégzések.

Közellátásunk helyzete majdnem katasztrofálisnak mondható. Olyan szakaszhoz érkeztünk, amely forradalmunk legnehezebb időszaka. A legnehezebb időszak áll

előttünk: a munkás-paraszt Oroszország még nem élt át nehezebb időszakot annál az időszaknál, amely a termés betakarításáig még hátra van. Engem, aki annyi pártnézeteltérést és forradalmi vitát értem meg, nem lep meg, hogy ilyen nehéz időben megszaporodik azoknak az embereknek a száma, akik hisztérikus rohamot kapnak és azt kiáltozzák: kilépek a Szovjetekből, és a halálbüntetést megszüntető dekrétumokra hivatkoznak. De rossz forradalmár az, aki az ádáz harc pillanatában meghátrál a törvény szentsége előtt. Átmeneti időszakban a törvények ideiglenes jelentőségűek. És ha a törvény gátolja a forradalom fejlődését, hatálytalanítjuk vagy helyesbítjük. Elvtársak, minél jobban fenyeget bennünket az éhínség, annál világosabbá válik, hogy ez ellen a kétségbeejtő szerencsétlenség ellen irgalmat nem ismerő harci rendszabályok is szükségesek. A szocializmus, ismétlem, nem dogma többé, mint ahogyan talán nem is program többé. Pártunk egyelőre még nem írta meg új programját, a régi pedig már semmire se jó. Helyesen és egyenletesen osztani el a gabonát — ez ma a szocializmus alapja. (T a p s.) A háború gazdasági bomlást hagyott ránk örökül; Kerenszkij, a földbirtokosok és a kulákok jóvoltából, akik azt mondták: utánunk az özönvíz, az ország olyan helyzetbe jutott, hogy azt mondják: minél rosszabb, annál jobb. A háború olyan nyomort hagyott ránk, hogy most a gabonakérdésben összpontosul az egész szocialista berendezkedés lényege, és nekünk kezünkbe kell vennünk és gyakorlatilag meg kell oldanunk ezt a kérdést. Itt azt kérdezzük magunkban: no, és mi legyen a gabonával, vajjon a régi, kapitalista módon járjunk el, amikor a parasztok, kihasználva az alkalmat, ezer rubeleket keresnek a gabonán, s akkor még dolgozó parasztoknak, sőt az is megesik, baloldali eszereknek nevezik magukat? (T a p s, l á r m a.) Ők így gondolkoznak: ha a nép éhezik, az annyit jelent, hogy a gabonaárak felmennek, ha a városokban éhínség van, az annyit jelent, hogy a zsebem duzzad a pénztől, ha még jobban fognak éhezni, az annyit jelent, hogy még több ezrest vágok zsebre. De én nagyon jól tudom, hogy az ilyen gondolkodás nem egyes emberek bűne. A régi földesúri és kapitalista társadalom egész aljas öröksége tanította az embereket az

ilyen felfogásra, az ilyen gondolkodásra és életre, márpedig tízmilliók életét átalakítani rettentően nehéz, ehhez hosszas és szívós munka kell, mi pedig ezt a munkát éppen csak elkezdtük. Soha még csak eszünkbe sem jutott, hogy elítéljük azokat az embereket, akik magukra hagyottan, éhségtől gyötörten és nem ismerve fel a szocialista gabonaelosztás megszervezésének hasznát, igyekeznek segíteni magukon, nem törődve semmi mással — az ilyeneket nem lehet hibáztatni. De azt mondjuk: amikor pártok képviselői lépnek fel, amikor bizonyos párthoz tartozó emberekről van szó, amikor a nép nagyobb csoportjairól van szó, akkor megkövetelj ük tőlük, hogy ezt az ügyet ne a meggyötört, agyonkínzott és éhező ember szemszögéből nézzék, akire senki sem emel kezet, hanem az új társadalom építése szemszögéből.

Ismétlem, a szocializmust sohasem sikerül síma és nyugodt viszonyok között létrehozni, a szocializmust sohasem sikerül megvalósítani anélkül, hogy a földbirtokosok és a kapitalisták ne tanusítanának eszeveszett ellenállást vele szemben. Ezek annál boldogabban dörzsölgetik a kezüket, minél nehezebb a helyzet; annál jobban lázadoznak; minél nehezebb a helyzet, minél több nálunk a szabotőr, annál szívesebben mennek bele a csehszlovák és a Krasznov-féle históriákba. És mi azt mondjuk: ezt nem a régi módon kell leküzdeni, akármilyen nehéz is a szekeret előre tolni, hegynek fel, nem engedve, hogy visszaguruljon a hegy lábához. Nagyon jól tudjuk, hogy nem mult el egy hét, sőt egy nap sem anélkül, hogy a Népbiztosok Tanácsában ne foglalkoztunk volna a közellátás kérdésével, hogy ezer meg ezer javaslat, rendelkezés, dekrétum ne került volna ki a kezünkből, hogy ne vetettük volna fel azt a kérdést, hogy miképpen harcoljunk az éhínség ellen. Azt mondják: nincs szükség semmiféle különleges árszabásra, rögzített árakra, gabonamonopóliumra. Kereskedj, ahogy tudsz. A gazdagok még jobban meggazdagodnak, hogy pedig a szegények felfordulnak, nem tesz semmit, hiszen mindig is voltak, akik éhen haltak. De szocialista nem gondolkozhat így: ma, amikor a hegy egészen meredekké vált és a szekeret a legnagyobb meredeken kell áttolni — a szocializmus kérdése már nem a pártnézeteltérések kérdése

többé, hanem létkérdéssé vált: helytállnak-e önök a kulákok elleni harcban, szövetségben azokkal a parasztokkal, akik nem spekulálnak a gabonával, helytállnak-e önök most, amikor harcolni kell, amikor a legnehezebb munka előtt állunk? Szó volt itt a szegényparaszt bizottságokról[145]. Azok számára, akik a valóságban látták az éhség gyötrelmeit, azok számára világos, hogy alihoz, hogy megtörjük és könyörtelenül elnyomjuk a kulákokat, a legszigorúbb, legkönyörtelenebb rendszabályok szükségesek. Amikor a szegényparaszt-egyesülések megszervezéséhez hozzáfogtunk, jól tudtuk, mennyire súlyos és szigorú ez a rendszabály, mert e harc egyedüli eszköze: a városok, a szegényparasztok és azok szövetsége, akiknek van készletük, de nem spekulálnak, akik bátran le akarják küzdeni a nehézségeket és el akarják érni, hogy a gabonafölöslegek az állam kezébe jussanak és a dolgozók között kerüljenek szétosztásra. És ennek a harcnak nem programokban és beszédekben kell folynia; ebben az éhínséggel vívott harcban el kell válnia, ki halad minden megpróbáltatás ellenére egyenes úton a szocializmus felé, és ki kerül a kulákok hálójába, ki hagyja magát becsapni tőlük.

És ha a baloldali eszerek pártjában akadnak olyan emberek, akik — mint az előző szónok, aki a legőszintébb és éppen ezért gyakran heveskedő, véleményüket gyakran változtató szónokok közé tartozik — azt mondják: mi nem tudunk a bolsevikokkal dolgozni, mi eltávozunk, — egy pillanatig sem fogjuk ezt sajnálni. Azok a szocialisták, akik ilyenkor távoznak el, mikor az emberek százai és ezrei pusztulnak éhen, míg mások oly nagy gabonafeleslegekkel rendelkeznek, hogy nem adták el mult év augusztusáig, amikor kétszeresére emelték a rögzített gabonaárakat, ami ellen az egész demokrácia tiltakozott; azok, akik tudják, hogy a nép kimondhatatlanul gyötrődik az éhínségtől, de nem akarják a gabonát azon az áron eladni, amelyen a középparaszt eladja, — azok a nép ellenségei, azok ártanak a forradalomnak és az erőszakot támogatják, azok a kapitalisták barátai! Háborút üzenünk nekik, könyörtelen háborút! (Az egész hallgatóság tapsol, tapsol a baloldali eszerek jelentős része is.) Ezerszeresen nincs igaza annak, ezer-

szeresen téved az, aki akár egyetlen pillanatra is felül más beszédnek és azt mondja, hogy ez harc a parasztság ellen, mint azt néha elővigyázatlan és meggondolatlan baloldali eszerek mondják. Nem, ez harc a jelentéktelen kisebbség, a falusi kulákok ellen, ez harc azért, hogy megmentsük a szocializmust és helyesen osszuk el a gabonát Oroszországban. (Felkiáltások: „Hát az iparcikkeket?") A parasztság óriási többségével szövetségben fogunk harcolni. Győzni fogunk ebben a harcban, és akkor minden egyes európai munkás a gyakorlatban látja majd meg, mi a szocializmus.

Ebben a harcban mindenki segít nekünk, aki talán tudományosan nem is tudja, mi az a szocializmus, de egész életében dolgozott és tudja, hogy a kenyeret nehéz munkával szerezte meg — az megért bennünket. Az ilyen ember mellettünk lesz. A gabonafeleslegekkel rendelkező kulákoknak, akik képesek a nép legnagyobb nyomora idején elrejteni a gabonát, akkor, amikor a forradalom vívmányai forognak kockán, mikor minden rendű és rangú Szkoropadszkijok úton-útfélen, a megszállt és a meg nem szállt területeken egyaránt, vizsla szemmel nézelődnek és lesik, hogy nem lehetne-e az éhínséggel megdönteni a paraszt- és munkáshatalmat és visszahozni a földesurakat — ezeknek a kulákoknak ilyen pillanatban könyörtelenül háborút üzenni a mi legelső szocialista kötelességünk. Aki az éhező nép és a szocialista forradalom roppant megpróbáltatásainak ebben a rendkívül nehéz időszakában a kezét mossa és a burzsoázia elcsépelt meséit szajkózza — az rossz szocialista.

Nem igaz, ezerszeresen nem igaz, hogy ez harc a parasztság ellen! Százszor olvastam ilyesmit a kadet ujságok hasábjain és én nem csodálkozom, amikor ott azt rikácsolják, hogy a munkások meghasonlottak a parasztsággal. Amikor hisztérikusan azt írják: „Parasztok, ébredjetek, térjetek észre és hagyjátok ott a bolsevikokat!", amikor ott ezt hallom és olvasom, nem csodálkozom. Ott ez helyénvaló. Ott annak a gazdának szolgálnak, akinek kiszolgálására hivatva vannak, de én nem szeretnék annak a szocialistának a bőrében lenni, aki ilyen beszédekre vetemedik! (Viharos taps.) Elvtársak, mi nagyon jól tud-

juk, hogy milyen hihetetlen nehézségekkel jár a közellátási kérdés megoldása. Itt a legerősebbek az előítéletek. Itt a kulákok leggyökeresebb érdekei forognak kockán; a szét-húzás, a begyepesedettség, a falu szétforgácsoltsága, a tudatlanság, mindez sok esetben egyesül itt ellenünk, és mi mégis azt mondjuk: nem riadhatunk vissza e nehézségektől, az éhséggel nem lehet tréfálni, és a néptömegek, ha az éhségben nem segítünk nekik, képesek még Szkoropadszkijhoz is csatlakozni. Nem igaz, hogy ez harc a parasztok ellen! Aki ezt mondja, az gazember, és százszor jaj annak, aki hisztérikus rohamában ilyen beszédekre ragadtatta magát. Nem, nemcsak hogy a szegényparasztok, de még a középparasztok ellen sem harcolunk. A középparasztoknak egész Oroszországban jelentéktelen gabonafölöslegük van. A középparasztok a forradalom előtt évtizedeken át rosszabb körülmények között éltek, mint ma a munkás. A forradalom előtt csak nyomor és elnyomás volt az osztályrészük. Ezekkel a középparasztokkal mi egyességet kötünk és együtt haladunk. A szocialista forradalom meghozza valamennyi dolgozó egyenlőségét; igazságtalanság, ha a városi munkások többet kapnak, mint a középparaszt, aki nem zsákmányol ki idegen munkát bérmunkások alkalmazása vagy spekuláció révén — a paraszt nagyobb nyomort és elnyomást él át és lát, mint a munkás, és rosszabbul él a munkásnál. Nincsenek szervezetei és szakszervezetei, amelyek foglalkoznának helyzete megjavításának kérdésével. Még a munkásszervezetekkel is tucatszámra kell rendeznünk a megbeszéléseket, hogy arányba lehessen hozni a szakmák között a béreket. És mégsem tudunk zöldágra vergődni. Minden értelmes munkás tudja, hogy ehhez hosszú idő szükséges. Talán kevés a panasz a Munkaügyi Népbiztosságban? Meglátják, hogy mindegyik szakma megmozdul, nem akar úgy élni, mint régen, nem akarunk rabszolga módjára élni! Be akarjuk gyógyítani a szegény ország, a koldusország sebeit, amelyeket rajta ejtettek. Igyekeznünk kell valahogyan fenntartani a majdnem teljesen felbomlott gazdasági életet. Ez csak szervezés útján érhető el. A parasztság megszervezésére kiadtuk a szegényparaszt bizottságokról szóló dekrétumot. Ez ellen a dekrétum ellen csak a szocializmus ellenségei emelhetnek szót.

Azt mondtuk, hogy igazságosnak tartjuk a textilneműek árának leszállítását. Nyilvántartásba veszünk, államosítunk mindent, de mindent. (T a p s.) És ez lehetővé teszi, hogy szabályozzuk az iparcikkek elosztását.

Mi azt mondtuk: szállítsák le a textiláruk árát a szegényparasztok számára a felére, a középparasztok számára meg a negyedével. Lehetséges, hogy ez helytelen árszabás. Nem mondjuk azt, hogy helyesen oldottuk meg a kérdést. Nem állítjuk ezt. Hogy megoldhassuk a kérdést, gyerünk, oldjuk meg együtt. (T a p s.) Ha a főigazgatóságban ülünk és ott harcolunk a spekuláció ellen, meg elfogatunk néhány csirkefogót, akik titokban üzérkednek, ezzel nem oldjuk meg a kérdést.

Csak ha a Közellátásügyi Népbiztosság a Földművelésügyi Népbiztossággal karöltve államosított minden árukészletet és megszabta az árakat — csak akkor jutunk el közvetlenül a szocializmushoz. A szocializmushoz csak a városi dolgozók és a falusi szegényparasztok közelednek, mindazok, akik dolgoznak, másoktól nem harácsolnak, idegen munkát nem zsákmányolnak ki sem bérmunkások alkalmazása, sem spekuláció formájában, mert az, aki száz rubelt vagy még többet kér a gabonáért, legalább annyira spekuláns, mintha bérmunkásokat fogadna fel; az ilyen talán még rosszabb, még ártalmasabb spekuláns. Féléves kétségbeejtően nehéz szovjet kormányzás után elérkeztünk a szegényparasztság megszervezéséhez; kár, hogy nem egy fél hét alatt — ez a mi bűnünk! Ha szemrehányást tennének nekünk azért, hogy a falusi szegényparasztság és a közellátási diktatúra megszervezéséről szóló dekrétum egy fél évet késett, örülnénk ennek a rosszallásnak. Azt mondjuk: a szocializmus csak most, hogy ráléptünk erre az útra, csak most nem frázis többé, csak most válik élő valósággá. Lehetséges, hogy a dekrétum elhibázott, lehetséges, hogy árszabásaink helytelenek. Honnan vehettünk volna helyeseket? Csakis az önök tapasztalatából. Hányszor megváltoztattuk a vasutasok fizetését, jóllehet nekik vannak szervezeteik, a szegényparasztoknak meg nincsenek. Gyerünk, ellenőrizzük hát együtt, helyesek-e a szegényparasztságról szóló dekrétumban megállapított árszabások, amelyek szerint a legszegényebbeknek elengedik a fél

árat, a középparasztoknak elengedik az ár negyedét, a gazdagoktól pedig az egészet behajtják — helyesek-e ezek az árszabások vagy sem?

Ha harc lesz, ennek a harcnak bátor dekrétumokkal indulunk neki, minden ingadozás nélkül. Ez igazi harc lesz a szocializmusért, nem a dogmáért, nem a programért, nem a pártért, nem a frakcióért, hanem az élő szocializmusért, azért, hogy a gabonát szétosszuk Oroszország előrehaladott vidékeinek éhező százezrei és milliói között, hogy ha van gabona, akkor azt összeszedjük és helyesebben osszuk el. Ismétlem: mi itt egyáltalán nem kételkedünk abban, hogy a parasztok, amikor megtudják az igazságot, amikor megkapják, megvizsgálják, kipróbálják a dekrétumot, amikor megmondják nekünk, hogyan kell azt kijavítani, és mi kijavítjuk, átdolgozzuk ezeket az árszabásokat, amikor nekifognak ennek a munkának, amikor felbecsülik e munka gyakorlati nehézségét —, hogy akkor ezek a parasztok kilencvenkilenc százalékban velünk lesznek és azt mondják: mi a dolgozó emberek egészséges ösztönével érezzük, hogy itt és csakis itt dől el az igazi, döntő kérdés, a szocializmus létkérdése. Mi helyes árakat állapítunk meg az iparcikkekre, bevezetjük a gabona, a textiláruk és minden egyéb termék monopóliumát, s akkor a nép azt fogja mondani: igen, az a munkamegosztás, a gabonának és a termékeknek az az elosztása, amelyet a szocializmus biztosít nekünk, jobb, mint azelőtt volt. Márpedig a nép ezt kezdi beszélni. Le tudjuk küzdeni az akadályokat, mindazt a rengeteg nehézséget, mindazt a rengeteg hibát, mindazokat az eseteket, amelyeket egyáltalán nem takargatunk, hanem napvilágra hozunk, kipellengérezünk, mindazokat az eseteket, amikor osztagaink maguk is spekulációba kezdenek, rálépnek arra a sikamlós lejtőre, amelyre a kapitalista szokások, a megszokottság taszítja őket — igen, ilyen esetek mindenütt előfordulnak, tudjuk, hogy az embereket nem lehet egyszerre átformálni, hogy az emberek tízmillióiba nem lehet egyszerre beleoltani a szocializmusba vetett hitet. Honnan merítenék ezt a hitet? A fejükből? — A tapasztalatukból. Ugyanakkor azt is beszélik már, hogy gabonát lehet szerezni spekuláció nélkül, hogy az éhínségtől csak a

városi, a gyári, általában az ipari munkásoknak a falusi szegénység szervezetével való szövetsége révén lehet megmenekülni, mivel csak a szegényparasztság nem spekulál a gabonával. Igen, a középparaszt, amint meglátja dekrétumainkat, amint maga is elolvassa és összehasonlítja azokat a jobboldali eszerek és a kulákpártfogolók frázisaival és rágalmaival, rögtön azt fogja mondani: ha külön árat szabnak meg a szegényparasztok számára, egy másikat a középparasztok számára és ingyen veszik el a gabonát a kulákoktól — igazságosan járnak el. Talán nem fogja azt mondani, hogy szocialistákként járnak el, talán nem is ismeri ezt a szót, de hű szövetségesünk, mivel nem spekulál a gabonával, megérti és elismeri, hogy amikor a szocialista forradalmat ilyen nagy veszély fenyegeti, a gabonával spekulálni — roppant súlyos bűn a nép ellen.

A gabonát nem lehet dekrétummal elosztani. De amikor majd huzamos szervező és a hibákat kijavító állhatatos munka után — amelyet a gyári, általában a városi munkások és a falusi szegénység, a semmiféle munkást nem alkalmazó és nem spekuláló dolgozó parasztok szövetségének megteremtése érdekében végzünk — a gyakorlatban hozzuk tető alá ezt az ügyet, akkor, ha mégolyan hisztérikusan üvöltöznek is pártunk ellen, mégsem tudják megbontani ezt a szövetséget. (T a p s.)

Amikor megígértük a parasztságnak a föld szocializálását, ezzel engedményt tettünk, mert megértettük, hogy nem lehet a nacionalizálást rögtön bevezetni. Tudjuk, hogy talán hiba is, hogy a föld önök által hirdetett szocializálását belefoglaltuk október 26-i törvényünkbe*. Ez engedmény volt a baloldali eszereknek, akik nem voltak hajlandók részt venni a kormányban és azt mondták, hogy csak akkor maradnak, ha ezt a törvényt elfogadjuk. Ezerszeresen nincs igaza Szpiridonovának, mikor olyanokat tálal fel önöknek, hogy nálam volt, megalázkodott és kérlelt engem. Elvtársak, sokan jártak már nálam és tudják, hogy ez nem lehetséges, hogy így elvtárssal nem is lehet bánni. Szánalmas egy párt lehet ez, ha legjobb képviselői odáig süllyednek, hogy meséket tálalnak fel. (Z a j.) Van egy

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 257—262. old. — *Szerk.*

levelem Szpiridonova elvtársnőtől — igen gyakran fordult levélben hozzám —, ezt a levelet még holnap megkeresem és átadom. Azt írja: „Miért nem akar adni 2 milliót a mezőgazdasági kommúnák számára?" És ezt éppen azon a napon írta, amikor Szereda földművelésügyi népbiztos, akinek tényked ését Szpiridonova nem érti meg, bejelentette, hogy 10 milliót irányoztak elő a mezőgazdasági kommúnák számára. (Hosszas taps.) Önök hallották ezt Szpiridonova elvtársnő beszédéből, de szánalmas egy párt az, amelynek még legőszintébb képviselői is mesékre vetemednek agitációjukban. Ismétlem: milyen szánalmas egy párt az, amelynek legjobb, legőszintébb képviselői nem átallanak ilyen meséket kitalálni a Szovjethatalomról! De annál rosszabb számukra! Minden egyes paraszt, aki elmegy a Földművelésügyi Népbiztosságba, aki elolvassa, hogy 10 milliót utaltak ki a mezőgazdasági kommúnák számára, az meglátja, jobban hisz saját szemének és saját fülének, mint az idegen beszédeknek, megérti, hogy ezek az emberek mesékre vetemedtek, és elfordul ettől a párttól. (Taps.) Beszédem befejezéséül még egyet mondok. Az új termés betakarításáig, amíg az új termést az éhező Petrográdba és Moszkvába szállítják, az orosz forradalom nehéz időszaka áll előttünk, s csak a városi munkások és a falusi szegénység, a gabonaspekulációval nem foglalkozó falusi dolgozó tömeg legszorosabb szövetsége mentheti meg a forradalmat.

A kongresszus megmutatja nekünk, hogy a dolgozók szövetsége mindennek dacára erősödik, szélesedik és növekszik nemcsak Oroszországban, hanem az egész világon is. Külföldön forradalmunkról nevetségesen keveset, ijesztően keveset tudnak. Külföldön katonai cenzúra van, amely semmit nem enged keresztül. A külföldről érkező elvtársak sokat beszélnek erről. De az európai munkások mindennek ellenére már osztályösztönüknél fogva is a bolsevik kormány mellett állnak. És egyre sokasodnak azok a hangok, amelyek azt mutatják, hogy az európai szocialista forradalom iránti rokonszenv erősödik azokban az országokban, amelyekben folytatódik az imperialista háború. A német szocialistáktól és másoktól, akiknek a nevét ismeri minden öntudatos munkás

és paraszt, olyan emberektől, mint Clara Zetkin és Franz Mehring, a bolsevik kormány elismerést, rokonszenvet és támogatást kap. Olaszországban a párt régi titkára, Lazzari, aki Zimmerwaldban bizalmatlan volt a bolsevikokkal szemben, most börtönben ül azért, mert kifejezte irántunk érzett rokonszenvét.

A forradalmat egyre inkább megértik. Franciaországban azok az elvtársak és munkások, akik a Zimmerwaldi Konferencián a lehető legbizalmatlanabbak voltak a bolsevikokkal szemben, most a napokban a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága[146] nevében kiáltványt adtak ki, amelyben lelkesen állást foglalnak a bolsevik kormány támogatása mellett és a különféle más pártok kalandorkodásai ellen.

Ezért, elvtársak, bármilyen nehéz és súlyos is az előttünk levő időszak, kötelesek vagyunk megmondani a teljes igazságot és rávilágítani erre, mert csak a nép az, amely a maga kezdeményezésével és szervezetével, egyre újabb feltételeket hozva létre és a szocialista köztársaságot védelmezve, segítségünkre lesz. És azt mondjuk: elvtársak, cseppet sem kétséges, hogy ha azon az úton indulunk el, amelyet választottunk és amelyet az események igazoltak, ha szilárdan és tántoríthatatlanul fogunk haladni ezen az úton, ha sem frázisoktól, sem illúzióktól, sem csalástól, sem hisztériától nem hagyjuk letéríttetni magunkat a helyes útról, akkor minden esélyünk megvan arra, hogy megmaradjunk és komolyan elősegítsük a szocializmus győzelmét Oroszországban, ezzel pedig elősegítsük a szocialista világforradalom győzelmét! (Viharos, sokáig nem szűnő taps, mely éljenzésbe csap át.)

2

ZÁRSZÓ A BESZÁMOLÓHOZ
1918 JÚLIUS 5

Az ellenzéknek beszámolómmal kapcsolatos ellenvetései a breszti szerződéssel kezdődnek. De a kérdésnek ilyen feltevése csak abban az esetben volna érdemleges, ha gyakorlati eredményekre vezetne. Beszédeiknek azonban ilyen eredményei nincsenek és nem is lehetnek. (Taps.)

Ha a baloldali eszerek pártja történetesen többséget kapott volna, nem kiabálna annyit erről a kérdésről, mint amennyit most kiabál. A Szovjet Köztársaságnak a szocializmus felé vezető úton elért tényleges eredményeiről kell beszélni, és állíthatjuk — és ezt egyik szónok sem tagadta —, hogy ebben a tekintetben a legutóbbi kongresszus óta nagy sikert értünk el. Nem cáfolták meg az ellenzék képviselői azt sem, hogy mindazok, akik a breszti béke felbontása mellett vannak, a földbirtokosok és a tőkések hatalmának visszaállítása érdekében cselekszenek, hogy mindezeket az angol-francia imperializmus támogatása teszi erőssé. Amikor azt mondottam, hogy a csehszlovákok 10—15 millióért ugyancsak a szerződés felbontására törekszenek — ezt senki sem cáfolta meg. De hiszen egyáltalán lehet-e megcáfolni azt, hogy az Alkotmányozó Gyűlés jelszavával takarózó csehszlovákoknak az a céljuk, hogy belesodorjanak bennünket a háborúba?

A baloldali eszerek azt mondották, hogy nem lehet rövid időn belül megteremteni a hadsereget, de a dolog attól függ, hogy milyen gyorsan birkózunk meg a fűtőanyagkérdéssel, hogyan foglalnak állást a parasztok, milyen lesz a termés.

Az önök felhívásain, hogy az imperialista reguláris

hadsereg elleni harc érdekében partizánosztagokat alakítsunk, minden katona csak nevet.

Ha bennünket arra kényszerítenek, hogy visszatérjünk a breszti béke kérdésére, mi azt mondjuk: „Ez a béke akkor lesz felbontva, ha önök megdöntik a Szovjethatalmat, ez pedig nem fog bekövetkezni!" (Taps.) Csak akkor, a breszti béke felbontásának talaján, tudják majd önök belesodorni a dolgozó tömegeket a háborúba a földbirtokosok, a tőkések és a fehérgárdisták örömére, akiket az angol-francia imperialisták millióival vásároltak meg. A breszti béke felbontása most a dolgozó osztályokkal szemben ellenséges erőkre támaszkodik. A breszti békével kapcsolatos nézeteltéréseket nem lehet érdemlegeseknek tekinteni. Ez csak a baloldali eszerek hisztériázása.

Mikor itt arról beszéltek, hogy a bolsevikok engedményeket tesznek és a jelentésekben semmi érdemlegeset nem közöltek, eszembe jutnak azok a szavak, amelyeket itt egy eszer — azt hiszem, maximalista — mondott, hogy ugyanis a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban az ellenőrzésről áttérnek a termelés irányítására. Vajjon ez nem érdemleges bejelentés? Mit tesznek hát azok a munkások, akik a szakszervezetek révén saját erejükből kezdték megtanulni az üzemek igazgatását a munkáltatóktól? Azt mondják önök, hogy az igazgatást megtanulni nem kerül semmi fáradságba, mi ellenben a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban naponta ezrével oldjuk meg az olyan konfliktusokat és eseteket, amelyek arról tanuskodnak, hogy a munkás sokat tanult, és ebből azt a következtetést vonjuk le, hogy a munkások lassanként kezdenek tanulni, igaz, hogy hibákat is követnek el, de más dolog frázisokat pufogtatni, és megint más — hónapról hónapra látni, hogy a munkás fokozatosan egyre otthonosabban érzi magát szerepében, kezdi elveszteni félénkségét és kezdi magát felelős vezetőnek érezni. Helyesen vezet-e, az más kérdés, de a munkás ugyanúgy jár el itt, mint a paraszt a mezőgazdasági kommúnában. Az idő majd megmutatja, hogy a munkásnak meg kellett tanulnia az ipar igazgatását, minden egyéb pedig üres frázis, amely nem ér egy lyukas garast sem. Ha mi a Szovjethatalom fél éve alatt eljutottunk

odáig, hogy mostmár elavultnak minősítjük az ellenőrzést — ez óriási lépés előre.

Azt kiabálták itten közbe, hogy egyhelyben topogunk és visszavonulunk. Szó sincs róla. Erről önök meggyőzhetik a kulákot, de nem az egyszerű munkást; a munkás tudja, megérti, amikor ezt mondjuk: adjatok jobbakat azoknál, akiket küldtetek, kényszerítsétek őket, hogy jobban tanuljanak, mint ahogy te tanulsz. Ezért amikor itt a koncessziókról kiabálnak, engedjék meg megkérdeznem bármely munkástól vagy paraszttól, mit tartanak jobbnak: törlesszük-e a németek által ránk kirótt adósságot koncessziókkal, vagypedig viseljünk háborút? Amikor megkötöttük a breszti békét, azt mondottuk az imperialistákról: amíg nem győzte le őket a nemzetközi szocialista forradalom, nem védekezhetünk másképpen, mint visszavonulással. Ez kellemetlen, de tény — és jobb, ha ezt megmondjuk a népnek, amíg nem teremtettük meg a hadsereget, amelynek megteremtéséhez nem évtizedek, hanem évek kellenek, ha megszervezzük a helyes gabonaelosztást, hogy legyen a hadsereg számára begyűjtött, raktárban felhalmozott gabonatartalék. Melyik kerületben, melyik kormányzóságban tették meg ezt a baloldali eszerek? Eszük ágában sem volt! Amíg ezt nem hajtották végre, azt mondjuk, hogy minden kiabálásuk üres frázis, amikor azonban mi lépéseket teszünk a munkásigazgatás terén, előrehaladunk. Itt helytelenül idézték szavaimat. Én azt mondottam, hogy szánalmas az a párt, amelyben őszinte emberek kénytelenek ilyen frázisokra vetemedni.

Az, hogy mi egymilliárdot adtunk a Közellátásügyi Népbiztosságnak — nem haladás? Még sok mindent nem szerveztünk meg, és ha önök kívánják, megszervezhetik. Csak kikkel — azt nem tudom. Nem a régi hivatalnokokkal-e? Nálunk a Szovjetek munkásai és parasztjai tanulják ezt (t a p s) és ezért a textilcikkek felvásárlása és az előirányzatok megteszik a magukét. A Népbiztosok Tanácsában számtalanszor megvizsgáltuk ezt a kérdést: kiknek a közvetítésével vásároljuk fel a textilcikkeket, hogyan valósítsuk meg az ellenőrzést, hogyan segítsük elő az ellenőrzés mielőbbi kiterjesztését? És tudjuk, hogy hétről hétre sikeresen dolgoztuk ki a rendszabályokat

a spekuláció elleni harcra, a spekulánsok nyakoncsípésére, és hogy a munkások ezen a téren hónapról hónapra keményebbek lesznek, és ezt a sikerünket senki sem tagadhatja. Mi haladunk és nem topogunk egyhelyben. Június 28-án államosítást hajtottunk végre[147], talán többszázezer rubel értékben, önök pedig még ellenvetéseket tesznek és megint a burzsoá értelmiség szólamait ismételgetik. A szocializmus — olyan munka, amelyet nem lehet néhány hónap alatt elvégezni. Mi nem egyhelyben topogunk, hanem tovább haladunk előre a szocializmus felé, és a breszti szerződés óta közelebb jutottunk hozzá. A munkások tanultak a hibákból, tudatában vannak felelősségüknek, a harc nehézségének, a parasztok pedig a föld szocializálása terén szereztek tapasztalatokat, és kétségtelen, hogy a tapasztaltabb és okosabb parasztok azt mondják: az első tavaszon magunk vettük kezünkbe a földet, ősszel pedig kezünkbe vesszük az egész ügyet, a földosztás ügyét. Hiszen ötven százalékos engedménnyel, vagyis féláron adjuk a parasztoknak a textilcikkeket, s ki adott volna még textilcikkeket a szegényparasztságnak ilyen áron? És a szocializmushoz úgy fogunk eljutni, hogy a gabonát, a textilcikkeket és a munkaeszközöket nem engedjük a spekulánsok kezébe jutni, hanem elsősorban a szegénységnek juttatjuk. Ez a szocializmus. (Taps.) A szocialista forradalom fél éve után azok, akik könyvek alapján gondolkoznak, nem tudnak semmit. Elérkeztünk ahhoz a helyzethez, amikor megtehetjük, hogy a konkrét lépésnek, a gabona elosztásának és a textilcikkek gabonára való cseréjének a szegénység, nempedig a gazdag spekulánsok lássák hasznát. Mi nem burzsoá köztársaság vagyunk, mivel ahhoz nem kellenek Szovjetek. A gabona és a textilcikkek elosztásának a szegénység kell hogy hasznát lássa, ezt pedig nem próbálta meg a világ egyetlen köztársasága sem, mi pedig most megpróbáljuk. (Taps.) Hálás feladatot viszünk véghez, van tapasztalatunk, és mindent megteszünk annak érdekében, hogy a szegényparasztságot megszervezzük. A fosztogatás és gonosztettek majdnem teljesen megszűnnek, egy ilyen esetre tíz olyan eset jut,

amikor a szegény- és középparasztok azt mondják: meg kell szabadulnunk a kuláktól és a földbirtokostól! A breszti béke óta óriási lépéseket tettünk előre a parasztok tanítása terén, és a parasztok ma már nem újoncok a szocializmusért vívott harcban.

TÁVIRATVÁLTÁS I. V. SZTÁLINNAL

I

Július 7, éjjel 1 óra.

CARICIN
SZTÁLIN NÉPBIZTOSNAK

Ma délután körülbelül 3 órakor egy baloldali eszer bombával megölte Mirbachot. Ezt a gyilkosságot nyilvánvalóan a monarchisták vagy az angol-francia tőkések érdekében követték el: A baloldali eszerek, akik nem hajlandók kiadni a gyilkost, letartóztatták Dzerzsinszkijt és Laciszt és fellázadtak ellenünk. Még ma éjjel kíméletlenül felszámoljuk ezt a lázadást és megmondjuk a népnek az igazságot: egy hajszál választ el bennünket a háborútól. Többszáz baloldali eszer túszunk van. Mindenütt kíméletlenül el kell tiporni ezeket a szánalmas és hisztérikus kalandorokat, akik az ellenforradalmárok eszközeivé váltak. Aki ellene van a háborúnak, mind mellettünk lesz.

Ami Bakut illeti, az a legfontosabb, hogy ön szakadatlan érintkezésben legyen Saumjannal és hogy Saumjan tudjon a németek javaslatáról, amelyet Ioffe berlini követnek tettek, arra vonatkozóan, hogy a németek hajlandók volnának megállítani a törökök Baku elleni támadását, ha biztosítanók a németeknek az olaj egy részét. Persze, mi beleegyezünk. Szóval, legyen kíméletlen a baloldali eszerekkel szemben és értesítsen gyakrabban.

Lenin

2

Július 7, éjjel 3 óra.

Még ma futárt küldök Bakuba levéllel. Minden meglesz.

Ami a hisztérikusokat illeti — legyen nyugodt, nem remeg a kezünk. Az ellenséggel ellenséghez méltón fogunk elbánni.

Sztálin

Először 1936 január 21-én,
a „Pravda" 21. számában jelent meg.

BESZÉLGETÉS AZ „IZVESZTYIJA VCIK“ MUNKATÁRSÁVAL A „BALOLDALI“ ESZEREK LÁZADÁSÁRÓL

RÖVID TUDÓSÍTÁS

A forradalom csodálatos következetességgel visz el logikai végkifejletéig minden tételt, kíméletlenül feltárja minden helytelen taktika sivárságát, bűnösségét.

A hangzatos frázisba belehabarodott baloldali eszerek immár hónapok óta üvöltik: „Le Brescttel, éljen a felkelés a németek ellen!“

Mi azt feleltük nekik, hogy a mai viszonyok között, a mai történelmi időszakban, az orosz nép nem képes és nem akar háborúzni.

A baloldali eszerek mit sem törődve a valósággal, oktalan makacssággal tovább hajtogatták a magukét, nem érezve, hogy egyre jobban eltávolodnak a néptömegektől, minden áron, akár erőszakos úton is, igyekeztek rákényszeríteni ezekre a tömegekre akaratukat, Központi Bizottságuk akaratát, amelynek tagjai bűnös kalandorok, hisztérikus intellektuelek stb. voltak.

És amilyen mértékben eltávolodtak a néptől, egyre inkább kezdték elnyerni a burzsoázia rokonszenvét, amely a baloldali eszerek kezével remélte megvalósítani bűnös terveit.

Ez a bűnös terrorista lépés és a lázadás tökéletesen és teljesen felnyitotta a nagy néptömegek szemét, amelyek most meglátták, milyen feneketlen szakadékba taszítaná a népi Szovjet-Oroszországot a baloldali eszer kalandorok bűnös taktikája.

Jómagamnak és sok elvtársnak a lázadás napján volt alkalmunk hallani, hogy még a legfelvilágosulatlanabb néprétegeket is mélységesen felháborította a baloldali eszerek cselekedete.

Egy egyszerű, írni-olvasni sem tudó öregasszony mondotta felháborodva Mirbach meggyilkolásáról:

„Óh, az átkozottak, mégis beledöntöttek bennünket a háborúba!“

Mindenki azonnal egészen világosan megértette és rájött arra, hogy az eszerek terrorista gaztette után Oroszországot egy hajszál választja el a háborútól. Éppen így ítélték meg a néptömegek a baloldali eszerek akcióját.

Provokálnak bennünket, hogy háborúba keveredjünk a németekkel, amikor nem tudunk és nem akarunk háborúzni. A nép akaratának ezt a durva sárbatiprását, a háborúba való erőszakos belerángatást a néptömegek nem bocsátják meg a baloldali eszereknek.

És ha valaki örült a baloldali eszerek gaztettének és kárörvendően kezét dörzsölgette, ezek csak a fehérgárdisták és az imperialista burzsoázia kiszolgálói lehettek. A munkás- és paraszttömegek ellenben még erősebben, még jobban összeforrtak ezekben a napokban a kommunista bolsevik párttal, a néptömegek akaratának igazi kifejezőjével.

„Izvesztyija VCIK“ 141. sz.
1918 július 8.

A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ

Kedves elvtársak! Kajurov elvtárs, régi ismerősöm, akit a petrográdi munkások is jól ismernek, Petrográdba utazik és én felhasználom ezt az alkalmat, hogy az elvtársaknak néhány sort írjak.

Kajurov elvtárs járt Szimbirszk kormányzóságban és saját szemével látta, milyen a kulákok viszonya a szegényparasztokhoz és hatalmunkhoz. Nagyon jól megértette azt, ami nem lehet kétséges egyetlen marxista, egyetlen öntudatos munkás számára sem: nevezetesen — hogy a kulákok gyűlölik a Szovjethatalmat, a munkások hatalmát, és *elkerülhetetlenül megdöntik*, ha a munkások nem feszítik meg *haladéktalanul* minden erejüket, hogy elejét vegyék a kulákok Szovjetek elleni hadjáratának, hogy *ízzé-porrá zúzzák* a kulákokat, még mielőtt azok egyesülni tudnának.

Az öntudatos munkások jelenleg meg *tudják* valósítani ezt a feladatot, egyesíteni tudják maguk körül a falusi szegénységet, le tudják győzni és ízzé-porrá tudják zúzni a kulákokat, *ha* a munkások *élenjáró osztagai* felismerik kötelességüket, megfeszítik minden erejüket, *tömeges hadjáratot* indítanak a *faluba*.

A petrográdi munkásokon kívül *nincs senki*, aki ezt megtegye, mert olyan öntudatos munkások, amilyenek a petrográdiak, sehol Oroszországban nincsenek. Petrográdban ülni ölbetett kezekkel, éhezni, ácsorogni az üres gyárak körül, azzal a hiú reménnyel szórakozni, hogy helyreállítják a petrográdi ipart vagy megvédik Petrográdot, ez *ostobaság és bűn*. Ez egyértelmű egész forradalmunk pusztulásával. A petrográdi munkásoknak szakítaniok kell

ezzel az ostobasággal, ráncba kell szedniök azokat a tökfilkókat, akik síkraszállnak mellette, **és tizezrével** útnak kell indulniok az Urálba, a Volga vidékére, Delre, ahol sok gabona van, ahol elláthatják magukat és családjaikat, ahol segíteni *kell* a szegényparasztok szervezkedését, ahol *szükség van* a petrográdi munkásra, mint szervezőre, vezetőre, vezérre.

Kajurov elmondja majd személyes megfigyeléseit és meggyőz, biztos vagyok benne, minden ingadozót. A forradalom veszélyben van. Csak a petrográdi munkások *tömeges* hadjárata mentheti meg. Fegyvert és pénzt adunk, amennyi kell.

Kommunista üdvözlettel

Lenin

1918. VII. 12.

Először 1924-ben,
a „Proletarszkaia Revoljucija" c. folyóirat
3. (26.) számában jelent meg.

NYILATKOZAT AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLESEN, 1918 JÚLIUS 15-ÉN

Elvtársak, Szovjet Köztársaságunk nem panaszkodhat, hogy nincs elég sok politikai válság és gyors politikai változás nálunk. Bármilyen egyszerűek, bármilyen elemien egyszerűek is az imperialista erők, amelyek persze nem érezhetik magukat nyugodtan a Szocialista Szovjet Köztársaság szomszédságában, de ilyen pillanatokban, amilyen a mai is, amikor a háború nem csökkenő méretekben folyik, a nyilvánvalóan vezető erők, a két imperialista csoport kombinációja, továbbra is politikai válságot és más efféléket idéz elő. Egy ilyen eseményről, afféle politikai válságról vagy igazi válságról kell most önöknek beszámolnom.

Tegnap, július 14-én, este 11 órakor külügyi népbiztosunkat felkereste doktor Ritzler, Németország ideiglenes diplomáciai képviselője, és közölte vele annak a Berlinből frissen érkezett táviratnak a tartalmát, amelyben a német kormány megbízza őt, kérje az orosz kormány beleegyezését ahhoz, hogy egy egyenruhás német zászlóalj vonuljon be Moszkvába a német követség védelmére és hogy az orosz kormány ezeket a katonákat mielőbb Moszkvába szállítsa.

Hozzátették ugyanakkor, hogy a német kormánytól távol áll minden megszállási célkitűzés.

A külügyi népbiztos a Népbiztosok Tanácsának elnökével egyetértésben azt válaszolta, hogy Oroszország néptömegei békét kívánnak, hogy az orosz kormány kész a német követségnek, a német konzulátusnak és a német bizottságoknak elegendő és megbízható őrizetet nyujtani saját csapataiból, de semmi szín alatt sem egyezhet bele

abba, hogy idegen katonai alakulat vonuljon be Moszkvába, s reméli ugyanakkor, hogy a német kormány, amelyet ugyanolyan békevágy hat át, nem fog ragaszkodni kívánságához.

Valóban, ez az orosz kormányhoz intézett követelés szöges ellentétben van azzal a nyilatkozattal, amelyet a birodalmi kancellár a Reichstagban tett arról, hogy Mirbach gróf sajnálatos meggyilkolása nem fog a két ország közötti viszony rosszabbodására vezetni. Ellentétben van a németországi vezető kereskedelmi-ipari köröknek azzal a jól ismert óhajával is, hogy mindkét ország előnyére építsünk és fejlesszünk ki szoros gazdasági kapcsolatokat, ellentétben van a sikeresen haladó tárgyalásokkal. Erről tanuskodik az a nagyszámú nyilatkozat is, amelyeket berlini ügyvivőnknek tettek a politikai helyzetről és az Oroszországhoz való viszonyról.

Még minden okunk megvan azt remélni, hogy ezt a váratlan incidenst sikerül majd kedvezően megoldani, de mindahányszor, amikor nemzetközi kapcsolataink kiéleződnek, szükségesnek tartjuk, hogy nyiltan ismertessük a tényeket és kereken felvessük a kérdéseket.

Kötelességemnek tartom ezért a következő kormánynyilatkozatot beterjeszteni:

„A Szovjet Köztársaság kormánya, amikor megkötötte a breszti békét, nagyon jól tudta, hogy az akkori nemzetközi helyzet folytán milyen nehéz feladatot kellett vállalniok Oroszország munkásainak és parasztjainak. A IV. Szovjetkongresszus óriási többségének akarata teljesen világos volt: a dolgozó osztályok békét követeltek, mert szükségük volt pihenőre a munkához, a szocialista gazdaság megszervezéséhez, a gyötrelmes háborúban megroppant erők összegyüjtéséhez és gyarapításához.

A kormány a Szovjetkongresszus akaratához híven szigorúan betartotta a breszti béke súlyos feltételeit, és az utóbbi időben már eléggé előrehaladtak azok a tárgyalásaink, amelyeket a német kormánnyal folytatunk a ránkháruló fizetési kötelezettségek méreteinek pontos megállapításáról és a törlesztésnek a módozatairól, amelyet mi a lehető legrövidebb időn belül teljesíteni óhajtunk.

De a Szovjet Köztársaság kormánya, amikor a leg-

pontosabban betartja a breszti feltételeket és szigorúan tartja magát a munkások és a parasztok békeakaratához, soha nem tévesztette szem elől, hogy van egy határ, amelyen túl a legbékeszeretőbb dolgozó tömegek is kénytelenek felkelni és fel is kelnek egyemberként, hogy országukat fegyverrel a kézben védelmezzék.

A baloldali eszerek értelmetlen és bűnös kalandja következtében egy hajszál választ el bennünket a háborútól. Köztünk és a német kormány között óhajunk ellenére szükségképpen kiéleződött a viszony. Jogosnak ismerve el a német kormánynak azt a kívánságát, hogy erősítsük meg követsége őrizetét, messzemenően igyekeztünk és igyekszünk eleget tenni ennek a kívánságnak.

De amikor közölték velünk a német kormánynak azt az óhaját, amely még nem feltétlen követelés jellegű, hogy engedjünk be Moszkvába egy egyenruhás fegyveres német zászlóaljat, mi azt feleltük — és ezt a választ a munkások és parasztok Szovjethatalmának legfelsőbb szerve előtt, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság előtt megismételjük —, hogy efféle óhajnak semmiképpen és semilyen körülmények között nem tudunk eleget tenni, mert ez objektíven azt jelentené, hogy a külföldi csapatok megkezdik Oroszország megszállását.

Erre a lépésre kénytelenek volnánk úgy válaszolni, ahogy a csehszlovákok lázadására, az angolok északi hadműveleteire válaszolunk, nevezetesen azzal, hogy gyorsított ütemben mozgósítunk, felszólítunk egytől-egyig minden felnőtt munkást és parasztot a fegyveres ellenállásra és arra, hogy ha ideiglenesen vissza kellene vonulni, semmisítsenek meg kivétel nélkül minden közlekedési utat, raktárat és különösen élelmiszert, hogy azok ne juthassanak az ellenség kezébe. A háború ebben az esetben végzetes, de feltétlen és megfellebbezhetetlen szükségszerűséggé válna számunkra, és ezt a forradalmi háborút Oroszország munkásai és parasztjai a Szovjethatalommal vállvetve utolsó lehelletükig végig fogják harcolni.

A Szovjethatalom belpolitikája, szigorúan betartva az V. Szovjetkongresszus határozatait, éppúgy, mint külpolitikája, változatlan marad. A fehérgárdisták, a földbirtokosok és a tőkések cinkosainak bizonyult baloldali

eszerek bűnös kalandja most, amikor tornyosulnak a felhők és fokozódik a háború veszélye, még bűnösebb lesz a nép szemében, és mi mindannyian minden erőnkből támogatni fogjuk a nép akaratát, és kíméletlenül leszámolunk az árulókkal, akiket az V. Szovjetkongresszus akarata visszavonhatatlanul elítélt. Ha a háború minden erőfeszítésünk ellenére bekövetkezik, szemernyi bizalmat sem táplálhatunk a baloldali eszer árulók bandája iránt, akik képesek voltak megszegni a Szovjetek akaratát, képesek voltak a katonai árulásra és másegyebekre. Mi a háborúhoz új erőt merítünk abból, hogy kíméletlenül leszámolunk az ellenforradalomnak mind oktalanul kalandor (baloldali eszer) képviselőivel, mind tudatos osztályképviselőivel (földbirtokos, kapitalista, kulák képviselőivel).

Oroszország munkásaihoz és parasztjaihoz fordulunk: «kettőzött éberséget, óvatosságot és kitartást, elvtársak! Mindenki legyen a helyén! Áldozza fel mindenki, ha kell, az életét is, a Szovjethatalom védelmében, a dolgozók, a kizsákmányoltak, a szegények érdekeinek védelmében, a szocializmus védelmében!»“

Ujságtudósítások 1918 július 16-án,
a „Pravda“ 146.
és az „Izvesztyija VCIK“
148. számában jelentek meg.

BESZÉD EGY NÉPGYŰLÉSEN A LEFORT KERÜLETBEN, 1918 JÚLIUS 19-ÉN

A Szovjet Köztársaság kiélezett helyzetének két oka van: nemzetközi és belső oka. Sohasem titkoltuk el a munkások és a parasztok előtt, hogy mennyire súlyos a szégyenletes béke. A IV. Szovjetkongresszus a béke súlyossága ellenére szükségesnek tartotta, hogy aláírjuk ezt a békét, hogy az orosz munkások és parasztok fellélegezhessenek és megerősödhessenek. A baloldali eszerek pártja magára vállalta a felelősséget Mirbach meggyilkolásáért és halálos veszedelembe döntötte Oroszországot.

Vannak jelek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a német kormány engedni fog és esetleg lemond arról, hogy zászlóaljnyi német katonát hozzon Moszkvába. A Szovjet Kormány a leghatározottabban elutasítja a német kormánynak ezt a követelését, még akkor is, ha ez háborúra vezetne.

A baloldali eszerek kalandja következtében a Szovjethatalom helyzete rendkívül nagy mértékben rosszabbodott, de másrészt oda vezetett, hogy legjobb része — a dolgozó elem — elfordul a baloldali eszerektől.

A német-szovjet viszony kiéleződésével kapcsolatban kiéleződött a másik koalícióval való viszonyunk is. A csehszlovák felkelés — ez utóbbi koalíció műve. Ezt bizonyítja a tisztikar, amelyet francia pénzzel támogatnak és amely a csehszlovákoknak segít.

Lenin ezután arról beszél, hogy a háború forradalmat szül, és minél tovább húzódik a háború, annál kilátástalanabb lesz a hadviselő országok helyzete, annál közelebb kerülnek a hadviselő országok a forradalomhoz. Németországon és Ausztrián újabb sztrájkhullám söpört végig.

Az imperialista rablók mind Oroszországra vetik magukat és szét akarják marcangolni, mivel tudják, hogy a szocialista Oroszország fennállásának minden hónapja az ő pusztulásukat készíti elő. Nekünk jutott osztályrészül az a nagy tisztesség és az a roppant nehéz feladat, hogy az első szocialista osztag legyünk a világimperializmus elleni harcban. Feladatunk most az, hogy továbbra is kitartsunk.

Lenin ezután rátér az éhínség kérdésére. Elmondja, hogy a fehérgárdisták az éhínségre spekulálnak, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat. A monarchisták, a kulákok, a gazdagok veszett agitációt folytatnak az éhínség talaján. Nem szorítkoznak azonban csak agitációra, hanem megvesztegetik a szegényparasztokat is, spekulációra és a munkások elleni harcra ösztönzik őket. Két osztály harcol egymással: a proletariátus és a kulákok, a tőkések. Az egyik osztálynak győznie kell, a másik — vereséget szenved. Szocialista forradalmunk felszólítja a tudatos munkásokat és a szegény- és középparasztok többségét, hogy lépjenek szövetségre a kulákok elleni harc céljából, azért, hogy a munkások érdekében szigorú rendet teremtsenek. Kezünkben van az egyetlen eszköz, amely megmenthet bennünket az éhínségtől — ez az eszköz a munkások és szegényparasztok szövetsége, amely feladatának tekinti, hogy harcoljon a kulákok és a spekulánsok ellen, és elvegye tőlük a gabonát. Nézzünk bátran szembe a veszéllyel! Körösközül ellenséggel állunk szemben, de vannak újabb szövetségeseink is — azoknak az országoknak a proletariátusa, amelyekben még dúl a háború. Vannak szövetségeseink az országon belül is — a szegényparasztság roppant tömege, amely zárt sorokban együtt menetel a városi proletariátussal.

„Pravda" 151. sz.
1918 július 21.

ZINOVJEVNEK, LASEVICSNEK ÉS SZTASZOVÁNAK

Maximális számban kell munkásokat küldeni Petrográdból:

(1) „vezéreket" néhány tucatot (à la* Kajurov)

(2) ezrével „egyszerű" munkásokat.

Különben *elbukunk*, mert a csehszlovákokkal **csapnivalóan rosszul** állunk.

Ostobaság ilyen helyzetben Petrográd „jólétét" „óvni" és „fukarkodni" a munkásokkal: még ha a bolsevikok többsége a petrográdi Szovjetben 98%-ról (98%-os többségük van?) 51%-ra csökken is! Az sem olyan baj!

Még az sem (még az sem!) végzetes, ha a petrográdi Szovjetben ellenfeleink elérik a 49%-ot (hol van az még). De minden bizonnyal *elpusztítanak* bennünket a csehszlovákok, ha nem teszünk *kétségbeesett* erőfeszítéseket arra, hogy százával és ezrével adjunk *vezető* munkásokat, hogy a kocsonyát szilárd valamivé változtassuk. Ez nem túlzás, hanem pontos számítás. *Önök* fognak felelni a pusztulásért, ha fukarkodni fognak és kímélni fogják az erőket „Petrográd számára".

Üdvözlet! *Leninjük*

P.S.** Választ kérek!

1918. VII. 20.

Először 1942-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XXXIV. kötetében jelent meg.

---

* — mint. — *Szerk.*

** — postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1918 JÚLIUS 23-ÁN[148]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A konferencia termében megjelenő Lenint percekig tartó tapsvihar fogadja.) Az utóbbi napokban a Szovjet Köztársaság ügyei rendkívül kiéleződtek, egyrészt az ország nemzetközi helyzete, másrészt az ellenforradalmi összeesküvések és a velük szoros kapcsolatban levő közellátási válság következtében.

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt a nemzetközi helyzettel foglalkozzam. Az oroszországi forradalom csak egyik osztaga a nemzetközi szocialista hadseregnek, amelynek a fellépésétől függ az általunk végrehajtott fordulat sikere és diadala. Erről a tényről egyikünk sem feledkezik meg. Ugyanígy figyelembe vesszük azt is, hogy Oroszország munkásosztályának a világ munkásmozgalmában betöltött első szerepe nem az ország gazdasági fejlődésében leli magyarázatát. Éppen ellenkezőleg: Oroszország elmaradottságában, abban, hogy az úgynevezett hazai burzsoázia nem képes megbirkózni a háborúval, valamint a háború megszüntetésével kapcsolatos óriási feladatokkal, és ez késztette a proletariátust a politikai hatalom megragadására és osztálydiktatúrájának megvalósítására.

Az orosz proletariátus forradalmi egyedüllétének tudatában világosan látja, hogy győzelmének elengedhetetlen feltétele és fő előfeltétele az egész világ vagy néhány kapitalista tekintetben élenjáró ország munkásainak együttes fellépése. De az orosz proletariátus azt is nagyon jól tudja, hogy minden országban vannak nyílt és titkos barátai egyaránt. Nincs például egyetlen olyan

ország sem, ahol a börtönök ne volnának zsúfolva a Szovjet-Oroszországgal rokonszenvező internacionalistákkal; nincs egyetlen olyan ország sem, amelyben a forradalmi szocialista gondolat ne tükröződne hol a legális, hol az illegális sajtóban. Éppen ezért, ismerve igazi barátainkat, elvetünk minden megegyezést a mensevikekkel, akik Kerenszkijt és Kerenszkij offenzíváját támogatták. Az utóbbi kérdéssel kapcsolatban nagyon jellemző az internacionalista Rosa Luxemburgnak a „Workers' Dreadnought"[149] című angol ujságban megjelent levele (kicsiny levél ez, de lényegét tekintve ragyogóan internacionalista), amely a júniusi offenzívával foglalkozik. Rosa Luxemburg véleménye szerint a nagy orosz forradalom nemzetközi jellegén komoly csorbát ejtett a Kerenszkij által indított offenzíva és az, hogy az első Összoroszországi Szovjetkongresszus szentesítette és jóváhagyta ezt. A forradalmi Oroszországnak ez az offenzívája lefékezte a forradalom fejlődését Nyugaton, és csak a proletariátus diktatúrája, az egész hatalomnak a proletariátus kezébe való átmenete vezetett minden titkos szerződés felbontására, e szerződések rabló, imperialista lényegének leleplezésére és következésképpen az európai forradalmi robbanás gyorsítására. Ugyanilyen óriási hatással volt a nyugati proletár energia felébredésére és kibontakozására az a felhívásunk is, amelyet a világ népeihez intéztünk az annexió és hadisarc nélküli demokratikus béke megkötésére vonatkozólag*. Mindezek a forradalmi lépések felnyitották a világ munkásainak szemét, és a burzsoá és szociáláruló csoportosulásoknak semilyen erőfeszítéssel nem fog sikerülni, hogy elaltassák a munkások felébredt osztályöntudatát. Az a fogadtatás, amelyben az angol munkások Kerenszkijt részesítették, meglehetősen világosan igazolta ezt. Az orosz forradalom vonzóerejét fejezték ki a háború egész ideje alatt legnagyobb szabású megmozdulásukkal a német munkások, akik a breszti tárgyalásokra reagálva óriási sztrájkot szerveztek Berlinben és más ipari központokban. A proletariátusnak ez a megmozdulása egy olyan országban, amelyet elbutított a nacionalizmus

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 247—252. old. — *Szerk.*

mámora és megrészegített a sovinizmus mérge, rendkívül fontos tény, amely fordulópontot jelent a német proletariátus hangulatában.

Nem tudjuk, hogyan halad most a forradalmi mozgalom Németországban. Csupán az kétségtelen, hogy ott roppant nagy forradalmi erő áll készen, amely vasszükségszerűséggel meg fog mutatkozni. És hiába hibáztatják a német munkásokat azzal, hogy nem csinálnak forradalmat. Ugyanilyen joggal hibáztatni lehetne akkor az orosz munkásokat is, akik 10 éven át, 1907-től 1917-ig nem hoztak össze egy forradalmat. De hiszen ez nem így van. A forradalmakat nem rendelésre csinálják, nem kötik ki előre, hogy ebben vagy abban a pillanatban kell kitörniök, a forradalmak a történelmi fejlődés folyamatában érlelődnek és abban az időpontban törnek ki, amelyet egész csomó belső és külső ok komplexuma határoz meg. Ez a pillanat közel van és múlhatatlanul, elkerülhetetlenül bekövetkezik. Nekünk könnyebb volt megkezdenünk a forradalmat, de rendkívül nehéz folytatnunk és betetőznünk. Rettentően nehezen tör ki a forradalom egy olyan magasan fejlett, kitűnően szervezett burzsoá országban, amilyen Németország, de annál könnyebb lesz ott győzelmesen befejezni a szocialista forradalmat, miután kitör és lángra lobban Európa fejlett tőkés országaiban.

Hiába vádolnak bennünket a breszti béke — e rendkívül megalázó, súlyos és erőszakos béke — megkötésével, hiába vélik úgy, hogy ez ideáljaink teljes megtagadása, a német imperializmus szolgálata. És jellemző, hogy ez a vád azoktól a burzsoá köröktől és szociálmegalkuvó elemektől indul ki, akik most Ukrajnában, Finnországban és a Kaukázusban (a mensevikek) tárt karokkal várják a német junkereket. Ugyanezzel vádolnak bennünket a fejetlen baloldali eszerek is. Mi jól tudjuk, mennyire súlyos a breszti szerződés. Pontosan tudjuk azt is, hogy ennek az erőszakos szerződésnek az értelmében mintegy hat milliárd rubelt kell fizetnünk Németországnak (Berlinben tartózkodó gazdasági küldöttségünk számításai szerint). A helyzet feltétlenül nehéz, de a megoldást meg lehet és meg kell találni a proletariátus és a falusi szegénység közös erőfeszítéseivel. És nem a baloldali

eszerek értelmetlen kisérlete, amely arra irányult, hogy Mirbach meggyilkolásával berántsanak bennünket a háborúba — nem ez a módja annak, hogy megszabaduljunk a breszti szerződés terheitől. Ez a kalandor merénylet, ellenkezőleg, a német háborús pártok malmára hajtotta a vizet, amelyeknek a helyzete annak következtében, hogy fokozódik a defetizmus nemcsak a német munkások, hanem a német burzsoázia soraiban is, természetesen gyengül. Mert most, a breszti béke után mindenki világosan látja, hogy Németország rablóháborút folytat, nyilvánvaló imperialista célokkal.

Rendkívül súlyos Szovjet-Oroszország közellátási helyzete; Szovjet-Oroszországot minden oldalról imperialista rablók veszik körül és ezeket a rablókat az országon belül a nem szunnyadó ellenforradalmárok támogatják.

Az éhínség elleni harcot (az éhínség a burzsoázia legjobb eszköze a proletárdiktatúra elleni harcban), az éhínség elleni harcot tekintse szívügyének a munkásosztály. De egyvalamit alapként el kell fogadnunk: az éhínség leküzdése terén kategorikusan lemondunk a burzsoá harci módszerekről, a tömegeknek a gazdagok és a népnyúzók érdekében való éheztetéséről, és tisztán csak szocialista harci módszereket fogunk alkalmazni. Az utóbbi módszer pedig az, hogy a munkások érdekében bevezetjük a gabonamonopóliumot és rögzített árakat állapítunk meg.

A burzsoázia és szociálmegalkuvó szekértolói a szabadkereskedelem mellett és a rögzített árak megszüntetése mellett kardoskodnak. A szabadkereskedelem azonban már megmutatta eredményeit számos városban. Rögtön a burzsoázia visszaérkezése után sokszorosára szökött a gabona ára, maga az áru pedig eltűnt a piacról: elrejtették a kulákok abban a reményben, hogy az ár tovább fog emelkedni.

A proletariátus és Szovjet-Oroszország legelkeseredettebb ellensége az éhínség. Az éhínség leküzdésében azonban a proletariátus beleütközik a falusi burzsoáziába, amelynek egyáltalán nem érdeke az éhínség felszámolása, hanem amely, ellenkezőleg, az éhínségből csoport- és osztályelőnyeit meríti. A proletariátusnak számításba

kell vennie ezt és az éhező falusi szegénységgel szövetségben elkeseredett, engesztelhetetlen harcot kell indítania a falusi kulákság ellen. Ugyanebből a célból folytatni kell a közellátási osztagok már megkezdett szervezését is, a közellátási osztagok élére becsületes kommunistákat kell állítani, akik élvezik a pártszervezetek és a szakmai szervezetek bizalmát. A közellátást csak ebben az esetben sikerül rendeznünk, és ezzel megmentjük a forradalmat.

Megjelent 1918 július 24-én,
a „Pravda" 153. és az
„Izvesztyija VCIK" 155. számában.

BESZÉLGETÉS I. V. SZTÁLINNAL KÖZVETLEN VONALON 1918 JÚLIUS 24

CARICIN. SZTÁLINNAK

Lenin beszél.

Nem tudná-e továbbítani Bakuba a Taskentből imént érkezett szikratáviratot[150]:

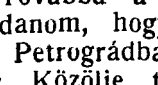

Továbbá a közellátással kapcsolatban meg kell mondanom, hogy ma egyáltalán semmit sem adnak sem Petrográdban, sem Moszkvában. A helyzet igen rossz. Közölje, tud-e sürgősen intézkedni, mivel Önön kívül nincs honnan szerezni. Jaroszlavlban a fehérek felkelését elfojtottuk[151]. Szimbirszket a fehérek vagy a csehek elfoglalták. Választ várok.

SZTÁLIN VÁLASZA

Tegnapelőtt éjszaka elküldtünk Turkesztánba mindent, amit el lehetett küldeni.

A szikratáviratot továbbítottuk Bakuba. Észak-Kaukázusban nagy gabonakészletek vannak, de az utat elvágták s ez lehetetlenné teszi, hogy északra küldjék.

Az útvonal helyreállításáig elképzelhetetlen a gabonaszállítás. Szamára és Szarátov kormányzóságba expedíciót küldtünk, de a legközelebbi napokban nem tudjuk

Önt gabonával segíteni. Reméljük, hogy az útvonalat tíz nap alatt helyreállítjuk. Tartson ki valahogyan, adasson ki húst és halat, amit bőven tudunk küldeni Önnek. Egy hét mulva jobb lesz a helyzet.

Sztálin

CARICIN. SZTÁLINNAK

Küldjön halat, húst, főzelékfélét, általában mindenféle élelmiszert, amilyet csak lehet és minél többet.

Lenin

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

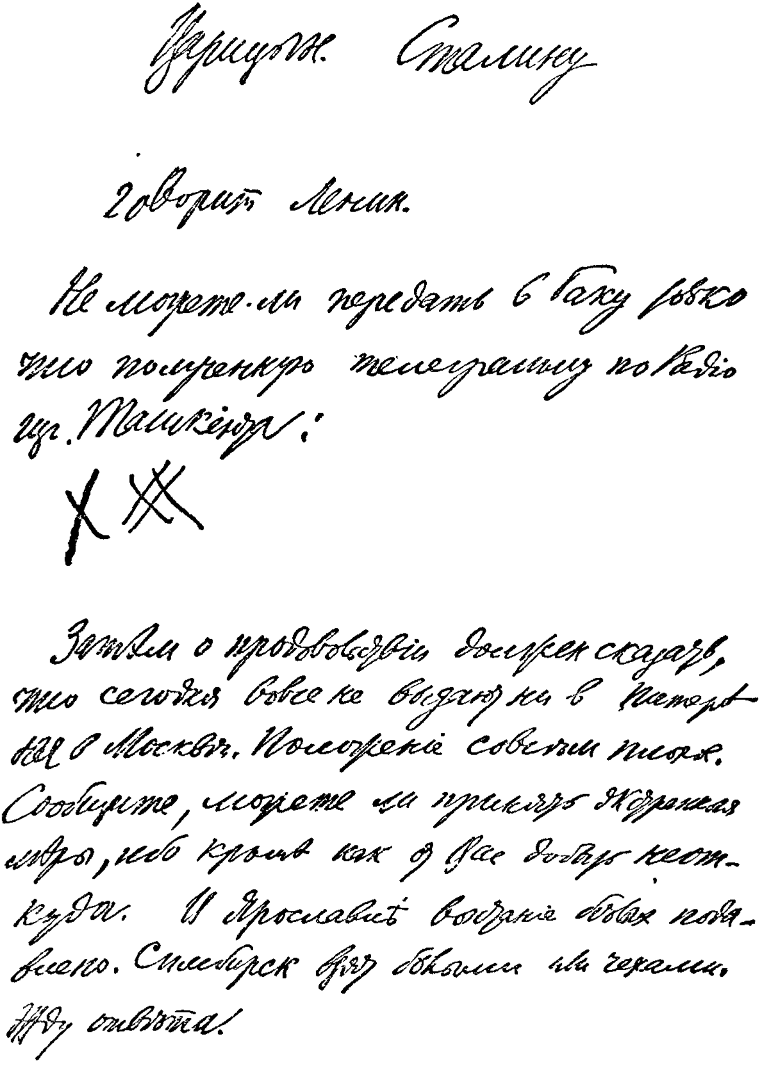

Царицын. Сталину

Говорит Ленин.

Не можете ли передать в Баку бодро, что полученную телеграмму по радио из Ташкента:

XX

Затем о продовольствии должен сказать, что сегодня вовсе не выдают ни в Петербурге, ни в Москве. Положение совсем плохое. Сообщите, можете ли принять экстренные меры, ибо кроме как от Вас добыть неоткуда. В Ярославле восстание белых подавлено. Симбирск взят обратно нами у чехов. Жду ответа!

Lenin feljegyzése a Sztálinnal a közellátási helyzetről közvetlen vonalon folytatott beszélgetéséről. — 1918 július 24

Kisebbítve

BESZÉD A HAMOVNYIKI KERÜLETBEN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 JÚLIUS 26-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A megjelenő Lenint viharos éljenzéssel fogadják.) Lenin beszédében, melynek tárgya: „Mit ad a dolgozó népnek a Szovjet Alkotmány", megállapítja, hogy a Szovjet Alkotmány, amely a Szovjetekhez hasonlóan a forradalmi harc időszakában jött létre, — az első olyan alkotmány, amely államhatalomnak nyilvánította a dolgozók hatalmát, olyan alkotmány, amely megfosztja jogaiktól a kizsákmányolókat — az új élet építésének ellenségeit. Ez a legfőbb, ami megkülönbözteti a Szovjet Alkotmányt más államok alkotmányától, és ebben rejlik a tőke legyőzésének záloga.

A dolgozó és kizsákmányolt nép jogairól szóló deklaráció több tételére utalva Lenin hangoztatja, hogy most meglátják a világ dolgozói, hogy a Szovjet Alkotmány — az Oroszországi Szocialista Föderatív Köztársaság alaptörvénye — a világ proletariátusának eszményképeit tükrözi. Közelg az óra, amikor leszámolnak minden ország burzsoáziájával! Nyugat-Európában nő a felháborodás! Feladatunk: leküzdeni minden akadályt, amely utunkban áll, bármilyen nehezek azok, és megőrizni a Szovjetek hatalmát addig, amíg fel nem kel a világ munkásosztálya és ki nem tűzi a szocialista világköztársaság nagy zászlaját! (Viharos taps.)

„Pravda" 157. sz.
1918 július 28.

KÖZVETLEN VONALON. PETROGRÁD, SZMOLNIJ, ZINOVJEVNEK

Most értesültem arról, hogy Alekszejev a Kubanyban 60 000 főnyi haderővel ellenünk vonul, végrehajtva a csehszlovákok, az angolok és az Alekszejev-féle kozákok összevont erői támadásának tervét. Ezt, valamint ideérkezett petrográdi munkásoknak, Kajurovnak, Csugurinnak és másoknak azt a kijelentését figyelembevéve, hogy Petrográd tízszerannyi munkást állíthatna ki, ha ez nem ütközne a Központi Bizottság petrográdi részének ellenállásába[152], kategorikusan és megfellebbezhetetlenül követelem, hogy szüntessenek be minden ellenkezést és tízszerannyi munkást küldjenek Petrográdból. Ez a párt Központi Bizottságának követelése.

Kategorikusan figyelmeztetem, hogy a Köztársaság helyzete veszélyes és hogy a petrográdiaknak, ha gátolják a petrográdi munkások kiküldését a cseh frontra, vállalniok kell a felelősséget az egész ügy esetleges kudarcáért.

Lenin

NB*: Ez a papír hozzám visszajuttatandó, feltüntetve rajta, *hány órakor* továbbították Petrográdba a Szmolnijba.

Lenin

A megírás ideje: 1918 július 27.
Először 1942-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XXXIV. kötetében jelent meg.

---

* — Nota bene — megjegyzés. — *Szerk.*

JEGYZETEK

[1] Lenin 1918-ban „*A forradalmi frázisról*" c. cikkével a sajtóban nyilt harcot indított a Németországgal való békekötésért. A cikkben Lenin legfőképpen a párt Központi Bizottságának 1918 január 8-án (21-én) a pártmunkásokkal tartott kibővített ülése anyagát használta fel; ezen az ülésen ismertette először a „Téziseket az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről" (lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 458—466. old.). — *1*

[2] *A Népbiztosok Tanácsának dekrétuma a Munkás-Paraszt Vörös Hadseregről*, amely 1918 január 15-én (28-án) kelt, 1918 január 19-én (február 1-én) került nyilvánosságra V. Uljanovnak (Leninnek), a Népbiztosok Tanácsa elnökének aláírásával. — *2*

[3] Az OSzD(b)MP Központi Bizottságának 1918 január 11-i (24-i) és február 17-i ülésén a béke kérdésével kapcsolatban megejtett szavazásról van szó. Az első ülésen a „forradalmi háború" mellett a Központi Bizottságnak csak 2 tagja szavazott, ellene 11; a második ülésen senki sem szavazott erre a javaslatra; a Központi Bizottság 3 tagja, aki a háború folytatásának híve volt, tartózkodott a szavazástól. — *3*

[4] *A föld szocializálásáról szóló törvényt* január 18-án (31-én) fogadta el a III. Összoroszországi Szovjetkongresszus, amely 1918 január 10-e és 18-a (23-a és 31-e) között zajlott le; a törvényt 1918 február 19-én hozták nyilvánosságra. — *4*

[5] Az *Összoroszországi Demokratikus Tanácskozást* Petrográdban tartották 1917 szeptember 14-től 22-ig (szeptember 27-től október 5-ig). A tanácskozást a mensevikek és az eszerek

hívták össze abból a célból, hogy gyengítsék a növekvő forradalmi fellendülést. A tanácskozáson a szocialista pártok, a megalkuvó Szovjetek, a szakszervezetek, a zemsztvók, a kereskedelmi és ipari körök és a katonai alakulatok küldöttei vettek részt. A tanácskozás részvevői közt a mensevikek és az eszerek voltak többségben. A tanácskozáson a legfőbb kérdésről — a hatalom megszervezéséről — folyó vita szinte kizárólag a burzsoá pártokkal való koalíció kérdése körüli harcra korlátozódott. A vita első napjaiban a mensevik-eszer vezetőknek nem sikerült megvédeniök a koalíciót. A többször megismételt szavazás után a tanácskozás úgy döntött, hogy a kadetok részvétele nélkül kell kormányt alakítani. Csak az Előparlament (a Köztársaság Ideiglenes Tanácsa) összetétele kérdésének megvitatása folyamán csempészték be a mensevikek és az eszerek vezetői álcázott formában a koalíció eszméjét. A mensevikek és az eszerek arra számítottak, hogy a Demokratikus Tanácskozás tagjaiból létrehozott Előparlament segítségével feltartóztatják a forradalmat és az országot a szovjet forradalom útjáról a burzsoá parlamentarizmus útjára térítik.

A bolsevik párt Központi Bizottsága az Előparlament bojkottálása mellett döntött; az Előparlamentben való részvételt csak a kapitulánsok, Kamenyev és Zinovjev védelmezték, akik el akarták vonni a proletariátust a felkelés előkészítésétől. A bolsevikok leleplezték az Előparlament áruló tevékenységét és előkészítették a tömegeket a fegyveres felkelésre. — *8*

• A Zinovjev és Kamenyev által vezetett kapitulánsok árulásáról van szó. Ezek 1917 októberében felléptek a fegyveres felkelés ellen és az ellenség kezébe juttatták a párt Központi Bizottságának a felkelésről hozott döntését, amely meghatározta a forradalom sorsát. (Lásd Lenin. „Levél a bolsevik párt tagjaihoz" és „Levél az OSzDMP Központi Bizottságához", Lenin Művei. 26. köt. 1952. 213—216, 220—224. old.). — *8*

• *Novolucsisták* — mensevikek, akik a mensevikek egyesített Központi Bizottságának lapja, a „Novij Lucs" körül csoportosultak. Az ujságot Petrográdban adták ki 1917 december 1-től (14-től); Dan, Martov és Martinov szerkesztették. 1918 júniusában ellenforradalmi agitációja miatt betiltották. — *10*

• *Gyelonarodovecek* — jobboldali eszerek, akik az eszer párt

lapja, a „Gyelo Naroda" körül csoportosultak. Az ujság Petrográdban, majd Szamárában és Moszkvában jelent meg megszakításokkal, különböző címekkel, 1917 márciustól 1919 márciusig. — *10*

[9] *Novozsiznyisták* — mensevik csoport, amely a „Novaja Zsizny" c. ujság körül alakult ki. A „Novaja Zsizny"-t 1917 áprilisától adták ki Petrográdban. A csoport a magukat internacionalistáknak nevező martovista mensevikekből és félmensevik irányzatú értelmiségiekből állt. 1917 októberében a novozsiznyisták valamennyi mensevikkel együtt felléptek a fegyveres felkelés ellen; Október után ellenséges álláspontot foglaltak el a Szovjethatalommal szemben, kivéve azt a néhány embert, akik a bolsevikokhoz csatlakoztak. 1918 júliusában a „Novaja Zsizny"-t más ellenforradalmi lapokkal együtt betiltották. — *10*

[10] *„Baloldali" bolsevikok* — a párttal szemben ellenséges csoport, amely álcázásul „baloldali kommunisták" csoportjának nevezte magát; 1918 elején keletkezett, a breszti béke megkötésének kérdésével kapcsolatban. A „baloldali kommunisták" csoportja baloldali frázisokkal takarózva azt a bűnös politikát védelmezte, amely arra irányult, hogy a fiatal Szovjet Köztársaság, amelynek még nem volt hadserege, háborúba keveredjen Németországgal. A csoport élén Buharin, Radek és Pjatakov állott. A „baloldali kommunisták" főkolomposai cinkostársai voltak Trockijnak, aki rejtettebb, leplezettebb formában a háború folytatásának áruló politikáját követte, s akinek jelszava ez volt: ne viseljünk háborút, de békét se kössünk. Ellentétben a lenini-sztálini békepolitikával, a lélekzetvétel politikájával, amelynek célja — Sztálin elvtárs meghatározása szerint — „időnyerés, az ellenfél bomlasztása és erőgyüjtés arra, hogy azután támadásba menjünk át", Trockij és a „baloldali kommunisták" olyan politikát akartak a pártra ráerőszakolni, amely nyilvánvalóan a proletárdiktatúra bukásához vezetett volna. Lenin a „baloldali kommunistákat" „az imperialista provokáció eszközének" nevezte. A „baloldali kommunisták" Trockij támogatásával nyilt harcot indítottak a párt ellen, féktelen frakciós munkát fejtettek ki. Rágalmazó, demagóg vádakkal léptek fel a párt ellen, arra törekedtek, hogy szakadást idézzenek elő a pártban, szétzilálják sorait, dezorganizálják, megfélemlítsék a pártot szovjet- és pártfunkcióikról való lemondásukkal stb.

Leninnek, Sztálinnak és Szverdlovnak a Központi Bizottságban elkeseredett harcot kellett folytatniok Trockij és a „baloldali kommunisták" ellen, hogy a békéről szóló határozatot megszavazzák és ezzel megmentsék a fiatal Szovjet Köztársaságot. Abban az időben a párt még nem látta tisztán Trockij és a „baloldali kommunisták" bűnös magatartásának okát. Csak 1938-ban, a szovjetellenes „jobboldali trockista blokk" perén állapították meg, hogy Trockij, Buharin és cinkostársaik már 1918-ban ellenforradalmi összeesküvést szőttek azzal a céllal, hogy Lenint, Sztálint és Szverdlovot meggyilkolják, új kormányt alakítsanak buharinistákból, trockistákból és „baloldali" eszerekből, meghiúsítsák a béketárgyalásokat, kiprovokálják a németek támadását és a német imperialisták szuronyainak segítségével megdöntsék a Szovjethatalmat.

A párt, Lenin és Sztálin vezetésével, erélyesen visszautasította Trockij és a „baloldali kommunisták" provokációs politikáját, megbélyegezte álláspontjukat, mint áruló és kapituláns álláspontot. A „baloldali kommunistákat" elszigetelték és szétzúzták. — *11*

11 A „*Veszélyben a szocialista haza!*" c. dekrétumot a Népbiztosok Tanácsa 1918 február 21-én fogadta el, és Népbiztosok Tanácsa aláírással február 22-én jelent meg a „Pravdá"-ban és az „Izvesztyija CIK"-ben; kiadták ezenkívül külön röplapként is. A dekrétumot Lenin írta a breszt-litovszki béketárgyalások félbeszakadásával és a német imperialisták által megkezdett támadással kapcsolatban. Január 28-án (február 10-én) Trockij, aki akkor a breszt-litovszki szovjet békeküldöttség vezetője volt, áruló módon megszegte Leninnek és Sztálinnak azt az utasítását, hogy írja alá a német békefeltételeket. Trockij válaszul a német ultimátumra nyilatkozatot olvasott fel, amelyben kijelentette: a békét nem írjuk alá, a hadsereget leszereljük, háborút nem viselünk. Trockij provokációs lépése kitette a Szovjet Köztársaságot a német imperializmus csapásainak. Február 16-án a német hadvezetőség hivatalosan bejelentette a Szovjet Köztársasággal való fegyverszünet megszakítását és február 18-án katonai offenzívát indított az egész fronton. A német imperialisták több várost elfoglaltak a szovjet területen és Petrográdot fenyegették.

A párt és a Szovjet Kormány felhívására a forradalmi nép tömegei harcra keltek a német imperialisták ellen. Az új, a Vörös Hadsereg gyorsan megalakított fiatal osztagai

hősiesen visszaverték a német megszállók támadását. Narva és Pszkov alatt a német rablókra döntő csapást mértek. A német hadsereg Petrográd elleni támadását megállították. — *15*

[12] Amikor a német hadvezetőség bejelentette, hogy a fegyverszünetet megszakítja és február 18-án újra megkezdi a hadműveleteket, Lenin 1918 február 17-én este a párt Központi Bizottságának ülésén javasolta, hogy haladéktalanul kezdjenek új tárgyalásokat Németországgal a béke megkötése céljából. Lenin javaslatát hat szavazattal öt ellenében elutasították.

Február 18-án megkezdődött a németek offenzívája. Ezen a napon a párt Központi Bizottságának ülésén újra megvitatták a Németországgal való békekötés kérdését. Trockij és Buharin bűnös módon továbbra is védelmezte a háború folytatásának provokációs politikáját. A második, esti ülésen Lenin újra kategorikusan követelte a békekötést, Sztálin és Szverdlov is felszólalt a békekötés mellett és csak ezután fogadták el Lenin javaslatát, amely szerint szikratáviratban értesítik a német kormányt, hogy hajlandók aláírni a békét a Breszt-Litovszkban javasolt feltételekkel. A szikratávirat tervezetét Lenin nyomban megírta, a bolsevik párt Központi Bizottságának ülése jóváhagyta és a Népbiztosok Tanácsa nevében február 18-áról 19-ére virradó éjjel elküldték Berlinbe (lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 551. old.). — *15*

[13] 1918 február 22-én az OSzD(b)MP Központi Bizottságának ülésén a „baloldali kommunisták" demagóg módon felléptek az ellen, hogy a német imperialisták elleni védekezés céljából a Szovjet Kormány fegyvert és élelmiszert szerezzen be az antant államoktól. Lenin ezen az ülésen nem volt jelen. A következő nyilatkozatot küldte a Központi Bizottságnak: „Az OSzDMP Központi Bizottságának. Kérem, vegyék figyelembe szavazatomat az angol-francia imperializmus rablóitól való burgonya- és fegyverbeszerzés mellett. *Lenin.*" 6 szavazattal 5 ellenében a párt Központi Bizottsága határozatot fogadott el, amelyben szükségesnek ismerte el, hogy a hadsereget felszereljék és ellássák minden szükséges eszközzel, s lehetségesnek nyilvánította, hogy ezeket a kapitalista országok kormányaitól szerezzék be. E határozat után Buharin bejelentette, hogy kilép a párt Központi Bizottságából és a „Pravda" szerkesztőségéből. — *20*

[14] *I. P. Kaljajev* — eszer; 1905 február 4-én (17-én) bombával megölte a moszkvai főkormányzót, Sz. A. Romanov nagyherceget, II. Miklós nagybátyját. — *20*

[15] Németország válasza a Szovjet Kormány február 18-áról 19-ére virradó éjjel feladott szikratáviratára csak február 23-án, d. e. 10 óra 30 perckor érkezett meg Petrográdba. Az új békefeltételek most jóval súlyosabbak voltak, mint azok, amelyeket az áruló Trockij önhatalmúlag elutasított. A német imperialisták nem elégedtek meg Lengyelországgal, Litvániával és Belorusszija egy részével, hanem azt is követelték, hogy a Vörös Gárdát vonják ki Észtországból, Lettországból és Finnországból, követelték, hogy a Szovjet Kormány engedje át Karszt és Batumot Törökországnak; Ukrajnában visszaállították a burzsoá Ráda hatalmát s ezzel Ukrajnát a németek vazallus (függő) államává változtatták. A Szovjet Köztársaságot arra kötelezték, hogy hatalmas hadisarcot fizessen a németeknek. — *24*

[16] A „*Téziseket az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről*" Lenin 1918 január 7-én (20-án) írta, a „Pravda" azonban csak 1918 február 24-én közölte, miután a párt Központi Bizottsága elfogadta Lenin javaslatát a béke aláírásának szükségességéről (lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 458—466. old.). — *24*

[17] „*Recs*" („A Szó") — napilap, a kadet párt központi lapja; 1906 februártól jelent meg Pétervárott. A Petrográdi Szovjet Forradalmi Katonai Bizottsága 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta a lapot; 1917 október végétől más címekkel jelent meg 1918 augusztusáig. — *25*

[18] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik és „baloldali" eszer frakciójának együttes ülése*, amelyet az új német békefeltételek elfogadása kérdésének megvitatására hívtak össze, február 23-án este ült össze. A béke megkötése mellett Lenin foglalt állást, ellene a trockisták léptek fel. Ezen az ülésen semmiféle határozatot sem hoztak a béke kérdéséről. — *27*

[19] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság teljes ülése*, amely az új német békefeltételek kérdésével foglalkozott, 1918 február 23-áról 24-ére virradó éjjel 3 órakor ült össze J. M. Szverdlov elnökletével. A német békefeltételekről Lenin

mondott előadói beszédet. A béke megkötése ellen a mensevikek, a jobboldali és a „baloldali" eszerek és az anarchista-kommunisták képviselői léptek fel. Az ülés 116 szavazattal 85 ellenében — 26-an tartózkodtak a szavazástól — elfogadta a bolsevikok által előterjesztett határozati javaslatot a német békefeltételek elfogadására vonatkozólag. A „baloldali kommunisták" többsége nem vett részt a szavazásban; a szavazás idejére elhagyták az üléstermet. A „baloldali kommunisták" és a trockisták vezérei provokációs módon a békekötés ellen szavaztak. — *28*

[30] Lenin *„Hol a hiba?"* c. befejezetlen cikke annak a pártellenes beadványnak az elemzésével foglalkozik, amelyet a „baloldali kommunisták" vezérei terjesztettek be a párt Központi Bizottságához a német békefeltételek elfogadásáról 1918 február 23-án hozott határozat után. Leninnek szándékában volt, hogy ennek a beadványnak egy részét beiktatja cikkébe, de a beadvány szövege, amelyen Lenin megjelölte, hogy melyik rész kerüljön be cikkébe, nem maradt fenn. — *33*

[31] Lenin itt utal arra, hogy táviratilag megkérdezték valamennyi kormányzósági és kerületi Szovjetet, valamennyi kormányzósági, kerületi és járási földbizottságot, hogy mi az álláspontjuk az új békefeltételekkel kapcsolatban. A körkérdést 1918 február 25-én adta fel a Népbiztosok Tanácsa és az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, az OSzD(b)MP határozata alapján, melyet Lenin javaslatára 1918 február 23-án fogadtak el. A kérdésre már másnap megérkeztek az első válaszok; ezeket az „Izvesztyija VCIK"-ben március 9-ig folyamatosan közölték. Általánosítva a vidékről érkezett válaszokat, Lenin összeállította „A «háború vagy béke» kérdésére vonatkozólag a Központi Végrehajtó Bizottsághoz érkezett válaszok összesítését", valamint a Népbiztosok Tanácsához érkezett „Válaszok összesítését". A kérdésre adott válaszok megmutatták, hogy a vidéki Szovjetek többsége a békekötés szükségességének leninisztálini álláspontját támogatja. — *40*

[32] Az *„OSzD(bolsevik)MP Központi Bizottságának álláspontja az annexiós különbéke kérdésében"* c. okmány nem teljes egészében Lenin munkája. Az első és a két záró bekezdést J. M. Szverdlov írta. — *43*

[23] *„A Központi Végrehajtó Bizottság szombati ülése"* — az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik és „baloldali" eszer frakciójának 1918 február 23-i együttes ülése. — *48*

[24] A kormány Petrográdból Moszkvába való evakuálásának kérdését, amely a német megszállók februári offenzívájával kapcsolatban került napirendre, a Népbiztosok Tanácsának 1918 február 26-i ülésén tárgyalták meg. Ezen az ülésen fogalmazta meg Lenin a kormány evakuálásáról szóló rendelet itt közölt tervezetét is. A fővárosnak Moszkvába való áthelyezéséről szóló végleges határozatot a IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus fogadta el 1918 márciusában. — *52*

[25] *Az OSzD(bolsevik)MP Moszkva-területi Irodája* 1917-ben és 1918 elején a központi iparvidék pártszervezeteinek központi szerve volt. A központi iparvidékhez a következő kormányzóságok tartoztak: Moszkva, Jaroszlavl, Tver, Kosztroma, Vlagyimir, Voronyezs, Szmolenszk, Nyizsnyij-Novgorod, Tula, Rjazan, Tambov, Kaluga és Orel kormányzóság. A pártnak a breszti békéért folytatott harca idején a Moszkva-területi Iroda vezetését ideiglenesen a „baloldali kommunisták" (Buharin, Oszinszkij, Lomov, Sztukov, Szapronov, Mancev, Jakovlev és mások) ragadták magukhoz. 1918 tavaszán a Moszkva-területi Iroda ténylegesen a „baloldali kommunisták" pártellenes frakciós központjának szerepét játszotta.

Azt az egységbontó, szovjetellenes határozatot, amelyről Lenin beszél, a Moszkva-területi Iroda szűkebb testületének ülése hozta, miután a párt Központi Bizottsága elfogadta az új békefeltételeket. — *53*

[26] Arról a szavazásról van szó, amelyet a Németországgal való béke kérdésében ejtettek meg a párt Központi Bizottságának a pártfunkcionáriusokkal tartott ülésén 1918 január 21-én (február 3-án). Az ülésen a béke megkötésének feltétlen szükségessége mellett szavaztak Lenin, Sztálin, Artyom (Szergejev) és mások; az imperialistákkal való bármiféle tárgyalás és megegyezés ellen szavazott a „baloldali kommunista" Obolenszkij (Oszinszkij) és Sztukov. A „baloldali kommunisták" többsége azonban a szavazásnál felemás álláspontra helyezkedett: „általában" megengedhetőnek tartották a békekötést szocialista és imperialista államok

között, de ugyanakkor a Németországgal való haladéktalan békekötés ellen szavaztak. — *56*

[27] A „*Parancs valamennyi Szovjet számára*" tervezetét Lenin a breszti szovjet békedelegáció távirati jelentésével kapcsolatban írta, amelyben közölték, hogy Németország a békeszerződés aláírásáig nem hajlandó beszüntetni a hadműveleteket. Hasonló tartalmú távirat jelent meg Lenin aláírásával 1918 március 2-án, a „Pravda" 39. számában. — *64*

[28] „*Kommunyiszt*" („A Kommunista") — napilap, a „baloldali kommunisták" frakciós lapja; Petrográdban jelent meg 1918 márciusában, mint „Az OSzDMP Pétervári Bizottságának és Pétervár-környéki Bizottságának lapja". A lap kiadását a Petrográd-városi pártkonferencia 1918 március 20-i határozatával megszüntette. A konferencia megállapította, hogy a Petrográdi Bizottság politikája, amely a frakciós „Kommunyiszt" hasábjain jutott kifejezésre, velejéig hibás volt és egyáltalán nem lehetett a kommunista párt petrográdi szervezetének a politikája. A konferencia a „Kommunyiszt" helyett a „Petrogradszkaja Pravdá"-t nyilvánította a petrográdi pártszervezet lapjának. — *65*

[29] A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje 1918 február 24-én hozott határozatában jóváhagyta a Központi Végrehajtó Bizottságnak azt a döntését, amelyben állást-foglalt a békekötésnek mint „a jelenlegi nehéz helyzetből kivezető egyetlen útnak" feltétlen szükségessége mellett. A Petrográdi Szovjet egyidejűleg elhatározta, hogy „minden szükséges intézkedést megtesz a frontra küldendő menetalakulatok megszervezése érdekében". — *69*

[30] 1918 március 3-án a Munkás- és Katonaküldöttek Moszkvai Szovjetje ülést tartott az üzemi bizottságok, a szakszervezetek, a kerületi Szovjetek, a felelős funkcionáriusok és mások részvételével. Az egybegyűltek többsége a béke aláírása mellett foglalt állást.

Március 4-én a béke kérdését megtárgyalták az OSzD(b)MP Moszkvai Bizottságának ülésén; 10 szavazattal 7 ellenében határozatot hoztak a béke megkötése mellett.

Az OSzD(bolsevik)MP Moszkva-városi konferenciája az 1918 március 4-éről 5-ére virradó éjjel ült össze. A konferencián, a küldötteken kívül, sok munkás volt jelen a kerületekből. A konferencia szótöbbséggel határozatot hozott,

amelyben jóváhagyta az OSzD(b)MP Központi Bizottságának a béke kérdésében elfoglalt álláspontját. A konferencia bizalmat szavazott a Központi Bizottságnak és megbízta küldötteit, hogy a VII. pártkongresszuson védelmezzék a párt egységét. — *69*

[81] *Az OK(b)P hetedik kongresszusa* Petrográdban ülésezett 1918 március 6-tól 8-ig. A kongresszuson 46 szavazati és 58 tanácskozási joggal bíró küldött volt jelen. A küldöttek több mint 170 000 párttagot képviseltek, a párt teljes taglétszáma pedig a kongresszus idején legalább 300 000 fő volt. A szervezetek jelentős része nem tudta küldötteit elküldeni a kongresszus gyors összehívása miatt, Szovjet-Oroszország néhány területén pedig nem volt rá lehetőség az ideiglenes német megszállás miatt.

A kongresszust mint rendkívüli kongresszust hívták össze a béke kérdésének végleges eldöntése végett. A háborúról és a békéről Lenin mondott előadói beszédet. A trockisták és a „baloldali kommunisták" külön tézisekkel léptek fel, amelyeket Buharin adott elő. A kongresszus 30 szavazattal 12 ellenében — négyen tartózkodtak a szavazástól — Lenin határozati javaslatát fogadta el a breszti béke kérdésében. A kongresszus elítélte Trockij és Buharin áruló politikáját és megbélyegezte a „baloldali kommunistákat", akik magán a kongresszuson is folytatni próbálták egységbontó munkájukat. A „baloldali kommunistákat" és a trockistákat szétzúzták. A párt számára lehetővé vált, hogy kivezesse az országot az imperialista háborúból, hogy kiharcolja a lélekzetvételi szünetet a Vörös Hadsereg és a szocialista építés megszervezése érdekében. 1918 novemberében a breszti szerződést annullálták.

A kongresszus megtárgyalta a pártprogram felülvizsgálásának és a párt neve megváltoztatásának kérdését. Ezekről a kérdésekről Lenin mondott előadói beszédet. Lenin javaslatára a kongresszus határozatot hozott arról, hogy a párt nevét Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspártról — OSzD(b)MP-ről — Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártra — OK(b)P-re változtatják. Az új pártprogram végleges kidolgozására a kongresszus bizottságot választott, amelynek Lenin és Sztálin is tagja lett. A program alapjául a kongresszus elfogadta Lenin tervezetét („A programtervezet vázlatos fogalmazványa"). — *71*

[82] Kamenyevnek, Zinovjevnek, Rikovnak és a párt más

ellenségeinek kapituláns álláspontjáról van szó, akik az 1917-es Októberi Forradalom utáni napokban „egynemű szocialista kormány" megalakítását követelték, az ellenforradalmi pártok — a mensevikek és az eszerek — részvételével. (Lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 279—286, 306—313. old.) — *74*

[33] *A termelés munkásellenőrzéséről szóló dekrétumot* („Rendelet a munkásellenőrzésről") az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 november 14-én (27-én) fogadta el és az „Izvesztyija CIK" 227. számában 1917 november 16-án közölte. A dekrétum alapjául a Lenin által 1917 október végén megfogalmazott „A munkásellenőrzésről szóló rendelet tervezete" szolgált, amely néhány változtatással 1917 november 3-án (16-án) jelent meg a „Pravda" 178. számában (lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 277—278. old.). — *78*

[34] Arról a hűségesküről van szó, amelyet a III. Állami Duma tagjai aláírásukkal megerősítve tettek a cárnak a duma megnyitásának napján, 1907 november 1-én (14-én). Azt a képviselőt, aki megtagadta az aláírást, a dumából kilépettnek tekintették. Mivel az eskü megtagadása arra vezetett volna, hogy elvesztik a duma szószékét, amelyre feltétlenül szükség volt a proletariátusnak a forradalmi harcra való mozgósítása érdekében, a szociáldemokrata képviselők valamennyi dumaképviselővel együtt aláírták az esküt. — *87*

[35] *M. Hoffmann* — német tábornok; az imperialista Németország képviselője Breszt-Litovszkban, a béketárgyalások második szakaszában (1917 december vége—1918 január 28 (február 10)). — *89*

[36] Lenin nyilvánvalóan a német támadás megkezdésétől — 1918 február 18-tól — a szovjet küldöttségnek Breszt-Litovszkba való megérkezéséig — február 28-ig — eltelt napokra gondol. A német megszállók offenzívája 14 napig tartott: február 18-tól március 3-ig, a békeszerződés aláírásának napjáig. — *91*

[37] *A finnországi forradalom* 1918 január közepén kezdődött az ország déli ipari vidékein, ahol számos nagy központra terjedt ki: Helsingforsra, Viborgra stb. A forradalmat megelőzte a novemberi általános politikai sztrájk, amely 1917

október 31-én (november 13-án) tört ki s egy hétig tartott, s amelynek élén a Központi Forradalmi Munkástanács állott. 1918 január 15-én (28-án) a finn Vörös Gárda elfoglalta Finnország fővárosát, Helsingforst; itt január 16-án (29-én) forradalmi kormányt alakítottak — Finnország Népi Meghatalmazottainak (vagy Népbiztosainak) Tanácsát. Svinhufvud burzsoá kormánya segítségért folyamodott a svéd és a német burzsoáziához. A burzsoá kormány Finnország északi részén megerősödött és fehérgárdista kulák osztagokat szervezett, január végén a németek, a svédek és orosz fehér tisztek támogatásával megkezdte előnyomulását dél felé. Májusban, három hónapig tartó heves polgárháború után, a finnországi munkásforradalmat a partraszállított húszezer főnyi német expedíciós hadtest segítségével leverték. — *92*

[38] Arról a pártellenes határozatról van szó, amelyet az OSzD(b)MP-nek ideiglenesen a „baloldali kommunisták" hatalmába került Moszkva-területi Irodája hozott az Iroda szűkebb testületének 1918 február 24-i ülésén. Ennek a határozatnak taglalását és bírálatát lásd Lenin „Különös és szörnyűséges" c. cikkében (lásd ebben a kötetben 53—61. old.). — *93*

[39] Lenin arra a beszélgetésre utal, amelyet de Lubersac gróffal, az oroszországi francia katonai misszió tagjával folytatott 1918 februárjában. — *98*

[40] A Hadügyi Népbiztosságnak az általános önkéntes katonai kiképzésre vonatkozó felhívásáról van szó, amelyet az orosz hadseregnek a németekkel kötött békeszerződés feltételei értelmében végrehajtott teljes leszerelésével kapcsolatban adtak ki. — *98*

[41] A Breszt-Litovszkban 1917 december 2-án (15-én) a Szovjet Kormány és a Négyes Szövetséghez tartozó hatalmak (Németország, Ausztria-Magyarország, Bulgária, Törökország) között létrejött fegyverszüneti szerződés értelmében a hadműveleteket a szerződő felek csak úgy kezdhették volna újra, ha hét nappal a támadás előtt értesítik a másik felet. A német imperialisták megszegték az egyezményt és a hadműveletek megkezdését február 16-án, vagyis csak két nappal az offenzíva megindítása előtt hozták a Szovjet Kormány tudomására. — *100*

[42] Az 1918 március 3-án aláírt breszti szerződésben a német kormány kötelezte a Szovjet Köztársaságot, hogy kössön békét az ellenforradalmi Ukrán Rádával, amelyet az ukrán burzsoá és kispolgári nacionalista pártok blokkja alakított meg 1917 áprilisában Kievben, és amelynek V. K. Vinnyicsenko állt az élén. A Szovjet Köztársaságnak a németekkel folytatott béketárgyalása idején a Ráda elküldte Breszt-Litovszkba delegációját. Annak a harcnak eredményeképpen, amely Ukrajna területén a Ráda és Ukrajna 1917 decemberében megalakult Szovjet Kormánya közt kibontakozott, a Ráda megbukott. Január 27-én (február 9-én), miután Kievben létrejött a Szovjethatalom, a Ráda a szovjet delegáció háta mögött különbékét kötött a németekkel, amelynek értelmében kiszolgáltatta Németországnak az ukrán gabonát, szenet és más nyersanyagokat, s ennek fejében katonai segítséget kapott a Szovjethatalom ellen. A német imperialisták szuronyainak védelme alatt és ezek segítségével Ukrajnában visszaállították a Ráda hatalmát. A Ráda által kiárusított Ukrajna valójában a német imperializmus gyarmatává vált.

A Szovjet Kormány és a Ráda közti béketárgyalások, melyeket a breszti szerződés előírt, nem jöttek létre. 1918 április 29-én a Rádát német katonai erők megdöntötték és a monarchista Szkoropadszkij hetman kormányával váltották fel.

A Szovjet Köztársaság és a Szkoropadszkij-kormány béketárgyalásai május 23-án kezdődtek meg; a fegyverszünetet 1918 június 14-én írták alá. — *101*

[43] *Március 12* — ekkorra tűzték ki a IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus összehívását, hogy eldöntse a békeszerződés ratifikálásának kérdését. — *101*

[44] *A háborúról és a békéről szóló határozati javaslatot*, melyet a VII. pártkongresszus elfogadott, a kongresszus döntése értelmében abban az időben nem hozták nyilvánosságra. A határozat először 1919 január 1-én jelent meg a „Kommunar" c. napilapban, amelyet az OK(b)P Központi Bizottsága adott ki Moszkvában 1918 október 9-től 1919 március 5-ig. — *105*

[45] Leninnek a háborúról és a békéről szóló határozati javaslata megvitatásakor és megszavazásakor Trockij és a „bal-

oldali kommunisták" olyan „módosításokat" terjesztettek a kongresszus elé, amelyek megtiltották a Szovjet Kormánynak, hogy békét kössön az Ukrán Rádával és a finn burzsoá kormánnyal. Lenin meghiusította Trockijnak és a „baloldali kommunistáknak" ezt a provokációs kísérletét, amellyel meg akarták fosztani a Központi Bizottságot a manőverezés szabadságától; a kongresszus szótöbbséggel elvetette „módosításaikat". — *107*

[46] A kongresszuson Zinovjev felszólalt Leninnek az ellen a javaslata ellen, hogy a háborúról és a békéről szóló határozatot ne hozzák nyilvánosságra. Zinovjev módosítását nem fogadták el; a kongresszus szótöbbséggel jóváhagyta Lenin kiegészítését. — *112*

[47] *A pártprogram felülvizsgálásának kérdését* Lenin már 1917-ben az Áprilisi Tézisekben felvetette (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 6. old.). Az OSzD(b)MP VII. Összoroszországi (Áprilisi) Konferenciájára Lenin megírta „A program elméleti, politikai és néhány egyéb részével kapcsolatban javasolt módosítások tervezetét", amely számos módosítást javasolt az OSzDMP 1903-as programjához. Lenin javaslatára a konferencia megbízta a Központi Bizottságot, hogy két hónapon belül a VI. pártkongresszusra állítsa össze a pártprogram tervezetét. Az OSzD(b)MP VI. kongresszusa (1917 július vége — augusztus eleje) nem határozott a pártprogram kérdésében. A kongresszus jóváhagyta az Áprilisi Konferenciának a program felülvizsgálásának feltétlen szükségességéről hozott határozatát, s megbízta a Központi Bizottságot, hogy szervezzen széleskörű vitát a program kérdéseivel kapcsolatban. 1917 nyarán és őszén elméleti vita bontakozott ki a pártban. Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága, amely többször is megvitatta a pártprogram kérdését, 1917 október 5-i (18-i) ülésén külön bizottságot alakított — élén Leninnel —, hogy az dolgozza át a pártprogramot 1917 őszéig, amikorra a következő pártkongresszus összehívását tervezték. Végül a Központi Bizottság 1918 január 24-i (február 6-i) határozatával új bizottságot bízott meg azzal, hogy Lenin vezetésével kidolgozza a program tervezetét. Lenin megírta „A programtervezet vázlatos fogalmazványát" kiegészítésképpen „A program elméleti, politikai és néhány egyéb részével kapcsolatban javasolt módosítások tervezetehez", amely 1917-ben készült. A „vázlatos fogalmazványt" vitaanyagként

szétosztották a VII. pártkongresszus küldöttei között. A kongresszus azonban nem vitatta meg részleteiben a programot. Lenin javaslatára a kongresszus külön bizottságot küldött ki, Lenin, Sztálin és mások részvételével, hogy a végleges programtervezetet kidolgozza. A program felülvizsgálásához alaptételként a kongresszus elfogadta a Lenin által beterjesztett határozati javaslatot. Végleges formában a pártprogramot csak az OK(b)P VIII. kongresszusa fogadta el 1919 márciusában. — *114*

[48] *A párt neve megváltoztatásának kérdését* Lenin már 1914-ben, az első világháború elején felvetette (lásd Lenin Művei. 21. köt. 1951. 84. old.). Azt, hogy a párt nevének megváltoztatása feltétlenül szükséges, Lenin 1917 folyamán az Áprilisi Tézisekben, „A proletariátus feladatai forradalmunkban" c. brosúrájában, valamint több más írásában és beszédében indokolta meg (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 1—8, 39—77, 137. és 141. old.; 25. köt. 1952. 487—490. old.). Ezt a kérdést sem az OSzD(b)MP 1917 Áprilisi Konferenciáján, sem a VI. pártkongresszuson (1917 július vége — augusztus eleje) nem vizsgálták meg; csak a VII. pártkongresszus hozott Lenin előadói beszéde alapján határozatot a párt nevének megváltoztatásáról. — *114*

[49] Lenin Engelsnek abból a leveléből idéz, amelyet 1875 március 18—28-án Bebelnek írt a gothai programról (lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 348. old.). — *114*

[50] A következő két gyűjteményről van szó: „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához". N. Lenin szerkesztésében és előszavával. Petrográd, „Priboj" kiadás, 1917. (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 475—501. old.) és „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához". Moszkva, az OSzDMP Moszkvai Iparvidéki Területi Irodájának kiadása, 1917. A moszkvai gyűjteményben kifejtett opportunista nézeteket Lenin „A pártprogram felülvizsgálásához" c. cikkében bírálta (lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 141—173. old.). — *116*

[51] „*Proszvescsenyije*" („Felvilágosodás") — havonta megjelenő bolsevik elméleti folyóirat; legálisan jelent meg Pétervárott 1911 decemberétől. A folyóiratot Lenin kezdeményezésére alapították a cári kormány által betiltott moszkvai „Miszl" c. bolsevik folyóirat helyett. Lenin külföldről irányította a „Proszvescsenyijé"-t, cikkeket szer-

kesztett, rendszeres levelezést folytatott a szerkesztőbizottság Oroszországban tartózkodó tagjaival (M. Sz. Olminszkij, A. I. Jelizarova, M. A. Szaveljev). Ebben a folyóiratban jelentek meg Lenin következő művei: „A választási hadjárat elvi kérdései", „A marxizmus három forrása és három alkotórésze", „Kritikai megjegyzések a nemzeti kérdésről", „A nemzetek önrendelkezési jogáról" és más munkái. Pétervári tartózkodása idején, 1912-ben és 1913-ban Sztálin közvetlenül részt vett a folyóirat munkájában. A „Proszvescsenyijé"-ben jelent meg Sztálin „Marxizmus és nemzeti kérdés" c. műve „A nemzeti kérdés és a szociáldemokrácia" címmel (lásd Sztálin Művei. 2. köt. 1949. 314—398. old.).

A „Proszvescsenyijé"-nek állandó munkatársa volt V. M. Molotov, a művészeti és irodalmi rovatot A. M. Gorkij szerkesztette. A folyóirat szoros kapcsolatban volt a „Pravdá"-val. Példányszáma elérte az ötezret. 1914 júniusában, közvetlenül az első világháború előtt, a cári kormány betiltotta a folyóiratot. 1917 őszén újra megkezdték kiadását, de csak egy kettős száma (szeptember—október) jelent meg. Ebben a számban jelent meg a pártprogrammal kapcsolatos anyagból Lenin „A pártprogram felülvizsgálásához" c. cikke. — *116*

[52] *„Szpartak"* — az OSzDMP Moszkva-területi Irodájának, Moszkvai Bizottságának és (a második számtól) Moszkva-környéki Bizottságának hetilapja. Moszkvában jelent meg megszakításokkal 1917 május 20-tól (június 2-től) október 29-ig (november 11-ig). — *116*

[53] Lenin a „Bevezetés Borkheim «Az 1806—1807-es évek hurrá-hazafiainak emlékére» című brosúrájához" c. művet idézi, melyet Engels 1887 december 15-én írt (lásd F. Engels. Über die Gewaltstheorie. Dietz, Berlin 1946. 87—88. old., németül). — *116*

[54] *A német szociáldemokrácia chemnitzi kongresszusa*, amely 1912 szeptember 15-e és 21-e közt ülésezett, határozatot hozott „Az imperializmusról" s ebben az imperialista államok politikáját „a rablás és hódítás arcátlan politikájaként" jellemezte és felhívta a pártot, hogy „fokozott energiával harcoljon az imperializmus ellen".

A Bázeli Nemzetközi Szocialista Kongresszust (1912 november 24—25-én ülésezett) rendkívüli kongresszusként

hívták egybe az Európát fenyegető háborús veszéllyel kapcsolatban. A kongresszus kiáltványt bocsátott ki a háború ellen, amelyben hangsúlyozta a közelgő háború imperialista lényegét, s felhívta a világ szocialistáit, hogy harcoljanak a háború ellen.

Az első világháború idején a II. Internacionále vezérei áruló módon megszegték a nemzetközi szocialista kongresszusok határozatait, nevezetesen a chemnitzi és bázeli határozatokat, és a szociálsovinizmus álláspontjára helyezkedtek. A II. Internacionále vezérei szociálsoviniszta álláspontjának bírálatát lásd Lenin „A II. Internacionále csődje", „Szocializmus és háború" c. műveiben (Lenin Művei. 21. köt. 1951. 199—257. és 297—342. old.). — *120*

[55] *A bankok nacionalizálásáról szóló dekrétumot* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 december 14-én (27-én) hagyta jóvá és 1917 december 15-én (28-án) hozta nyilvánosságra az „Izvesztyija CIK" 252. számában. — *127*

[56] A földről szóló törvényt idegen nyelveken 1918 elején adták ki. 1918 februárjában a törvény megjelent Petrográdban angol nyelven — lásd „Decree on the land" („Dekrétum a földről") a következő gyűjteményben: „Decrees issued by the revolutionary peoples government", vol. 1, Petrograd, february 1918 („A forradalmi népi kormány dekrétumai", 1. köt. Petrográd, 1918 február), 2—6. old. — *127*

[57] Az előző, VI. pártkongresszuson Lenin, aki kénytelen volt illegalitásban rejtőzködni, nem volt jelen. Nyilvánvalóan arról a beszélgetésről van szó, amelyet Höglunddal, a svéd baloldali szociáldemokrata párt vezetőjével folytatott. Höglund a Kommunista Internacionále megszervezését előkészítő tanácskozáson vett részt Szovjet-Oroszországban 1918 február—márciusában. — *131*

[58] J. Larin a VII. pártkongresszuson azt javasolta, hogy vegyék be a párt nevébe a „munkás" szót. Larin módosítását a kongresszus elvetette. — *133*

[59] Marx—Engels. A Kommunista Párt kiáltványa. 1952. 44. old. — *133*

[60] „*Az előttem szóló elvtárs*" — R. A. Pelse — azt a javaslatot terjesztette a kongresszus elé, hogy a párt programjából

töröljék a parlamenti harc formáinak felhasználására vonatkozó szavakat. Pelse módosítását a kongresszus elvetette. — *134*

[61] Lenin felszólalásai után a kongresszus elvetette Buharin módosítását. — *136*

[62] A VII. pártkongresszuson a Központi Bizottság választásakor a „baloldali kommunisták", élükön Buharinnal, kijelentették, hogy nem hajlandók belépni a Központi Bizottságba, mert nem értenek egyet a párt politikájával. Lenin nyomatékos kívánságára a kongresszus beválasztotta a „baloldali kommunisták" képviselőit a Központi Bizottságba, mert arra számított, hogy le fogják küzdeni hibáikat. A „baloldali kommunisták" azonban tüntető módon megtagadták a Központi Bizottságban való munkát és a Központi Bizottság későbbi ismételt határozatai és kategorikus felszólításai ellenére sem láttak munkához. A „baloldali kommunistáknak" a párt VII. kongresszusa után kifejtett egységbontó tevékenységével kapcsolatban lásd: Lenin. „Feljegyzés a «baloldali kommunisták» magatartásáról" (lásd ebben a kötetben 196. old.). — *138*

[63] A *„Napjaink legfontosabb feladata"* c. cikket, valamint Lenin „A «baloldali» gyerekességről és a kispolgáriasságról" c. munkáját (lásd ebben a kötetben 323—355. old.) 1918 májusában együtt adták ki brosúrában a következő címmel: „Napjaink legfontosabb feladata". A brosúrához Lenin a következő előszót írta:

„Ez a brosúra két ujságcikket foglal magában: az egyik az «Izvesztyija CIK» 1918. III. 12-i számában, a másik a «Pravda» 1918. V. 9—11-i számában jelent meg. A két cikk különböző oldalról foglalkozik ugyanazzal a témával, azzal, amelyet a brosúra címe fejez ki.

Moszkva, 1918. V. 17. *A szerző."* — *148*

[64] Mottóként Lenin N. A. Nyekraszov „Ki boldog Oroszországban?" c. költői elbeszélésének egy versszakát idézi (Nyekraszov Válogatott költeményei. Franklin kiadás 1950. 157. old.). — *148*

[65] *A IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus* 1918 március 14—16-án tanácskozott Moszkvában. A kongresszust azért hívták össze, hogy döntsön a breszti békeszerző-

dés ratifikálása ügyében. A kongresszus megnyitása előtt, március 13-án, ülést tartott a IV. kongresszus bolsevik frakciója. Ezen az ülésen Lenin beszámolt a breszti békeszerződésről (lásd „Leninszkij Szbornyik". XI. köt. 2. kiad. 1931. 67—70. old., oroszul). A frakcióban a kérdéssel kapcsolatos előzetes szavazás eredménye a következő volt: Leninnek a breszti szerződés ratifikálásáról szóló határozati javaslata mellett 453 szavazat, ellene 36 szavazat, nyolcan tartózkodtak a szavazástól.

A IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszuson, a gyorsírói jegyzőkönyv adatai szerint, 1 232 szavazati joggal bíró küldött vett részt, ebből 795 bolsevik, 283 „baloldali" eszer stb. A kongresszus a következő kérdéseket vitatta meg: a békeszerződés ratifikálása; a főváros áthelyezése; a választások. A békeszerződés ratifikálásáról Lenin mondott előadói beszédet; a ratifikálás ellen társelőadói beszédet mondott a „baloldali" eszerek részéről B. Kamkov. A kongresszus névszerinti szavazással elfogadta Lenin határozati javaslatát a békeszerződés ratifikálásáról. A ratifikálás mellett szavazott 784 küldött, ellene — 261, 115 küldött tartózkodott a szavazástól, köztük a „baloldali kommunisták" is, akik a kongresszuson külön nyilatkozatot olvastak fel, amelyben a szavazástól való tartózkodásukat indokolták.

A kongresszus elfogadta a Lenin által írt határozatot a fővárosnak Moszkvába való áthelyezéséről, majd megválasztotta az új, 200 tagú Központi Végrehajtó Bizottságot. — *161*

[66] *A Wilson felhívásával kapcsolatos határozati javaslatot* a IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszuson J. M. Szverdlov olvasta fel és a kongresszus elfogadta. A határozat válasz volt W. Wilsonnak, az Amerikai Egyesült Államok elnökének felhívására, amellyel Wilson megakadályozni próbálta azt, hogy Szovjet-Oroszország békét kössön Németországgal. — *163*

[67] Lenin Dubaszov katonatiszt felszólalására gondol, amely a Petrográdi Szovjet 1917 szeptember 22-i (október 5-i) ülésén hangzott el, a Demokratikus Tanácskozásról tartott előadói beszéd megvitatása során. — *176*

[68] Lenin a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének „A világ népeihez" intézett kiáltványára gondol, amely

a központi lapokban 1917 március 15-én jelent meg. Ennek a felemás mensevik-eszer kiáltványnak a bírálatát lásd Leninnek az I. Összoroszországi Szovjetkongresszuson a háborúról mondott beszédében (lásd Lenin Művei. 25. köt. 1952. 16—31. old.). — *187*

[69] A szóbanforgó első felhívást — „Felhívás a hadviselő országok katonáihoz" — Lenin írta a bolsevik párt Központi Bizottsága, Pétervári Bizottsága és a „Pravda" szerkesztősége nevében; a „Felhívás" a „Pravda" 1917 május 4-i (április 21-i), 37. számában jelent meg.

A „Felhívás" vázolta az imperialista háborúból való kikerülés politikai programját, amelynek lényege a következő volt: forradalmi harc a proletariátus hatalmáért minden ország burzsoá kormányának megdöntése útján (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 179—182. old.). — *187*

[70] „*«A Szovjethatalom soronlevő feladatai» című cikk első fogalmazványát*" Lenin gyorsírónak diktálta le 1918 március 28-án (a fogalmazvány eleje és vége nem került elő). Lenin, mivel nem volt megelégedve a gyorsírással lejegyzett fogalmazvánnyal, hamarosan újra megírta a „Téziseket a Szovjethatalom jelenlegi feladatairól" (a kéziratban ez a címe Lenin „A Szovjethatalom soronlevő feladatai" c. munkájának; lásd ebben a kötetben 229—273. old.). — *197*

[71] Arról a harcról van szó, amelyet a párt a szakszervezetek szerepének kérdésével kapcsolatban a szakszervezetek I. összoroszországi kongresszusán a mensevikekkel folytatott. A kongresszus Petrográdban ülésezett 1918 január 7-e és 14-e (20-a és 27-e) közt. — *209*

[72] A forradalmi törvényszékekről szóló dekrétum első tervezetét az Igazságügyi Népbiztosság 1918 március 30-án nyújtotta be a Népbiztosok Tanácsának jóváhagyás végett. A tervezet megvitatása alkalmával a Népbiztosok Tanácsa elfogadta Lenin határozati javaslatát („B" okmány) a tervezet gyökeres átdolgozásáról. A tervezetet Lenin útmutatásai alapján átdolgozták, a Népbiztosok Tanácsának 1918 május 4-i ülésén elfogadták, és 1918 május 17-én nyilvánosságra hozták. — *214*

[73] „*Kommunyiszt*" („A Kommunista") — folyóirat, Lenin alapította; a „Szocial-Demokrat" szerkesztősége adta ki

Genfben 1915-ben; egy (kettős) száma jelent meg, s ez Leninnek három cikkét közölte: „A II. Internacionále csődje", „Egy francia szocialista becsületes hangja" és „Imperializmus és szocializmus Olaszországban" (lásd Lenin Művei. 21. köt. 1951. 199—257, 353—361. és 362—372. old.).

A folyóirat szerkesztőségében Lenin harcot folytatott Buharin—Pjatakov pártellenes csoportja ellen, leleplezte a csoport bolsevizmusellenes nézeteit és arra irányuló próbálkozásait, hogy a folyóiratot frakciós célokra használja fel. Lenin a csoport pártellenes álláspontja miatt javasolta, hogy szakítsanak velük és szüntessék be a folyóirat közös kiadását. 1916 októberében a „Szocial-Demokrat" szerkesztősége megkezdte saját „Szbornyik Szocial-Demokratá"-jának kiadását. — *216*

[74] „*Liberdanok*" — gúnynév, amely az után ragadt rá Liber és Dan mensevik vezérekre és követőikre, hogy a „Szocial-Demokrat" c. moszkvai bolsevik ujság 1917 augusztus 25-i (szeptember 7-i), 141. száma közölte Gyemjan Bednij „Liberdan" c. tárcáját. — *216*

[75] A *bankpolitikáról szóló téziseket* azoknak a tanácskozásoknak egyikén fogadták el, amelyeket Lenin 1918 március—áprilisában folytatott a bankok dolgozóival. A téziseket Lenin állította össze jegyzőkönyv formájában, feltüntetve rajta az egyes pontok feletti szavazás eredményeit és feljegyezve rá a tanácskozás részvevőinek véleményét. — *217*

[76] 1917 december 14-én (27-én) hagyta jóvá az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság a bankok államosításáról szóló dekrétumot. — *217*

[77] Az 1918 április 7-én a moszkvai *Alekszej lovarddában rendezett gyűlés* tiltakozó gyűlés volt. A gyűlésen tiltakoztak Grúzia mensevik kormányának galád merénylete ellen, amelyet azzal követett el, hogy Tifliszben belelövetett az 1918 február 10-én (23-án), a Kaukázusontúli Szejm megnyitásának napján tartott munkásgyűlésbe (lásd Sztálin „A kaukázusontúli ellenforradalmárok a szocializmus álarcában" c. cikkét, Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 53—69. old.).

A központi lapokban Leninnek a gyűlésen mondott beszéde nem jelent meg. A „Pravda" 1918 április 9-i (március 27-i), 67. száma rövid tudósítást közölt a gyűlésről,

amelyben ez állt: „Lenin elvtárs mondott nagyszerű, színes beszédet. A szónokot viharos éljenzéssel fogadták." Lenin beszédét közvetítette a rádió és közölte az „Izvesztyija Szaratovszkovo Szovjeta Rabocsih, Szoldatszkih i Kresztyanszkih Gyeputatov". — *219*

[78] A Távol-Keletnek az imperialista Japán által történt megszállásáról van szó. A japán kormány már 1918 január 1-én (14-én) hivatalosan közölte a vlagyivosztoki városi hatóságokkal, hogy hadihajókat küld a kikötőbe „az ott élő japán alattvalók védelmére". Ugyanakkor a kikötőbe befutottak a japán hadihajók. 1918 áprilisában Vlagyivosztokot japán katonaság szállta meg orosz fehérgárdisták közreműködésével. Vlagyivosztok megszállása volt Japán és Amerika távolkeleti fegyveres intervenciójának kezdete. — *220*

[79] *Sz. G. Saumjan* Kaukázus rendkívüli megbízottja és a bakui Népbiztosok Tanácsának elnöke volt 1917—1918-ban. A kaukázusontúli ellenforradalmi mensevik kormány kíméletlenül üldözte. 1918 februárjában kísérletet tettek Saumjan meggyilkolására (lásd Sztálin „A kaukázusontúli ellenforradalmárok a szocializmus álarcában" c. cikkét, Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 67. old.). Sz. G. Saumjant az angol intervenciósok az eszerek és a mensevikek segítségével 1918 augusztusában letartóztatták és 1918 szeptember 20-án, a 26 bakui biztos közt agyonlőtték. — *220*

[80] Az itt közölt okmány kéziratában Lenin szavait: „Irkutszkba (Vlagyivosztok számára) távirattal közlendő közvetlen vonalon" — Sztálin a következő szavakkal helyettesítette: „Sürgős, soronkívül. Irkutszk, Közép-Szibéria, a Vlagyivosztoki Szovjet részére."

Az okmány címe a Marx—Engels—Lenin Intézettől származik. — *221*

[81] 1918 áprilisában az ujságokban hír jelent meg arról, hogy Kornyilov tábornokot saját katonái megölték. Később megállapították, hogy Kornyilov 1918 április 13-án, a Vörös Hadsereg egységeivel való ütközetben esett el Jekatyerinodar alatt. — *225*

[82] Lenin „*A Szovjethatalom soronlevő feladatai*" c. munkájának címe a kéziratban így hangzott: „Tézisek a Szovjethatalom

jelenlegi feladatairól". Lenin „Téziseit" a párt Központi Bizottságának 1918 április 26-i ülésén vitatták meg. A Központi Bizottság jóváhagyta Lenin „Téziseit" és elrendelte, hogy a „Pravda" és az „Izvesztyija VCIK" közölje őket cikk formájában, és adják ki a munkát külön brosúra formájában. A Központi Bizottság ugyanezen ülésén megbízta Lenint, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén mondjon előadói beszédet „A Szovjethatalom soronlevő feladatairól", s készítse el a „Tézisek" rövid változatát határozat formájában (lásd ebben a kötetben 313—316. old.). — *229*

[83] A Népbiztosok Tanácsának 1917 november 18-i (december 1-i) határozata a népbiztosok maximális havi fizetését 500 rubelban állapította meg. A Népbiztosok Tanácsa nem sokkal később a munkaügyi népbiztos előterjesztésére határozatot hozott, amelyben a magas képzettségű tudományos és műszaki szakemberek részére magasabb fizetést engedélyezett. — *243*

[84] *A fogyasztási szövetkezeti szervezetekről szóló dekrétumot* a Népbiztosok Tanácsa 1918 április 10-én fogadta el, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság pedig április 11-én hagyta jóvá. A dekrétum V. I. Uljanov (Lenin), a Népbiztosok Tanácsának elnöke aláírásával jelent meg a „Pravda" 1918 április 13-i (március 31-i), 71. számában és az „Izvesztyija VCIK" 1918 április 16-i, 75. számában. A dekrétum tervezetében Lenin több módosítást eszközölt; a 11, 12. és 13. pontot teljes egészében Lenin írta. — *250*

[85] „A Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsának a munkafegyelemről hozott határozatáról" van szó, amely a „Narodnoje Hozjajsztvo" c. folyóirat 2. számában, 1918 áprilisában jelent meg. — *253*

[86] A Népbiztosok Tanácsának *„Az igazgatás központosításáról, az utak megóvásáról és szállítóképességük fokozásáról"* hozott rendeletéről van szó. A rendeletet a Népbiztosok Tanácsa 1918 március 23-án hagyta jóvá és 1918 március 26-án hozták nyilvánosságra a Népbiztosok Tanácsának elnöke, V. Uljanov (Lenin) aláírásával. A rendelet tervezetét külön bizottság dolgozta ki Lenin útmutatásai alapján. Lenin módosításokat és kiegészítéseket fűzött a bizottság által benyujtott tervezethez, továbbá végleges formában megszerkesztette a rendeletet. — *262*

[87] „*Vperjod*“ („Előre“) — mensevik napilap, az OSzD(mensevik)MP moszkvai és központi területi bizottságának lapja; 1918 április 2-tól egyben a mensevikek központi bizottságának lapja. 1917—1918-ban jelent meg; 1918 április végén ellenforradalmi tevékenysége miatt betiltották. — *265*

[88] „*Nas Vek*“ („Századunk“) — a „Recs“ c. ujságnak, a kadet párt központi lapjának egyik címe. — *265*

[89] Lenin Engels „Anti-Dühring“ c. művére gondol és abból idéz (lásd Engels. „Anti-Dühring“. 1950. 293. old.). — *269*

[90] Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 április 29-i ülését, amelyen Lenin elmondta előadói beszédét „A Szovjethatalom soronlevő feladatairól“, a Politechnikai Múzeum épületében tartották. Az ülésen részt vettek Moszkva párt- és szovjet funkcionáriusai. Lenin előadói beszéde és zárszava után az előadói beszédben kifejtett tételeket az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyta; a tételek végleges megszerkesztésével az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elnökségét és az előadót bízták meg. Lenin hat tézisben foglalta össze azokat az alaptételeket, amelyeket „A Szovjethatalom soronlevő feladatai“ c. cikkben és az „Előadói beszéd a Szovjethatalom soronlevő feladatairól“ c. beszédben fejtett ki. Ezeket a téziseket némi kiegészítéssel egyhangúlag elfogadták a párt Központi Bizottságának 1918 május 3-i ülésén. A „Hat tézis a Szovjethatalom soronlevő feladatairól“ megjelent Lenin „A Szovjethatalom soronlevő feladatai“ c. brosúrájának mellékletében — ez a brosúra két kiadásban jelent meg 1918-ban —, valamint „A negyedik Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság üléseinek jegyzőkönyvé“-ben, 1920-ban. — *275*

[91] „*Znamja Truda*“ („A Munka Zászlaja“) — „baloldali“ eszer napilap. 1917 augusztus 23-tól (szeptember 5-től) jelent meg, mint az eszer párt petrográdi bizottságának lapja; a „baloldali“ eszerek I. összoroszországi kongresszusa után központi lapjuk lett. 1918 július 6-án, a „baloldali“ eszerek szovjetellenes lázadása idején betiltották. — *282*

[92] A „baloldali kommunisták“ „*Téziseit a jelenlegi helyzetről*“

a párt Központi Bizottsága tagjainak és a „baloldali kommunisták" csoportjának 1918 április 4-i együttes ülésén vitatták meg. A „tézisek" részletes elemzését és bírálatát lásd Lenin „A «baloldali» gyerekességről és a kispolgáriasságról" c. cikkében (lásd ebben a kötetben 323—355. old.). — *284*

[93] Arról az előzetes szavazásról van szó, amelyet a párt VII. kongresszusán a békeszerződés ratifikálásának kérdésében tartottak. — *285*

[94] A *Második Összukrajnai Szovjetkongresszust* Jekatyerinoszlavban (a mai Dnyepropetrovszkban) tartották 1918 március 17—20-án. A kongresszuson 964 küldött volt jelen, közülük 428 bolsevik, 414 „baloldali" eszer, 82 pártonkívüli és 40 egyéb. A kongresszus kikiáltotta az Ukrán Szovjet Köztársaság függetlenségét és felszólította Ukrajna munkásait és parasztjait, hogy szálljanak elszántan szembe a német megszállókkal. A „baloldali kommunisták" megpróbálták az Ukrajnai Szovjetkongresszust provokációs vonaluk érvényesítésére felhasználni, a kongresszuson ugyanis azzal az egységbontó javaslattal álltak elő, hogy ítéljék el az Oroszországi Szovjet Kormány által megkötött breszti békét. A kongresszus 408 szavazattal 308 ellenében elfogadta a bolsevik határozatot a háborúról és a békéről, és 420 szavazattal 290 ellenében elvetette azt az indítványt, hogy ne ismerjék el a breszti békeszerződést. — *285*

[95] Lenin itt „Állam és forradalom" c. könyvére gondol, amelyről a „baloldali kommunisták" lapjában, a „Kommunyiszt"-ban ismertetést közöltek. Lenin ezt a lapot gúnyosan „Baloldali Kommunistának" nevezi. — *299*

[96] „*Zimmerwaldi Baloldal*" — baloldali csoport, amelyet Lenin szervezett az internacionalisták első szocialista konferenciáján. Ez a konferencia 1915 szeptemberében ült össze Zimmerwaldban (Svájcban). A konferenciáról Lenin azt mondotta, hogy ez „az első lépés" a háború elleni internacionalista mozgalom fejlődésében. A Zimmerwaldi Baloldal csoportján belül csakis a bolsevikok — élükön Leninnel — foglaltak el helyes, mindvégig következetes háborúellenes álláspontot. Voltak a csoportban következetlen internacionalisták is. Hibáik bírálatát lásd Lenin „Junius brosúrájáról", „Az önrendelkezés körül folyó vita ered-

ményei" és „A «lefegyverzés» jelszaváról" c. cikkeiben (Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333. és 334—377. old., illetve 23. köt. 1951. 95—106. old.), valamint Sztálin „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" c. levelében (Sztálin Művei. 13. köt. 1951. 133—140. old.). — *304*

[97] Az anarchista A. J. Ge-ről van szó, aki 1918 április 29-én az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén felszólalt Leninnek „A Szovjethatalom soronlevő feladatairól" mondott előadói beszéde vitájában. — *305*

[98] Lenin arra a beszédre gondol, amelyet Marx 1872-ben mondott egy amszterdami gyűlésen (lásd Marx—Engels Művei. XIII. köt. 2. rész. 1940. 669. old., oroszul). — *309*

[99] „*A tudományos-technikai munkák tervének vázlatát*" Lenin írta azzal a javaslattal kapcsolatban, amelyet a Tudományos Akadémia terjesztett 1918 március végén a Szovjet Kormány elé arról, hogy vonják be a tudósokat az ország természeti kincseinek felkutatásába. Az Akadémia javaslatát 1918 április 12-én a Népbiztosok Tanácsa megvitatta; határozatot hoztak, amely kimondta, hogy „el kell fogadni ezt a javaslatot" és „finanszírozni kell az Akadémia e téren végzett munkáját". A határozat hangsúlyozta, hogy „következetes munkával meg kell oldani azt a problémát, hogyan helyezzük el az ipart az országban a leghelyesebben és hogyan használjuk fel a legészszerűbben az ország gazdasági erőit". — *319*

[100] 1918 május 2-án a Moszkvai Forradalmi Törvényszék megvizsgálta a moszkvai nyomozóhatóság négy megvesztegetéssel vádolt munkatársának ügyét. A bíróság enyhe büntetést szabott ki a bűnösökre; 6 hónapi börtönbüntetésre ítélte őket. — *321*

[101] „*Kommunyiszt*" („A Kommunista") — hetilap, a „baloldali kommunisták" pártellenes csoportjának frakciós ujsága; 1918 április 20-tól júniusig összesen négy száma jelent meg. — *325*

[102] Lenin K. Clausewitz „A háborúról" szóló munkájának egyik helyére gondol (lásd Clausewitz. A háborúról. II. köt. 3. kiad. 1941. 157. old., oroszul). — *333*

[103] Engels. A parasztkérdés Franciaországban és Németországban (lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 437. old.). — *344*

[104] Idézet V. L. Puskin egyik epigrammájából (lásd V. L. Puskin Művei. A. Szmirgyin kiadása, Szentpétervár 1855. 150. old., oroszul). — *351*

[105] *A nemzetközi helyzet kérdéséről szóló határozatot* a párt Központi Bizottságának 1918 május 6-i éjjeli ülésén fogadták el. A határozatot egyrészt az tette szükségessé, hogy kiéleződött a viszony Németországgal, mert Németország követelte, hogy a burzsoá finn kormánynak adják át Ino erődjét (erődítmény a finn határon; Kronstadttal együtt a Petrográdhoz vezető utakat védte), másrészt pedig az, hogy 1918 áprilisában az angolok Murmanszkban és a japánok a Távol-Keleten partraszálltak. — *356*

[106] Ezt a Lenin által beterjesztett okmányt a Népbiztosok Tanácsának 1918 május 8-i ülésén fogadták el, amelyen megvitatták A. D. Cjurupa közellátásügyi népbiztosnak a közellátási helyzetről szóló beszámolóját és a közellátási népbiztos rendkívüli felhatalmazásáról szóló rendeletet. Az okmány instrukció volt annak a bizottságnak, amelyet a Népbiztosok Tanácsának ülésén alakítottak a rendelet átdolgozására.

A lenini tételek alapján (lásd „Leninszkij Szbornyik". XVIII. köt. 1931. 82—88. old., oroszul) kidolgozott rendeletet 1918 május 9-én elfogadta a Népbiztosok Tanácsa, majd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság. A rendelet az „Izvesztyija VCIK" május 14-i, 94. számában, valamint a „Szobranyije Uzakonyenyij i Raszporjazsenyij Rabocsevo i Kresztyanszkovo Pravityelsztva" („A Munkás- és Parasztkormány törvényerejű rendeleteinek és rendeleteinek gyüjteménye") 1918 május 18-i, 35. számában jelent meg a következő címmel: „A közellátásügyi népbiztos felruházása rendkívüli teljhatalommal a gabonakészleteket rejtegető és gabonával spekuláló falusi burzsoázia elleni harc érdekében". — *357*

[107] A *„Tiltakozás a német kormánynál a Krim megszállása ellen"* azért vált szükségessé, mert 1918 tavaszán a német imperialisták megszállták Ukrajnát, betörtek a Krimbe és eljutottak Szevasztopolig, ahol össze volt vonva a Fekete-

tengeri Hajóhad. A Szovjet Kormány, hogy a hajóhad ne kerüljön a német megszállók kezébe, április 29-én átirányította a hajóhadat Novorosszijszkba. Szevasztopolban maradt a hajók egy része, amely nem engedelmeskedett az áthelyezési parancsnak. 10 nappal az után, hogy a hajóhad megérkezett Novorosszijszkba, a német parancsnokság ultimátumban követelte a hajóhad visszavezénylését Szevasztopolba és azzal fenyegetőzött, hogy ellenkező esetben folytatja előnyomulását a Fekete-tenger partvidékén. A németek egyúttal azt is kijelentették, hogy a Feketetengeri Hajóhad kivonása Szevasztopolból a breszti szerződés megszegése. Lenin a német parancsnokság e nyilatkozatára válaszolva írta az itt közölt „Tiltakozást".

Az okmány címét a Marx—Engels—Lenin Intézet adta. — *359*

[108] A német kormány 1918 március 30-i szikratáviratáról van szó, amelyben megállapították a németek által megszállt Ukrajna határait. A német kormány közölte, hogy Ukrajnához kilenc kormányzóság tartozik, köztük Tauria kormányzóság is, de Krim nem. Krim német megszállása tehát ellentétben volt a német kormány hivatalos nyilatkozatával. — *359*

[109] A *jelenlegi politikai helyzetről szóló téziseket* Lenin 1918 május 10-én írta s még aznap megtárgyalták az OK(b)P Központi Bizottságának ülésén. A téziseket végleges szerkesztésben 1918 május 13-án hagyta jóvá a Központi Bizottság. E tézisek alapján Lenin a Központi Bizottság megbízásából még aznap előadói beszédet mondott a Moszkva-városi pártkonferencián. A konferencia szótöbbséggel határozatként elfogadta Lenin „Téziseit".

A „Téziseket" Lenin május 14-én az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Moszkvai Szovjet együttes ülésén a külpolitikáról mondott előadói beszédében fejtette ki a legrészletesebben (lásd ebben a kötetben 366—384. old.). A lenini „Téziseket" május 14-én elfogadta az OK(b)P Moszkva-környéki konferenciája és május 15-én az OK(b)P Moszkva-területi konferenciája Leninnek a politikai helyzetről mondott előadói beszéde alapján (lásd ebben a kötetben 385. old.). — *361*

[110] Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Moszkvai Szovjet együttes ülésén mondott külpolitikai elő-

adói beszédéhez Lenin vázlatot állított össze (lásd „Leninszkij Szbornyik". XI. köt. 2. kiad. 1931. 92. old., oroszul). Az ülésen Lenin előadói beszédére a mensevikek és eszerek dühödt támadásokkal válaszoltak. Lenin nem maradhatott ott az ülés végéig, helyette J. M. Szverdlov mondotta a zárszót, s ebben válaszolt a mensevikek és eszerek támadásaira. A tanácskozás nagy szótöbbséggel elfogadta a bolsevikok határozati javaslatát, amely jóváhagyta a Szovjethatalom politikáját. A határozat hangsúlyozta, hogy feltétlenül hatalmas szovjet hadsereget kell szervezni és erősíteni kell a burzsoázia felett gyakorolt diktatúrát. — *366*

[111] 1917 december 22-én (1918 január 4-én) a Szovjet Kormány Finnországot független államnak ismerte el. 1918 február közepén a szocialista Finn Köztársaság forradalmi kormánya azt javasolta a Szovjet Kormánynak, hogy kössenek barátsági szerződést. A szerződés tervezetének kidolgozására megalakítottak egy orosz-finn egyeztető bizottságot. A bizottság által előterjesztett szerződéstervezetet a Népbiztosok Tanácsa több ülésen megtárgyalta. Lenin sok módosítást javasolt a tervezethez (lásd „Leninszkij Szbornyik". XXI. köt. 1933. 241—243. old., oroszul). A forradalmi Finnországgal kötött szerződést 1918 március 10-én hozták nyilvánosságra; a szerződést Lenin, Sztálin, valamint a Finn Szocialista Köztársaság képviselői írták alá. — *382*

[112] *Az OK(b)P Moszkva-területi konferenciája* 1918 május 14-e és 17-e között tanácskozott. A konferencián a politikai helyzetről Lenin tartott előadói beszédet. A „baloldali kommunisták" kifogásolták a párt Központi Bizottságának a külpolitika terén elfoglalt álláspontját. A konferencia 42 szavazattal 9 szavazat ellenében azt a határozatot fogadta el, amelynek alapja a lenini „Tézisek a jelenlegi politikai helyzetről" volt (lásd ebben a kötetben 361—365. old.).—*385*

[113] *A területi, kormányzósági és kerületi Szovjetek pénzügyi osztályai képviselőinek első összoroszországi kongresszusa* Moszkvában ülésezett 1918 május 17-e és 21-e között. A kongresszuson mintegy 230 küldött vett részt. A kongresszus elfogadta Leninnek a jövedelem- és vagyonadó bevezetésére vonatkozó javaslatát, amely azután kifejezésre jutott a Népbiztosok Tanácsának 1918 június 17-i rendeletében: „Az egyenesadók behajtásáról szóló 1917 november 24-i rendelet módosításáról és kiegészítéséről". — *386*

[114] *Az államosított üzemek képviselőinek értekezlete* 1918 május 12-e és 18-a közt ülésezett Moszkvában. Az értekezleten a kohóipari üzemek képviselői vettek részt. Az értekezletet azért hívták össze, hogy megvitassák a nagyüzemek (a szormovói, kolomnai, brjanszki, zlatouszti, belorecki stb. gyárak) államosításával kapcsolatos kérdéseket. Az értekezlet határozatot hozott a kohóipari üzemek államosításáról és utasítást dolgozott ki az államosított vállalatok igazgatására vonatkozóan. Lenin útmutatására az értekezlet ideiglenes tanácsot választott (a Legfőbb Népgazdasági Tanács mellé rendelve) az egyes üzemek képviselőiből az állami kohóipari üzemek egyesítésének előkészítése érdekében. — *391*

[115] A „*brjanszki szabályok*" — a bezsicai Brjanszki Vasgyár (ma „Krasznij Profintern") házirendjének ideiglenes szabályai; 1918 május 9-én adták ki az üzemi bizottság és az üzem igazgatója aláírásával. A szabályok új munkafegyelmet vezettek be az üzemben. 1918 szeptemberében részletesebben kidolgozott szabályokat léptettek érvénybe helyettük. — *391*

[116] „*A petrográdi munkásokhoz intézett távirat vázlata*" belekerült annak a felhívásnak a szövegébe, melyet a Népbiztosok Tanácsa Elnökének és a Közellátásügyi Népbiztosnak nevében a párt Petrográdi Bizottságához intéztek ezzel a javaslattal: „Tegyék közzé a felhívást valamennyi gyárban és üzemben, és intézkedjenek, hogy a munkások haladéktalanul jelentkezzenek a közellátási osztagokba."

A felhívás teljes szövege a „Petrogradszkaja Pravda" 1918 május 22-i, 103. számában jelent meg. — *393*

[117] *A munkaügyi biztosok II. összoroszországi kongresszusa* 1918 májusában ülésezett Moszkvában. A kongresszuson a területi, kormányzósági és járási munkaügyi biztosságok, munkaközvetítők, betegpénztárak, a biztosítópénztárak területi egyesülései, a Szakszervezetek Központi Tanácsa és más szervezetek képviselői vettek részt, összesen mintegy 600 küldött. A kongresszuson a Munkaügyi Népbiztosság jelentését, a munka termelékenységének emeléséről és a munkafegyelem fokozásáról, valamint az ipar helyzetéről szóló előadói beszédet vitatták meg. Lenin a munkatermelékenység emelésének és a munkafegyelem fokozásának kérdéséről mondott beszédet. A kongresszus a munkafegyelemről hozott határozatában kimondta, hogy az egyes

helyeken irodákat hoz létre a munkabér és a munkanormák megállapítására, továbbá elfogadta a munkavédelemről szóló törvényerejű rendeletet. — *403*

[118] *A Szocialista Társadalomtudományi Akadémia megalapításáról szóló rendelettervezetet* Lenin írta, valószínűleg a Népbiztosok Tanácsának 1918 május 25-i ülésén, M. N. Pokrovszkijnak a Szocialista Akadémiáról szóló beszámolójával kapcsolatban. A tervezetet a Népbiztosok Tanácsa elfogadta. A Szocialista Társadalomtudományi Akadémiáról szóló rendeletet, melyet Lenin útmutatásai alapján dolgoztak ki, 1918 június 7-én vizsgálta meg a Népbiztosok Tanácsának ülése. A Népbiztosok Tanácsa jóváhagyta a rendeletet és bizottságot küldött ki az Akadémia alapszabályainak részletes kidolgozására. E bizottság számára Lenin utasításokat állított össze, amelyeket a Népbiztosok Tanácsa szintén elfogadott. — *409*

[119] *A „mai" helyzetről szóló téziseket* az OK(b)P Központi Bizottsága 1918 május 26-án hagyta jóvá. A Népbiztosok Tanácsa a tézisektől vezérelve 1918 május 28-án határozatot hozott a közellátási politikáról és megbízta a Közellátásügyi Népbiztosságot, intézzen kiáltványt a munkásokhoz és parasztokhoz, amelyben felhívja őket, hogy a gabonáért vívandó harc érdekében fegyveres osztagokat szervezzenek. Ezt a kiáltványt, melyet a lenini „Tézisek" alapján állítottak össze, 1918 május 29-én hagyta jóvá a Népbiztosok Tanácsa és 1918 május 31-én hozták nyilvánosságra. — *411*

[120] *A népgazdasági tanácsok első összoroszországi kongresszusa* 1918 május 26-a és június 4-e közt ülésezett. A kongresszuson 104 szavazati és 148 tanácskozási joggal bíró küldött vett részt; a küldöttek óriási többsége (70%-a) bolsevik volt. A kongresszust azért hívták össze, hogy döntsön az akkori legfontosabb kérdésről: milyen módszerekkel szervezzék meg a népgazdaságot a kibontakozó polgárháború viszonyai között. A kongresszuson a „baloldali kommunisták" képviselői, valamint a mensevikek és a jobboldali eszerek felléptek a népgazdaság megszervezésének lenini terve ellen, az igazgatás központosítása ellen. A kongresszus azonban szótöbbséggel a bolsevik határozatokat fogadta el. A kongresszus feltétlenül szükségesnek nyilvánította azt, hogy áttérjenek a további általános államosításra, kiterjesztve az államosítást nemcsak a döntő iparágakra, hanem

a magánkézben levő nagykereskedelmi vállalatokra is. A kongresszus határozatot hozott az államosított vállalatok igazgatásáról, valamint a város és a falu közti árucseréről, elfogadta a Legfőbb Népgazdasági Tanács újjászervezéséről szóló tervezetet és kidolgozta a munkafegyelemért és a munka termelékenységének emeléséért folyó harc rendszabályait. — *414*

[121] *A vasutasokhoz, a hajósokhoz és a vasmunkásokhoz intézett felhívást* Lenin írta a Népbiztosok Tanácsának 1918 május 29-i határozatával kapcsolatban, amely megtiltotta, hogy a különböző szervezetek önállóan szerezzenek be gabonát (lásd „Leninszkij Szbornyik". XVIII. köt. 1931. 103. old., oroszul). Ez a határozat válasz volt a szervezeteknek arra a kérésére, hogy adják meg nekik az önálló gabonabeszerzés jogát. A felhívás más formában, mint „A Népbiztosok Tanácsának rendelete az önálló beszerzés kérdéséről", 1918 júniusában került nyilvánosságra. — *423*

[122] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás-, Paraszt- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetje és a szakszervezetek együttes ülését* 1918 június 4-én tartották a Nagy Színházban. Az ülést J. M. Szverdlov nyitotta meg. Az ülés napirendjén egyetlen kérdés, az éhínség elleni harc kérdése szerepelt. Az előadói beszédet Lenin tartotta. Az ülésen a „baloldali" és a jobboldali eszerek, valamint a mensevikek hevesen támadták a Szovjethatalmat és bírálták közellátási politikáját. A Szovjethatalom ellenségeinek makacskodása ellenére Leninnek az éhínség elleni harcról benyujtott határozati javaslata szolgált az ülés által elfogadott határozat alapjául. — *427*

[123] Lenin a „Bevezetés Borkheim «Az 1806—1807-es évek hurrahazafiainak emlékére» című brosúrájához" c. művet idézi, melyet Engels 1887 december 15-én írt (lásd F. Engels. Über die Gewaltstheorie. Dietz, Berlin 1946. 87—88. old., németül.). — *431*

[124] *„Zsizny"* („Az Élet") — burzsoá-anarchista irányzatú ujság; Moszkvában jelent meg 1918 április 23-tól július 6-ig. Más ellenforradalmi lapokkal együtt betiltották. — *437*

[125] Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság következő rendeleteiről van szó: „A közellátásügyi népbiztos

felruházása rendkívüli teljhatalommal a gabonakészleteket rejtegető és gabonával spekuláló falusi burzsoázia elleni harc érdekében", melyet 1918 május 13-án írtak alá („Rendelet a közellátási diktatúráról"), és „A Közellátásügyi Népbiztosság, valamint a helyi közellátási szervek újjászervezéséről", amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 május 27-én fogadott el. A rendeletek előírták a közellátás központosítását mind a begyűjtés, mind az elosztás, mind pedig a helyi közellátási bizottságok működésének ellenőrzése terén. — *440*

[136] A csehszlovák hadtest ellenforradalmi lázadásáról van szó, amelyet Anglia és Franciaország imperialistái szerveztek a mensevikek és eszerek aktív részvételével.

A csehszlovák hadtestet, amely az első világháború idején fogságba esett hadifoglyokból állt, 1917-ben alakította meg az Ideiglenes Kormány a Németország elleni háború céljából. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a hadtest ellenforradalmi tisztikarát az orosz ellenforradalom és az angol-francia imperializmus a Szovjethatalom elleni harcra használta fel. A lázadás 1918 májusban kezdődött Cseljabinszkban. A csehszlovák hadtest segítségével az ellenforradalomnak sikerült elfoglalni az Urált, a Volgamelléket, majd Szibériát. A csehszlovákok oltalma alatt a mensevikek és eszerek Szamárában fehérgárdista eszer kormányt, Omszkban pedig szibériai fehérgárdista kormányt szerveztek.

1918 októberében a Vörös Hadsereg felszabadította a Volgamelléket. A csehszlovák hadtest ellenforradalmi lázadását véglegesen 1919 végén Kolcsak leverésével egyidőben számolták fel. — *440*

[137] *Leninnek az éhínség elleni harcról mondott előadói beszéddel kapcsolatos határozati javaslata* volt az alapja annak a határozatnak, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet és a szakszervezetek 1918 június 4-i együttes ülése elfogadott. — *453*

[138] *Az internacionalista tanítók összoroszországi kongresszusát* 1918 június 2-a és 6-a között tartották Moszkvában. A kongresszuson 121 szavazati joggal bíró küldött volt jelen. A kongresszus egyesítette a Szovjethatalom mellett álló tanítók forradalmi csoportjait.

Lenin a kongresszus negyedik ülésén mondta el üdvözlő beszédét. — *455*

[129] Sztálin Caricinból 1918 június 9-én és 10-én küldött táviratairól van szó. Sztálin, aki Caricinban tartózkodott, mint Dél-Oroszország közellátási ügyeinek vezetője, a Leninnek küldött táviratokban vázolta a gabonabegyűjtés és a Moszkvába irányuló gabonaszállítás konkrét tervét; Sztálin a terv megvalósításához kérte, hogy bocsássanak a Rendkívüli Területi Közellátási Bizottság rendelkezésére 75 millió rubelt és különböző árukat 35 millió értékben. Sztálin azt is közölte Leninnel, hogy élelmiszerrel megrakott vonatok vesztegelnek az állomáson a vasúti alkalmazottak hanyagsága miatt.

Sztálin táviratai 1942-ben jelentek meg a „Dokumentumok Caricin hős védelméről 1918-ban" c. gyűjteményben, 48—49. old. (oroszul). — *457*

[130] Leninnek „*A közellátási osztagokról*" a moszkvai munkásgyűléseken mondott beszéde megjelent a „Bednota" c. napilapban, melyet az SzK(b)P Központi Bizottsága adott ki 1918-tól 1931-ig. — *458*

[131] *V. Volodarszkijt* a jobboldali eszerek gyilkolták meg 1918 június 20-án, a Petrográdi Szovjet választásának napjaiban. — *461*

[132] *A közellátási osztagok megszervezéséről szóló táviratot* 1918 június 27-én küldték Penzába, a II. kormányzósági szovjetkongresszusnak. — *464*

[133] *A moszkvai szakszervezetek és üzemi bizottságok IV. konferenciája* 1918 június 27-e és július 2-a között tanácskozott. A konferencia fő kérdései a következők voltak: a közellátás kérdése a helyzettel kapcsolatban; az általános katonai kiképzés és a mozgósítás kérdése; a munkafegyelem kérdése és más kérdések. A konferencia a mensevikek és az eszerek erős gáncsoskodása ellenére minden kérdésben a kommunista frakció által javasolt határozatokat fogadta el. Leninnek a helyzetről szóló előadói beszédével kapcsolatban a konferencia alapul fogadta el Lenin határozati javaslatát (lásd ebben a kötetben 503. old.). — *467*

[134] Az ausztriai sztrájkokról van szó, amelyek 1918 januárjában törtek ki a breszti tárgyalásokkal kapcsolatban. A sztrájkolók jelszavaikban követelték, hogy haladéktalanul kössenek általános békét a Szovjet-Oroszország által javasolt

feltételekkel, követelték az általános választójogot, a termékek igazságos elosztását stb. Bécsben, Budapesten és több más városban a sztrájkharc során az oroszországi Októberi Forradalom hatására Munkástanácsokat és Katonaküldött Tanácsokat alakítottak. A mozgalmat elfojtották, a Tanácsokat szétkergették az osztrák szociáldemokraták nyílt árulása és segítsége révén. — *471*

[135] „*Vorwärts*" („Előre") — napilap, a német szociáldemokrácia központi lapja. 1876-tól jelent meg W. Liebknecht szerkesztésében. A lap hasábjain Engels harcolt az opportunizmus mindennemű megnyilvánulása ellen. A kilencvenes évek második felétől, Engels halála után, a „Vorwärts" rendszeresen közölte a német szociáldemokráciában és a II. Internacionáléban uralkodó opportunisták cikkeit. Az imperialista világháború éveiben (1914—1918) a „Vorwärts" szociálsoviniszta álláspontot képviselt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a „Vorwärts" a szovjetellenes propaganda egyik központja lett; megjelent Berlinben 1933-ig.

1946 áprilistól a „Vorwärts" ismét megjelenik Berlinben, a Németországi Szocialista Egységpárt berlini szervezetének kiadásában.

Lenin a „Leleplezett titkos szerződések" c. cikkre gondol, amely a „Vorwärts" 1917 november 28-i, 326. számában jelent meg. — *490*

[136] „*Az előző szónok*" — V. A. Tyihomirov, 1918-ban — a bogorodszki szövetkezeti szövetség elnöke; a Munkásküldöttek Bogorodszki Szovjetjét képviselte a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek IV. konferenciáján. — *493*

[137] Lenin „A francia milliók" c. cikkre gondol, amely 1918 június 28-án jelent meg a csehszlovák kommunista csoport Moszkvában megjelenő lapjában, a „Prukopnik Svobody"-ban („A Szabadság Zászlaja"), és amelyet még aznap közölt a „Pravda" 130. száma és részben az „Izvesztyija VCIK" 132. száma. — *494*

[138] A *Feketetengeri Hajóhadat*, amelyet Szevasztopolból Novorosszijszkba vezényeltek azzal kapcsolatban, hogy a német területrablók megszállták a Krimet, Lenin utasítására Novorosszijszkban 1918 június 18-án elsüllyesztették. Mivel

nem volt rá lehetőség, hogy a hajóhadat megmentsék a német imperialistáktól és mivel nem akarták átadni azt a német parancsnokságnak, mely ultimátumszerűen követelte a hajóhad Szevasztopolba való visszaküldését, a Szovjet Kormány parancsot adott a hajóhad elsüllyesztésére. — *497*

[139] A Petrográdi Szovjet 1918 júniusi választásairól van szó. A mensevikek és eszerek a választások idején ádáz harcot folytattak a bolsevikok ellen, s ebben a harcban demagóg módon ki akarták használni a petrográdi munkások nehéz közellátási helyzetét. A mensevikek és az eszerek szovjetellenes agitációja és ellenforradalmi akciói ellenére a választáson a szavazatok többségét a kommunisták kapták. A Szovjet első ülésén 1918 június 27-én részt vett 405 bolsevik, 75 „baloldali" eszer, 59 mensevik és jobboldali eszer és 43 pártonkívüli. — *501*

[140] F. Engels. Über die Gewaltstheorie. Dietz, Berlin 1946. 87—88. old. (németül). — *507*

[141] *Az V. Összoroszországi Szovjetkongresszust* 1918 július 4-én nyitották meg. A kongresszuson 1 164 küldött vett részt, közülük 773 bolsevik, 353 „baloldali" eszer, 17 maximalista, 4 anarchista, 4 internacionalista szociáldemokrata, 1 jobboldali eszer stb. A kongresszus napirendje a következő volt: az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának beszámolói; a közellátási kérdés; a szocialista Vörös Hadsereg megszervezése; az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság Alkotmánya; az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság választása.

A Népbiztosok Tanácsának működéséről szóló beszámolót Lenin, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság működéséről szóló beszámolót J. M. Szverdlov tartotta. A „baloldali" eszerek a kongresszuson élesen ellenséges álláspontot foglaltak el a bolsevikok valamennyi javaslatával szemben. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa működéséről szóló beszámoló alapján a kongresszus határozatot fogadott el, amelyben jóváhagyta a Szovjethatalom kül- és belpolitikáját, különösen a kormánynak a közellátás terén és a falusi szegénység megszervezése terén foganatosított rendszabályait.

A kongresszus munkája július 6-án félbeszakadt a „baloldali" eszerek ellenforradalmi lázadása miatt. Július 9-én a kongresszus újra megkezdte a munkát, megvitatta a közellátás kérdéséről és a Vörös Hadsereg megalakításáról szóló előadói beszédeket. A kongresszus jóváhagyta a Szovjet Alkotmány tervezetét és átadta azt az újonnan választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének, hogy dolgozza ki véglegesen és hozza nyilvánosságra. 1918 július 10-én a kongresszus befejezte munkáját. — *517*

142 *„Az előző szónok"* — M. Szpiridonova, a „baloldali" eszerek kongresszusi képviselője; az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság parasztszekciójának tevékenységéről tartott korreferátumot, amely a bolsevikok ellen irányult. — *519*

143 *„Golosz Trudovovo Kresztyansztva"* („A Dolgozó Parasztság Hangja") — napilap; Petrográdban jelent meg 1917 november végétől, mint a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetje Végrehajtó Bizottságának lapja (a lap címe december 9-ig (22-ig) „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Kresztyanszkovo Szjezda" — „Az Összoroszországi Parasztkongresszus Hírei") volt; 1918 január 20-tól (február 2-től) — az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság parasztszekciójának a lapja. 1918 július 10-ig a lap vezetése a „baloldali" eszerek kezében volt.

1918 november 6-tól a „Golosz Trudovovo Kresztyansztva" a Földművelésügyi Népbiztosság lapja lett; 1919 május 31-ig jelent meg. — *524*

144 *Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Szovjet Alkotmánytervezetét (Alaptörvényét)* egy külön bizottság dolgozta ki, melynek élén Sztálin és J. M. Szverdlov állt, s melyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 április 1-én alakított. A bizottság munkájának alapjául Lenin munkája: „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása", valamint az „Oroszországi Köztársaság föderációs intézményeiről" szóló határozat szolgált (tervezetét Sztálin írta), amelyet a III. Összoroszországi Szovjetkongresszus fogadott el Sztálin elvtárs előadói beszéde alapján. „Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Alkotmányának alapelveit", amelyeket Sztálin elvtárs állított össze (lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 83—84. old.), az Összoroszországi Központi Végrehajtó

Bizottság albizottságának ülésén 1918 április 19-én vitatták meg és fogadták el. 1918 július 3-án az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság albizottságának tervezetét a párt Központi Bizottságának albizottsága Lenin elnökletével megvizsgálta. A Központi Bizottság albizottsága által jóváhagyott Alkotmánytervezetet beterjesztették az V. Összoroszországi Szovjetkongresszusnak és a kongresszus egyhangúlag elfogadta. Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Alkotmányát 1918 július 19-én hozták nyilvánosságra, mint Alaptörvényt, amely kihirdetése napján lépett érvénybe. — *527*

[148] *A szegényparaszt bizottságok* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 június 11-i rendelete („A szegényparasztság megszervezéséről és gabonával, közszükségleti cikkekkel és mezőgazdasági szerszámokkal való ellátásáról" szóló rendelet) alapján alakultak meg. A rendelet a következőkben állapította meg a szegényparaszt bizottságok hatáskörét: a gabona, a közszükségleti cikkek és a mezőgazdasági szerszámok elosztása; segítségnyujtás a helyi közellátási szerveknek a kulákok és gazdagok gabonafeleslegeinek elkobzásában. A rendelet különböző kedvezményeket állapított meg a szegényparasztság számára a gabona és a mezőgazdasági szerszámok elosztásában.

A szegényparaszt bizottságok a proletárdiktatúra falusi támaszpontjai voltak. Óriási szerepük volt a kulákság elleni harcban, az elkobzott földek újraelosztásában, a munkásközpontok és a Vörös Hadsereg élelemmel való ellátásában.

A szegényparaszt bizottságok megszervezése újabb, további szakasz volt a szocialista forradalom kibontakozásában a falun. A szegényparaszt bizottságok hozzájárultak a Szovjethatalom megszilárdulásához a falun és óriási politikai jelentőségük volt a középparasztnak a Szovjethatalom oldalára való állításában.

A VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus határozata alapján (1918 november) a szegényparaszt bizottságok, miután teljesítették feladataikat, egyesültek a falusi Szovjetekkel. — *534*

[149] *„A nemzetközi kapcsolatok helyreállításának bizottságát"* a zimmerwaldi nemzetközi szocialista konferencia (1915 szeptember) francia képviselői alakították Párizsban 1916 januárban. A bizottság propagandát folytatott az imperialista háború ellen, kiadott számos brosúrát és röplapot,

amelyek leleplezték az imperialisták hódító céljait és azt, hogy a szociálsoviniszták elárulják a munkásosztály érdekeit. A bizottság az oroszországi Nagy Októberi Szocialista forradalomnak és a francia munkásmozgalom erősödésének hatására a forradalmi internacionalista elemek központja lett. A bizottság 1920-ban belépett a Franciaországi Kommunista Pártba, amely akkor alakult meg.

A felhívás, amelyről Lenin beszél, a „Pravda" 1918 június 29-i (16-i), 131. számában jelent meg. — *541*

[147] A Népbiztosok Tanácsának rendeletét a bánya-, a kohó- és fémfeldolgozó, a textil-, az elektrotechnikai, a fafeldolgozó ipar és más iparágak legnagyobb üzemeinek államosításáról 1918 június 28-án fogadták el és 1918 június 30-án hozták nyilvánosságra. — *545*

[148] *Az üzemi bizottságok Moszkva-kormányzósági konferenciáját* 1918 július 23—24-én tartották. A konferencián 500 küldött vett részt, több mint 700 000 szervezett munkás képviseletében. Leninnek a helyzet kérdésével foglalkozó felszólalása után a konferencia elfogadta azt a határozatot, amelyet Lenin előadói beszéde alapján Moszkva üzemi bizottságainak és szakszervezeteinek IV. konferenciája (1918 június 27—július 2) már előbb elfogadott. — *560*

[149] „*Workers' Dreadnought*" („A Munkások Páncéloshajója") — az angliai Szocialista Munkásszövetség lapja; Londonban adták ki 1914 márciusától 1924 júniusáig. — *561*

[150] Nem sikerült megállapítani, hogy melyik taskenti táviratról van szó. — *565*

[151] *A jaroszlavli fehérgárdista felkelés* 1918 július 6-án kezdődött. A felkelést a „Haza és szabadság védelmének szövetsége" nevű ellenforradalmi csoport szervezte, amelynek vezetője a jobboldali eszer B. Szavinkov volt. A jaroszlavli lázadást, éppúgy mint Szovjet-Oroszországban a többi ellenforradalmi lázadást is, abban az időben az angol-francia imperialisták készítették elő a mensevikek és eszerek aktív közreműködésével. A lázadások szervezése az oroszországi angol-francia intervenció általános tervének része volt. Lockhart, a moszkvai angol misszió vezetője és Noulens francia nagykövet volt az 1918-ban Szovjet-Oroszországban lezajlott ellenforradalmi lázadások legfőbb ösztönzője és

szervezője, ők pénzelték és látták el fegyverrel a lázadókat. A jaroszlavli fehérgárdisták élén Szavinkovval együtt a cári hadsereg volt ezredese, A. Perhurov állt, aki közvetlenül Noulenstől kapott pénzt a felkelés szervezésére.

A jaroszlavli felkelést 1918 július 21-én a Vörös Hadsereg csapatai elfojtották. — *565*

[152] Annak a zinovjevista csoportosulásnak pártellenes, bomlasztó magatartásáról van szó, amely szembeszegült a lenini politikával és a petrográdi szervezetekben államellenes irányzatokat terjesztett. — *570*

V. I. LENIN

ÉLETÉNEK ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK DÁTUMAI

(1918 február—július)

1918

Február 21. Lenin „A forradalmi frázisról" c. cikke megjelenik a „Pravda" 31. számában.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják azt a kérdést, hogyan használják fel Anglia, Franciaország és más országok katonai-technikai segítségét a német támadás ellen.

Lenin megírja a Népbiztosok Tanácsának „Veszélyben a szocialista haza!" c. dekrétumtervezetét.

Február 22. Lenin megírja „A rühességről" c. cikket, amely még aznap megjelenik a „Pravda" 33. számában (esti kiadás).

Lenin közvetlen vonalon értesíti a moszkvai posta- és távíróügyi biztost a németek támadásáról.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Petrográd kiürítésének megszervezésére alakítandó rendkívüli bizottság kinevezésének kérdését és több más kérdést.

Február 23. Lenin részt vesz a párt Központi Bizottságának ülésén, Sztálinnal együtt a német kormány békejavaslatainak azonnali elfogadására és a forradalmi háború előkészítésére szavaz.

Lenin „Béke vagy háború?" c. cikke megjelenik a „Pravda" 34. számában (esti kiadás).

Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik és „baloldali" eszer frakciójának együttes ülésén beszédet mond a német békefeltételek elfogadásának szükségességéről.

Lenin táviratilag utasítja a Doni Front parancsnokságát, hogy haladéktalanul foglalja el Rosztovot.

Február 23-ról 24-re virradó éjjel. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén előadói beszédet mond a német békefeltételekről.

Február 24. A „Pravda" 34. számában megjelennek Lenin „A szerencsétlen béke kérdésének történetéhez" és a „Tézisek az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről" c. munkái.

Lenin részt vesz az OSzD(b)MP Központi Bizottságának ülésén; javaslatot tesz a Bresztbe küldendő békeküldöttség összetételére. A Központi Bizottság elfogadja Lenin javaslatát.

Elkészül a „Feljegyzés a béke aláírásának szükségességéről".

Lenin J. M. Szverdlovval együtt megírja az OSzD(b)MP Központi Bizottsága Szervező Irodájának a párttagokhoz intézett felhívását: „Az OSzD(b)MP Központi Bizottságának álláspontja az annexiós különbéke kérdésében".

Február 24-ről 25-re virradó éjjel. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják azt a kérdést, hogy miképpen alakul a Szovjet Köztársaság helyzete azzal kapcsolatban, hogy a németek elfoglalták Pszkovot.

Február 25. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az OSzFSzK és a Finn Szocialista Köztársaság közötti szerződés kérdését. Lenin határozati javaslatot ír és módosításokat javasol a szerződéstervezethez.

Lenin „Nehéz, de szükséges lecke" c. cikke megjelenik a „Pravda" 35. számában (esti kiadás).

Február 26. Lenin megírja a Népbiztosok Tanácsának határozattervezetét a kormánynak Petrográdból Moszkvába való evakuálásáról.

Február 27. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az Oroszországi Köztársaság és a Finn Köztársaság közötti kereskedelmi szerződés kérdését (megírja a határozati javaslatot).

Lenin a Népbiztosok Tanácsának megbízásából utasítást ír az orosz-finn egyeztető bizottság számára: biztosítsa mindkét köztársaság állampolgárai számára — a finnek számára az OSzFSzK-ban, a szovjet állampolgárok számára Finnországban — a politikai jogok szabad gyakorlását.

Február 28. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését; a Népbiztosok Tanácsa meghatalmazza Lenint és Sztálint, hogy írják alá az Oroszországi Köztársaságnak a Finn Köztársasággal kötött szerződését.

Lenin „Különös és szörnyűséges" c. cikkének eleje megjelenik a „Pravda" 37. számában.

Március 1. Lenin „Különös és szörnyűséges" c. cikkének vége és „A gyakorlat talaján" c. cikke megjelenik a „Pravda" 38. számában.

Március 2. Lenin megírja azt a parancstervezetet, amelyben utasít minden Szovjetet, hogy készülje-

nek fel a védelemre a németekkel folytatott béketárgyalások esetleges megszakadása miatt.

Március 4. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a víziközlekedés igazgatásának megszervezése (Lenin megírja a rendelettervezetet); az állami ellenőrzés; a kormányintézmények evakuálása.

Március 5. Lenin megírja „Komoly tanulság és komoly felelősség" c. cikkét.

Március 6—8. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt hetedik kongresszusa. Lenint beválasztják a kongresszus elnökségébe. Lenin vezeti a kongresszus munkáját.

Március 7. Lenin a kongresszus második ülésén felolvassa a Központi Bizottság politikai beszámolóját (előadói beszéd a háborúról és a békéről).

Március 8. Lenin a kongresszus negyedik ülésén zárszót mond a háborúról és a békéről szóló előadói beszédhez. A kongresszus jóváhagyja a Központi Bizottság beszámolóját; a kongresszus elfogadja Lenin határozati javaslatát a háborúról és a békéről.

Lenin a kongresszus ötödik ülésén előadói beszédet mond a párt programjának felülvizsgálásáról és a párt nevének megváltoztatásáról. A kongresszus elfogadja Lenin határozati javaslatát, melynek értelmében a pártot Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártnak nevezik el; Lenint és Sztálint beválasztják a pártprogram felülvizsgálására alakított bizottságba.

Lenint és Sztálint a kongresszus ötödik ülésén az OK(b)P Központi Bizottságának tagjává választják.

Legkorábban március 8. Lenin összeállítja „A «béke vagy háború» kérdésére küldött válaszok összesítését" azoknak a táviratoknak alapján, amelyeket a Népbiztosok Tanácsa és a Központi Végrehajtó Bizottság kapott válaszképpen a helyi Szovjeteknek 1918 február 25-én szétküldött körkérdésre.

Március 9. „A programtervezet vázlatos fogalmazványa", amelyet Lenin írt, megjelenik a „Kommunyiszt" 5. számában.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a petrográdi ipar evakuálásának és az olajtelepek államosításának kérdését vitatják meg.

Március 10—11. Lenin Sztálinnal és a kormány több más tagjával együtt Petrográdból Moszkvába utazik.

Március 11. Lenin megírja „Napjaink legfontosabb feladata" c. cikkét.

Március 12. Lenin a Moszkvai Szovjet ülésén és az Alekszej lovardában rendezett gyűlésen beszédet mond a helyzetről.

Március 13. Lenin a IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus bolsevik frakciójának ülésén beszédet mond a Németországgal való béke ratifikálásának szükségességéről.

Március 14. Lenin beszédet mond a Németország, Ausztria, Magyarország, Lengyelország, Csehország és más országok internacionalista szociáldemokratáinak konferenciáján (a konferenciát Moszkvában tartották).

Március 14—16. A IV., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus. Lenint beválasztják az elnökségbe; Lenin vezeti a kongresszus munkáját.

Március 14. A IV., Rendkívüli Szovjetkongresszus elfogadja azt a határozati javaslatot, amelyet Lenin írt Wilsonnak, az Egyesült Államok

elnökének a kongresszushoz intézett felhívásával kapcsolatban.

Lenin a IV., Rendkívüli Szovjetkongresszuson előadói beszédet mond a békeszerződés ratifikálásáról.

Március 15. Lenin a IV., Rendkívüli Szovjetkongresszuson zárszót mond a békeszerződés ratifikálásáról szóló előadói beszédhez; a kongresszus elfogadja azt a határozati javaslatot, amelyet ezzel a kérdéssel kapcsolatban Lenin írt.

Március 18. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a kormányból kilépő „baloldali" eszerek és „baloldali kommunisták" pótlása; a moszkvai burzsoá sajtó betiltása; Lenin javaslatot terjeszt be a vasutak igazgatásának központosításáról.

Március 19. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a Legfőbb Katonai Tanács megszervezésének kérdését és más kérdéseket vitatnak meg.

Március 23. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a biztosítás minden fajtájának állami ellenőrzés alá vétele (Lenin megjegyzéseket ír a rendelettervezethez), a vasutak igazgatásának központosítása (Lenin felszólal a rendelet védelmében). A Népbiztosok Tanácsa bizottságot alakít annak a kérdésnek eldöntésére, hogy építsenek-e keskenyvágányú vasutat Moszkva gabonaellátásának biztosítására. A bizottság elnöke Lenin.

Március 24. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsa által március 23-án alakított bizottság ülését, amelyen a gyapottermelés programjának, a turkesztáni öntözési munkálatoknak a kérdését és más kérdéseket vitatnak meg.

Március 25. Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági

Tanács elnökségének ülésén, amelyen a szövetkezetek kérdését vitatják meg.

Március 26. Lenin a Moszkvai Szovjet bolsevik frakciójának ülésén előadói beszédet mond a szervezeti kérdésről a helyzettel kapcsolatban.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a Legfőbb Népgazdasági Tanács osztályai által eszközölt kiadások ellenőrzése (megírja a kérdéssel kapcsolatos rendelettervezetet), a víziközlekedés helyzete (megírja a kérdéssel kapcsolatos rendelettervezetet), a faluval folytatott árucsere.

Március 27. Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági Tanács elnökségének ülésén; felszólal a munkakötelezettség és munkafegyelem kérdésével kapcsolatos vitában.

Március 28. Lenin gyorsírónak diktálja „A Szovjethatalom soronlevő feladatai" c. cikk első fogalmazványát.

Március 29. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Balti Hajóhad vezetéséről szóló ideiglenes rendelet tervezetét.

Március 30. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a forradalmi törvényszékek kérdését; Lenin módosításokat javasol a rendelettervezethez és megírja a Népbiztosok Tanácsának határozattervezetét.

Március. Lenin és Sztálin közvetlen vonalon beszélnek a Murmanszki Szovjet elnökével, aki Trockij utasítására áruló módon egyezményt kötött az Antant murmanszki képviselőivel.

Lenin előszót ír „Az ár ellen" c. gyüjteményhez.

Március—április. Lenin megírja a bankpolitikáról szóló téziseket.

Április 1. Lenin aláírja a Népbiztosok Tanácsának a Legfőbb Katonai Tanács megalakításáról hozott határozatát, amely e Tanács feladatává tette meg az állam védelmének irányítását és a fegyveres erők megszervezését.

Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági Tanács elnökségének a munkafegyelem kérdésével foglalkozó ülésén.

Április 2. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják azt a Sztálin által felvetett kérdést, hogy a Harkov elleni német támadás miatt kezdjenek béketárgyalásokat az Ukrán Rádával.

Április 3. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a következő kérdéseket: az Ukrán Szovjet Köztársaság kikiáltása; a szikratávíró; a hajóhad biztonságba helyezése a németek támadása esetén.

Április 5. Lenin a vlagyivosztoki japán partraszállással kapcsolatban táviratot küld a Szibériai Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottságának, hogy készüljön fel a védelemre.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a biztosok vidéki hivatalos kiküldetésének módozatait (Lenin módosításokat és kiegészítéseket javasol a rendelettervezethez).

Április 6. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a hadifogoly-ügyeket intéző bizottság kinevezése (megírja a rendelettervezetet), a posta és távíró igazgatásának központosítása.

Április 7. Lenin beszédet mond az Alekszej lovardában tartott gyűlésen.

Lenin Sztálinnal együtt táviratot küld a Vlagyivosztoki Szovjetnek, amelyben figyelmezteti, hogy a japán imperialisták támadása elkerülhetetlen és hogy gyorsan és komolyan fel kell készülnie a védelemre.

Április 8. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a hadsereg megszervezése; az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság állami zászlója.

Április 9 és 10. Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén felszólal a szövetkezet kérdésében, módosításokat javasol a fogyasztási szövetkezeti szervezetekről szóló dekrétumtervezethez.

Április 11. Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági Tanács ülésén, amelyen a Szakszervezetek Központi Tanácsa, a Vasmunkás Szakszervezet Központi Tanácsa képviselőinek részvételével megvitatják a kohóipar államosításának kérdését.

Április 12. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: pénzkiutalás a munkanélküliség elleni harc céljaira; az állami ellenőrzés; a Tudományos Akadémiának arra vonatkozó javaslata, hogy hozzákezd Oroszország természeti kincseinek felkutatásához és felméréséhez.

Április 13. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen Murman védelmének kérdését és más kérdéseket vitatnak meg.

Április 14. A „Pravda" 72. számában megjelenik a Népbiztosok Tanácsának Lenin és Sztálin által aláírt rendelete arról, hogy a terekről és utcákról el kell távolítani a cárok és szolgáik tiszteletére állított emlékműveket és széleskörű pályázatot kell kiírni a Nagy Októberi Szocialista Forradalom emlékműveinek tervezésére.

Április 15. Lenin levélben meghívja az Igazságügyi Népbiztosság testületének valamennyi tagját a törvényerejű rendeletek és rendeletek gyűjteményének kiadásával, és a burzsoáziával és sikkasztókkal szemben kíméletlenebb, gyorsabb bíróság megszervezésével kapcsolatos problémák megbeszélésére.

Április 16. Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén szerkeszti, kiegészíti és aláírja a Népbiztosok Tanácsának rendeletét a Szovjet Köztársaság posta- és távíróügyi igazgatóságának megszervezéséről.

Április 16 vagy 17. Lenin fogadja az oroszországi cukoripari dolgozók kongresszusának küldöttségét; beszélget a küldöttséggel a cukorgyárak helyreállítását célzó intézkedésekről.

Április 17. Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén aláírja azt a parancsot, amelyet Kurszk, Orel és más kormányzóságok Szovjetjeinek küldtek arra vonatkozólag, hogy fegyverezzék le a szovjet területre lépő ukrán és német csapatokat; határozattervezetet ír a parasztoknak a cukorrépa vetéséhez nyujtandó pénzügyi támogatásról.

Április 18. Lenin beszédet mond a pénzügyi kérdésről az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a részvények, kötvények és egyéb kamatozó értékpapírok regisztrálása (módosításokat és kiegészítéseket javasol a rendelettervezethez), részvénytársaságok alapításának betiltása.

Április 19. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az Összoroszországi Kiürítési Bizottság megalakítása (módosításokat javasol a hatá-

rozattervezethez), pénzkiutalás a szénbányászat számára és más kérdések.

Április 20. Lenin táviratilag érdeklődik a Szimbirszki Szovjet elnökétől a csuvas női és férfi tanítóképzők elnökei megválasztásának körülményei és feltételei iránt; közli, hogy érdekli I. J. Jakovlev tanfelügyelő sorsa, aki 50 évig munkálkodott a csuvas nép nemzeti fejlődése érdekében.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén módosításokat javasol a tőzegbizottság megszervezéséről szóló rendelettervezethez. A tervezetet Lenin módosításaival jóváhagyják.

Április 22. Lenin Sztálinnal együtt aláírja a Népbiztosok Tanácsának a külkereskedelem államosításáról szóló rendeletét.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják azt a kérdést, hogy Moszkva és Petrográd iparát a volhovi és imatrai vízierőművek felépítése útján villamosítani kell. Lenin jegyzeteket készít.

Lenin megírja és Sztálinnal együtt aláírja a Turkesztán határterület Szovjetjei kongresszusának küldött üdvözlő táviratot.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják azt a Sztálin által beterjesztett kérdést, hogyan szervezzék meg Harkov kormányzóság keleti határainak védelmét a németek és hajdamákok támadása ellen.

Április 22 vagy 23. Lenin a munkásnők moszkvai városi konferenciáján beszédet mond a Szovjet Köztársaság helyzetéről.

Április 23. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a mezőgazdaság munkaeszközökkel és fémcikkekkel való el-

látásának kérdését (kiegészítést ír a rendelettervezethez).

Lenin a Moszkvai Szovjetben beszédet mond a helyzetről.

Április 24. Lenin fogadja a caricini fegyvergyár munkásainak küldöttségét, amely a munkások nevében kéri, hogy a gyárat vegyék állami kezelésbe; Lenin a munkásokkal való beszélgetés alatt feljegyzéseket készít a gyár szükségleteiről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a hadifoglyok kérdését; az örökösödés megszüntetésének kérdését és a mezőgazdaság munkaeszközökkel és fémcikkekkel való ellátásáról szóló rendelet módosításait vitatják meg.

Április 26. Lenin részt vesz a párt Központi Bizottságának ülésén, beterjeszti a Szovjethatalom soronlevő feladatairól szóló téziseket. A Központi Bizottság jóváhagyja a téziseket és megbízza Lenint, hogy tartson előadói beszédet erről a kérdésről az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságban.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a munkanélküliek segélyezésének, a levéltárak és könyvtárak Központi Igazgatósága megszervezésének és a hadirokkantak segélyezésének kérdését.

Április 27. Lenin részt vesz annak a Sztálin vezette küldöttségnek az ülésén, amelyet az Ukrán Népköztársasággal való béketárgyalások lebonyolítására jelöltek ki.

Lenin meghatalmazza Sztálint, hogy béketárgyalásokat folytasson az Ukrán Népköztársasággal.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Szvir és Volhov folyón

építendő vízierőművek és a vasútépítés kérdését.

Április 28. Lenin „A Szovjethatalom soronlevő feladatai" c. cikke megjelenik a „Pravda" 83. és az „Izvesztyija VCIK" 85. számában.

Április 29. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén előadói beszédet és zárszót mond a Szovjethatalom soronlevő feladatainak kérdéséről.

Április 30. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Németország által megszállt területeken maradt kormányintézmények helyzetének kérdését, az ajándékozásról szóló rendelettervezetet és a flotta megszervezésének és újjáalakításának kérdését.

Április. Lenin megírja „A gazdasági politika és különösen a bankpolitika alaptételeit".

Lenin részt vesz a bankpolitika téziseinek megvitatásában a Pénzügyi Népbiztosság és az Állami Bank vezetőivel folytatott tanácskozáson.

Lenin megírja „A tudományos-technikai munkák tervének vázlatát".

Május 1. Lenin beszédet mond a Vörös Téren rendezett májuselsejei gyűlésen, valamint a lett lövészeknek és a Kreml dolgozóinak gyűlésén; jelen van a Hodinka-mezőn rendezett katonai díszszemlén.

A Szuscsevszko-Marinszkij kerület felvonulóinak oszlopából, amely követi Lenin autóját Moszkván keresztül, munkások válnak ki, feltartóztatják az autót, Lenint vállra emelik, és Lenin rövid beszédet mond a májuselsejei nemzetközi ünnep jelentőségéről.

Május 2. Lenin aláírja azt a levelet, amelyet Kurszkba küldtek Sztálinnak, a békeküldöttség elnöké-

nek azzal az utasítással, hogy csapataink ne menjenek át ukrán területre, a mi területünkre lépő hajdamák csapatokat pedig fegyverezzék le.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a cukoripar államosításának kérdését — módosításokat javasol a rendelettervezethez.

Május 3. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Szvir folyónál végzett munkálatok finanszírozásának és az északi kerületben folyó tőzegkitermelésnek a kérdését és más kérdéseket.

Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Lenin által írt határozattervezetét — „Hat tézis a Szovjethatalom soronlevő feladatairól" — a párt Központi Bizottsága jóváhagyja.

Május 4. Lenin levelet ír az OK(b)P Központi Bizottságába, amelyben követeli, vitassák meg azoknak a bíráknak a pártból való kizárását, akik túlságosan enyhe ítéletet hoztak egy megvesztegetési ügyben.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Forradalmi Törvényszéknek a megvesztegetési ügyben hozott ítéletét, a katonai körzetek megalakításának kérdését és más kérdéseket.

Május 5. Lenin megírja „A «baloldali» gyerekességről és a kispolgáriasságról" c. cikket.

Lenin aláírja a német—ukrán fronton megkötött fegyverszünetről szóló táviratot, amelyet Sztálin írt, és amelyet azután elküldtek Voronyezsbe, a másolatokat pedig Rosztovba — G. K. Ordzsonikidzének — és Brjanszkba.

Május 6. Lenin részt vesz a párt Központi Bizottságának ülésén, amelyen a Szovjet Köztársaság

nemzetközi helyzetének kérdését vitatják meg; határozattervezetet ír a nemzetközi helyzetről.

Lenin táviratot ír a kurszki békeküldöttségnek arról az államcsínyről, amelyet Ukrajnában Szkoropadszkij végrehajtott a német csapatok segítségével, és arról, hogy a németek bevették Don melletti Rosztovot. A táviratot Sztálin módosításaival és aláírásával küldik el.

Május 8. Lenin Sztálinnal együtt aláírja azt a táviratot, amelyben utasítja a Kurszkban tartózkodó békeküldöttséget, hogy folytasson tárgyalásokat az ukrán hetman kormánnyal a hadműveletek beszüntetéséről.

Lenin utasítja G. V. Csicserin külügyi népbiztost, hogy indítson Kievbe küldöttséget, s ezt a küldöttséget bízza meg, hogy folytasson tárgyalásokat az ukrán hetman kormánnyal a hadműveletek beszüntetéséről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a közellátási helyzet kérdését (megírja a közellátási diktatúráról szóló rendelet alaptételeit), a korrupció kérdését (módosításokat javasol a rendelettervezethez), valamint a hadiállapot elrendelését a Kubanyban a hajdamákok és a németek támadásával kapcsolatban.

Legkésőbb május 8. Lenin utasítja az Igazságügyi Népbiztosságot, hogy terjesszen be a Népbiztosok Tanácsa elé törvénytervezetet a korrupció elleni büntetőszankciókról.

Május 9. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a közellátási diktatúra kérdését, az állami létesítmények bizottságának kérdését (módosításokat javasol mindkét rendelettervezethez), továbbá azt a javaslatot, hogy mozgósítani kell a munkásokat a szegényparasztság megsegítésére a kulákok elleni harcban (megírja a határozattervezetet).

Lenin aláírja azt a körtáviratot, amelyet a kormányzósági Szovjetekhez és a kormányzósági közellátási biztosoknak küldtek arról, hogy Petrográd élelmezési helyzete katasztrofális és hogy azonnal meg kell segíteni.

Lenin részt vesz az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén, amelyen megvitatják és jóváhagyják a Népbiztosok Tanácsa által beterjesztett rendeletet a közellátási diktatúráról.

Május 10. Lenin a Putyilov-gyár munkásaival folytatott beszélgetésében kitűzi azt a feladatot, hogy válogassanak ki mintegy 20 000 főnyi megbízható munkáshadsereget a falusi burzsoázia és a korrupció elleni harcra.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a hadifogoly-bizottság munkájának és a szibériai gazdaság rendbehozására és fejlesztésére irányuló intézkedéseknek a kérdését és egyéb kérdéseket.

Lenin jóváhagyja és aláírja a Népbiztosok Tanácsának határozatát, amelynek értelmében 100 000 rubel egyszeri segélyt adnak magvak és mezőgazdasági szerszámok vásárlására Rizovatov (Nyizsnyij-Novgorod kormányzóság) tűzkárosult szegényparasztjai számára.

Május 11. Lenin tiltakozik a német kormánynál a Krim megszállása ellen.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a szibériai népgazdaság megszervezésének, a moszkvai szakmai összeírásnak a kérdését és egyéb kérdéseket.

Lenin aláírja a Népbiztosok Tanácsának a szudzsai kőszénbányák (Szibéria), a szpasszki rézöntöde, a bijszki bőrgyár, valamint más nyersanyag- és feldolgozóipari üzemek államosításáról szóló rendeletét.

A „Pravda" 90. számában közli, hogy megjelent Lenin „Állam és forradalom" és „Újabb adatok a mezőgazdasági kapitalizmus fejlődéstörvényeiről" c. könyve.

Május 13. Lenin részt vesz a párt Központi Bizottságának ülésén, amelyen jóváhagyják a Lenin által írt „Téziseket a jelenlegi politikai helyzetről".

Lenin a moszkvai városi pártkonferencián előadói beszédet mond a politikai helyzetről.

Május 14. Lenin előszót ír „Marx Károly" c. brosúrájához.

Lenin előadói beszédet mond a külpolitikáról az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Moszkvai Szovjet együttes ülésén.

Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Moszkvai Szovjet bolsevik frakciójának tanácskozásán előadói beszédet mond a kül- és a belpolitikáról.

Május 15. Lenin a Moszkva-területi pártkonferencián előadói beszédet mond a helyzetről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a külföldi betéttulajdonosokkal rendelkező orosz bankok államosítását, valamint azt a lehetőséget, hogy a Szovjet Kormány szerződéseket kössön azoknak az országoknak a tőkéseivel, amelyek nem ismerik el a Szovjethatalmat és egyéb kérdéseket.

Május 16. Lenin utasítja a Legfőbb Katonai Tanácsot, hogy küldjön parlamentereket a Délkeleti (Doni) Frontra a fegyverszünet megkötése és a demarkációs vonal megállapítása végett.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, melyen megvitatják az olajipar igazgatásának kérdését és egyéb kérdéseket.

Május 17. Lenin aláírja a Népbiztosok Tanácsának a turkesztáni öntözési munkálatok megszervezéséről szóló rendeletét.

Lenin előszót ír „Napjaink legfontosabb feladata" c. brosúrájához.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a munkafelügyelet, a vikszai bányakerületnek nyujtandó sürgős kölcsön és az olajipari főbizottság megalakítása kérdését.

Május 18. Lenin a Szovjetek pénzügyi osztályai által kiküldött képviselők összoroszországi kongresszusának ülésén előadói beszédet mond a pénzügyi politika feladatairól.

Lenin fogadja a legnagyobb vasgyárak konferenciáján megválasztott munkásküldöttség képviselőit, levelet ír a konferenciának az államosítás előkészítéséről és végrehajtásáról, valamint az üzemek munkájának megszervezéséről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a szovjetellenőrzés, a szénelosztás kérdését és egyéb kérdéseket.

Május 20. Lenin részt vesz az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén, amelyen megvitatják J. M. Szverdlov előadói beszédét a falusi Szovjetek feladatairól.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a következő kérdéseket: a hadifoglyok eltartásának és kicserélésének feltételeiről szóló egyezmény Ausztriával, Bulgáriával és Törökországgal; a vasutak szerepe a fűtőanyag beszerzésében stb.

Május 21. Lenin szerkeszti, módosítja és kiegészíti annak a kiáltványnak a tervezetét, amelyet a Népbiztosok Tanácsának Elnöke nevében intéztek

a petrográdi munkásokhoz a közellátási osztagokba való jelentkezésre vonatkozólag.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a szén és a koksz elosztásának, az agrártudományi intézet megalapításának és a gépkocsiállománynak a kérdését.

Május 22. Lenin levelet ír a petrográdi munkásoknak „Az éhínségről".

Lenin a munkaügyi biztosok II. összoroszországi kongresszusán beszédet mond a munkafegyelemről és a munka termelékenységének emeléséről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a rendkívüli forradalmi törvényszék (Lenin módosításokat javasol a rendelettervezethez), valamint a 100 millió rubeles kiutalás és 10 000 pud gabona Bakuba irányítása az olajszállítás biztosítása érdekében.

Május 23. Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági Tanács elnökségének a népgazdasági tanácsok I. összoroszországi kongresszusa összehívása kérdésével foglalkozó ülésén; javaslatot terjeszt be az államosított üzemek vezetésének rendjére vonatkozólag.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a népbiztosságok irodáiban uralkodó bürokratizmussal kapcsolatos panaszok kérdését.

Május 24. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a fűtőanyag kérdését; rendelettervezetet ír a fűtőanyagtermelés növelését és a fűtőanyaggal való takarékosságot célzó rendszabályok kidolgozására vonatkozólag.

Május 25. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését,

amelyen megvitatják a gépkocsival történő szállítás kérdését, a Szocialista Társadalomtudományi Akadémia megalapításának kérdését (rendelettervezetet ír mindkét kérdéssel kapcsolatban).

Május 26. Lenin megírja és jóváhagyás céljából a párt Központi Bizottsága elé terjeszti a „Téziseket a «mai» helyzetről" (a közellátási helyzetről és az éhínség elleni harcról).

Lenin a népgazdasági tanácsok I. összoroszországi kongresszusán üdvözlő beszédet mond a Népbiztosok Tanácsa nevében.

Május 27. Lenin Sztálinnal együtt üdvözlő táviratot küld Jekatyerinodarba, a Kubany-Feketetengeri Köztársaság Szovjetjei III., Rendkívüli Kongresszusának és a frontharcosok kongresszusának.

Május 28. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: sürgős rendszabályok foganatosítása a vasutasok élelemellátása érdekében (Lenin rendelettervezetet ír a közellátási politikáról), a koncessziók engedélyezésének módja.

Lenin utasítja a Feketetengeri Hajóhad parancsnokát, hogy semmisítse meg a Novorosszijszkban horgonyzó hajókat és kereskedelmi gőzösöket, mivel Németországnak nyilvánvaló szándéka, hogy ezeket megkaparintsa.

Május 29. Lenin aláírja a Népbiztosok Tanácsának felhívását, amelyet a munkásokhoz és parasztokhoz intéztek arról, hogy szervezzenek fegyveres osztagokat a nép ellenségei és a parasztburzsoázia elleni harcra.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az önálló gabonabegyűjtés betiltására vonatkozó rendelet tervezetét; ezzel kapcsolatban felhívást intéz a vasutasokhoz, a hajósokhoz és a vasmunkásokhoz.

Lenin javaslatára a Népbiztosok Tanácsa Sztálint Dél-Oroszország közellátásának általános vezetőjévé nevezi ki; Lenin aláírja Sztálin kinevezését.

Május 30. Lenin Sztálinnal együtt aláírja a Népbiztosok Tanácsának a Don és a Kubany dolgozó kozákjaihoz intézett felhívását.

Lenin részt vesz a Népbiztosok Tanácsának „Munkások és parasztok!" c. felhívása megszövegezésében és Sztálinnal együtt aláírja a felhívást. Ebben a felhívásban arra szólítják fel a dolgozókat, hogy harcoljanak a gabonáért, az ellenforradalmár lázadók és összeesküvők ellen.

Lenin Szverdlovval együtt aláírja az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság rendeletét a Közellátásügyi Népbiztosság és a helyi közellátási szervek újjászervezéséről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: a forradalmi törvényszékek által hozott ítéletek érvénytelenítésének rendje; a Marx emlékművének felállításához szükséges pénz kiutalása.

Május 31. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését; javaslatot terjeszt be, hogy intézzenek újabb felhívást a lakossághoz, a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzetének rosszabbodásával kapcsolatban. A Népbiztosok Tanácsa megbíz egy bizottságot, hogy Lenin elnökletével szövegezze meg a felhívást.

Május vége. Lenin közvetlen vonalon beszélget V. V. Kujbisevvel, a Szamárai Szovjet elnökével Dutov atamán Orenburg elleni támadásáról.

Június 1. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják Szibéria uráli fémmel és gépekkel való ellátásának feltételeit, az önálló

beszerzések kérdésével kapcsolatos pótrendeletet.

Június 3 előtt. Lenin telefontáviratban utasítja a Petrográdi Szovjetet, hogy küldje Moszkvába a legjobb közellátási dolgozókat a közellátási osztagokba való bevonásuk céljából.

Lenin vezeti annak a bizottságnak a munkáját, amelyet a népgazdasági tanácsok I. kongresszusa választott meg, hogy dolgozza ki az államosított üzemek vezetésének szabályait.

Lenin Szverdlovval együtt elküldi a helyi szerveknek az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának utasítását arra vonatkozólag, hogy mit kell tenniök, ha az ellenség megtámadná a Szovjet Szocialista Köztársaságot.

Június 3. Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén határozattervezeteket terjeszt be a mezőgazdasági gépgyártás finanszírozásáról, valamint az önálló vásárlásról és a rögzített árak megváltoztatásáról.

Június 4. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet és a szakszervezetek együttes ülésén előadói beszédet és zárszót mond az éhínség elleni harcról; beterjeszti határozattervezetét.

Június 5. Lenin az internacionalista tanítók összoroszországi kongresszusán üdvözlő beszédet mond a Népbiztosok Tanácsa nevében.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják: a banküggy központosításának kérdését, a bérkategóriák megállapításának és a bérek emelése elleni harc módjai kidolgozásának kérdését.

Június 6. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az uráli stb. bánya-

vidékek és gyárak szükségleteinek kielégítéséhez szükséges pénz kiutalásának kérdését.

Június 7. Lenin fogadja a Visnyijvolocseki Szovjet képviselőit és beszélget velük a járásukban pusztító éhínségről, közellátási osztagok szervezéséről és a közellátás feladatairól; utasítja a Közellátási Népbiztosságot, hogy nyujtson sürgős segítséget nekik.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén útmutatásokat ír a Népbiztosok Tanácsa által kiküldött bizottságnak a Szocialista Társadalomtudományi Akadémia létrehozására vonatkozólag; megírja a Népbiztosok Tanácsának határozattervezetét a könyvtárügy helyes megszervezéséről.

Lenin az Arhangelszki Szovjetnek küldött táviratban felhívja a figyelmet a Murmant és Arhangelszket fenyegető angol katonai intervencióra.

Lenin táviratot kap Sztálintól Grjaziból, amelyben azt kéri, hogy küldjön mérnököket és munkásokat a vasútvonal helyreállításához és adjon külön utasítást a volgai és kászpitengeri kereskedelmi flotta szervezeteinek arra, hogy feltétlenül hajtsák végre Sztálin utasításait.

Június 8. Lenin sürgős táviratot küld Nyizsnyij-Rekába, másolatát pedig Szarátovba és Caricinba, azzal az utasítással, hogy haladéktalanul és feltétlenül hajtsák végre Sztálin minden utasítását és rendelkezését; táviratot küld Caricinba Sztálinnak, hogy teljesítette kérését.

Lenin két táviratot kap Caricinból Sztálintól, aki ezekben közli, hogy mi a helyzet a központba irányuló gabonaszállításokkal és milyen rendszabályokat terveznek ezen a téren.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén módosítja és szerkeszti a falusi szegénység szer-

vezéséről és ellátásáról szóló határozattervezetet.

Június 9—10. Lenin táviratokat vált Sztálinnal gabona és jószág vásárlásához szükséges pénz és áruk Caricinba küldésére és az élelmiszerszállítmányok akadálytalan felszállításának biztosítására vonatkozólag.

Június 10. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: kiáltvány a lakossághoz a csehszlovák lázadással kapcsolatban (előadói beszédet mond), a mérnökök bevonása a gazdasági és igazgatási munkába (határozattervezetet ír).

Lenin fogadja a Malcev művek (Orel kormányzóság) munkásainak küldöttségét; ír a Közellátásügyi Népbiztosságnak ezen üzemek munkásainak katasztrofális élelmezési helyzetéről és követeli, hogy foganatosítsanak sürgős rendszabályokat azok megsegítésére.

Június 11. Lenin fogadja a brjanszki gyár (Orel kormányzóság) képviselőit az üzem élelmezési helyzetének kérdésével kapcsolatban, a Közellátásügyi Népbiztossághoz irányítja őket, hogy kérjenek sürgős segítséget.

Lenin azt az utasítást adja a Petrográdi Szovjetnek, hogy fokozottabb mértékben és gyorsabban küldjön minél több élelmezési osztagot Vjatkán át az Urálba.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják: a csehszlovák nemzeti tanács feloszlatását azzal kapcsolatban, hogy a csehszlovák ezredek fegyveresen felkeltek a Szovjetunió ellen; az állattenyésztés fejlesztéséhez szükséges pénz kiutalását és más kérdéseket.

Június 12. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen megvitatják a fizetéses szabadságról szóló rendeletet; a szovjet intézmények-

ben dolgozó tisztviselők és munkások munkabéréről szóló rendeletet és más kérdéseket.

Június 13. Lenint Sztálin táviratilag értesíti, hogy a szállítás terén megjavult a helyzet és miképpen tervezik a gabona beszerzését és Moszkvába szállítását.

Június 14. Lenin levélben utasítja a Petrográdi Szovjetet, hogy küldjön több osztagot az Urálba, több munkást agitációs munkára.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén határozattervezetet ír a vasúti szállítás megjavításáról.

Június 15. Lenint Sztálin táviratilag értesíti, hogy a kozákok bevették Krivaja Muzgát (40 versztre Caricintól) és sürgős katonai segítséget kér.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: a Bőripari Központ finanszírozása, kölcsön folyósítása a Textilipari Központnak len vásárlására. Lenin mindkét kérdéssel kapcsolatban határozattervezetet ír.

Június 15 vagy 16. Lenint Sztálin táviratilag értesíti, hogy a Vörös Hadsereg Caricin környékén elfoglalt több vasúti csomópontot, helyreállították a vasúti közlekedést és 500 000 pud gabonát szállítanak Moszkvába és északra.

Június 17. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják: a vöröskatonák fizetésének emelését, az Ukrajnával való árucsere kérdéseivel foglalkozó szerv megteremtését és más kérdéseket.

Június 18. Lenin táviratot küld Bakuba Sz. G. Saumjannak, amelyben követeli, hogy tegyenek meg mindent, hogy az ásványolajtermékek minél hamarabb eljussanak a Volgához.

Lenint Sztálin táviratilag értesíti, hogy az élelmiszerszállítmányokat vízi úton küldik, mert a vasúti közlekedés megszakadt.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: kölcsön a hidraulikus ásványolaj-kitermeléssel kapcsolatos munkálatok fizetésére, a tanítók fizetése, a közoktatás megszervezése.

Június 19. Lenint Sztálin táviratilag értesíti arról, hogy miképpen folynak a munkák a gabonaszerelvények felküldésével kapcsolatban.

Lenin a Zamoszkvorecsje kerület üzemi pártsejtjeinek gyűlésén beszédet mond a közellátási válságról.

Június 20. Lenin Moszkva munkásgyűlésein beszédet mond „A közellátási osztagokról".

A „Pravda" 123. számában hír jelenik meg arról, hogy Lenin táviratilag értesítette az egész Délkeleti Vasútvonalat, hogy Sztálin népbiztos rendelkezésére 500 000 pud gabonát szállítanak Caricinból Moszkvába.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a legfőbb közlekedési bizottság szervezésének kérdését (módosításokat javasol a rendelettervezethez), az Északi Front vízépítészeti szervezetei által kifejtett tevékenység felülvizsgálásának, az olajipar államosításának kérdését.

Lenin jelen van a Művész Színházban a „Sztyepancsikovo falu" előadásán.

Június 21. Lenin a Szokolnyiki-klubban és a Presznya kerületben tartott gyűlésen beszédet mond az éhínség és az ellenforradalom elleni harcról.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napi-

renden: a Murman-határterületi rendkívüli biztos hatáskörének kiterjesztése a fehértengeri határvidékre; pénzkiutalás a Nyugati Területnek és e terület megerősítése gazdasági egységként.

Június 22. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a szemirecsenszki vasútvonalnak, a tanítók fizetésének, a textiláruk felvásárlásának kérdését.

A Népbiztosok Tanácsa Lenin elnöklete alatt bizottságot küld ki az állami bevételek és kiadások általános jegyzékének felülvizsgálására.

A „Pravda" 125. számában közli, hogy megjelent Lenin két könyve: „Az agrárkérdés Oroszországban a XIX. század végén" és „Marx Károly (életrajz)".

Június 26. Lenint Sztálin táviratilag értesíti, hogy milyen időközökben érkeznek majd a gabona- és élelmiszerszállítmányok a központba.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Feketetengeri Hajóhadnak, a pénzügyi politika egyesítésének kérdését.

Lenin a párt Központi Bizottságának petrográdi tagjaihoz írt levélben erélyesen tiltakozik az ellen, hogy Zinovjev és mások visszatartották a munkásokat, akik tömeges terrorral akartak válaszolni Volodarszkij meggyilkolására.

Június 27. Lenin táviratot küld a II. Penza-kormányzósági Szovjetkongresszusnak, hogy szervezzenek a munkásokból és a falusi szegényekből közellátási hadsereget a gabonamonopólium megerősítéséért és a kulákok gabonájának elkobzásáért folyó harcra.

Lenint a Petrográdi Szovjet küldöttnek választja az V. Összoroszországi Szovjetkongresszusra.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a könyvtárügyet, a moszkvai és moszkvakörnyéki lakásviszonyokat, valamint az állami statisztika megszervezésének kérdését.

Június 27 és 28. Lenin a moszkvai szakszervezetek és üzemi bizottságok IV. konferenciáján előadói beszédet és zárszót mond a helyzetről. A konferencia elfogadja Lenin határozati javaslatát a Szovjethatalom közellátási politikájának támogatásáról.

Június 28. Lenin beszédet mond három gyűlésen: az „AMO"-művekben (Szimonov kerület), a volt Michelson-gyárban (Zamoszkvorecsje kerület) és Rogozsszkij kerület Szovjet-kertjében. A beszédek témája: „A polgárháború".

Lenin táviratot küld Kamisinba és a vasútvonal többi állomásának, amelyben közli, hogy Sztálin népbiztos rendelkezésére 500 000 pud gabonát küldenek Caricinból Moszkvába, és a legszigorúbban elrendeli, hogy küldjenek sürgősen legalább 40 mozdonyt Caricinba a gabonaszállítások biztosítása céljából.

Lenin fogadja a Tyemnyikovi Szovjet (Tambov kormányzóság) elnökét, beszélget vele a járás ügyeiről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Textilipari Központ tevékenységének fejlesztését szolgáló intézkedéseket (kiegészítéseket javasol a rendelettervezethez) az OSzFSzK Alkotmánytervezetét, a legnagyobb iparvállalatok államosításának kérdését.

Június 29. Lenint Moszkva terület Szovjetjeinek területi

kongresszusa küldöttnek választja az V. Összoroszországi Szovjetkongresszusra.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az orosz forradalmárok ideiglenes emlékműveinek felállításához szükséges pénz folyósításának kérdését (Lenin javaslata); a szövetek felvásárlásának és elosztásának kérdését és más kérdéseket.

Lenin üdvözlő levelet ír Sz. G. Saumjannak Bakuba, közli vele, hogy Sztálin Caricinban tartózkodik, és kéri, hogy Sztálin útján küldjön leveleket.

Lenin megírja „Látnoki szavak" c. cikkét.

Július 1. Lenin módosítja és aláírja azt a táviratot, amelyet valamennyi vasútvonal rekviráló osztagainak parancsnokaihoz intéztek arra vonatkozólag, hogy a rekviráló osztagokban vezessék be a legszigorúbb fegyelmet.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az ipari értékek evakuálásának kérdését, a gumiipar kérdését és egyéb kérdéseket.

Július 2. Lenin az Alekszej lovardában beszédet mond a frontra induló mozgósítottak ezerötszázfőnyi gyűlésén.

Az „Izvesztyija VCIK" 135. számában közli, hogy megjelent Lenin „A Szovjethatalom soronlevő feladatai", és „Harc a gabonáért" c. könyve.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén soronkívül bejelentést tesz, hogy segíteni kell a parasztokat mezőgazdasági gépekkel; a Népbiztosok Tanácsa Lenin javaslatára bizottságot küld ki, hogy dolgozza ki a parasztok gyakorlati megsegítésére irányuló rendszabályokat.

Július 3. Lenin az V. Összoroszországi Szovjetkongresszus kommunista frakciójának ülésén beszédet mond Szovjet-Oroszország külső és belső helyzetéről.

Július 4. Lenin a tanítók I. összoroszországi kongresszusán előadói beszédet mond „A tanítóképzésről".

Július 5. Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében előadói beszédet és zárszót mond az V. Összoroszországi Szovjetkongresszuson.

Július 6. Lenin táviratot küld valamennyi kerületi pártbizottságnak, valamennyi kerületi Szovjetnek, a Vörös Hadsereg valamennyi parancsnokságának azzal kapcsolatban, hogy a „baloldali" eszerek provokációs módon meggyilkolták Mirbach német követet; utasítást ad, hogy mozgósítsanak minden erőt a bűnösök azonnali elfogására.

Július 7. Lenin táviratilag értesíti a Caricinban tartózkodó Sztálint Mirbach német követ meggyilkolásáról és a „baloldali" eszerek moszkvai lázadásáról.

Július 8. Lenin megszerkeszti és aláírja a Moszkva kormányzóság valamennyi kerületi Szovjetjének küldött táviratot, amelyben követeli, hogy foganatosítsanak intézkedéseket a kerületnek a „baloldali" eszer bandáktól való megtisztítására.

Az „Izvesztyija VCIK" 141. számában megjelenik Leninnek a „baloldali" eszerek lázadásával kapcsolatban az ujság munkatársával folytatott beszélgetése.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a „Szormovo—Kolomna" művek, a moszkvai autóműhelyek kérdését és egyéb kérdéseket.

Július 11. Lenin táviratban közli a voronyezsi biztossal, hogy a „baloldali" eszer lázadást felszámolták; útmutatást és utasítást ad a csehszlovák és kubanyi fronton folyó hadműveletekhez.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják az 1918 január—júniusi állami bevételek és kiadások jegyzékének jóváhagyása körüli problémákat, Egészségügyi Népbiztosság szervezésének kérdését (Lenin aláírja a rendeletet) és egyéb kérdéseket.

Július 12. Lenin levelet ír a „Petrográdi munkásokhoz" amelyben felhívja őket, hogy tömegesen menjenek falura, szervezzék a szegényparasztokat és a kulákok elleni harcot.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a Mirbach meggyilkolásával kapcsolatos ügy vizsgálatának menetét, a vízi utasszállítás ellenőrzésének megszervezését és egyéb kérdéseket.

Július 13. Lenin feljegyzést ír a Haditengerészeti Népbiztosságnak, amelyben kéri, hogy tegyenek meg mindent, hogy a tengeri hadihajók minél előbb a Káspi-tengerre kerüljenek.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a vasútőrzés valamennyi formájának egyesítését; a moszkvai lakásviszonyok kérdését; a volhovi építkezéshez szükséges pénz folyósításának kérdését.

Július 15. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén a Szovjet Kormány nevében nyilatkozatot tesz, amelyben határozottan visszautasítja a német kormánynak azt a javaslatát, hogy a német követség védelmére egy zászlóalj felfegyverzett német katonát vezényel Moszkvába.

Július 16. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: az OSzFSzK-ban található szövetek

államosításának módjai, a népbiztosok fizetésének felemelése (mindkét kérdést Lenin terjesztette be), az ellenforradalom elleni harc rendkívüli bizottságának szervezése a csehszlovák fronton stb.

Július 17. Az „Izvesztyija VCIK" 149. számában megjelenik Leninnek a „baloldali" eszerek lázadásával kapcsolatban a munkásokhoz, a parasztokhoz és a vöröskatonákhoz intézett felhívása, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság hagyott jóvá. Ez a felhívás kettőzött éberségre, óvatosságra és kitartásra szólítja fel a munkásokat, a parasztokat és a vöröskatonákat. Lenin táviratban értesíti a Turkesztán Köztársaság Népbiztosai Tanácsának elnökét arról, hogy intézkedések történtek Turkesztán megsegítésére és erélyes akciók folynak a csehszlovák lázadás elfojtása érdekében.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: Kazany kormányzóság beolvasztása a volgamelléki katonai kerületbe (Lenin javaslata); 50 emlékmű felállítása Moszkvában nagy forradalmárok és közéleti férfiak emlékére; az OSzFSzK könyvtárainak és könyvraktárainak megőrzése.

Július 18. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdések vannak napirenden: a szövetmonopólium (Lenin módosításokat javasol a rendelettervezethez), pénz folyósítása az Arhangelszk kerület és az Északi-jegestengeri Hajóhad harci készenlétének biztosítása érdekében.

Július 19. Lenin fogadja a belorussz menekültek kongresszusának küldöttségét, amely átadja a kongresszus üdvözletét és ismerteti Leninnel a belorussz nép helyzetét.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a rádiótechnika közpon-

tosításának, az exportáruk felvásárlásának, a hátországi népfelkelésnek a kérdését és a társadalmon élősködő elemek nyilvántartásának szabályait.

Lenin a Lefort kerületben egy gyűlésen beszédet mond a nemzetközi és a belső helyzetről.

Július 20. Lenin a Zinovjevhez, Lasevicshez és Sztaszovához intézett átiratban követeli, hogy haladéktalanul küldjék a petrográdi munkások százait és ezreit a csehszlovák frontra és figyelmezteti őket, hogy az adott utasítás végrehajtásáért ők a felelősek.

Július 22. Lenin táviratban közli a Bakuban tartózkodó Sz. G. Saumjannal, hogy támogatja Sztálinnak azt a véleményét, hogy a Bakui Szovjet „narodnyik frakciója", amely előkészíti a talajt Baku angol megszállásához, áruló magatartást tanusít, és követeli, hogy erélyesen harcoljanak a külföldi tőke ügynökei ellen.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen megvitatják a spekuláció elleni harcról szóló rendelet tervezetét; az Oroszország és a Németország között létrejött irodalmi egyezmény felbontásának kérdését és egyéb kérdéseket.

Július 23. Lenin az üzemi bizottságok Moszkva-kormányzósági konferenciáján előadói beszédet mond a jelenlegi helyzetről.

Július 24. Lenin közvetlen vonalon beszélget Sztálinnal; közli vele, hogy Petrográd és Moszkva nehéz közellátási helyzetben van, és kéri, hogy sürgősen intézkedjen élelmiszer felküldéséről.

Július 26. Lenin fogadja a Szövetkezeti Központ vezetőit, beszélget velük a fogyasztási szövetkezetek szervezeti helyzetéről és javasolja, hogy a szövetkezeteket a legnagyobb mértékben vonják be a gabonabegyüjtésbe.

Lenin beszédet mond a Hamovnyiki kerület gyűlésén a következő témáról: „Mit ad a dolgozó népnek a Szovjet Alkotmány".

Lenin levelet ír C. Zetkinnek, amelyben közli, hogy az ellenforradalom ellen éles harc folyik, és annak a szilárd meggyőződésének ad kifejezést, hogy a forradalom győzni fog.

Július 27. Lenin közvetlen vonalon a Petrográdi Szovjet elnökéhez intézett átiratában a leghatározottabban ragaszkodik ahhoz, hogy szüntessék meg „a Központi Bizottság petrográdi részének ellenállását", és nagyobb számban küldjenek munkásokat a cseh frontra.

TARTALOM

Előszó ..... VII—IX

1918 február — július

A FORRADALMI FRÁZISRÓL ..... 1—12
VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA! ..... 15—16
KIEGÉSZÍTÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK „VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA!" CÍMŰ DEKRÉTUMÁHOZ ..... 17—18
A RÜHESSÉGRŐL ..... 19—23
BÉKE VAGY HÁBORÚ? ..... 24—26
BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG BOLSEVIK ÉS „BALOLDALI" ESZER FRAKCIÓJÁNAK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 23-ÁN. *Újságtudósítás* 27
ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 23-ÁN ..... 28—32
HOL A HIBA? ..... 33—35
A SZERENCSÉTLEN BÉKE ..... 36—37
FELSZÓLALÁSOK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN, 1918 FEBRUÁR 24-ÉN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 38—41
FELJEGYZÉS A BÉKE ALÁÍRÁSÁNAK SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL 42
AZ OSzD(BOLSEVIK)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÁLLÁSPONTJA AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE KÉRDÉSÉBEN ..... 43—46

NEHÉZ, DE SZÜKSÉGES LECKE ..... 47—51

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK RENDELETTERVEZETE A KORMÁNY EVAKUÁLÁSÁRÓL..... 52

KÜLÖNÖS ÉS SZÖRNYŰSÉGES ..... 53—61

A GYAKORLAT TALAJÁN ..... 62—63

PARANCS VALAMENNYI SZOVJET SZÁMÁRA. TERVEZET 64

KOMOLY TANULSÁG ÉS KOMOLY FELELŐSSÉG . 65—70

AZ OK(b)P HETEDIK KONGRESSZUSA. 1918 MÁRCIUS 6—8 ..... 71—147

1. Előadói beszéd a háborúról és a békéről. Március 7 ..... 73—96

2. Zárszó a háborúról és a békéről mondott előadói beszédhez. Március 8 ..... 97—104

3. Határozati javaslat a háborúról és a békéről ..... 105—106

4. Felszólalások Trockijnak a háborúról és a békéről szóló határozati javaslathoz benyujtott módosításai ellen. Március 8 (reggel) ..... 107—109

I. 107
II. 108

5. Felszólalás Radeknek a háborúról és a békéről szóló határozati javaslathoz benyujtott módosítása ellen. Március 8 (reggel) 110

6. Kiegészítés a háborúról és a békéről szóló határozati javaslathoz 111

7. Felszólalás Zinovjevnek a háborúról és a békéről szóló határozati javaslat kiegészítéséhez benyujtott módosítása ellen. Március 8 112

8. Javaslat a háborúról és a békéről szóló határozati javaslattal kapcsolatban. Március 8 113

I. 113
II. 113

9. Előadói beszéd a program felülvizsgálásáról és a párt nevének megváltoztatásáról. Március 8 (este) ..... 114—127

10. Határozati javaslat a párt nevének és programjának megváltoztatásáról .....128—129

11. Javaslat a pártprogram felülvizsgálásának kérdésével kapcsolatban. Március 8 (este)...130—131

12. Felszólalás Mgeladzénak azzal a javaslatával kapcsolatban, hogy a pártprogram kidolgozásába be kell vonni a legnagyobb pártszervezeteket. Március 8 (este) 132

13. Felszólalás Larinnak a párt elnevezésével kapcsolatban benyujtott módosítása ellen. Március 8 (este) 133

14. Felszólalás Pelsének a pártprogramról szóló határozati javaslathoz benyujtott módosítása ellen. Március 8 (este) .....134—135

15. Felszólalások Buharinnak a pártprogramról szóló határozati javaslathoz benyujtott módosítása ellen. Március 8 (este) .....136—137

I. 136
II. 137

16. Beszéd a Központi Bizottság választásának kérdésével kapcsolatban. Március 8 (este) ..138—139

17. Határozati javaslat a „baloldali kommunisták" nyilatkozatával kapcsolatban, melyben megtagadják a Központi Bizottságba való belépést 140

18. A programtervezet vázlatos fogalmazványa 141—147

NAPJAINK LEGFONTOSABB FELADATA ..... 148—153

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918 MÁRCIUS 12-ÉN. *Gyorsírói feljegyzés* ..... 154—159

IV., RENDKIVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJET-KONGRESSZUS. 1918 MÁRCIUS 14—16 ..... 161—195

1. Határozati javaslat Wilson felhívásával kapcsolatban 163

2. Előadói beszéd a békeszerződés ratifikálásáról. Március 14 .....164—183

3. Zárszó a békeszerződés ratifikálásáról mondott előadói beszédhez. Március 15 ..... 184—193
4. Határozati javaslat a breszti szerződés ratifikálására vonatkozólag ..... 194—195

FELJEGYZÉS A „BALOLDALI KOMMUNISTÁK" MAGATARTÁSÁRÓL 196

„A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAI" CÍMŰ CIKK ELSŐ FOGALMAZVÁNYA. *Gyorsírásos feljegyzés* ..... 197—213

X. fejezet 197
XI. fejezet 203
XII. fejezet 208
XIII. fejezet 212

A FORRADALMI TÖRVÉNYSZÉKEKRŐL SZÓLÓ RENDELETHEZ ..... 214—215
A. Az Igazságügyi Népbiztosság kollégiumának tagjaihoz, másolat a Központi Végrehajtó Bizottság elnökének 214
B. A Népbiztosok Tanácsának határozattervezete 214

ELŐSZÓ AZ „ÁR ELLEN" CÍMŰ GYŰJTEMÉNYHEZ 216

TÉZISEK A BANKPOLITIKÁRÓL ..... 217—218

BESZÉD AZ ALEKSZEJ LOVARDÁBAN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 ÁPRILIS 7-ÉN. *Ujságtudósítás* 219—220

UTASÍTÁSOK A VLAGYIVOSZTOKI SZOVJETNEK 221

BESZÉD A PÉNZÜGYI KÉRDÉSRŐL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1918 ÁPRILIS 18-ÁN ..... 222—223

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918 ÁPRILIS 23-ÁN. *Gyorsírói jegyzet* ..... 224—228

A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAI .. 229—273
Az Oroszországi Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete és a szocialista forradalom alapvető feladatai 231
A mai helyzet általános jelszava 237
A burzsoázia elleni harc új szakasza 239

Az egész népet felölelő nyilvántartásért és ellenőrzésért folytatott harc jelentősége ... 248
A munka termelékenységének emelése 251
A verseny megszervezése 254
„Összehangolt szervezet" és diktatúra 258
A szovjet szervezet fejlesztése 268
Befejezés 271
AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSE. 1918 április 29 ..... 275—312
1. Előadói beszéd a Szovjethatalom soronlevő feladatairól 277
2. Zárszó a soronlevő feladatokról mondott előadói beszédhez 304
HAT TÉZIS A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAIRÓL ..... 313—316
A GAZDASÁGI POLITIKA ÉS KÜLÖNÖSEN A BANKPOLITIKA ALAPTÉTELEI ..... 317—318
A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI MUNKÁK TERVÉNEK VÁZLATA ..... 319—320
AZ OKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 321
A „BALOLDALI" GYEREKESSÉGRŐL ÉS A KISPOLGÁRIASSÁGRÓL ..... 323—355
I. 325
II. 329
III. 333
IV. 340
V. 343
VI. 353
AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A NEMZETKÖZI HELYZET KÉRDÉSÉRŐL 356
A KÖZELLÁTÁSI DIKTATÚRÁRÓL SZÓLÓ RENDELET ALAPTÉTELEI ..... 357—358
TILTAKOZÁS A NÉMET KORMÁNYNÁL A KRIM MEGSZÁLLÁSA ELLEN ..... 359—360
TÉZISEK A JELENLEGI POLITIKAI HELYZETRŐL 361—365
I. 361
II. 362

III. 363
IV. 364
V. 365

ELŐADÓI BESZÉD A KÜLPOLITIKÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÉS A MOSZKVAI SZOVJET EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 MÁJUS 14-ÉN ..... 366—384

ELŐADÓI BESZÉD A HELYZETRŐL AZ OK(b)P MOSZKVA-TERÜLETI KONFERENCIÁJÁN, 1918 MÁJUS 15-ÉN. *Rövid ujságtudósitás* 385

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJETEK PÉNZÜGYI OSZTÁLYAI KÉPVISELŐINEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 18-ÁN ..... 386—390

Pénzügyi központosítás 387
Jövedelem- és vagyonadó 387
Munkakötelezettség 388
Új pénzjegyek 389

LEVÉL AZ ÁLLAMOSÍTOTT ÜZEMEK KÉPVISELŐINEK ÉRTEKEZLETÉHEZ. 1918 MÁJUS 18..... 391—392

A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ INTÉZETT TÁVIRAT VÁZLATA. 1918 MÁJUS 21..... 393

AZ ÉHÍNSÉGRŐL. *(Levél a petrográdi munkásokhoz)* 394—402

BESZÉD A MUNKAÜGYI BIZTOSOK KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 22-ÉN ..... 403—408

A SZOCIALISTA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI AKADÉMIÁRÓL ..... 409—410

I. A Népbiztosok Tanácsának rendelettervezete 409
II. Utasítások a bizottságnak 410

TÉZISEK A „MAI" HELYZETRŐL ..... 411—413

BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK I. KONGRESSZUSÁN, 1918 MÁJUS 26-ÁN ..... 414—422

FELHÍVÁS A VASUTASOKHOZ, A HAJÓSOKHOZ ÉS A VASMUNKÁSOKHOZ ..... 423—424

I. V. SZTÁLIN KINEVEZÉSE DÉL-OROSZORSZÁG KÖZELLÁTÁSI ÜGYEINEK VEZETŐJÉVÉ 425

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSE. 1918 június 4 ..... 427—454

1. Előadói beszéd az éhínség elleni harcról. 1918 június 4 429
2. Zárszó az előadói beszédhez. 1918 június 4. 449
3. Határozati javaslat az éhínség elleni harcról mondott előadói beszéddel kapcsolatban. 1918 június 4 453

BESZÉD AZ INTERNACIONALISTA TANÍTÓK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 JÚNIUS 5-ÉN. *Rövid jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 455—456

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK 457

A KÖZELLÁTÁSI OSZTAGOKRÓL. *Moszkvai munkásgyűléseken mondott beszéd. 1918 június 20. Rövid ujságtudósítás* ..... 458—459

BESZÉD A SZOKOLNYIKI-KLUBBAN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 JÚNIUS 21-ÉN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 460—463

TÁVIRAT A KÖZELLÁTÁSI OSZTAGOK MEGSZERVEZÉSÉRŐL ..... 464—466

A MOSZKVAI SZAKSZERVEZETEK ÉS ÜZEMI BIZOTTSÁGOK IV. KONFERENCIÁJA. 1918 június 27—július 2 ..... 467—503

1. Előadói beszéd a helyzetről. 1918 június 27.. 469
2. Zárszó a helyzetről mondott előadói beszédhez. 1918 június 28 489
3. Határozati javaslat a helyzetről mondott előadói beszédhez 503

BESZÉD EGY GYŰLÉSEN A SZIMONOV KERÜLETBEN, 1918 JÚNIUS 28-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* .. 504—505

LÁTNOKI SZAVAK ..... 506—512

BESZÉD AZ ALEKSZEJ LOVARDÁBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 JÚLIUS 2-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 513—514

BESZÉD AZ V. SZOVJETKONGRESSZUS KOMMUNISTA FRAKCIÓJÁBAN, 1918 JÚLIUS 3-ÁN. *Rövid ujságtudósitás* ..... 515—516

A MUNKÁS-, PARASZT-, KATONA- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK V. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1918 július 4—10 ..... 517—546

1. A Népbiztosok Tanácsának beszámolója. 1918 július 5 519
2. Zárszó a beszámolóhoz. 1918 július 5 542

TÁVIRATVÁLTÁS I. V. SZTÁLINNAL ..... 547—548

BESZÉLGETÉS AZ „IZVESZTYIJA VCIK" MUNKATÁRSÁVAL A „BALOLDALI" ESZEREK LÁZADÁSÁRÓL. *Rövid tudósitás* ..... 549—550

A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ ..... 551—552

NYILATKOZAT AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1918 JÚLIUS 15-ÉN ..... 553—556

BESZÉD EGY NÉPGYŰLÉSEN A LEFORT KERÜLETBEN, 1918 JÚLIUS 19-ÉN ..... 557—558

ZINOVJEVNEK, LASEVICSNEK ÉS SZTASZOVÁNAK 559

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1918 JÚLIUS 23-ÁN. *Ujságtudósitás* ..... 560—564

BESZÉLGETÉS I. V. SZTÁLINNAL KÖZVETLEN VONALON. 1918 JÚLIUS 24 ..... 565—566

BESZÉD A HAMOVNYIKI KERÜLETBEN RENDEZETT GYŰLÉSEN, 1918 JÚLIUS 26-ÁN. *Rövid ujságtudósitás* 569

KÖZVETLEN VONALON. PETROGRÁD, SZMOLNIJ, ZINOVJEVNEK 570

Jegyzetek ..... 571—612

Lenin életének és tevékenységének dátumai (1918 február—július) ..... 613—648

KÉPMELLÉKLETEK

Lenin arcképe. — 1918 ..... X—1

A Lenin által írt „Veszélyben a szocialista haza!“ c. dekrétum. — 1918 február 21 13

Lenin. „Határozati javaslat a párt nevének és programjának megváltoztatásáról“. A kézirat első oldala. — 1918 március .....128—129

Lenin. „Tézisek a Szovjethatalom jelenlegi feladatairól“. A kézirat első oldala. — 1918 március—április 233

Lenin feljegyzése a Sztálinnal a közellátási helyzetről közvetlen vonalon folytatott beszélgetéséről. — 1918 július 24 567

4855. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc